

FILOCALIA DE LA OPTINA

VOL. II

Învățăături de suflet folositoare
ale cuvioșilor bătrâni de la Optina

Traducere din limba rusă Cristea Florentina

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

EDITURA EGYMENITA
Editura Cartea Ortodoxă
2010

Editura Egumenița
ISBN 978-606-550-027-3

Editura Cartea Ortodoxă
ISBN 978-606-529-111-9

Căderile

Vrăjmașul n-ar izbuti nimic dacă mândria nu ar anticipa căderile tale... După căderi, există un singur remediu: smerenia, conștiința propriei tale neputințe și cererea iertării cu învinuirea de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 246*)

Căderile noastre în mânie și celelalte lucrări ale patimilor ne arată mândria duhovnicească avută înainte și ne smeresc fără să vrem; să ne străduim să distrugem această rădăcină și astfel ramurile vor cădea de la sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 73*)

Pentru greșelile tale să faci pocăință tot timpul și să-L rogi pe Dumnezeu să-ți dea ajutor; de aceea și cădem, pentru că nu avem smerenie, căci, după cuvântul Sfântului Ioan Scărarul, unde a avut loc căderea, acolo a existat mai întâi mândria. Și trebuie să înțelegem căderile de orice fel: prin gânduri, cuvinte, nepăsare și lene. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 164*)

Trebuie să trecem prin multe încercări ca să ajungem să cunoaștem neputința noastră cu adevărat și să ne smerim, iar acest lucru nu se dobandește imediat, ci de-a lungul timpului. Căderile noastre țin în frâu îngâmfarea noastră și ne smeresc fără să vrem. Iar înaintea lui Dumnezeu mai bun este un păcătos care se căiește decât un drept care se mândrește... (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 184-185*)

Vrăjmașii noștri sunt tot timpul treji, vioi, fără somn, fără trup, vi-cleni, răi, mândri, de aceea mai mult decât orice trebuie să ne păzim de atacurile lor și să ne închidem în cetatea smereniei, în care nu pot intra niciun fur și niciun vrăjmaș, dar deocamdată suntem încă departe de dragoste și smerenie, de aceea este necesară frica de Dumnezeu, căci *frica de Dumnezeu este învățătură și înțelepciune, iar smerenia trece înaintea mării* (Pilde 15, 33), dar uneori sunt necesare și încercările, îngăduite de Dumnezeu spre cunoașterea neputinței noastre, din pricina îngâmfării tainice, pe care nici noi nu o putem percepe, și tocmai prin căderi cunoaștem că mai înainte am avut mândrie... (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 206-207*)

Să mai știți că încercările țin în frâu iubirea noastră de sine și ne arată sărăcia și slăbănogirea noastră, numai să nu vă tulburați din pricina lor și să nu vă pierdeți pacea sufletească, ci să purcedeți la lucrarea pocăinței și a virtuții. Vrajmașul se bucură de tulburarea voastră și, aducându-vă deznădejdea, vă abate de la virtuți. Nu-l lăsați să se bucure de voi, ci amintiți-vă cuvintele Sfântului Isaac Sirul: „Cuvântul proorocului să-l ai înaintea chiar până la ieșirea ta din trup: *Nu te bucura de mine, vrăjmașă mea, căci dacă eu cad, mă scol, iar când stau în întuneric, Domnul este lumina mea* (Vezi: Mih. 7, 8). Și să nu lăsați sufletul să fie biruit (prin căderea în deznădejde) cât timp are suflare în el, nici chiar în însăși biruirea lui, măcar că în fiecare zi s-ar sfărâma luntriile lui” ... (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 20-21*)

Îți spun că și astăzi mai există șarpele, Eva și Adam, și pomul, și tot timpul suntem supuși ispitei și înșelării; simțirea – este șarpele, care ademenește, Eva – este voința noastră, rațiunea – este Adam; simțirea ne ademenește, voința consimte și rațiunea, ascultând de voință, cade. Astfel și noi gustăm în fiecare zi din fructul oprit, fiind biruiți de diferitele patimi. Să stăm, așadar, de pază, lucrând și ferindu-ne, observând patimile noastre, luptând împotriva lor, iar în neputință smerindu-ne, căci de aceea ne și biruie ele, pentru că în locul smereniei avem trufie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 247*)

Cel ce cade și se ridică, cel ce se căiește și se smerește este mai bun decât cel ce nu cade și nu se căiește, și nu se smerește; din lupte învățăm arta războiului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 232*)

Citind despre căderea lui Iacov, ai început să te temi pentru tine, însă cine se teme de păcate, acela se izbăvește de ele; este mult mai prielnic să nu te temi. Căderea lui Iacov, deși a fost mare, totuși ea a avut loc fără ca el să fi avut patimă, a fost ca un atac tâlhăresc, însă, când cineva este atras în mod treptat și ajunge până la patimă, adică până la atașament – să ferească Dumnezeu! – atunci inima intră în robia vrăjmașului și nu se gândește prea curând la renunțare și pocăință. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 513*)

Pelerinajul

Slavă lui Dumnezeu că ați amânat cu un an vizita la Sfântul Munte Athos și v-ați apucat de amenajarea sfintei biserici din mănăstirea sfinției voastre. A merge la Muntele Athos ține de voia proprie, iar a vă îndeletnici cu organizarea mănăstirii sfinției voastre și cu amenajarea ei este lucrarea lui Dumnezeu, pe care El Însuși v-a încredințat-o, de aceea și trebuie s-o puneți pe aceasta înaintea celeilalte. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 370*)

Îmi scrii că maica egumenă N. te invită să mergi împreună cu ea la Ierusalim și cu această ocazie te gândești să-i ceri voie maicii tale egumene să mergi în Crimeea ca să te tratezi făcând băi în mare. Însă aceste băi în Crimeea nu i se potrivesc unei monahii și nu se cade să le faci... Dar în Kiev poți să-i ceri voie să mergi să te închini Împărătesei Cerești și moaștelor plăcuților lui Dumnezeu. Dacă nu te lasă în Kiev, cere-i voie să mergi în alt loc, în Zadonsk și Voronej, iar dacă pornești într-o asemenea călătorie, poți ajunge și la noi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 124*)

Pomenirea răului

Trebuie să ne silim, chiar dacă împotriva voinței, să facem un bine vrăjmașilor noștri, iar principalul – să nu ne răzbunăm pe ei și să fim cu băgare de seamă ca nu cumva să-i jignim prin dispreț sau înjosire. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 100*)

Adevărul fără smerita cugetare se întemeiază pe pomenirea răului. Adevărul înseamnă să-ți pui obrazul și să-l întorci și pe celălalt, iar pomenirea răului – să te îndreptățești pe tine însuși, spunând că nu ești vinovat. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Pomenirea lui Dumnezeu

Când ne trezim – primul nostru gând trebuie să fie la Dumnezeu și primul nostru cuvânt să fie către Dumnezeu, apoi să ne amintim de El de mai multe ori (așa cum vă amintiți de mama frăției voastre) până

la ceai, și după ceai, până la masă, în timpul mesei și după masă, seara și noaptea, iar această amintire vă va mângâia și vă va liniști mai mult decât amintirea despre mama frăției voastre. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 46)

Pomenirea morții

Odată cu zămislirea mea s-a întipărit în cele dinlăuntru ale mele legea nimicirii: pe fiecare mădular nou format moartea și-a pus ampren-ta ei îngrozitoare: este al meu. Șirul zilelor mele este un șir de suferințe mai mari sau mai mici, fiecare zi din viața mea este un pas nou, care mă apropie de putrezire. Vin bolile și inima, cutremurată, le întreabă: sun-teți doar prevestitoarele sfârșitului meu sau vi s-a dat deja puterea să despărțiți trupul de suflet în chip amarnic și înfricoșător? Uneori ochiul minții mele, atras de deșertăciune, renunță la contemplarea destinului meu trist, dar, îndată ce are loc o întâmplare tristă și neașteptată, aleargă iarăși la învățătura mea preferată, ca pruncul la sânul mamei sale – la învățătura despre moarte, căci în adevărata durere se ascunde adevă-rata mângâiere și pomenirea înțeleaptă a morții rupe lanțurile morții! (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 1, p. 102)

V-ați plâns la mine că v-a cuprins frica morții. Dar cel mai mult trebu-ie să ne temem de cel care nu are această frică... (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 137)

Iată, măicuță, că nu numai bătrânii, ci și tinerii mor. De aceea nici noi nu trebuie să fim fără băgare de seamă, ci să ne temem ca nu cum-va moartea să vină și în chilia noastră pe neașteptate. Să ne rugăm și să priveghem, căci fericită este sluga aceea pe care moartea o va găsi prive-ghind, iar nevrednici și blestemați sunt aceia pe care îi va găsi dormind, cufundați în nepăsare (ca într-un somn), neîngrijindu-se de mântuirea sărmanului lor suflet. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 155)

Străduiți-vă să fiți întotdeauna gata de moarte, căci moartea este aproape și de cei bătrâni, și de cei tineri, și de monahi, și de mireni în aceeași măsură și ea deseori vine pe neașteptate. Să se gândească fiecare la ce va fi cu sufletul său. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 77, din 02.11.1908)

Mormântul înainte era înfricoșător, dar când S-a așezat în mormânt Hristos – el a devenit Cămară Împărătească; necazurile și bolile erau

înfricoșătoare și aducătoare de tristețe, dar când Dragostea veșnică a băut până la fund cupa suferințelor și însăși cupa cea cumplită a morții, atunci bolile și necazurile au început să strălucească mai mult decât aurul și safirul, mai mult decât stelele cerești, mai mult decât soarele și luna. Deoarece cu ele S-a împodobit Însuși Dumnezeu dumnezeilor, Însuși Împăratul Împăraților. Și cel ce poartă aceste răni ca pe niște podoabe, este următor adevărat al lui Iisus Hristos. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 133-134*)

Să văd dinainte soarta și moartea frăției voastre, mie, netrebnicului, nu îmi este dat, de aceea nici nu îndrăznesc nu numai să scriu, dar nici măcar să gândesc aceasta. Îndrăznesc, totuși, să-i amintesc dragostei frăției voastre că Însuși Mântuitorul ne-a învățat în Sfânta Evanghelie că moartea vine ca un fur, și Cuviosul Ioan Scărarul scrie: „pomenirea morții să vă ridice din patul morții”, dar, de vreme ce noi ne-am vătămat sănătatea din pricina samavolniciei, a faptelor păcătoase, a mâniei și a iușimii... rareori se întâmplă să ajungem până la adânci bătrâneți, moartea ne răpește în floarea vârstei. Tocmai acest lucru mă uimește, că frăția voastră vă socotiți un monstru, dar nu vă siliți să vă smeriți! (*Cuviosul Lev, p. 165*)

Simțirea bolii tale te obligă să te gândești la moarte, ceea ce este un lucru bun. Scriptura spune: *În tot ce faci adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată* (Sir. 7, 38). Amintindu-ți, în același timp, și de păcatele de dinainte, căiește-te și smerește-te și gândește-te la pricina păcatelor, la faptul că nu ai avut smerenie, ci patima opusă ei. Și mai mult decât orice îți zic: smerește-te și Domnul te va milui. (*Cuviosul Lev, p. 173*)

Pomenirea morții te învață să iei seama la tine însuși. Deseori oamenii sunt răpiți în floarea vârstei din viața aceasta și duși în cea veșnică și cu atât mai cumplit este dacă se întâmplă acest lucru pe neașteptate, iar noi, care suntem aproape de ușa mormântului, nu ne mai putem gândi că vom trăi mult; să ne pocăim și viu ne va fi sufletul în veci. (*Cuviosul Lev, p. 220*)

Pentru vindecarea nepăsării noastre trebuie tot timpul să ne aducem aminte de faptul că suntem muritori, că viața noastră este foarte scurtă și nu știm ceasul morții, iar acest lucru este foarte primejdios, căci,

deși știm bine că vom muri, totuși nu știm când vom muri: astăzi sau mâine, devreme sau târziu, ziua sau noaptea. Soarta aceasta a fiecărui om este cu totul necunoscută și nu se știe când îl va tăia pe om coasa morții și în ce stare îl va găsi: pregătit cu fapte bune sau nepregătit și plin de răutăți. Căci, așa cum va fi găsit, așa se va înfățișa la judecată înaintea lui Dumnezeu și din faptele sale fiecare ori se va proslăvi, ori se va rușina. Și nimeni nu ne va ajuta în acel ceas al morții, decât numai faptele bune cu Dumnezeu. (*Cuviosul Moise, p. 326*)

Ca să ne pregătim pentru sfârșit, avem poruncă de la Însuși Domnul, Care grăiește în Evanghelie: *Fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni* (Matei 24, 44). Îmi scrii că, dacă începi să te pregătești și îți silești trupul neputincios, poți cădea la pat. Însă trebuie să te pregătești sufletește, nu trupește. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 139*)

Păstorul

Când dețineți conducerea, nu pentru foloasele și liniștea sfinției voastre, ci pentru mântuirea aproapelui, aceasta este în mod inevitabil însoțită de necazuri și neliniște. Iar dacă vreți să conduceți pentru cinste, slavă și desfătare, atunci și sfinția voastră, și cei pe care îi conduceți, vă veți scufunda în chip dezastruos în valurile patimilor, căci *vai de tine, țară, care ai un copil rege* (Eccl. 10, 16). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 85*)

Neavând de mult timp vești despre starea ta, nu știu cum izbutești să duci greutatea sarcinii care ți-a fost încredințată întru Domnul – de a păstori turma cea cuvântătoare cu vigilență. Și cât de necesară este vigilența, când vrăjmașul nostru cel neadormit, răcnind ca un leu, umblă, căutând pe cine să înghită, și cu atât mai mult că el stă ascuns, ca leul în vizuina sa. Adormit-a sufletul meu – și, iată, s-a făcut răpire din turma de aici. (*Cuviosul Moise, p. 286*)

Domnul cel Preabun să-ți dea har și milă în ajutor la vremea convenită în toate greutatețile și neînțelegerile pe care le presupune îndatorirea ta. Să ai bunăvoința față de toți și de fiecare, păstrează dragostea, nebiruită de rău, iar căutarea vocii lui Dumnezeu în toate și supunerea față de ea ușurează truda. Pentru frații care sunt ispitiți de atacurile de dreapta și

de stânga ale vrăjmașului să ne rugăm lui Dumnezeu să-i povățuiască pe calea Sa și să-i păzească de tot răul și toate luptele și biruințele să le întoarcă spre folosul lor, și al nostru, căci suntem obligați să ducem neputințele celor neputincioși și să ne îngrijim de mântuirea sufletelor lor, ca și de al nostru. (*Cuviosul Moise, p. 292*)

Pentru liniștea și buna rânduială a sufletelor fraților suferinzi, despre care îmi scrii, te sfătuiesc să te rogi Domnului, ca El să-i învețe pe toți și pe fiecare să facă voia Lui cea dumnezeiască, supunându-se ei cu credință și nădejde. El zidește inima curată și dăruiește pace sufletelor noastre. Și astfel, lăsând toată grija pentru liniștea sufletelor încredințate nouă și pentru mântuirea lor în seama Atotbunului și Atotputernicului Dumnezeu, să ducem cu blândețe neputința celor neputincioși și să-i primim cu dragoste și bunăvoință. (*Cuviosul Moise, p. 293*)

Despre O. S. mă gândesc să spun că are o fire pe care nu o poate birui și este biruit de ea. Din acest punct de vedere nu putem să nu-l scuzăm. Dar sunt necesare și măsuri pentru înfrânare, iar acest lucru cu ajutorul lui Dumnezeu depinde de tine. De obicei, calul care se înfierbântă prea mult este potolit prin toate mijloacele. Și tu trebuie să faci la fel, să-l ponderezi pe O. S. în faptele, care nu corespund cu sfânta chemare. (*Cuviosul Moise, p. 315*)

Inițiativa ta ține-o cu modestie la locul ei până la evenimentul hotărâtor, supunând toate gândurile și dorințele tale voii lui Dumnezeu, lăsându-te în voia Lui și nimic să nu lași să-ți scape spre folosul mănăstirii, căci pentru aceasta ai fost pus de pronia Cerească. Domnul să împlinească dorința ta cea bună așa cum va voi El; nu hotărâ de unul singur nici luna, nici ziua, nici anul, ci lucrează totul în liniște cât va fi voia Lui. (*Cuviosul Moise, p. 319*)

În legătură cu Părintele F., nu pot să nu deplâng suferința lui lăuntrică. Mai ales tu, ca naș, ești dator să te îngrijești de mântuirea sufletului lui, ca și de al tău, și cu sfatul să-l îndrepti către ceea ce a făgăduit cu solemnitate la călugărie, și să-L rogi pe Milostivul Dumnezeu să-l izbăvească de toate cursele vrăjmașului și să-l îndrume pe calea Sa. Iar efortul depus în continuare pentru păzirea lui îl consider fără folos. (*Cuviosul Moise, p. 300*)

Pentru frații bolnavi sufletește și fiii duhovnicești împătimiți trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu, ca Celui ce este Doctorul Atotputernic al sufletelor și trupurilor noastre, și să lăsăm toată grija în seama Lui, iar El le va da lor pace sufletească. Dar nici la sfaturile părintești nu trebuie să renunțăm. Chiar de nu le vor primi așa cum trebuie, dar, cel puțin, ne facem datoria. (*Cuviosul Moise, p. 301*)

Cântarea

Suferi pentru neorânduiala corului vostru; dacă este, într-adevăr, neorânduială, aceasta se întâmplă, probabil, din pricina iubirii voastre de slavă deșartă. Ați cântat frumos și v-ați înfumurat: și acest lucru nu mai este spre slava lui Dumnezeu, ci spre slava voastră; dacă nu mai puteți cânta pe note, cântați mai simplu cu smerenie și cântarea se va armoniza mai bine decât cea pe note. Îngerii neîncetat cântă și Îl slăvesc pe Dumnezeu, dar, oare, cântă pe note? Și se mândresc cu cântarea lor? Dimpotrivă, cântă cu evlavie și nu se mai pot sătura să-L slăvească pe Domnul; așa și voi, dacă veți lepăda slava deșartă și veți cânta spre slava lui Dumnezeu, Dumnezeu vă va trimite și om și va aranja și lucrurile acestea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 316*)

Cuvintele cântărilor bisericești, nu numai ale Evangheliei, ci și ale troparelor și canoanelor, pot umple de fericire sufletul care încă nu s-a cufundat cu totul în viața de toate zilele. Dar, pentru ca cântarea bisericească să producă impresia cuvenită, trebuie să pătrundem sensul acestor cântări – și atunci să nu ne mai desprindem de ele, dar, dacă mulți stau fără simțirea cuvenită în biserică și cască și abia așteaptă să se termine slujba, aceasta se întâmplă pentru că nu înțeleg sensul cântărilor bisericești. Deosebit de înduioșătoare sunt melodiile bisericești vechi... Însă pentru mântuire trebuie să cântăm Domnului nu cu glasul, ci cu înșăși viața noastră. În Sfânta Scriptură viața în Hristos se numește cântare: *Tăria mea și lauda mea este Domnul și mi-a fost mie spre izbăvire* (Psalm 117, 14). *Cânta-voi Domnului în viața mea, cânta-voi Dumnezeului meu cât voi fi* (Psalm 103, 34). (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 261, din 25.12.1912*)

Faptul că ți-e lene să cânti vine din nepăsarea ta și de la diavol... Rostește în acest timp rugăciunea lui Iisus. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 76*)

Întrebare: „De ce, atunci când sunt la strană, am o oarecare timiditate?”

Răspuns: „Din pricina iubirii de slavă deșartă”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 3*)

Cântați Dumnezeu nostru, cântați; cântați Împăratului nostru, cântați. Că Împărat a tot pământul este Dumnezeu; cântați cu înțelegere (Psalm 46, 7-8). Vreau să explic în cel mai simplu mod că a cânta cu înțelegere înseamnă, în primul rând, a înțelege ceea ce se cântă sau se ascultă în biserică; în al doilea rând, înseamnă a cânta sau a asculta cu atenție și evlavie. Dar, dacă noi cântăm sau ascultăm cu împrăștiere sau mai vorbim cu cineva în biserică, atunci cum va fi cântarea noastră cu înțelegere? Pentru o asemenea cutezanță Domnul ne mustră clar prin proorocul Isaia: *Poporul acesta se apropie de Mine cu gura și cu buzele Mă cinstește, dar cu inima este departe, căci închinarea înaintea Mea nu este decât o rânduială omenească învățată de la oameni* (Isaia 29, 13). Ca să aducem cu înțelegere cântare Dumnezeului nostru, este necesară, în afară de aceasta, o viață înfrânată și, în general, corectă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 25*)

Cântarea imnurilor sau a versurilor duhovnicești nu este un păcat. Însă lucrul acesta este bun pentru mireni. Ideile și temele frumoase creează o stare bună, nu ceea ce fac cântecele lumești. Dar pentru monah cântarea imnurilor nu se potrivește. Ele distrag de la rugăciune. Oare se poate compara vreo cântare, fie ea și frumoasă, cu rugăciunea lui Iisus? Ea întrece totul. Este cea mai înaltă bucurie și mângâiere. Toate celelalte doar împiedică rugăciunea. Cântarea este o hrană slabă, iar monahului îi trebuie hrană tare. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 312-313*)

Cum să cântăm cântarea Domnului în pământ străin? (Psalm 136, 4). Este imposibil, este imposibil ca, împătimiți fiind, să teologhisim, să cântăm cântări de laudă Domnului – trebuie să plângem... (*Cuviosul Nikon, 6, p. 195*)

Tu nu ești cocoș și nici găină: trebuie să ții minte că nu trebuie să cânti cu voce pițigăiată, cântarea ta nu trebuie să fie ca un cotcodăcit, ci trebuie să fie îngerească, adică săvârșită cu adâncă smerenie, cu frică, dragoste fierbinte și mustrare de sine – o asemenea cântare este adevărată și plăcută lui Dumnezeu. Iar cea care este săvârșită pentru slavă deșartă, nu pentru Dumnezeu, ci pentru oameni, aceea este mai rea decât cotcodăcitul. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 180*)

Plecarea în altă mănăstire

Vrei să pleci în altă parte? Să-ți iasă gândul acesta din cap, căci, oriunde ai pleca, tot așa ai rămâne cu înclinația ta obișnuită spre deznădejde. Aceasta în primul rând, iar în al doilea rând, oriunde ai viețui, de făgăduința făcută și de responsabilitatea pe care o presupune ea ar fi imposibil să scapi; martori ai acestui lucru sunt și îngerii. Cel mai bine este să te silești după putere spre împlinirea celor cuvenite și în cazul în care greșești să te străduiești să te căiești pentru greșeli cu smerenie, fără îndreptățire de sine. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 84*)

La schimbarea locului nu te gândi și cu atât mai mult nu te întrista, ci mai bine mulțumește-i Împărătesei Cerești că ți-a rânduit să-ți petreci restul zilelor într-un asemenea loc. Iar dacă te vor neliniști neajunsurile sau chinurile bolii, sau orice altceva, atunci străduiește-te să nu scapi din vedere cuvântul Sfintei Scripturi: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 44*)

Îmi scrii că nu va fi păcat dacă te vei muta în altă mănăstire. Păcat, bineînțeles, nu va fi, dar, oare, va fi mai bine? Va fi bine dacă te vor primi și te vei liniști, dar, dacă vei pleca de aici și nu vei găsi alt loc? Iată de ce trebuie să te temi. Și atunci vei veni înapoi aici și nu te vor mai primi și te vei căi. De aceea nu îți dau un sfat direct în acest sens, vezi singură. Dacă poți, este mai bine să rabzi, căci și aici poți dobândi ceea ce îți trebuie, dacă faci ascultare. Fără necazuri niciodată nu vei trăi, așa este viața pe pământ. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 275*)

Eu, în general, vă sfătuiesc, după râvna și dorința frăției voastre, să cereți voie să mergeți la Kiev pentru a vă închina la sfintele moaște ale plăcuților lui Dumnezeu sau pentru a vă vedea cu rudele din guberniile Kaluga și Orlov și, venind în vizită la noi la mănăstire și văzând cu ochii frăției voastre situația locului nostru,ânduiala bisericească și comuniunea din obște, și tot ceea ce trebuie pentru orânduirea vieții noastre spre întărirea neputinciosului nostru trup, ceea ce trebuie folosit și la ce se poate renunța din pricina bătrâneții și a slăbiciunii, abia atunci veți putea lua hotărârea definitivă să rămâneți și să intrați în rândul comunității noastre,

abia atunci, se pare, mutarea frăției voastre va fi conștientă și întemeiată pe convingerea frăției voastre. Iar dacă, contrar așteptărilor, nu v-ar plăcea locul acesta sau altceva, atunci pierdere prea mare nu veți avea, deoarece veți mai putea trece pe la mine, nevrednicul, și după râvna și dragostea frăției voastre mă puteți vedea; și cu stareții, care viețuiesc la noi în mănăstire veți putea discuta despre zidirea vieții sufletești în vederea dobândirii smeritei cugetări și a mântuirii. (*Cuviosul Lev, p. 135*)

Unde ești chemat stăruitor, acolo ai puțin folos, ceea ce se știe îndeajuns din atâtea experiențe, iar unde există cumpătare, mai târziu se dovedește a fi plăcut. (*Cuviosul Lev, p. 137*)

Bine că te-ai liniștit în locul tău și ai renunțat să te mai gândești la mutarea în O. Dacă te-ai fi mutat acolo, ai fi dus cu tine și patimile tale, pe care încă nu le-ai biruit în locul ce ți l-a dat Dumnezeu pentru nevoie și căutarea mântuirii, și diavolul care te luptă nu ar fi rămas aici, ci ar fi mers după tine: el nu trebuie să înhame caii și să care catrafuse, el este netrupesc. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 77*)

În legătură cu dorința ta de a rămâne în K. nu pot spune nimic, pentru că nu știi dacă aceasta este voia lui Dumnezeu. Dar se știe foarte bine că, oriunde mergem, luăm cu noi și patimile noastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 130*)

Să mergi la mănăstire nu este nevoie atunci când cauți mântuirea; stai într-un loc fără să cârtești, cu smerenie și vei dobândi și mantia, și mântuirea... (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 195*)

Gândul care-ți spune să părăsești mănăstirea este neîntemeiat și vătămător de suflet; în minte ți se zugrăvește faptul că acolo vei găsi îndată pacea, dar te înșeli; tu, dimpotrivă, ar trebui să-ți închipui că poți întâmpina necazuri și mai mari decât aici și ar trebui să te întrebi dacă ești pregătită pentru ele. După cuvintele stareților: pacea se îndepărtează tocmai de cel ce o caută, iar cel ce se lasă lovit de necazuri și se socotește nevrednic de ea, acela o dobândește cu adevărat. Și unde vrei să pleci când ai sănătatea atât de slabă? Și poți ști, oare, cât va dura călătoria ta aici? Renunță la acest gând și nu coborî de pe cruce, învinuiește-te pe tine

însăși și nu pe ceilalți și Domnul te va liniști (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 6, pp. 76-77)

Văd că vă atrage gândul de a pleca în altă mănăstire, dar încă nu știți unde va fi mai bine. Păi, să cereți blagoslovenie să vă întoarceți, căci încă nu o cunoaștem pe egumena de acolo! Mai așteptați! Nu vă băgați unde nu vă pricepeți! (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 191)

Vietuind în mănăstirea aceea, să nu te miri dacă uneori tristețea îți îngreuiază sufletul. Toți cei ce pleacă în altă mănăstire simt acest lucru, oriunde ar pleca. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Vol. 3, p. 42)

Îți este greu aici, dar nu poți nădăjdui că acolo îți va fi ușor. De aceea, vezi singură și chibzuiește și fă comparație ca după aceea să nu te descurajezi, când vei întâmpina și acolo greutăți. Mai întâi de toate te sfătuiesc să rogi preotul să slujească un moleben către Mântuitorul, Maica Domnului și toți sfinții și apoi să-ți cercetezi inima și să vezi în ce stare se află ea; dacă gândul la plecare va fi mai liniștit, atunci poți scrie către ei așa: dacă conducerea va hotărî, eu nu mă voi împotrivi. Dar, dacă la gândul plecării inima îți va fi foarte tulburată și plină de teamă, atunci va fi primejdios să-ți exprimi acordul. În acest caz poți scrie direct că nu ești de acord. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Partea a II-a, p. 190)

Locul nu mântuiește. De tine nu poți fugi nicăieri. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 371)

Amândoi suferim foarte tare, însă eu în suferința mea simt multă pace în sufletul meu, iar tu prin cârtirea ta ai alungat pacea din tine. Îmi scrii că nu îți găsești locul aici și că în alt loc îți va fi mai bine, însă aceasta este numai insuflarea potrivnicului, care se străduiește să te atragă de la adevăratul folos spre unul închipuit. Oriunde ne-am hotărî să plecăm, am lua cu noi și haosul nostru lăuntric, căci, așa cum sufletele smerite văd că peste tot este raiul pe pământ, așa cele care nu se smeresc, văd că peste tot este un chin egal cu moartea. Să nu crezi că vei găsi liniștea în afara mănăstirii tale, ci caut-o în duhul smereniei lui Hristos înăuntrul mănăstirii și în inima ta, învinuindu-te pe tine pentru toate și socotind în sufletul tău că ești nevrednică să te bucuri de liniște... (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 288).

Tristețea

Dacă vrei să scapi de tristețe, nu-ți lipi inima de nimic și de nimeni. Tristețea vine din atașamentul față de lucrurile văzute. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 320*)

După judecata mea cea slabă, nu va fi împotriva voii Domnului dacă vă veți folosi toate puterile ca să luptați împotriva tristeții care vă apasă și care nu are niciun temei. Domnul cel milostiv și drept o va pedepsi, oare, pentru păcatele frăției voastre pe cea care locuiește la frăția voastră? De unde v-a venit o asemenea idee? Fără îndoială că de la vrăjmașul. Pentru păcatele proorocului și împăratului David Domnul l-a lovit cu moartea pe poporul lui, dar aceasta după ce l-a avertizat. Însă cel care îndrăznește să se compare cu proorocul lui Dumnezeu și să cugete că, asemenea lui David, atât de rar cade în greșeli încât pentru primul lui păcat este lovit negreșit nu el, ci aproapele lui – acela suferă de cea mai cumplită slavă deșartă. Dacă dreapta judecată a lui Dumnezeu, ne-ar trimite nouă, blestemaților – ca lui David – pedeapsă, ce ar fi cu noi? Unde ne-am ascunde de musturarea Domnului? Mântuitorul nostru cel iubitor de oameni nu ne pedepsește, ci ne miluiește și cu Sângele Său ne spală totdeauna, când alergăm la El. Încetați să-L mai supărați cu nesăbuiința frăției voastre și, chemându-L în ajutor, învățați să vă supuneți voii Lui, fără de care niciun fir de păr din capul frăției voastre nu cade. Tristețea frăției voastre merită negreșit pedeapsă și nu împotriva aproapelui, ci împotriva frăției voastre se va îndrepta ea dacă veți continua să gândiți așa spre plăcerea vrăjmașului. (*Cuviosul Lev, p. 139*)

Înțelegând aceasta, putem înlocui tristețea veacului acestuia cu bucuria duhovnicească dată de mântuitoarea pronie a lui Dumnezeu. Ne-am bucurat de un bine închipuit, fără să prevedem tristețea, și ea a venit, după cuvântul lui Dumnezeu. Acum, fiind cuprinși de tristețe, nu mai vedem adevărata bucurie, însă ea va veni la vremea sa. Seara se instaurează tristețea, iar dimineața vine bucuria. Ce este viața omului muritor dacă nu un permanent amurg? Abia se naște omul, că și începe să plângă și toată viața, fiind aproape de moarte, și-o petrece în boli, necazuri și supărări. Când, oare, va vedea dimineața cea plină de bucurie și se va izbăvi de toată boala, și tristețea, și suspinul? Oare nu după noaptea morții, când va trece de la moarte la viața veșnică, unde nu există seară, ci numai zi?

Desigur, bucurie există și acum, însă ea este mai mult o ispită pentru om pe acest pământ decât o bucurie adevărată. Omul vrea să se desfăteze cu bunăstarea veacului acestuia și să se bucure de bunăstarea sa, dar care dulceață a vieții nu este amestecată cu tristețea? Care bunăstare nu este supusă nenorocirii? Tot ce este plăcut este unit cu ce este potrivnic lui și de aceea nu se poate să nu sufere omul care și-a agonisit bunuri vremelnice. Ca să sufere mai puțin și să nu se lipsească de mulțumirea cea vremelnică trebuie să păstreze măsura: în bucurie să nu se entuziasmeze prea mult, iar în tristețe să nu se mâhnească prea mult. (*Cuviosul Moise, p. 332*)

Nu fără motiv cântă Biserica Ortodoxă cu glas mare: „Binevestește, pământule, bucurie mare. Lăudați, ceruri, slava lui Dumnezeu.” Binevestește și tu, N., această bucurie și laudă slava lui Dumnezeu. Și nu te lăsa de una singură și fără chibzuință în voia tristeții, ci ține bine minte că aceasta este cea mai mare ispită a ta, prin care vrăjmașul se străduiește să-ți otrăvească sufletul și astfel să pună diferite piedici în calea ta. Sfântul Ioan Scărarul scrie că tristețea care nu vine la momentul potrivit și, mai ales, tristețea peste măsură întunecă sufletul. Dar știi și singură că, așa cum fumul cel văzut atacă ochii trupului, așa și fumul cel nevăzut, tainic, și negura tristeții vatămă ochii sufletului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 171*)

Mi-ai scris că uneori ai bucurie în suflet, iar alteori nu. Acest lucru li se întâmplă tuturor oamenilor, pentru că în viața aceasta vremelnică nimic nu este statornic. (*Cuviosul Iosif, p. 98*)

Niciodată nu a existat, nu există și nu va exista pe pământ vreun loc în care să nu fie tristețe. Un loc fără tristețe poate exista numai în inimă, atunci când este Domnul în ea. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 323*)

În greutăți, în neînțelegeri și în toate împrejurările cel mai apropiat și mai sigur mijloc pentru folosul nostru este adresarea către Domnul și trebuie să lăsăm în seama Lui toată grija și tristețea. Pe lângă aceasta, trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu pentru cei cu care avem probleme și totul va merge bine. Domnul îl luminează pe fiecare om ce vine în lume și dă pace sufletelor noastre. Deznădejdea și tristețea, însă, sunt nefolositoare în lucrul care necesită bărbăție (*Cuviosul Moise, p. 298*)

Pe frații suferinzi, pe cât putem, trebuie să-i sprijinim prin toate mijloacele, dar mai mult decât orice să lăsăm în seama Domnului durerea pe care o avem pentru ei căci, dacă mijloacele omenesti nu izbutesc nimic spre binele și îndreptarea celorlalți, trebuie să așteptăm cu nădejde ca Domnul să îndrepteze pașii omului. Căci la Dumnezeu toate sunt cu putință. Către El să se îndrepte ochii sufletului nostru, rugându-ne pentru toți și pentru fiecare în parte. (*Cuviosul Moise, 306*)

Dacă nu ai cui să-i destăinui sufletul – spune-I Domnului Dumnezeu durerea ta. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 378*)

În privința lui O. M., primul lucru, pe care trebuie să-l faci este să te rogi Domnului și să lași în seama Lui toată durerea ta, ca El să zidească starea lui sufletească și să folosească toate mijloacele îngăduite pentru îndreptarea și potolirea lui. Dacă el se va îndrepta, slavă lui Dumnezeu, dar, dacă va rămâne nevindecat, atunci să-i propui să meargă unde va voi, ca să nu înfățișezi conducerii trăsăturile lui rele și să-i ferești de vătămare pe ceilalți frați neputincioși. (*Cuviosul Moise, p. 297*)

Am primit scrisoarea frăției voastre, care este plină de expresii triste, și, după cum este omenesc, compătimirea a atins destul de mult preaîntinată mea inimă; apelând la judecata sănătoasă, mi-am amintit că este mare nenorocire să ne întristăm peste măsură și să ne omorâm înainte de vreme, și trebuie prin toate mijloacele să-I mulțumim Domnului pentru toate, orice fel de pedepse ne-ar trimite pe acest pământ. (*Cuviosul Lev, 188*)

Hrana

În ceea ce privește hrana, trebuie să mâncăm cu înfrânare spre slava lui Dumnezeu, iar pentru plăcerea pântecelui să nu căutăm în plus. (*Cuviosul Lev, 12, p. 334*)

Îmi scrii despre mâncare, că îți este greu să te deprinzi a mânca câte puțin, astfel încât după masă să fii încă flămândă. Sfinții Părinți au stabilit cu privire la mâncare trei trepte: înfrânarea, adică după masă să fii puțin flămând; îndestularea, adică să nu fii nici sătul, nici flămând; și săturarea, adică să fii sătul, însă fără să te îmbuibi. Din aceste trei trepte

fiecare își poate alege una, în funcție de puterile și alcătuirea sa – și cel sănătos și cel bolnav. Pentru cel din urmă este greu să mănânce o dată în zi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 96*)

Fericit este monahul care se poate mulțumi cu masa de obște. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 50*)

Să mănânci în funcție de foamea pe care o ai, nu de cum te văd ceilalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 60*)

Cu privire la mâncarea, ce nu este îngăduită de Biserică în posturi, nu vă pot da dezlegare. Dar, dacă veți mânca, să o luați ca pe un tratament prescris de doctor, iar după aceea să faceți pocăință înaintea părintelui duhovnic și să luați de la el dezlegare. Noi nu putem îngădui ceea ce nu este îngăduit de Biserică, dar, ca să-l dezlegăm pe cel ce se pocăiește, ne este dată puterea de la Dumnezeu, numai să nu aveți nicio tulburare, ci să fiți liniștită. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 231*)

Fiind nevoit (din pricina bolii) să mâncați de fruct în zilele de post, să primiți hrana ca pe un tratament, nu după bunul plac pentru desfătare, ci din constrângere pentru vindecare și la spovedanie neapărat va trebui să-i mărturisiți duhovnicului și să luați de la el dezlegare și să fiți liniștit. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 240*)

Aud că în privința mâncării nu aveți o rânduială. Trebuie ca în zilele obișnuite să pregătiți numai trei feluri de mâncare: hrană rece, ciorbă de varză și cașă sau – ciorbă de varză, supă de cartofi și cașă și în sărbători patru feluri de mâncare – hrană rece, ciorbă de varză, supă cu tăiței și cașă. Există prin părțile frăției voastre un fel de porumb, cu care ați putea din când în când să înlocuiți cașă, ca să nu vă îndepărtați de pravilele mănăstirești; și pepe să nu dați mereu la trapeză, ci cu chibzuială, în sărbători sau la anumite ocazii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 132*)

Îmi scrieți că de mult ați încetat să mai mâncați carne. Inițiativa aceasta nu vă este de folos, pentru că vă dă prilej de mândrie. În viața Cuviosului Ioan Scărarul se spune că el mânca, deși câte puțin, din orice fel de mâncare, neoprită de regulamentul monahicesc și astfel rupea cu

înțelepciune cornul mândriei și al îngâmării. De aceea vă sfătuiesc ca de acum încolo să mâncați, spre slava lui Dumnezeu, mâncare cu carne, împreună cu familia dumneavoastră, așa cum mănâncă toți creștinii și mirenii binecredincioși, în afară de zilele de miercuri și vineri și posturi, după regulile bisericești, se înțelege, cu măsură și cu înfrânare și cu mulțumire, spre smerirea cugetului celui mândru, care vă îndeamnă la o sfințenie falsă, de care să ne izbăvească Domnul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 747*)

Plânsul

Plângi uneori în biserică. Păi, ce poți face când lacrimile curg singure? Străduiește-te cumva să nu observe acest lucru ceilalți. Iar în caz că te întreabă cineva, poți spune că ai nervii slabi. (*Cuviosul Iosif, p. 97*)

Poți să plângi. Dumnezeu să te binecuvânteze. Cât voiește sufletele tău – chiar și toată ziua. Dar, dacă te înalți cu mintea, adică te gândești că iată, ai lacrimi, că lucrul acesta este mântuitor, că este de la Dumnezeu, să te miluiască Domnul. Însă mai bine ar fi să ascunzi aceste gânduri. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 197-198*)

Îmi scrii că... Petru Damaschin te-a tulburat prin cele spuse în Partea a 2-a, în Cuvântul al 8-lea, despre lacrimi, cum că ele, înainte de curățirea de patimi, nu sunt altceva decât înșelare demonică. Citește din nou acest capitol cu atenție. Acolo nu se spune așa și nu acesta este sensul cuvintelor lui; tu l-ai amplificat foarte mult. Principalul sens este: despățimirea; și se spune că lacrimile celor ce viețuiesc printre oameni și se îngrijesc de lucrurile materiale, adică lumești, se nasc din pricina batjocurii demonilor. Însă treburile tale, pe care le ai ca iconom, nu sunt legate de asemenea griji; ceea ce se face pentru sfânta ascultare, ca îndatorire mănăstirească, nu se poate numi grijă deșartă. Se înțelege că și în aceste cazuri trebuie să te porți cu atenție și să te păzești în frica lui Dumnezeu cu conștiința curată. Este adevărat că lacrimile, înainte de curățirea de patimi, nu sunt într-un totu curate, însă ele, după cuvântul Sfântului Ioan Scărarul, se curățesc și devin corecte dacă omul, atunci când plânge și varsă lacrimi, cugetă tot timpul la plecarea din această viață și la Înfricoșata Judecată și la sentința cea din urmă, iar apoi ele curățesc și sufletul celui ce plânge.

Când ai lacrimi, prin toate mijloacele trebuie să te păzești de slava deșartă și de îngâmfare, căci din pricina lor lacrimile devin ca apa de baltă, în care cresc lipitorile și tot felul de reptile urâte. În al doilea rând, când ai lacrimi, după cuvântul lui Ioan Scărarul, prin toate mijloacele trebuie să te păzești de ademenirea prin bucuria cea nespusă, ca să nu primești lupul în loc de păstor. Sfântul acesta cu uimire spune că vrăjmașul cel viclean este atât de șiret încât izvorul virtuților, adică plânsul, îl poate transforma în izvor al patimilor.

Dacă omul poate plânge, să plângă cu dreaptă socoteală și cu smerenie, cu zdrobire de inimă, pomenindu-și greșelile sale (fără să pomenască amănuntele legate de păcatele trupesti, căci acest lucru mai mult vatămă) și aducându-și aminte de moarte și de judecata lui Dumnezeu. Sfântul Ioan Scărarul scrie că în apa lacrimilor se îneacă faraonul cel tainic, pe care Apostolul Petru îl numește leu, care răcnește, așa cum și ție însuși ți s-a părut o dată. Pe drept se spune că în apa lacrimilor și în plânsul umilit nu există loc pentru acest leu, care răcnește și caută pe cine să înghită. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 109-110*)

Îmi scrii că, dacă îți reții lacrimile în biserică, ți se tulbură duhul. De aceea nu te sili prea mult să-ți reții lacrimile în biserică, iar dacă cineva începe să-ți vorbească despre aceasta, răspunde-i că din pricina bolii ți s-au slăbit nervii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 110-111*)

Trupul

Dumnezeu l-a creat pe om cu trup, în primul rând, pentru ca omul să se smerească, amintindu-și că trupul lui a fost creat din pământ și că în pământ trebuie să se întoarcă; în al doilea rând, pentru ca să-l poată milui pe omul cel trupesc, ca pe unul ce este neputincios (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 51*).

Purtarea în biserică

Nu uita să te rogi. Ține minte zicala rusească: „fără Dumnezeu nici să nu treci pragul”. Rostește tot timpul rugăciunea lui Iisus. Și în biserică stai în picioare sau stai jos tăcând, iar de nu vei asculta, nu-ți voi mai scrie niciodată niciun cuvântel. Deloc nu îmi plac profanatorii, cei care nu

cinstesc Sfânta Biserică. Căci pentru acești profanatori nebuni nu există nicio scuză: dacă mănâncă sau beau prea mult undeva, aici natura cere, sau dacă dorm, dar, dacă vorbesc sau râd în biserică, cine îi trage de limbă? Repet, să ai evlavie față de Sfânta Biserică, Mama noastră, a tuturor, (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 276)

Când stai în biserică, trebuie să asculți cu atenție cântarea și citirea bisericească și, cine poate, nu trebuie să lase în acest timp nici rugăciunea lui Iisus, mai ales când nu se aude bine sau clar ceea ce se citește în biserică. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea a II-a*, p. 83)

Faptul că vorbești când stai la slujbele bisericești sau îți rotești privirile în toate părțile, nu numai că este necuviincios, dar Îl și mânii pe Domnul prin neatenție și cutezanță. Dacă nu putem cu sufletul, cel puțin cu trupul să ne purtăm cuviincios în chip văzut. Buna cuviință trupească, văzută, ne poate duce la buna rânduială a gândurilor lăuntrice. Așa cum Domnul a creat mai întâi din pământ trupul omului, iar apoi a suflat în el suflet nemuritor, așa și purtarea exterioară și buna cuviință văzută preced bunăstarea sufletească și încep cu paza ochilor și a urechilor și, mai ales, cu înfrânarea limbii, deoarece Domnul în Evanghelie zice: *Din cuvintele tale te voi judeca* (Luca 19, 22), adică pentru ceea ce deseori spunem din neatenție, pentru aceea vom fi judecați cel mai mult și mai întâi de toate. A vorbi multe este foarte ușor și comod, dar a face pocăință pentru cele vorbite este foarte greu. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea I*, p. 28-29)

Spovedania zilnică

În legătură cu spovedania ta zilnică îmi scrii că simți în tine o mare schimbare și că simți un mare folos, scriind zilnic despre tine, și în inimă îți este ușor și bine, și îmi ceri să-ți lămuresc nedumerirea pe care o ai și mă întrebi de ce ți se întâmplă aceste lucruri. Aceasta este lucrarea Tainei mărturisirii sau a spovedaniei, pe care tu o faci, scriind despre tine în fiecare zi. Și din proprie experiență vezi că plictiseala cumplită, care te chinuie, după ce o scrii, te părăsește – și aceasta se întâmplă întotdeauna datorită mărturisirii... (*Cuviosul Ilarion*, p. 47)

Nevoința

Nevoința trebuie s-o începeți cu lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, care ne sunt poruncite în Evanghelie – și, în strădania de a le împlini, văzându-vă efortul și neputința, nicidecum să nu vă tulburați, ci să vă smeriți și să vă căiți. Și, chiar de ați merge pe calea poruncilor lui Dumnezeu fără să vă clătinați, să vă temeți de primejdia din cealaltă parte: vrăjmașul nu vă va lăsa și va încerca să vă înșele prin îngâmfare și părerea de sine referitoare la îndreptarea voastră și prin acestea să vă prindă ușor în cursă. Iar voi, neavând încă smerenie, văzându-vă împlinind poruncile, vă puteți apleca fără să vă dați seama spre aceste gânduri. Trebuie să vă aduceți mai des aminte de cuvântul Domnului: *Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem* (Luca 17, 10). (Cuviosul Macarie, 23, Vol. 1, p. 429-430).

Nu-ți pierde nădejdea în lupta cea nevăzută, pe care ți-o provoacă vrăjmașul cel nevăzut al sufletelor noastre; chiar de ar fi să primești și o mie de răni pe zi, nu renunța la nevoință, leapădă-ți voia și părerea ta. Dumnezeu este bun și milostiv și nu-ți îngăduie ispite peste măsură, ci ceea ce îți este necesar și de folos spre învățare; socotește-te ultima dintre toți. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 227)

Nevoințele săvârșite împotriva patimilor sunt împovărătoare numai atunci când le săvârșim cu mândrie și îngâmfare, iar când le săvârșim cu smerenie, chemând ajutorul lui Dumnezeu și atribuindu-I lui îndreptarea noastră, atunci devin ușoare. *Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară* (Matei 11, 30), a spus Mântuitorul. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 17-18)

Aceasta și trebuie să fie lucrarea noastră: să ne socotim mai prejos decât toți și atunci Dumnezeu ne va ierta. Te sfătuiesc să citești mai des despre smerenie, despre muștrarea de sine și despre răbdare: atunci, poate, se va înrădăcina în inima ta pomenirea acestora, iar la nevoie faptele tale vor primi ajutor, *gata am fost și nu m-am tulburat* (Psalm 118, 60), iar, dacă se întâmplă să te tulburi, și pentru aceasta există un mijloc: *Tulburatu-m-am și n-am grăit* (Psalm 76, 4). Aceasta este nevoința și lucrarea duhovnicească! (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 385)

Din toate dovezile pe care vi le-am adus, vedeți că nu trebuie să ajungeți la deznădejde atunci când săvârșiți nevoințe, ci să aveți nădejde în bunătatea lui Dumnezeu, iar la ele să nu renunțați, ci să le săvârșiți după putința și posibilitatea frăției voastre. Este clar că vrăjmașul vă luptă cu gândurile ca nu cumva să dobândiți vreun folos din săvârșirea lor, căci, încetând să le mai săvârșiți, el vă strecoară diferite gânduri și patimi, lucru despre care Sfântul Isaac Sirul scrie: „nu pentru reguli ne va chinui Domnul în Ziua aceea a Judecării, ci pentru că prin renunțarea la ele intră în noi gândurile necurate”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 33-34*)

Îți dorești să te zăvorăști, dar eu nu încuviințez și nu sunt de acord cu acest lucru; zăvorăște-ți ușile minții și ale inimii față de îngâmfare, iar buzele și limba față de multa vorbărie, certuri și osândiri și mâinilor nu le da voie să se întindă la bătaie și primește sfatul celor ce-ți doresc folos sufletesc – și așa are loc zăvorârea ta, care nu conține nicio înșelare sau insuflare a vrăjmașului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 95-96*)

Despre ce nevoințe pomenesti tu? Și te tulbură faptul că nu viețuiești în obște așa cum trebuie. Domnul voiește de la noi nevoințe săvârșite după puterea noastră, care să ne ajute să ne deprindem cu virtuțile, dar să le săvârșim cu smerenie. Iar despre viețuirea voastră, dacă ați vedea că viețuiești cum trebuie, împlinind toate poruncile, toate acestea n-ar constitui încă desăvârșirea, iar iubirea ta de sine te-ar putea atrage spre înșelare. Mai bine ar fi ca, văzându-ți sărăcia ta, tot timpul să te mustri pe tine și să cazi înaintea lui Dumnezeu cu smerenie decât să-ți vezi îndreptările. Țineți calea de mijloc, cea smerită, și nu urcați înainte de vreme pe calea cea înaltă, care nu este pe măsura voastră. Văzându-vă sărăcia voastră, nu ocărâți și nu osândiți pe nimeni, ci socotiți-vă ultimii dintre toți și, dacă se întâmplă să primiți vreo dojană sau disprețuire din partea cuiva, socotiți-vă vrednici de ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 413-414*)

Principala nevoință constă în smerenie, iar nevoințe trupești, din pricina slăbiciunii tale, nu ți se vor da. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 11*)

A viețui într-o căsuță simplă și a nu te smeri – nu duce la bine. Celui neputincios cu sufletul și trupul îi este mai de folos să viețuiască într-o chilie obișnuită și să se smerească, muștrându-se pe sine pentru

confortul și spațiul chiliei. O viață aspră pot duce puțini oameni și numai cei cu trup sănătos, care pot îndura fără să se vatăme și frigul, și foamea, și umezeala, și dormitul pe jos. Iar după cuvântul Cuviosului Ioan Damaschin, celor neputincioși cu trupul le sunt mai de folos smerenia și mulțumirea decât ostenele și nevoințele trupești, de care nu sunt în stare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 56*)

Una este să cugeți la viața ascetică și alta este să încerci să duci o asemenea viață. Un vecin de-al nostru, un moșier, în Sfântul Post care a trecut și-a dorit să se pedepsească pentru viața lui slabă de dinainte printr-un post sever. Și-a comandat pentru sine un pisălog și mânca semințe pisate cu cvas și pâine neagră și prin această severitate nemaipomenită și fără măsură și-a stricat stomacul în așa fel încât doctorii timp de un an întreg nu l-au putut vindeca.

Tu întotdeauna te-ai gândit să viețuiești într-o chilie strâmtă și în multe lipsuri, dar în realitate nu ai putea viețui așa, pentru că și în casa ta mare abia se găsește un colțișor pentru o bătrânică bolnavă. Ținând cont de neputința noastră, trupească și sufletească, mai de folos ne este nouă să ne smerim și să ne supunem modului în care merg lucrurile în funcție de împrejurările care ne înconjoară. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 57-58*)

Mi-ai scris că citești până la zece catisme din Psaltire în chilie, în afară de participarea la slujbele bisericești, dar, pe de altă parte, aud că ești foarte epuizată.

Vreau să-mi scrii sincer despre nevoința ta tainică; pentru aceasta nu ai luat binecuvântare, iar nevoința săvârșită după bunul plac este și primejdioasă și vătămătoare de suflet. – Dacă este un lucru bun, atunci de ce îl ții ascuns de părintele duhovnic? Bagă de seamă – un singur suflet ai și o singură minte, și ești în primejdia de a le vătăma pe amândouă, iar cursele vrăjmașului sunt pretutindeni, se înțelege, sub forma binelui și a folosului sufletesc. Scrie-mi sincer... Văd că ai căzut în cursa căutării desăvârșirii, uitând de desăvârșirea pocăinței. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 69-70*)

Îmi scrii că uneori, din râvnă, la pravila obișnuită adaugi prea multe metanii până obosești, iar apoi nu mai împlinești nici cele obișnuite. Este mai de folos să continui fără întrerupere lucrarea cu măsură decât să

săvârșești uneori prea mult, iar alteori să renunți și la cele cuvenite din pricina oboselii peste măsură. Nu în zadar scriu Sfinții Părinți: „lucrarea săvârșită cu măsură nu are preț”. În nevoința rugăciunii mai întâi de toate trebuie să ne îngrijim să ne izbăvim de însușirile rele și vătămătoare ale fecioarelor celor nebune, ca să nu auzim cuvintele: *Și pentru ce Mă chemați: „Doamne, Doamne”, și nu faceți ce vă spun* cu privire la pace și la sfânta purtare față de toți (cf. Luca 6, 46). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 88*)

Nevoințele și ostenelele trupești se cer numai din partea celor sănătoși la trup, iar celor neputincioși le sunt mai de folos smerenia cu mulțumirea. Smerenia poate înlocui ostenelele trupești, care fără smerenie nu aduc niciun folos. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 31*)

Bănuiala

Ai început să-mi scrii despre un păcat de-al tău, care vine din bănuială, și nu ai mai terminat. Poate că greșești în părerea ta, și degeaba ai bănuieli, căci exemple din acestea sunt multe și se datorează, mai ales, geloziei; vrăjmașul se străduiește să arate ceea ce nu este și întunecă ochii în așa fel încât și gesturile și cuvintele toate par suspecte. El face lucrul acesta ca să tulbure și să producă dezbinare, de care să te izbăvească Domnul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 292*)

Pe propria ta piele ai simțit și simți cât de grea este strâmtorarea din pricina unei bănuieli. Să ții minte lucrul acesta și să nu uiți, și să te ferești să acționezi fără cercetare și băgare de seamă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 63*)

Pocăința

Pocăința este adevărată numai atunci când omul, văzându-și păcatele sale, prin care L-a mâniat pe Creatorul său, părăsește faptele păcătoase, se căiește pentru ele și se învrednicește de iertare cu harul lui Hristos prin dezlegarea făcută de preotul Bisericii. Iar dacă nu părăsește faptele păcătoase, chiar de se căiește, pocăința lui nu este pocăință, ci nădejde primejdioasă, peste măsură și nechibzuită în bunătatea lui

Dumnezeu, care, la fel ca și deznădejdea, în egală măsură va fi judecată de Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 113-114*)

Pocăință, zic eu, nu este numai atunci când vii la duhovnic la spovedanie, ci să ai neîncetat zălogul acesteia în inima ta, aducându-ți aminte de păcatele tale, pe care le-ai pomenit pe scurt la spovedanie; simțind că prin ele ai supărat pe cineva, îți este mai ușor să te abții de la repetarea lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 252*)

Pentru moarte întotdeauna trebuie să ne pregătim prin pocăință, a cărei autenticitate se măsoară nu prin numărul de metanii, ci prin râvna inimii. Să ții minte că *jertfa lui Dumnezeu: duhul umilit, inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalm 50, 18) și de aceea, când nu-ți împlinești pravila, din pricina slăbirii puterilor sau din oricare altă pricină, să suplinești această lipsă prin muștrare de sine și smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 738-739*)

Îmi scrii că trăiești în nepăsare și greșești mult, iar pocăință nu faci și pe ceilalți îi osândești; de aceea încă nu ai simțit în inima ta că ești păcătoasă, ci numai cu limba rostești acest cuvânt. Străduiește-te să ai în inimă sentimentul că ești păcătoasă, din care vei dobândi și smerenia, și nu-i mai judeca pe ceilalți, cu atât mai mult pe cei care nu sunt sub judecata ta, și vei dobândi și pocăința împreună cu înduioșarea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 44-45*)

Strigând la Dumnezeu cu căință pentru păcatele tale este cu neputință să te temi că vei cădea în înșelare, însă gândul cum că prin aceasta Îi faci un serviciu lui Dumnezeu trebuie să-l respingi și să-l alungi de la tine. Păcătosul care se căiește îndrăznește, oare, să se gândească vreodată la acest lucru când el caută și așteaptă milă de la Dumnezeu, asemenea vameșului, fiului risipitor și femeii desfrânate? Ei erau pătrunși de smerenie și de sentimentul păcătoșeniei lor, nu îndrăzneau nici măcar ochii să și-i ridice la cer ori să se numească fii și, în această stare aflându-se, Domnul a privit spre ei și le-a dăruit iertarea păcatelor lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 181-182*)

Trebuie să scrii totul, și răul, și binele, și ispitele, și mângâierile și

aceasta este mărturisire adevărată. Pocăință trebuie să faci întotdeauna și seara, dar și mai bine după săvârșirea păcatului. (*Cuviosul Iosif, p. 111*)

Pocăința este adevărată atunci când, după săvârșirea ei, te străduiești din toate puterile să trăiești așa cum trebuie, iar fără aceasta este prea puțin valabilă, dacă te căiești numai vorbind despre păcate și trăind ca mai înainte. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 254*)

Când vezi că nu te îndrepti, ci numai adaugi păcate peste păcate, trebuie să te străduiești să faci pocăință pentru ele. Grăbește-te să-ți dezvălui rănilor sufletești înaintea Domnului și caută dezlegare și iertare. Și, dacă după iertare mai mult cazi în aceleași păcate, mai mult să alergi la pocăință, și așa până la sfârșit. Și Dumnezeu, văzând osteneala ta, pocăința ta, nu te va lăsa fără ajutorul și mila Sa. Dacă El ne-a poruncit să iertăm fratelui care se căiește de șaptezeci de ori câte șapte, oare nu mai mult ne va da El Însuși iertarea când alergăm la El cu pocăință? Iar faptul că patimile nu se depărtează de la tine este cu voia lui Dumnezeu. Sfinții Părinți scriu că patimile și căderile îl smeresc pe om, îl aduc la căința inimii și astfel atrag asupra lui mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 254*)

În cuvintele laudei de sine și ale îndreptățirii de sine întotdeauna se ascund nesupunerea și mândria, de la care Dumnezeu Își întoarce fața. După greșeală trebuie îndată „să fugi”, dar unde? La adăpostul cel liniștit al pocăinței inimii. În fiecare seară înainte de culcare să-I spui Văzătorului de inimi Dumnezeu toate greșelile tale, săvârșite cu fapta, cu cuvântul și cu gândul și să crezi că Dumnezeu primește pocăința inimii tale. În același timp, să te străduiești să-ți zdrobești inima prin pomenirea morții năprasnice. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 253*)

Desigur, trebuie ca din toate puterile să fugim și să ne depărtăm de păcat căci, dacă din pricina nepăsării noastre vom cădea în păcate, vom merita cea mai mare osândă. Iar dacă se întâmplă să cădem fără voia noastră sau din pricina neputinței, trebuie să ne curățim prin pocăință. Fugi de mândrie, căci ea este pricina multor căderi cumplite. Smereste-te, muștră-te pe tine însăși, socotește-te ultima și cea mai rea dintre toți, nu osândi pe nimeni și atunci vei dobândi mila lui Dumnezeu. Cu sora ta străduiește-te să te împaci, căci nu este bine să trăiești așa. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 254-255*)

Dumnezeu va judeca pocăința nu după măsura ostenețelor, ci după măsura smereniei. În ziua aceea Dumnezeu ne va judeca nu pentru psalmi, nici pentru părăsirea rugăciunii (a pravilei), ci pentru că nu ne-am pocăit! Mare bucurie au îngerii în ceruri pentru un singur păcătos care se căiește. Așadar, să ne rugăm: „Doamne, miluiește, Doamne, dăruiește-mi smerenie și blândețe”. Sau: „cu judecățile pe care le știi, mântuiește-mă, Doamne!” Și Domnul după mila Sa ne va milui și ne va mântui pe toți cu harul Său.

În fiecare zi și în fiecare ceas să punem început pentru îndreptare și Dumnezeu milei, al iubirii de oameni și al îndurărilor ne va da și nouă mâna Sa în ajutor, ca lui Petru, apostolul, care se scufunda în valurile mării. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 255*)

Străduiește-te să uiți cele de dinainte și fă pocăință înaintea lui Dumnezeu. Dacă ai ceva nespovedit din viața de dinainte, trebuie să-și spui duhovnicului la spovedanie, căci altfel tot îți vei aminti de lucrul acela. (*Cuviosul Iosif, p. 93*)

Îmi scrii că păcătuiești tot timpul. Trebuie să faci tot timpul pocăință înaintea Domnului pentru greșelile tale și să te silești la împlinirea poruncilor Domnului și a voturilor monahale. Și, în același timp, să te muștri pe tine pentru greșeli și să te socotești mai rea și mai păcătoasă decât toți și să te smerești înaintea Domnului în inima ta. Smerenia suplinește lipsa faptelor. (*Cuviosul Iosif, p. 101*)

Toată omenirea se poate împărți în două categorii: farisei și vameși. Cei dintâi vor pieri, cei din urmă se vor mântui. Păstrați această conștiință a propriei păcătoșenii. Aceasta este cea mai prețioasă înaintea lui Dumnezeu. Ce l-a mântuit pe vameș? Bineînțeles că această conștiință a păcătoșeniei sale: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!” Iată, aceasta este rugăciunea, care a parcurs deja aproape două milenii. Dar, luați seama, vameșul conștientizează că este păcătos, dar în același timp nădăjduiește în mila lui Dumnezeu. Fără nădejde este cu neputință a ne mântui... Domnul a spus: *N-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință* (Matei 9, 13). La cine se referă aici când spune drepti? Desigur că se referă și la oamenii care nu-și conștientizează propria păcătoșenie, dar care sunt, totuși, păcătoși. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 64-65, din 21.08.1908*)

Știți ce tactică are diavolul? Trebuie să știți acest lucru. El, dacă știe că vreun om are un păcat mai mult sau mai puțin greu, se străduiește ca omul să nu ajungă să se pocăiască pentru el. Cu acest scop reduce prin toate mijloacele gradul de gravitate al păcatului, insuflând următoarele gânduri: „Acesta nu este grav, te iartă Dumnezeu” – și altele asemenea. Și se străduiește chiar să-l facă pe om să uite de acel păcat. Dar, dacă omul respectiv izbutește să spună vreodată duhovnicului la spovedanie acel păcat, diavolul amplifică prin toate mijloacele gravitatea păcatului, insuflându-i că păcatul lui este atât de mare încât Dumnezeu nu îl va ierta niciodată. Și se străduiește să-l ducă pe om la deznădejde. Vedeți cât de viclean este vrăjmașul. El știe foarte bine că prin spovedanie se spală toate păcatele, de aceea nici nu-l lasă pe om să ajungă la spovedanie, iar, dacă omul se spovedește, vrăjmașul se străduiește prin toate mijloacele să-l tulbure. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 148-149, din 14.03.1910*)

Dacă greșești vreodată și îndată te întorci la Dumnezeu cu căință – este foarte bine. Așa și trebuie. Și Domnul te iartă. Iar duhovnicului sau stareșului îi poți spune după aceea – dacă păcatul este grav. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 98-99*)

Poți renunța la o ascultare cu îndrăzneală, dar poți renunța și în liniște, cu rugămintea de a-ți fi înțeleasă neputința. Rezultatul va fi cu totul altul. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 186*)

În fiecare zi înainte de culcare trebuie să-ți amintești păcatele pe care le-ai făcut în timpul zilei și să te căiești pentru ele înaintea Domnului. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 309*)

Temelia mântuirii noastre este pocăința. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 309*)

Să ai totdeauna sentimentul de pocăință. Să ai smerenie. Să rabzi tot ce îți trimite Domnul și El, fiind milostiv, va primi pocăința ta și te va milui. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 335*)

Numai la Domnul și întru Domnul îți poți găsi pacea sufletească. Sufletul tău chinuit numai în Domnul, în pocăință și în îndreptarea vieții își poate găsi mângâierea. Păcatul prin otrava sa omoară sufletul omului.

Iar sufletul înviază datorită lucrării vii a pocăinței. Când te vei pocăi, vei vedea prin propria ta experiență adevărul cuvintelor mele. Să plece de la tine orice deznădejde. Domnul Își întinde preasfintele Sale mâini, gata să te primească, la fel ca și pe orice alt păcătos care se căiește, în brațele Tatălui. Dacă Domnul nu îi respinge pe păcătoșii care se căiesc, așa cum a făcut cu vameșul, cu desfrânata, cu Apostolul Pavel, cu Cuvioasa Maria Egipteanca și cu mulți alții, nu te va respinge nici pe tine preotul ortodox. Numai să te căiești, numai să spui din inimă: „Am greșit – iartă-mă!” De pocăința ta se vor bucura și Domnul, și îngerii, și oamenii lui Dumnezeu. Căderea în păcate îi întristează. Așadar, apropie-te de Domnul cu smerenie și căință, leapădă atracția față de păcat, gustă din cupa pocăinței și vei vedea bunătatea lui Dumnezeu, căci s-a spus: *Gustați și vedeți că bun este Domnul* (Psalm 33, 9). Să te înțelepțească Domnul! (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 373-374*)

Străduiți-vă să aveți curăție sufletească și trupească, străduiți-vă ca după spovedanie să nu mai greșiți în mod conștient, să nu mai greșiți cu voia, punându-vă nădejdea în pocăință, deoarece, după învățătura Sfintei Biserici Ortodoxe, dacă cineva greșește cu nădejdea în pocăință, acela se face vinovat de hulă împotriva Duhului Sfânt... (*Cuviosul Nikon, 6, p. 190*)

La noi, duhovnicii, vin oameni bolnavi sufletește, să se căiască pentru păcatele lor, dar nu vor să se despartă de ele, mai ales nu vor să se despartă de vreun păcat, pe care îl iubesc. Această lipsă de dorință de a părăsi păcatul, această iubire tainică față de păcat, fac ca omul să nu ajungă la pocăință sinceră și de aceea nu dobândește nici vindecarea sufletului. Cum a fost omul până la spovedanie, așa rămâne și în timpul spovedaniei, așa continuă să rămână și după spovedanie. Nu trebuie să fie așa. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 201*)

Batiuşka a povestit cum doi călugări pentru o oarecare vină au fost băgați la închisoare pentru 40 de zile și, când au fost eliberați, înfățișarea lor s-a dovedit a fi diferită: unul slăbise și era ca o așchie, iar celălalt a ieșit plin de bucurie, cu obrazul ca trandafirul. Frații l-au întrebat pe fiecare dintre ei la ce s-a gândit cât a stat în închisoare.

Cel care slăbise a spus că s-a căit pentru păcatul său, s-a muștrat pe

sine și a plâns, I-a cerut Domnului iertare, s-a căit din toată inima. Iar celălalt, conștientizând toată greutatea vinei sale, I-a mulțumit Domnului din adâncul sufletului, pentru că El, în milostivirea Sa, pentru păcatul lui cel greu îi dă aici să rabde și să se pocăiască.

Frații s-au rugat ca Domnul să le descopere dacă acești doi frați au fost iertați și au aflat că amândoi au fost iertați deopotrivă. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 274*)

Învierea sufletului se săvârșește cu voia lui Dumnezeu și cu puterea lui Dumnezeu, dar din partea omului se cere voință pentru săvârșirea pocăinței înaintea lui Dumnezeu. Termenul pocăinței care se cere celui ce a greșit îl știe numai Dumnezeu. Păcătosul care se căiește, fiind oarecum chiar uitat de Dumnezeu, așa cum i se pare uneori, prin grija minunată a lui Dumnezeu dobândește folos sufletesc și ajunge la izbândă.

Domnul ne duce la mântuire! Minunata înțelepciune și bunătatea lui Dumnezeu fac ca omul să cadă numai în ceea ce îngăduie Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 20, pp. 6-7*)

Trebuie să recunoaștem că judecata lui Dumnezeu asupra noastră este dreaptă, căci toți am greșit. Să ne spună conștiința fiecăruia dintre noi că păcatele noastre sunt mari. Noi singuri suntem vinovați. Trebuie să ne smerim și să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru toate. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 14*)

Pocăința adevărată deschide ochii asupra propriei păcătoșenii și a păcatului, în general. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 18*)

Izbânda și bucuria călugărului se află în conștiința propriei păcătoșenii, în vederea propriilor păcate. Trebuie nu numai să-și vadă păcătoșenia sa, trebuie să-și rânduiască și toate faptele sale, toată viața și activitatea sa în deplin acord cu conștiința și vederea propriei păcătoșenii.

Vederea păcatelor este darul lui Dumnezeu. Și trebuie cerut de la Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 20, pp. 32-33*)

În cazul în care ne poticnim în fapte, cuvinte sau gânduri, îndată trebuie să ne pocăim și, conștientizând neputința noastră, să ne smerim și să ne silim să ne vedem păcatele, nu îndreptările: de la cercetarea păcatelor omul ajunge la smerenie și dobândește inima înfrântă și smerită, pe care Dumnezeu nu o va urgisi. (*Cuviosul Ilarion, p. 44*)

Este bine ca spovedania să fie completă, dar principalul constă în zdrobirea inimii: „Domnul se uită la inimă”. (*Cuviosul Nectarie, 13, p. 82*)

Știți că Taina pocăinței constă în părăsirea acelor slăbiciuni de care am fost biruiți... și în căința pentru ele. Așa trebuie să procedăm și nu mă îndoiesc că veți împlini acest lucru. Însă vrăjmașul ne pune piedici prin anumite păreri, după care aduce tulburare; să nu-i dați ascultare, ci să nădăjduiți în bunătatea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 130*)

Ce vremuri au venit acum! Altădată, dacă cineva se căia sincer pentru păcate, își schimba deja viața sa păcătoasă cu una bună, dar acum deseori se întâmplă astfel încât omul își spune la spovedanie toate păcatele sale în amănunt, iar apoi se apucă iarăși de ele. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Un om greșea tot timpul și apoi se căia – și așa a făcut toată viața. În cele din urmă, după ce s-a pocăit, a murit. Duhul rău a venit după sufletul lui și a spus: „El este al meu”. Însă Domnul a spus: „Nu, pentru că s-a căit”. – „Chiar dacă s-a căit, totuși iarăși a greșit” – a continuat diavolul. Atunci Domnul i-a spus: „Dacă tu, rău fiind, l-ai primit iarăși la tine după ce s-a căit față de Mine, cum, dar, Eu să nu-l primesc după ce, greșind el, s-a întors iarăși la Mine cu căință? Tu uiți, pentru că ești rău, dar Eu sunt bun”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Păcatele sunt ca alunele grecești – coaja o îndepărtezi, dar miezul este greu să-l scoți. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Se întâmplă, așa spunea batiuşka, că, deși păcatele noastre prin pocăință ne sunt iertate, totuși conștiința nu încetează să ne mustre. Răposatul stareț Macarie pentru a face o comparație arăta uneori degetul său, la care se tăiase cândva demult; durerea trecuse de mult, dar cicatricea rămăsese. Întocmai așa și după iertarea păcatelor rămân cicatricile, adică muștrările conștiinței. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 104*)

Deși Domnul iartă păcatele celor ce se căiesc, totuși fiecare păcat are nevoie de o pedeapsă curățitoare. De exemplu, tâlharului celui înțelept Însuși Domnul i-a spus: *Astăzi vei fi cu Mine în rai* (Luca 23, 43), dar

după aceste cuvinte i-au fost zdrobite fluierile picioarelor și cum i-a fost după aceea să atârne pe cruce trei ceasuri numai în mâini, cu fluierile picioarelor zdrobite? Înseamnă că a fost nevoie de o suferință curățitoare. Pentru păcătoșii care mor îndată după pocăință, curățirea o fac rugăciunile Bisericii și ale celor ce se roagă pentru ei, iar cei care sunt încă vii trebuie să se curățească singuri prin îndreptarea vieții și prin milostenie, care acoperă păcatele. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 104*)

Orice ai gândi, orice ai spune, moartea nu o poți ocoli și de Judecata lui Dumnezeu nu poți scăpa, căci atunci i se va da fiecăruia după faptele lui. De aceea este bine să te dumirești la timp și să ajungi la cunoștința adevărată. Învățătura evanghelică începe și se termină cu cuvintele: „Pocăiți-vă!” *N-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință* (Matei 9, 13). *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 28-29). Domnul îi cheamă pe cei ce se ostenesc în lupta cu patimile și sunt împovărați de păcate și le făgăduiește că-i va odihni prin pocăință sinceră și smerenie adevărată. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 38-39*)

Pentru pocăința adevărată nu este nevoie de ani, nici de zile, ci numai de o clipă. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 178*)

Starețul i-a felicitat pe toți în sărbătoarea Tuturor Sfinților și apoi a spus: „Toți au fost, ca și noi, oameni păcătoși, dar s-au pocăit și, apucându-se de lucrarea mântuirii, nu s-au mai uitat înapoi, ca soția lui Lot”. La remarcă uneia dintre fiicele duhovnicești: „Dar noi ne tot uităm înapoi”, starețul a spus: „De aceea și suntem bătuti cu nuiielele și cu biciul, adică cu necazuri și cu năpaste, ca să nu ne mai uităm înapoi”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 14*)

Tâlcuind cuvintele psalmistului: *Munții cei înalți adăpost cerbilor, stâncile scăpare ieipurilor* (Psalm 103, 19), starețul a spus: „Cerbii – sunt dreptii, care stau pe munți, adică pe înălțimi. Iar iepurii – sunt păcătoșii. Scăparea lor este stânca. Iar stânca – este Însuși Hristos, Care a venit în lume nu pe cei drepti să-i mântuiască, ci pe cei păcătoși să-i aducă la pocăință”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 46*)

Ce lege pune Domnul pentru cei ce greșesc? Le poruncește să se căiască, spunându-le în Sfânta Evanghelie: pocăiți-vă, căci *dacă nu vă veți pocăi, toți veți pieri* (Luca 13, 3)

Unii dintre creștini, din pricina necredinței, nu se căiesc deloc, iar alții, deși se căiesc datorită rânduiei și obișnuinței, totuși după aceea greșesc iarăși fără frică și destul de grav, având nădejdea nesăbuită în faptul că Domnul este bun, iar alții, având în vedere numai faptul că Domnul este drept judecător, greșesc fără încetare din pricina deznădejdiei, neavând nădejde în primirea iertării. Și pe unii și pe ceilalți îndreptându-i, cuvântul lui Dumnezeu le spune tuturor că Domnul este bun cu toți cei ce se căiesc sincer și cu hotărârea fermă de a nu se mai întoarce la păcatele de dinainte. Căci nu există păcat care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Dimpotrivă, Domnul este drept judecător pentru cei care din necredință și nepăsare nu vor să se căiască, de asemenea și pentru cei care, deși uneori fac pocăință datorită rânduiei și obișnuinței, totuși apoi greșesc iarăși fără frică și destul de grav, având nădejdea nesăbuită în faptul că Domnul este bun. Există și asemenea creștini care fac pocăință, dar nu spun tot la spovedanie, ci unele păcate le ascund și le tănuiesc de rușine. Aceștia, după cuvântul apostolului, se împărtășesc cu nevrednicie cu Sfintele Taine, iar pentru împărtășirea cu nevrednicie sunt supuși diferitelor neputințe și boli, iar mulți chiar mor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 46*)

Una este să greșești din neputință și să faci un păcat ușor de iertat și alta este să greșești din nepăsare și netemere și să faci un păcat greu. Toți știm că există păcate de moarte și există păcate ușoare, săvârșite cu cuvântul sau cu gândul. Dar în orice caz este nevoie de pocăință sinceră și smerită și de silință, după cuvântul evanghelic, alături de hotărârea fermă de a nu te mai întoarce la păcatele dinainte. Se spune în Pateric: „Dacă ai căzut, să te ridici! Iarăși ai căzut, iarăși să te ridici!”

Nu este de mirare să cazi, dar este rușinos și grav să rămâi în păcat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 46-47*)

Oare procedăm noi așa cum a procedat Sfântul David atunci când suntem pedepsiți de Dumnezeu pentru păcatele noastre, fie prin nenorociri, fie prin boli? Sfântul David, după ce a greșit, s-a căit, s-a spovedit înaintea lui Dumnezeu și I-a mulțumit Domnului pentru că nu l-a dat

morții, ci l-a lăsat spre pocăință și îndreptare. Nu, noi, puțin credincioșii și lașii, nu îl urmăm pe Sfântul David, ci, pedepsiți fiind pentru păcatele noastre, cârtim împotriva lui Dumnezeu și a oamenilor, îi învinuim pe toți, în loc să ne smerim și să facem pocăință sinceră pentru viața noastră păcătoasă și să ne străduim să ne îndreptăm sau, cel puțin măcar, să nu cârtim și să nu-i învinuim pe ceilalți, ci să conștientizăm că pe drept îndurăm boala sau nenorocirea și suntem vrednici de ele. Printr-o asemenea conștiință smerită și prin căință alături de hotărârea fermă de a nu ne mai întoarce la păcatele de dinainte putem dobândi milă de la Domnul și în viața aceasta și în cea viitoare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 53*)

Îmi scrii că este mai bine să nu greșești decât să te căiești. Este bine să nu greșești, dar pentru cel ce a greșit este un lucru lăudabil să se căiască. Dacă te înfrânezi de la păcat – este bine, dar, dacă nu te înfrânezi, alt mijloc prin care să-L îndupleci pe Dumnezeu nu ai decât să te căiești. Ți mai spun că lui Dumnezeu Îi place mai mult păcătosul care se căiește, decât omul care nu greșește, dar se mândrește. Mai bine este ca după ce ai greșit să te căiești, decât să nu greșești și cu aceasta să te mândrești. Fariseul se înfrâna de la păcat, dar pentru îngâmfare și osândirea vameșului s-a lipsit înaintea lui Dumnezeu de dreptatea sa, iar vameșul, deși greșise mult, prin conștiința smerită și primirea ocării din partea fariseului a dobândit nu numai iertarea păcatelor, dar a răpit și îndreptarea fariseului. Mergi și tu pe calea smereniei vameșului, aceasta este calea cea mai sigură. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 40*)

Pocăința nu se sfârșește la mormânt și are trei însușiri sau părți: curățirea gândurilor, răbdarea necazurilor și rugăciunea, adică chemarea ajutorului lui Dumnezeu împotriva relelor atacuri ale vrăjmașului. Aceste trei lucruri nu se săvârșesc unul fără altul. Dacă unul se întreprinde undeva, atunci și celelalte două se slăbesc în același loc. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 47-48*)

Domnul cel Atotbun nu cere de la noi nimic, decât numai pocăință sinceră și prin ea îl duce pe cel ce se pocăiește în Împărăția Sa cea cerească și veșnică, după cele spuse în Evanghelie: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor* (Matei 3, 2). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 70*)

Abia am găsit o clipă de răgaz să citesc spovedania ta lungă și sinceră. De acum încolo să punem început bun îndreptării, care se săvârșește nu fără osteneală și silire la răbdare și smerenie. Dar nu trebuie să deznădăjduim și nici nu trebuie să gândim că putem scăpa dintr-odată de obiceiurile cele rele, ci treptat, cu ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 79*)

Toți nu numai că putem, dar și trebuie să ne îngrijim să-I fim bineplăcuți Domnului. Și prin ce putem fi bineplăcuți? Mai întâi de toate prin pocăință și smerenie. Dar ție ți se pare puțin acest lucru. Tu vrei ca Domnul să-ți fie datornic. Îmi scrii: „Domnul a făcut totul pentru mine, iar eu nu am făcut nimic pentru El. Este ușor acest lucru?” Dacă cineva îi este dator cuiva, atunci, fără să-și plătească datoria, nu poate să facă daruri. Așa și noi: mai întâi de toate trebuie să ne îngrijim de plata datoriei făcute prin păcat și putem face acest lucru prin pocăință și smerenie, care se săvârșesc până la moarte. – Dar tu mă întrebi: „Oare prin spovedanie și tunderea în monahism nu se iartă toate păcatele dinainte? Și trebuie, oare, până la moarte să mă căiesc în rugăciune pentru păcatele de dinainte și să-mi aduc aminte de ele sau să le dau uitării și să nu îmi mai tulbur cugetul cu faptele de dinainte?” Ți-am spus deja că de păcatele trupești niciodată nu trebuie să-ți amintești în amănunt și, mai ales, la rugăciune nu trebuie să înșiri asemenea păcate, ci trebuie, în general, să te socotești o datornică păcătoasă, foarte îndatorată înaintea Domnului. Sfântul Apostol Pavel s-a învrednicit să primească nu numai iertarea păcatelor, ci și vrednicia apostolească și, cu toate acestea, s-a numărat cu păcătoșii, zicând: *Dintre care cel dintâi sunt eu* (1 Tim. 1, 15). Pe lângă acestea trebuie să știi că păcatele se iartă nu numai prin mărturisirea lor la spovedanie, ci este nevoie și de ispășire. Tâlharului de pe cruce Însuși Domnul i-a spus: *Astăzi vei fi cu Mine în rai* (Luca 23, 43). Dar după această făgăduință tâlharul nu a trecut în desfătarea raiului imediat și fără osteneală, ci mai întâi a trebuit să îndure zdrobirea fluierelor picioarelor sale. Așa și noi, deși păcatele de dinainte ne sunt iertate prin Taina spovedaniei și prin primirea chipului monahicesc, totuși trebuie să îndurăm pentru ele canonul dat de Dumnezeu, adică să îndurăm boli, necazuri și greutăți și tot ceea ce ne trimite Domnul pentru curățirea păcatelor noastre. Mai trebuie să-ți amintești cuvântul evanghelic al Domnului: *Milă voiesc, iar nu jertfă* (Matei 9, 13), adică pentru a fi bineplăcută Domnului trebuie mai

mult decât orice să ai grijă să nu-i osândești pe ceilalți și, în general, să fii îngăduitoare cu aproapele. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 93*)

Îmi scrii că te-ai plictisit de viața pământească. Dar ai uitat ce îi așteaptă în viața de după moarte pe oamenii păcătoși? Căci acolo este de un milion de ori mai greu și mai dureros decât pe pământ, iar în raiul lui Dumnezeu nu sunt primiți cei care aici au trăit la întâmplare. De aceea trebuie să dobândim mai întâi prin pocăință și lacrimi iertarea păcatelor și să-L rugăm pe Dumnezeu să ne miluiască la Înfricoșata Sa Judecată. Mai bine să ne pedepsească aici ca dincolo să nu ne trimită în chinul cel veșnic, pe care-l merităm datorită păcatelor de zi cu zi. Smerește-te și te îndreptează și socotește-te cea mai rea dintre toți oamenii din lume. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 268*)

Îmi tot scrii că îți pare rău de neîndreptarea ta și ceri spre întărire rugăciunile sfinților; eu laud dorința ta și îmi doresc ca ea să aducă în inima ta rodul cuvenit al îndreptării și pocăinței. Dar să știi că dorința fără faptă nu folosește la nimic, de vreme ce și credința fără fapte moartă este, întocmai așa și dorința fără începutul bun este moartă și rugăciunile nu numai ale noastre, ale păcătoșilor, dar nici chiar ale plăcuților lui Dumnezeu nu sunt în stare să-i ajute pe cei care nu se străduiesc ei înșiși spre îndreptarea lor; încearcă, dragule, să pui cu ajutorul lui Dumnezeu început să te mântuiești și Domnul te va ajuta în toate. (*Cuviosul Lev, p. 152*)

Chiar dacă i s-ar întâmpla cuiva să se împiedice și să cadă neintenționat, fără voia lui, el se va vindeca prin pocăință, prin lacrimi, prin conștiința neputinței sale, dacă nu va renunța pe viitor să lupte cu sine însuși, cu păcatul care îl luptă. Unul ca acesta, chiar de va și cădea – se va ridica și va sta drept pe poziția sa, fără a se deda păcatului. Nu va sta drept cel care va iubi păcatul mai mult decât virtutea, care va iubi desfătarea cu păcatul, care se va teme de necazuri din autocompătimire, care, din insuflarea vrăjmașului, nevăzând în sine rodul bun cel mult-dorit, refuză să se mai silească după putere, socotind în mândria sa că, dacă este nevrednic și incapabil să dobândească degrabă sau vreodată ceea ce au dobândit cei de dinainte și ceilalți, atunci nu are rost să se mai ostenească, căci se ostenește degeaba, iar fărâmiturile și resturile nu îi trebuie – și renunță la început în suflet, apoi și în exterior, la calea cea bună de

dinainte, la calea cea strâmtă. Dar să nu ne înșele vrăjmașul diavol! Dacă cineva vede că atracția lui față de păcat este puternică și că păcatul a căpătat mare putere asupra lui, folosindu-se de uitarea și nechibzuința lui, dacă vede că a ajuns departe pe marea păcatului, că drumul întoarcerii la Dumnezeu este lung și anevoios, să nu-și piardă nădejdea, trebuie numai să aibă dorința sinceră de întoarcere la Dumnezeu, fiindcă El deja îl așteaptă. Înduioșător este cuvântul proorocului: *Întoarceți-vă* (la Mine), *copii răzvrătiți, și Eu voi vindeca neascultarea voastră!*, zice Domnul (Ier. 3, 22). Domnul parcă ne roagă să ne întoarcem în brațele Lui părintești, nu Se leapădă de noi, ne socotește copiii Lui, așadar cum să refuzăm noi să ne întoarcem la El? Chiar de ar fi calea strâmtă și grea, noi credem, noi știm prin credința noastră unde duce ea. Așadar, să răbdăm pe calea aceasta, să ne străduim să nu ne abatem de la ea, căci ea este calea cea fericită, neîndoielnică și sigură. (*Cuviosul Nikon, 20, pp. 15-16*)

Metaniile

Despre plecarea genunchilor în biserică este scris în Regulament, după catalog se poate găsi capitolul referitor la aceasta și se poate citi: sâmbăta, duminica și în toată Cincizecimea [perioada de după Paști] nu ne este poruncit să plecăm genunchii, în afară de momentul împărtășirii cu Sfintele Taine, când ne apropiem de ele. Pentru neplecarea genunchilor nu vei da răspuns, dar pentru că nu te smerești, nu rabzi și nu ai dragoste, vei da. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 277*)

După ce ai împlinit cincisutimea cu metanii până la pământ înainte de Bunavestire, mă întrebi dacă trebuia înainte de un asemenea mare praznic să faci metanii până la pământ. Când este priveghere, se renunță la metaniile mari. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Să te binecuvânteze Dumnezeu să citești pomelnicul, iar metanii mari să faci după putere. Celui bolnav nu i se cere să facă multe metanii. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 48*)

Liniștea

Dacă vrei să dobândești adevărata liniște sufletească, ascultă-L pe Domnul, Care ne poruncește: *învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Vezi ce ne poruncește Domnul cel mai mult să învățăm – smerenia și blândețea, căci numai ele ne pot liniști, însă științele acestea nu se dobândesc dintr-o dată și nu într-o singură zi sau an, ci în timp îndelungat, prin silirea de sine și ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 491*)

Când te smerești, dobândești și pace și liniștire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 70*)

Tu crezi că, plecând în altă mănăstire, te vei liniști: cine știe dacă-ți vei găsi liniștea? Liniștea se dobândește prin smerenie, așa ne-a învățat Domnul (cf. Matei 11, 29). Nu lua seama la neputințele altora, ci ia seama la tine și stai împotriva patimilor, cere-I ajutor lui Dumnezeu și Domnul te va povățui și te va întări pe calea cea adevărată. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 139*)

Ca să nu ai niciun necaz și să dobândești dintr-odată liniștea, nicidecum nu este posibil; când vom birui toate patimile, când vom nimici mândria și vom dobândi smerenia, atunci vom dobândi și liniștea, căci și Domnul a poruncit să învățăm de la El blândețea și smerenia, pentru dobândirea liniștii (cf. Matei 11, 29). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 613-614*)

Noi, osândindu-i pe ceilalți, ni se pare că suntem cineva și pierdem liniștea; știți cuvântul Domnului: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29), așa că, dacă nu avem liniște sufletească, înseamnă că nu avem smerenie și blândețe. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 10*)

Vă doriți liniște și pace sufletească, dar nu puteți nicidecum să ajungeți la ele. O, acesta este un mare dar al lui Dumnezeu și Însuși Domnul ne-a arătat unde să-l căutăm (Matei 11, 29). Iar pentru dobândirea lui sunt neapărat necesare ispitele și necazurile, așa cum și Domnul Însuși,

înainte de moartea Sa pe cruce, a suferit și a îndurat multe: a fost ocărit, ponegrit, umilit și S-a dat pe Sine ca exemplu, ca să mergem pe urmele Lui. Vă mai spun: pacea și liniștea sunt o mare răsplată, dar, așa cum ostașii primesc decorații pentru faptele lor de viteză și vărsarea sângelui, așa și noi – ostașii duhovnicești – trebuie mai întâi să îndurăm multe ispite și necazuri cu smerenie, să ne învinuim pe noi înșine, nu pe ceilalți și, micșorând (astfel) patimile noastre, adică biruindu-le, mai ales mândria și îngâmfaarea, mânia, iuțimea și celelalte, ne vom învrednici și de acest dar – de pacea sufletească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 402-403*)

Din cele două scrisori ale frăției voastre văd că tot vă aflați în necazuri și deznădejde, dar ce puteți face? Unde să vă ascundeți de ele? „Și cer nou și pământ nou de-am putea construi, nici atunci liniștea n-am putea-o dobândi”. Ea se dobândește prin smerenie și blândețe, după cuvântul Domnului (Matei 11, 29). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 181*)

Să renunți la ideea că ceilalți au liniște, numai tu nu ai. Ce liniște? Chiar de te-ai înălța la cer, fără smerenie nu vei dobândi liniștea, nici acolo patimile nu-ți vor da pace. Să crezi aceasta și să te străduiești să le dezrădăcinezi aici. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 535*)

Noi căutăm liniștea, dar ea nu ne este de folos. Liniștea se dobândește prin cruce și prin lăsarea în voia lui Dumnezeu și, atât timp cât suntem luptați de patimi și nu suntem bine înarmați împotriva lor, este cu neputință să dobândim liniștea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 392*)

Îmi scrii că în acest timp te-ai ocupat cu cărțile și celelalte, „uitând că mai există oameni”, dar să nu-ți închipui că această liniște a ta a fost bună, căci a anticipat tulburarea din prezent. Și liniștea de pe mare prevestește furtună și agitație, iar liniștea ta nici nu putea fi de durată din pricina patimilor ascunse înăuntrul tău și nebiruite. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 86*)

Îmi scrii că acum ești foarte liniștită și te întrebi dacă îți va fi de folos acest lucru. Nu-ți pune nădejdea în această liniște a ta, căci vei mai avea luptă pentru cunoașterea neputințelor și vederea patimilor tale, totuși, să nu te temi de ea, căci Dumnezeu ne trimite pe măsura puterilor noastre,

atât cât putem duce, ca să ne deprindem cu lupta și să ajungem la smerenie, iar liniștea adevărată se naște din smerenia adevărată, de care tu ești încă departe. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 229*)

T. U. spunea că fără liniște exterioară este cu neputință să ai liniște lăuntrică, dar este greșit; pe mulți îi vedem că au toată liniștea în exterior, dar în interior sunt tulburați; liniștea o aduce smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 630*)

Oriunde ai ajunge, chiar și în țări depărtate, totuși, dacă nu vă veți smeri, nu vă veți putea liniști Credeți că, mutându-vă în alt loc, unde nu sunteți cunoscut, veți fi mai liniștit, dar, dimpotrivă, va fi așa vreo două săptămâni sau o lună, după care vor începe aceleași lupte și vă veți muta dintr-un loc în altul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 669-670*)

Îmi vorbești despre rânduiala și liniștea ta, dar te sfătuiesc să nu ai încredere în această liniște și să nu te lași ademenită de ea, ci să ții seama mai mult de faptul că viața aceasta este trecătoare și să te pocăiești; și de unde știi că liniștea aceasta nu este cursa vrăjmașului, ca să fii sigură că ești deja mântuită? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 92*)

Suferiți pentru că vă aflați în valurile lumii acesteia și pentru că afacerile pe care le aveți nu sunt cu propriul dumneavoastră capital și credeți că, dacă ați avea capitalul dumneavoastră, ați fi liniștit. Totuși, este cu neputință ca pe pământul acesta, plin de fapte păcătoase, să poată exista un om cu desăvârșire liniștit, liniștea aceasta o pot aduce, după învățătura Domnului, numai smerenia și blândețea, căci El ne învață așa: *învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29), dar cât de departe suntem de acestea și ne agităm în valurile tulburi ale lumii acesteia și suntem biruiți de patimi, mai ales de cele mari: iubirea de slavă, iubirea de plăceri și iubirea de arginți, așa că nici nu putem avea liniște, căci nu se poate să nu aibă griji omul care trăiește în lume, pentru casă, pentru copii și îndatoririle sociale, dar toate acestea intră în inima noastră prea mult și ne dorim să imităm lumea în viața de zi cu zi, din care pricină v-ați agitat peste măsură, dar lăsați toată grija dumneavoastră în seama proriei atotputernice a lui Dumnezeu, care are grija și de o pasăre cât de mică și nu îngăduie

să piară niciun fir de păr din capul nostru fără voia Lui, și aceasta pe măsura credinței dumneavoastră vă va aduce mai multă liniște Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea vi se vor adăuga vouă. (*Cuviosul Lev*, p. 157)

Pomenirea celor adormiți

Pentru pomenirea rudelor tale la ectenii, ca ele să fie pomenite pe nume – mămica ta dorește să mai adauge o sumă de bani. Este de pri-sos acest lucru și poate că în prezența voastră vor fi pomenite, dar după aceea va fi cu neputință, căci, dacă toți ar fi pomeniți la ectenii, o ectenie ar dura mai mult decât liturghia și astfel s-ar produce cârtire între cei ce ascultă; la ectenii se pomenesc mai mult cei care abia au răposat sau ctitorii mănăstirii și nici atunci mai mult de unul sau două nume. Însă la proscomidie se face cea mai importantă pomenire, căci părticelele scoase pentru cei adormiți se cufundă în Sângele lui Hristos și se curățesc păca-tele prin această Mare Jertfă, iar când are loc pomenirea vreuneia dintre rude, atunci poți da un bilețel să fie pomenit la ectenie. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 6, p. 255)

Noi pomenim, așa cum știm, pe pământ, iar sufletele plecate ne po-menesc, la rândul lor, în ceruri și rugăciunea lor săvârșită în ceruri pentru noi ne aduce mult mai mult folos sufletesc decât rugăciunea noastră să-vârșită pentru ei. Și nu numai cei dreپți, ale căror suflete sunt în mâna lui Dumnezeu, se roagă Domnului pentru mântuirea noastră, dar și sufletele păcătoșilor ne poartă de grijă, ca să nu ajungem și noi tot acolo unde sunt ele și, după pilda evanghelică, îl roagă pe Sfântul Avraam să-l trimită în casa vreunuia dintre noi pe dreptul Lazăr să ne învețe ceea ce trebuie să facem ca să scăpăm de chinurile veșnice. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 408)

Pomenirea celor vii

Despre pomenirea la proscomidie, vă spune adevărul o persoa-nă duhovnicească. Nu trebuie pomeniți păcătoșii care se află în stare de nepocăință, în rătăcirii și schisme; după tâlcuirea învățătorilor bise-ricesți, prin unirea părticelelor scoase pentru numele lor cu dumneze-iescul Sânge, nu curățire, ci [mare] osândire este pentru ei. Însă pentru păcătoșii care se căiesc și pun început bun, putem și să ne rugăm, și să

dăm pomelnic la proscomidie, de asemenea și schimbarea lor putem s-o pomenim la rugăciune, cum și Biserica se roagă pentru unirea tuturor, totuși, ca prin aceste pretenții să nu cădeți în judecata fariseică, dați la proscomidie pentru apropiatii și cunoscuții voștri; iar pentru ceilalți rugându-vă, în general, și în cuget străduindu-vă să-i socotiți pe toți sfinți (fără să urmați, totuși, faptele lor rele), arătați fiecăruia dragostea voastră prin fapte în toate împrejurările. Acestea vor fi mai de nădejde, altfel și într-un caz și în celălalt există primejdia de a cădea în judecata fariseică și în părerea de sine. (*Cuviosul Lev, p. 207*)

Ajutorul lui Dumnezeu

Toate faptele noastre sunt nimic fără ajutorul lui Dumnezeu și ceea ce îți scriu eu ție nu ajută fără voința ta și fără ajutor de Sus. Sfântul Apostol Pavel scrie: *Eu am sădit, Apollo a udat, dar Dumnezeu a făcut să crească* (1 Cor. 3, 6). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 188*)

Îmi scrii că necazul tău este mai presus de puterea ta și nu-l poți duce, ceea ce este adevărat. Dar de ce uiți cuvintele Mântuitorului nostru Iisus Hristos: *Cele ce sunt cu neputință la oameni, spune El, sunt cu putință la Dumnezeu* (Luca 18, 27); *fără Mine, spune El iarăși, nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). Și, într-adevăr, așa este. Când omul rămâne de unul singur, niciun necaz nu poate duce: toate sunt mai presus de puterile lui, dar, când primește ajutor de la Dumnezeu, necazurile devin ușor de dus și chiar neobservabile. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 138-139*)

Nu-ți pierde curajul: ai încredere că Domnul, Care ți-a trimis această cruce, vede chinurile tale și te întărește în ele, căci altfel nu le-ai putea duce; dacă suferințele tale n-ar contribui la mântuirea ta, nu ți-ar fi trimise. Dumnezeu este Atotînțelept, Purtător de grijă, Atotbun, Atotmilostiv și într-un cuvânt spus: *Dumnezeu este iubire* (1 Ioan 4, 8) și tocmai această Iubire îți dorește mântuirea și lucrează la ea, împuținând greutatea trupului și a omului celui vechi și înnoindu-l pe omul cel duhovnicesc. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 150-151*)

Domnul este aproape de frăția voastră, El vă întărește, vă ajută și chiar vă mângâie la momentul potrivit. Cum ați putea duce necazurile

și durerea de cap, pe care o aveți, dacă Domnul nu v-ar ajuta și nu v-ar întări? Fiți dreaptă și veți avea folos și Domnul va apropia de frăția voastră o maică sau o soră, căci de necazuri nu aveți unde să fugiți, oriunde v-ați duce, peste tot le întâlniți, așa a rânduit Domnul, (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 88*)

Încercările frăției voastre, despre care îmi scrieți, de obicei au loc cu îngăduința lui Dumnezeu pentru cunoașterea neputinței noastre omenesti, căci noi niciun lucru bun nu putem face fără ajutorul lui Dumnezeu, iar de credem că facem ceva plăcut lui Dumnezeu, din pricina acestei păreri lucrul nostru nu mai este plăcut lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 220*)

Nu-ți pierde nădejdea! Domnul este aproape. Lui să-I spui toate necazurile și neînțelegerile tale. Unde lipsește ajutorul omenesc pentru îndrumare, acolo ajutorul lui Dumnezeu în chip nemijlocit dă gând bun, dacă alergăm la El ca fiii la Tatăl lor. (*Cuviosul Moise, p. 274*)

Trebuie să nu uităm psalmul care vorbește despre izbăvirea de săgeata ce zboară ziua și așa mai departe. Domnul cel Atotbun să ne apere cu milostivirea Sa de toate atacurile văzute și nevăzute ale vrăjmașului! (*Cuviosul Moise, p. 276*)

Folosiți-vă atenția, după învățătura Sfinților Părinți, păzindu-vă mintea de gândurile necuviincioase. Căci cea mai ușoară biruință la începutul atacului este să chemați numele lui Iisus, prin care vă și mântuiți sufletele de toate nălucirile potrivnice. Totuși, eu nădăjduiesc că singur veți vedea ceea ce este de folos și veți înțelege ceea ce este rău și prin chemarea lui Dumnezeu în ajutorul frăției voastre vă veți feri de rău și veți face binele. (*Cuviosul Moise, p. 262*)

În toate lucrările omul are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. Un stareț spunea: *De n-ar zidi Domnul casa, în zadar s-ar osteni cei ce o zidesc* (Psalm 126, 1). Aceasta înseamnă că, dacă Domnul nu binecuvântează ceva, în zadar sunt ostenele, *de n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește* (Psalm 126, 1) și nimic nu ar păzi și degeaba s-ar tot scula omul acela devreme – lucrul lui nu ar merge fără binecuvântarea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 105*)

Domnul începe să-Și arate puterea Sa atunci când vede că s-au epuizat toate mijloacele omenești pentru acordarea ajutorului către cel ce are nevoie de el. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 45*)

Nu te îngrijora prea mult pentru soarta ta. Să ai numai dorința nestrămutată de mântuire și, înfățișând-o lui Dumnezeu, să aștepti ajutorul Lui până când va veni momentul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 78*)

Ajutorul dat celor bolnavi

Îmi scrii că mergi la o monahie care îți este apropiată. Să mergi cu binecuvântarea maicii egumene, adică cu ascultare, ca să nu mergi fără rost prin chilii. Iar pe bătrânele bolnave trebuie să le cercetezi și, pe cât poți, să le ajuți. Cum e posibil să-i părăsim pe cei bolnavi? Cercetarea bolnavilor Domnul Și-o însușește El Însuși: *Bolnav am fost*, spune El în Sfânta Evanghelie, și *M-ați cercetat* (Matei 25, 36). Iar dacă mergi prin chilii fără nicio treabă, numai pentru deșertăciuni – să bei ceai, să vorbești în deșert și să-i osândești pe oameni –, este păcat, și asemenea vizite trebuie să le eviți. (*Cuviosul Iosif, p. 94*)

Mi-ai scris că ți-am interzis să mergi prin chilii, dar tu tot mergi să le cercetezi pe bătrânele bolnave. Dar eu ți-am spus că nu e nimic. Numai să te străduiești să nu mergi la ele dacă nu este nevoie și nu ai un anumit motiv. Când ești chemată, mergi sau, dacă vezi că vreuna este tulburată, de asemenea, să mergi, dar fără motiv să nu te duci. (*Cuviosul Iosif, p. 96*)

Ajutorul dat părinților

Pe lângă aceasta vă mai întristează și faptul că nu-i puteți ajuta acum cu bani pe părinți? Dar lăsați și această durere în grija lui Dumnezeu, Care vede mai bine decât dumneavoastră nevoile lor și poate mai mult ca dumneavoastră să-i mângâie în nevoi, iar ajutorul nostru față de ei trebuie să constea în rugăciunea săvârșită cu râvnă pentru ei. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 387*)

Când am vorbit cu batiuşka despre părinții mei sărmani, pe care îi ajut și care s-au obișnuit să aștepte și să primească de la mine, el a spus:

„Dar, când nu ai ce să le dai, să le spui așa – nu am”. Iar la observația mea, cum că aş vrea să am mai mult ca să le pot da, el a exclamat: „Dar asta e mândrie! (și așa era). Știi cât de greu este pentru cel bogat să intre în Împărăția Cerurilor”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 9*)

Îmi pare foarte rău, că ei [părinții tăi] nu au credință și fără ea bună-tatea lor este falsă. Tu nu ai nicio putere să-i ajuți în această privință, lasă totul în seama proniei lui Dumnezeu, care poate să-i întoarcă pe calea cea adevărată. Îngrijește-te de mântuirea ta și roagă-te Domnului pentru ei cât mai simplu: „Doamne, miluiește-i”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 284*)

Ajutorul sfinților

Îmi scrii despre situația grea a fratelui tău. El și logodnica lui să alerge mai cu osârdie și cu credință la Sfântul Spiridon ca pentru sfintele lui rugăciuni Domnul să-i ajute să vândă moșia pe un preț bun. Nu demult au existat cazuri în care cei ce au alergat la Sfântul Spiridon pentru rugăciunile lui au ieșit din situații grele, când ceilalți îi hărțuiau și vroiau să le cumpere moșiile pe un preț mic. Și pe neașteptate au apărut cumpărători și le-au cumpărat casele sau moșiile pe un preț bun. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 128*)

Îl salut întru Domnul pe îndureratul A. I. Lui i-ar fi de folos în boala provocată de zdruncinarea sufletească să alerge la tămăduitorul Pantelimon și la Cuviosul Moise Ugrin, iar în privința polițelor false i-ar fi de folos să alerge la Sfântul Nicolae, la Sfântul Mucenic Foca și la Ioan ostașul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 186*)

Dacă zici: „Toți sfinții, rugați-vă lui Dumnezeu pentru mine!”, toți sfinții vor striga în cer: „Doamne, miluiește!”, și vei avea folos. (*Cuviosul Nectarie, 13, p. 96*)

Spunea [un stareț]: „Înțelepciunea și-a zidit sieși casă”, iar apoi a spus: „Cine este neînțelept să intre la mine!” Și pe cei lipsiți de buna-chibzuială i-a invitat: „Veniți și mâncați din pâinea mea și beți din vinul pe care eu l-am amestecat cu multe mirodenii și cereți cunoștința

înțelepciunii”. [Sora N.] a spus: „Batiuşka, prin cine să cerem, dacă nu prin sfinția voastră?” Starețul a răspuns: „Și singură poți cere; adu-ți aminte: cei doisprezece apostoli L-au rugat pe Mântuitorul pentru femeia canaaneancă, însă El nu i-a ascultat, iar ea a început să ceară singură și L-a înduplecat”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, pp. 106-107*)

Să nu luați nicio hotărâre definitivă fără să slujiți un moleben către Mântuitorul, Maica Domnului și toți sfinții. Dacă duhul vă este liniștit, puteți duce hotărârea la bun sfârșit, dar, dacă simțiți frică și teamă din pricina bolii, nu trebuie să împliniți nimic. (*Cuviosul Anatolie, 9, p. 89*)

La stareții răposați și, în general, la sfinții neproslăviți trebuie să alergăm după ajutor în felul următor: „Cu sfinții odihnește, Doamne, sufletul (se spune numele) și, pentru sfintele lui rugăciuni, miluiește-ne pe noi”. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 316*)

Ajutorul dat surorilor

Pe surorile, care vin la tine după sfat și mângâiere nu le disprețui. Mai întâi roagă-te, suspinând către Domnul, și spune în gând: „Doamne, pentru rugăciunile surorilor care au venit la mine, învață neînțelepciunea mea să le spună cuvânt spre folos”. Și spune-le ceea ce îți pune Dumnezeu în inimă, muștrându-te în același timp pentru faptul că îi înveți pe oameni, iar tu nu împlinești ceea ce îi înveți pe ei și roagă-te în mintea ta ca acest lucru să nu-ți fie spre osândă. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 264*)

Pentru surorile care se află sub ocârmuirea ta, poți citi ceva de folos, muștrându-te pe tine însăși și zicând: pe alții îi învăț, dar eu trăiesc mai rău decât toți. (*Cuviosul Iosif, p. 98*)

Gândurile

Gândurile chinuitoare și tulburătoare diferă mult: atacul sau năpustirea gândului nu are păcat, ci este încercarea voinței noastre libere, care se poate apleca spre el sau se poate împotrivi lui, dar, când există acord și unire cu patimile, sunt socotite păcat și este nevoie de pocăință. Nefiind în stare să ne împotrivim singuri gândurilor, trebuie să alergăm

la Dumnezeu, să-I mărturisim neputința noastră și să cerem ajutorul Lui și s-o rugăm și pe Maica Domnului să ne ajute împotriva lor. Când omul este biruit de gânduri, acesta este semnul că a avut mai întâi mândrie și de aceea trebuie prin ele mai mult să se smerească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 449-450*)

Nu înțelegi ce înseamnă: „a birui și a fi biruiți depinde de noi”? Și cum poate fi altfel? Vine atacul unui gând întinat; de voința ta ține să-l primești sau să-l respingi; dacă te unești cu el și ți-l însușești, intri deja în robia lui și ești biruită, dar, dacă respingi atacul, ești biruitoare (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 260*)

Împotriviți-vă primelor atacuri ale gândurilor, zdrobiți pruncii babilonieni cât timp sunt încă prunci – prin rugăciune și smerenie, iar, dacă vor crește, vor fi deja coloși și va fi greu să luptați împotriva lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 574*)

Iar despre gândurile frăției voastre, Sfântul David în cartea Psalmilor scrie așa: *Domnul cunoaște gândurile oamenilor, că sunt deșarte* (Psalm 93, 11). De aceea nici nu trebuie să le socotiți păcat, ceea ce v-am spus și între patru ochi, dar frăția voastră v-ați obișnuit să vă frământați în zadar. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 36*)

Dacă judecați deseale discuții pe care le aveți cu gândurile frăției voastre, de asemenea, nu trebuie să vă tulburați și nici să vă pierdeți nădejdea, căci gândurile acestea, mi se pare, nu sunt mai mult decât nălucire și vis. Unii oameni visează numai noaptea, când dorm profund, dar noi, păcătoșii, deseori visăm și ziua. Leacul pentru aceasta este unul singur: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa, și cu puterea crucii Tale îngrădește gândurile mele față de visarea cea deșartă și de suflet pierzătoare!” (*Cuviosul Antonie, 22, p. 237*)

Pentru faptul că deseori vă tulbură gândurile negre nu vă neliniștiți, căci gândurile negre sunt ca norii de toamnă, unii după alții vin și întunecă cerul, dar și trec și cerul rămâne curat și senin. Așa și gândurile noastre hoinăresc, hoinăresc prin lumina clară, dar, când mintea se va așeza la locul ei, atunci și liniște, și veselie va fi în suflet. Iar minții noastre,

ca să nu mai răătăcească de colo-colo, îi ajută mult rugăciunea scurtă, dar repetată des, a lui Iisus, cu care să dea Domnul să vă deprindeți și atunci vor începe zilele senine pentru frăția voastră. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 285*)

În ultima scrisoare a frăției voastre îmi descrieți gândul amarnic și trufaș pe care îl aveți cu privire la chinul veșnic; și potrivnicul v-a insuflat că sunteți mai înțeleaptă și mai dreaptă decât Dumnezeu în judecățile frăției voastre! Vedeți unde v-a ridicat el: mai sus de nori! Cei smeriți nu au asemenea gânduri, iar frăția voastră suferiți de îngâmfare și de multa cugetare, căci v-ați obișnuit să discutați singură cu sine și vreți să faceți gândurile să tacă, însă ele se resping numai prin rugăciunea lui Iisus și prin tăcerea în cugetul frăției voastre. Ce să facem, fiecărui om i s-a dat crucea sa, pe care trebuie s-o ducă fără cârtire; și aceste gânduri netrebnice trebuie să fie ca o lecție spre smerirea noastră, nu spre îngâmfare, căci noi fără Dumnezeu, cu puterile noastre, nicio muscă nu suntem în stare să doborâm. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 328*)

Gândurile tulburătoare sunt mai rele decât orice și trebuie să ne ferim tot timpul de ele. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 350*)

Iar faptul că în rugăciunea de acasă a frăției voastre, iar uneori și în cea din biserică, simțiți diferite gânduri și împrăștiere, se întâmplă uneori fără voia frăției voastre, iar alteori cu voia frăției voastre. De exemplu, în Moscova și Sankt-Petersburg aproape fără întrerupere trec pe lângă ferestruici vânzători ambulanți cu diverse mărunțișuri și strigă: „Cumpărați! Cumpărați! Vând foarte ieftin!” Ca să nu mai treacă și să nu mai strige, acestea nu țin de voința noastră, dar ca să-i oprim și să intrăm în discuție cu ei și să ne uităm la mărunțișurile pe care le cară, acestea țin de voința noastră și nu rămânem fără pagubă dacă cumpărăm ceva de la ei. Așa trebuie să înțelegem și cu privire la gânduri. Ca ele să nu mai vină, nu țin de voința noastră, dar ca să discutăm cu ele, țin de voința noastră, adică să ne desfătăm cu închipuiri necurate, de care să ne păzească Domnul! (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 187-188*)

Cu privire la gânduri, trebuie să fii prudentă și cu lacrimi să strigi: „Doamne, mai înainte de sfârșit să nu pier, mântuiește-mă”. (*Cuviosul Iosif, p. 100*)

Să-ți păzești sufletul de gânduri este un lucru greu, a cărui importanță chiar este de neînțeles pentru oamenii din lume. Nu rareori spun: pentru ce să-mi păzesc sufletul de gânduri? Gândul vine și pleacă, pentru ce să mă lupt cu el? Foarte mult greșesc ei. Gândul nu vine și pleacă pur și simplu. Un gând poate vătăma sufletul omului, alt gând îl determină pe om să se răsucescă cu totul pe calea vieții și să pornească în cu totul altă direcție față de cea în care a mers mai înainte. Sfinții Părinți spun că există gânduri de la Dumnezeu, gânduri de la noi înșine, adică de la firea noastră, și gânduri de la diavoli. Pentru a distinge de unde vin gândurile, pentru a vedea dacă sunt insuflate de Dumnezeu sau de puterea vrăjmașă sau vin de la firea noastră, este nevoie de multă înțelepciune. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 231*)

Întrebare: „În aceste zile nu am avut deloc timp să citesc, gândurile de tot felul nu mi-au dat voie să mă concentrez și din această pricină mi-a dispărut chiar și dorința de a citi”.

Răspuns: „Ieșiți pe terasă, așezați-vă pe ceva și priviți în liniște; aceasta va produce în sufletul frăției voastre dorința de rugăciune. Este de ajuns numai să priviți la biserica noastră. Să alungați gândurile nu stă în puterea frăției voastre, dar să nu le primiți – stă în puterea frăției voastre. Numele lui Iisus le alungă. Iar uneori li se îngăduie gândurilor să vă tulbure și trebuie să răbdați gândurile, nefiind de acord, totuși, cu ele”. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 49-50, din 30.04.1908*)

Iar dacă la rugăciune gândurile se împrăștie, acesta este un lucru obișnuit. Începătorilor le este cu neputință să nu se împrăștie. În ceea ce privește tulburarea ta, care este provocată de gânduri, există doar două mijloace: răbdarea și smerenia. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 64*)

Tulburarea provocată de gânduri, cârtirea și deznădejdea sunt roadele obișnuite ale unei vieți slabe și incorecte. Dar vine ceasul, și acum este, când cei morți (cu duhul) vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu și, auzind, vor învia, adică prin Duhul Sfânt. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 101-102*)

Te supără gândurile, zicându-ți că și mâine și poimâine aceleași lucruri vei îndura: păi, aceasta este obișnuita lucrare diavolească. Și se va

întâmpla nu ceea ce prezice diavolul, ci ceea ce poruncește Dumnezeu. Pentru că te-ai lăsat atrasă de gânduri în biserică, Dumnezeu să te ierte. Străduiește-te numai să-ți aduni gândurile. Aceasta este lucrarea monahului. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 163*)

Te deznădăjduiești și te temi atât de mult să-mi descoperi neputințele tale, încât și frica te-a năpădit, și pieptul ți s-a încheștat. Și eu sunt om păcătos, dar am încredere în Domnul, Care a spus: *N-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință* (Luca 5, 32). Iar eu sunt păcătos, prin urmare, și pe mine mă va mântui Domnul. Iată ce este cumplit – să greșești și să nu te căiești. Dar noi, pe cât putem, ne străduim să ne pocăim. De aceea să nu-ți pierzi nădejdea. Gândurile îi luptă pe foarte mulți, numai pe cei smeriți nu îndrăznesc să-i tulbure. Iar noi smerenie nu avem și de aceea răbdăm rușinea. Aceste gânduri încă nu le poți respinge, dar aleargă degrabă la Iisus, adică zi rugăciunea lui Iisus. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 163*)

Ce gânduri și în ce ordine sunt aduse de vrăjmași? În primul rând, gânduri de jignire și ocară, ca să zdruncine temelia rugăciunii. Apoi gânduri de slavă pământească și de bunăstare pământească sub forma virtuților și chiar a ceva duhovnicesc, iar temelia lor este mândria. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 20*)

Învoirea cu gândurile păcătoase este unire cu vrăjmașul, de aceea depărtează de la noi puterea și ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 21*)

La întrebarea ta, despre ce gânduri trebuie să spovedești, îți spun: numai pe cele care îți luptă sufletul, iar pentru celelalte nu trebuie să te frământă prea mult, căci altfel ele se vor înțeți mai mult. (*Cuviosul Ilarion, p. 49*)

Îmi scrii că ești tristă pentru că te-ai despărțit de mine și îți vin gânduri chinuitoare, care-ți spun că în curând s-ar putea să mă pierzi. – Nu trebuie să fii tristă, nici să te gândești la viitor, ci să ne bucurăm de prezent și să-I mulțumim lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

În gândurile laudei de sine trebuie să ne vedem păcatele noastre și să ne amintim că fără ajutorul lui Dumnezeu nimic bun și folositor nu

putem face, ale noastre sunt numai neputințele și păcatele. Necazurile pricinuite de egumenă, rabdă-le fără cârtire și roagă-te pentru cei ce te necăjesc, și nu va fi greu. (*Cuviosul Ilarion, 41*)

Ați căpătat o oarecare liniște prin șederea la noi, iar vrăjmașul cel rău, invidiind acest lucru, s-a înarmat împotriva dumneavoastră și vă tulbură prin diferite gânduri, înfățișându-vă anumite pricini binecuvântate și străduindu-se prin ele să zdruncine temelia pe care, cu ajutorul lui Dumnezeu, ați dorit să zidiți casa virtuților și să-I fiți bineplăcut Domnului. Al doilea motiv este faptul că dumneavoastră, dorind să-I fiți plăcut lui Dumnezeu, vreți să urcați repede pe culmea virtuților și credeți că puteți face acest lucru singur, ceea ce arată clar că aveți mândrie duhovnicească (și vă dați seama și singur de acest lucru), prin faptul că, negăsind roadele reale ale binelui, cu care să vă puteți lăuda, cea mai mică dorință de bine îi slujește ei (mândriei) ca hrană. Această pricină îi dă voie vrăjmașului să se apropie ușor pentru a se năpusti cu putere asupra dumneavoastră, cu îngăduința lui Dumnezeu. Acestea sunt cele două pricini ale tulburării și neliniștii dumneavoastră. (*Cuviosul Lev, p. 124*)

Oricât de mari ar fi valurile ce s-ar ridica împotriva sufletului tău, întotdeauna să alergi la Hristos Mântuitorul și El îți va veni în ajutor și va potoli valurile. Să ai încredere că Domnul ți-a rânduit cu mare grijă această viață spre tămăduire, așa că nu o respinge și nu căuta liniște trupească și pace falsă, căci mai întâi se cuvine să fii zguduită și să rabzi mult; și, dacă vei avea descoperire, ea va ușura mult lupta ta și vei avea mai multă liniște decât de una singură. (*Cuviosul Lev, p. 161*)

Gândurile care-i vin părintelui A. din pricina febrei și care-l îndeamnă să meargă la țară, pot fi îndreptățite, dar nu trebuie să fie de acord cu ele. Dacă el ar arunca o privire în lumea cealaltă, ar avea gânduri mai bune. În caz că nu se poate liniști, trebuie să stea de vorbă cu starețul, fără blagoslovenia căruia nimic nu trebuie să facă. (*Cuviosul Moise, p. 310*)

Vrăjmașul nostru nevăzut pune el însuși gândul păcătos în sufletul omului și tot atunci îl și notează, ca fiind al omului, pentru a-l învinui pe om mai târziu, la Înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 123*)

Domnul te va izbăvi de toate gândurile necuviincioase, numai să te smerești. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Împotriva gândurilor neputincioase roagă-te Domnului: „De cele ascunse ale mele, curățește-mă”, și vei căpăta ușurare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 61*)

Îmi scrii că îți doreai cu putere să mori și nu-ți era frică de moarte, dar toate acestea sunt înșelarea vrăjmașului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 9-10*)

Când vă vin gânduri tulburătoare, trebuie să vă rugați așa: „Să învieze Dumnezeu” și o metanie; „Născătoare de Dumnezeu Fecioară” de trei ori și de fiecare dată câte o metanie; „Cuvine-se cu adevărat” și o metanie. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 98*)

Toată această încurcătură nepotrivită este lucrarea vrăjmașului, care luptă și prin ispitele de dreapta și prin ispitele de stânga, fie prin deznădejde și frică, fie prin îngâmfare și încrederea prea mare în sine, iar când sunt respinse îndemnurile lui, iarăși șoptește: „Bine, bine ai făcut, ai biruit, ești mare”. Ți se părea destul de mult că, într-adevăr, ai ajuns la măsura desăvârșirii, dar tu singură scrii că nu ai nimic în cap, iar sufletul îți este ca o casă prădată, încât cu greu te deprinzi cu rugăciunea verbală, iar pravila cu metanii nu o împlinești niciodată, pentru că, îndată ce te apuci de ea, începi să ai dureri puternice. Așadar, de unde ți-a venit desăvârșirea? Se vede clar că aici este o nepotrivire, care mai întâi de toate se vindecă prin pocăință sinceră și prin spovedanie săvârșită cu inima curată „la cine trebuie”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 3-4*)

Pe viitor să fii prudentă și cu băgare de seamă în privința îndemnu-rilor care vin din partea gândurilor plăcute aduse de vrăjmașii sufletești. Oricât de plăcute ar fi gândurile acestea, totuși, dacă ele aduc tulburare și deznădejde, sunt lupi în piei de oi, spune Varsanufie cel Mare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 125*)

Gândurile la rugăciune

Să nu te mire faptul că în timpul slujbei îți vin diferite gânduri: când ieși arma împotriva vrăjmașilor, adică rugăciunea, atunci ei se înarmează și mai tare împotriva ta prin atacurile gândurilor. Aleargă la Domnul în rugăciune și nu te tulbura: ele vor pieri, dar, dacă te vei tulbura, văzând că ele nu te părăsesc, atunci să te înarmezi mai mult împotriva lor cu rugăciunea și, dacă vei rezista cu smerenie împotriva lor și vei striga către Dumnezeu, te vei liniști. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 513*)

Îmi scrii că de câteva zile te luptă fără încetare felurite gânduri, pe care îți este greu și să le explici. Și te tulbură mai ales în vremea cântării, citirii și slujirii bisericești. Nu are rost să te miri de aceasta și nu trebuie să te tulburi: gândurile se strecoară în mintea ta împotriva dorinței tale, iar tu, în neputința ta, intri în acord cu ele și te tulburi. Rugăciunea este arma împotriva diavolului; tu te înarmezi cu ea împotriva lui și el luptă împotriva ta cu gândurile, dar tu, în loc să te tulburi, căiește-te înaintea lui Dumnezeu și smerește-te, ori de câte ori și se întâmplă să fii atrasă de gânduri. Dacă vei avea zălogul smereniei, vrăjmașul nu va putea sta împotriva ei. Așadar, nu te tulbura, ci căiește-te! Dumnezeu primește rugăciunea celor smeriți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 289*)

Când ne așezăm la rugăciune, vrăjmașii se ridică la luptă împotriva noastră, insuflându-ne felurite gânduri și înfățișându-ne imagini necuvincioase, străduindu-se să ne distragă de la rugăciune sau să ne ducă în deznădejde. Dar noi trebuie să avem bunăvoință pentru săvârșirea rugăciunii și să ne străduim să adunăm gândurile noastre hoinare în cuvintele rugăciunii, iar când ele se năpustesc asupra noastră, să nu ne tulburăm, ci, cunoscându-ne neputința, să ne căim înaintea Domnului. Tulburarea, care vine din pricina invaziei gândurilor, este dovada lașității noastre, care vine din mândrie, căci noi vrem să ne vedem curați înaintea lui Dumnezeu, ca fariseul, nu păcătoși, ca vameșul. De aceea nici nu ni se dă curăția rugăciunii, pentru că ne închipuim că suntem ceva mare, iar *ceea ce la oameni este înalt, urăciune este înaintea lui Dumnezeu* (Luca 16, 15). Așa că mai bine să ne vedem lipsurile, să ne smerim și să ne căim, decât să ne tulburăm, iar când ne îndreptăm, să nu ne îngâmfăm (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 18-19*)

Lupta cu gândurile

A alunga gândurile, a sta împotriva lor pot numai sfinții, iar noi trebuie să fugim de ele. Frăția voastră nu aveți putere să luptați cu ele de prima dată, prin urmare trebuie să-L chemați pe Domnul Iisus și numele Lui va alunga gândurile. Ele, așa cum am spus deja, nu pot fi socotite păcat. De exemplu, sunteți vinovat dacă, atunci când ați deschis ușa chiliei, v-a împresurat viscolul și v-a acoperit cu zăpadă? Nu aveți nicio vină aici. Dar, de văzut, vedeți că nu aveți putere să mergeți pe un asemenea viscol și că puteți să scăpați numai prin fugă, adică să închideți ușa. Altcineva, mai puternic, asemenea lui David, iese la luptă corp la corp, dar nu iese cu mâinile goale. Observați cu ce a ieșit David împotriva lui Goliat – cu o piatră. Și ce însemna piatra? *Iar piatra era Hristos* (1 Cor. 10, 4). (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 108, din 01.03.1909)

Uneori, oamenii ies din biserică din pricina gândurilor. Acest lucru, desigur, nu este bun. Vrăjmașul stârnește lupta gândurilor cu scopul de a ne scoate din biserică. Nu trebuie să facem voia vrăjmașului. În majoritatea cazurilor tinerii au gânduri desfrânate, iar bătrânii – gânduri mănioase, amintiri ale jignirilor din trecut. Vrăjmașul le spune cam așa: „Ți-amintești că acela te-a jignit în prezența tuturor, iar tu ai tăcut, niciun cuvânt nu i-ai spus. Vai ție! Iată ce ar fi trebuit să-i spui”. Uneori din pricina unor asemenea gânduri omul se aprinde tot de mânie. Trebuie să luptăm. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 164, din 14.07.1910)

Când ne frământă gândurile, sau ne tulbură, sau ne neliniștesc, nu trebuie să intrăm în discuție cu ele, ci să spunem simplu: „Fie voia Domnului!” Acest lucru ne va liniști foarte mult. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 164, din 14.07.1910)

Iar noi, chiar de ne vom afunda în gânduri necurate – să nu deznădăduim, ci mai degrabă să alergăm la apa cea curată a pocăinței și a muștrării de sine și Domnul cel Milostiv ne va ierta. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 239)

Fără gânduri nu poți trăi. Exact așa cum fără gunoi grânele nu pot crește. Celui înțelept ele îi împletesc cunună. Muștră-l pe cel înțelept și se

va face și mai înțelept. Iar cine este înșelat de ele, acela să se căiască, să se ridice și se va mântui. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 240*)

Nu păstra gândurile mult timp. Îmi scrii că o monahie nu trebuie să aibă gânduri: dar la cine să vină ele dacă nu la o monahie tânără? La una bătrână au puțin câștig, ea a tot fost ispitită, dar pe tineri demonii îi chinuie și cu plictiseala, și cu alte patimi. Însă datorită acestui lucru cei tineri capătă experiență: bărbatul neispitit este neiscusit. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 132*)

Gândurile fugitive, de care inima nu se lipește, trec repede, ca într-un caleidoscop. Mintea noastră niciodată nu se oprește, întotdeauna se îndeletnicește cu ceva. Gândurile rele nu trebuie să le socotim proprietatea noastră inalienabilă, ele nu se datorează firii noastre. Una și aceeași minte nu poate și să-L preamărească și să-L hulească pe Dumnezeu. Unor asemenea gânduri nu trebuie să le acordăm atenție, trebuie să le îndepărtăm, ca pe gunoaie, ca pe ceva străin. Iar dacă vreun gând rău ne vine tot timpul în minte și inima se lipește de el, consimte la el, atunci trebuie să depunem toate eforturile să-l îndepărtăm cu ajutorul rugăciunii lui Iisus și prin spovedanie la stareț. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 305-306*)

Toate neamurile m-au înconjurat și în numele Domnului i-am înfrânt pe ei. Înconjurând m-au înconjurat și în numele Domnului i-am înfrânt pe ei. Înconjuratu-m-au ca albinele fagurele, dar s-au stins ca focul de spini și în numele Domnului i-am înfrânt pe ei (Psalm 117, 10-12). Cuvintele acestea se referă la rugăciunea lui Iisus. Iată cum trebuie să luptăm cu gândurile. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 325*)

Niciodată nu trebuie să vă opriți asupra gândurilor. Lăsați-le să treacă pe lângă voi, iar dacă au venit la voi, să le respingeți cu rugăciunea lui Iisus. Să nu-și găsească consimțire în inimile voastre. Străduiți-vă să vă curățiți inimile voastre; pentru aceasta, în afară de rugăciunea lui Iisus, de pomenirea lui Dumnezeu, este nevoie de spovedanie sinceră și atentă. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 196*)

Dacă observi că un anumit gând te sâcăie mereu și inima se lipește de el, atunci ești în mare primejdie; trebuie să te ridici degrabă la luptă ca să-l îndepărtezi; să-l alungi cu rugăciunea lui Iisus și, dacă tot nu ești în

stare să-l alungi, mărturisește-l starețului. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 229*)

Vrăjmașul neamului omenesc nu doarme, el vrea să împiedice pașii omului, să-l abată din drum. Îl luptă pe om prin toate mijloacele și metodele posibile, stârnește lupta cea tainică, adică lupta cu păcatul în cugetul omului, cu scopul de a-l duce pe om la păcatul cu fapta. Grea este lupta aceasta. Ea îl duce pe om uneori la deznădejde și slăbănogire și chiar la acordul cu păcatul.

Și tocmai acest acord cu păcatul este greșit înaintea lui Dumnezeu. Și trebuie să ne căim pentru el. Dar, dacă omul se înfrânează și nu cade în păcat cu fapta, atunci înseamnă că pașii lui nu s-au împiedicat, el nu s-a poticnit. Însă, îndată ce omul pierde poruncile legii lui Dumnezeu din mintea și din inima lui, păcatul îl ademenește și el cade, pașii lui se împiedică și el se abate din drum, păcătuiind nu numai cu gândul, ci și cu fapta. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 202*)

Domnul așteaptă să vadă: spre ce se apleacă inima noastră – își păstrează credința față de El sau Îl trădează pentru dulceața vremelnică a păcatului.

Sfinții Părinți spuneau: „Retează gândul – și vei reteza tot”. Este foarte important să ținem minte că prin fiecare acord cu păcatul, iar prin păcat cu diavolii, noi Îl trădăm pe Domnul, Îl vindem pentru ticălosul preț al păcatului. Pe Cine și cu ce schimbăm noi?! Dezacordul personal față de păcat și lupta împotriva lui prin rugăciune și spovedanie – sunt foarte necesare. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 38*)

Gândurile de slavă deșartă trebuie să le explici, căci numai așa le poți birui. (*Cuviosul Ilarion, p. 49*)

Tu zici: „Văd și eu singură lucrarea vrăjmașului, dar nu pot birui gândul rău” și aceasta pentru că nu ai armele necesare: muștrarea de sine și smerenia. (*Cuviosul Lev, p. 181*)

Gândurilor mândre și încrezute legate de desăvârșire să le pui împotriva cea mai mare smerenie față de Dumnezeu și oameni, punându-ți în vedere că nici rugăciunea verbală încă nu ai învățat-o, nici pravila de chilie nu o împlinești. De unde, așadar, a apărut desăvârșirea? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 4*)

Feluritele insuflări ale vrăjmașului să le socotești ca și gândurile de hulă și să te străduiești să le disprețuiești, rugându-te cu cuvintele psalmistului: *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte! Doamne, să-mi ajuți mie grăbește-Te! Să se rușineze și să se înfrunte cei ce caută sufletul meu; să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce-mi voiesc mie rele.* Iar când vrăjmașii îți vor insufla gânduri de laudă și îngâmfare, să continui cu următorul verset, zicând: *Întoarcă-se îndată rușinați cei ce-mi grăiesc mie: „Bine, bine!”* De asemenea, cele cuvenite și la vremea cuvenită să le rostești din psalmul 39, care începe așa: *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea* (Psalm 39, 2) și mai departe, până la sfârșit. Iar alteori împotriva gândurilor de mândrie să te rogi așa cum se ruga unul dintre Părinții de demult, zicând: „Doamne, străin sunt de tot binele și plin de tot răul: miluiește-mă cu milostivirea Ta”. Și să repeți această rugăciune de multe ori, dacă se poate, cu metanie până la pământ. Iar principalul - să te străduiești să-ți păstrezi credința și nădejdea de mântuire, că Domnul voiește ca toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. Iar vrăjmașul cel neputincios doar se silește să-l abată pe om de la calea mântuirii prin diferite insuflări necuviincioase, și înfricoșări, și toate ispitele posibile, ca să-l clatine cumva pe om și să-l întoarcă de la calea cea adevărată și, deși uneori, răcnind ca un leu, umblă căutând pe cine să înghită, totuși Sfântul Apostol Petru ne poruncește să stăm împotriva lui cu credință tare și cu nădejdea în Domnul, că El nu ne lasă și poate să zădărnicească și să nimicească toate cursele vrăjmașului, așa cum auzim deseori în troparul muceniților, care, având tărie de la Domnul, pe chinători i-au învins și au zdrobit ale demonilor neputincioase îndrăzniri. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 6-7*)

Când ești la ascultare și te luptă gândurile rele, lasă lucrul și fă 33 de metanii, chemând cu smerenie mila și ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 12*)

Mă întrebi: cum este mai bine, să mă mâhnesc din pricina gândurilor sau să nu le dau atenție? Nici una, nici alta nu ți se cuvine să faci, adică nu trebuie să te mâhnești fără rost, dar nici nu poți să nesocotești gândurile, ci trebuie să alergi cu smerenie la Dumnezeu și să te rogi. Numai că în timpul rugăciunii trebuie să te străduiești să respingi orice gânduri și, fără să le dai atenție, să-ți continui rugăciunea, iar dacă lupta

gândurilor se întetește foarte mult, iarăși trebuie să ceri ajutorul lui Dumnezeu împotriva lor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 95-96*)

Gândurile desfrânate

Dacă ascuți de gândurile care te atrag spre lume și îți aduc plăcere din desfătărilor trupești, ce poate fi mai nebunesc decât acest lucru? Fii încredințată că nici pentru puțin timp nu vei dobândi mângâiere, ci numai chinuri și muștrări de conștiință fără încetare vei avea, dar, dacă te vei împotrivi lor, cu ajutorul lui Dumnezeu vrăjmașul va fugi de la tine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 136*)

Când se întâmplă să cazi din pricina îmbulzirii și ademenirii gândurilor în întunecarea minții și în robie, fără întârziere să cazi înaintea Domnului cu căință, smerenie și zdrobire de inimă și să nu te lași pradă deznădejzii, care este o patimă și mai cumplită. Și să cauți vina, să vezi de unde a venit ea, de ce suferi atât de mult! Iar cauzele pot fi: mândria, părerea de sine, umilirea și osândirea celorlalți, lăcomia pânteceleui, odihna prea multă, legătura cu persoane de parte bărbătească; și să te străduiești să te îndepărtezi pe cât este cu putință de toate acestea și cel mai mult să te străduiești să te smerești, căci, după cuvântul Sfântului Ioan Scărarul: „unde există cădere, acolo a fost mai întâi mândrie” (Treapta 23). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 328*)

Din pricina gândurilor care nu-ți plac și de care, cel puțin, te străduiești să scapi – nu vei pieri. Numai să te căiești și să te smerești. Și Dumnezeu te va ierta. Iar faptul că vrăjmașul îți înfățișează viața lumească și căsătoria – este lucrarea lui obișnuită. Și în vremurile de demult și în cele de acum desfrâul și păruta liniște lumească – au fost și sunt cele dintâi arme ale diavolului împotriva monahilor. Dar, dacă ești atrasă de ele și după aceea te căiești, Dumnezeu nu îți va socoti acest lucru păcat. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 154*)

Împotriva gândurilor desfrânate avem ca mijloace: smerenia, muștrarea de sine, înfrânarea, iar mai mult decât toate – dragostea față de aproapele – față de surorile slabe, neputincioase, bolnave, înrobite de patimi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 91*)

Cele mai grele lupte ale gândului sunt: desfrâul și deznădejdea. Trebuie să ne smerim. Smerenia atrage ajutorul lui Dumnezeu. Influența malefică a gândurilor desfrânate, care vine din desfătarea cu ele – alungă pentru mult timp harul lui Dumnezeu, care poate fi atras iarăși numai prin pocăință sinceră și înfrânarea de la aceste gânduri. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 21*)

Valurile și [furtunile] patimilor prin gânduri și visări împresoară sufletul tău și te găsești vinovată de ele prin nepăsare, lene și celelalte. Este bine să dai vina pe tine, dar pentru toate aceste poticniri ale tale să faci întotdeauna pocăință înaintea lui Dumnezeu, cu inima zdrobită și cu mustrare de sine și Dumnezeu nu îți va îngădui vrăjmașului să pună stăpânire pe inima ta, numai ca tu singură, pe cât este cu putință, să te împotrivești gândurilor pătimase și să nu le dai voie să-ți intre în inimă, ci să alergi la Dumnezeu în rugăciune, cu conștiința neputinței tale. [Și este bine] să nu ai nicio discuție despre faptele pătimase, în afară de descoperirea față de maica ta [duhovnicească], ceea ce ți-ar fi foarte folositor, însă văd că de rușine întârzii să faci acest lucru, iar acesta este semn de mândrie. (*Cuviosul Lev, p. 161*)

Îmi spuneți că uneori din pricina gândului desfrânat sunteți biruit și de iubirea de arginți; a nu avea deloc asemenea gânduri este specific firii îngerești, nu celei omenești. Noi, dacă ni se întâmplă vreodată să ne împiedicăm cumva, alergăm fără întârziere cu pocăință și cu mustrare de sine la Doctorul Ceresc; Domnul cel iubitor de oameni nu numai că iartă nenumăratele noastre căderi în păcat, dar îi și înfiază pe cei ce se căiesc cu adevărat, căci pentru aceasta El, venind pe pământ, a început să-i cheme mai întâi pe păcătoși, ca nimeni dintre noi să nu-și piardă nădejdea în mântuirea sa. (*Cuviosul Lev, p. 206*)

Smerește-te înaintea celor mai mici ca tine, trăiește în înfrânare și nu mânca până la îmbuibare, căci din această pricină se înmulțesc gândurile. Dacă te vei purta cu foarte mare îndrăzneală și libertate, nu vei fi scutit de lupta cea cumplită a trupului. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 262*)

Gândurile pătimase și păcătoase nu trebuie să le analizați, ci să folosiți împotriva lor sabia duhovnicească. Aceasta ți-o spun ție și lui V., iar,

dacă chibzuiți și analizați gândurile pătimase, nu faceți decât să le sporiți. De patimă să ne păzească Domnul pe toți. Gândurile voastre trebuie să le spovediți cu zdrobire de inimă, cu conștiința propriei păcătoșenii, cu căință și, de asemenea, spovedania trebuie ascultată cu rugăciune și așa vătămare nu va fi. Iar discuții prea multe sau explicații amănunțite nu trebuie să fie. (*Cuviosul Iosif, p. 113*)

Înseamnă că vicleanul te ademenește și te înșală. Când te atacă gândurile desfrânate, fă metanii după putere. Fără luptă niciun suflet nu a intrat în rai. Iar învingătorii primesc cununi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 324*)

Împotriva gândurilor necurate să folosești ca sabie duhovnicească - numele lui Dumnezeu. Trebuie să faci pocăință înaintea Domnului; și nu trebuie să te ascunzi nici de părintele duhovnic. Rănile descoperite se vindecă repede. (*Cuviosul Iosif, p. 101*)

Gândurile de sinucidere

Frații tăi, Vladimir și Vasile și sora ta, Vera sunt oameni liber cugetători. - Îmi pare rău pentru ei. Dar ce să facem? Roagă-te pentru ei mai cu osârdie, zicând așa: „Rânduiește, Doamne, pentru frații și sora mea (numele) cele de folos și spre mântuire după voia Ta cea sfântă”. Surorii tale, Vera, care este înclinată spre sinucidere, mare folos i-ar putea aduce spovedania sinceră și smerită înaintea părintelui duhovnic, dacă și-ar mărturisi rătăcirile sale. (*Cuviosul Iosif, p. 104*)

Gândurile de hulă

Îmi pare foarte rău pentru tulburarea ta, care vine de la vrăjmașul. Te socotești atât de păcătoasă încât crezi că alta ca tine nici nu mai există, fără să înțelegi că vrăjmașul te luptă cu gânduri de hulă, punând în mintea ta vorbele lui necuviincioase, iar tu crezi că ele vin de la tine; tu, dimpotrivă, nu ai asemenea gânduri, dar te înspăimânți, te mâhnești și te tulburi, pe când ele nu sunt deloc ale tale, ci ale vrăjmașului; tu nu ai nici cea mai mică părtășie la ele și nici măcar nu trebuie să le socotești păcat, ci trebuie să fii liniștită, să nu le dai nicio atenție și să nu pui preț

pe ele și vor dispărea. Iar când te tulburi din pricina lor, când te mârnești și cazi în deznădejde, prin aceasta îl mângâi pe vrăjmașul și el mai mult se ridică cu ele împotriva ta. Nicidecum să nu le socotești păcat și te vei liniști; ce nevoie ai să te mârnești pentru păcatele vrăjmașului? El și în cer L-a hulit pe Domnul. Însă din partea ta iată care sunt vina și păcatul: crezi multe despre tine, ești atrasă de mândrie, îi disprețuiești pe ceilalți, îi osândești și altele asemenea și te îngrijești prea puțin de aceste lucruri, de aceea se și îngăduie să vină peste tine acest bici, ca să te smerești și să te socotești ultima dintre toți, dar să nu te tulburi, căci tocmai tulburarea este rodul mândriei. Încetează să mai osândești, nu-ți face păreri despre tine și nu-i mai disprețui pe ceilalți și gândurile de hulă se vor îndepărta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 252-253*)

Sfinții Părinți, în general, socotesc că gândurile de hulă nu sunt ale noastre, ci ale vrăjmașului și, dacă nu ne învoim cu ele și chiar ne mârnim pentru faptul că ne vin în minte, acesta este semnul nevinovăției noastre. Nicidecum nu trebuie să ne tulburăm pentru faptul că ele vin. Căci, dacă omul se tulbură, vrăjmașul mai mult se ridică împotriva lui, iar, dacă nu le dă atenție, nu pune preț pe ele și nici nu le socotește păcat, atunci gândurile pier. Despre acestea scrie clar Sfântul Dimitrie de Rostov în „Medicina duhovnicească”.

Însă gândurile acestea, deși nu sunt păcat, totuși cu îngăduința lui Dumnezeu vin de la vrăjmașul pentru îngâmfarea noastră, pentru părerea de sine sau părerea despre îndreptările noastre și pentru osândirea aproapelui. Dacă omul, cunoscându-și prin aceasta păcatele sale, se smerește și nu îi mai osândește pe ceilalți, ci face pocăință pentru păcate, atunci dobândește slobozirea de ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 165-166*)

În privința gândurilor de hulă nu ai niciun păcat, ele nu sunt ale tale, ci ale vrăjmașului, iar aceasta se dovedește prin faptul că nu le vrei și te mârnești atunci când ele îți vin în minte. Iar vrăjmașul, când vede că te tulburi din pricina insuflărilor lui, se bucură de aceasta și mai mult se năpustește asupra ta. Faptul că ele nu sunt un păcat îl știe oricine, însă ele scot la iveală păcatul mândriei noastre, pe care noi nici nu îl recunoaștem a fi păcat, iar el ne este foarte apropiat. Dacă noi facem ceva bun, oricare ar fi acel lucru, ne mângâiem cu aceasta și, din îndemnul vrăjmașului, ne

înșelăm crezând că avem ceva bun, dar trebuie să ne amintim tot timpul cuvântul Domnului: *Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: suntem slugi nietrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem* (Luca 17, 10) și toată viața noastră trebuie să fie pătrunsă de smerenie și pocăință. Smerenia nimicește toate cursele vrăjmașului. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 774-775)

Gândurile de hulă străduiește-te să nu le primești și să nu le crezi și Domnul te va ierta. Când gândurile vin, nu le primi, dar nici nu le respinge și, cu atât mai mult, nu le descânta și nici nu le contrazice, căci acestea nu sunt pe măsura ta! Aleargă la Domnul în rugăciune, cu smerenie. Gândul desfrânat și teama sunt îngăduite pentru mândria noastră. Muștră-te pe tine însăși și străduiește-te să nu te uiți la cel ce te ispitește, și ispita va trece. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 98)

Iar când gândurile de hulă te tulbură, să nu te lupți cu ele, ci pur și simplu să le disprețuiești, adică să nu le dai atenție: ele nu sunt gândurile noastre, ci ale diavolului, de aceea nici nu vom da răspuns pentru ele. Noi, monahii, Îl iubim pe Dumnezeu, căci pentru Domnul am lăsat lumea. Iar hulele sunt aduse de diavol, nu de noi. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 114)

Pentru faptul că îți vin gânduri necurate, nu te tulbura. Ele vin și la bătrâne. Și aceasta, știind că pentru gândurile pentru care se face pocăință Dumnezeu nu pedepsește, nici nu se tem de ele. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 130)

Îndoielile, la fel ca și gândurile desfrânate și hulele, trebuie să le disprețuim, să nu le acordăm atenție. Disprețuiți-le – și vrăjmașul-diavol nu va rezista, va pleca de la voi, căci el este mândru și nu suportă disprețul. Dar dacă veți intra în discuție cu ele, căci toate gândurile desfrânate, hulele și îndoielile – nu sunt ale voastre, atunci el vă va copleși, vă va doborî, vă va ucide. Omul credincios, care Îl iubește pe Dumnezeu, nu poate huli, dar, cu toate acestea, observă în el două porniri: și iubește, și hulește. Evident că mai există o forță rea, care aduce îndoielile. De aceea nu este deloc de mirare că ea poate deștepta, poate stârni îndoieli, și încă ce îndoieli! Nu le dați atenție. Câți oameni cu adevărat credincioși au fost,

care au suferit cumplit din pricină că au primit aceste îndoieli, le-au cercetat, le-au analizat. De aceea trebuie să disprețuiți aceste îndoieli și hule și gânduri desfrânate; atunci ele nu vă vor vătăma deloc, mai ales dacă le veți descoperi starețului-îndrumător. Dar nu trebuie să le descoperiți în amănunt, altfel vă puteți face rău și vouă și starețului. Mai ales gândurile desfrânate, această groapă urât mirositoare, trebuie s-o acoperiți, nu să scormoniți în ea. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 20-21, din 06.02.1908*)

Te-ai speriat de gândul care ți-a șoptit că vei fi sfântă. Și ce este înfricoșător aici? Este chiar foarte bine. Și noi atunci am începe să te cinstim. Dar să știi numai că adevărații sfinți, care au săvârșit toate virtuțile, se socoteau în adâncul inimii lor cei mai răi dintre toți, mai răi decât făpturile, mai răi decât diavolii. Iar noi nici măcar nu am început să facem fapte bune. Așa că nu are rost să te sperii. Gândul de hulă este lucrare diavolească. Numai să nu-l primești, adică să nu zăbovești asupra lui și să nu te lași atrasă de el, și nu ai de ce să te tulburi, căci noi știm că încă nu ești cuvioasă. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 170*)

Din pricina gândurilor hulitoare de Dumnezeu să nu te tulburi, ci străduiește-te să le disprețuiești. Dumnezeu nu te va pedepsi pentru ele, căci sunt de la diavol. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 172*)

Gândurile de hulă se înmulțesc și se întăresc datorită mândriei și osândirii celorlalți. De aceea, să te ferești și de una și de cealaltă și gândurile de hulă vor trece. De asemenea, să le ignori, ca pe niște cățeluși care latră, pentru că ele nu sunt ale tale, ci vrăjmașul este cel care hulește, și nu vei da răspuns pentru ele înaintea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 202*)

Mai ales să nu te tulburi din pricina gândurilor de hulă, care vin în chip vădit din invidia vrăjmașului. Iar din partea omului prilej pentru ele sunt ori îngâmfarea, ori osândirea celorlalți. De aceea, în privința atacurilor gândurilor de hulă mai întâi de toate să te mustri pe tine pentru osândirea celorlalți și pentru părerea cea plină de mândrie, pentru cele din prezent sau pentru cele din trecut, fără a te îngrijora câtuși de puțin pentru faptul că auzi nespusele hule ale vrăjmașului. Iar la momentul potrivit să rostești împotriva lor cuvintele Sfântului Ioan Scărarul:

„Mergi înapoia mea, satano! Domnului Dumnezeuului meu mă închin și Lui Unuia Îi slujesc, iar boala ta și cuvântul acesta să cadă pe capul tău și asupra ta să fie hula ta în veacul acesta și în cel viitor”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 11-12*)

Trebuie acum să ai în vedere și să ții bine minte sfatul lui Isaac Sirul; el scrie în Cuvântul 56: „Dacă omul, îngrijindu-se de curățirea lăuntrică, cu mila lui Dumnezeu se va apropia de prima treaptă a rațiunii duhovnicești, adică a înțelegerii creației, atunci vrăjmașul din invidie se va înarma cu putere împotriva lui prin gânduri de hulă. Și tu să nu stai pe câmpul acesta fără arme și să nu mori degrabă din pricina celor ce te atacă și te înșeală. Să ai ca arme lacrimile și deasa postire. Și să te ferești să citești dogmele ereticilor; căci astfel duhul hulei se va înarma și se va înțeți împotriva ta. Și, dacă îți vei sătura pântecul tău, să nu cauți să cercetezi ceea ce ține de lucrurile și rațiunile dumnezeiești. Căci nu în pântecul plin stă cunoașterea tainelor lui Dumnezeu”. Luând aminte la aceste cuvinte ale acestui mare părinte, să te străduiești să ai înfrânare după putere la mâncare și băutură și inimă înfrântă și smerită față de toți ca să dobândești lacrimile cele mântuitoare și să plângi pentru greșelile de dinainte și pentru cele din prezent și astfel să te păzești nevătămat în ispita pe care o ai acum de la duhul hulei. Să știi că vrăjmașul, dacă nu poate să-i facă cuiva rău, în răutatea sa se silește cel puțin să-l tulbure și să-l necăjească prin felurite gânduri și îndemnuri rele. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 12*)

Nu poți să te vezi mai păcătoasă și mai rea decât ceilalți. Simțământul acesta vine în chip vădit din mândrie, din care și se nasc și se întăresc gândurile de hulă și vorbele de hulă, după cum mărturisește Sfântul Ioan Scărarul, zicând: „Rădăcina hulei este mândria”. Dacă dorești să te smerești, adu-ți aminte totdeauna cuvântul unui sfânt, care spune că viața dreaptă a unui creștin se aseamănă doar cu o cristelniță, iar poruncile lui Dumnezeu sunt asemenea mării nemărginite, precum grăiește psalmistul către Domnul: *Porunca Ta este fără de sfârșit* (Psalm 118, 96). Dacă compari marea cu o cădiță de apă, atunci vezi că cel îngâmfat nu are motive să se înalțe pe sine. Nu în zadar zice și Apostolul: *Fiindcă toți au păcătuit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptându-se în dar cu harul Lui* (Rom. 3, 23-24). Ca să te smerești, primește în ajutor și cuvintele Cuviosului Grigorie

Sinaitul, scrise în capitolul 115 și repetă-ți-le mai des. Să știi că fără smerenie și lacrimi este cu neputință să scapi de hulă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 26-27*)

Iar gândurile de hulă se știe pentru ce ne luptă: în primul rând – pentru îngâmfare, iar în al doilea rând – pentru osândire. Smerește-te, nu-ți face păreri despre tine, că ești mai bun decât ceilalți, nu dojeni pe nimeni, ci pe tine muștră-te pentru greșelile și căderile tale, și gândurile de hulă vor înceta. În orice caz, nu te tulbura – gândurile de hulă, care vin fără voia noastră, Sfinții Părinți nu le socotesc păcat, dar pricina lor – este păcatul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 77*)

Să știi că hula insuflată de vrăjmașul este păcat s-o repeți și provoacă vătămare și supărare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 82*)

Din pricina gândurilor de hulă să nu vă tulburați, ci doar să vă muștrați în acest timp pentru starea de mândrie a sufletului și pentru osândirea celorlalți. Primele fără ultimele nu sunt socotite păcat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 199-200*)

Dacă îți vin gânduri de hulă și de osândire față de ceilalți, muștră-te pe tine pentru mândrie și nu le da nicio atenție. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Ponegririle

Dacă pentru însingurarea ta ceilalți te vor socoti mândră, bucură-te. Dacă te vor împiedica să te rogi, nu te întrista, ci smerește-te. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 64*)

Ai mers pentru Dumnezeu la mănăstire, să rabzi toate pentru Domnul, pentru Mirele Iisus, Care Și-a pus viața Sa pentru noi, Care a murit pe cruce cu cea mai rușinoasă moarte. Și iată, El îți pregătește slava Sa prin necazuri și ponegriri. Și vei fi cu El în veci: și te-am încredințat și te încredințez printr-un cuvânt adevărat. Nu prin cuvântul meu păcătos, ci prin cuvântul Lui, al Domnului Iisus: *Unde sunt Eu, acolo va fi și slujitorul Meu* (Ioan 12, 26). *Dacă pătimim împreună cu El, ca împreună cu El să ne și preamărim* (Rom. 8, 17). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 156*)

Îngăduința lui Dumnezeu

Te smintește faptul că, poate, din lucrarea vrăjmașului maica egumenă nu pune pe nimeni să aprindă candela la sfintele moaște. Apostolul Pavel era mai mare decât maica egumenă și a scris despre sine: *Am voit să venim la voi, îndeosebi eu Pavel - o dată și încă altă dată -, dar ne-a împiedicat satana* (1 Tes. 2, 18). De aceea nu are rost să te miri, ci să socotești că aceasta este îngăduința lui Dumnezeu. Și să nu te smintești de nimic, ci mai bine urmează sfatul Sfântului Ioan Scărarul, care scrie așa: „Dacă voiești să ai mânie și pomenirea răului, să le ai nu față de oameni, ci față de diavolii care îi ispitesc pe oameni”. De asemenea, renunță și la râvna cea necuvenită, căci din pricina ei nimic nu se săvârșește în bună rânduială, și mai bine ia aminte la tine și va fi de ajuns lucrul acesta pentru tine, după cum s-a spus: căci fiecare din faptele sale sau se va proslăvi sau se va rușina. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 54*)

Ascultarea

Ascultarea este cea care ne îndrumă pe calea desăvârșirii. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 27*)

Ce ascultare ți se va da, nu știu, numai că în orice ascultare trebuie să ai frică de Dumnezeu și atenție. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 91*)

Măhnirea ta cu privire la ascultare vine din aceleași surse – slava deșartă și îngâmfarea – iar rodul smereniei nu este deloc urmărit aici. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Din ascultare se naște smerenia” – dar la tine dimpotrivă. Ascultarea nu constă numai în a face bine un lucru, ci în lepădarea voii și părerii proprii și în supunerea acestora față de ceilalți. Pentru aceasta se dă lupta, care ne și smerește. Este de folos și să participăm la treburile ascultării, dar atunci când muștrările și reproșurile, care apar în acest timp, le primim fără cârtire, cu muștrare de sine și recunoașterea propriei neputințe, datorită cărora partea noastră cea iubitoare de slavă se potolește și mânia încetează. Iar dacă ne hrănim numai cu gândul că facem ascultare, suntem înșelați de o mândrie și mai mare și în loc de folos avem parte de vătămare, căci *roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea, curăția* (Gal. 5, 22). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 125*)

Copilașul meu cel drag, dacă voiești să ai zile mai bune și să scapi de toate cursele vrăjmașului, văzute și nevăzute, nu ascunde și nu tăinui nimic față de sfânta și cuvioasa ta maică. Inima ta să fie întotdeauna ca o carte deschisă înaintea ei; în gândirea ta să nu te încrezi nicidecum și fără blagoslovenia și încuviințarea maicii tale duhovnicești să nu începi nimic, căci nu numai rucodelia sau lucrarea exterioară, dar nici chiar rugăciunea, adică pravila de chilie, numărul de metanii, citirea cărților, înfrânarea, postul, privegherea, ostenelele și celelalte, dacă nu sunt cerce-tate, încuviințate și binecuvântate de sfânta ta maică, nici lui Dumnezeu nu Îi sunt plăcute. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 233-234*)

De vreme ce Însuși Hristos Mântuitorul nostru a fost ascultător nu pentru puțină vreme, ci până la moarte, dacă și noi vom fi totdeauna as-cultători, totdeauna vom fi fericiți. Dar nenorocirea noastră este aceea că patima cea cumplită a iubirii de sine a făcut voința noastră de fier, adică neclintită față de ascultare: deseori ni se pare că suntem înțelepți și că pu-tem vedea mai bine decât ceilalți și tot așa. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 242*)

De ce se pregătește Pașa să plece? Trebuie să alunge de la ea chiar și gândul cu privire la aceasta. Ascultarea este o mare virtute și, dacă ea crede că va avea vreo pagubă din ascultare, atunci harul lui Dumnezeu o va acoperi, numai ca ea să nu se lase în voia nepăsării și indiferenței. (*Cuviosul Iosif, p. 110*)

Cu Aniuta să faceți cum vă va învăța Domnul. Mi-ați scris că ați dus-o la doctor și că acesta v-a spus că ea trebuie, cât mai mult, să depu-nă efort fizic, dar ea întotdeauna spune că este neputincioasă. Ostenelele mari și pe un om sănătos îl pot doborî și îl pot face neputincios. După părerea mea păcătoasă, ar trebui să aibă o îndeletnicire ușoară, numai să aibă întotdeauna de lucru. Și acest lucru este de folos pentru alungarea gândurilor chinuitoare. Iar treburile acelea trebuie să fie în așa fel încât ea să se afle în mișcare, de exemplu, să măture podeaua, să spele vasele și altele asemenea (*Cuviosul Iosif, p. 81*)

Am primit cele două scrisori ale sfinției voastre, una prin poștă, iar cealaltă prin cineva. Sunteți tristă că trăiți în deșertăciuni și griji pentru feluritele construcții și reconstrucții. Aceste deșertăciuni se săvârșesc ca ascultare. Și cineva trebuie să aibă grijă de mănăstire. În treburile aparent

deșarte din mănăstire străduiți-vă, măicuță, să țineți minte că treburile acestea le împliniți din porunca Domnului Dumnezeu, ca ascultare față de El, și gândul la Dumnezeu trebuie să vă înveselească. (*Cuviosul Iosif, p. 86*)

Dacă ascultarea la pangar îți dăunează, poți încerca să obții învoire de la maica egumenă, făcând referire la sănătatea ta slabă și spunând că este peste puterile tale să stai în magazin și nu îți este de folos, pentru că te împărăștii foarte mult, și că astfel te îmbolnăvești. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 192*)

Orice ascultare este mântuitoare și de aceea aproape întotdeauna este grea, pe măsura folosului ei, iar o ascultare ușoară nu este așa de folositoare, ci poate fi chiar dăunătoare. Sfântul Ioan Scărarul spune: „Dacă ascultătorul în ascultarea sa își împlinește dorința sa, este adulter”. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 199*)

Activitatea deșartă și complicată a frăției voastre nu trebuie să vă tulbure, pentru că aceasta este ascultarea frăției voastre și orice ascultare este mântuitoare când ea este săvârșită așa cum se cuvine, cu smerenie și fără cârtire. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 306*)

Te rogi fără râvnă, dar numai din ascultare față de mine, și crezi că lucrul acesta este foarte rău! Nesăbuito! Și în cărți, și în povățuirile date cred că ai auzit de o mie de ori: ascultarea este mai mare decât postul și rugăciunea! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 75*)

Îmi pare foarte rău că G. nu mă ascultă, nu le cinstește pe surorile mai mari, se mândrește, se îndărătnicește și nu cere iertare. De aceea o și părăsește ajutorul lui Dumnezeu și o întinează diavolul cu gânduri necurate. Eu te-am rugat să fii smerită, ascultătoare și supusă, pentru că astfel de surori sunt iubite de Maica Domnului, și de Domnul, și de toți oamenii buni. Și surorile supuse sunt iubite de egumene și au întotdeauna pace în suflet! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 92*)

Ascultarea săvârșește-o cu frică de Dumnezeu și pentru orice virtute, pe care nu ai dobândit-o, muștră-te pe tine și cere-o de la Dumnezeu. Dar nu te tulbura. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 108*)

Când nu mergi la biserică pentru ascultare, nu te tulbura. Se roagă ceilalți pentru tine în biserică. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 111*)

Ascultarea, în general, este greu de împlinit, dar rucodelia frăției voastre – e de boier. Mulți și-ar dori un asemenea lucru – și nu îl au. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 116*)

Trebuie să fii gata să faci totul după voia lui Dumnezeu. Trebuie să deosebim cele două feluri de ascultare: exterioară, pentru lucrurile secundare, și interioară, pentru lucrurile duhovnicești. În cea exterioară este nevoie de supunere totală: fără judecată să împlinești ceea ce ți se spune. În cea interioară este nevoie să te adresezi întotdeauna duhovnicului, să-l întrebi care este voia lui Dumnezeu. Însă sfatul lui trebuie confruntat cu Sfânta Scriptură și cu Sfinții Părinți și, dacă el spune ceva în dezacord cu ei, atunci îi poți spune: „nu pot așa”. Este bine să-ți dorești numai ceea ce este. Dacă faci ceea ce îți dorești și îți place, aceasta nu va aduce un folos deosebit sufletului tău, numai că paguba aici se reduce, totuși, prin faptul că ai primit binecuvântare. Iar ascultarea adevărată, care aduce sufletului mare folos, are loc atunci când faci împotriva ta, atunci Domnul Însuși te ia în brațele Sale și binecuvântează ostenele tale. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 234*)

Mi-ai descris situația grea în care te afli datorită ascultării și îmi scrii că, citind scrisoarea mea, ți s-au întristat și inima și duhul, gândind că eu am dragoste și milă față de toți, numai pe tine te las să suferi. – Nu este adevărat, eu și pe tine te compătimeșc și mai mult decât ceilalți îmi pare rău și mă mâhnesc pentru neliniștea ta, că până acum nu te-ai așezat și nu te-ai liniștit deloc cu ascultarea ta, iar eu nu o dată ți-am scris și acum trebuie să afirm același lucru: prin nimic altceva nu te poți mântui decât prin ascultarea ta de acum, căci, chiar de vei renunța la ea de o mie de ori, iar la voia ta nu vei renunța, nimic nu vei izbândi; noi vrem ca totul să fie după voia noastră, nu după cum vrea Dumnezeu, deși din partea noastră trebuie să existe numai bunăvoință și râvnă pentru sarcina încredințată, iar săvârșirea ei – este lucrarea lui Dumnezeu; ori că se săvârșește ori că nu se săvârșește după cum ai vrea tu, trebuie să fii liniștită și din inimă îți doresc să te ajute Domnul! (*Cuviosul Ilarion, p. 30*)

Mi-ai scris despre ascultarea de econom, că maica egumenă dorește neapărat să ți-o încredințeze și tu i-ai spus că nu ești capabilă, dar ea nu acceptă niciun motiv și vrea să o dea la o parte pe vechea econoamă, pentru că este incapabilă, iar ție îți pare rău pentru ea, de aceea te gândești să-i ceri maicii egumene să mai aștepte măcar un an. Explică-i maicii egumene tot ceea ce te reține și ce motive ai – și cum va hotărî ea, așa să rămână și tu să fii de acord și să stai liniștită. (*Cuviosul Ilarion, p. 42*)

Primiți un sfat pentru toată viața dumneavoastră: dacă șefii sau cei mai mari vă propun ceva, oricât de grea ar fi sau oricât de mare vi s-ar părea sarcina, nu refuzați. Dumnezeu pentru ascultare vă va ajuta. (*Cuviosul Nectarie, 13, p. 30*)

Orice ascultare, care ni se pare grea, în timpul împlinirii devine foarte ușoară, deoarece este săvârșită ca ascultare. (*Cuviosul Nectarie, 18, pp. 495-496*)

Faptul că sunteți înclinată cu ajutorul lui Dumnezeu spre ascultare desăvârșită, pentru frăția voastră și, în general, pentru toți, după mărturia Sfinților Părinți, este un lucru mântuitor de suflet; și aceasta o știți deja destul de bine, credința v-o arată și, mai mult decât aceasta, nu este neplăcută nici bunăvoința frăției voastre față de mine întru Domnul. Și Domnul să vă ajute, numai că eu nu vă oblig la aceasta; dacă aveți bunăvoință față de mine, veți putea simți o mângâiere și mai mare, pentru că eu vă încredințez acoperământului lui Dumnezeu și după sfatul sincer al maicii A. nutresc nădejdea că vă veți îndrepta, și Domnul să ducă la bun sfârșit propunerea cea înțeleaptă și nevoița frăției voastre. (*Cuviosul Lev, p. 189*)

Din scrisoarea ta văd tulburarea inimii tale și vijelia pe care o stârnești în timpul ascultării tale și gândul tău se duce chiar până acolo încât ești gata să te muți într-o mănăstire de stat, unde nădăjduiești să scapi de această ascultare. La aceasta, iubitul meu frate, ce ți-aș putea spune spre mângâiere? Pe lângă părerea sinceră de rău pe care o am pentru tine, îți spun că toți ne aflăm în necazuri, nenorociri și ispite, prin care se dobândește viața veșnică și fără necazuri este cu neputință a ne mântui. Căci, potrivit Scripturii, *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția*

lui Dumnezeu (Fapte 14, 22), însă necazurile acestea sunt diferite: unul are necazuri ca acestea, altul – de alt fel, unul – trupești, altul – sufletești, unul – sărăcie, altul – ponegrire, altul – boli și toate sunt trimise de înțeleapta pronie a lui Dumnezeu, pe puterea fiecăruia și pe măsura nevoilor privind alcătuirea sa. Cu adevărat sunt părtaș la necazul tău legat de ascultarea ta, dar spune-mi, poți garanta pentru faptul că, dacă ai fi în altă mănăstire, ai scăpa de necazurile care pot fi de orice altă natură sau de judecata propriei conștiințe, care te mustră pentru neascultare? Tu știi că părintele egumen nu te-ar obliga să pleci și nu te-ar constrânge deloc la aceasta. Acest lucru te-ar răni și mai mult. Tu te gândești la viitor, să scapi de această ascultare prin mutarea într-o mănăstire de stat. Ce aștepti, încuviințarea acestui gând sau împotrivirea față de el? Să încuviințez acest lucru înseamnă să am parte mai târziu de reproșul tău permanent. Mai bine îl las la libera ta alegere și mă rog ca ea să se potrivească cu voia lui Dumnezeu. Printre altele, aș putea spune ceva împotriva, dar nu spre constrângere: spune-mi, poți tu să garantezi pentru viitorul tău, nu numai pentru anii vieții tale, dar și pentru zilele și minutele din viața ta? Și cine știe ce va fi în viitor? Dacă Domnul îți va da viață lungă și te vei muta într-o mănăstire de stat – vei scăpa de necazurile ascultării de colector, dar poți garanta că nu vei întâmpina acolo necazuri mult mai mari și nu te vei căi?

Totuși, nu trebuie să presupunem că sorții acestei ascultări vor cădea întotdeauna pe tine, sunt destui oameni în mănăstire. (*Cuviosul Lev, p. 149*)

Intenția frăției voastre de a vă închina viața slujirii lui Dumnezeu, părăsind deșertăciunea lumii – este bună, dar este nevoie de ajutorul și conlucrarea lui Dumnezeu și de strădania frăției voastre; căci, deși credeți că aveți hotărâre fermă pentru împlinirea acestei făgăduințe, totuși să nu vă puneți nădejdea în ea, ci mai mult să vă lăsați în voia lui Dumnezeu și să cereți ajutorul Lui. Încă nu cunoașteți cursele și urzelile vrăjmașului: el se străduiește și prin ispitele de stânga și prin cele de dreapta să-i tulbure și să-i sperie pe oameni, dar aceasta se întâmplă cu îngăduința lui Dumnezeu pentru smerirea noastră și ca să nu ne punem nădejdea în puterile și rațiunea noastră, ci să ascultăm de cei cu experiență și pricepuți, care au parcurs la rândul lor drumul acesta, însă acum vorbele mele sunt încă neclare pentru frăția voastră. Când vă va învrednici Domnul să luați

asupra frăției voastre sarcina Lui ușoară și jugul cel bun, atunci, într-adevăr, veți înțelege și veți cunoaște puterea vorbelor mele și folosul care vine din lepădarea voii proprii și supunerea ei față de altcineva pentru Dumnezeu și pentru mântuirea propriului suflet. (*Cuviosul Lev, p. 115*)

Dacă mă întrebi – să ascuți ceea ce îți spun, dar, dacă nu ascuți – să nu mai vii la mine. (*Cuviosul Lev, 12, p. 60*)

Este adevărat că, oricum ar fi omul, ascet sau postitor, dacă trăiește după voia sa și se ocârmuiește singur, nicidecum nu vei vedea în el trăinicie și bună chibzuială. De aceea Sfântul Simeon Noul Teolog scrie în Cuvântul al 6-lea că mai bine este să fii ucenicul ucenicului decât să trăiești după capul tău. Despre același lucru scrie și Sfântul Marcu Ascetul în epistola către călugărul Nicolae în Partea I-a din Filocalie: „Mulți au trecut prin multe osteneli și postiri și prin suferințe și multe munci pentru Dumnezeu au îndurat, dar samavolnicia, nechibzuiala și lipsa preocupării față de folosul aproapelui au făcut ca ostenelile lor să fie slabe și deșarte” (*Cuviosul Lev, 12, pp. 339-340*)

Nu atât meșteșugul și priceperea stareților ajută cât credința împreună cu nădejdea celor ce cer atrag, în general, harul lui Dumnezeu asupra noastră. (*Cuviosul Lev, 12, p. 342*)

Trebuie să găsiți singur persoana de care să ascultați și căreia să-i explicați faptele și gândurile sfinției voastre și datorită acestui lucru veți fi mai priceput și, după putere, veți izbuti mai mult să dați sfaturi bune celor ce vin la sfinția voastră. (*Cuviosul Lev, 12, p. 351*)

Du-te unde ești trimis, fii atent la ceea ce ți se arată și zi tot timpul: „fie voia Ta!”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 104*)

Când spun ceva, trebuie să ascuți de la primul cuvânt și atunci ascultarea va fi după voia lui Dumnezeu. Eu am o fire moale, cedez, dar acest lucru nu aduce folos sufletului. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 149*)

Ce să-i spun omului îndărătnic sau ce să-i grăiesc celui ce-și face voia sa? (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 149*)

Rușinea nu este fum, nu intră în ochi. Pentru monah, frate, este o rușine să-și împlinească voia sa, deoarece mai bine este să fii ucenicul ucenicului decât să trăiești după voia ta. Despre aceasta se vorbește și în scrierile Părinților. Este o rușine nu numai înaintea celorlalți, ci înaintea lui Dumnezeu și a propriei conștiințe, căci ea este judecător nemitarnic. Iar a asculta sfatul părintelui tău duhovnic nu este o rușine, ci un lucru mântuitor de suflet și trebuincios; și cine nu ascultă sfatul cel bun, acela este pedepsit. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 162*)

Cei înțelepți și pricepuți duhovnicește au spus că dreapta socoteală este mai presus decât orice, iar tăcerea cea înțeleaptă este mai bună decât orice, iar smerenia este mai trainică decât orice; iar ascultarea, după cuvântul Scărarului, este virtutea, fără de care nimeni dintre cei cuprinși de patimi nu îl va vedea pe Domnul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 28*)

Lui Dumnezeu Îi este mai plăcut ceea ce se face ca ascultare și cu binecuvântare decât ceea ce se face după voia și mintea noastră, precum spune în Evanghelie: *Pentru că M-am coborât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce M-a trimis pe Mine* (Ioan 6, 38). Și oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine (adică de voile și părerile sale), să-și ia crucea (Marcu 8, 34), adică să se hotărască să rabde necazurile care se vor întâmpla pe calea ascultării, și astfel să-Mi urmeze (Ioan 12, 26) prin împlinirea și a celorlalte porunci evanghelice. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 42*)

Apostolul, ca temelie și ca trebuință principală pentru mântuire pune virtutea smereniei și a ascultării, zicând așa: *Gândul acesta să fie în voi care era și în Hristos Iisus, Care, Dumnezeu fiind în chip, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce* (Filip. 2, 5-6, 8).

Dacă Fiul lui Dumnezeu, Care s-a întrupat pentru mântuirea noastră, a avut o așa de mare smerenie și ascultare până la moarte, cu atât mai mult noi, netrebnicii și păcătoșii robii Lui, care voim să moștenim mântuirea, prin toate mijloacele trebuie să ne îngrijim de aceste virtuți principale, adică de smerenie și ascultare, în care nu există nicio încălcare a vreuneia dintre poruncile lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 15*)

Sfântul Ioan Scărarul spune: ascultătorul, adică ascultătorul adevărat, nu judecă nici lucrurile bune, nici pe cele aparent rele. Eu aș dori ca tu

să fii o ascultătoare adevărată. Minte și înțelegere ai, dar îți lipsește smerenia: tot timpul ești dornică să o iei înainte. De aceea te încurci singură și îi încurci și pe ceilalți, te mâhnești pe tine și îi mâhnești și pe ceilalți. Dacă ești mai înțeleaptă decât celelalte surori, atunci să știi să taci la momentul potrivit și, mai ales, să nu te duci acolo unde se vorbește de rău și fără rost. Dacă te învoiești la așa ceva, după aceea va trebui să plătești cu rușinea pentru că le-ai făcut oamenilor pe plac. Citește cu atenție „Treapta a 4-a” din *Scara* și cere-le maicilor să citească din partea întâia din Filocalie capitolele Sfântului Simeon Noul Teolog. Acolo îți vei vedea greșeala și vei vedea și ce trebuie să păzești. Ține minte că Împărăția Cerurilor nu se dobândește oricum, ci cu rost și cu silire spre bine, nu după mintea și bunul tău plac, ci întrebându-i pe cei pricepuți și lepădând voia și părerea ta, așa cum trebuie să faci un ascultător adevărat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 117-118*)

Străduiește-te să lucrezi în toate după poruncile lui Dumnezeu și ține minte că Domnul este prezent și vede înclinația inimii tale. Împlinindu-ți ascultarea, să socotești că ea îți este încredințată de Domnul, prin om, și de râvna cu care o îplinești depinde mântuirea ta. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 45*)

Pelerinul trăia ca pelerin și își ducea viața de pelerin, fără griji și obligații și se deprindea liber cu rugăciunea, precum dorea. Dar tu ai ascultarea de casieră și, pe lângă aceasta, ești bolnavă, de aceea să te deprinzi cu rugăciunea în timpul liber pe care îl ai, iar în rest să-ți duci ascultarea, care are și ea importanța ei. Un monah, care era dulgher, s-a plâns la Varsanufie cel Mare: „Părinte, nu am când să-L pomenesc pe Dumnezeu”. „De ce?” – a întrebat starețul. „Pentru că toată ziua sunt ocupat cu dulgheria”. „Dar tu faci acest lucru ca ascultare, pentru Dumnezeu?” „Da” – a răspuns fratele. „Păi, înseamnă că toată ziua Îl pomenești pe Dumnezeu!”

Să nu te îndoiești nici tu de ascultarea ta, iar la rugăciune aleargă pe cât poți, aducându-ți aminte cele ce ți s-au spus la călugărie, când ți s-au dat metaniile: „Iată, soră, sabia ta duhovnicească. Să zici pururea în minte, pe buze, în gând și în inimă: «Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasă»”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 121*)

Duhurile slujitoare, adică îngerii, prin firea lor sunt buni, dar și aceștia împlinesc nu voia lor, ci voia lui Dumnezeu, așadar, cu atât mai mult omul trebuie să se afle în ascultare. (*Cuviosul Antonie, 17, p. 196*)

Repet: ceea ce făceai înainte, când trăiai după voia ta, acum nu mai merge. Relația duhovnicească pe care o ai cu cineva nu se poate uni cu voia ta – trebuie să alegi una din două. Laptele și oțetul luate separat sunt bune și folositoare, dar, dacă le amestecăm, iese ceva, care nu e bun de nimic. Așa și samavolnicia, cu relația și ascultarea duhovnicească nu merge împreună, ci trebuie să alegi una din două. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 91*)

Nu există ascultare mai înaltă decât a sluji ocârmuitorilor. Însuși Fiul lui Dumnezeu spune: *După cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca El să slujească* (Matei 20, 28). Iar El a creat și lumea, și pe acești robi, care sunt oameni păcătoși și răi, și tot El, Dumnezeu, Împăratul și Creatorul lor, a venit pe pământ să le slujească lor. *Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat și I-a dăruit Lui nume, care este mai presus de orice nume; ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesubt* (Filip. 2, 9-10). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 323*)

Slavă lui Dumnezeu, că situația lui N. s-a îndreptat. Îmi pare rău doar pentru cei care au plecat fără chibzuială. Totuși, dacă ei au viețuit în mănăstire fără chemare și fără voință, era cu neputință să așteptăm ceva bun din partea lor. Mai devreme sau mai târziu tot se răzvrăteau și provocau tulburare, asemenea nihilistilor moderni, care nu se mulțumesc cu faptul că ei înșiși nu cred în Dumnezeu și în nimic sfânt, ci și altora vor să le facă rău și prin toate mijloacele se silesc să producă tulburare generală prin răscularea lor împotriva stăpânirii, deși în Cuvântul lui Dumnezeu se spune: *Nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite. Pentru aceea, cel ce se împotrivește stăpânirii se împotrivește rânduielii lui Dumnezeu. Iar cei ce se împotrivesc își vor lua osândă* (Rom. 13, 1-2). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 39-40*)

În legătură cu dorința frăției voastre, de a renunța la funcție din pricina bolii nevindecabile pe care o aveți, aceasta, după umila mea părere, este un lucru bun, căci omul neputincios singur știe cum îi e mai bine,

așadar, să împlinească Domnul această dorință a frăției voastre! Printre altele, am discutat personal despre acest lucru cu starețul meu, care mi-a spus: „Și eu ar trebui să cer demisia mea din funcție, judecând după bătrânețile mele înaintate, dar mă tem să-mi urmez voia mea, ca astfel să nu fiu potrivnic voii lui Dumnezeu, neștiind ce îmi este mai de folos. Pe lângă aceasta, și Domnul Dumnezeu îi cheamă la veșnica odihnă nu pe cei trândavi, ci pe cei osteniți și împovărați”. De aceea îndrăznesc să vă comunic și părerea starețului pentru înțelegerea frăției voastre. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 370)

Noi, neputincioșii, trebuie tot timpul să strigăm către Iisus, Care a venit nu pe cei drepecți, ci pe cei păcătoși să-i cheme la pocăință. Și de aceea, neavând nici fapte, nici puteri sufletești pentru nevoițe, negreșit trebuie să strigăm: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-ne pe noi!” (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 236-237)

Minunat a spus în legătură cu acest lucru starețul Zosima în învățăturile sale despre ascultare. De mare osândă și defăimare va fi vrednic părintele ocârmuitor dacă le va îngădui fiilor săi duhovnicești să-și facă voia lor (adică să se împotrivească), să nu asculte, să stăruie în părerea lor și așa mai departe. Și înșiși fiii acestui părinte, după moartea lui, vor cărti împotriva lui și îl vor osândi pentru că prin nepăsarea lui i-a lipsit de mântuirea lor. Din cuvintele acestea ale starețului Zosima (expuse aici cu aproximație, nu întocmai) se vede că răul pricinuit de viața samavolnică se cunoaște foarte clar la sfârșitul vieții. În timpul vieții noastre obișnuite dorințele, intențiile și interesele noastre privind lucrurile vieții ni se par foarte importante, prețioase, aproape indispensabile. Ca să nu pierdem ceea ce ne place sau să dobândim ceea ce dorim, suntem gata să lepădăm ascultarea, care taie voia noastră – s-o lepădăm fie în chip vădit, fie prin felurite vicleșuguri, fie luând de la părintele duhovnic în mod silit binecuvântarea sau acordul. La sfârșitul vieții toate aceste interese lumești își pierd puterea de atracție și omul își vede pierderea, paguba lui sufletească, ce provine din neascultare și samavolnicie – și vinovați de ele sunt și părintele duhovnicesc și fiii săi. (*Cuviosul Nikon*, 21, pp. 15-16)

Lui Dumnezeu îi este plăcut și nouă ne este de folos tot ceea ce se dă ca ascultare, dar ție tocmai acest lucru nu-ți place. Nu-l asculta

pe demonul care caută să te piardă, ci ascultă-L pe Domnul Iisus Hristos, Care a fost ascultător față de Tatăl Său chiar până la moarte. Și fii ascultătoare față de maica ta, care îți este dată de Dumnezeu. Și vei urma lui Hristos și vei vedea slava Lui! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 199*)

Diavolul se străduiește în diferite chipuri să-i abată pe cei supuși de la ascultare, uneori îi întinează cu necurății trupești și le împietrește inimile și îi tulbură peste măsură, iar alteori îi bagă într-o stare de răceală, de indiferență și lene față de rugăciune, de somnolență și întunecime, pentru a le insufla cum că nu numai că nu au dobândit niciun folos din ascultarea lor, dar nici pe urma adevăratei ascultări nu au mers, căci diavolul nu le dă voie să înțeleagă că deseori răpirea darurilor duhovnicești, care are loc cu îngăduința proniciei lui Dumnezeu, este pricina unei smerite cugetări foarte adânci. Totuși unii de multe ori l-au respins pe acest amăgitor prin răbdare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 212*)

Roadele ascultării

Gândul care îți insuflă cum că printr-o ascultare mai puțin deșartă te-ai apropia mai repede de rugăciune nu este altceva decât cursa vrăjmașului, care te duce la îngâmfare și pierzare. Prin împlinirea fără cântire a ascultării tale de acum îți tai voia ta, iar necazurile, pe care le întâmpini în cadrul ei, îți dau prilejul de a te cunoaște pe tine însăși și, dacă din căderile tale vei învăța smerenia și muștrarea de sine, vei dobândi folos neîndoielnic, dar dacă ascuți gândul care te învață să ceri schimbarea ascultării, prin aceasta vei cădea din ascultare, împlinindu-ți voia ta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 140-141*)

Cel care parcurge adevărata cale a ascultării și dobândește încetul cu încetul smerenia, văzându-și lipsurile sale, acela nici nu se poate gândi că prin luptă va fi mai iscusit, iar celorlalți le va fi mai de folos [pentru povățuire], ci doar se vede pe sine întinat și ultimul dintre toți. În acest sens ispitele și căderile înțelepțesc, smeresc și duc la pocăință și la cunoștința adevărului. Iar în caz contrar duc la înfumurare și deschid calea către mai mari căderi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 232-233*)

Cine nu ar vrea să scape de griji? Iată, eu de douăzeci de ani duc

sarcina slujirii în folosul aproapelui, iar în prezent mi s-a slăbit și sănătatea, sufăr de astm și insomnie, însă cine-și poate lua singur de pe umeri acea ascultare pe care Domnul cel Atotbun i-a pus-o spre folosul său și al celorlalți? Deși nu trebuie să vedem și poate că ne aducem puțin folos nouă și celorlalți, însă Domnul singur știe tot și nu ne va lipsi de răsplata Sa și de bunăvoința și dragostea inimii Sale. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 306*)

Ascultarea de obște pentru călugăr este mare îngrădire față de multe ispite. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 64*)

Ascultare nu poți să nu ai. Și ea îți este de mare folos, pentru că prin osteneli și griji te păzește de gândurile desfrânate. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 113*)

Mai demult, când eram în schit, mi-a venit în gând – iată, eu nu am nimic, nici călugărie launtrică nu am, nici exterioară, căci nu săvârșesc niciun fel de nevoințe trupești. Și cu ochii sufletești nu văd în mine un monah. Atunci, ca să nu pier, am hotărât să merg pe calea ascultării. După această hotărâre am făcut numai ceea ce mi s-a spus și am dobândit liniștea. Mi s-a spus: „mută-te din schit în mănăstire”. Și m-am mutat, deși nu vroiam. Și, în general, în toate și tot timpul m-am străduit să împlinesc nu voia mea, ci voia conducerii mele mănăstirești și a părintelui meu duhovnicesc. Starețul Nectarie mi-a spus odată în legătură cu aceasta niște cuvinte remarcabile: „Nimic nu este mai vătămător pentru monah decât să-și rânduiască viața după capul său”. Iar starețul Nectarie se deosebea printr-un deosebit spirit de observație și avea darul înainte-vederii. Ascultarea – este cel mai important lucru pentru monah. Monahul ascultător are întotdeauna o bună stare sufletească, întotdeauna are bucurie și seninătate în suflet. Aș vrea și eu să am întotdeauna o asemenea stare sufletească. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 442-443*)

Eu și înainte ți-am scris și îți repet și acum același lucru, că toată mântuirea ta constă în ascultarea ta, dacă o vei săvârși potrivit conștiinței și cu tot sufletul. Și ți-am mai scris și că ascultarea este mai presus de aducerea jertfei și mai mare decât postul și rugăciunea și de aceea este mântuitoare, pentru că este însoțită de osteneală și suferință, iar cârtirea ta Îl mânie pe Dumnezeu, pentru care îți și este îngăduit să ai neputințe; aceasta este pedeapsa lui Dumnezeu. Dacă ți-ai săvârși ascultarea cu

bucurie, ea nu ți-ar fi o povară și surorile ar fi mai bune cu tine și toate lucrurile ar merge mai bine, căci ajutorul lui Dumnezeu ți-ar fi trimis pentru străduința ta. Așadar, cheamă-L în ajutor pe Dumnezeu și pune început așa încât să nu fi împovărată de ascultare, ci să o săvârșești cu dragoste și râvnă după Dumnezeu, ceea ce îți doresc din inimă. (*Cuviosul Ilarion, p. 29*)

Citește la Avva Dorotei capitolele pe care ți le-am recomandat și la Ioan Scărarul Treapta a 4-a despre ascultare, la sfârșitul căreia vei afla că un pătimitor și nevoitor cu numele Antioh a văzut în vis că este chinuit pentru o datorie de 100 litri de aur, după care, petrecând o vreme în obște în răbdare, și umilire, și mustrare, a văzut în vis că a plătit numai 10 litri, din care pricină s-a dat și mai mult la răbdare și a văzut că este iertat desăvârșit. (*Cuviosul Lev, p. 161*)

Îmi scrii că ciocnirea și contactul cu oamenii din cadrul ascultării tale îți șlefuiesc structura sufletească. Mulțumește lui Dumnezeu că Se îngrijește astfel de mântuirea ta. În comparație cu viața ta de chilie de dinainte poți vedea cât de folositoare este ascultarea pe care o ai acum: acolo erai ca o sfântă, nu-ți cunoșteai toate neputințele tale, iar acum le ai în fața ochilor și le vezi la fiecare pas. Cunoscându-le și smerindu-ți cugetul tău, cu ajutorul lui Dumnezeu să pui început îndreptării. (*Cuviosul Ilarion, p. 33*)

Ascultătorul

Starea de ascultare este o stare de fericire, este viață îngerească, bogăție nejefuită, trai fericit și așa mai departe. Dar, din păcate, mulți din neștiință, necunoscând valoarea și superioritatea ei duhovnicească față de celelalte rânduieli, suferă pentru că nu este și capul lor acoperit, că nu au și ei ca ceilalți trenă lungă (adică mantie). Însă Domnul Dumnezeu mai înainte să-I cerem noi știe ce îi este de folos fiecăruia. El are și pentru ascultătorii cei smeriți în locașurile cerești pregătit un loc luminos și liniștit. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 351*)

Postul

Ținerea posturilor și a zilelor de post este neapărat necesară. Aceasta nu este o invenție omenească, ci cu împreună-lucrarea Sfântului Duh a fost rânduită și statornicită de Biserică și de Sinoade, iar temelia și Capul Bisericii este Însuși Domnul nostru Iisus Hristos. El a înzestrat Biserica Sa cu atâta putere încât, dacă cineva nu ascultă de Biserică, *să-ți fie ție ca un păgân și vameș* (Matei 18, 17) și le-a mai spus Apostolilor și prin ei păstorilor: *Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine; iar cine se leapădă de Mine se leapădă de Cel ce M-a trimis pe Mine* (Luca 10, 16). Și numai pocăința ne poate izbăvi de această încălcare, dar, dacă se face cu dispreț, atunci nu mai am ce zice. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 265-266*)

Vă doresc să vă nevoiți săvârșind nevoința cea bună, „să postiți duhovnicește și trupește, cu post bineplăcut Domnului”: închideți ușile chiliei ca să nu mai intre oamenii, ușa limbii ca să nu mai vorbiți în deșert și ușa inimii ca să nu mai intre duhurile cele viclene. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 322-323*)

Dacă ne înfrânăm de la mâncare, trebuie să ne înfrânăm și de la patimi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 140*)

Ca să adăugați pravilă la post, eu nu sunt de acord, din pricină că aveți sănătatea slabă și pentru că vă îngrijiți numai de împlinirea cantității, iar de calitate nu aveți grijă; în lipsa amândurora să puneți în loc smerenia. Iar, dacă în timpul săvârșirii lor nu există buna mireasmă a smereniei, atunci (omul) nu va avea niciun folos de pe urma lor, ci numai slavă deșartă și părere de sine va avea și se va vătăma. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 217*)

Nu trebuie să te înfometezi, ci să mănânci la masă cu măsură, iar la cină nu trebuie nicidecum să renunți, ci să păzești înfrânarea și să mănânci mai puțin decât la prânz. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

Sfânta Biserică glăsuiește: postul nu este renunțare la mâncare, ci depărtare de cele rele, înfrânarea limbii de la vorbirea deșartă și judecată, păzirea de arțag, lepădarea de poftă și renunțarea la minciună și

la vicleșug. Și, dacă cineva va posti așa, postul lui va fi plăcut lui Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 197)

Mă întrebați pe mine, păcătosul, cum să procedați cu surorile tinere privind postul de dinaintea Sfintei Împărtășanii și îmi spuneți că înainte posteau toate – și rasofoarele, și surorile. La aceasta, măicuță, vă spun: țineți rânduiala de dinainte. Dacă din pricina muncilor nu pot posti o săptămână întreagă, atunci să postească măcar trei zile și nu toate o dată. Preacuratele Taine sunt hrana și băutura cerească a sufletelor omenești. Așa că nu le lăsați pe oițele sfinției voastre să fie chinuite mult timp de foamea duhovnicească. (*Cuviosul Iosif*, p. 79)

Îndrumătoarea frăției voastre, Evdochia, nu mânca pește în post. Acest lucru este bun – este mai ușor pentru conștiință. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 262)

Și fiarele sălbatice, și păsările de pradă, și câte animale blânde mici și mari mai există, și câte alte mii de vietăți mai sunt – toate postesc. Lupii uneori nu mănâncă câte o săptămână și mai mult. Oare noi, creștinii – adevărații moștenitori ai Împărăției celei veșnice, nu se cade să postim? Iar acum este timpul cel mai potrivit. Acesta este timpul bineplăcut. Aceasta este ziua mântuirii.

Dar a nu mânca pâine și a nu bea apă sau altceva nu mai înseamnă post, căci nici diavolii nu mănâncă, nici nu beau nimic. Și, cu toate acestea, sunt răi și urâți lui Dumnezeu. Pentru noi, însă, postul este (precum cântă Biserica) depărtarea de cele rele, înfrânarea limbii, lepădarea arțagului, renunțarea la pofte, la vorbăria deșartă, la minciună și la sperjur. Renunțarea la acestea înseamnă post adevărat și bineplăcut. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 273)

Dacă vrei să postești, Dumnezeu să te binecuvânteze să nu mănânci nimic în Vinerea Mare. Pentru toate păcatele și greșelile tale, Dumnezeu să te ierte și să te dezlege, și te iert și eu și te dezleg. (*Cuviosul Ilarion*, p. 50)

Îmi scrii că înainte mâncai în Vinerea Mare și, în pofida acestui lucru, erai istovită de post, iar acum, având binecuvântarea mea, nu ai mâncat nimic în Vinerea Mare și nu ai simțit nici slăbiciune, nici durere

de cap și îmi atribui acest lucru mie. Aceasta nu mi se datorează mie, ci după credința ta Domnul te-a ajutat și te-a întărit. (*Cuviosul Ilarion, 10, p. 204*)

Posturile trebuie neapărat să le ții, miercurea și vinerea, și tot Postul Mare. Iată, acum este Săptămâna Patimilor și trebuie neapărat să postești. Neapărat să postești! (*Cuviosul Anatolie, 9, p. 91*)

Înfrânează-te de la mâncare și băutură pe cât poți și străduiește-te să mănânci cu măsură mâncare ușoară și sănătoasă. (*Cuviosul Lev, p. 21*)

La întrebarea: „Nu este totuna pentru Dumnezeu felul de mâncare?”, starețul a răspuns: „Nu mâncarea are importanță, ci porunca, Adam a fost izgonit din rai nu pentru că a mâncat, ci doar pentru că a mâncat din pomul oprit. De aceea și acum marțea și joia putem mânca ce vrem și nu suntem pedepsiți pentru aceasta, dar, dacă mâncăm miercurea și vinerea, suntem pedepsiți, pentru că nu ascultăm porunca. Deosebit de important aici este faptul că prin ascultare se lucrează supunerea.” (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 8*)

Mă bucur foarte mult că angajații dumneavoastră au început să cinstească miercurea și vinerea, fără să încalce regula Bisericii privind postul. Exemplele nemților și ale celorlalți străini i-au dus la rătăcire pe rușii ortodocși, învățându-i să nu cinstească postul și convingându-i că mâncarea este un păcat mic sau nu este deloc păcat. Dacă acest lucru ar fi adevărat, atunci Adam și Eva nu ar fi fost izgoniți din rai pentru că au mâncat din rodul pomului oprit, iar pomul acela era smochin. Însă puterea păcatului a stat nu în rodul pomului, ci în interdicție și neascultare. Așa și acum păcatul nu constă în mâncare, ci în interdicție și încălcarea regulilor Bisericii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 86*)

În ultima scrisoare am văzut iarăși planul ascuns al nestatorniciei și samavolniciei, adică să nu te arăți în anumite zile la masă, datorită postului. Urmează-l mai bine pe Cuviosul Teodor Studitul, care mergea în fiecare zi la masă și, în același timp, era și postitor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 92*)

Îmi scrii în scrisoare că în săptămâna brânzei ai fost, după părerea ta, într-o stare bineplăcută Domnului, că și jumătate de ceas îți era greu să te îndeletnicești cu ceva, în afară de pomenirea Domnului și de citirea cărților sfinte. Iar în prima săptămână din post, după o asemenea mângâiere duhovnicească, ți-a venit o puternică luptă trupească, iar apoi istovire sufletească. Și mă întrebi: cum de s-a putut întâmpla lucrul acesta? Cauzele lui le expui tu însăși în scrisoarea ta. Prima constă în îndoiala și tulburarea datorate faptului că nu ții postul așa cum trebuie, iar apoi cârtirea împotriva Domnului. Sfântul Isaac Sirul scrie că toate neputințele omenești le rabdă Dumnezeu; însă pe omul cârtitor nu rabdă să nu-l pedepsească. A doua cauză care a ridicat această luptă asupra ta este postul samavolnic. Cât timp ai trăit singură, orice făceai, îți mergea bine, pentru că Domnul îngăduia râvna ta nesăbuită. Dar, dacă ai o relație duhovnicească cu cineva, nu se mai cuvine să trăiești după voia ta sau să iei asupra ta nevoițe nehibzuite, împotriva binecuvântării sau sfatului primit, căci astfel nu numai că nu poți fi plăcută lui Dumnezeu, dar o asemenea samavolnicie nu rămâne nepedepsită și atrage asupra omului ispite. Îmi povestești cum înainte în aceeași situație postul te ajuta și mă rogi să-ți dau binecuvântare să faci iarăși același lucru, dacă lupta nu va înceta. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Cine încearcă să curme această luptă numai prin înfrânare, acela se aseamănă celui ce înoată numai cu o mână și vrea să iasă la suprafața apei”, iar în alt loc arată adevăratul mijloc: „Dacă te însoțești cu ascultarea, prin aceasta vei scăpa de ea (adică de lupta trupului) și, dacă dobândești smerenia, cu aceasta îi vei tăia capul”. Dar la tine postul este unit cu îngâmfarea și neascultarea: așadar, ce folos poți avea de aici? Având sănătatea slabă, nevoițele nehibzuite și samavolnice pot numai să te istovească de tot și să te facă bună de nimic, iar în privința luptei poți dobândi ușurare numai prin pocăință smerită și prin chemarea smerită a ajutorului lui Dumnezeu, pe lângă ascultare și înfrânarea cu măsură. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 90-91*)

Țelul postului

S-a apropiat și aproape că a început postul; așadar, cum vom posti noi? Postul trupesc, adică înfrânarea de la mâncare, nu-l putem ține așa cum îl țineau Părinții și îndrumătorii noștri și, chiar de l-am ține, ce va folosi fără postul duhovnicesc, despre care Biserica ne amintește: „Să

postim postul cel duhovnicesc și bineplăcut Domnului” și așa mai departe (stihira Triodului). Așadar, trebuie să ne străduim, aducându-ne aminte păcatele noastre: în primul rând, să avem *inima înfrântă și smerită* (Psalm 50, 18), să nu băgăm în seamă lipsurile celorlalți și să nu le judecăm, ci mai mult să luăm aminte la patimile noastre și să nu le dăm voie să se prefacă în fapte. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 156*)

Să întrebuințați, spre slava lui Dumnezeu, hrana, ce vă poate întări alcătuirea trupească și este prevăzută de tipicul Bisericii, care a pus la vremea cuvenită și mâncarea cu carne și posturile și nu-i ascultați pe cei ce vă sfătuiesc să faceți împotriva – să renunțați la mâncare și băutură. Căci, după învățătura Sfinților Părinți, nu trebuie să fim ucigători de trup, ci ucigători de patimi, adică să nimicim patimile din noi: mândria, slava deșartă, poftele trupești, iubirea de arginți, mânia, invidia și reaua pomenire a ocărilor aproapelui și celelalte și să sădim în noi: dragostea, blândețea, smerenia, mila, răbdarea și celelalte virtuți creștine, întărite prin rugăciune. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 333-334*)

Mâncăți, așadar, spre slava lui Dumnezeu, tot ceea ce vi se oferă, fără să aveți îndoieli. Și, în schimb, puneți-vă pază buzelor față de vorbirea deșartă, de râsete și de osândire. Acest lucru va fi mai presus decât postul ținut. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 194-195*)

Pace ție și binecuvântarea lui Dumnezeu! Îți urez un post ușor și îți doresc să petreci acest timp îmbucurător așa cum vom cânta în săptămâna a doua a postului – în duh de bucurie și de mângâiere.

La biserică, ținând cont de neputința ta, să nu te silești prea tare, căci Dumnezeu nu Se supără pe cel neputincios. Dacă vei săvârși rugăciunea lui Iisus în timpul slujbei de acasă, aceasta îți va fi mai de folos. Posturile, metaniile, ostenele se dau pentru smerirea voilor trupului, însă pe cel neputincios ele îl vatămă, căci îl fac nefolositor și bun de nimic. Sfântul Vasile cel Mare ne învață că nu trebuie să fim ucigători de trup, ci ucigători de patimi, iar la aceasta cel mai mult ajută smerenia și conștiința propriei neputințe. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 175*)

Esența și puterea înfrânării nu stau în a nu mânca mâncare, ci în a scoate din inimă toată pomenirea de rău și cele asemenea ei; în aceasta

constă adevăratul post, pe care îl cere Domnul cel mai mult de la noi. (Cuviosul Lev, p. 206)

Folosul postului

A. v-a ospătat cu ciorbă de varză și nu vi s-a părut gustoasă, dar, dacă ne amintim ce masă săracă aveau Sfinții Părinți, atunci vom fi mulțumiți. Mâncarea săracăcioasă supără trupul, dar înviază duhul; și ce să facem dacă ne-am abătut mult de la această cale? Numai cu răbdare și smerenie putem avea nădejde în iubirea de oameni a lui Dumnezeu și Îl putem ruga, cu judecățile, pe care le știe, să mântuiască sărăcia noastră. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 445)

Din neînfrânare vine tot răul. Postul îndeamnă la rugăciune și de aceea este foarte urât de vrăjmașul: oamenii vin la mine să ceară sfat și să se spovedească și, printre altele, îi sfătuiesc să țină sfintele posturi. Cu toate sunt de acord, dar, când vine vorba de post: „nu vreau, nu pot” și așa mai departe. Vrăjmașul îi influențează, căci el nu voiește ca ei să țină sfintele posturi. (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 147, din 04.03.1910)

Îți mulțumesc pentru urările privind postul și, la rândul meu, îți doresc să petreci această vreme îmbucurătoare a postului în pace și cu folos pentru suflet. „Postul este tatăl curăției.” (Cuviosul Anatolie, 7, p. 222)

Deși liber-cugetătorii cred că este mică diferența care există între a bea ceai și a bea infuzie de mentă, totuși, în realitate acest lucru are o mare importanță. Orice lipsă și orice constrângere este prețuită înaintea lui Dumnezeu, după cele spuse în Evanghelie: *împărăția cerurilor se ia prin străduință și cei ce se silesc pun mâna pe ea* (Matei 11, 12). Și cei ce încalcă cu obraznicie și cu samavolnicie regula postului se numesc *dușmani ai crucii lui Hristos. Pântecele este dumnezeul lor, iar mărirea lor este întru rușinea lor* (Filip. 3, 18-19). Se înțelege: alt lucru este dacă cineva încalcă postul din pricina bolii și a neputinței trupesti. Iar cei sănătoși datorită postului sunt mai sănătoși și mai buni și, mai mult decât atât, sunt mai longevivi, deși la înfățișare par slabi. Datorită postului și înfrânării trupul nu se răzvrătește atât de mult, și somnul nu biruie atât de repede, și gândurile deșarte se strecoară mai puțin în minte, și cărțile duhovnicești sunt citite

mai cu plăcere și sunt înțelese mai mult. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 39*)

Încălcarea postului

Sunteți nedumerit în ce privește postul: când sunteți la părinți, sunteți nevoit să mâncați de dulce, iar, ca să cereți să vă pregătească mâncare de post, vă temeți să dați prilej, ca nu cumva să vă puneți mai presus decât ceilalți și să vă îngâmfați. Mă întrebați ce să faceți în acest caz. Eu nu vă leg, ci vă dau următorul sfat: după părerea mea, să nu vă temeți să le cereți părinților să vă pregătească mâncare de post. Aceasta nu înseamnă că vă puneți mai presus decât ceilalți. Nicidecum, ci vă împliniți datoria și ascultarea față de Biserică – prin ce să vă îngâmfați? Luând aminte la ceea ce faceți, se vor găsi și alții care să vă urmeze exemplul. Iar dacă veți mânca de dulce, atunci și ceilalți vor fi atrași prin exemplul dumneavoastră și nu le va părea rău că greșesc, iar dumneavoastră veți fi vinovat de două ori mai mult – și pentru sine și pentru ei. Ce vă pasă că vor vorbi despre dumneavoastră? Nu băgați în seamă lucrul acesta și stați liniștit. Dacă părinții mănâncă așa din pricina bolii, este scuzabil, dar, desigur, trebuie să se căiască pentru acest lucru. Dar dacă mănâncă așa doar pentru că se tem de vorbe, este ceva neplăcut. Știți ce a hotărât Domnul pentru neascultarea față de Biserică. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 431*)

Îmi scrieți că din pricina neputințelor trupești de nevoie a trebuit din când în când în Sfântul Post să încălcați puțin asprimea postului. Ce să facem? Se spune că de nevoie are loc și schimbarea legii. Așadar, ceea ce se întâmplă din neputință Domnul cel Atotbun să ierte și să vă întărească în cele bune. (*Cuviosul Iosif, p. 84*)

Îmi scrieți că pentru două surori grav bolnave ați cumpărat scrumbie și mă întrebați cum să vă căiți pentru aceasta. Să-i spuneți duhovnicului așa cum s-a întâmplat, că ați cumpărat scrumbie pentru surorile grav bolnave și ați dezlegat în Postul Mare să mănânce. (*Cuviosul Iosif, p. 90*)

Îmi scrii că, pe baza cuvintelor Mântuitorului Însuși – *Nu ceea ce intră pe gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om* (Matei 15, 11) –, ai luat hotărârea fermă ca mai întâi să te curățești de patimile lăuntrice,

iar după aceea să te deprinzi cu înfrânarea la mâncare, însă acum, în afară de Postul Mare și de Postul Adormirii, alte posturi nu mai vrei să ții.

Însă cuvintele Mântuitorului, pe care le-ai pomenit, nicidecum nu sunt spuse ca să poată sluji ca motiv pentru încălcarea postului. Unii fari-sei și cărturari Îl mustrau pe Domnul pentru faptul că ucenicii Lui mân-cau pâine cu mâinile nespălate. Atunci Domnul, ca să mustre înțelegerea lor greșită privind curăția omului, a spus: *Nu ceea ce intră pe gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om* (Matei 15, 11). Adică, Dom-nul a spus cam așa: oricât de necurate ar fi mâinile tale, dacă, fără să ți le speli, vei lua pâinea cu ele și vei mânca, acest lucru nu te poate spurca. Iar mâncarea de dulce nu este deloc spurcată. Ea nu spurcă, dar îngrașă trupul omului. Iar Sfântul Apostol Pavel spune: *Chiar dacă omul nostru cel din afară se trece, cel dinăuntru însă se înnoiește din zi în zi* (2 Cor. 4, 16). Prin omul cel din afară a numit trupul, iar prin cel dinăuntru – sufletul. Dacă omul nostru cel din afară, zice el, adică trupul se trece, slăbește, se chinuiește și se istovește cu postul și celelalte nevointe, atunci cel dinăuntru se înnoiește. Și invers, dacă trupul se hrănește și se îngrașă, atunci sufletul slăbește sau ajunge la uitarea lui Dumnezeu și a înaltei lui meniri, precum și în Scriptură se spune: *Îngrășatu-s-a, îngroșatu-s-a și s-a umplut de grăsime; a părăsit pe Dumnezeu, Cel ce l-a făcut* (Deut. 32, 15). Necesitatea ținerii posturilor o putem vedea și în Evanghelie și, în primul rând, în exemplul Domnului Însuși, Care a postit patruzeci de zile în pustie, deși El era Dumnezeu și nu avea nevoie de acest lucru. În al doilea rând, când L-au întrebat ucenicii Săi de ce nu au putut alunga diavolul din om, Domnul a răspuns: *Pentru puțină voastră credință* (Matei 17, 20), iar apoi a adăugat: *Acest neam de demoni cu nimic nu poate ieși, decât numai cu rugăciune și cu post* (Marcu 9, 29). În afară de aceasta, există în Evanghelie dovada și pentru faptul că trebuie să ținem post miercurea și vinerea. În al doilea capitol al lui Marcu, când Domnul a fost întrebat: *De ce ucenicii lui Ioan și ucenicii fariseilor postesc, iar ucenicii Tăi nu postesc?* El a răspuns: *Pot, oare, prietenii mirelui să postească cât timp este mirele cu ei? Câtă vreme au pe mire cu ei, nu pot să postească. Dar vor veni zile când se va lua mirele de la ei și atunci vor posti în acele zile* (Marcu 2, 18-20). Mire Dom-nul S-a numit aici pe Sine, iar prieteni i-a numit pe ucenicii Săi și prin ei pe toți credincioșii. Iar Mirele este luat de la prietenii Săi miercurea și vinerea, adică miercuri Domnul a fost vândut spre răstignire, iar vineri

a fost răstignit. De aceea Sfânta Biserică a și rânduit să cinștim aceste zile prin post. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 86-88*)

Slăbiciunea în post

Mă întrebați cum să petreceți acest sfânt post și cum să mâncați. Dacă procedați conform cu Tipiconul, socotiți că pentru N., datorită îndeletnicirilor și ostenelilor lui, postul va fi imposibil de ținut și puterile fizice îl vor trăda, chiar dacă are intenția fermă de a ține această rânduială. La aceasta vă spun: rânduiala Bisericii este aceeași pentru toți și în privința mâncării toți sunt datori s-o împlinească și nici eu nu îndrăznesc să contrazic tipicul. Dar trebuie să avem dreapta socoteală, pe care Sfinții Părinți o numesc „ochiul și luminătorul sufletului”. Aceasta îl învață pe om să păzească măsura și să meargă pe calea împărătească. Dacă veți avea dreaptă socoteală și în această privință, veți găsi că pentru cei ce și-au închinat viața lui Dumnezeu și s-au lepădat de lume este mai ușor să țină această rânduială. Ei nu se îndeletnicesc cu nimic exterior și nu sunt împovărați cu treburi lumești, nicidecum cu funcții și treburi importante și, chiar dacă se istovesc și (din această pricină) petrec fără lucru, nu vor da răspuns pentru nelucrare. Însă cei care au sarcini de îndeplinit, și încă treburi importante și nu pot lipsi de la lucru, trebuie să fie îngăduitori cu trupul și să-l întărească cu mâncare în acest post și nu mă refer la pește, ci la untdelemn, căci mâncarea gătită cu untdelemn întărește mai mult alcătuirea trupească decât mâncarea uscată. Altceva este când postiți pentru împărtășanie, adică vă pregătiți pentru primirea Sfintelor lui Hristos Taine, căci atunci trebuie să renunțați și la untdelemn. Și chiar în regulile apostolilor și ale Părinților se spune: „în afară de neputință”, și, oare, nu este aceasta neputință, când trupul este istovit de post și nu este în stare să împlinească sarcini importante? Iar în privința orelor mesei, de asemenea, trebuie să vă puneți de acord cu puterile și rezistența trupului. Se pare că nu este nepotrivit să procedați așa cum îmi scrieți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 439-440*)

M-ați întrebat dacă nu este astăzi, în ajunul Bunevestiri, dezlegare la icre. Datorită neputinței, unite cu iubirea pântecelui, unii dezleagă cu pocăință și muștrare de sine. Însă în Tipicul Bisericesc în această zi nu este dezlegare, chiar de s-ar întâmpla să fie trei sărbători o dată. (*Cuviosul Iosif, p. 75*)

Mă întrebați pe mine, păcătosul, dacă surorile bolnave, după prescripția doctorului, trebuie să mănânce mâncare de dulce. – Cele care vor, să mănânce cu pocăință, iar pe cele care nu vor, nu trebuie să le obligați, căci din propria experiență vedem că nu întotdeauna mâncarea de dulce aduce folos monahilor bolnavi. Chiar sfinția voastră mi-ați scris că unor surori le este greață din pricina mâncării de dulce. Așadar, care este în acest caz rostul acestei mâncări? Trebuie să se hrănească cu mâncarea pe care o cere natura lor. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 260-261*)

Dacă mâncați în post o dată în plus – nu-i nimic. Doar nu pofta vă îndeamnă la aceasta, ci nevoia. Totuși, să vă muștrați pe sine, să vă căiți și să vă smeriți. Și nu este nimic vrednic de muștrare nici în faptul că din pricina slăbiciunii noaptea vă faceți rugăciunea stând în pat. Însă muștrarea de sine, pocăința și smerenia nici aici nu sunt de prisos. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 261*)

Îmi cereți pentru profesoara frăției voastre dezlegare la pește în Postul Mare. Să dezleg la păcat nu se poate. Dar, dacă ea simte că i-au slăbit puterile, atunci poate pentru întărire să mănânce câte ceva pe lângă rânduială, dar cu muștrare de sine, iar după aceea să se pocăiască înaintea Domnului la părintele duhovnic și să primească de la el iertarea după rânduiala Sfintei Biserici. Preveniți-o, ca să-și potolească râvna, să se ocupe de copii, făcând pauze mai dese și la ore să vorbească mai încet. Căci altfel se poate îmbolnăvi. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 262*)

Îmi mai scrieți despre sfinția voastră că sunteți bolnavă și că surorile se țin de capul sfinției voastre ca să dezlegați în Postul Mare la pește. Părerea mea, însă, este următoarea: păziți deocamdată sfatul răposatului nostru părinte Ambrozie: „Să mâncați un cartof, dar cu credință”. Pe lângă aceasta, ar fi bine să vă împărtășiți cu Sfintele lui Hristos Taine mai des în postul acesta, chiar în fiecare săptămână. Ținând seama de boală, puteți posti pentru împărtășanie numai o zi, de exemplu, vinerea, iar sâmbăta să vă împărtășiți. (*Cuviosul Iosif, p. 68*)

Răposatul părinte Ambrozie, oricât de bolnav era, nu dezlega în Postul Mare la pește. Și vă mai dau un exemplu: trăia la noi în Optina părintele arhimandrit Iuvenalie (acum arhiepiscop de Vilen). Și i s-a

întâmpilat odată să întâmpine Postul Mare fiind bolnav. Nedumerit, se întreba: „Ce voi mânca acum?” Și, cu toate acestea, nu a dezlegat la pește. Totuși, la acestea adaug: să țineți cont de puterile trupești – dacă ele vor slăbi din zi în zi în mod simțitor, în acest caz puteți urma cumva și sfatului medicului, cu pocăință și muștrare de sine. (*Cuviosul Iosif, p. 68*)

Cum a petrecut maica N. prima săptămână [din post]? După rânduiala de dinainte sau după cea nouă? Nevoia și neputința sunt pline de înțelepciune, pentru că îl determină pe om să se smerească și să se supună – să se umilească. Nevoia nu cunoaște legea. Totuși, așa gândesc numai eu, care de multă vreme sunt neputincios și bolnav. Dar pentru cineva care abia s-a îmbolnăvit, e cam greu să adopte îngăduința. Totuși, există și cuvântul Sfinților Părinți, care spune că nu trebuie să fim ucigători de trup, ci ucigători de patimi. Însă Apostolul scrie că *fiecare să fie deplin încredințat în mintea lui* (Rom. 14, 5). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 44*)

Mă întrebi: dacă doctorul și maica egumenă te vor sili să mănânci pește în Postul Mare, ce să faci? Dacă vei slăbi foarte mult de la mâncarea de post, atunci te poți învoi să mănânci și pește, având în vedere boala, dar după aceea trebuie să faci pocăință pentru lucrul acesta. Totuși, să-ți asculți și conștiința ta, întrucât ea poate hotărî în legătură cu această dezlegare. În cartea Avvei Dorotei se spune că pe măsura credinței și verdețurile și cartofii pot înlocui ouăle. Trebuie prin toate mijloacele să încerci să vezi cât de bună este pentru tine mâncarea de post, chiar de va trebui să suferi puțin, iar apoi se va vedea ce va trebui să hotărăști. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 111*)

Dacă conștiința frăției voastre nu este de acord să mâncați de dulce în post, chiar ținând cont de boală, atunci nu trebuie să nesocotiți sau să siliți conștiința. Mâncarea de dulce nu vă poate vindeca de boală și de aceea mai târziu vă veți tulbura pentru faptul că ați procedat împotriva bunelor îndemnuri ale conștiinței. Mai bine din mâncarea de post alegeți-vă ceva hrănitor și ușor de mistuit pentru stomacul frăției voastre. Se întâmplă ca unii bolnavi să întrebuințeze în post mâncarea de dulce ca pe un tratament și după aceea să facă pocăință pentru faptul că din pricina bolii au încălcat regulile Sfintei Biserici privind postul. Însă fiecare trebuie să ia aminte și să lucreze potrivit cu propria conștiință și

cu structura sa duhovnicească, ca nu cumva prin tulburare și fățărnicie să slăbească și mai mult.

Eu v-am spus părerea mea, după cum înțeleg, iar frăția voastră alegeți ce vă este mai de folos. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 172-173*)

În privința dezlegării pentru ziua de luni nu vă pot liniști, căci Sfinții Părinți au pus o regulă absolut necesară pentru monahi: în ziua de luni să nu se dezlege la mâncarea de dulce; așadar, cum pot eu dezlega așa ceva? Gândiți-vă singur. Aceasta nu este o virtute, dar este o datorie. Pentru virtute se oferă răsplată, iar pentru neîmplinirea datoriei se dă pedeapsă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 189*)

Măsura postului

Vine Postul Mare, în care mai convenită decât orice este tăcerea cea înțeleaptă (nu să fim ca peștele fără de glas, ci să vorbim cu măsură). Pentru că, după cuvântul Sfântului Vasile cel Mare, măsura înfrumusețează orice lucru, adică dreapta socoteală, care va fi cea mai trebuincioasă în Postul Mare, ce va urma.

Îmi scrii că și maica N. a început să se teamă de acest post. Și tu și eu avem teamă față de el. Iar acest lucru arată clar că tuturor ni s-a împuținat puterea trupească, se înțelege, în măsură diferită. Cel ce era postitor se teme, fără să aibă nădejde că va ține postul ca înainte. Iar cine șchiopăta și slăbea în celelalte posturi, se teme că va slăbi și se va istovi și mai mult în ciuda regulilor necesare ale postului. Eu niciodată nu am fost postitor, din pricina neputinței și a bolii trupești, și spre îndreptățirea mea urmez regula apostolică (a 70-a sau cea din preajma ei), prin care femeilor lăuze și slăbite li se dă voie în Săptămâna Patimilor să dezlege la vin și untdelemn. Dacă acest lucru este corect sau incorect, numai neputința și boala trupească știu și sunt în stare să decidă. Nu fără motiv a scris Sfântul Isaac Sirul, întâiul dintre marii postitori: dacă silim trupul neputincios peste puterile lui, atunci vor veni tulburare după tulburare. De aceea, ca să nu ne tulburăm fără rost, mai bine să fim îngăduitori cu neputința trupească, atât cât va trebui.

Cuviosul Ioan Damaschin spune că celui neputincios smerenia și mulțumirea îi sunt mai de folos decât nevoințele peste măsură. Totuși, celui ce a putut posti înainte nu îi este ușor să renunțe dintr-odată la

rânduiala sa. Și iarăși repet că nevoia este înțeleaptă. Noi nu suntem mai presus decât Sfântul Ioan Gură de Aur, pe care neputința trupească îl silea să locuiască în oraș ca să aibă hrană ușoară: simplă, dar ușor de mistuit. Spre rușinea mea trebuie să recunosc că, de vreme ce eu niciodată nu am fost un postitor, v-am scris toate acestea cumva spre îndreptățirea mea. Și la cele spuse adaug cuvântul evanghelic al Domnului: *Cine poate înțelege să înțeleagă* (Matei 19, 12). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 43-44*)

Postul este lăudabil și necesar la vremea sa și la locul său: mai bine să întrebuințezi cu măsură mâncarea și băutura, evitând îmbuibarea, care are ca semn îngreuierea și, pe de altă parte, evitând înfrânarea peste măsură și nečuvenită. Ambele extreme sunt rele și vătămătoare. Iar măsura și calea de mijloc îl fac pe om mai apt pentru lucrarea duhovnicească. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 92*)

Când te pregătești pentru împărtășanie, trebuie să mănânci (în afară de cazul, în care ești bolnavă) mâncare fără ulei; în ajunul împărtășirii, după pavecerniță, nu se mănâncă nimic. În celelalte zile, după priveghere, cei sănătoși și puternici, de asemenea, nu trebuie să mănânce nimic, iar cei slabi și neputincioși trebuie să se pună de acord cu neputința lor: dacă pot, să rabde, iar, dacă nu pot, să mănânce puțin și să se smerească pentru aceasta și să se socotească neputincioși și neîndreptați. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 93-94*)

Călugăria

Maica Egumenă ți-a dat binecuvântare pentru tunderea în monahism și mă întrebi: „nu este păcat, oare, să primesc aceasta cu bucurie și cu dorire?” Trebuie să o primești cu mulțumire, pentru faptul că Dumnezeu te învrednicește de acest cin și să te socotești nevrednică. (*Cuviosul Ilarion, p. 41*)

Te felicit pentru primirea sfântului chip îngeresc, cu nume nou. Să-ți ajute Dumnezeu ca, dezbrăcându-te de omul cel vechi și îmbrăcându-te în cel nou prin împlinirea poruncilor celor de viață făcătoare ale Evangheliei și prin păzirea făgăduințelor făcute la călugărie, să săvârșești această înaltă nevoință și să dobândești fericirea cea gătită aleșilor lui Dumnezeu, despre care Însuși Domnul a zis prin gura Proorocului: *Că*

robul Tău le păzește pe ele, și răsplătire multă are (Psalm 18, 12).

Săvârșind nevoința aceasta, să te ferești tot timpul de extreme și să mergi pe calea de mijloc, pomenind cuvintele Sfântului Isaac Sirul, care spune că lucrarea săvârșită cu măsură nu are preț. Domnul să te întărească și să te mângâie cu harul Său. (*Cuviosul Ilarion, p. 42*)

Binevoiți să-mi scrieți că o tristețe foarte mare vă chinuie neîncetat, iar pricinile îmi spuneți că sunt binecuvântate că mulți încearcă să vă convingă să primiți sfântul, marele și îngerescul chip, adică schima, însă teama înfricoșează inima frăției voastre, având sentimentul măreției acestui cin. Dar e posibil ca vreunul dintre stareții cei înțelepți și pricepuți să vă întrebe și să spună: „am auzit, măicuță, că vă temeți să luați marele chip al schimei ca nu cumva în veacul viitor să vă fie spre osândă, având în vedere puterile slabe și voința slabă ale frăției voastre”. Dar spuneți-mi, vă rog, ce răspuns va trebui să dați pentru chipul ce îl aveți acum și pentru făgăduințele făcute în cadrul lui și dacă puteți sau ați putut să le împliniți cu puterile firești ale frăției voastre; pe lângă acestea, citiți și pătrundeți să vedeți cât de mare este diferența între făgăduințele făcute la tunderea în schimă și cele făcute la tunderea în mantie, căci, cu adevărat, mică diferență veți găsi.

La tunderea în mantie faci făgăduința de a te păzi în feciorie până la sfârșitul vieții tale și de a trăi în sărăcie; aceste două lucruri sunt suprafirești și fără ajutorul lui Dumnezeu nu suntem în stare a le păzi, și nici pe toate celelalte, dacă nu alergăm cu smerenie și cu răbdare la Domnul cel Preamilostiv și nu ne rugăm și nu cerem ajutorul Lui cel atotputernic, căci altfel prea puțin putem sta împotriva tainicului Amalec. Așadar, deși sunt netrebnic, totuși vă sfătuiesc ca, lăsându-vă toată soarta în seama ajutorului Domnului celui Atotputernic, să urmați sfatul stareților și al celorlalți oameni duhovnicești, pentru că ei vă sfătuiesc să primiți taina cea de suflet ziditoare! (*Cuviosul Lev, p. 144*)

Mă întrebi dacă este sau dacă va fi voia lui Dumnezeu să îmbraci haina monahală. Altceva este să primești tunderea în monahism, dar a îmbrăca haina monahală nu are o importanță deosebită dacă îți dorești să faci acest lucru. Pentru că deja ai mai mult de un an, de când viețuiești în mănăstire și nu te gândești să te întorci în lume și, în cele din urmă, viețuiești în locul acesta cu binecuvântare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 46*)

Spui că ai vrea să îmbraci haina îngerească, adică mantia. Păi, trebuie și să trăiești îngerește. Și apoi spui că nu ești vrednică de mantie, ci doar de un caftan murdar. Este bună această conștiință smerită a nevredniciei tale. Totuși, să nu fie numai în cuvinte, ci să se vadă și în fapte. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 262*)

Intrarea în mănăstire

Orice faptă bună este ori precedată, ori urmată de o ispită, căci fără aceasta nu poate fi trainică. De asemenea, credința și dragostea pentru Dumnezeu sunt ispitite de cele potrivnice lor. Îmi scrieți că, după ce v-ați întors, ați avut parte de neplăceri: mama frăției voastre vă împiedică să intrați în mănăstire, din care pricină suferiți și sunteți tot timpul în lacrimi. De aici vă dați seama că această bună intenție a frăției voastre este ispitită, căci sunteți întrebată dacă aveți dorința adevărată și nemincinoasă de a intra în mănăstire și de a vă logodi cu Hristos. Dacă veți rămâne neclintită în intenția frăției voastre, fără să vă abateți către distracțiile lumești, atunci Dumnezeu, văzând această dorință liberă a frăției voastre, o va determina pe mama frăției voastre să nu se împotrivească și să nu vă împiedice, și singură veți vedea în frăția voastră trăinicia dorinței pe care o aveți, atunci când în necazuri și ispite veți rămâne neclintită întru ea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 53*)

Iar acum trebuie să vă continuați viața în lume cu greutatea și grijile ei și de aceea sunteți trist și ați zburat până în portul cel liniștit și mult dorit, dar, o, preaiubitul meu fiu, să vă fie știut că viața aceasta, pe care o trăiți acum, vă va fi de folos în viitor, [și anume] dacă Domnul în milostivirea Sa vă va învrednici să trăiți în mănăstire, din când în când veți avea lupte cu gândul, de la vrăjmașul, vă veți aduce aminte de viața de dinainte și de plăceri, iar viața de mănăstire vi se va părea grea. Și acum gândiți-vă bine și gustați până la saturare amărăciunea ei; și atunci veți putea respinge gândurile vrăjmașului. (*Cuviosul Lev, p. 117*)

După cum se vede din scrisoarea ta, va trebui să stai în casa părinților. Dumnezeu să te binecuvânteze! Desigur, fiecare viețuitor din lume și, prin urmare, și tu vei fi atrasă de la calea bunei credințe și a lepădării de sine, la care te cheamă Tatăl Ceresc și nu numai că vei fi atrasă, dar

vei fi și urmărită și, poate, asuprită. Așa că este nevoie de răbdare, de îndelungă răbdare și de mărinimie. Străduiește-te să-ți dovedești râvna ta pentru Dumnezeu nu prin luptă, ci prin smerenie, tăcere, blândețe și evlavie. Inima ta s-o închini lui Dumnezeu, simțirea s-o păzești, să o asculți și să ai nădejde în ea, să ai voință nestrămutată și Dumnezeu cel Atotputernic îți va rândui ceea ce este bine. Tu încă nu ești monahie și nu ai intrat cu desăvârșire în viața de mănăstire, deși numele tău este deja trecut în rândul obștii, și aceasta este de la Dumnezeu păcii și Părintele îndurărilor. Îți repet că trebuie să înduri ispitele din partea rudelor, dar fii gata și Dumnezeu nu te va lăsa. Convinge-le mai mult prin bunăvoință să te lase la mănăstire

Păzește rugăciunea și contemplația, căci ele sunt cel mai sfânt mijloc pentru dobândirea izbânzilor duhovnicești și a [tuturor] darurilor Celui Preaînalt și comoara lăsării în voia lui Dumnezeu. Cugetă, de asemenea, la dragostea și la mila pe care le are Domnul Iisus Hristos față de noi, căci voiești să te unești cu El pe veci și să împărățești în casa Tatălui Ceresc. (*Cuviosul Lev, p. 141*)

În scrisoarea dumneavoastră descrieți poziția pe care o aveți și dorința de a merge la mănăstire. Tatăl dumneavoastră, văzând că aveți înclinație mai mult spre lume, se teme să vă lase să pășiți pe acest tărâm și spune că trebuie să fiți înger ca să trăiți în mănăstire, iar el vede că nu este așa, ci dimpotrivă Noi nu putem fi îngeri, dar, având conștiința neputințelor noastre, putem avea cuget smerit, socotindu-ne mai prejos decât toată făptura, și acestea sunt datoria și nevoința noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 273-274*)

Tu încă nu te-ai înrobit în jugul cel veșnic al slujirii față de lume! Ai făcut năzbâtii, ți-ai făcut de cap – și ce folos? Renunță la domnul cel nerecunoscător și vino la Stăpânul tău cel adevărat – la Domnul Iisus și slujește-I Lui cu credință și dreptate. Și Milostivul nostru Stăpân te va număra în rândul aleșilor Săi.

El este peste măsură de cinstit, și multmilostiv, și darnic în răsplătire. Pe cel din urmă îl primește ca și pe cel dintâi. Și pe cel din urmă îl miluiește, și pe cel dintâi îl răsplătește, și aceluia îi dăruiește, și pe acesta îl mulțumește. Și faptele le primește, și intenția o prețuiește, și lucrarea o cinstește, și propunerea o preamărește. Nimeni să nu plângă – căci s-a

arătat Împărăția tuturor. Nimeni să nu se tânguiască pentru păcate, căci iertarea din groapă a răsărit. Vezi cu Cine avem noi de-a face? Cu care Domn? Așadar, lacrimile și gândurile tale sumbre sunt fără rost! Dar văd că îți dorești ca, renunțând la saboții tăi moderni cu pinteri și la rochia de bal, chiar în clipa aceasta să devii sfântă, cuvioasă și să te luminezi dintr-odată. Nu, măicuță, lucrarea duhovnicească nu este așa. Aici pe primul plan stă răbdarea, după ea vine iarăși răbdarea și, în cele din urmă, toate acestea vor fi încununate tot de răbdare. Și Domnul, când i-a lăsat pe iubiții Săi ucenici, a spus: *În lume necazuri veți avea. Voi vă veți întrista, dar întristarea voastră se va preface în bucurie. Și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi* (Ioan 16, 33, 20, 22). (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 315-316*)

Cineva la bătrânețe se temea foarte mult să intre în mănăstire și tot spunea: „Nu pot împlini pravilele monahicești”. Batiuşka i-a răspuns la aceasta printr-o istorioară: „Un negustor spunea tot timpul așa: «asta nu pot, cealaltă nu pot». Odată a mers noaptea prin Siberia, înfășurat în două șube. Dintr-odată a văzut în depărtare o lumină: cum licăreau niște luminițe. S-a uitat cu atenție și a băgat de seamă că acea haită de lupi se apropia de el. Izbăvire nu avea de unde să-i vină. A sărit din sanie și într-o clipă s-a cățarat în cel mai apropiat copac, uitând de bătrânețe și slăbiciunea lui. Mai apoi a povestit că niciodată, de când se născuse, nu se urcase în vreun copac. Iată cum este cu nu pot” – a adăugat starețul. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 47*)

Tinerii uită repede scopul intrării lor în mănăstire, care cere și statornicie, și trezvie, și chiar silire în funcție de neputința omenească: însă în prezent vă dau sfatul minții mele slabe, ca S. să mai stea un an și jumătate în casa părintească, îndeletnicindu-se și cu treburile casnice, și cu mersul la vremea convenită la biserică și totodată și cu citirea cărților duhovnicești, mai ales a cărții Avvei Dorotei și a „Scării”. O asemenea petrecere nu va vătăma deloc sufletul lui și, printre altele, lui în acest timp i se va mai întări și trupul, căci viața de mănăstire, slujbele bisericesti și celelalte osteneli cer și putere trupească. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 95*)

Comparația pe care ai făcut-o între ostaș și monah ar fi corectă din acest punct de vedere dacă ai ieși la lupta cea duhovnicească în singurătatea pustiei, dar tu îți dorești să intri în mănăstire de obște și de

aceea comparația ta nu merge aici. Copiii nu se pot pregăti singuri pentru intrarea într-o instituție, dar, dacă sunt pregătiți de profesori, atunci devin învățători și învățătoare. Și cine te va pregăti pe tine în sat pentru mănăstire? Există instituții în care sunt primiți copii dacă ei știu măcar să scrie și să citească. Tu știi acestea și poți fi primită în instituția T. La copii este foarte încurajată și lăudată purtarea blândă și smerită: aceasta nu mă împiedică să am în vedere și situația ta. Să ne întoarcem iarăși la comparația cu ostașul. Te-ai dus prea sus, comparându-te cu un ostaș instruit. Mai smerit și mai aproape de adevăr ar fi fost să te compari cu un recrutar. Recruții sunt primiți în serviciul militar și dacă nu sunt pregătiți: după aceea învață cine pentru ce este apt, unul pentru artilerie, altul pentru cavalerie și altul pentru infanterie. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 177*)

Îmi scrieți că, după părerea dumneavoastră, viața de mănăstire ar fi de înțeles dacă ați intra în mănăstire pentru un timp, pentru îndreptarea caracterului și tăierea voii, iar apoi să vă întoarceți iarăși în lume pentru a face bine și a-i învăța pe ceilalți. Puteți gândi așa, dar este imposibil de pus în practică. Dintre cei care vin la mănăstire nu toți ajung la îndreptarea desăvârșită și la desăvârșirea în virtuți, iar mulți abia-abia se pot îndrepta pe ei înșiși. – Cum, dar, vor putea ei să se întoarcă în lume pentru a-i îndrepta pe alții? Cine voiește să le fie de folos celorlalți, acela și neieșind din mănăstire poate face acest lucru, precum ați simțit și dumneavoastră înșivă, discutând cu unele viețuitoare din mănăstirea de maici, de care v-ați minunat văzând cum și-au dobândit pacea duhului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 170*)

Îmi descrieți starea dumneavoastră exterioară și pe cea sufletească și cereți sfatul minții mele slabe, întrebându-mă ce fel de viață să alegeți: să intrați în monahism sau să deveniți preot de mir? – În ce direcție aveți mai mare înclinație, în acea parte și trebuie să porniți. Dumneavoastră înșivă îmi scrieți că toată viața gândul v-a fost înclinat spre monahism, iar la preoția de mir ați început să vă gândiți doar în ultimul timp și mai mult la sfatul celorlalți. În cadrul preoției de mir vrând nevrând va trebui să fiți legat de grijile vieții, iar dumneavoastră căutați libertatea cugetului, de aceea nici nu trebuie să deveniți preot de mir, ci mai bine să intrați în monahism. În mănăstire vă va fi mai ușor să-I slujiți lui Dumnezeu așa

cum vă doriți. Totuși, nici în monahism nu va fi totul așa cum gândiți – teoria cu practica niciodată nu se potrivesc. Una este să plănuiești și alta este să înfăptuiești, totuși, în monahism se găsește mai mult acea libertate la care vă gândiți și pe care v-o doriți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 171*)

Nu te lăsa în voia tristeții în ceea ce privește starea ta [îți dorești să intri în mănăstire deși părinții te împiedică]. Viața creștinească presupune blândețe și răbdare, precum Însuși Domnul a spus: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). Cu mămica ta străduiește-te să discuți mai puțin – așa te vei enerva mai puțin și pe ea o vei supăra mai puțin. Și vei împlini vorbele părintelui Macarie, care a spus: „Poartă-te așa încât să te lase să mergi liber la mănăstire”, iar din alte ziceri ale lui vedem că trebuie să ne purtăm mai cu pricepere și mai cu băgare de seamă cu străinii și, dacă vom păstra frica de Dumnezeu în inima noastră, ea ne va păzi de toată vătămarea cea sufletească. – Îți este greu să postești, dar mănâncă cu măsură spre slava lui Dumnezeu. Artagul nu se curmă prin post, ci prin smerenie, și prin musturarea de sine, și prin conștiința că suntem vrednici de această situație neplăcută. De asemenea, și să te rogi în fiecare ceas după rânduială îți este greu, dar roagă-te când și cum va da Dumnezeu, și iarăși cu smerenie, fără mânie și supărare pe alții, iar dacă s-ar întâmpla să te superi din neputință, mai întâi de toate roagă-te ca Domnul să îmblânzească inima ta, cerând în același timp tot binele pentru acei oameni, pe care, din neputință, te superi. Mă întrebi dacă trebuie să le descoperi fraților dorința ta. În cazul acesta străduiește-te să procedezi în funcție de împrejurări, ținând cont de ceea ce vor spune frații despre orânduirea ta. În caz favorabil le poți spune că trebuie să-ți orânduiești viața potrivit cu dorința și alcătuirea duhului tău. Dacă îți vor da o parte din pământ – nu refuza. Și, în general, lasă-te în voia proniei lui Dumnezeu și roagă-te bunătății Lui ca, cu judecățile pe care le știe, să te orânduiască pe calea mântuirii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 76-77*)

S-ar putea ca cineva dintre cei ce vin la mănăstirea sfinției voastre să pomenească și păcătosul meu nume și să spună că i s-a dat binecuvântare, după dorința lui, să meargă la mănăstirea sfinției voastre. În privința celor ce vin acolo să chibzuiți singur pentru sfinția voastră

și pentru mănăstire. Și la aceasta adaug că pe cei ce suferă de invidie deșartă nici nu trebuie să-i primiți. La asemenea oameni trebuie să vă uitați cu atenție. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 130*)

Îmi scrii că mama și bunicul se bucură că îți dorești să intri în rândul fecioarelor celor înțelepte și cuvioase. Și eu mă bucur și mă mângâi cu dorința ta. Și cum să nu mă bucur pentru tine când de un asemenea lucru se bucură chiar și îngerii în ceruri! Fericit este cel pe care l-a ales și l-a primit Domnul! Mai ales la tinerețe! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 167*)

Cei ce doresc să intre iarăși în mănăstire – dacă sunt primiți, trebuie să se ferească foarte mult de frații din alte mănăstiri, iar cei ce vin direct din lume trebuie primiți cu multă băgare de seamă și după destulă încredințare față de buna lor purtare. (*Cuviosul Moise, p. 269*)

Pierderea vederii

Îmi pare rău pentru surioara ta, că și-a pierdut vederea la un ochi. Și eu mă folosesc numai de un ochi, dar la Dumnezeu mă pot uita. Așa și tu să o sfătuiești pe surioara ta din partea mea, să se uite cu ochiul cel bun la cer, iar cu celălalt la deșertăciunea deșertăciunilor, ca să nu o vadă. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 139*)

Cum să-i învățăm pe alții

Îmi scrieți că le vorbiți unor surori despre viața duhovnicească, despre lupte și celelalte. Eu nu vă leg să faceți aceasta, dar în caz de nevoie de ce să nu le spuneți? Să țineți cont, totuși, și de sărăcia sfinției voastre și de cuvântul Apostolului: *Tu, cel care înveți pe altul, pe tine însuți nu te înveți?* (Rom. 2, 21) și: *Nu vă faceți voi mulți învățători* (Iac. 3, 1) și să vă temeți ca nu cumva să ajungeți povățuitoare după mintea sfinției voastre, ironizându-i pe ceilalți, iar chilia sfinției voastre (adică sufletul) să nu o murdăriți cu gunoi străin, căci, deși acum nu este așa de mult, totuși se poate înmulți. Eu v-am mai scris și înainte despre aceasta: *Fii dar înțelepți ca șerpii și nevinovați ca porumbeii* (Matei 10, 16). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 159-160*)

Dacă aveți intenția de a o îndrepta pe ea, iar dumneavoastră încă suferiți de patimi, mai bine să căutați pacea decât lupta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 185*)

Pe scurt îți spun că nu este momentul potrivit să te apuci să îndrepti năravurile celorlalți și să aperi părutele tale drepturi. Pe ceilalți nu îi poți îndrepta, iar pe tine te poți vătăma nespus. Dacă dorim să dobândim mila lui Dumnezeu și iertarea păcatelor noastre, iar apoi să moștenim Împărăția Cerurilor, trebuie să luăm aminte la ceea ce ne spune Domnul, nu la ceea ce ne insuflă vrăjmașii noștri sufletești, nici la ceea ce ne indeamnă iubirea noastră de sine și mândria. Domnul ne grăiește în Evanghelie: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară* (Matei 11, 29-30). Iar jugul vrăjmașului, după cum simți și tu, este și greu, și crunt, și foarte chinuitor. Așadar, părăsește această cale rea și mergi pe calea cea dreaptă. (*Cuviosul Ambrozio, 23, Partea a III-a, p. 69*)

Lauda

Cât de vătămătoare este slava omenească! Chiar de ar avea omul ceva vrednic de laudă, totuși, dacă se desfătează cu răsunetul acelor cuvinte, deja se lipsește de slava viitoare, după învățătura Sfinților Părinți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 243*)

Gândești despre tine că trăiești bine și chiar mai bine decât ceilalți și nu înțelegi că acest gând este un păcat, pentru care ți s-a îngăduit să fii pedepsită, căci ai gânduri de hulă. Să știi de acum încolo că părerea înaltă despre sine este un păcat greu înaintea lui Dumnezeu, dar oamenii stăpâniți de ea nu numai că nu se căiesc, dar nici măcar nu o socotesc a fi păcat. Ferește-te, așadar, pe viitor de această rădăcină rea! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 254*)

Intenția frăției voastre e bună, nu voiți să știe despre aceasta ceilalți din multe motive, ca unii să nu se supere pe frăția voastră și să nu vă pună piedici, iar alții să nu vă laude: toate aceste prevederi sunt bune. Dar să vă păziți de amăgitorul sufletelor, să nu se ivească înaintea frăției voastre cu laude deosebite, fericindu-vă pentru această stare bună.

Gândiți-vă că fără ajutorul lui Dumnezeu nimic nu putem face, de aceea nici nu are rost să ne mândrim. Dar, dacă ne închipuim că suntem ceva și ne atribuim nouă faptele bune, atunci și ajutorul lui Dumnezeu pleacă, și noi ne cunoaștem sărăcia în ceea ce privește binele și neputința în împlinirea lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 182-183*)

Ce alcătuire slabă avem! Când suntem lăudați, ne desfătăm, iar când suntem muștrați, ne descurajăm, dar ar trebui să fim mai indiferenți. Lauda nu ne vatămă, dar, dacă ne desfătăm cu ea, pierdem răsplata. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 315*)

Să nu ascuți laudele care ți se aduc și să te temi de ele; ține minte ceea ce spune unul dintre Sfinții Părinți: dacă cineva te laudă, să aștepți de la el și muștrarea. (*Cuviosul Ilarion, p. 25*)

Adevăratul monah nu muștră, nici nu laudă. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 94*)

„Sfinția voastră, batiuşka, niciodată nu ne lăudați”, a spus una dintre surorile din Şamordino. „Dar cum să vă laud – a răspuns starețul –, când vă lăudați singure?” (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 94*)

„Oare pe tine toți te judecă drept? [i-a spus starețul unei fiice duhovnicești]. Uneori te laudă, fără să cunoască bine starea ta lăuntrică.

Dacă te laudă, să nu iei în seamă lucrul acesta, să nu răspunzi și să nu stai la discuții, ci doar să te uiți în tine și să vezi dacă meriți lauda sau nu. Dacă îi vei contrazice, va ieși la iveală fățărnicia, că un sentiment fin de plăcere datorată laudei tot există în tine și nici cei pe care îi vei contrazice, nu vor avea încredere în tine; de aceea, când te laudă, nu spune nimic, lasă ochii în jos și taci.” (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 11*)

Să-i spui (celelalte ce te laudă): nu mă lauda, căci după aceea ne vom certa. Sfântul Ioan Scărarul poruncește să ne ferim de asemenea oameni. Mai bine să primești un om care te vorbește de rău. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Dacă ești lădat, trebuie să taci, să nu spui nimic, așa cum scrie la avva Varsanufie. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Cine ne muștră ne dăruiește, iar cine ne laudă ne jefuiește. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 47*)

Dreptatea

Dintre preoții pe care îi aveți acolo, cel ce este mai în vârstă vă tulbură, zicând că trebuie să susțineți dreptatea înaintea tuturor. Dar răposatul nostru părinte, batiușka Ambrozie, învăța așa: să fii drept cu tine însuși, adică de la tine să ceri toată dreptatea, să judeci faptele, cuvintele și gândurile tale cât se poate de aspru, iar către aproapele să te străduiești să arăți toată mila. (Desigur, numai dacă aceasta se poate face fără vătămarea ta sufletească sau a celor din jur.) Așa a tâlcuit el cuvintele Sfintei Scripturi: *Toate căile Domnului sunt milă și adevăr* (Psalm 24, 10). (*Cuviosul Iosif, p. 65*)

Nu trebuie să renunțați la funcție. Nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu, puteți lupta ca înainte, deoarece în Scriptură se spune: *Numai dreptatea scapă de la moarte* (Pilde 10, 2). Însă în această luptă nu trebuie să nesocotiți ajutorul omenesc: îi puteți ruga pe doi dintre cunoscuții dumneavoastră să scrie pentru dumneavoastră la Petersburg și să roage acolo pe cine pot. Iar la nevoie puteți uneori să le spuneți și dușmanilor dumneavoastră: „Eu îi pot explica personal chiar împăratului că așa este drept și că șicanele voastre sunt nedrepte”. Totuși, las aceasta la buna dumneavoastră chibzuială. Dacă pentru dreptate și pentru Dumnezeu ar trebui să suferiți, nu trebuie să vă dați la o parte. Noi trăim pentru viața și slava viitoare, nu pentru cele de acum. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 193*)

După judecata lui Dumnezeu, nedreptatea nu poate avea izbândă desăvârșită. În psalmi se spune: *Nedreptatea a mințit sieși* (Psalm 26, 18). Răul întotdeauna o ia înainte, numai că nu biruie. Cain s-a născut înaintea lui Abel și Esau înaintea lui Iacov, însă cei mai mari nu numai că nu au avut izbândă, dar au și pierit. Se spune în psalmi: *Dreptatea Ta ca munții lui Dumnezeu* (Psalm 35, 7), iar dreptatea oamenilor se vede nu ca munții, ci ca niște delușoare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 195*)

Oricum a fost, dumneavoastră ați urmat întotdeauna calea cea dreaptă cu ajutorul lui Dumnezeu și să vă țineți în continuare de ea, dar

mai cu iscusință. Se spune undeva: „dreptatea scapă de la moarte”, deși pentru dreptate a fost tăiat capul Botezătorului Domnului, însă lucrul acesta nu l-a lipsit de cinstirea care i se dă mai mult decât tuturor oamenilor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Vol. 1, p. 196*)

Nu trebuie să cauți dreptatea oamenilor, caută numai dreptatea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 328*)

Ortodoxia

Acum, creștinismul este urât peste tot. El este pentru oameni un jug care îi împiedică să trăiască după voia lor, să săvârșească liberi păcatul. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 38, din 06.03.1908*)

Noi, ortodocșii, nu trebuie să susținem erezia și să avem legătură cu ereticii. Nicăieri nu se spune că trebuie să ne rugăm numai înaintea icoanei din Kaluga a Maicii Domnului (care se află în mâinile bisericii „reînnoite”). Orice altă icoană a Maicii Domnului este tot sfântă. Și, chiar de ar trebui să suferim, să nu trădăm Ortodoxia. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 324*)

Fratele dumneavoastră vă scrie: „Dogmele sunt niște teze clar formulate. Dogmele au fost elaborate de Sinoadele Ecumenice”.

Dogma nu este o teză omenească, clar formulată, ci este adevărul dumnezeiesc despre Dumnezeu, este un adevăr pe care oamenii singuri nu l-ar putea pricepe nicidecum dacă el nu ar fi descoperit de Însuși Dumnezeu. Adevărul poate fi cercetat, adevărul poate fi cunoscut, adevărul poate fi confirmat. Dar a hotărî adevărul nu se poate. Și oamenii de bună credință nici nu spun așa. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 77*)

Fratele dumneavoastră afirmă: „De la dogme la duhul creștinismului este o distanță ca de la pământ la cer”.

Nu este adevărat. Când Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat, le-a descoperit ucenicilor Săi, apostolilor, dogma despre Sfânta Treime, spunând: *Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh* (Matei 28, 19), în același timp a unit în chip nedespărțit cu această dogmă și învățătura despre duhul creștinismului, zicând: *Învățându-le să păzească toate câte v-am poruncit vouă* (Matei 28, 20).

Toți cei ce au judecată sănătoasă știu că duhul creștinismului și totodată Duhul lui Hristos se află în păzirea poruncilor lui Hristos. Dar fratele dumneavoastră a născocit un alt duh al creștinismului. Cum poate exista duhul creștinismului fără Hristos, fără păzirea învățăturii lui Hristos? Duhul lui este un duh născocit și nu merită nicidecum să se numească creștin, deoarece își propune să-i iubească pe toți oamenii fără deosebire, atât pe creștini cât și pe musulmani, și pe păgâni. Iar Domnul Hristos în învățătura Sa a făcut o deosebire aici, zicând în Evanghelie: *De nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș* (Matei 18, 17). Și Însuși Domnul cel Atotbun pe cei drepti îi iubește, iar pe cei păcătoși doar îi miluiește. Și adevărații creștini, urmând Domnului, fac la fel: tuturor oamenilor fără deosebire le arată milă și îngăduință, iar dragoste deplină le arată numai celor drept credincioși! (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 77-78*)

Fratele dumneavoastră spune: „Erezia este abaterea de la părerea majorității”.

Nu este adevărat. Erezia este abaterea de la adevărul dumnezeiesc, nu de la părerea majorității. Nu majorității i-a încredințat Domnul adevărul când a spus: *Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția* (Luca 12, 32). Biserica romană întrece numeric Biserica Ortodoxă, dar, abătându-se de la adevăr, a căzut în erezie. Adevărata Biserică acceptă întreaga Scriptură, atât Vechiul cât și Noul Testament, în toată cuprinderea și plinătatea ei. De exemplu, într-un loc în Sfânta Evanghelie Domnul spune: *Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine* (Ioan 15, 26). Iar în alt loc al Evangheliei se spune că Domnul, când le-a dat apostolilor puterea de a ierta păcatele, *a suflat asupra lor și le-a zis: Luați Duh Sfânt; Căroră veți ierta păcatele, le vor fi iertate și căroră le veți ține, vor fi ținute* (Ioan 20, 22-23). Biserica Ortodoxă, aprobând aceste două locuri, mărturisește că Duhul Sfânt purcede de la Tatăl și se dă credincioșilor prin Fiul. Biserica romană, însă, lăsând la o parte primul loc din Evanghelie și cuvintele Domnului și întemeindu-se numai pe al doilea loc, afirmă că Duhul Sfânt purcede și de la Fiul și astfel în dogma despre Sfânta Treime se află două izvoare. Această nepotrivire se poate vădi și prin asemănarea cu soarele. Din soare se naște lumina și ies razele. Nimeni nu afirmă că razele ies și din lumina soarelui,

ci doar că fără lumina soarelui razele nu strălucesc. Așa și Arie și-a promovat erezia sa cea rea din cele două locuri evanghelice, lăsând la o parte principalul. La evanghelistul Ioan, Domnul, vorbind despre egalitatea Sa cu Tatăl după Dumnezeire, a spus: *Eu și Tatăl Meu una suntem* (Ioan 10, 30). Iar în alt loc, zicând că El după omenitate este mai mic decât Tatăl, a spus: *Tatăl este mai mare decât Mine* (Ioan 14, 28). Arie, alegând pentru întărirea părerii sale locul al doilea și respingându-l pe cel dintâi, a promovat erezia sa cea rea și vătămătoare de suflet. Și așa au făcut toți ereticii, întărind învățătura lor mincinoasă cu locuri din Sfânta Scriptură pe alese: iar adevărata învățătură de credință este întărită de Sfânta Scriptură în plinătatea ei (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 78).

Fratele dumneavoastră atribuie ura și dușmănia adevăraților păstori ai Bisericii, care s-au întrunit la Sinoadele Ecumenice.

Acest lucru nu este drept. Dacă în acel timp au existat ură și dușmănie, au existat numai din partea opusă a ereticilor. Iar adevărații păstori s-au adunat la Sinoade din dragoste pentru aproapele și pentru împăcarea adevăraților creștini, tulburați de răzmerița și de învățătura mincinoasă a ereticilor, iar în al doilea rând, pentru cercetarea și întărirea adevărului, după porunca Domnului Însuși: *Cercetați Scripturile, că socotiți că în ele aveți viață veșnică. Și acelea sunt care mărturisesc despre Mine* (Ioan 5, 39). Iar în al treilea rând, păstorii Bisericii se întruneau uneori în Sinoade pentru apărarea adevărului și din datorie, pentru că Domnul îi numește năimiți pe acei păstori, care, văzându-i pe eretici, ca niște lupi, prădând turma lui Hristos, nu îi gonesc și refuză să-și apere turma cu tărie. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 78-79)

Fratele dumneavoastră spune: „Eu socotesc că este foarte posibil ca omul să cunoască toate dogmele credinței și în același timp să fie foarte departe de duhul creștinismului”.

Este adevărat că uneori, din păcate, așa este. Numai că acești oameni, dacă vor să-și îndrepte viața lor, găsesc foarte ușor calea mântuirii. Iar cine are idei greșite, confuze și false despre credința și adevărul creștin, acela cu greu va dobândi mântuirea, chiar dacă și-ar dori-o. Și cu atât mai mult îi va fi cu neputință să aibă duhul creștin și duhul lui Hristos.

Din toate cuvintele fratelui dumneavoastră se vede că el a nimerit în secta indiferențiștilor, care învață așa: să crezi cum voiești, numai

să ai dragoste de aproapele. Indiferențistii încearcă să-și întemeieze părerea lor pe învățătura [apostolului] Ioan Teologul. Însă în Epistolele lui se spune că în afară de Duhul lui Hristos există un duh amăgitor și duhul antihriștilor. De aceea Sfântul Ioan ne și previne să nu dăm crezare oricărui duh, ci să cercăm duhurile *dacă sunt de la Dumnezeu* (1 Ioan 4, 1). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 79*)

Îmi scrieți că fratele dumneavoastră a terminat studiile la universitatea din Petersburg. Dacă cineva ar încerca să-l convingă pe fratele dumneavoastră că nu trebuia să învețe nici la gimnaziu, nici la universitate, ci trebuie doar să aibă dragoste de aproapele și așa va dobândi o funcție bună la tribunalul regional sau chiar la Curtea Supremă, ar crede el așa ceva? La fel trebuie să gândim și despre faptul că este cu neputință să aibă Duhul lui Hristos cel care nu are știința dreaptă și adevărată a dogmelor credinței creștine

Dacă fratele dumneavoastră este un om sincer și de bună credință, așa cum îmi scrieți, atunci să se roage cu credință Domnului nostru Iisus Hristos ca El să-l învețe adevărul și după aceea să citească tot cu credință „Mărturisirea ortodoxă” a lui Petru Movilă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 79-80*)

Domnul în Sfânta Evanghelie grăiește: *De nu va asculta nici de Biserică, să-ți fie ție ca un păgân și vameș* (Matei 18, 17). Va fi bine, oare, la Înfricoșata Judecată pentru cel ce va apărea acolo în rândul păgânilor? Pentru rusul ortodox este mai bine și mai sigur să gândească și să lucreze nu nemțește și nu după obiceiurile străine, ci potrivit cu regulile Bisericii Ortodoxe. Apostolul scrie: *Este un Domn, o credință* (Efes. 4, 5), adică, așa cum există un singur Dumnezeu adevărat, tot așa există și o singură mărturisire de credință adevărată, care se trage de la Ierusalim, nu de la Roma. Biserica Ortodoxă pe tot pământul este una singură – în Ierusalim, în Antiohia, în Alexandria, în Grecia și în Rusia. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 86*)

În însemnările despre unirea vie a Rusiei cu Grecia, după părerea mea, ar trebui mai întâi de toate să avem în vedere modul în care Domnul a întemeiat la început Biserica Ortodoxă Universală, care era alcătuită din cinci Patriarhii; când Biserica Romei s-a desprins de Biserica Universală, Domnul a întregit oarecum această lipsă prin întemeierea în

nord a Bisericii Ruse, aducând Rusia la creștinism prin Biserica Greciei ca reprezentantă de frunte a Bisericii Universale. Dintre ortodocși, cei care sunt atenți și chibzuiți văd aici două lucrări ale proniei lui Dumnezeu: în primul rând, Domnul prin întoarcerea târzie a Rusiei la creștinism a păzit-o de vătămarea papiștilor, iar în al doilea rând a arătat că Rusia, adusă la lumina creștinismului prin Biserica Greciei, trebuie să fie unită cu acest popor ca reprezentant de frunte al Bisericii Ortodoxe Universale și nu cu alte popoare, vătămate de erezii. Înaintașii noștri așa au și procedat, văzând, poate, exemplul jalnic, în afară de cel al romanilor, pe cel din Biserica Armeană, care prin desprinderea sa de Biserica Universală a căzut în multe rătăcirii. Armenii s-au rătăcit din două motive: în primul rând, au acceptat cleветirile aduse la adresa Bisericii Universale, iar în al doilea rând, și-au dorit să se conducă singuri și în schimb s-au supus influenței subtile a apusenilor, care le-au îngăduit chiar și ținutul. Vrajmașul cel rău și viclean, care stăpânește iadul, a încercat și încearcă să urzească și împotriva rușilor, numai că printr-un alt mod. Armenii s-au încurcat de la început prin acceptarea cleветirilor aduse împotriva Bisericii Universale, iar apoi prin dorința de a se conduce singuri. Iar rușii pot fi mai aproape de aceleași fapte, acceptând cleветirile aduse împotriva întâistătorilor Bisericii Universale. Și astfel, din pricina vicleniei vrăjmașului și a greșelilor noastre, reiese că noi, abătându-ne samavolnic de la unirea cea folositoare și mântuitoare cu Biserica Sobornicească, fără să vrem și fără să ne dăm seama cădem sub influența cea dăunătoare a concepțiilor apusene, de care ne-a păzit și ne-a îngăduit însăși pronia Cerească, cum am spus mai sus. Deoarece acum toți suntem îndatorați față de greci și, mai ales, față de preoțimea greacă, în însemnări ar trebui cumva să-i pomenim într-un loc sub numele de Patriarhii Răsăritului, iar în alt loc sub numele de Biserica Sobornicească, ai cărei reprezentanți de frunte sunt. De asemenea, ar trebui să avem în vedere că una este supunerea necondiționată și alta este unirea cu Biserica Greacă. În ultimul caz nu există nicio obligație față de supunerea necondiționată. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 208-209*)

Sărbătoarea

Prima zi în care mi-am sărbătorit numele primit la călugărie și care a fost în anul 1821, mi-a adus foarte multă bucurie, căci am petrecut-o în

tăcere în mijlocul unei pustii nelocuite, în rugăciune și în priveghere de toată noaptea și, într-adevăr, Paștele Domnului în vremea aceea sufletul meu l-a simțit în sinea lui ca pe Sărbătoarea Sărbătorilor. Să vă dăruiască Dumnezeu și frăției voastre să aveți tot așa în suflet de ziua numelui, căci vă doresc aceasta din toată inima. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 286*)

De sărbători vrăjmașul întotdeauna se străduiește să facă necazuri, neplăceri. Unuia îi dă o lovitură, altuia un bobârnac, tuturor se străduiește să le aducă câte ceva în dar de sărbători. Și, cu cât ești mai atent față de tine, mai aspru, cu atât mai mult și mai tare se înarmează vrăjmașul și mai ales în sărbători să te trateze cu ceva. Trebuie să ne așteptăm la orice, să fim pregătiți pentru orice. Însă Domnul este milostiv și de sărbători se împart și daruri. Și dumneavoastră veți primi ceva, numai că lucrul acesta îl veți băga de seamă peste vreo patruzeci de ani, poate. Atunci veți afla ce dar v-a trimis Domnul în aceste sărbători. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 90, din 20.12.1908*)

Bucură-te, chiar dacă n-ai postit! Și să crezi că pentru toate necazurile Multmilostivul te va răsplăti. Dacă cineva a venit în ceasul cel dintâi, să prăznuiască. Tot acolo va fi și cel ce s-a trudit până în ceasul al șaselea, și cel ce s-a ostenit până în al nouălea și nici chiar cei ce vor veni în ultimul ceas nu vor rămâne fără plată. Domnul și pe cel dintâi îl miluiește, și celuiilalt îi dăruiește și intenția o prețuiește. Intrați, așadar, toți întru bucuria Domnului vostru! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 86*)

Niciodată nu este atât de potrivit să-i urezi cuiva pace ca în zilele acestea, căci pentru aceasta S-a născut Hristos, ca să aducă pacea pe pământ. De aceea, cine cârtește și nu este mulțumit cu starea lui nu simte sărbătoarea aceasta. Și tu, dacă observi în tine această boală a necredinței, scapă de ea. Și Domnul te va răsplăti. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 256*)

Îți doresc să întâmpini cu pace și blândețe acest praznic luminos. Și, dacă va voi Dumnezeu, să-l întâmpini și în deplină sănătate. Totuși, trebuie să ținem minte că adevăratul nostru Paște – va fi acolo, în lumina cea neapusă, cu mulțimile de îngeri și de sfinți și cu Izvorul Luminii – cu Preadulcele Iisus. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 47*)

Continuarea vieții noastre este continuarea milei lui Dumnezeu față de om, de aceea și zilele de naștere și zilele numelui trebuie petrecute nu atât în distracții zgomotoase, cât în cucernicie. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 122)

Sărbătorește cu chibzuială acest mare praznic, căci între petrecerea cu chibzuială și petrecerea cu fast este o distanță ca de la cer la pământ. Cel ce petrece cu chibzuială, acela, și dacă și-ar dori să greșească – nu va greși. Iar cel ce petrece cu fast, deși se ferește mult de căderi, totuși nu se face părtaș la strălucirea sărbătorii. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 74)

Îți doresc să sărbătorești [Paștele] în sfințenie, cu pace și cucernicie, ferindu-te de petreceri și râsete. Și atunci vei simți bucuria. Altfel, nu vei avea niciun folos și nicio bucurie. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 90)

Acum te felicit cu ocazia Învierii lui Hristos. Și îți doresc să fii în rândul acelor fecioare înțelepte despre care am cântat astăzi la utrenie. Căci fericită este sluga pe care o va găsi Domnul priveghind: *Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 25, 13). (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 99)

Îți doresc să sărbătorești acest praznic cu vrednicie, adică în curăție, sfințenie și pace. Iar ca să prăznuim așa cum trebuie se cuvine să facem așa: „Să ne curățim simțirile și să vedem pe Hristos strălucind cu neapropiata lumină a Învierii”. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 102)

Să dea Dumnezeu să întâmpini cu duhul plin de bucurie și cu inima plină de mângâiere această „Zi a Învierii”, să urmărești cu toată inima tot canonul Paștilor, plin de adevăruri înalte și mângâietoare, pe care să le cânti în fiecare zi și să termini cu stihul vesel și plin de nădejde: „O, Înțelepciunea și Cuvântul și Puterea lui Dumnezeu. Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine, mai adevărat, în ziua cea neînserată a Împărăției Tale”. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 187)

Mare lucru este Arătarea lui Dumnezeu. Ea este prăznuită de Sfânta Biserică în toată lumea. Și este prăznuită și de fiecare suflet ortodox (mai ales de monahi): când prin necazuri, prin răbdarea după putere și

prin smerenie sufletul se curățește de patimi și, mai ales, de mândria cea demonică și capătă pacea, atunci se învrednicește de Arătarea lui Dumnezeu. Adică Însuși Dumnezeu Se face văzut de către suflet și Se sălășluiește în el: *Și locașul Lui în Sion* (Psalm 75, 2). Dar acest lucru este încă departe de frăția voastră. Vă trebuie multă înțelepciune și nevoie ca să ajungeți acolo. Dar pacea o puteți găsi: la început în sufletul frăției voastre, iar apoi cu surorile și apoi și cu Dumnezeu. Atunci veți avea parte de Arătarea lui Dumnezeu. Așadar, străduiți-vă să găsiți pacea mult dorită. Desigur, singură nu puteți, dar cereți-I lui Dumnezeu și El vă va da *pacea, care covârșește orice minte* (Filip. 4, 7). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 216*)

Fără să aveți mare nevoie, în zilele de sărbătoare să nu lucrați. Sărbătoarea trebuie s-o prețuiți și s-o cinștiți. Ziua aceasta se cuvine s-o închinați lui Dumnezeu: să mergeți la biserică, iar acasă să vă rugați și să citiți Sfânta Scriptură și scrierile Sfinților Părinți și să faceți fapte bune. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 312*)

Lipsa mângâierii și tristețea de nedescris pe care le-ai simțit în prima zi de Paști ți-au fost insuflate de vrăjmașul. În această zi numai cei potrivnici plâng, iar credincioșii toți se bucură. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Ați binevoit să mă întrebați pe mine, păcătosul, dacă vă este de folos sau nu să mergeți de sărbători la părinți pentru anumite treburi. Dar, după cum singură presimțiți că puteți avea neplăceri, în acest caz vă rog să renunțați la această călătorie, căci acestea sunt zile pe care le puteți petrece spre mântuire. Dacă ele vor fi cinstite prin asemenea deprinderi, lucrul acesta nu mai este specific creștinilor; în asemenea zile [este mai bine] să-l ascultăm pe proorocul care spune: *Una am cerut de la Domnul, pe aceasta o voi căuta: să locuiesc în casa Domnului în toate zilele vieții mele* (Psalm 26, 7). (*Cuviosul Lev, p. 142*)

În zilele de duminică să nu lucrezi. Iar dacă este vreo sărbătoare, de exemplu, a Sfântului Ioan Gură de Aur sau alta, seara poți lucra. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Sfântul Apostol Pavel scrie: *Dacă trăim în Duhul, în Duhul să și*

umblăm. Să nu fim iubitori de mărire deșartă, supărându-ne unii pe alții și pizmuindu-ne unii pe alții (Gal. 5, 25-26). Și iarăși: În Duhul să umblați și să nu împliniți pofta trupului (Gal. 5, 16). Și iarăși: Fraților, chiar de va cădea un om în vreo greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții, luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită (Gal. 6, 1).

Aceste cuvinte apostolești ne arată clar ce înseamnă să trăim duhovnicește și cum să prăznuim duhovnicește sărbătorile creștine, adică trebuie tot timpul și, mai ales, în aceste zile, să ne purtăm cu blândețe față de toți, să nu supărăm pe nimeni, să nu pizmuim pe nimeni și să nu împlinim poftele trupului, care mai întâi de toate îl ispitește pe om prin lăcomia pânteceleui, iar apoi și prin celelalte patimi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 15*).

Vorbirea deșartă

Eu am scris nu despre însingurare, ci despre înfrânarea limbii de la vorbirea deșartă și de la urmările ei vătămătoare, de la împrăștierea și întunecarea minții; lectura după împrăștiere nu va mai fi atât de plăcută. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 496*)

Aș dori să spun câteva cuvinte despre împrăștierea vieții voastre de chilie și despre vorbirea deșartă, că ele răcesc inima și fac sufletul neroditor, așa cum scriu Sfântul Isaac și ceilalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 493*)

Dacă locuiești în aceeași chilie cu alți frați și auzi vorbe deșarte și fără folos, repetă mai mult lecția ta, adică strigă în gând la Dumnezeu: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul” – și vei scăpa de vorbăria deșartă. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 383*)

Trebuie să avem dragoste unul față de altul și să ne ferim de vorbirea deșartă. Proorocul David a spus: *A lipsit cel cuvios* (Psalm 11, 1). Dar de ce a lipsit? Pentru că *s-a împușinat adevărul de la fiii oamenilor. Deșertăciuni a grăit fiecare către aproapele său* (Psalm 11, 1-2), pentru că oamenii nu vorbesc despre cele ziditoare de suflet, ci peste tot este numai vorbărie deșartă, pentru că vorbesc numai despre deșertăciuni. Un călugăr a avut o vedenie. Câțiva monahi stăteau și vorbeau în deșert și el a văzut cum între ei și în jurul lor alergau niște porci murdari. Erau diavolii. Apoi a

văzut niște monahi care vorbeau despre cele ziditoare de suflet și între ei stăteau niște îngeri luminoși. Să ne străduim, fraților, să nu pierdem ostenele ascultărilor noastre prin vorbăria deșartă, ci mai mult decât orice să încercăm să dobândim smerenia. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 67-68, din 18.09.1908*)

Ține minte cuvântul meu: mănâncă plăcintă cu ciuperci, dar pune-ți lacăt la gură. Fii întotdeauna cu băgare de seamă în discuții. Mai mult decât orice să ții minte că smerenia și fără fapte poate mântui, iar faptele, oricât de mari ar fi ele, nu mântuiesc. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 218*)

Renunță la vorbăria deșartă și fii monahie înțeleaptă, bună; noi te vom iubi și ne vom îngriji de mântuirea ta. Numai să te smerești. Socotește-te mai rea decât toți și vei fi mai bună decât toți! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 94*)

Ferește-te de discuții și, în general, de tot păcatul, iar, dacă te împiedici, căiește-te și Domnul te va ajuta și vei fi mai iscusită și mai grijulie. Dar, mai ales, niciodată să nu te tulburi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 162*)

Nu îmi plac cei care vorbesc în biserică. De gânduri nu scapi, dar de limbă cine te trage? Și îi smintești și pe ceilalți. Să dea Domnul să te mântuiești! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 219*)

Feriți-vă de glume și de vorbele nesocotite în relațiile dintre voi. Această vorbărie deșartă se poate transforma în obicei. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 317*)

Mă bucur că ești liniștită, fii și smerită, adică nu te îngâmfa, nu disprețui pe nimeni, fii cu băgare de seamă, prudentă și să știi că un cuvânt uneori poate distruge fericirea. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 178*)

Trândăvia

Îmi scrieți despre E. că a cuprins-o tristețea și se plictisește. Ce să facă, trebuie să rabde, să se roage lui Dumnezeu, să ceară ajutorul Lui, să se ocupe cu rucodelia și să nu petreacă în trândăvie, căci din pricina ei vin nu numai plictiseala, ci și multe patimi. (*Cuviosul Lev, p. 209*)

Îmi ceri părerea despre serviciul la care vrea să intre fiul tău. Părerea mea este următoarea: deși serviciul acesta nu este bun, totuși trândăvia este mult mai rea; mai bine să meargă la serviciu și să aibă de lucru decât să-și petreacă vremea în trândăvie în compania acelor oameni de care îmi pomenește în scrisoarea lui. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 185-186*)

Îngâmfarea

Vrăjmașul nu te luptă prin ele [prin patimi], ci îți aduce îngâmfarea, care este mai grea decât toate celelalte patimi. Pentru că el, fiind netrupesc, numai pentru acest păcat a fost aruncat din cer, tot prin el încearcă să-i înșele și pe ceilalți. Și de aceea Domnul cel Preamilostiv ne îngăduie uneori să cădem și să fim cuprinși de anumite patimi sufletești, ca să ne vedem neputințele și păcatele noastre și să ne îngrijim de ele, nu să vedem păcatele și greșelile celorlalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 179*)

Cred că vrăjmașului îi este îngăduit să se înarmeze cu putere împotriva frăției voastre pentru faptul că v-ați îngâmfat, că ați dobândit pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 69*)

Presimțirea necazurilor

Îmi scrii că te-au împovărat tristețea și presimțirea unui necaz mare, neașteptat. Nu trebuie să prevezi nimic pe viitor, ci trebuie ca tot ce va voi Domnul să-ți trimită să primești și să socotești că este marea milă a lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

În ceea ce privește presimțirea dumneavoastră și faptul că aveți frică sau teamă în inimă, se pare că nu o dată v-am scris că asemenea simțăminte nu trebuie să aveți, iar cine se lasă cuprins de ele cade în ispite. (*Cuviosul Lev, p. 245*)

Înșelarea

Să știți că există înșelare; înșelările sunt diferite și lucrează pe măsura înălțării minții și a inimii, mintea se întunecă și se înrobește cu părerile și cugetul însuși crede în părerile și fanteziile aduse de vrăjmașul tuturor – diavolul, și astfel se avântă și rostește acele neghiobii datorate părerilor și fanteziilor și aceasta este înșelarea. (*Cuviosul Lev, p. 257*)

Principală cauză a înșelării în orice situație sunt mândria și samavolnicia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 676*)

Îmi pare rău pentru sărmana fată că a căzut într-o asemenea întunecare și socotește că nu este nevoie să se roage, pentru că se roagă numai cu buzele, iar inima este rece și nu o poți convinge nicicum, ci stăruie în părerea ei; se pare că se află în înșelare. Ea, probabil, simțea căldură la rugăciune și a fost atrasă de ea, ceea ce se vede din cuvintele mamei, căci ea i-a spus că nimic nu și-ar dori atât de mult decât numai să fie liberă și să se roage lui Dumnezeu. Probabil că i s-a îngăduit ca pedeapsă, dar Domnul poate și s-o miluiască, și să-i dea sentimentul smereniei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 84-85*)

În privința rugăciunii vă repet că ceea ce credeți a fi lucrarea harului datorită căldurii simțite la rugăciune este înșelare: *Împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut* (Luca 17, 20). Prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu pregătiți-vă inima, curățind-o de patimi, și coborâți-vă în cea mai adâncă smerenie, cunoscând și văzându-vă neputința și, când veți avea zălogul smereniei în inima dumneavoastră, atunci ea va fi în siguranță față de înșelarea vrăjmașului și însuși harul lui Dumnezeu va scrie pe ea legile lui. Sfinții, care aveau har în ei, socoteau că nu erau atinși de el și însăși această smerenie i-a păzit de înșelare, iar cine credea că are har era condus de mândrie și era înșelat. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 668-669*)

Ți-ai dori să vezi că trăiești bine și că te mântuiești, dar nu înțelegi că de aici se naște înșelarea, iar neputințele ne smeresc. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 379*)

Ce folos ai din faptul că stai singură cu ușa zăvorâtă? Te rogi și crezi că

așa te vei mântui; îți dorești mantia și parcă numai lucrul acesta îți lipsește. Dar ce s-a întâmplat cu tine? Ai avut previziuni, vedenii și arătări și pe toate le-ai luat de bune și te-ai înșelat cu sfințenia ta într-atât încât vrăjmașul a început să ți se arate și în chip vădit. Ce roade sunt acestea? Roadele mândriei, iar tu pe toate le-ai luat de bune și acum crezi că pentru nevoințele tale vrăjmașul se ridică împotriva ta, dar nu înțelegi că pentru mândrie ești pedepsită de către Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 121*)

Nu-ți pot îngădui să dai crezare visului tău, deoarece el te-a tulburat; eu și așa ți-am scris întotdeauna că tulburarea ta vine din urzelile vrăjmașului, pentru ce dar mai e nevoie de vise? Poate că este metoda vrăjmașului ca, înșelându-te cu vise frumoase, după aceea să te ducă în înșelare totală. Mai bine renunță și nu da crezare viselor, căci noi avem cuvântul lui Dumnezeu și sfaturile, învățătura Sfinților Părinți, iar când ai nedumeriri, ai pe maica egumenă, sora ta, și eu, păcătosul, după credința ta, îți voi mai scrie câte ceva. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 389*)

Îmi scrii despre rugăciunea și celelalte pe care le are N. tot timpul; trebuie să afli dacă nu are vreo părere tainică despre acestea, căci poate de aceea se măresc neputințele ei; trebuie să se roage Domnului să nu-i îngăduie să cadă în înșelare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 92*)

Nu tindeți către cele înalte, ci mai mult lăsați-vă condus de smerenie, căci înșelarea este mai primejdioasă decât cele mai mari slăbiciuni și nu este ușor de vindecat. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 217*)

Săraca, merge pe calea ei, zboară direct la cer cu rugăciunea din inimă, dar eu mă tem pentru ea – nu cumva să cadă în înșelare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 89*)

Vă tulbură mai mult faptul că nu vă puteți ruga în liniște în biserică în prezența oamenilor și, când ieșiți de acolo, vă simțiți de parcă nici n-ați fi fost, iar acasă vă rugați mai bine și înălțați rugăciuni pline de înduioșare. Dumneavoastră nu înțelegeți că aceasta este o puternică înșelare, care vă face să vă pierdeți liniștea; dacă, rugându-vă în singurătate, credeți că vă rugați mai bine, să fiți convinsă că rugăciunea aceea nu ți este plăcută lui Dumnezeu, chiar dacă ai avea și lacrimi și sentimentul înduioșării; dacă toate acestea nu au smerenie adâncă, sunteți în înșelare. În rugăciunea

bisericească însă, căutând același sentiment și negăsindu-l, socotiți că nu v-ați rugat și vă tulburați, dar aceasta este urmarea sau rodul rugăciunilor pe care le faceți acasă; vrăjmașul vă suie până la ceruri și vă coboară până în adâncuri; acolo vă ridică, iar aici vă coboară și vă provoacă tulburare, ceea ce arată că rugăciunea dumneavoastră se întemeiază pe îngâmfare. Rugați-vă simplu, necăutând în sine daruri înalte, ci socotindu-vă nevrednică de ele și atunci veți fi liniștită și, chiar dacă veți vedea răceală în rugăciunea dumneavoastră, cu atât mai mult să aveți smerenie în inimă, spunând „sunt nevrednică”, dar fără tulburare și atunci, probabil, rugăciunea aceea va fi primită de Domnul mai mult decât cea despre care vă închipuiți că o săvârșiți cum trebuie. Sfatul meu este următorul: nu renunțați la rugăciunea bisericească, ci rugați-vă cu smerenie în biserică și nu vă tulburați la gândul că parcă „nu v-ați fi rugat și nici n-ați fi fost acolo” și respingeți gândul acesta de la dumneavoastră, iar în privința rugăciunii de acasă să nu vă îngâmfați și atunci veți avea pace. Să știți că roadele mândriei și ale îngâmfării sunt tulburarea și neorânduiala, iar roadele smereniei sunt pacea și liniștea; din mândrie se naște tot răul, iar din smerenie tot binele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 125-126, 127*)

Mavra, după cum se vede din descrierea frăției voastre, se află în înșelare. – Ce să facem? Aceasta s-a întâmplat și se întâmplă uneori și la noi. Pe acești înșelați răposaii noștri stareți îi puneau la osteneli grele. De vreme ce înșelarea este urmarea mândriei și a îngâmfării, prin munca grea se biruie măcar puțin mândria cea blestemată. N-ar strica s-o puneți și frăția voastră pe Mavra la bucătărie, să ajute măcar câte puțin după putere, de exemplu, să curețe cartofi sau să spele vasele și altele. Iar pentru viață singuratică sub nicio formă nu trebuie să-i dați voie. Căci, după cum ați observat, din această pricină ea își poate ieși de tot din minți. – De asemenea, nu ar trebui să se împărtășească des cu Sfintele Taine. Mai întâi s-o determine duhovnicul la smerenie și umilire de sine. (*Cuviosul Iosif, p. 69*)

Din discuțiile voastre se observă că în ea există semne de înșelare. – Cuvintele ei: „Pentru ce să îmi aleg un om ca îndrumător, oare Duhul Sfânt nu poate fără intermediul oamenilor să ne învețe pe toți?” – arată concepția luterană. Și faptul că în toate o călăuzește Împărăteasa Cerească – este semnul înșelării și arată înfumurarea ei. Nu strică să stai la ea și, pe

cât poți, cu ajutorul lui Dumnezeu s-o ajuți. Dă-i să citească din partea I a Filocaliei „Despre cele trei feluri de rugăciune” și a cincea învățătură a Avvei Dorotei și vezi cum înțelege, dar cel mai bine ar fi s-o aduci aici la noi. (*Cuviosul Ilarion, p. 48*)

Faptul că în rândurile tale repeți des cuvântul „înșelată” nu duce la nimic bun, prin aceasta poți ajunge la îngâmfarea cea plăcută vrăjmașului. Nu trebuie să repeți, ci să conștientizezi și să simți, să te căiești și să te îndrepți. Nu e o mare cinste să fii înșelată, trăind atâția ani sub îndrumarea unui stareț. (*Cuviosul Ilarion, p. 39*)

Cu siguranță înțelegi că, deși trebuie să ne rugăm unul pentru altul, totuși nu trebuie să atribuim rugăciunilor noastre o putere minunată, crezând că ceea ce cerem noi Domnul va împlini neapărat. O asemenea părere vine din mândrie și duce la înșelare. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

În sora E., pentru rugăciunile sfinției voastre și ale părinților noștri, după cât se pare, se atenuază lucrarea înșelării și Domnul este atotputernic și poate să-i dea cu harul Său ajutor și voință pentru tăierea voii sale blestamate, pe care folosind-o și toate gândurile primindu-le s-a aruncat singură în groapa prăpastiei; celui ce începe să se silească și se supune, după învățătura Sfinților Părinți, și își taie voile sale, îi dăruiește smerenie și îi alungă mândria și împreună cu ea și înșelarea! (*Cuviosul Lev, p. 136*)

Înșelarea diavolească este îngăduită pentru îngâmfarea ta, iar scopul diavolului dintotdeauna a fost să-l tulbure și să-l smulgă pe om din starea smerită de rugăciune. Și dacă uneori simți bună mireasmă, iar alteori miros urât – toate acestea sunt înșelarea vrăjmașului, după cuvântul Sfântului Simeon Noul Teolog. Vrăjmașul te suie până la cer și te coboară până în adânc, și una și alta datorită îngâmfării tale. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 9*)

Mai mult decât toate trebuie să avem smerenie sinceră înaintea lui Dumnezeu și a tuturor oamenilor și să ne temem și să ne ferim de îngâmfare, de slava deșartă și de gândul cel mai fin că am dobândit ceva duhovnicesc. Teme-te, mai ales, să te încrezi în lumina cea dinafară și cea dinăuntru și în sclipirile cele ispititoare. Cea mai mică îndoială a noastră

arată că acestea sunt din partea opusă. Iar celelalte semne, mai grosolane, arată clar că acestea nu sunt vin duhovnicesc, ci oțet diavolesc, care în curând își va arăta lucrarea prin diferitele patimi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 14*)

Nu te lăsa atras de bucuria prea mare. Sfântul Petru Damaschin învață: „Când vine bucuria, adu-ți în suflet tristețea, iar când vine tristețea, stârnește-ți bucuria”. Și așa te vei păzi de înșelare și deznădejde. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 215*)

Domnul să ne păzească de tot răul și, mai ales, de înșelarea vrăjmașului, ale cărei semne sunt tulburarea fără rost și insuflarea îngâmfwării, și în urma lor gândurile rușinoase, sau dorințele lumești, sau mânia și artagul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 16*)

Tu te-ai lăsat atrasă de propria rațiune și voie astfel încât, disprețuind sfatul și lucrând după mintea ta, ai ajuns, chipurile, la rugăciunea inimii, care se lucrează singură în timpul somnului. Aceasta rareori se întâmplă și la oamenii sfinți, care au ajuns la curățirea desăvârșită de patimi. Oamenii care sunt încă stăpâniți de patimi, așa cum mi-a spus cineva care a trecut personal prin așa ceva, obișnuindu-se în stare de somn-veghe cu asemenea mișcări lăuntrice, ca a ta, au auzit – știi ce? Au auzit un „miau” – de pisică, rostit în chip prefăcut ca să semene cu cuvintele rugăciunii. Soră! Trebuie să te smerești. Măsura noastră este încă foarte mică. Nu cumva să nimerești în cursa vrăjmașului și, mai ales, într-o fină înșelare, pentru că cei ce cad în înșelarea vrăjmașului sunt greu de vindecat. Mai degrabă îl poți aduce la pocăință pe oricare păcătos decât să-l povățuiești pe un înșelat. Iar tu deja îmi scrii că nu înțelegi în ce constă pocăința. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 47*)

De înșelarea vrăjmașului să te temi cel mai mult atunci când ai lacrimi și bucurie, după sfatul Scărarului, respingând de la tine bucuria care vine și zicând că ești nevrednică de ea, ca nu cumva să-l primești pe lup în loc de păstor. Nu în zadar s-a spus: *Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați de El cu cutremur* (Psalm 2, 11). Și despre mironosițe se scrie că ele au fugit de la mormânt cu frică și cu bucurie. Toate acestea arată că trebuie să fim cu băgare de seamă în ceea ce privește părerea despre noi atunci când ni se arată cum că am fi dobândit ceva duhovnicesc și plin de har. Această

păreră părinții cei de Dumnezeu înțelepțiți și insuflați peste tot o socotesc începutul și cauza înșelării, îndeosebi Cuviosul Marcu Ascetul și Isaac Sirul scriu că nu există virtute mai mare decât pocăința și că de pocăință au nevoie până la moarte nu numai păcătoșii, ci și dreptii, pentru că și dreptul cade de șapte ori pe zi și nici chiar desăvârșirea desăvârșitorilor nu este desăvârșită. Din această pricină toți sfinții s-au smerit și tot timpul s-au văzut mai prejos decât toată făptura și de aceea au rămas neclintiiți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 115*)

Vedeniile pe care le ai nu sunt adevărate, de exemplu: vedenia cu Domnul înviat, vedenia cu Maica Domnului și celelalte asemănătoare. De acum încolo să nu mai crezi nici în vise, nici în vedenii. Toate acestea sunt primejdioase și înșelătoare și nu sunt încununate de sfârșit bun. Și chiar roadele vieții tale din prezent îți pot fi dovadă clară că ai fost înșelat și atras spre îngâmfare din pricina arătatărilor și a falsei curății și luminări a minții, și a lacrimilor, și a înduioșării, pe care le ai. Toate acestea au hrănit în tine o îngâmfare fină și tainică și înșelarea vrăjmașului, din care au luat naștere apoi roadele cele amare. Totuși, nu trebuie să-ți pierzi nădejdea. Nu există păcat care să biruiască iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Domnul poate îndrepta stările tale sufletești dacă te silești să pui început bun prin pocăință adevărată și smerenie sinceră. Renunță la felul în care te rugai înainte și nu îndrăzni să te ridici cu mintea la cer și să-ți închipui în imagini dumnezeirea cea nepătrunsă. Închină-te cu evlavie la icoana Sfintei Treimi, dar nu-ți închipui în minte dumnezeirea sub această formă – este primejdios, după învățătura Sfinților Părinți, a lui Grigorie Sinaitul și a celorlalți. Dacă voiești să îndrepti un lucru strâmb, urmează-l în rugăciune pe vameșul, despre care Însuși Domnul spune că nu îndrăzneă nici ochii cei trupești să-i ridice la cer, iar despre minte nici nu mai încapă vorbă, adică nicidecum nu îndrăzneă să se ridice cu mintea la cer, ci stătea înaintea lui Dumnezeu cu frică și cu smerenie, știind că Domnul îl vede de sus și cerea milă: „Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului” și nu îndrăzneă să stea de vorbă cu fariseul, care îl umilea în chip vădit. Iată un model de pocăință și de întoarcere pe calea cea dreaptă pentru toți cei ce greșesc. Nici tu nu discuta cu nimeni și nu învăța pe nimeni, ci ia seama numai la pocăința ta și la îndreptarea propriei tale vieți, în frica lui Dumnezeu, cu smerenie și muștrare de sine, fără a te îndreptăți și fără a respinge muștrările din partea celorlalți și,

mai ales, fără a judeca și a osândi pe cineva. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 141-142*)

Sora Eustolia, rugătoarea, se teme să nu cadă în înșelare. Păi, să-și păstreze smerenia cea iubită de Dumnezeu, socotindu-se în adâncul inimii mai păcătoasă decât toți oamenii, și atunci nu va cădea în înșelare. Căci, după învățătura Sfinților Părinți, „smerenia nu cade niciodată”. Pravila din timpul nopții cu metanii, să și-o rânduiască singură, după puterile ei, și s-o țină. Dacă nu îi este greu să facă cinci sute de metanii, să le facă. Dar le poate reduce. Numai să-și păstreze rugăciunea minții, cu starea de smerenie a inimii pe care a avut-o vameșul din Evanghelie: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătoasei!* La ascultarea ei – aceea de a alina durerile celor străini și ale surorilor –, să nu renunțe. Aceștia sunt rugătorii ei. Totuși, ar putea renunța numai dacă ar simți că i s-a întrerupt rugăciunea. Atunci se poate retrage puțin ca să-și reaprindă rugăciunea. Din pricina treburilor ei este nevoită să renunțe la slujbe și la pravila de chilie și să încalce postul. Pentru aceasta, să se mustre pe sine înaintea Domnului și să se căiască, dar nicidecum să nu se tulbure. Ascultarea este mai mare decât postul și rugăciunea. În vremea rugăciunii de noapte, vrăjmașul o sperie în felurite chipuri. Aceasta este cursa obișnuită a demonilor. Dar, după învățătura cuviosului Ioan Scărarul, dacă se roagă și-și face semnul crucii, nu trebuie să se teamă de toate acestea, ci trebuie să nu le bage în seamă. (*Cuviosul Iosif, p. 107*)

Îmi scrii că nici tu nu-ți înțelegi alcătuirea ta sufletească. După cum se vede, din lipsă de experiență și samavolnicie, din pricina îngâmării și a caracterului ascuns, ai căzut în înșelarea vrăjmașului. De aceea, să te rogi Domnului pentru izbăvire: „Doamne, Iisuse Hristoase, miluiește-mă pe mine, înșelata! Doamne, nu le îngădui vrăjmașilor până în sfârșit să-și bată joc de făptura Ta, pe care ai răscumpărat-o cu Cinstitul Tău Sânge”. Dacă te vei ruga așa, vei vedea cu ochii tăi efectul acestei rugăciuni: cum nu le va plăcea vrăjmașilor tăi sufletești, și îți vor tulbura sufletul, și te vor distra ca să nu te mai rogi așa, și chiar și iubirii tale de sine îi va fi neplăcut să te socotești înșelată. Dar tu să te silești să te rogi așa și să-I ceri Domnului să te miluiască și să te povățuiască. În acest timp, mai pot avea loc și confuzii sufletești, însă este greu să le explicăm prin corespondență. Înainte erai zgârcită la explicații. Nici tu nu știai ce și pentru ce ascundeai.

În firea ascunsă și samavolnicie se află temeiul înșelării vrăjmașului, de care să ne izbăvească Domnul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 121*)

Împăcarea

Cu siguranță înțelegi că, dacă tu îți împaci inima ta cu cel ce s-a mâniat pe tine, atunci și inima lui o va îndemna Domnul să se împace cu tine. (*Cuviosul Ilarion, p. 53*)

Natura

„Uitați-vă: ce tablou! – a început batiușka, arătând înspre luna care strălucea printre copaci. Aceasta ne-a mai rămas ca mângâiere. Nu în zadar a spus David proorocul: *Că m-ai veselit, Doamne, întru făpturile Tale* (Psalm 91, 4). *Că m-ai veselit* – spune el, deși aceasta este doar o aluzie la acea frumusețe nemaipomenită, minunată, care a fost creată la început. Noi nu știm cum erau atunci luna, soarele, lumina Toate acestea s-au schimbat după cădere. S-a schimbat și lumea văzută, și cea nevăzută”. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 69, din 28.09.1908*)

Viața în mijlocul naturii pentru cel ce a dobândit dragostea și deprinderea de a privi cu atenție în jur este binecuvântată prin faptul că îl izbăvește de îngustimea gândirii și îi oferă vederii largime, complexitate și adâncime.

Știința dobândită de noi din materialele ce ne-au fost lăsate în documente scrise de către înaintași, în marea majoritate a cazurilor, este variată, adunată în memorie clădită peste grămadă și mai mult ne încurcă și ne copleșește, decât ne îndrumă. Dar au existat oameni care au spus cu îndrăzneală: „Într-adevăr! Printre oameni sunt tare prost și nu am pricepere [care ar putea să fie vrednică] de un om [adică înțelepciunea pământească], nici n-am învățat înțelepciunea, dar știința celor sfinți [adică înțelepciunea cerească] o am” (cf. *Pilde 30, 2-3*). (*Cuviosul Varsanufie, 4, p. 28*)

Ceea ce pot primi de la natură, înainte nu cunoșteam. Cu acestea se poate desfăta numai omul care trăiește în mijlocul naturii. La noi în schit este un rai pământesc, care îmi este și mai drag, pentru că aici nădăjduiesc

să dobândesc Raiul Ceresc. Domnul ne mângâie pe cei care trăim în mijlocul naturii și care am fugit de părutele conforturi ale vieții de la oraș. Pe porțile noastre, care sunt îndreptate spre schit, spre biserică, este scris: *Cât de iubite sunt locașurile Tale, Doamne al puterilor!* (Psalm 83, 1). Și, într-adevăr, așa este. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 106*)

Împărtășania

Este foarte mântuitor să-ți hrănești sufletul cu Pâinea cea Sfântă și Nesticăcioasă. Dacă i s-ar întâmpla omului să moară în ziua în care s-a împărtășit cu Sfintele Taine, sufletul lui ar fi primit de Sfinții îngeri pe brațele lor, în cinstea împărtășaniei, și toate vămile văzduhului le-ar trece fără piedică. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 139*)

Trebuie să ne pregătim pentru împărtășirea cu Sfintele Taine și, oricine ar fi slujitorul, Săvârșitorul Tainelor lui Hristos este Însuși Hristos, iar dacă omul gândește altfel, face păcat de moarte. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 200*)

În Taina pocăinței sau a spovedaniei, care este același lucru, se rup polițele, adică se distrug zapisurile păcatelor noastre, iar împărtășirea cu adevăratul Trup și Sânge al lui Hristos ne dă puterea să renaștem duhovnicește. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 274, din 30.02.1912*)

Îmi scrii că după împărtășanie te-ai simțit bine – păi, slavă lui Dumnezeu, Care mângâie nevrednicia noastră. Zici că a trecut repede, dar și în aceasta se vede grija Lui părintească față de noi. Căci mângâierea neîncetată slăbește sufletul și îl duce în lenevie și chiar la mai mare vătămare. De aceea, Domnul o ia repede și ne dă să simțim iarăși neputința noastră, și slăbiciunea, și păcătoșenia. Trebuie să ne smerim mai mult, să ne muștrăm pe noi înșine, să facem pocăință pentru greșeli și să nu ne dorim mângâieri, ci să răbdăm ceea ce îngăduie Domnul să ni se întâmple. Pentru slava deșartă sunt îngăduite răceala și indiferența. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 264-265*)

Îmi scrii despre nespusa bucurie sufletească pe care ai avut-o după împărtășirea cu Sfintele lui Hristos Taine. Domnul cel Atotbun știe să-i mângâie pe robii Săi, care cad deseori sub povara necazurilor, ca nici pe

viitor să nu-și piardă nădejdea și să nu se descurajeze, ci să nădăjduiască în mila Lui. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 154)

După răscumpărarea omului, Domnul l-a încununat pe acesta cu și mai mare slavă și cinste. De exemplu, prin Tainele Sfintei Biserici, mai ales prin Taina Sfintei Euharistii, de care și îngerii doresc să se apropie, însă Jertfa Răscumpărătoare este adusă numai pentru om, nu și pentru îngeri. Pentru aceasta, se poate spune că îngerii îl invidiază oarecum pe om, căci nu au posibilitatea să se împărtășească cu Sfintele lui Hristos Taine. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 208)

Binevoiți să-mi scrieți despre amânarea dumneavoastră în legătură cu Taina Spovedaniei și a Sfintei Împărtășanii, și că duhovnicul vi s-a părut înspăimântător! Dar, totuși, Domnul cel Milostiv și Atotputernic l-a dat în vileag pe vrăjmașul cel rău urzitor, care vă chinuie, și toate cursele urzite de el [părerile] în sufletul dumneavoastră blajin, și v-a arătat clar că toate părerile au fost false și inutile. De aceea, dacă am fost înșelați de acest viclean, să punem cu ajutorul Domnului început ca de acum încolo să nu mai amânăm de pe o zi pe alta, ci cu osârdie și cu evlavie și cu nădejde să încercăm să ne apropiem mai des de Sfintele și de Viața Făcătoarele Taine! Și deja ați simțit pe pielea dumneavoastră în ziua împărtășirii cu Sfintele și de Viața Făcătoarele Taine o bucurie sufletească destul de mângâietoare și răcoritoare, plină de trezvie și ușurință! Și, deși în ziua următoare vi s-au îngăduit, pentru deșertăciunile prea multe, greutate, somn și celelalte, să știți că acestea le îngăduie Domnul multora. (*Cuviosul Lev*, p. 244)

Când omul nu are nicio simțire și mișcare lăuntrică, atunci este cel mai nefericit dintre nefericiți, pentru că nu poate săvârși taina căinței sau a pocăinței înaintea părintelui duhovnic și nu poate primi Sfintele și de Viața Făcătoarele Taine ale lui Hristos spre iertarea păcatelor! Iar cel ce, deși este în ultimul grad atins de boală, are o trăire sănătoasă, acela este cel mai fericit. (*Cuviosul Lev*, p. 190)

După împărtășanie, trebuie să-L rugăm pe Domnul să păzim cu vrednicie Darul și să ne dăruiască ajutor să nu ne întoarcem de unde am plecat, adică la păcatele de dinainte. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, Partea a II-a, p. 70)

Când te împărtășești, timp de o zi să nu-ți clătești gura și să nu scuipi. Dacă ai primit o păticeică mai mare din Sfintele Daruri, s-o fărâmițezi [în gură], iar dacă ai primit una mică, s-o înghiți și să nu le dai atenție gândurilor hulitoare, ci să te mustri pe tine pentru mândrie și osândirea celorlalți. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 70*)

Dacă ne împărtășim cu credință și fără osândă cu Tainele Trupului și Sângelui lui Hristos, toate cursele vrăjmașilor noștri sufletești care ni se întind rămân zadarnice și nelucrătoare. Și ne împărtășim fără osândă atunci când ne apropiem de Taina aceasta, în primul rând, cu sinceră și smerită căință și spovedanie a păcatelor noastre și cu hotărârea fermă de a nu ne mai întoarce la ele, iar în al doilea rând, dacă ne apropiem fără pomenirea răului, împăcându-ne în inimă cu toți cei care ne-au supărat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 26-27*)

Îmi scrii că maica egumenă N. nu s-a împărtășit de mult cu Sfintele Taine și acum tot amână pe motiv că, din pricina slăbiciunii trupesti, nu poate merge la slujbele bisericești. Dacă este bolnavă, cu atât mai mult nu trebuie să amâne împărtășirea cu Sfintele Taine, deoarece acesta este principalul leac duhovnicesc și nu rareori și trupesc.

Dacă maica egumenă nu poate merge la biserică din pricina bolii sale, atunci să se împărtășească cu Sfintele Taine în chilie. Doctorii trupesti, de obicei, merg ei la bolnavii care sunt slăbiți, nu bolnavii merg la ei. Așa face și Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre, Domnul nostru Iisus Hristos, venind cu Sfintele Sale Taine în chilia celui bolnav. Maica Egumenă întreabă ce trebuie să citească în chilie, neputând merge la biserică. Când se pregătește pentru împărtășanie, poate citi de cu seară în chilie Ceasul al 9-lea, Pavcernița mică, în cadrul căreia poate citi Acatis-tul Mântuitorului și al Maicii Domnului, cu Canonul îngerului-păzitor. Înainte de culcare, poate citi sfârșitul Pavcerniței și rugăciunile de seară. Dimineața, poate citi rugăciunile de dimineață, cei șase psalmi, cei 12 psalmi, Ceasul 1 și rugăciunile pentru împărtășanie cu canonul, apoi Ceasurile al 3-lea și al 6-lea, dar, dacă este foarte slăbită din cauza bolii, poate reduce acestea, mulțumindu-se cu rugăciunile de dimineață și cu rugăciunea pentru împărtășanie. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 127-128*)

Înainte de împărtășanie, să citiți învățătura Sfântului Efrem Sirul despre pocăință. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Trebuie mai mult să citești cărți în ziua aceasta [când te împărtășești], mai ales Noul Testament, Epistola către Efeseni și Apocalipsa. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

V-ați pregătit pentru primirea Sfintelor Taine doar două zile. Păi, ce să faceți? După nevoie. Altădată veți posti mai mult. (*Cuviosul Iosif, p. 80*)

Din momentul împărtășirii cu Sfintele lui Hristos Taine până când beți altceva, trebuie să vă păziți să nu scuipați. Din evlavie, unii se străduiesc să nu scuipe în toată această zi, deși nicăieri nu se face referire la acest lucru și nu este păcat. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 325-326*)

Înainte de împărtășirii, când a urcat în amvon, a făcut o metanie până la pământ. Acest lucru a tulburat-o pe M. și i l-a spus batiuşkăi într-o discuție, iar el i-a răspuns așa: „Dacă acum L-ai vedea înaintea ta pe Domnul, nu ai cădea în genunchi înaintea Lui?” (*Cuviosul Nikon, 6, p. 241*)

Dorești să postești și să te împărtășești fără osândă cu Sfintele lui Hristos Taine. Cea mai trebuincioasă pregătire pentru aceasta este să ierți aproapelui greșelile lui, după cuvântul Domnului: *Că de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre* (Matei 6, 14-15), și să ai smerenia vameșului, căci aceasta este adevărata pocăință și în smerenia noastră ne va pomeni Domnul și ne va trimite ajutorul Său în lucrurile noastre, dacă vom avea bunăvoință. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 173*)

Dacă avem conștiința propriei noastre nevrednicii și facem pocăință pentru păcatele noastre, Dumnezeu ne iartă păcatele și tainele ne sunt spre iertarea păcatelor, dar cine poate fi atât de nebun să se socotească pe sine vrednic de Taina Împărtășaniei? De vreme ce și sfinții, cum ar fi Vasile cel Mare și Ioan Gură de Aur, se socoteau nevrednici, cum îndrăznim noi să ne socotim vrednici? Aceasta este cursa vrăjmașului, care voiește să te tulbure. Nevrednicia noastră ne va osândi atunci când, tăvălindu-ne

în tina păcatelor și în răutate, îndrăznim să ne împărtășim, dar, dacă ne apropiem cu căință și cu smerenie, dobândim iertare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 305*)

Ispita care ți s-a întâmplat după împărtășirea cu Sfintele Taine, a avut loc nu pentru că tu, așa cum îmi scrii, ai mers fără râvnă la biserică și te-ai rugat fără atenție în chilie, ci pentru că te-ai pregătit fără smerenie; dacă te-ai fi apropiat ca vameșul, cu smerenie, și ți-ai fi amintit că Îl primești în lăuntrul tău pe Domnul Însuși, Care S-a smerit pe Sine pentru noi, atunci toată mândria ar fi fost călcată în picioare și s-ar fi transformat în cenușă și nu te-ar fi putut mișca niciun cuvânt rostit de vreo soră, nici nu te-ai fi gândit la faptul că se uită cineva la tine. Însuși Stăpânul a binevoit să viziteze casa sufletului tău, iar înaintea Lui stau Puterile Cerești. Dar ce poți face?! Dacă nu ai putut atunci să îndrepti spre folosul tău acea întâmplare, măcar acum muștră-te pe tine însăși, smerește-te, fă pocăință și vei dobândi mila lui Dumnezeu, iar pe viitor să te străduiești să-ți aduci aminte de neputința și de slăbiciunea ta și să nu te mai tulburi din pricina unui cuvânt, ci prin el să te vindeci de mândrie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 49*)

În privința ispitei pe care ai avut-o după împărtășirea cu Sfintele Taine, pot presupune că, primindu-le cu o deosebită liniște, te-ai înălțat numai cu gândul și ți s-a îngăduit să cazi în smerenie. Dar trebuie să fii cu băgare de seamă: să nu mai dormi după masă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 147*)

Pentru faptul că nu ai simțire în timpul împărtășaniei, să nu te tulburi, ci să te smerești. Vei avea și simțire. Ea se dă celor smeriți și atunci când ne osândim întru totul numai pe noi, fără să ne punem deloc nădejdea în vrednicia noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 349*)

Domnul să te binecuvânteze să postești pentru împărtășanie. Înfrânare să ai după putere și să ai în atenție lucrarea lăuntrică: muștrarea de sine, smerenia, răbdarea și dragostea; pe aproapele să nu-l necăjești și să nu-l osândești, ci să-ți vezi păcatele și neputințele tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 300*)

Cât de des să ne împărtășim

După porunca Bisericii, creștinii ortodocși trebuie să se împărtășească cu Sfintele Taine în toate cele patru posturi, iar o dată pe an se împărtășesc numai cei foarte-foarte împovărați de grijile lumești și care nu au timp. Însă pe dumneavoastră v-aș sfătui să vă împărtășiți și în afara posturilor, în intervalele mari dintre posturi, de exemplu, între postul Adormirii și postul Crăciunului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 185*)

La sfârșitul scrisorii vă exprimați dorința de a vă împărtăși mai des cu Sfintele lui Hristos Taine, ca urmare a stării dumneavoastră bolnăvicioase, și dorința aceasta este vrednică de laudă. Singur mi-ați scris că după împărtășirea cu Sfintele lui Hristos Taine vă este mai bine și suflați, și trupește. De aceea, să nu vă lăsați influențat de boală și chiar în chilie să vă împărtășiți cu Sfintele Taine mai des. (*Cuviosul Iosif, p. 74*)

Cum este mai bine – a ne împărtăși cu Sfintele lui Hristos Taine rar sau des – este greu de spus. Zahar cu bucurie L-a primit în casa sa pe Oaspetele cel drag, pe Domnul și bine a făcut. Iar sutașul, din smerenie, recunoscându-și nevrednicia, nu L-a putut primi și bine a făcut și el. Faptele lor, deși sunt contradictorii, totuși, ca îndemn, sunt la fel. Și înaintea Domnului amândoi s-au dovedit a fi la fel de vrednici. Totul constă în a ne pregăti cu vrednicie pentru marea Taină. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 313-314*)

Îmi scrieți despre dorința frăției voastre de a vă împărtăși des cu Sfintele Taine ale Trupului și Sângelui Domnului nostru. Este un lucru bun, numai că trebuie să vă apropiați cu evlavie cuvenită și cu pregătirea după rânduiala bisericească. (*Cuviosul Anatolie, 9, p. 90*)

Domnul să-ți ierte greșelile tale, numai să nu refuzi să te împărtășești mai des cu Sfintele lui Hristos Taine, căci în acestea există mare ajutor și mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 70*)

Fiind bolnavă, te-ai împărtășit cu Sfintele lui Hristos Taine în fiecare săptămână și te întrebi dacă nu este prea des. Dacă ești bolnavă grav, te poți împărtăși cu Sfintele Taine și mai des. Să nu te îndoiești deloc de

aceasta. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 110*)

Împărtășirea deasă cu Preacuratele Taine ale lui Hristos ar fi foarte bună și mântuitoare dacă nu ar fi însoțită de această cârtire și osândire față de ceilalți pentru iubirea de arginți; căci vedeți paiul din ochii celorlalți, iar bârna din ochiul dumneavoastră nu o vedeți. De aceea, ar fi mai bine să vă apropiați o dată sau de două ori, dar fără cârtire, decât să vă împărtășiți des, cârtind și osândindu-i pe ceilalți. În primele veacuri ale creștinismului, toți se apropiau de împărtășania cu Sfintele Taine la fiecare Liturghie, dar, mai târziu, Biserica a hotărât ca cei liberi să se împărtășească de patru ori pe an, iar cei ocupați, măcar o dată pe an să se apropie de împărtășania cu Sfintele Taine. Dintre cei dintâi, foarte puțini respectă legea, și nici din cei din urmă nu o respectă toți. Și, oare, pricina acestui lucru este sărăcia? Nicidecum! Ci atracția față de lume și de lucrurile ei și răcirea credinței. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 156-157*)

Libera voință

Unde este bunăvoință, acolo este și ajutorul lui Dumnezeu, chiar dacă vrăjmașul nu încetează să stârnească furtuna patimilor noastre, însă aceasta este ispita liberei noastre voințe și îndată să strigați la Domnul: *Doamne, mântuiește-ne, că pierim* (Matei 8, 25). Să vă străduiți să aveți mustrare de sine și smerenie și veți vedea că furtuna se va potoli și mare liniște se va sălăslui în inimile voastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 331*)

Pe lângă toată bunăvoința voastră de a face bine, trebuie să așteptați și ispite de la puterea potrivnică, care urăște acest lucru. Știți aceasta destul de bine și știți ce trebuie pentru respingerea și biruirea ei: cunoașterea propriei neputințe, mustrarea de sine, smerenia și chemarea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 331*)

După părerea mea, toată puterea și însemnătatea acestui lucru constau în buna voință, adică în dorința cea bună de a-I face pe plac Domnului, și atunci Domnul Însuși va conlucra și ne va ajuta în lucrarea mântuirii noastre, după cum a spus: *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5).

Lucrarea mântuirii noastre depinde și de libera noastră voință, și de ajutorul și conlucrarea lui Dumnezeu. Însă cele din urmă nu au loc dacă

nu există cea dintâi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 3*)

Blestemul

De blestemul lui nu trebuie să te temi, căci blestemul este de la duhul cel rău, nu de la om, și de aceea, de înfricoșarea vrăjmașului, nu trebuie nici să ne temem, nici să ne tulburăm, căci cu noi este Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 23*)

Pronia lui Dumnezeu

Credința nu constă numai în a crede că există Dumnezeu, ci și în a crede în atotînțeleapta Lui pronie, care cârmuiește făpturile Sale și orânduiește toate spre folosul lor; că timpurile și anii sunt în stăpânirea Lui (cf. Fapte 1, 7) și fiecăruia dintre noi i-a stabilit hotarul vieții de dinainte ca noi să existăm și că fără voia Lui nicio pasăre nu cade pe pământ și niciun fir de păr din capul nostru nu piere (cf. Matei 10, 29; Luca 21, 18). Fiecăruia dintre noi i se încearcă credința, dar nu tuturor în același timp și nu prin unele și aceleași lucruri; unul este încercat prin sărăcie, are familie și nu are hrana cea de toate zilele, alții sunt încercați prin necinste și rușine, altul prin trecerea de la bogăție la sărăcie, altul prin nepotrivirea cu partenerul de viață, pe altul, din pricina purtării rele a copiilor, îl doare inima și suferă, altul nu are copii – nădejde și sprijin la bătrânețe, altul prin pierderea soției, a prietenului, a fratelui, a copiilor, a părinților și a rudelor și prin multe alte întâmplări triste sunt încercați, însă toate acestea au loc datorită judecăților atotînțelepte și neștiute ale lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 109*)

Dumnezeu îl poate ajuta atunci când el va fi vrednic de aceasta. El se îngrijește de făpturile Sale și după înțeleapta Sa pronie hotărăște pe cine pedepsește și pe cine răsplătește. Judecățile Lui sunt nepătrunse de noi! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 29*)

Sunteți atât de fricos și de laș, vă clătinați ca trestia în bătaia oricărui vântuleț și vă tulburați din orice! Vă sfătuiesc să nu vă încredeți în nimic, ci să vă întăriți cu credința în Domnul nostru Iisus Hristos, că El împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt cârmuiesc și poartă de grijă atât întregii făpturi, cât și nouă, păcătoșilor, și, de vreme ce fără voia Lui cea

sfântă nicio pasăre nu cade pe pământ și niciun fir de păr din capul nostru nu piere (cf. Matei 10, 29; Luca 21, 18), ni se poate, oare, întâmpla ceva care să nu fie îngăduit de Dumnezeu? Chiar dacă s-ar înarma și s-ar năpusti asupra noastră nu numai întreaga gloată a oamenilor răi, ci însuși urzitorul răutății, nimic n-ar izbândi. Aceasta o vedem la dreptul lov și la porci: diavolul a putut acționa atunci când i s-a îngăduit; așa și noi, păcătoșii, dacă va fi voia Creatorului și Proniatorului nostru, nu vom bea, oare, cupa de pelin a judecăților lui Dumnezeu? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 579-580*)

Vedem și, fără îndoială, credem că pronia lui Dumnezeu, care se îngrijește de fiecare faptură și totodată și de noi, orânduiește să fie așa pentru folosul nostru sufletesc, atrăgându-ne de la ceva nefolositor sau încercând credința noastră, iar pe alții chiar pedepsindu-i pentru păcate și cu supunere față de voia Lui purtăm sarcina ce ne-a fost dată după dreapta Lui judecată. Iar pe oamenii care ne fac necazuri, trebuie să-i socotim unealta prin care Dumnezeu lucrează la mântuirea noastră și să ne rugăm pentru ei. Prin alt mijloc nu vă puteți găsi mângâierea, mai ales când le cereți oamenilor să vă iubească, fiindcă, privind prin prisma iubirii de sine, nu vă învinuiți pe voi înșivă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 169*)

Dumnezeu Se îngrijește de noi și veghează asupra noastră mai mult decât o facem noi înșine. El orânduiește mântuirea noastră, dar, cu toate acestea, nu voiește ca noi să o găsim în bucuriile de aici, ci în necazuri, în strâmtorări și în boli. Cu înlesniri au intrat, oare, în Împărăția Cerurilor părinții noștri? Nu mai mult pe calea cea strâmtă și dureroasă au dobândit-o? Au suferit, dar nu au răcit în credință și nu s-au descurajat, și aceasta le-a fost bucuria în cele mai cumplite necazuri, sufletești și trupești, prin răbdarea cărora au dobândit și smerenie desăvârșită, și liniște desăvârșită, și chiar daruri duhovnicești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 625-626*)

Pronia lui Dumnezeu o vedem nu numai atunci când suntem indetulați în toate, ci trebuie să credem că și în sărăcie dragostea Lui părintească are grijă de mântuirea noastră. Fără îndoială că El îi poate îmbogăți pe toți, dar, când vede că bogăția nu este de folos, ci vatămă

sufletul, o îndepărtează și voiește ca prin răbdare și mulțumire să suplinească lipsurile noastre de dinainte. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 136*)

În împreună-viețuirea voastră, eu văd pronia deosebită a lui Dumnezeu, care vă conduce prin necazurile pricinuite de patimile voastre și prin nevoința săvârșită împotriva lor la țelul cel bun al mântuirii, și, prin buna voastră împotrivire, muștrare de sine și smerenie, Domnul nimicește toate puterile vrăjmașului și vă dăruiește pacea. Altfel, pentru ce ar fi viețuirea voastră împreună? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 491*)

Minunate sunt lucrurile lui Dumnezeu și nepătrunse de mintea noastră întunecată, dar, pe cât este cu putință, cunoaștem din Scriptură și din ceea ce am văzut cu ochii noștri că Domnul trimite boli, necazuri, lipsuri, foamete, războaie și răzmerițe, fie pedepsind pentru păcate, fie prevenindu-ne, ca să nu cădem în ele, iar altora le încearcă credința. Așadar, trebuie să avem evlavie înaintea atotînțeleptei Lui pronii și să-I mulțumim pentru toată mila Lui nespusă pe care o are față de noi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 426*)

Îmi scrieți despre bolile care există în mănăstirea sfintiei voastre și despre molima vitelor. E trist și dureros, dar cine poate cunoaște judecățile lui Dumnezeu? El ne pedepsește ca un Tată iubitor de fii, căutând mântuirea noastră, și îndepărtează bunurile vremelnice ca să ne învrednicim de cele veșnice, căci altfel, dacă suntem îndestulați în toate, mai mult ne dedăm patimilor, uitându-L pe Dumnezeu, Care ne-a creat și ne poartă de grijă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 432*)

Cum ne-am cunoaște pe noi înșine dacă nimeni nu ne-ar pricinui supărări și cum am dobândi răbdare și cum ne-am smeri? Toate acestea au loc nu fără pronia lui Dumnezeu, ci prin grija Lui cea înțeleaptă îi sunt trimise fiecăruia, spre încercarea voinței și răbdării lui, întâmplări care îl pot tulbura și clătina, ca fiecare să-și cunoască neputința sa și să se smerească sau să dobândească virtutea răbdării și a dragostei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 186*)

Nu știu de ce vă temeți de prigoana din partea acelei persoane!

Poate, oare, cineva să vă facă supărare dacă nu îngăduie Dumnezeu? Dacă se întâmplă ceva, trebuie să primiți aceasta cu supunere față de voia lui Dumnezeu, să vă smeriți și să socotiți că cei ce vă necăjesc sunt uneltele proniei lui Dumnezeu: și, pentru aceasta, Domnul vă va izbăvi din mâinile lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 183*)

Noi nu cunoaștem judecățile lui Dumnezeu. El rânduiește toate spre folos; noi suntem legați de bunurile de aici, dar El voiește să ne dăruiască bunurile viitoare prin bolile pe care le îndurăm puțin timp aici. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 261*)

Pentru toate trebuie să-I mulțumim Domnului și în toate să vedem pronia Lui cea minunată și folositoare. El suplinește lipsa faptelor noastre fie prin boli, fie prin necazuri și, astfel, nu ne îngăduie să ne înălțăm deasupra celorlalți, ci voiește ca, văzându-ne neputințele, să ne socotim ultimii dintre toți, ceea ce învățăm destul de mult din cărți, dar de înfăptuit nici nu ne trece prin gând. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 129*)

A ne dori cu îndârjire ca tot cursul vieții celor pe care îi iubim și îi cinștim să fie după voia noastră înseamnă a ne dori să distrugem planurile judecăților lui Dumnezeu. Ți-ar plăcea să locuiești împreună cu ea și să presupunem că ți-ar fi și de folos, dar acesta este egoism. Nouă ne este de folos ceea ce rânduiește Dumnezeu și în fiecare zi ne rugăm înaintea Lui: *Facă-se voia Ta*, dar nu voim ca ea să se săvârșească cu noi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 55-56*)

Îmi scrii că în urma unei ispite puternice doar că nu ai plecat din mănăstire. Însă eu nu înțeleg bine această ispită. Poate că te referi la faptul că ai stăruit atunci ca sora ta mai mică să se căsătorească cu un om care acum nu îi place. Dar ce nu îi place la el? Ce este rău în el? Doar este preot și se roagă adesea Domnului pentru el și pentru soția lui. Dacă trăiește ordonat, creștinește, apoi ce fel de soț să-ți mai dorești? Să nu se gândească să-și lase soțul, căci astfel va primi în sufletul ei un mare păcat. După cum s-au aranjat lucrurile, așa și trebuie să trăiască, pentru că toate în jurul nostru nu sunt orânduite simplu, la întâmplare, așa cum gândesc mulți deștepți de modă nouă, care ne sunt contemporani, ci totul se săvârșește cu noi după pronia lui Dumnezeu, care neîncetat

se îngrijește de mântuirea sufletelor noastre. Iar dacă sora ta dorește să aibă pe măsura posibilităților o viață liniștită și fără tulburări (deoarece în această viață vremelnică liniștea desăvârșită este cu neputință), atunci trebuie mai întâi de toate și în toate să se mustre și să se învinuiască pe sine și nicidecum pe soțul ei, și să facă pocăință înaintea lui Dumnezeu și a părintelui duhovnic pentru atitudinea potrivnică avută față de soțul ei, și să se roage pentru el cu rugăciunea aceasta: „Mântuiește-l, Doamne, și miluiește-l pe robul Tău, iubitul meu soț, preotul (numele), și pentru sfintele lui rugăciuni miluiește-mă și pe mine, cea mai blestemată dintre păcătoși”. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 269*)

„Este foamete în nu știu care gubernie”. „De ce este foamete?” – întreabă unii, iar alții răspund: „Este foarte clar, primăvara a fost rece, apoi a fost secetă”. „Da, da, cu siguranță”. „Dar, în afară de aceasta, în unele locuri au fost incendii, care au ars multe grâne”. „Păi, acum înțeleg, este foarte limpede de ce este foamete”. Cum s-au produs toate aceste lucruri? Așa, pur și simplu? Nu! Nimic nu se face așa, pur și simplu. Aceasta este pedeapsa lui Dumnezeu pentru păcate, ca oamenii să se cumintească, să se pocăiască pentru păcatele lor. Acum poate că vor râde la aceste cuvinte. E drept, există oameni care gândesc așa, dar există și din aceia care vor râde de acest lucru. Acești oameni sunt asemenea celor ce stau înaintea ceasului și judecă despre el în felul următor. Unul spune: „Ce este ceasul?” „Păi, nu vezi săgeata?” „Da, și ce dacă o văd?” „Păi, săgeata se rotește și arată cum trece ziua și înconjoară de două ori în cerc”. „Și ce-i cu asta?” „Cum, ce-i cu asta? Este pendulul, el se plimbă după legea gravitației și ceasul merge, săgeata se rotește”. „Și care-i scopul?” „Păi, uite care e scopul, eu cred că vă este clar că ceasul trebuie să meargă dacă pendulul se balansează. Totul este limpede!” Și niciodată nu-l vei convinge că ceasul are un scop rațional, și anume: determinarea timpului pentru a ști cât e ceasul sau cât timp a trecut dintr-un anumit moment. Așa gândesc și oamenii aceștia, uitându-se numai la exterior. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 11-12, din 20.01.1908*)

Ai uitat de pronia lui Dumnezeu, care se îngrijește de toți, și totodată de tine, și le rânduieste pe toate spre folos, și, prin întâmplările îngăduite, ne dă prilej spre cunoașterea patimilor noastre și dezrădăcinarea lor, iar tu îi tot învinuiești pe oameni. (*Cuviosul Lev, p. 180*)

Trebuie să fim convinși că pronia lui Dumnezeu tot timpul se îngrijește de noi și le rânduiește pe toate spre folosul nostru, chiar dacă prin întâmplări potrivnice nouă. Ai vrut să mă vezi ca să-mi transmiți ceva neterminat, dar, probabil, nu era nevoie de acest lucru și nu ți-ar fi fost de folos; nici nu era după voia lui Dumnezeu, ai văzut după aceea și singură și te-ai liniștit. (*Cuviosul Lev, p. 182*)

Domnul, în mila și înțelepciunea Sa, rânduiește totul spre folosul și zidirea noastră sufletească, numai că noi, după slăbiciunea și obișnuința noastră de a sluji patimilor, înțelegem rău, ca niște prunci. (*Cuviosul Lev, p. 237*)

Primele rânduri din scrisoarea dumneavoastră pot fi socotite înțelepte, însă rândurile de mai jos, nu. Când veți recunoaște că vă aflați sub pronia lui Dumnezeu, care pe fiecare om îl duce la mântuire pe o cale diferită, așa cum El binevoiește să ne ducă și pe noi, și că trebuie să nădăjduiți în aceasta fără îndoială, nu să deznădăjduiți și să căutați alte căi? Aveți și lumină pe cărarea dumneavoastră, legea lui Dumnezeu – Sfânta Scriptură –, rațiunea și conștiința, care vă pot duce direct la dobândirea Împărăției celei veșnice, în care veți fi cu Hristos. Și Însuși Hristos, Dumnezeul nostru, a binevoit să se dea pe Sine ca exemplu pentru noi și să fie spânzurat pe cruce pe muntele Golgota: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). *Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții* (Ioan 14, 6; 8, 12). Vi se pare puțin acest lucru? Că găsiți în toată Scriptura Dumnezeiască și în toate cărțile Părinților sfatul de a căuta mai întâi de toate pe cineva care să vă povățuiască, este un lucru drept și foarte necesar. Dar, oare, nu ați avut povățuitori? Ați avut și tot timpul puteți avea, numai să vreți. Adevărat este cuvântul lui Hristos: *Cel care caută află* (Matei 7, 8). Dar, dacă și căutând, nu veți găsi și veți atribui acest lucru nevredniciei dumneavoastră sau unei pedepse bine meritate, nu este rău să gândiți așa și, osândindu-vă înaintea lui Dumnezeu, vă veți afla sub mâna Lui cea părintească cu smerenia vameșului sau cu dragoștea cea înflăcărată a desfrânatelor, care, pe lângă nevrednicia ei vădită, nu s-a depărtat de El și a dobândit milă, fiind preferată mai mult decât soacra cea credincioasă a lui Petru, la fel cum și vameșul a dobândit har

între Hristos, fiind preferat mai mult decât fariseul cel cuvios. Nu există lipsă de povăţuire în privinţa virtuţilor şi a bune credinţe; numai să aveţi râvnă pentru aceasta şi să nu vă îngreuiţi cu lenea robului celui viclean. Totuşi, toate ne conduc spre bine. Celor ce-L iubesc pe Dumnezeu, toate le merg spre bine. (*Cuviosul Moise, p. 328*)

Pronia Lui cea atotcuprinzătoare se întinde atât asupra întregii lumi, cât şi asupra fiecăruia dintre noi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 275*)

A venit un tânăr la o mănăstire din Moscova şi l-a rugat pe egumen să-l primească în rândul fraţilor. Însă egumenul, văzând blândeţea lui, l-a sfătuit să meargă mai bine la Schitul Optina. Tânărul l-a ascultat, a venit la Optina şi îndată a fost primit de părintele arhimandrit Moise, care i-a vorbit despre el stareţului Macarie. Şi l-au aşezat separat, în clădirea unde se ţinea corespondenţa. Fratele acesta se purta tot timpul ca un stareţ – în biserică stătea liniştit, cu ochii în jos, cu evlavie şi smerenie, şi fără binecuvântarea egumenului nu ieşea din biserică. Şi iată, înainte de a muri, tot timpul zâmbea. Probabil, a avut o vedenie şi a murit liniştit. Aleşii lui Dumnezeu întotdeauna sunt aşa, pe ei îi acoperă Dumnezeu în chip deosebit. Cine se lasă în seama proniei lui Dumnezeu are parte de deosebita Lui purtare de grijă. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, pp. 107-108*)

Uneori suntem vinovaţi şi suntem daţi în vileag în legătură cu vreo jignire sau dispreţuire a aproapelui, dar noi, prin prisma iubirii de sine, vedem numai dreptatea noastră şi astfel ne îngreuiem şi mai mult necazul, muştrându-l pe aproapele şi cerând de la el împlinirea poruncilor, iar nouă nici prin gând nu ne trece să le împlinim. Orice s-ar întâmpla, oricât rău ne-ar face cineva, pe drept sau pe nedrept, acestea sunt numai uneltele folosite de Dumnezeu pentru pedepsirea noastră şi pot face numai ceea ce le îngăduie dreapta Celui Preaînalt. De aceea şi trebuie să ne plecăm sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, mărturisindu-I că suntem vrednici de pedepsele trimise şi chiar de mai mari decât ele suntem vrednici; însă mila lui Dumnezeu se îndură de noi şi aşteaptă pocăinţa noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 326-327*)

Simplitatea

Simplitate exista în primele timpuri ale monahismului în relația avvei cu ucenicii săi. Avva era un părinte, nu un domn sau un conducător de care oamenii să nu se poată apropia. Aceeași simplitate a existat și în vremea stareților noștri la noi în schit. Apoi, după batiușka Ambrozie și batiușka Anatolie, simplitatea aceasta a început să dispară. Acum mi se spune chiar și mie că mă port prea simplu. Dar eu altfel nici nu pot. Și, dacă unii abuzează de simplitatea mea, eu nu sunt vinovat. Nu pot acum din pricina unora să adopt o atitudine rece, oficială față de toți! (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 87, din 14.12.1908)

Trăiește mai simplu. Dacă e nevoie, scrie-mi. Dacă nu-ți voi răspunde, nu te mâhni. Am citit și această scrisoare a ta: te compătimeșc din suflet și aș dori să fac pentru tine tot posibilul, dar îți va fi, oare, de folos? Mai bine să primim totul ca din mâna lui Dumnezeu. Dacă El ne va mângâia, să-I mulțumim. Și, dacă nu ne va mângâia, să-I mulțumim. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 228-229)

Domnul Se odihnește în inimile simple. Aurul peste tot se face văzut și peste tot iese la iveală, chiar dacă are o formă colțuroasă, iar celelalte metale, oricât s-ar modela, tot nu sunt ca aurul. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, Partea I, p. 108)

Unde este simplitate, acolo sunt îngeri cu sutele, iar unde este mândrie, nu este nici unul. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, Partea a II-a, p. 47)

Explicația simplă și directă este mai eficientă și mai utilă și pe aceasta trebuie s-o întrebuițăm, mai ales frăția voastră, cu alcătuirea sufletească ce o aveți. Dumnezeu este o ființă simplă și viața duhovnicească trebuie să fie simplă. Simbolismul în Biserica Ortodoxă este îngăduită numai în ritualurile bisericești și în cele șapte Taine; de aceea se și numesc Taine. Iar toate celelalte au o semnificație clară și directă. De aceea și trebuie să evităm simbolismul și alegoricul, mai ales în îndreptarea alcătuirii noastre firești. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Partea I, p. 85)

Nu da crezare gândurilor care își bat joc de tine și-ți spun că nimeni

nu te poate înțelege din pricina educației tale rafinate. Căci educația laică îl rafinează pe om numai în ceea ce privește fățărnicia, viclenia, șiretenia, nesinceritatea fină și nicidecum în privința a ceva bun. Binele creștinesc nu are nevoie de prefăcătorie, ci de simplitatea sufletului, a inimii, de care lumea modernă este străină, chiar dacă socotește că s-ar trage, chipurile, din al doilea Adam, nu din primul Adam. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 91*)

Ai scris că mulți te tratează cu diplomație. Deși acest lucru, poate, este adevărat, totuși este mai de folos pentru noi să privim totul nu cu bănuială, ci cu simplitate, urmând exemplul Sfântului David, care spune despre sine: *Pe cel rău, care se depărta de mine, nu l-am cunoscut* (Psalm 100, 5). Ca să dobândim această necunoaștere mântuitoare, trebuie să-L rugăm cu osârdie pe Domnul să ne ajute și să ne dăruiască să avem ochiul bun, despre care în Sfânta Scriptură se spune: ochiul bun nu vede răul (cf. Avacum 1, 13). În rândul celor nouă roade ale Duhului, este pusă bunătatea, adică purtarea îngăduitoare și nebaneuitoare față de ceilalți. Unul dintre sfinți scrie că toți ne aflăm sub canon, adică, pentru slăbiciunea și neputințele noastre păcătoase, toți ne aflăm sub interdicția lui Dumnezeu. *Ca niciun trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu* (1 Cor. 1, 29). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 58*)

Tot ce e simplu ne apropie mai mult de Dumnezeu, iar ceea ce e plin de mândrie și îngâmfare ne îndepărtează de Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 84*)

Să trăim mai simplu, și Dumnezeu ne va milui. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 89*)

Spunea un stareț că fiecare, după judecata lui, are calea sa. Un suflet e simplu, nu vede nimic rău, iar altul, dimpotrivă, toate le vede și le bagă în seamă. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 12*)

Iertarea

Îmi scrii că cineva îți face neplăceri și trebuie să te rogi. Și, deși îi ceri iertare, tot neîmpăcată ești cu omul acela și ți-ai dori în asemenea situații

să-ți zdrobești inima ta rea și să te smerești cu adevărat. Păi aceasta și trebuie, să te smerești cu adevărat, și pacea se va sălășlui în tine. Însă tu, chiar dacă îi ceri iertare, o faci numai cu limba, iar în inimă ai îndreptățire de sine și nu vei avea pace. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 496*)

Mă întrebi dacă să ceri iertare celor cărora le faci anumite neplăceri. Dacă le ceri iertare, poți avea parte de ironii și cuvinte tăioase, și te temi să nu fii luată în bătaie de joc. Trebuie să ai chibzuință și să analizezi oamenii și situațiile, să cercetezi dispoziția oamenilor și importanța situațiilor. Dacă ai supărat pe cineva și știi că el va primi cu dragoste scuzele tale, îi poți cere iertare, mai ales dacă l-ai supărat foarte tare. Însă este cu neputință să faci aceasta dacă nu îți dai seama înlăuntru de vina ta și nu te învinuiești singură pe tine. Iar dacă știi că acele persoane pe care le-ai supărat vor primi scuzele tale luându-te în derâdere, nu trebuie să te scuzi înaintea lor, ci să te învinuiești pe tine în inima ta și să le ceri iertare în gând, și așa trebuie să te liniștești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 457-458*)

Vă este greu, nu știți cum să procedați cu maica A., dacă să mergeți la ea sau să așteptați ca ea să vină la sfinția voastră. Desigur, ultima variantă ar fi mai potrivită. Numai dacă socotiți că este necesar să aveți o explicație cu ea, trimiteți la ea o monahie, care să meargă ca din partea sa (nu în numele sfinției voastre) și s-o sfătuiască să vină la sfinția voastră pentru explicație și totodată și pentru a vă cere iertare una alteia. Iar dacă maica A. nu va voi să facă lucrul acesta, lăsați-o deocamdată și doar rugați-vă pentru ea ca Domnul Însuși s-o îndrume spre ceea ce îi este de folos și spre mântuire. (*Cuviosul Iosif, p. 88*)

În viața duhovnicească este un lucru foarte bun să vă dați explicații unul altuia, cu băgare de seamă, la vremea convenită, să vă cereți iertare la momentul convenit, ca și sufletul frăției voastre să vi-l împăcați, și celorlalți să le dați prilejul pentru același lucru. Nu degeaba se spune în psalmi: *Caută pacea și o urmează pe ea* (Psalm 33, 13). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 78-79*)

Îmi scrieți că v-ați cerut iertare de la S., iar ea spune: „Iată, tot ea este vinovată, de aceea își cere iertare de la mine”. În cazul acesta, vă sfătuiesc să nu vă ploconiți înaintea ei și să nu-i cereți iertare, căci acestea vor sluji

la vătămarea ei sufletească. În loc de acestea, când mergeți la spovedanie, rugați-vă pentru ea cu rugăciunea următoare: „Mântuiește-o, Doamne, și miluiește-o pe roaba Ta, monahia A., și, pentru sfintele ei rugăciuni, miluiește-mă și pe mine, păcătoasa”. Apoi iertați-o în suflet și uitați și lucrul prin care v-a supărat, și cu smerenie și liniște să vă apropiați de Sfintele Taine. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 273-274*)

Înainte de a-I cere iertare Domnului, trebuie să ierți și tu. Așa se spune în Rugăciunea Domnească. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 331*)

Numai cuvântul *iartă-mă*, spus din toată inima, îi arde pe vrăjmași și aduce pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 518*)

Iertarea păcatelor

Spui că ai avut sentimentul că, după primirea schimei, toate păcatele tale au fost iertate și te-ai născut din nou la o viață nouă. Păcatele noastre pot fi iertate numai atunci când ajungem să le urâm și să nu le mai săvârșim. (*Cuviosul Ilarion, p. 39*)

Iertarea ocărilor

Tu socotești că nu ești supărăcioasă. Păi, nu te superi cu privire la lucrurile care nu te interesează. Dar, dacă cineva se atinge de un lucru la care ții, te superi. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 331*)

Să știm că răsplata pentru iertarea ocărilor este mai mare decât răsplata pentru oricare altă virtute.

Însemnătatea iertării ocărilor: 1. cea mai mare răsplată; 2. cunoștința adevărului; 3. roade duhovnicești.

Trebuie să iertăm cu multă smerenie, luând vina asupra noastră. Aceasta este condiția necesară în privința iertării ocărilor. Numai ploconelile exterioare și vorbele nu aduc împăcarea, nu mișcă inima, sunt aramă sunătoare și chimval răsunător. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 35*)

Psaltirea

Un om a spus: „Eu citesc, citesc Psaltirea, dar nu înțeleg nimic. Cred că ar fi mult mai bine să pun această carte în raft”. Iar starețul i-a spus: „Nu, nu trebuie”. „De ce? Nu înțeleg nimic!” „Dar diavolii înțeleg. Ei înțeleg că acolo se vorbește despre ei și nu pot îndura și fug. Așadar, prin citirea Psaltirii îi alungăm de la noi pe diavoli”. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 65, din 21.08.1908*)

Învăță pe de rost psalmii aceștia și spune-i mai des: 1) *Cel ce locuiește în ajutorul Celui Preaînalt* (Psalm 90); 2) *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea* (Psalm 39); 3) *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte!* (Psalm 69). Spune-i, învață-te să te lași în seama proniei lui Dumnezeu și deprinde-te cu răbdarea în tot ce ți se întâmplă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 75*)

În situația incertă în care te afli, repetă Psalmul 39: *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea. M-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului și a pus pe piatră picioarele mele și a îndreptat pașii mei.* (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 178-179*)

Calea către mântuire

Fără iarnă, nu ar fi primăvară; fără primăvară, nu ar fi vară. Așa este și în viața duhovnicească: puțină mângâiere, iar apoi puțină suferință, și așa, puțin câte puțin, se formează calea mântuirii (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 63*)

Dacă omul ar putea învăța căile Domnului, adică să învețe cum trebuie să trăiască, să se mântuiască, atunci teologii ar fi primii care s-ar mântui. În realitate, însă, nu este așa, ci se întâmplă tocmai faptul că foarte mulți oameni învățați nu merg pe căile Domnului

Dar ce îi trebuie omului să învețe căile Domnului? Trebuie ca omul să fie blând, smerit și atunci Domnul Însuși îl va învăța cum să meargă pe căile Lui. Este deosebit de important să știm aceasta în prezent, când este atât de evidentă lipsa povățuitorilor. Smerește-te cu ajutorul lui Dumnezeu, fii blând, nu ține mânia pe aproapele, pregătește-ți printr-o

viață blândă și bună sufletul pentru primirea dumnezeieștii învățături și Însuși Domnul te va învăța căile Sale. (*Cuviosul Nikon*, 6, pp. 211-212)

Dacă te vei aștepta numai la condiții favorabile mântuirii, niciodată nu vei pune început vieții plăcute lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 375)

Trebuie să mergi la toate slujbele bisericești, iar după venirea de la biserică, să te îndeletnicești cu treburile necesare, cu cele strict necesare. Mai mult, să te rogi și să te cercetezi pe tine însuși. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 282)

Când omul învață să cânte la vioară, la început ies niște sunete neplăcute, greșite, înțepătoare. Dar, treptat, omul se deprinde, învață să cânte, sunetele devin tot mai corecte și mai corecte și, în cele din urmă, se armonizează niște sunete duioase, frumoase, într-o muzică minunată. Unul izbutește să ajungă aici mai repede, altul mai lent, iar uneori, cu toată străduința, cântărețul nu izbutește s-o scoată la capăt și tot timpul îi iese contrar voinței lui. Este nevoie de răbdare.

Așa este și în viața duhovnicească. Omul voiește ceva, dar face cu totul altceva, nu face ceea ce voiește. Mintea lui vrea un lucru, dar inima cere alt lucru. Și vede omul, și cu durere simte că nu este așa cum trebuie, înțelege el că nu îi iese bine și cade chiar în deznădejde, văzând că nu izbândește în lupta cu patimile, că viața lui duhovnicească nu merge bine. Dar nu, nu trebuie să cadă în deznădejde, trebuie să rabde. Trebuie să se silească cu răbdare spre toate virtuțile pentru Domnul, să-și urmărească cu trezvie toate trăirile, gândurile și faptele sale, trebuie să-L cheme în ajutor pe Domnul Dumnezeu, trebuie să ajungă la smerenie și să-și dea seama că, prin faptele sale, fără ajutorul dumnezeiesc, omul nimic nu izbândește. Și când, în sfârșit, va fi gata vasul sufletului și al trupului lui, când se vor aranja strunele psaltirii lui întru toată smerenia, răbdarea și cucernicia, atunci va veni momentul să răsunе cântarea cea minunată și se vor auzi sunetele cele minunate ale vieții duhovnicești, și *vedea-vor mulți și se vor teme și vor nădăjdui în Domnul* (Psalm 39, 5), căci din unirea cu Domnul iese această cântare nespusă. (*Cuviosul Nikon*, 6, pp. 204-205)

Îl rog pe Domnul să întărească sufletul tău și să sădească în inima

ta credința, nădejdea și dragostea, care sunt cele mai mari și mai însemnate virtuți, căci credința ne face să credem, nădejdea, să nădăjduim, dragostea, să-L iubim pe Dumnezeu, și aceste trei virtuți ne sunt la fel de necesare pentru mântuire, iar fără ele nimeni nu se va învrednici să se desfăteze cu vederea feței lui Dumnezeu și nimeni nu se va putea mântui. (*Cuviosul Lev, p. 185*)

Ascultați-mă, surioară! Nu vă tulburați sufletul cu faptul că sunteți neputincioasă și nu aveți virtuți. Desigur, virtuți mari se prea poate să nu aveți, totuși, nădăjduiesc că aveți virtuți mici, pe care nici nu le vedeți, și se pot aduna destule. Ele în aparență nu sunt mari și nu valorează, chipurile, nimic; totuși, pot fi spre mântuirea sufletului, căci nu numai că nu sunt puține, dar sunt destul de multe. Eu, măcar în parte, vi le voi repeta chiar pe acelea de care nici frăția voastră nu sunteți străină, iar ele există în frăția voastră la nevoie.

Dacă vreodată faceți vreo milostenie cuiva, pentru aceasta veți fi miluită. Dacă suferiți împreună cu cei ce suferă, acesta în aparență nu este un lucru mare, dar cu mucenicii vă veți număra. Dacă îl iertați pe cel ce vă asuprește, pentru aceasta nu numai că vi se vor ierta toate păcatele, dar și fiica Tatălui Ceresc veți fi. Dacă vă rugați din inimă pentru mântuire măcar puțin, vă veți mântui. Dacă nu-l veți osândi pe cel ce greșește, și pentru aceasta veți primi mântuirea. Dacă vă veți muștra pe sine înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele văzute de conștiință, și pentru aceasta veți fi îndreptățită. Dacă vă veți spovedi păcatele înaintea lui Dumnezeu, și pentru aceasta veți primi iertare și răsplată. Dacă vă veți întrista pentru păcate, sau vă veți căi, sau veți vărsa lacrimi, sau veți suspina, suspinul frăției voastre nu va rămâne neștiut de El, căci nu se va tăinui față de El, spune Sfântul Simeon, nicio lacrimă. Iar Sfântul [Ioan] Gură de Aur spune: „Dacă vei plânge numai pentru păcate, El și aceasta o va primi, ca motiv pentru mântuirea ta”. Vedeți câte lucruri săvârșiți, de care nici nu știți. Și este mai bine pentru frăția voastră că vă lăudați mai mult întru neputințele frăției voastre și nu vă admirați virtuțile. Dăruiește-mi, Doamne, să-mi văd greșelile mele, nu virtuțile. Lăsați să le judece dreptul Judecător, iar noi să ne vedem numai păcatele noastre și pentru ele să ne căim în toate zilele și de iertarea lor să ne îngrijim.

Chiar dacă sunteți neputincioasă așa cum sunt și eu, totuși, să nu vă temeți și să nu vă pierdeți nădejdea, ci să-I aduceți mulțumire Domnului

Dumnezeu pentru toate. El se îngrijește de mântuirea sufletului frăției voastre mai mult decât credeți. Și vă va mântui, numai să alergați la El cu nădejde smerită și să faceți ceea ce în aparență este puțin. Căci Domnul Dumnezeu, și puținul ce este săvârșit pentru El, îl va prețui cu preț mare. Și eu vă încredințez cu privire la îndurările Lui, că va pomeni orice jertfă a frăției voastre și, ceea ce pare a fi puțin, El va socoti mult. „Puțină a fost pocăința ta – spune Sfântul [Ioan] Gură de Aur –, dar mare este iubirea de oameni a Domnului; căci pe toți voiește să-i mântuiască și caută un motiv mic”, adică bunăvoința sufletului. (*Cuviosul Moise, p. 331*)

Una este judecata oamenilor și alta este judecata lui Dumnezeu. Spune Domnul prin proorocul: *Și cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre* (Is. 55, 9). După părerea oamenilor, calea mântuirii ar trebui să fie o cale netedă, pașnică și liniștită, dar, după cuvântul Evangheliei, calea aceasta este dureroasă, strâmtă și anevoioasă. *Nu socotiți că am venit, zice Domnul, să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie* (Matei 10, 34), ca să-i despart pe iubitorii de Dumnezeu de iubitorii de plăceri și pe cei cu cuget smerit de iubitorii de lume. În general, mântuirea noastră, după cuvântul cuviosului Petru Damaschin, se află între frică și nădejde. Să nu ne încredem prea mult în sine, dar nici să deznădăjduim, ci cu bună nădejde și încredere în mila și ajutorul lui Dumnezeu să ne străduim să ne petrecem viața în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. Degeaba cauți desăvârșită liniște sufletească pe pământ, fiind stârnită spre aceasta și din stânga și din dreapta de ispititori și totodată gândind destul de puțin din lipsă de experiență duhovnicească; o asemenea stare aparține vieții viitoare, iar *în lume necazuri veți avea* (Ioan 16, 33), le-a spus Domnul apostolilor și tuturor celorlalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 30-31*)

Domnul Însuși, în Sfânta Evanghelie, spune clar și direct: *Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Cuvintele acestea arată, în primul rând, că purtarea jugului lui Hristos constă, mai întâi de toate, în blândețe și smerenie. În al doilea rând, învățătura și zidirea pentru propria noastră viață trebuie să le luăm mai mult din exemplul Mântuitorului Hristos decât din exemplul oamenilor, în care este imposibil a găsi desăvârșire deplină, din pricina neputinței omenești. Și, de aceea, având

motiv întemeiat, nu trebuie să ne tulburăm de faptul că unii nu ne dau un exemplu ziditor, așa cum ne-am dori noi. În același timp, putem greși și pentru faptul că părerile și intențiile oamenilor sunt diferite - unul gândește și judecă într-un fel, iar altul, în alt fel. De aceea și concepțiile religioase sunt diferite. Iar inimile oamenilor le cunoaște numai Dumnezeu. Nu degeaba se spune: una este judecata lui Dumnezeu și alta este judecata oamenilor. Nu fără motiv i-a încredințat Domnul apostolului Petru cheile Împărăției Cerurilor, iar cheile iadului și ale morții le-a ținut la Sine. Sfântul Dimitrie de Rostov explică acest motiv astfel: pentru ca marii sfinți, datorită nedesăvârșirii omenești, să nu-i trimită în iad pe acei oameni care, datorită binelui ascuns, știut numai de Dumnezeu, sunt vrednici să moștenească Împărăția Cerurilor. Iar în al treilea rând, cuvintele Mântuitorului arată că neliniștea și tulburarea noastră sunt provocate nu de ceilalți, ci de noi înșine, de lipsa noastră de blândețe și smerenie. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 63-64*)

Tu ai o neputință: calea cea simplă a Domnului o ramifici în mai multe căi, de vreme ce Sfânta Scriptură și însăși experiența demonstrează că trebuie să simplifici calea evanghelică a vieții, unind poruncile și virtuțile cele mai mici într-unele mai mari. Sfântul psalmist David spune despre aceasta următoarele: *Toate căile Domnului sunt milă și adevăr* (Psalm 24, 11), adică fiecare creștin, dacă îi va arăta aproapelui toată mila și îngăduința față de lipsurile lui, iar de la sine va pretinde tot adevărul lui Dumnezeu, va fi un iscusit împlinitor al poruncilor lui Dumnezeu, unind căile cele multe ale Domnului numai în două căi. Și în Evanghelie se spune: *Ci toate câte voiți să vă faceți vouă oamenii, asemenea și voi faceți lor* (mai întâi), *că aceasta este Legea și proorocii* (Matei 7, 12). *Iată acum vreme potrivită* (2 Cor. 6, 2), spune Apostolul. Așadar, de acum să începem să unim căile cele multe și ramificate într-o singură cale a Domnului. Acest mijloc este bun prin faptul că îi dă creștinului posibilitatea de a se liniști, ceea ce omul nu găsește dacă merge pe mai multe căi, fracționând și ramificând calea cea simplă a Domnului. Iar dacă omul se liniștește, atunci este capabil să se îndrepte spre împlinirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, grăind împreună cu Psalmistul: *Pentru aceasta spre toate poruncile Tale m-am îndreptat, toată calea nedreaptă am urât* (Psalm 118, 128). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 76*)

De acum, să ne străduim să punem început temeinic, să nu mai ramificăm calea lui Hristos în multe și felurite căi, ci să unim laolaltă ceea ce este important: să-L iubim pe Dumnezeu din tot sufletul și să trăim în pace și sfințenie cu toții și să nu gândim rău sau bănuitor despre nimeni. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 89*)

Tocmai în aceasta constă greșeala din partea noastră, că nu voim să ne supunem voii atotbunei pronii a lui Dumnezeu, care ne arată prin anumite împrejurări calea cea ziditoare de suflet și tot căutăm o cale liniștită, ce există numai în vis, iar în realitate nu există pe pământ; nu toți, ci numai unii vor găsi liniștea atunci când li se va cânta: „Cu sfinții odihnește”. Căci soarta pământească a omului înseamnă necazuri, osteneală, boli, nevointă, tristeți, neînțelegeri, strâmtorare, pierderea unuia sau a altuia, supărări, tulburări, răzvrătirea patimilor, lupta cu ele, biruință sau istovire, sau deznădejde și altele asemenea lor. Nu în zadar a spus proorocul David: *Nu este pace în oasele mele de la fața păcatelor mele* (Psalm 37, 3). Și dreptul Iov a strigat: *Lasă-mă, căci zilele mele sunt o suflare* (Iov 7, 16). Iar noi ne tot învârtim în jurul întrebării dacă nu s-ar putea cumva să se aranjeze lucrurile ca să avem liniște și deseori gândim așa: dacă nu ar fi această piedică și nu ar fi aceste împrejurări, și nu ar fi acest om care să se pună de-a curmezișul, mie mi-ar fi mai ușor și aș fi mai liniștit; dar uităm că piedicile acestea deseori vin din lăuntrul nostru, ca și gândurile rele. De unde zac patimile, de acolo ies toate piedicile, neplăcerile, neorânduiri și neînțelegerile noastre. Dar va înlătura toate acestea Cel ce a venit să-i mântuiască pe cei păcătoși, dacă ne vom pocăi, ne vom smeri și ne vom supune. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 112*)

În ultima scrisoare îți exprimi mirarea și nedumerirea, văzând cât de grea este calea mântuirii. Acest lucru de mult l-a arătat Însuși Domnul în Evanghelie: *Strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață* (Matei 7, 14). De aceea îi ferește Domnul pe cei ce merg pe această cale fără să se clatine, zicând: *Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi odihni pe voi. Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 28-29). Și atunci jugul Meu va fi pentru voi bun, și povara Mea ușoară (Matei 11, 30). Potrivit cu acestea, toți sfinții spun că răbdarea și smerenia biruie totul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 103*)

Începutul mântuirii constă în a renunța la toate voile și părerile noastre și a face voia lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 124*)

Întrebare: „Cum să mă mântuiesc?”

Răspuns: „Pe cât poți, să te umilești ziua și noaptea și să te silești să te vezi mai prejos decât orice om: aceasta este calea cea adevărată, iar în afara ei alta nu există pentru cel ce voiește să se mântuiască, întru Hristos, Cel care îl întărește”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 396*)

E drept că, după acele ieșiri, nu ai de unde să aștepti bucuria duhovnicească, ce este străină și total necunoscută de cei ce iubesc lumea. Dar, cu toate acestea, de partea ta ai avantajul că, deși nu ești părtașă luminii, totuși nici întunericul nu te atrage: simți în inimă negura nesăbuită a plăcerilor lumești. Însă acest adevăr nu îl poate înțelege oricine, ci numai cel căruia îi este dat de sus. *Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl, Care M-a trimis, și Eu îl voi învia în ziua de apoi* (Ioan 6, 44). Și rațiunea aceasta, și simțirea aceasta nu se dau tuturor, ci numai celor aleși, celor pe care Însuși Mântuitorul nostru i-a cerut de la Dumnezeu: *Eu pentru aceștia Mă rog; nu pentru lume Mă rog, ci pentru cei pe care Mi i-ai dat. Părinte Sfinte, păzește-i în numele Tău, în care Mi i-ai dat, ca să fie una precum suntem și Noi* (Ioan 17, 9-11). (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 313-314*)

Și când s-au împlinit zilele înălțării Sale, El S-a hotărât să meargă la Ierusalim (Luca 9, 51), S-a pregătit să meargă la Ierusalim pentru jertfa Sa. În sens duhovnicesc, aceasta înseamnă că orice creștin, care, asemenea lui Hristos, s-a hotărât să meargă la Ierusalimul de Sus, adică să petreacă o viață duhovnicească pentru Împărăția Cerurilor, trebuie să se pregătească pentru această călătorie, să se hotărască să trăiască în nevoie. Trebuie să se pregătească și să se hotărască, căci această călătorie cere nevoie, silire de sine spre săvârșirea tuturor virtuților, prin care se dobândește Împărăția Cerurilor. Trebuie să se pregătească și să se hotărască, pentru că împotriva săvârșirii virtuților stau diferite necazuri, ispite, piedici, cel mai mult din partea oamenilor, care sunt influențați de vrăjmașul mântuirii noastre. Vrăjmașul dorește să împiedice buna intenție și le insuflă oamenilor lumii acesteia ură față de robii lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 291-292*)

Nu vă bateți cu pumnii în piept, nu căutați daruri înalte, ci adunați-vă cu cei smeriți: *De cele ce ziceți în inimile voastre, întru așternuturile voastre, vă căiți* (Psalm 4, 5), muștrați-vă pe voi înșivă pentru greșeli și acest lucru va fi mai bun decât înaltele voastre virtuți, datorită cărora vă îngâmfați. Atât timp cât ne aflăm în această luptă, nu trebuie nici să avem îndrăzneală, dar nici să cădem în deznădejde. Despre acestea v-am scris mult, totuși, să vă povățuiască harul lui Dumnezeu, care desăvârșește totul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 44*)

Maică N.! Copilașul meu, care nu ai statornicie! Ba tinzi peste măsură la cele de sus, ba te cobori peste măsură la cele de jos, după cum se vede din scrisoarea ta! Ca să îndrepti situația ta încurcată, îmi ceri voie să te îndeletnicești cel mai mult cu lectura duhovnicească, iar pravila de rugăciune s-o reduci. Dar în Evanghelie se poruncește aceasta s-o faci și pe cealaltă să n-o lași. Această regulă s-o ții, urmând totdeauna calea de mijloc și păstrând măsura și într-un caz și în celălalt. Atunci și situația ta și starea sufletească se vor îndrepta. Sfântul Isaac Sirul spune: lucrarea săvârșită cu măsură și cu osteneală nu are preț. Atât este ea de prețioasă, atât este de folositoare și mântuitoare, iar extremele sunt de la diavol, adică vin din insuflarea și îndemnul diavolului, de aceea, în pofida aspectului plăcut, întotdeauna aduc vătămare sufletului; ferindu-te de ele, să citești și să te rogi cu măsură, pe rând, fără să reduci deloc din pricina lenevirii, sau a grijilor lumești, sau a pretențiilor ce le ai din partea celorlalți. De Dumnezeu înțelepțiții părinți ne învață că întotdeauna și în toate este mai bine să ne muștrăm pe noi înșine și în orice situație neplăcută să dăm vina pe noi, nu pe ceilalți. Atunci vom găsi liniștea și pacea sufletească și vom merge pe calea cea adevărată a mântuirii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 86*)

Beția

Am citit scrisorica dumneavoastră, în care descrieți patima cea pierzătoare a beției pe care o aveți și pe care o hrăniți în ascuns. De multe ori v-am sfătuit să vă îndreptați, dar, din păcate, fără izbândă; rugați-vă singur Domnului Dumnezeu pentru izbăvirea de acest jug chinuitor, dar, poate, gândiți că acum sunteți nevrednic să vă apropiați în rugăciune de Dumnezeu; păi, când veți fi vrednic, când veți avea această vrednicie?

Nevrednicia dumneavoastră nu vă face rău, doar că se cere să renunțați la pofte și să alergați cu pocăință la Tatăl Ceresc, iar Domnul, văzând întoarcerea dumneavoastră, vă va ierta păcatele, căci, unde se înmulțește păcatul, acolo prisosește harul; aveți grijă, N., că tuturor se cuvine a ne înfățișa înaintea Judecătorului Hristos: înaintea Judecății lui Dumnezeu, nu a oamenilor, veți sta și dumneavoastră. Nu fiți nepăsător față de sine! Dumnezeu voiește să vă mântuiască. Să aveți, așadar, și dumneavoastră voință, și vă veți mântui. (*Cuviosul Lev, p. 154*)

Te felicit și pe tine, cinstite N., cu bucurie, și pe toată familia ta: să dea Dumnezeu ca buna credință să domnească în casa voastră și tu, de bucurie, să încetezi cu păhărelul. Eu te-am sfătuit și ți-am poruncit, ca duhovnic, să încetezi să mai bei. Este rău, foarte rău. Ție îți faci rău. Cazi în robie. Două păhărele pe zi poți să bei dacă îți este atât de greu să renunți, altfel, frate, va trebui să fii pus la metanii ca la mănăstire, ca să-l rogi pe protectorul tău, Sfântul Nicolae, să te dezvețe de băutură. (*Cuviosul Lev, p. 150*)

În scrisoare îmi descrii slăbiciunea ta, din pricina căreia nu numai că nu te-ai înfrânat, dar ai slăbit și mai mult.

Și-ți dorești să primești prin mine, păcătosul, povață pentru îndreptarea vieții tale. Și nu refuz să-ți scriu spre tămăduirea sufletului tău din scrierile Sfinților Părinți. Tu singur vezi că prin purtarea ta pierzi și Împărăția Cerească, și desfătarea și bunăstarea de aici. Și prin ce putem aduce înapoi sfințenia și nevinovăția de la început?

Te rog, nu-ți pierde nădejdea față de mântuirea ta, ci nădăjduiește în bunătatea nemărginită a lui Dumnezeu și împacă-te înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, și cere-i sfaturi fratelui tău, căci Domnul caută la cei blânzi și smeriți, iar celor mândri le stă împotrivă. (*Cuviosul Lev, p. 153*)

Am citit scrisoarea ta în care îmi descrii neorânduielile din viața ta creștinească și te compătimesc din suflet pentru starea sărmană a sufletului tău. Spune-mi, te rog, cum ne vom înfățișa noi înaintea Mântuitorului nostru când va veni să ne judece, cu ce ochi ne vom uita la El, când noi nu vrem nici cu degetul să ne atingem de Sfânta Lui Cruce, adică nu vrem să ne înfrânăm deloc de la patimile noastre? Te rog și te implor, N., în numele dragostei Domnului Iisus Hristos, fii atent cu viața ta, prin care, poate, însuși numele lui Dumnezeu îl hulești. Pune-ți măcar în gând și

încearcă să te înfrânezi puțin de la această patimă pierzătoare, căci cei ce se silesc dobândesc Împărăția lui Dumnezeu. Și te rog a doua oară să te silești, și Domnul te va ajuta, numai să chemi cu credință numele Mântuitorului Iisus Hristos, căci El, fiind atotputernic, pe cel slab îl întărește, pe cel descurajat îl îmbărbătează, pe cel căzut îl ajută, iar pe cel șovăitor îl îndrumă. (*Cuviosul Lev, p. 151*)

Mă doare să aud că te lași influențat de gândurile tale și, urmându-le, îți pregătești mânia lui Dumnezeu. De multe ori te-am sfătuit să te înarmezi cu toată puterea împotriva gândurilor rele, care îți aduc pierzarea și, dacă ele, spre a face plăcerile trupului, cer păcatul, adu-ți aminte de Judecata lui Dumnezeu și de moartea ta și atunci nu numai să bei, dar nici să mănânci nu vei mai vrea. Străduiește-te să te înfrânezi, și Domnul te va ajuta. (*Cuviosul Lev, p. 155*)

Am primit scrisorica ta, din care se vede că nu ne-am silit deloc spre îndreptarea vieții noastre și spre zidirea sufletului și suntem ca smochinul cel neroditor, de aceea suntem peste măsură de deznădăjduiți, că sfaturile cele ziditoare de suflet nu le împlinim, dar, totuși, măcar de acum încolo să punem început bun și cu ajutorul Celui Preaînalt să te străduiești să fii treaz, iar pentru cele necesare să nu-ți pătezi conștiința, ci toate gândurile rele să le descoperi fratelui tău și așa să te păzești. (*Cuviosul Lev, p. 156*)

Îmi scrii că soțul tău bea prea mult, iar tu te porți aspru cu el și îl bați atunci când nu este treaz. Cu bătaia nu rezolvi nimic, ci mai rău îl superi. Mai bine roagă-te cu credință și cu osârdie pentru el la Sfântul Ioan, Botezătorul Domnului, și la mucenicul Bonifatie ca Domnul cel Atotbun, pentru rugăciunile plăcuților Săi, să-l întoarcă de la calea cea pierzătoare cu judecățile pe care le știe El și să-l aducă pe calea trezviei și a vieții înfrânate. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 206*)

Bucuria

Să se bucure sufletul tău întru Domnul, Cel ce în haina mântuirii ne-a îmbrăcat și cu veșmântul veseliei ne-a înfășurat și prin Apostolul ne spune: *Bucurați-vă pururea. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu* (1 Tes. 5, 16;18). Cuvintele Apostolului arată clar că ne este

mai de folos să ne bucurăm totdeauna, nu să ne întristăm dacă deseori nu izbândim, însă putem să ne bucurăm numai atunci când Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru faptul că prin înfrângerile noastre ne smerește și, vrem sau nu vrem, ne determină să alergăm la El și, cu smerenie, să-I cerem ajutorul și apărarea. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 133*)

Trebuie să începi mulțumind pentru toate. Începutul bucuriei este să fii mulțumit cu starea ta. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 52*)

Îmi scrii că săptămâna a 7-a o iubești nu mai puțin decât pe cea Luminată, dar așa și trebuie să fie, căci în ea se pomenesc mântuitoarele patimi ale Domnului, îndurate pentru mântuirea noastră. Să te gândești la suflet întotdeauna este de folos, mai ales de Paști. Iar faptul că nu ai bucurie desăvârșită, probabil, este din pricină că mai există păcate, care o împiedică. Trebuie să te mustri pe tine și să te smerești mai mult, socotindu-te nevrednică de bucurie. Iar smerenia este mai prețioasă decât toate celelalte virtuți, și chiar decât bucuria duhovnicească. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 267*)

Îmi scrii că uneori îți vine o bucurie teribilă, nestăpânită, sălbatică, diavolească și te chinuie cumplit și că orice necaz sufletesc îți aduce mai multă bucurie decât această bucurie nesuferită. Acum vezi singură că bucuria aceasta este din partea potrivnică, dar totodată să știi că această bucurie nestăpânită nu vine fără motiv, ci, probabil, cândva s-a întâmplat ca din lipsă de experiență și de prudență să primești bucuria cea înșelătoare ca pe una adevărată. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 10-11*)

Mânia

Mânia este una dintre cele trei părți ale sufletului, dată nouă nu pentru a ne mânia pe aproapele, ci pentru a avea râvnă împotriva păcatului, iar dacă ne mâniem pe aproapele nostru, facem aceasta împotriva firii. Mânia își ia în noi puterea din mândrie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 450*)

Tu spui: câteodată îmi înfrânez furia, venindu-mi în fire, și Îi cer Creatorului meu iertare: de aceea nu se poate spune că nu-ți pare rău

pentru greșelile tale. Despre furie îți spun că, după părerea mea, acestea sunt pur și simplu mânie și iuțime, care vin din mândrie, nu de la natură și mai mult din pricină că, orice făceai înainte, părea a fi bun și primeai laude, iar alteori muștrări și în toate procedai după voia și mintea ta, de unde și-au luat acestea puterea, iar acum trebuie să le vindeci prin cele opuse lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 214-215*)

Aveți zălogul părții mânioase, adică arșagul, care în situațiile neplăcute se aprinde și lucrează. Trebuie să aveți grijă de vindecarea lui, dar cum să-l vindecați? După cât se pare, sunteți pașnic și liniștit atunci când nu vă tulbură nimeni, dar patima zace înlăuntru, iar într-o situație potrivnică ea se aprinde și lucrează. Așadar, cel care ne tulbură nu face decât să ne-o arate, ca noi să ne îngrijim de vindecarea ei prin muștrare de sine, smerenie, îngăduință și milă, însă aceasta nu se poate face dintr-odată, ci treptat, cu ajutorul lui Dumnezeu; așa trebuie să înțelegem și cu privire la celelalte patimi. Dacă există cel ce lucrează conform patimii, există și cel ce se împotrivesc patimii și există și cel ce dezrădăcinează patima. Noi, deși încă nu o putem dezrădăcina, totuși, dacă ne vom împotrivi ei, vom ajunge și la dezrădăcinarea ei, adică la vindecarea ei. Iar oamenii care ne arată patimile sunt uneltele lui Dumnezeu; așa trebuie în ceea ce privește iubirea de sine, mândria și orice patimă: să veghem asupra noastră și să ne luptăm cu ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 691*)

Mânia vă arată starea dumneavoastră lăuntrică, pe care trebuie s-o biruiți prin muștrarea de sine, răbdare și dragoste, nu prin atenția la slăbiciunile aproapelui și prin osândirea lui, iar uneori vi se fac și dumneavoastră neazuri și, desigur, nu fără știrea proniei lui Dumnezeu, ca să vi se arate neputința și să vi se dea mijlocul pentru vindecarea ei – prin luptă, împotrivire și smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 213*)

În privința mâniei, vă sfătuiesc să vă păziți de ea ca de otravă, căci în mod vizibil păgubește sănătatea, zădărnicește mijloacele medicale și curmă însăși viața. Putem spune unul și același lucru și fără venin, căci cuvântul blând are mai multă putere. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 17-18*)

Împotriva mâniei să punem răbdarea, muștrarea de sine și cugetarea la patimile lui Hristos. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 38*)

Referitor la mânia ta, trebuie prin toate mijloacele să te străduiești să te abții ca să nu dobândești nefericitul obicei de a te înfuria, căci acest viciu insuportabil nu se vede atât în noi înșine, cât se vede în ceilalți. Și cei ce se mânie în deșert se fac vinovați de focul gheenei. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 21*)

Cum îți vine mânia, spune numai: „Doamne, miluiește-mă!” Prin rugăciune se curățește orice întinăciune. (*Cuviosul Nectarie, 13, p. 93*)

Ea [mânia] se vindecă nu prin însingurare, ci prin relația cu aproapele și prin răbdarea necazurilor pricinuite de el, iar în cazul în care suntem biruiți de ele, prin recunoașterea neputințelor noastre și prin smerenie. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Cine se simte aplecat spre mânie, furie, răzbunare și vicleșug, acela să urmeze tăcerea”. (*Cuviosul Lev, 12, pp. 369-370*)

Îmi pare foarte rău, N., că tot nu ești sănătos. Te sfătuiesc și te rog: nu te lăsa cuprins de mânie! Merită vreun lucru sau orice altceva să te împrăștii și să-ți pierzi sănătatea? Dacă se întâmplă ceva și nu este așa cum te aștepti sau este împotriva voii tale, trebuie să taci, lăsând totul în voia lui Dumnezeu, și așa să te liniștești. Și, încetul cu încetul, te vei obișnui; căci obișnuința este cea care întărește și răul și binele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 72*)

Împrăștierea

Bine că ai înțeles cât de vătămătoare sunt pentru tine împrăștierea și relațiile cu mirenii. Experiența neplăcută a acestor situații o vedem la mulți. Roagă-L pe Dumnezeu ca pe viitor să nu mai îngăduie să fii atrasă în ele, iar pentru cele trecute să faci pocăință. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 278*)

Ești împrăștiată în biserică. Deprinde-te puțin câte puțin să nu te mai împrăștii. Pentru aceasta, străduiește-te să ascuți cu atenție și să pătrunzi sensul celor ce se cântă și se citesc. De asemenea, adu-ți aminte mai des de moarte, de judecata lui Dumnezeu și de chinurile veșnice. Și nu da frâu liber ochilor tăi. Uită-te mai mult la sfintele icoane, căci la

oameni nu este bine să te uiți. Nu poți răbda un cuvânt jignitor. În acest caz, muștră-te pe tine mai mult și smerește-te, socotindu-te mai rea decât toți oamenii. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 273*)

Te plângi că ești împrăștiată, că nu te poți ruga totdeauna cu atenție. Păi, nimeni din cei ce trăiesc pe pământ nu poate să se roage totdeauna cu atenție. Aceasta, după observația Sfântului Ioan Scărarul, le aparține numai îngerilor. (*Cuviosul Iosif, p. 97*)

Dreapta socoteală

Cunoștința adevărului sau dreapta socoteală se dobândește din smerenie, iar smerenia din necazuri, după cuvântul Sfântului Petru Damaschin, și cine fuge de necazuri fuge de mântuirea lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 642*)

Trebuie să ții minte că, în toate lucrările noastre, Dumnezeu se uită la intenția și voința noastră, să vadă dacă facem ceva numai pentru El și folosul sufletului nostru, nu pentru plăcerea oamenilor sau a noastră, fiind molipsiți de slava deșartă și de îngâmfare. Și, de aceea, în toate avem nevoie de felinarul nostru, de dreapta socoteală, a cărei maică este smerenia. Unde nu este lumină, acolo totul este întunecat, și, unde nu este smerenie, toate lucrările noastre sunt deșarte, spun Sfântul Casian, Sfântul Ioan Scărarul și Sfântul Isaac Sirul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 117*)

Spui că nu ai dreaptă socoteală; aceasta, pentru că nu ai smerenie și te lași condusă de părerea de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 256*)

Discuția domniei voastre cu N., chiar dacă a fost dreaptă, totuși, cine se află în ceartă, nu poate judeca drept, mai ales atunci când încă nu există muștrare de sine, că pentru unul este ușor, iar pentru altul este greu. Desigur, mutarea în alt loc fără pricină binecuvântată nu aduce niciun folos, ci doar schimbă o luptă cu alta, dar, poate, o întâlnește pe aceeași. Nu vă sfătuiesc să intrați în asemenea subiecte, ci să vă abțineți cu îndârjire de la cuvânt. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 268*)

Mă întrebați cum să vă deprindeți cu dreapta socoteală. Aceasta

este darul lui Dumnezeu, nu al oamenilor; de aceea, de la oameni este cu neputință a învăța. Sfântul Ioan Scărarul spune: „Din smerenie vine ascultarea, din ascultare, smerita cugetare, iar celor cu smerită cugetare, Dumnezeu le dă și darul dreptei socoteli”. Și, de vreme ce noi mai mult de jumătate din viață am petrecut-o fără ascultare, în samavolnicie, este cu neputință să avem dreapta socoteală. De aceea și trebuie de acum încolo să ne smerim înaintea lui Dumnezeu și a celor ce viețuiesc împreună cu noi și să ne păzim ochii noștri, să nu-i muștrăm și să nu-i osândim pe ceilalți. Căci, oricât de mari ar fi păcatele pe care ni le arată potrivnicul nostru în ceilalți, totuși, în comparație cu păcatele noastre, ele sunt mult mai mici. Așadar, să-L rugăm pe Domnul: „Doamne și Stăpânul vieții mele, duhul curăției, al gândului smerit, al răbdării și al dragostei, dăruiește-l mie, slugii Tale”. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 280-281*)

Una este mintea și alta este dreapta socoteală. Dreapta socoteală este darul lui Dumnezeu, ca și tot darul care este de la Dumnezeu în noi. Însă dreapta socoteală este mai presus decât celelalte daruri și nu se dobândește dintr-odată. Omul poate fi foarte inteligent, dar să nu aibă deloc dreaptă socoteală, poate să-și satisfacă trebuințele cele mai mărunte, animalice, să aibă ibovnice și chiar să nu-L recunoască deloc pe Dumnezeu. Există oameni trupești care trăiesc numai pentru pânțec, pentru desfrâu. Există oameni sufletești, care sunt mai presus decât cei trupești. Și, în sfârșit, există oameni duhovnicești. Diferența între oamenii sufletești și cei duhovnicești este uriașă. Căci, așa cum spune Apostolul: *Omul firească nu primește cele ale Duhului lui Dumnezeu, căci pentru el sunt nebunie și nu poate să le înțeleagă, fiindcă ele se judecă duhovnicește* (1 Cor. 2, 14). El poate cunoaște orice înțelepciune omenească, într-un cuvânt, orice filosofie, dar judecată duhovnicească nu are. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 30, din 23.02.1908*)

Este lucru de laudă să primim totul cu simplitate, dar este mai de folos să răspundem înlăuntru cu chibzuință și cu dreaptă socoteală. (*Cuviosul Lev, p. 234*)

Am observat la tine o greșală destul de mare. Judeci multe lucruri, ca să nu spun pe toate, potrivit cu alcătuirea ta trupească și cu multe obiiceiuri și concepții înrădăcinate în tine și în funcție de acest lucru ești gata

să scrii noi reguli pentru toți, deși este nevoie de o părere corectă și de o judecată creștinească sănătoasă ca nu numai faptele noastre, dar și gândurile și părerile să le avem după regulile legii ortodoxe și după rânduielile Sfinților Părinți și, mai întâi de toate, după poruncile lui Dumnezeu. Și pentru ceea ce se dovedește în noi a fi nepotrivit cu poruncile lui Dumnezeu și cu rânduielile Sfinților Părinți trebuie să facem pocăință și să ne smerim înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, nu să născocim reguli noi spre îndreptățirea noastră. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 49*)

Nu în zadar se spune în *Pateric* că dreapta socoteală este mai presus decât toate virtuțile, iar tu te lași condusă numai de dorință fără să ai dreaptă socoteală, fără să vezi dacă pe viitor va fi ușor să-ți împlinești această dorință și uiți cuvântul evanghelic al Domnului, Care spune: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 33*)

Rațiunea duhovnicească

Nu trebuie să ne îndrăgostim de noi înșine și să credem că suntem mai buni decât ceilalți, ci să ne socotim ultimii dintre toți; în aceasta constau și rațiunea duhovnicească, și învățătura duhovnicească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 237*)

Încetul cu încetul să pui început, să nu te încrezi în tine, să nu-ți pui nădejdea în rațiunea ta, să te lepezi de voia ta și Domnul îți va da cunoștința adevărului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 219*)

Să te păzească Domnul de toate cursele și urzelile vrăjmașului și să-ți dea cunoștința adevărului, care se dobândește prin smerenie.

Din păcate, astăzi peste tot se vorbește și se scrie atât de liber despre religie, nu spre zidire, ci spre îndoială; domnesc plăcerile trupești și tânăra generație este înclinată mai mult spre libertatea, nu spre înfrânarea simțurilor și îi dă libertate rațiunii, chiar dacă este întunecată. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 443-444*)

Străduiește-te să dobândești minte și înțelepciune, dar nu pe oricare, ci pe cele adevărate, drepte, monahicești, tari, nu îndărătnice – și în afară să te judeci după ceea ce faci, nu după ceea ce gândești. – De gândit,

poți să gândești mult, dar lipsa înfăptuirii te dă în vileag. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 65*)

Mă întrebi în ce chip poți ajunge să dobândești rațiunea duhovnicească.

Prin smerenie, frică de Dumnezeu, păzirea conștiinței și răbdarea necazurilor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 65*)

Rațiunea noastră este plăcută lui Dumnezeu dacă are smerenie, dar, dacă are mândrie, este lepădată de El. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 594*)

Raiul

Mă bucur că Optina noastră ți-a plăcut atât de mult că ți s-a părut un rai. Totuși, de noi înșine depinde raiul nostru: rabdă, smerește-te – și vei dobândi raiul în tine înșăți. Precum spune un sfânt: „Nu căuta nici Roma, nici Ierusalimul, ci gătește-ți casa sufletului și vor veni la tine nu numai Petru și Pavel, ci Însuși Domnul cu Preacurata Sa Maică și cu cele îngerilor și ale sfinților”. De aceea, nu te mâhni, că nu ai ajuns acolo, ci străduiește-te și începe nu de sus, ci de jos, de la smerenie, de la musttrarea de sine. Spune în sinea ta: „Eu sunt nevrednică să trăiesc în viața aceasta în rai. Învrednicește-mă ca măcar după moarte să moștenesc împreună cu tâlharul cel înțelept raiul Tău”. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 57*)

Gelozia

Văd că începe să vă cuprindă o neputință rea – gelozia. Dacă este așa – lepădați-o. Căci și liniștea frăției voastre o năruți și pe mine mă supărați, răsplătindu-mă prin nerecunoștință pentru grija pe care v-o port. Mă mângâi cu nădejdea că acum încă învățați și că pe viitor veți fi mai iscusită și mai smerită. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 204-205*)

În ce privește nesăbuita ta întrecere îți spun, soră, cât se poate de simplu: tu vezi lucrurile ca o fetiță care, deși nu este foarte geloasă, totuși este departe de a fi înțeleaptă (dacă luăm în considerare numai neputința). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 287*)

Râvna nehibzuită

Doi dintre renumiții stareți optineni spuneau deseori, unul că iscusința este jumătate de sfințenie, iar celălalt, când cineva greșea din râvnă nehibzuită, întotdeauna spunea: „Este sfânt, dar nu este iscusit”; pentru că neiscusința, pe lângă râvna nehibzuită, deseori poate produce încurcături fără rost și chiar păcate. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 84*)

Ție și surorii tale v-am scris de multe ori să luați seama numai la voi însevă, să stați numai în chilia voastră și să nu vă băgați deloc în ceea ce nu vă privește. – Însă tu, parcă în ciuda tuturor acestora, te-ai băgat și te-ai încurcat în treburile altora și ai luat niște inițiative care sunt mai presus de tine și de toți cei din jurul tău.

Acolo unde nu s-au priceput arhipăstorii, tu cu nesăbuiță și înfumurare ai îndrăznit să pui la cale soarta egumenelor, uitând cuvântul Atotputernicului Dumnezeu, care spune: *Prin mine împărățesc împărății și principii rânduiesc dreptatea* (Pilde 8, 15). Cine ești tu de ai hotărât împotriva rânduielii proniei lui Dumnezeu să statornicești dreptatea ta? Ar fi mai bine să renunțăm la ceea ce este mai presus de noi și să ne îndeletnicim cu ceea ce ne privește pe noi, adică să tindem spre frica de Dumnezeu, spre păzirea conștiinței noastre după Dumnezeu, spre smerita înțelepciune și spre muștrarea de sine, fără de care omul nu va putea rezista în viața duhovnicească, ci va avea parte numai de multe osteneli și necazuri, iar roadele și răsplata nu le va găsi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 72*)

Deseori ești luptat de râvna cea nehibzuită. Înțelegi și singur că această râvnă vatămă, dar, în același timp, spui că nu poți să nu ai râvnă și să nu-i mustri pe cei necuviincioși. În primele zile ale instalării tale în acest loc eu ți-am scris și ți-am demonstrat că ți-ai ales un loc dificil, care nu se potrivește cu starea duhului tău. Te-ai așezat într-un oraș aglomerat ca să te liniștești, uitând cuvintele Sfântului Efrem Sirul, care spune: dacă vulturul își va face cuibul pe o casă locuită, nu numai că nu va avea liniște, dar va pierde și vederea ageră din pricina fumului. Ce te determină să mergi la cei necuviincioși și, stând în genunchi, să-i rogi și să-i îndemni la buna cuviință, dacă nu fumul, care se împrășteie și îți supără ochii cei sufletești? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 116*)

Părinții

Ești tristă că te-au părăsit părinții: ei nu te-au părăsit deloc, ci te pomenesc mai mult decât crezi, dar Dumnezeu nu le insuflă să te mângâie degrabă, ci, când va veni vremea, toate se vor schimba și îți vor aduce fel de fel de lucruri. Dar atunci vei pierde mult din ceea ce este mai scump decât toată lumea aceasta trecătoare. Acum Domnul te încearcă, să vadă cum te porți. Și, ca să-L îndupleci să aibă milă de părinții tăi, este un lucru de o clipă. Adu-ți aminte de Mardoheu din cartea Esterei. Cum împăratul lui nu l-a răsplătit cu nimic mulți ani de zile, iar el era unchiul soției împăratului și cel mai devotat slujitor. Însă, toate la vremea lor. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 174*)

Nu te supăra pe părinți. Ei nu ne înțeleg pe noi. Dacă ar veni după noi – ar afla cât de greu este aici. Iar pentru faptul că îți este greu – nu te întrista! În aceasta sunt toate cununile noastre – în această greutate! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 176*)

Nu-ți iubești mama – din pricina mândriei, pe care nu o vezi în tine, dar de care ești plină. Dacă ea ar fi renumită, ai iubi-o și te-ai umfla în pene. Amintește-ți a cincea poruncă! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 204*)

Faptul că tatăl tău nu te iubește – îți este mai de folos decât dragostea și mângâierea lui. Adu-ți aminte de marea plăcută a lui Dumnezeu, de tânăra nevoitoare și sfânta muceniță Varvara. Nici pe ea nu o iubea tatăl ei. Dar, oare, a pierdut ea ceva? Dimpotrivă, de o sută de ori a câștigat. Și mai mult decât atât, în lumea creștină și acum strălucește, ca o stea luminoasă, ajutându-i pe cei neputincioși. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 320-321*)

Pentru faptul că nu ai mamă și nimeni nu vine la tine în vizită – bucură-te. Însăși Maica Domnului te va păzi. Căci s-a spus: *Că tatăl meu și mama mea m-au părăsit, dar Domnul m-a luat* (Psalm 26, 16). Monahului îi este greu să trăiască cu părinții. Iar faptul că trăiești monahicește se vede din necazurile pe care le ai și pe care după puterea ta le rabzi. Nu-ți pierde nădejdea. Domnul te va mântui. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 105*)

În ceea ce privește binecuvântarea mamei tale pentru intrarea în mănăstire să nu te neliniștești: și despre tine, și despre mine, și despre toți cei ca noi Domnul Însuși a spus: *Cel ce iubește pe tată ori pe mamă mai mult decât pe Mine nu este vrednic de Mine* (Matei 10, 37). Dacă te smerești înaintea ei și îi ceri binecuvântare acum – nu este de prisos. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 141)

P. I. îmi cere sfatul, întrebându-mă cum să procedeze cu tatăl lui. Îmi pare rău pentru el, dar nu are ce face, trebuie să îndure de la tatăl lui. Dacă există ceva de neîndurat pentru el, să știe că în istoriile bisericești în multe locuri vedem porunca de a-i cinsti pe părinți, oricum ar fi ei. Ascultă ceea ce vă spun și ție și lui: cel ce-l cinstește pe tatăl său își curățește păcatele sale, cel ce-l cinstește pe tatăl său se va bucura de fiii săi și în ziua rugăciunii sale va fi auzit, cinstește-l pe tatăl tău și vei avea asupra ta binecuvântarea sa. Fiule, ai grijă de bătrânețea tatălui tău, chiar de își pierde mințile, nu-l dojeni și nu-l muștra cu toată puterea ta, căci rugăciunea părintelui nu va fi uitată înaintea lui Dumnezeu; nu-l ponegri pe tatăl tău, căci blestemat va fi de Domnul cel ce-i va supăra pe tatăl și pe mama sa. Iar dacă tatăl său îl lasă să plece cu binecuvântare, este altceva. Dumnezeu să-l binecuvânteze. Dacă nu, îl sfătuiesc să rabde. (*Cuviosul Lev*, p. 219)

Rudele

Nu trebuie să te îngrijorezi atât de mult privind soarta rudelor tale, ci întru răbdarea sufletului să-ți pui nădejdea mai mult în Domnul, cu atât mai mult că acest atașament este vătămător pentru inimă și străin de devotamentul pe care trebuie să-l ai față de Cel Preaînalt, și pentru că toate întâmplările nu sunt oarbe, ci sunt rânduite de Înainte-vederea Ocârmuitorului lumii. Oricât de sensibili am fi, totuși niciodată nu putem suferi pentru aproapele atât cât suferă Creatorul nostru și, cu cât suntem mai sensibili față de un lucru, cu atât suntem mai orbi și mai pătimiși în judecarea lui. Tocmai pentru aceasta și trebuie cel mai mult să ne încredințăm pe noi și pe aproapele nostru proniei Tatălui Ceresc, să fim cât se poate de cumpătați, să nu lăsăm inima să ajungă la mâhnire nemăsurată și nechibzuită. (*Cuviosul Lev*, p. 169)

Ține minte cuvintele pe care le spuneau stareții: de aproapele depind și viața și moartea noastră. Iar eu spun pe scurt: străduiește-te să dobândești viața și să scapi de moarte, viețuind cu aceia cu care viețuiești, silindu-te să ai ceea ce a poruncit Apostolul, adică bunătate, milostivire, compătimire și dragoste (cf. Gal. 5, 22), care este *împlinirea legii* (Rom. 13, 10), dar cum? Ascultă-l pe același Apostol, care zice: *Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos* (Gal. 6, 2). (Cuviosul Ambrozie, 23, *Partea a III-a*, p. 39)

Mă întrebi cum să te porți cu rudele: ai primit sfatul să renunți la ele, dar, în același timp, nu ai ajutor de la nimeni și nu știi dacă să le scrii sau nu. Eu ți-am spus să renunți la grija prea mare pe care o ai pentru rude și la legătura apropiată cu ele, nu să nu le scrii deloc. Din când în când le poți scrie. Însă în condițiile tale de acum poți să nu le chemi, ci, având în vedere că au trecut cinci luni de când trăiești fără ele, poți să le întrebi cum viețuiesc ele acolo – cum e mediul, dacă au ce mânca sau dacă plătesc pentru ceva, sau au totul fără bani. – Dacă ai primi de la alții cele trebuincioase, ai putea să nu le pomenesti nimic, dar acum de ce să nu le faci o asemenea întrebare? (Cuviosul Ambrozie, 23, *Partea a III-a*, pp. 89-90)

După tot ceea ce ți-am scris, tu stăruiești cu încăpățănare în părerea ta – nu vrei să le scrii rudelor și, printre altele, din pricina tăcerii tale, ele nu numai că se vor supăra pe tine, dar nici bani nu-ți vor mai trimite și nici între ele nu-și vor putea duce lucrurile la bun sfârșit, căci prin tine va ieși tulburare generală. Uite, dacă nu ai fi nechibzuită și încăpățânată! Nu o dată mi-ai scris despre o oarecare încredere, dar nici măcar o dată nu mi-ai explicat prea bine ce fel de încredere ți se cere. Precum ți-am scris mai înainte, așa îți repet și acum, că trebuie să acorzi încredere serioasă și puternică dacă așa cer împrejurările voastre familiale. Tu te îndreptățești prin faptul că ai făgăduit să nu le scrii rudelor. Părinții din vechime se lepădau de toate rudele lor, dar după aceea nu mai cereau nimic de la nimeni, ci se hrăneau cu ierburi și rădăcini sau din osteneala mâinilor lor. Dacă tu nu poți să-i urmezi pe ei, să nu ceri nimic nimănui, să muncești și să te hrănești din osteneala mâinilor tale sau, mă rog, dacă poți să te hrănești cu aer și, în același timp, să fii împăcată, să nu cârtești și pe nimeni să nu dojenești și să învinuiești, dacă poți face toate acestea, atunci ține-ți făgăduința ta. Dar, dacă nu poți, înțelege-ți neputința ta și

nesăbuita făgăduință și cu smerenie cere-I Domnului iertare: „Doamne, am mințit eu, blestemata, am făgăduit ceea ce nu pot împlini! Iartă-mă pe mine, păcătoasa!” Mă întrebi cui este mai bine să-i fii pe plac – lui Dumnezeu sau oamenilor. Însă tu, ținând cu încăpățănare făgăduința ta nechibzuită, și pe oameni îi superi și nici lui Dumnezeu nu Îi plăci. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 91*)

În ceea ce privește slăbiciunea fraților tăi, nu îi poți ajuta, dar îi poți sfătui să se înfrâneze, iar în ce privește restul să-i lași în seama proriei lui Dumnezeu, căci El poate întări făptura Sa, dacă ea voiește acest lucru; străduiește-te să te împaci cu tatăl tău ca și binecuvântarea lui Dumnezeu să te ajute alături de binecuvântarea lui. (*Cuviosul Lev, p. 167*)

Vezi că Domnul nu te-a disprețuit, ci ți-a trimis o mare mângâiere, l-a împăcat pe tatăl tău cu tine și acest lucru pentru tine este foarte important și încă și fratele tău te-a aprovizionat cu cele necesare traiului. Pentru toate acestea să Îi aduci mulțumire lui Dumnezeu și să te străduiești să te smerești mai mult și atunci vei avea parte și mai mult de purtarea de grijă a lui Dumnezeu și de compătimirea aproapelui. (*Cuviosul Lev, p. 179*)

Nu te sfătuiesc deloc să-i primești pe frați în chilie în afara timpului, pentru care ai binecuvântare, chiar dacă ești înrudit cu ei; altfel îți atragi ispita asupra ta. (*Cuviosul Lev, p. 169*)

[O monahie, căreia i-au rămas copiii orfani, i-a luat să-i crească, și s-a legat atât de mult de ei, încât a început să se îngrijească mai puțin de mântuirea ei]. „Trebuie să iubești – spunea un stareț –, dar nu trebuie să te atașezi. Porunca spune să-i cinstești pe părinți, și chiar răsplată îți dă pentru asta. Dar, dacă tu, spune tot Domnul, *iubești pe tată, sau pe mamă, sau pe altcineva mai mult decât pe Mine, nu ești vrednic să fii ucenicul Meu* (cf. Matei 10, 37). Înseamnă că numai atașamentul nu este îngăduit, nu și dragostea”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 9*)

În ultima ta scrisoare scrii că fratele tău este bolnav și ai vrea să-l vezi. Ar fi plăcut să-l vezi, dar nu întotdeauna de folos, și lucrul acesta ar putea fi însoțit de multe neplăceri. Noi, monahii de acum, am schimbat cu totul vechea rânduială. Pimen cel Mare și frații lui nu au vrut s-o vadă

nici pe mama lor, care venise la ei. Adevărat este cuvântul Domnului: *Oricine a lăsat case sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femeie, sau copii, sau țarine, pentru numele Meu, înmulțit va lua înapoi și va moșteni viața veșnică* (Matei 19, 29; Marcu 10, 30). Roagă-te lui Dumnezeu ca Domnul să rânduiască ceea ce este de folos pentru fratele tău după voia Sa cea sfântă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 67*)

În general, despre cinstirea acordată celor mai mari se spune în Scriptură: *Pe cel bătrân să nu-l înfrunți* (1 Tim. 5, 1). Cu atât mai mult copiii sunt datori să-i cinstească în toate chipurile pe părinții lor, străduindu-se să-i împace prin tot ceea ce nu este împotriva legilor lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 79*)

Toată nădejdea ta s-o pui în Dumnezeu, Care prin atotbuna Sa pro-nie rânduiește tot ceea ce ne este de folos. De acest gând să te lași călăuzit și în legătură cu rudele. Dacă Domnul le va înștiința, ele îți vor înapoia cele cuvenite, chiar dacă nu pe toate, iar dacă nu ți le vor da înapoi, mai bine să primești de la străini decât să te cerți cu ai tăi. Iar în ceea ce privește propriul lor folos – lasă aceasta în seama lor: să procedeze fiecare după priceperea sa. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 177-178*)

Mi-ați scris că, dând milostenie odată unui sărac pentru sănătatea fiului dumneavoastră, v-ați tulburat când acela a început să se roage pentru veșnica lui odihnă. Nu vă tulburați. Din pricina greșelii și neînțelegerii săracului nu se putea și nu se poate întâmpla nimic rău pentru fiul dumneavoastră și nimic mai mult și mai bun nu-și poate dori nimeni decât să se învrednicească la vremea sa de Împărăția Cerurilor. Iar pentru faptul că, în durerea pe care o aveți pentru el, ați crezut uneori că ar fi mai bine pentru el să moară decât să trăiască așa cum trăiește – să vă muștrați pe sine însevă și cu deplină credință să vă lăsați pe sine și pe fiul dumneavoastră în voia Atotbunului și Preaînțeleptului Dumnezeu. Dacă Domnul ocrotește zilele cuiva, îi este aceluia binefăcător, iar dacă întrerupe viața cuiva, aceluia mai mult îi este binefăcător și, în general, după cuvântul Sfintei Biserici, Domnul prin adâncul înțelepciunii Sale cu iubire de oameni toate le rânduiește și tot ceea ce este de folos tuturor le dăruiește. Și de aceea pentru om nimic nu este mai bun și mai folositor decât a se lăsa pe sine în voia lui Dumnezeu, iar pentru noi

judecățile lui Dumnezeu sunt de nepătruns. Dumneavoastră vă dați seama că sunteți vinovată de multe lucruri, că nu ați știut să-l educați pe fiul dumneavoastră așa cum trebuie. Mustrea de sine este de folos, dar, înțelegându-vă vina, trebuie să vă smeriți și să vă cățiți, nu să vă tulburați și să vă pierdeți nădejdea, de asemenea, nu trebuie să vă îngrijorați prea mult la gândul că ați fi singură, din cauza situației în care se află acum fiul dumneavoastră fără voia lui. Acest lucru nu este deloc adevărat: fiecare om este înzestrat cu voință liberă și fiecare va trebui să răspundă pentru sine înaintea lui Dumnezeu. Mă întrebați dacă să-i scrieți sau nu fiului dumneavoastră la Moscova, așa, într-o doară, și cum să-i scrieți ca să-i mișcați inima? Scrieți-i mai întâi pe scurt ca să aflați unde se află el acum, iar când veți afla, îi puteți scrie mai în amănunt. Atunci îi puteți spune că, probabil, el acum a simțit pe pielea lui și a văzut cu ochii lui la ce duc ateismul și gândirea liberă, că, tinzând spre o libertate neînfrânată, a uitat că din pricina păcatului, îndeosebi a jignirii părinților, a căzut într-o robie care nu a mai existat pe pământ ș.a.m.d. Rugându-vă lui Dumnezeu, scrieți-i așa cum vă va da Domnul în inimă. Dar, mai întâi, repet, trebuie să aflați unde și în ce situație se află în prezent. Și, în general, acum trebuie nu atât să vă îngrijiți de povățuirea lui, ci mai mult să vă rugați pentru el, ca Însuși Domnul, cu judecățile pe care El le știe, să-l povățuiască. Mare este puterea rugăciunii mamei. Amintiți-vă din ce adânc al răutății l-a scos pe fericitul Augustin rugăciunea mamei lui binecredincioase. Și, rugându-vă pentru fiul dumneavoastră, să vă rugați și pentru dumneavoastră, ca Domnul să vă ierte pentru greșelile pe care din neștiință le-ați făcut. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 184-185*)

Cârtirea

Toate păcatele omenești le rabdă Dumnezeu, dar cârtirea nu o lasă nepedepsită. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 624*)

Mă mir de tine că nu îi mulțumești lui Dumnezeu, Care te-a chemat să iei sarcina Lui ușoară și jugul Lui cel bun (cf. Matei 11, 30) și în loc de aceasta cârtești și îți faci sarcina grea și jugul rău. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 79*)

Păziți-vă de cârtire și de micimea sufletească, pentru că acestea îngreuiază și înmulțesc necazurile. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 28*)

Pentru toate slavă Preamilostivului Dumnezeu, Care revarsă asupra noastră tot timpul bunătăți nespuse! Căci Izvorul bunătății nu poate izvorî din sine nimic altceva în afară de bunătăți, ca să nu mai pomenim de cele pentru care omul deseori cârtește împotriva Celui Atotbun. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 105*)

Cei care cârtesc împotriva lui Dumnezeu, în general sunt oameni mândri sau nechibzuiți. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 23*)

În ceea ce privește cârtirea frăției voastre împotriva Domnului Dumnezeu, Celui Atotbun și Preamilostiv, cum că El ar fi nedrept și nu ar recunoaște faptele cele bune și jertfele frăției voastre, păi, o asemenea cârtire vă poate duce fie la cel mai înalt grad de mândrie, fie la nebunie. Și pentru ce să cârtiți? Cu ce v-a supărat Dumnezeu? După părerea mea, pentru această cârtire nesăbuită a frăției voastre ar trebui să vă rușinați nu numai de oameni, ci chiar și de pereții camerei. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 162-163*)

Iarăși sunt vinovat că te-am dus la mănăstire. Iar eu așteptam pentru aceasta mulțumire. Măcar lui Dumnezeu să-I mulțumești pentru marea Lui milă față de tine! Pentru greșelile pe care le faci cu gândul, Dumnezeu te iartă, dacă te căiești, dar când suferi pentru faptul că nu L-ai schimbat pe Dulcele Iisus cu un bărbat, pentru aceasta ai de îndurat. Îți tot închipui cum te-ar întreține bărbatul cu blinele și bostan, dar partea opusă și amară nu vrei s-o vezi. Și ar avea bărbatul, oricare ar fi el, mai multe comori și desfătări decât Făcătorul cerului și al pământului? Nu cârti! Străduiește-te să-ți vezi greșelile tale! Fii recunoscătoare față de Dumnezeu și pe S. rabd-o și iubește-o! (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 268-269*)

Îmi scrieți că sunteți cuprins de cârtire împotriva Domnului și Creatorului frăției voastre; desigur, este păcat, dar vă rog stăruitor, pentru dragostea Mântuitorului nostru, să nu vă pierdeți nădejdea, ci să vă întoarceți și să alergați la Milostivul Domn Iisus Hristos, să vă recunoașteți păcatul cu smerenie și să-I cereți iertare și milă; îndurările Lui nu au încetat și nu vor înceta în veac, însă celor ce se căiesc și bat li se deschid ușile milostivirii, adică greșelile noastre cu milă ni le iartă.

Iar faptul că suferiți din pricina mea, nu este de mirare; și eu sunt un

om împătimit, asemenea frăției voastre, dar vă rog stăruitor să îndurați ceea ce vă trimite Domnul, căci El poate să vă mângâie cu toate bunurile pământesti, numai să vă lăsați fără cârtire în seama proniei Lui și toate acestea vor trece curând. (*Cuviosul Lev, p. 140*)

De cârtire să te ferești ca de otravă. Și nu te lăsa prea mult în voia tulburării și a deznădejdiei pentru faptul că și în lăuntrul și în afara ta lucrările potrivnice s-au reînnoit, căci de aceea ele s-au ascuns. Și, dacă apar pe neașteptate motive ca să te mânii și să te superi, ele ies la iveală și lucrează, dar noi să alergăm, după Dumnezeu, la unica noastră Mijlocitoare și Apărătoare, la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria, și aceasta, cu atotputernicele ei rugăciuni și mijlociri, va tămădui toate bolile noastre, trupești și sufletești! (*Cuviosul Lev, p. 191*)

Ferește-te, mai ales, de cârtire, împotriva oricui ar fi ea. Cârtirea este mai rea și mai vătămătoare decât orice. Mai de folos și mai liniștitor este să te învinuiești în toate și pentru toate pe tine și nu pe ceilalți. Și, mai ales, trebuie să te ferești de cârtirea împotriva proniei lui Dumnezeu, care prin Maica Domnului ne rânduiește toate cele bune și de folos sufletelor. Numai că noi, oamenii, în micimea noastră de suflet, deseori ne tulburăm fără rost și suferim în zadar pentru ceea ce este rânduit spre folosul nostru sufletesc. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 42*)

În inima recunoscătoare întotdeauna sălășluiește harul, de asemenea, inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi. Să încetăm să ținem în noi fățărnicia și să cârtim împotriva virtuții pentru care am fost creați și îndeosebi chemați. Este ea chiar așa de greu de îndurat? E adevărat, numai prin puterile noastre este greu de îndurat, căci trebuie să vină în ajutor înțelepciunea cea plină de har, bărbăția, dreptatea și curăția, iar noi ne simțim foarte săraci în privința lor. Așadar, ce să faci? Să fugi de virtute, ponegrind-o și hulind-o și spunând la toți oamenii pe care îi cunoști în Moscova și Iaroslav că aceasta este o povară de neîndurat, care te omoară? Dar cine ți-a pus-o pe umeri? Oare nu Domnul? Adu-ți aminte de cei trei tineri care au fost aruncați în cuptor: cum s-au purtat ei în mijlocul flăcărilor cumplite, proslăvind-L pe Dumnezeu? Iar tu te descurajezi și îți întinzi mâinile spre cine? Spre oamenii neputincioși. Mai bine ridică ochii tăi la munți, de unde vine ajutorul. *Și de este cineva*

din voi lipsit de înțelepciune, spune Sfântul Apostol Iacov, să o ceară de la Dumnezeu, să ceară însă cu credință, fără să aibă nicio îndoială (Iac. 1, 5-6) și Domnul este aproape de toți cei ce Îl cheamă pe El și dă har tuturor celor ce îl cer de la El. Iar față de oameni, după cum învață Sfântul Isaac Sirul, să ascunzi toată starea ta. Căci Domnul caută numai la cel blând și tăcut. Fie voia Ta, Doamne, cu mine, păcătosul. Odihna ne este făgăduită în veacul viitor, iar aici, pe pământ, osteneală și ispite. Fericit este omul care rabdă. (*Cuviosul Moise, p. 299*)

Îndrumarea

Primind chipul monahicesc, trebuie să păzești trei reguli principale, lăsate de Sfinții Părinți: încrederea în maica duhovnicească, descoperirea completă a gândurilor și ascultarea desăvârșită, și în toate trebuie să te străduiești să te lepezi de părerea și voia ta, chiar de ți se pare că este bine ceea ce crezi sau vrei tu să faci, dar nu te încrede în acestea, ci ceea ce va spune maica N. să iei drept adevăr. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 481*)

Totdeauna va fi nedesăvârșit cel ce crede că el singur este de ajuns să se îndrume pe sine însuși, așadar, este nevoie de un alt îndrumător, în afară de noi înșine; nu trebuie niciodată să ne încredințăm nouă înșine o asemenea îndrumare; unui alt îndrumător trebuie să ne închinăm voia noastră și de el să ascultăm, nu de noi înșine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 26*)

Îmi scrii că unii dintre frați vin la tine câteodată pentru cuvânt și sfat. Cum să procedezi în această privință? Este de folos să spui ceea ce știi – să nu-i respingi, dar să te ferești să-i comanzi și, spunând ceea ce știi – să te nevoiești împotriva duhului de slavă deșartă. Și trebuie să le vorbești cu smerenie, nu cu autoritate, amintindu-ți de neputințele și greșelile tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 143-144*)

Suferi pentru slăbiciunea maicii N., te temi pentru viața ei și ți-e frică să nu rămâi singură fără sprijin. Dacă Domnul o va chema în veșnicie, facă-se voia Lui cea sfântă, dar până atunci străduiește-te să mergi pe calea arătată de Părinți, a ascultării și tăierii voii tale. Dacă nu te vei încrede desăvârșit în voia și părerea ta și te vei împotrivi lucrărilor

potrivnice, vei dobândi rațiunea cea duhovnicească, călăuzită de smerenie și vei putea merge fără primejdie pe calea mântuirii, dar, până când nu vei dobândi acest dar, teme-te să te încredințezi îndrumării tale; lasă-te în voia lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 471-472*)

El [îndrumătorul] - pentru că niciodată nu este atras de dulceața patimilor noastre și nu simte iubirea de sine, care stăpânește sufletul nostru - are mintea liniștită în judecarea noastră și ne îndeamnă în fiecare zi cu atenție și foarte cumpătat și așa ne conduce pe calea mântuirii. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 26-27*)

Domnul ne-a dăruit cuvântul Său, care să ne învețe în viața noastră, și i-a învățat pe părinții noștri, care au parcurs calea viețuirii monahale, să ne lase și nouă învățătura cu ajutorul căreia să-i putem birui pe vrăjmașii noștri, care se luptă cu noi prin patimile noastre. Însă, oricât de înțelepți și silitori am fi, fără un îndrumător adevărat este greu să ne nevoim singuri și de aceea Părinții au pus rânduiala ascultării față de cei mai mari și mai pricepuți în viața duhovnicească, pentru ca, tăindu-ne voia și părerea, și ascultând în toate de îndrumători, să ne deprindem cu virtuțile și să dobândim smerenia, care năruiește toată puterea vrăjmașului și nimicește toate cursele și urzelile lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 292*)

Cu adevărat, unora numai credința lor le este îndrumător, căci, dacă întru simplitatea inimii se dau cu credință în ascultare, atunci Însuși Dumnezeu îi îndrumă și chiar și prin noi, care suntem nevrednici, iar dacă cineva se apropie cu iscodire, cu samavolnicie și cu viclenie, Dumnezeu și pe un prooroc îl determină să-i spună împotriva inimii lui răzvrătite. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 393*)

Smerenia se naște din adevărata ascultare și din înlăturarea propriei cugetări, atunci când nu ne încredem deloc în noi înșine, ci, tăindu-ne voia și părerea noastră, ne încredințăm altora, care ne pot îndruma, și socotim a fi drept și facem numai ceea ce ei socotesc a fi spre mântuire, chiar de ni s-ar părea nouă că este invers, însă aceasta este cea mai ușoară cale, ce ne este arătată în învățătura Sfinților Părinți, care au avut viață duhovnicească și au trecut prin lupte duhovnicești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 669-670*)

Te plângi de tine, că uneori simți gelozie față de celelalte surori, că maica le preferă și le iubește pe ele mai mult decât pe tine, iar cu tine se poartă aspru și tu însăși știi că aceasta este cursa vrăjmașului și știi leacul pentru ea: trebuie să-i descoperi îndată acest simțământ maicii cu smerenie și muștrare de sine și cu ajutorul lui Dumnezeu vei scăpa de această boală. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 444*)

Cât am putut, i-am prevenit și acum nu îmi iau obligația ca cei care îmi cer sfatul, să-l împlinească negreșit, ci îi las la voia lor liberă și nici pe cei care au legătură apropiată cu mine și viețuiesc împreună cu mine nu-i pot obliga, ci fiecare pe măsura voinței și credinței lui – ori va dobândi folos, ori dimpotrivă și aceasta nu depinde de mine, ci de ei; cu atât mai mult cei ce locuiesc departe și îmi scriu o dată sau de două ori pe an, și încă fără bunăvoință – dacă se pot folosi, nu știu; și ce însemnătate am eu, care sunt cuprins de atâtea neputințe sufletești și trupești? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 160*)

Chiar dacă te simți neputincioasă, totuși, tuturor celor ce vin, după credință, arată-le calea mântuirii și, în același timp, rușinează-te de tine însăși și necazurile ce-ți vin din îngăduința lui Dumnezeu, primește-le ca o datornică, învinuindu-te pe tine însăși și necărtind împotriva celorlalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 13*)

Îmi scrii despre cei ce caută iarăși să aibă legătură cu tine: tu să nu cauți să fii îndrumătoare, dar, dacă o persoană te caută și îți cere aceasta cu credință – nu poți să o respingi; credința lor și râvna ta te vor determina să spui ceea ce-ți va părea că le va fi de folos – punându-ți nădejdea nu în rațiunea ta, ci în ajutorul lui Dumnezeu, și le va sluji la mântuire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 84*)

Dacă vreuna dintre surori, revărsându-și necazul său, va căuta mângâiere la tine, îi poți da învățătură și o poți mângâia, îndemnând-o la răbdare, pentru care o așteaptă răsplata veșnică. Dar, dacă vine cineva și începeți amândouă să-i judecați pe ceilalți, în loc de tămăduire mai mult rău vă faceți una alteia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 109-110*)

Față de maica ta să te silești să ai bunăvoință; acest lucru te va liniști

mult, chiar dacă vreodată vei auzi un cuvânt care să nu-ți placă – totuși îți va fi de folos, iar faptul că vrăjmașul îți aduce hule la adresa ei, face aceasta pentru că are invidie pe folosul tău și nu vrea să ajungi la el. Adu-ți aminte de Sfântul Elisei: ce lupte avea el împotriva starețului Isaia? Vrăjmașul îi înfățișa, chiar la vedere, și ceea ce nu se putea întâmpla și tuturor celor ce veneau la stareț pentru folos el le spunea: „Pentru ce veniți la acest idolatru și desfrânat?” Însă ei, neluând în seamă acest lucru, dobândeau folos. Dar mai târziu s-a îndreptat prin pedeapsa trimisă de Domnul. Vezi că mulți se folosesc datorită ei, așadar, de ce să te îndepărtezi de ea? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 331*)

Suferi pentru faptul că ești condusă de voia ta și nu poți face ascultare de cineva așa cum poruncesc Sfinții Părinți. Dar de unde să luăm îndrumători? De vreme ce starețul Paisie, la vremea sa și în centrul monahismului sau, mai bine zis, în sânul monahismului – Sfântul Munte Athos, nu a putut găsi acest bun, ce să mai zicem de vremurile noastre dezastruoase? Au dispărut povățuitorii! Și nu mai există nici ucenici! Crezi că ești singura care gândește că ar putea face ascultare cu lepădare de sine? Viețuiește împreună cu cele ca tine și, după posibilitate, faceți ascultare una de alta și atunci Domnul vă va ajuta să vă zidiți cetatea sufletească și fără îndoială vei dobândi mântuirea cu harul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 378-379*)

Dacă nu ai pe nimeni care să te îndrume sau, după cum zici tu, să-ți călăuzească sufletul – citește cărți și hrănește-te cu ele, chemând ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 188*)

Nu pot încuviința să renunți la maica ta N., căci uneori și tu ai nevoie de întărire duhovnicească. Nu te apuca să dai sfaturi, dar la necaz nu refuza să mângâi; despre aceasta găsești la Simeon Noul Teolog și la ceilalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 61*)

Dacă nu are un om care să o îndrume, o pot îndruma propria ei conștiință și rațiune. Iar în cazul sărăcirii rațiunii, se poate călăuzi după Scriptură. Iar, dacă Scriptura nu o poate înțelege bine, după sfatul Sfântului Apostol Iacov, se poate adresa lui Dumnezeu și se poate ruga pentru aceasta. *Și de este cineva din voi lipsit de înțelepciune, să o ceară de la*

Dumnezeu, Cel ce dă tuturor fără deosebire și fără înfruntare; și i se va da (Iac. 1, 5). (Cuviosul Moise, p. 328)

Rucodelia

Nu nădărdui în faptul că poți izbândi mai mult în ce privește rucodelia, dacă renunți la dumnezeiasca slujbă; dimpotrivă, mai multă repeziciune și izbândă vei avea dacă te vei strădui spre lucrarea cea bineplăcută lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 179*)

De altă rucodelie mai bine nu te apuca, ci mergi la biserică și acasă îndeletnicește-te cu lectura și cu rugăciunea, iar, ca să scapi de plictiseală, te poți îndeletnici cu rucodelia ta o vreme și după aceea o poți vinde. Domnul până acum a avut grijă de tine și poate face aceasta și pe mai departe, dându-ți cele necesare traiului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 84*)

Îmi scrieți că din pricina slăbiciunii ochilor nu vă puteți îndeletnici cu o rucodelie fină și mă rugați să vă dau o anumită ascultare. Ca să scăpați de plictiseală, puteți împleți ciorapi sau altceva. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 185*)

Iubirea de sine

Iubirea de sine nu este înnăscută în om, ci vine din păcat. Nu din iubirea de sine a căzut și primul înger, dorind să fie egal cu Dumnezeu? El singur a născocit aceasta, dar nu a fost atât de creativ, și tot așa i-a înșelat pe primii oameni, insuflându-le: *Veți fi ca Dumnezeu* (Fac. 3, 5). Iar ei, primind acest sfat, au început să se iubească pe sine și, nesocotind porunca lui Dumnezeu, au mâncat din rodul oprit; de aceea li s-au întunecat și rațiunea, și voința. Vedeți, iubirea de sine nu este înnăscută în om, ci vine din păcat. Sfinții Părinți ne învață: iubitorul de frate nu poate fi iubitor de sine; dacă vom fi săraci cu duhul și smeriți cu inima, după învățătura lui Hristos, iubirea de sine va fi departe de noi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 688-689*)

Nu trebuie să vă mirați de faptul că vă cunoșteați așa de puțin; singur vă dați seama că aveți iubire de sine și tocmai ea este cea care vă orbește ca să nu vă vedeți lipsurile sufletești, ci să vă vedeți virtuțile sau să vă străduiți să vă lăudați cu ele înaintea oamenilor, însă smerenia vă deschide ochii și vă puteți vedea chiar și cele mai mici greșeli. Așa cum prin iubirea de sine și mândrie ne îndepărtăm de Dumnezeu și ne întunecăm, tot așa prin smerenie ne apropiem de Dumnezeu și ne luminăm. Însuși Domnul, Împăratul Slavei, S-a smerit pe Sine luând chip de rob și ni S-a dat ca exemplu, să mergem pe urmele Lui, și ne-a poruncit să învățăm de la El smerenia și blândețea, întru care vom afla odihnă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 686*)

Dragostea fără smerenie nu poate fi trainică și puternică. Am observat în scrisorile fraților voastre că amândouă v-ați pierdut pacea, fiecare la rândul ei, din nimic altceva, decât numai din iubirea de sine, iar smerenia nu numai că nu mai are loc între voi, dar este foarte departe. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 18*)

Tu, M. A., vei găsi în tine pricina păcatului – iubirea de sine și nu o poți urî, și ea este în noi toți principala pricină a păcatelor; toate se nasc din ea: mândria, slava deșartă, mânia, iubirea de plăceri, iubirea de arginți, invidia și celelalte, dar, în general, numim mândria pricina tuturor păcatelor; „unde a avut loc căderea, acolo a fost mai întâi mândria” – scrie Sfântul Ioan Scărarul. Așa trebuie să călcăm și peste mândrie, și peste iubirea de sine, ca peste șerpi și peste scorpii (Luca 10, 19), prin muștrarea neîncetată de sine, prin vederea permanentă a propriei noastre răutăți, prin iubirea de aproapele, prin primirea jignirilor și ocărilor, chiar dacă cu durere, prin neîncrederea în rațiunea noastră, prin lepădarea voii noastre și celelalte; la toate acestea trebuie să adăugăm nevoința și Dumnezeu ne va ajuta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 362*)

Îmi scrii că te-au durut cuvintele mele, spuse în cazul schimbării noilor lucruri cu cele vechi. – Nu știu ce ai găsit jignitor în ele; nu cumva iubirea ta de sine a fost de vină? Eu cred că, așa cum ne arată pronia lui Dumnezeu, așa și trebuie să facem, supunându-ne ei, chiar de ar trebui să ne schimbăm hainele de douăzeci de ori. Atâta pagubă! (*Cuviosul Ilarion, p. 33*)

Domnul ne-ar ajuta și ne-ar întări să ne înfrânăm, mai ales, de la neputința iubirii de sine, care mai mult decât orice strică lucrul nostru și împiedică îndreptarea noastră sufletească. – Așa cum pentru mireni rădăcina tuturor relelor este iubirea de arginți, așa pentru monahi rădăcina tuturor relelor este iubirea de sine, de care Domnul ne poruncește mai întâi de toate să ne lepădăm: *Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine* (Marcu 8, 34). Iubirea noastră de sine se amestecă și lucrează împotriva oricărei fapte bune, și o strică, și o corupe, și, mai ales, ne împiedică să facem rugăciune curată înaintea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 96*)

Vă sfătuiesc să păziți cu tărie frica de Dumnezeu și să vă păziți conștiința, deoarece ele îl ajută cel mai mult pe creștin să se mențină pe calea cea adevărată. – Iar în cazul abaterii de la poruncile lui Dumnezeu să vă vindecați prin pocăință sinceră și prin hotărârea fermă ca pe viitor să vă înfrânați iubirea de sine, care este principala cauză în încălcarea poruncilor lui Dumnezeu și a tuturor îndatoririlor. – Din iubirea de sine vine mânia, din iubirea de sine vin osândirea și ponegrirea aproapelui, tot din ea se nasc indignarea, cârtirea, îndreptățirea de sine și tendința de a nu răbda nimic, iar în urma tuturor acestora se nasc lașitatea și renunțarea la pravila de rugăciune și la lectura duhovnicească și la celelalte, care se cer din partea monahului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 97*)

Îmi pomenești nu numai o dată de iubirea ta de sine și parcă o cinstești, te împodobești cu ea de parcă ar fi o podoabă. Trebuie să o stârpești din tine prin toate mijloacele, căci ea este pricina tuturor relelor și patimilor noastre. Oamenii lumești o socotesc încă virtute, ceva nobil și aceasta o fac din neștiință sau din întunecarea patimilor, dar noi trebuie în toate să-i stăm împotriva prin smerenie și lepădare de sine. Înțelepciunea lumească este nebunie înaintea lui Dumnezeu, iar înțelepciunea duhovnicească pare nebunie pentru lume, dar *dorința cărnii este vrăjmășie împotriva lui Dumnezeu, căci nu se supune legii lui Dumnezeu, că nici nu poate* (Rom. 8, 7). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 219-220*)

Părerea de sine

Luați seama, mai ales, să nu cumva să vi se strecoare gândul cel viclean că trăiți mai bine și mai atent decât ceilalți; acesta este atât de primejdios încât, dacă se așază în inimă și este cât bobul de mac, nici nu vezi când crește și ajunge cât un fariseu uriaș și te cufundă în mândrie și așa mai departe. Iar înaintea lui Dumnezeu mai bun este un păcătos care se căiește decât un drept care se mândrește. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 22-23*)

După cât se vede, vreți să împliniți fără abatere toate cele cuvenite; și, dacă le-ați putea împlini astfel, cu siguranță v-ar mângâia acest lucru, dar totodată ați fi atras în părerea de sine, crezând că trăiți în chip bineplăcut lui Dumnezeu și astfel toate faptele bune vi s-ar putea întuneca. Deși acestea sunt urzelile vrăjmașului, totuși din lipsă de experiență puteți fi atras de ele: vrăjmașul ne luptă fără încetare, dacă nu prin fapte păcătoase, atunci prin lauda pentru faptele noastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 436*)

V-am scris pentru ca voi, având fiecare punctul ei de vedere, să nu-l socotiți corect, mai ales, când se referă la musturarea aproapelui și la încălcarea păcii, ci, lăsând gândul său să fie judecat de cealaltă, fiecare să rămână împăcată în privința lui – și să fie așa cum va spune ea, chiar dacă i s-ar părea invers; astfel vă veți deprinde să nu vă alcătuiți păreri proprii și să vă tăiați voile voastre, care deseori vă năruiește pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 41-42*)

Ar putea fi chiar o părere neobservată de tine despre darurile tale, iar în privința faptului că aceasta se poate ascunde de noi, nu este nicio îndoială (de vreme ce și pe lângă multele virtuți se strecoară o părere de sine și numai prin ispite ajungi să o cunoști). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 205*)

Orice pornire mândră și părere de sine să le socotești mari păcate, să te arunci înaintea lui Dumnezeu și să ceri iertare și ajutor pentru izbăvirea de ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 180*)

Dacă nu veți fi supus ispitelor și, necunoscându-vă neputințele, vă veți vedea numai virtuțile și în ele vă veți pune nădejdea mântuirii, atunci veți putea cădea în cealaltă extremă – în îngâmfare și în înșelarea care nu se poate vindeca, pentru că vrăjmașul, când nu poate birui pe cineva prin patimi și neputințe, îi aduce în minte îngâmfarea și părerea de sine, din pricina cărora va cădea în înșelare și în întunecarea minții. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 304*)

Cât puteți de mult, să vă temeți să fiți atras de părerea despre virtuțile frăției voastre. Pentru aceasta ne părăsește ajutorul lui Dumnezeu, de aceea și cădem când năvălesc ispitele din partea celor apropiați, care ne fac neplăceri; și să țineți minte că acest lucru are loc cu voia lui Dumnezeu spre cunoașterea neputinței noastre – ca să ne smerim. Iar dacă nu avem neplăceri din partea oamenilor, atunci tulburarea lăuntrică și împrăștierea duhului ne arată mândria din noi și ne îndeamnă la smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 402*)

În săvârșirea virtuților nu vă puteți înfrâna de la părerea de sine; și tocmai ea este pricina căderii, ca să ne smerim cugetul nostru și prin neîncetată mustrare de sine și smerenie să atragem asupra noastră harul lui Dumnezeu, căci El numai *spre cele smerite privește* (Psalm 112, 6) și le dă harul Său. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 19*)

Vrăjmașul se străduiește să ne înșele prin părerea de sine, de care trebuie să ne ferim cât putem, căci tocmai pentru aceasta ni se îngăduie uneori să cădem în anumite slăbiciuni, ca prin ele să punem frâu mândriei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 37*)

Feriți-vă să gândiți despre sine ceva înalt, căci pentru aceasta harul lui Dumnezeu vă lipsește de ajutorul său și sunteți lăsat în voia patimilor și a duhurilor, ca pedeapsă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 679*)

Ferește-te să te încrezi în propria ta rațiune, chiar dacă ești ferm convins că lucrurile sunt așa; totuși, mai bun este sfatul decât propria părere: așa vei scăpa de îngâmfare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 295*)

Prin ascultare dobândim smerenia, ne cunoaștem măsura și evităm părerea de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 454*)

Cunoașterea propriilor neputințe și mustrarea de sine sunt început temeinic pentru îndreptare, însă ea trebuie să fie departe de îngâmfare și de părerea că te-ai îndreptat. Aceasta este tot mândrie și cale spre cădere. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 250*)

Păziți-vă întru smerenie și nu vă lăsați atrase de părerea de sine. Fiecare dintre voi să-și vadă propriile ei neputințe și să nu îi judece pe ceilalți după aparențe, căci vrăjmașul astfel vă pune piedici și veți suferi mult; voi știți că uneori vedem și auzim spre înșelarea noastră ceea ce nici nu există. Feriți-vă de acest lucru. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 84*)

Fiecare om are nenorocirea lui – unul din pricina minții, altul în afara minții, iar dumneavoastră, după cum văd eu, cea mai mare nenorocire o aveți din pricina multelor idei și a părerii de sine. De aceea, decât să vă gândiți și să discutați mult cu dumneavoastră, mai bine să spuneți când și când: *Nu mă lăsa, Doamne, Dumnezeuul meu, nu Te depărta de la mine; ia aminte spre ajutorul meu, Doamne al mântuirii mele* (Psalm 37, 21-22), și: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, în vremea vieții mele nu mă părăsi, ajutorului omenesc nu mă încredința, ci tu însăși mă apără și mă miluiește!” (*Cuviosul Antonie, 22, p. 12*)

Eu te cunosc pe tine și îți cunosc și aptitudinile prin care ai putea, dacă ai fi pe mâini bune, să aduci folos mănăstirii, dar ce să facem dacă nici eu, nici tu nu suntem prețuiți? Să ne prețuim singuri? Și să arătăm propriile merite (deși monahul nu poate și nici nu trebuie să aibă ceva propriu)? (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 295-296*)

Îmi mai descoperi ceva nou. Îmi scrii: „Nu mă pot căi astfel încât pocăința mea să poată ajunge la Dumnezeu”. Ia te uită! Ai aflat secretul și știi când ajunge pocăința ta la Domnul și când nu! Iar eu, uite, de aproape treizeci de ani repet alfabetul duhovnicesc și până acum nu am putut afla când ajunge pocăința mea la Domnul și când nu. În cazul acesta – descoperă secretul. Eu până azi socoteam că numai Văzătorul de inimi cunoaște valoarea pocăinței. Altfel, cum de s-a spus: *Și cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre* (Is. 55, 9)? (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 310*)

Iată, ți-am dat o rugăciune ușoară – cea mai ușoară – cinci cuvinte toată. Iar tu și aici ai încercat să găsești ceva deosebit de înalt, care să te deosebească de ceilalți, adică, cu ceea ce, de fapt, ar trebui să te smerească, tu în nebunia ta crezi că te poți mândri. Vrajmașul, bineînțeles, se îngrozește de faptul că o fetiță, care nu este bună de nimic, dintr-odată se mântuiește și de aceea îți întinde tot felul de curse și îți insuflă asemenea gânduri neroade și mincinoase, cum că ar trebui să te mândrești tocmai cu ceea ce ar trebui să te smerească. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 142*)

Nu știu ce mai faci acum cu fapta, dar cu cuvântul ești exact ca proorocul Ilie: închizi și, mai ales, deschizi cerul cu rugăciunea și (nu plouă, ci) ninge! Mare minune! Eu, păcătosul, care de treizeci de ani viețuiesc în pustie, nu pot nicidecum să-mi adun puterile să mă rog pentru păcatele mele, iar tu deschizi cerul. Vai mie, blestematului! Roagă-te ca Domnul să-mi deschidă și mie ușile pocăinței. Și îți doresc și ție lucrul acesta! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 196*)

Tu te încrezi în inima și în mintea ta! Dar unde este dovada curăției inimii tale? Unde este dovada corectitudinii judecății tale? Smerește-te, maică! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 197*)

Ține minte: lui Dumnezeu îi este mai plăcut un păcătos care se căiește, decât un drept care se mândrește. Și pe cine iubește Dumnezeu, pe acela îl iubesc și eu. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 254*)

Domnul să ne miluiască și să ne povățuiască spre cele de suflet folositoare și să ne izbăvească de toate cele vătămătoare, iar mai întâi de orice de îndreptățirea de sine și, mai ales, de părerea de sine și de încrederea în sine, care ne determină să ne exprimăm ideile și părerile atât de categoric, de parcă, într-adevăr, așa ar fi – că noi înțelegem și gândim mai mult decât toți cei ce pot gândi. Dar, dacă în locul părerii de sine ne-am apropia cât de puțin de smerenie, de muștrarea de sine și de neîncrederea în inima noastră (pentru că ea încă nu este curățită), atunci altfel am începe să gândim și să vorbim, mai ales, atunci când trebuie să vorbim cu băgare de seamă și cu dreaptă socoteală. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 68*)

Îmi scrii că vrăjmașul îți șoptește că ești mai bună decât toți. Insuflările acestea sunt de la el, lui să i le atribui; și faptele îți vor arăta cât ești de bună. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 15*)

Îmi mai scrii că N. are o putere de voință uimitoare. Însă puterea voinței se descoperă în faptele bune atunci când întâmpini mari piedici sau ispite. De exemplu, sfinții mucenici, în ciuda chinurilor cumplite și a morții crunte, nu s-au lepădat de credința în Domnul Iisus Hristos. Iată, aici vedem puterea uimitoare a voinței. Iar în ce-l privește pe N., dacă nu are nicio suferință sau lipsă și intră cu dumneavoastră în discuții religioase și vrea neapărat să vă reducă la tăcere și să aibă ultimul cuvânt, chiar dacă părerea lui nu e corectă, această calitate nelăudabilă a sufletului se numește încăpățănare sau îndărătnicie. Și dumneavoastră observați că are o foarte mare părere de sine. Și tocmai din aceasta vine și încăpățănarea sau îndărătnicia; căci, cine gândește multe despre sine, acela socotește că toate părerile sale, chiar și cele greșite, sunt adevăruri incontestabile și nu vrea să asculte pe nimeni, de aceea este peste măsură de îndărătnic. Se întâmplă chiar ca uneori să i se explice unui asemenea om clar ca lumina zilei un adevăr, iar el să-l respingă cu indignare, și, pentru că nu are ce zice împotriva, să repete numai: „Da, vă știu eu! Vă știu eu!” Iar de cedat, niciodată nu cedează. Cea mai mare părere de sine vine din cea mai mare mândrie. Iar mândria este începutul și rădăcina tuturor relelor în neamul omenesc și, cu adevărat, este pieirea sau moartea sufletului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 200-201*)

Încercările despre care îmi scrieți se întâmplă, de obicei, cu îngăduința lui Dumnezeu pentru cunoașterea neputinței noastre omenești, căci noi nu putem face nicio faptă bună fără ajutorul lui Dumnezeu, iar, dacă gândim că am putea face ceva plăcut lui Dumnezeu, din pricina acestei păreri lucrul nostru nu va fi plăcut lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 220*)

Dacă ți-ai vedea virtuțile și ai crede că ești plăcută lui Dumnezeu, aceasta ar fi pieirea ta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 186*)

Încrederea prea mare în sine

Mă întrebi pentru ce te-a năpădit o asemenea tulburare în timpul privegherii, când îți doreai să te rogi cu osârdie. Se pare că pentru înfumurarea ta, căci îți doreai să te rogi și credeai că te rogi, iar înainte de aceasta ai avut ispită. Căci orice faptă bună fie este precedată, fie este urmată de o ispită și fără aceasta ea nu poate fi trainică. În ispita ta ar fi trebuit să te smerești și n-ai mai fi avut tulburare, iar dacă te-ai tulburat, pentru aceasta să te mustri pe tine însăși, nu pe ceilalți. Tulburarea vine din zălogul care există în inima noastră, iar dacă gândim că cineva este vinovat de ea, greșim, pentru că el doar ne arată starea noastră și cu voia lui Dumnezeu se face aceasta spre îndreptarea noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 457*)

Trebuie să lucrăm, dar să nu ne punem nădejdea în fapte. Când credem că avem anumite merite, prin aceasta se descoperă încrederea prea mare în sine și atunci Domnul nu ne va mai da puteri pentru împlinirea virtuților, ci mai mult le va îngădui patimilor să se întărească asupra noastră, ca să ne cunoaștem neputința noastră și să ne smerim înaintea lui Dumnezeu, pomenind acea poruncă a Lui: *Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem* (Luca 17, 10). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 5*)

Nu puteai să prevezi nimic rău dar, când ai fost atrasă de mândrie, ai fost orbită mult mai mult; căci suntem atât de neputincioși și, mai ales, când ne punem nădejdea în noi înșine sau suntem atrași de mândrie, încât pe loc sfânt îndată apare idolul patimii și, fără să vrem, ne închinăm înaintea lui și îi aducem jertfă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 327*)

Când observi că ai încredere prea mare în tine, atunci cu ajutorul lui Dumnezeu prin mustrea de sine ea se poate scoate. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 261*)

Îndreptățirea de sine

Îndreptățirea de sine, spunea un stareț, este mare păcat. În Scriptură se spune: *Când va fi vremea, zice Domnul, cu dreptate voi judeca* (Psalm 74, 3). (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Îndreptățirea de sine nu este rânduită în legea evanghelică, mai bine spus, nu este îngăduită: și, dacă cineva te lovește peste obrazul drept, întoarce-i-l și pe celălalt. Cuvintele despre obrazul drept arată că omul nu trebuie să se îndreptățească pe sine însuși nici măcar atunci când s-ar părea că ar avea dreptate. Însă acest lucru fiecare trebuie să-l aplice față de sine însuși, nu față de ceilalți. Altfel va cădea în altă cursă a vrăjmașului și se va încurca. Iar pentru noi mai trebuincioasă decât orice și mai de folos este libertatea duhovnicească, adică sub niciun motiv să nu ne încurcăm în cursele vrăjmașului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 64*)

Îndreptățirea de sine închide ochii duhovnicești și atunci omul nu mai vede ceea ce se întâmplă în realitate. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 334*)

Îndreptățirea de sine nu este un lucru călugăresc. Așa mi-a spus la vremea sa și marele stareț, batiușka Anatolie: „Niciodată să nu te îndreptățești pe tine însuși. Nu contează dacă ai dreptate sau nu ai dreptate, să taci atunci când ești ocărât, iar apoi să spui: «Iartă-mă, sunt vinovat»”.

- Dar, dacă mi se spune că am ucis un om, nici atunci să nu mă îndreptățesc?

- Nu, să taci și să spui: „Iartă-mă”. Dacă, într-adevăr, nu ai ucis pe nimeni cu fapta, atunci, poate, ai ucis pe cineva cu cuvântul. De aceea să nu te îndreptățești pe tine însuși, ci să te socotești păcătos și vinovat în toate. Și, după ce vei spune așa, Domnul mai târziu îți va descoperi că, într-adevăr, ai fost vinovat. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 139, din 29.12.1909*)

I-am vorbit batiușkăi Ambrozie despre ispitele tale. Iar el le atribuie faptului că, atunci când ai fost la el și i-ai povestit despre tine, tot timpul i-ai învinuit pe ceilalți, iar pe tine te-ai îndreptățit și nu ți-ai dat gândurile pe față. Dar, desigur, toate acestea vor trece. Numai să știi că, dacă demonii m-au speriat pe mine pentru faptul că am luat-o de la ei pe M., cu atât mai mult se vor răzbuna pe tine. Dar nu trebuie să ne pierdem nădejdea. Domnul Puterilor le-a spus ucenicilor Săi: *Mai mare este Cel ce e în voi decât cel ce este în lume* (1 Ioan 4, 4). Domnul Puterilor să fie cu noi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 301*)

Nu te grăbi să te îndreptățești, căci ai citit la avva: cu dreptii, adică cu cei ce se îndreptățesc pe sine, se unește diavolul. Mai bine străduiește-te să te mustri pe tine. Aceasta în orice caz este spre mântuire. Să te mântuiești, adică să rabzi! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 214*)

Trebuie observat că de fiecare dată, când [eu] mă îngrijeam mai mult decât orice să fac bine, primeam muștrări. Cuvintele de muștrare le primeam cu smerenie și spuneam numai: „iertăți-mă”, fără să explic de ce am făcut una sau alta. Dacă pentru aceasta s-ar fi întâmplat ceva: dacă cineva ar fi trebuit să fie alungat din mănăstire sau ceva mai grav, păi, atunci trebuia să dai explicații, dar batiușka Varsanufie muștra numai spre zidire. Explicații nu trebuia să dai, pentru că a da explicații înseamnă a-ți dori să-ți impui părerea ta. (*Cuviosul Nikon, 6, pp. 253-254*)

Căutarea îndreptățirii de sine nu poate împăca conștiința, ci mai mult îl tulbură pe om. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 5*)

Pe nimeni nu trebuie să învinuim: răutatea este în lăuntrul nostru. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 19*)

Sfântul Apostol Pavel arată motivul pentru care unii din vechiul popor ales al lui Dumnezeu nu L-au primit pe Fiul lui Dumnezeu, Care a venit în trup. *Căutând să statornicească dreptatea lor*, spune Apostolul, *dreptății lui Dumnezeu ei nu s-au supus* (Rom. 10, 3). Același motiv ne împiedică și în legea cea nouă să ne supunem dreptății lui Dumnezeu și dumnezeieștilor porunci ale Mântuitorului Hristos, adică, dacă creștinul adoptă îndreptățirea de sine, care în legea evanghelică nu este îngăduită, atunci fără să vrea este obligat să se împotrivească și să respingă, dacă nu tot, atunci destul de mult din ce se propovăduiește în cadrul învățaturii evanghelice. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 9*)

Mi-ai scris despre A. și te-ai exprimat astfel încât să te cred pe tine, nu pe ceilalți. Din toată explicația ta cu privire la A. iese la iveală îndreptățirea de sine. Iar aceste cuvinte ale tale, pe care le-ai spus astfel încât să nu-i cred pe ceilalți, ci numai pe tine să te cred, nu sunt smerite, ci, dimpotrivă, scot la iveală mândria ta. Mai smerit, și mai simplu, și mai aproape de adevăr ar fi fost să spui așa: „Dacă îi credeți pe ceilalți,

credeți-mă și pe mine; și iertați-mi greșelile pe care le-am făcut”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 138*)

Mult, tare mult te-ai mai frământat în inima ta cea tulburată de furtuna patimilor și ce ai rezolvat? Doar ți-ai înmulțit necazurile și suferințele; din când în când ai avut și învinuire de sine – dar cel mai mult a lucrat îndreptățirea de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 481*)

Osândirea de sine

În prezența tuturor sau a multora care te învinuiesc, tu singură te-ai îndreptățit pe tine. Și, cu toate acestea, nu ești împăcată, dar, dacă te-ai osândi și te-ai învinui pe tine pentru necazul tău și pentru slava deșartă, atunci cu siguranță te-ai liniști. Oare, nu vezi că lucrul acesta îți este îngăduit de Dumnezeu, ca pe viitor să fii mai înțeleaptă și mai prudentă? Tot timpul te agiți și pe toți îi judeci, iar acum te mai și lauzi cu faptul că ai slujit singură. Păi, să aștepți așa și roadele ostenele tale iubitoare de slavă deșartă – ponegrirea și umilința. Îmi dau seama că nu îți plac rândurile mele, dar mă doare să văd această stare a ta, de care să te izbăvească Domnul și să te învrednicească măcar prin necazuri să te smerești, să nu te încrezi în tine, gândind că faci totul bine, ci, dimpotrivă – să te încrezi în ceilalți, care te muștră, căci astfel îți fac un bine. (*Cuviosul Lev, p. 183*)

Cunoașterea de sine

Nu ne putem cunoaște altfel decât în relație cu aproapele, primind de la el muștrări și reproșuri, ca un leac pentru rănilor noastre sufletești și muștrându-ne pentru nerăbdare pe noi înșine, nu pe el, iar lui, dimpotrivă, mulțumindu-i, pentru că prin el ne-am cunoscut neputința noastră sufletească, prin grija lui Dumnezeu. Și, având liniște, cu harul lui Dumnezeu, să vă temeți a fi atras de această părere de sine, ca să nu suferiți mai mult: căci vrăjmașii nu dorm și se tem numai de smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 223*)

Îmi scrii că îți este greu când vezi că ceilalți sunt nedrepti cu tine și nu poți gândi că tu ești vinovată, iar acest lucru îți tulbură liniștea. Păi, tocmai acest lucru îți arată că încă ești departe de ceea ce ne-a poruncit

Domnul: *Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc* (Matei 5, 44). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 456*)

Egoismul

Trebuie să știi și să ții bine minte că în tine rădăcinile tuturor relelor sunt egoismul și încăpățânarea, amestecate cu invidia și întreținute de înșelarea vrăjmașului, de aceea și trebuie prin toate mijloacele să te străduiești să smulgi aceste rădăcini rele: prin smerenie și ascultare, urmând Domnului, Care S-a smerit pe Sine, chip de rob luând și a fost ascultător până la răstignire și moarte pe cruce. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 79*)

Sinuciderea

Pentru pruncii omorâți nu se citește Psaltirea, dar, chiar dacă se citește, nu este nicio problemă. Însă pentru sinucigași regulile Sfintei Biserici interzic să se citească Psaltirea. Totuși, trebuie să ținem cont de motivele pentru care s-a săvârșit sinuciderea. Poate că omul acela nu era sănătos la minte sau din pricina tinereții nu a putut înțelege gravitatea păcatului și tot așa. În aceste cazuri se poate face și îngăduință. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 278*)

Îmi scrii că în ajunul zilei Arhistrategului Mihail gândul vrăjmaș ți-a făgăduit că în această sărbătoare vei dobândi toate darurile duhovnicești și, în schimb, în ziua aceasta te-a cuprins o tristețe sumbră și a început să te chinuie puternic gândul la sinucidere. Păi, acestea sunt daruri diavolești, înșelarea vrăjmașului! Cugetul îți șoptește că nici unul dintre sfinți și din cei ce și-au dorit să se mântuiască nu a fost luptat de gândul acesta. Nu este adevărat: și marii stareți au fost luptați de el; în Moldova a fost un stareț foarte nevoitor și tăcut, care toată viața a suferit de acest gând. În această luptă rea a vrăjmașului trebuie să repeți mai des: „Fie voia Domnului cu mine”. Precum va binevoi Domnul, așa să fie. Iar voia Domnului este să-i miluiască și să-i mântuiască pe toți credincioșii. Mai putem uneori să-i răspundem vrăjmașului astfel: „Înapoia mea, satano! Domnului Dumnezeuului meu ți voi sluji în toate zilele vieții mele. Căci Lui I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, împreună cu Tatăl

Cel fără de început și cu Preasfântul și Bunul și de viață Făcătorul Duh în vecii vecilor. Amin”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 12-13*)

Îmi scrii despre nefericitul sfârșit al fratelui uneia dintre surorile voastre și mă întrebi dacă poate fi pomenit. După regulile bisericești nu trebuie pomenit în biserică, dar sora și părinții lui se pot ruga acasă pentru el, așa cum starețul Leonid i-a dat voie lui Pavel Tambovțev să se roage pentru tatăl lui. Transcrie această rugăciune¹ și dă-o rudelor nefericitului. Eu știu multe cazuri, în care rugăciunea dată de starețul Leonid i-a liniștit și i-a mângâiat pe mulți și a fost valabilă înaintea Domnului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 106*)

Caracterul înfocat și mândria au fost cauzele acestei fapte [ale sinuciderii]. Cât de potrivnice lui Dumnezeu sunt aceste patimi – de aceea și trebuie să ne împotrivim lor din toate puterile prin smerenia cea plăcută lui Dumnezeu, dar, din păcate, oamenii se îngrijesc puțin de lucrul acesta, tocmai pentru că îl înțeleg puțin. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 177*)

Mustarea de sine

Nu este deloc de mirare că nu știi să cugeți smerit despre tine; de vreme ce pentru orice știință și artă este nevoie de mult studiu, cu atât mai mult această artă a artelor are nevoie de multă atenție și studiu pe propria piele, nu numai cu gândul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 205*)

Dacă te vei mostra pe tine, iar nu împrejurările (care sunt orânduite de pronia lui Dumnezeu), te vei liniști mai repede, căci atunci vei dobândi smerenia, dar, dacă te vei scuza iarăși din pricina slăbiciunii simțurilor, nu vei vedea dreapta judecată și pronia lui Dumnezeu, și îți va fi mai greu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 72*)

Străduiește-te să dobândești în toate mustarea de sine și smerenia și atunci vei avea și atenție și pază pentru mișcările inimii tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 82*)

¹ Caută, Doamne, sufletul cel pierdut al tatălui meu și, dacă este cu putință, miluiește-l! Nepătrunse sunt judecățile Tale. Să nu-mi socotești păcat această rugăciune a mea. Ci facă-se voia Ta cea sfântă.

Musttrarea de sine în toate aduce smerenie, iar smerenia păstrează pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 732*)

Cum să te mustri pe tine? Foarte simplu. Conștiința va lua cuvântul imediat, îndată te va da în vileag și nu îți va rămâne decât să fii de acord că ai făcut rău, să alergi cu smerenie la Dumnezeu și să-L rogi să te ierte. Măcar un minut, măcar o jumătate de minut, dar neapărat trebuie să te mustri așa. Datoria noastră este să ne muștrăm pe noi înșine, chiar dacă și pentru foarte puțin timp, iar restul să-l lăsăm în voia lui Dumnezeu. Este bine dacă ne muștrăm și pentru puțin timp. La unul această stare durează mai mult, iar la altul mai puțin. Dar au existat Sfinți Părinți care toată viața au avut o continuă muștrare de sine, fără nicio întrerupere. Însă noi suntem departe de aceasta. Când ne muștrăm pe noi înșine, ne umplem de putere, devenim mai puternici – duhovnicește, desigur. De ce se întâmplă astfel, nu știm. Aceasta este legea vieții duhovnicești. Așa cum în viața noastră trupească ne întărim puterile, așa și în viața duhovnicească puterile noastre duhovnicești se întăresc prin muștrarea de sine. Când ne hrănim cu cele duhovnicești, din punct de vedere duhovnicesc devenim mai tari, mai puternici. Și ce este muștrarea de sine? Smerenie. Să te socotești pe tine păcătos, vinovat, înseamnă să te smerești. Și ce este smerenia? Este veșmântul Dumnezeirii, după cuvântul Scărarului. Noi mergem și ne atingem de acest veșmânt atunci când ne muștrăm pe noi înșine. Îți amintești de femeia cea cu scurgere de sânge din Evanghelie? Cu smerenie a trecut prin mulțime și s-a atins de poala hainei lui Hristos – și s-a vindecat. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 74-75, din 25.10.1908*)

Ai observat greșeala concepției tale în a te socoti mai rea decât toți, iar dacă ai crezut că ai o asemenea structură sau crezi acum, încă ești condusă de îngâmfare. Această știință numai cu osteneală și deprindere multă trebuie sau poate fi învățată. Nu ne socotim smeriți atunci când ne umilim singuri, ci atunci când, umiliți fiind de alții, primim această umilință fără tulburare, ca fiind vrednici de ea. Așadar, sterpiciunea noastră sufletească, vrem, nu vrem, trebuie să ne coboare în adâncul smereniei și patimile, care ne chinuiesc, au aceeași lucrare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 212*)

Din scrisorile frăției voastre văd structura neputincioasă pe care o aveți și încă nu puteți gusta hrana cea tare și băutura cea amară a muștrărilor și reproșurilor, ci este încă vremea lucrului și a semănatului, nu a recoltei și a adunatului roadelor despătimirii. Înainte, când vă muștrați pe sine cu gânduri smerite, simțeați ușurare în luptă, dar punându-vă oarecum nădejdea în această liniștire, mai ales la vederea persoanei care v-a supărat, stârneați lupta. Este nevoie de multă smerenie, dar să nu ne punem nădejdea în ea, ci în Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 86*)

Vezi de ce ai început să vă împăcați mai bine: pentru că ai ajuns la cunoașterea de sine, ți-ai văzut vina și ai început să te muștri pe tine; presupun că și ea a adoptat același mijloc. Acesta a nimicit puterea vrăjmașului, care se străduia să tulbure starea voastră sufletească. Dacă vei continua să-ți vezi neputințele tale, să te muștri pe tine și să te smerești, atunci, chiar dacă ea nu va face acestea, va fi de ajuns din partea ta cugetul duhovnicesc, smerit, ca să nimicești cursele vrăjmașului. Dacă ea are un caracter iute și agitat, dar intenția îi este înclinată înspre partea cea bună, când îți vine de la vrăjmașul gândul de a judeca faptele ei, să te muștri pe tine din tot sufletul și pornirea cea vrăjmașă va pleca. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 136-137*)

Dacă se întâmplă să primești de la cineva vreo muștrare sau sfidare, să-ți înveți inima să spună: „Eu sunt mai rău decât el” – nu cu vârful limbii, ci din adâncul inimii. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 37*)

Amândouă vă învinuiți pe sine; dar, probabil, încă nu faceți aceasta cu adevărat, de vreme ce nu s-a instaurat pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 109*)

Îmi scrii: „Îndrăzneala și mânia lucrează la cel mai înalt grad, pentru orice nimic se aprind toate cele dinlăuntru”. Ce-i de făcut aici? Trebuie să te muștri fără încetare și să te cobori în adâncul smereniei; vezi că acestea sunt roadele mândriei. Sfântul Simeon Teologul [scrie] în Cuvântul 31: „Cel ce este disprețuit sau dojenit și suferă cumplit din pricina aceasta se cunoaște din faptul că poartă în sânul lui șarpele cel de demult”, adică mândria. La Sfântul Dorotei găsești multe cuvinte de folos pentru îndreptarea alcătuirii tale, numai să te silești, cu ajutorul lui Dumnezeu, să

le urmezi, cum ar fi cele despre smerenie, muștrarea de sine, răbdare și celelalte; toate ne arată alcătuirea noastră și mijloace pentru tămăduirea ei. Pentru că ai primit o dată în inima ta un gând muștrător împotriva surorii tale, deja orice mișcare a ei ți se pare tăioasă și aceasta din pricina lipsei muștrării de sine și a necredinței. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 534-535*)

Să ai frică de Dumnezeu, să-ți păzești conștiința și poruncile lui Dumnezeu și atunci vei vedea cum va trebui să procedezi în situațiile mai puțin importante, ținând seama de împrejurările locului. Dacă ești vinovată înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, să faci pocăință și să te smerești, să nu îndrăznești să judeci sau să osândești pe cineva, ci în orice situație neplăcută să te străduiești să dai vina pe tine, nu pe ceilalți, căci fie pentru păcatele tale, fie pentru altceva ai dat prilej de întristare prin nepriceperea și nechibzuința ta. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 44-45*)

Socotește-i pe toți mai buni decât tine, iar pe tine muștră-te și nu te rușina să te închini și să-i ceri iertare aproapelui pentru neputințele tale, dacă ai ceva împotriva lui. Socotește fiecare zi ca și cum ar fi ultima pentru tine și cu gândul du-te mai des și înfățișează-te la judecata lui Dumnezeu. Și zi neîncetat în inimă rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, pentru Născătoarea de Dumnezeu miluiește-mă pe mine, păcătoasa”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 45*)

Vă muștrați pe sine, dar, probabil, numai cu penița și cu buzele, nu cu inima; să apelați la acest din urmă mijloc și cursa vrăjmașului se va destrăma. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 43*)

Deseori văd în scrisorile voastre că fiecare spune: „Eu mă socotesc mai rea decât sora mea”, dar în realitate se întâmplă altceva; și de aceea, probabil, nu s-a înrădăcinat gândul acesta în lăuntrul sufletului, lucru pentru care n-ar fi deloc rău să vă străduiți și să vă osteniți și la nevoie să vă folosiți de dobândirea acestei comori. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 136*)

Deseori aveți tulburări sufletești; toate acestea se întâmplă din pricina lipsei muștrării de sine a amândurora. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 529*)

Este foarte trist să aud despre neplăcerile dintre rudele tale apropiate, mai ales atunci când sfaturile tale nu le mulțumesc. Și se poate întâmpla așa de vreme ce și la noi, fără muștrare de sine, oricât ai sfătui, cei ce se ceartă nu se pot împăca și nici idee nu au despre faptul că trebuie să se mustre pe sine – și văd numai vina aproapelui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 147*)

Oricine ar fi, totuși să socotiți că este mai bun decât frăția voastră și așa, încetul cu încetul, vă veți deprinde să-i vedeți pe toți ca pe niște îngeri, iar frăția voastră vă veți liniști, dar, atât timp cât iubirea de sine încă nu s-a potolit, este nevoie de mult foc pentru a o mistui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 46*)

Dacă nu putem îndepărta singuri ceva de la noi, probabil că aceasta se întâmplă, și așa trebuie să fie, spre încercarea răbdării și a smereniei noastre; dacă ne vom muștra pe noi și ne vom smeri, ne va fi ușor să îndurăm, dar, dacă îi vom muștra pe oameni și vom da vina pe ei, socotindu-i pricina necazurilor noastre, atunci necazurile vor deveni mai grele și de neîndurat. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 451*)

Îmi spui că în mănăstire trăiești altfel și nimic bun nu vezi din viața ta. Dar, dacă ai vedea că viața ta e bună, te-ai mândri și L-ai mânia și mai mult pe Dumnezeu. Trebuie să faci ceea ce este bine, dar să nu vezi aceasta și să nu te mândrești, ci să te socotești ultima dintre toți. Acest lucru îți va fi mai plăcut lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 147*)

Dacă vă cercetați pe sine și vă vedeți sărăcia și lipsa faptelor, nu trebuie să vă tulburați și să cădeți în deznădejde, ci prin încercările de dinainte și cele de acum trebuie să vă cunoașteți neputința și lipsurile, să vă socotiți ultimul dintre toți și să coborâți în adâncul smereniei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 272*)

Domnul aude rugăciunea tuturor. Numai pe cei mândri nu îi primește. Dar pe cei smeriți și care se muștră pe sine întotdeauna îi primește. Domnul te ajută – numai că tu nu poți vedea aceasta. El nu te poate părăsi, căci te iubește. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 155*)

Când ceilalți te muștră, dacă poți răbda – răbdă, iar, dacă nu poți – răspunde liniștit. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 158*)

De ce nu vrei să te tămăduiești? Chiar de ai fi nevinovată, de ai fi chiar și sfântă și cuvioasă: de ce să te grăbești să o mustri pe maica și nu pe tine? (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 245)

Să dea Domnul să te mântuiești! Adică să te smerești, să rabzi, să-ți iubești aproapele și până la călugărie să porți chipul îngeresc. Dacă nu poți face ceva, să te mustri pe tine, căci Domnul și aceasta o primește în locul nevoinței. De aceea a și spus Pimen cel Mare: „Mustrarea de sine este mai ușoară decât toate virtuțile”. Iar Isaac Sirul spune că „smerenia și fără fapte îl poate mântui pe om”. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 258-259)

Ar trebui să plângi pentru tine, văzându-ți starea ta jalnică, dar tu vezi numai răul din oameni, nu din tine și atribui răutății oamenilor necazurile tale, nu proniei lui Dumnezeu. Ceri necazuri și vrei să le rabzi, dar nu le rabzi. (*Cuviosul Lev*, p. 183)

Îmi scrieți: „Nu știu să mă smeresc atunci când unii oameni spun că harul lui Dumnezeu mă păzește”. Să aveți în minte următorul gând: „Este adevărat că harul lui Dumnezeu mă păzește, dar nu pentru faptele mele bune, pe care nu le am, ci pentru rugăciunile celor ce se roagă pentru mine”. În general, să vă muștrați pe sine mai mult înaintea Atotvăzătorului Dumnezeu, Care la momentul potrivit înlătură întunericul cel tainic și descoperă sfaturile inimii. (*Cuviosul Iosif*, p. 82)

Fratele s-a căit înaintea batiuşkăi pentru că nu și-a împlinit cincisutimea din pricina oboselii. „Dumnezeu te iartă, dar, totuși, trebuie să te mustri pe tine însuși. Așa ne-au învățat marii noștri stareți. Dacă te mustri pe tine, acest lucru chiar aduce folos. Avva Dorotei, Ioan Scărarul spun că muștrarea de sine este urcuș nevăzut. Așa cum omul nu observă că a crescut, că dintr-un băiețel a devenit adult, așa și creșterea duhovnicească a omului are loc fără ca el să observe ceva. Și tocmai această creștere duhovnicească nevăzută a omului este muștrarea de sine. (*Cuviosul Varșanufie*, 5, p. 56, din 28-06.1908)

Mustrați-vă pe sine. A te muștra pe tine nu este greu, dar unii nici aceasta nu vor. A răbda muștrarea din partea fratelui este mai greu, dar a te muștra singur pe tine nu este greu. Pe lângă aceasta, chiar dacă ne vom

muștra pe noi înșine, dar nu ne vom lupta cu patimile, dacă vom mânca și vom dormi cât vom vrea, această întărire de sine va fi în afara legii și nu va aduce folos. Dacă ne muștrăm pe noi înșine atunci când cădem fără să vrem în greșeli, muștrarea de sine este întemeiată. În lupta cu patimile, chiar de suntem biruiți de ele, dar ne muștrăm pe noi înșine, ne căim, ne smerim și continuăm să luptăm, mergem înainte fără încetare.

Ne-a rămas un singur lucru: smerenia. Vremea nevoițelor aspre a trecut, probabil, fără întoarcere. Iată, de exemplu, părintele Vasian a luat asupra sa nevoițe aspre, uneori nu-și încălzea chilia, postea tot Postul, dar nu avea niciun dar. Iar batiușka Macarie avea în chilie temperatură normală și nu postea în chip deosebit și pe ucenicii de chilie îi muștra uneori atunci când erau vinovați – și avea multe daruri duhovnicești: și darul vindecării, și al izgonirii demonilor, și darul înainte-vederii deși nu săvârșea nicio nevoiță deosebită. Atât ne-a rămas – să ne smerim. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, pp. 70-71, din 05.10.1908)

Temeți-vă de bănuială. Diavolul, luându-l în stăpânire pe omul care se încrede în propunerile lui, îi poate arăta ceea ce în realitate nici nu există. Vă aduceți aminte istorioara care există la Avva Dorotei? Atunci când diavolul vă arată lipsurile și neputințele altora și vă îndeamnă la osândire, să spuneți în sinea voastră: „Eu sunt mai rău decât toți și sunt vrednic de chinurile veșnice. Doamne, miluiește-mă” și, chiar de ziceți acestea fără simțire, totuși trebuie să ziceți așa. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 82, din 19.11.1908)

Samavolnicia

Îmi scrii că, nefiind în stare să stai în picioare în biserică din pricina slăbiciunii puternice, te așezi în genunchi. Nu trebuie să fii samavolnic. În biserică trebuie ori să stai în picioare, ori să stai jos. Văzându-te pe tine, și ceilalți se vor așeza în genunchi în momentele în care nu este rânduit acest lucru. (*Cuviosul Ilarion*, p. 52)

Pe cei ce fac singuri prescuri și le vând, nu trebuie să-i încuviințezi. Și poți să te porți mai aspru cu ei, ca să nu facă acest lucru. (*Cuviosul Iosif*, p. 89)

Chibzuiești că nu ai vrea să fii la Moscova, ci ai vrea măcar ca soră să

mori în mănăstirea ta, lucru pentru care o rogi pe Împărăteasa Cerească, însă mănăstirea ta ai vrea, totuși, s-o lași pentru a fi mai aproape de mine. Dorindu-ți să trăiești sau să mori acolo și nu dincolo, îți faci voia ta, vrei să-ți împlinești dorințele tale, ceea ce noi nu trebuie să facem. Pentru nimic de felul acesta să nu te rogi Domnului, ci să te rogi să se facă cu tine voia Lui cea sfântă. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Colecta

Nu-ți pierde nădejdea, surioară, ci străduiește-te din toate puterile să ajungi la trezvie, ca măcar după posibilități să-ți săvârșești ascultarea. Adună atât cât poți aduna; acum sunt vremuri grele, nu mai sunt pentru colecte. Este mai bine să aduni mai mult, dar aici se amestecă și slava deșartă, dar, dacă aduni puțin, nu ai de ce să te mândrești. Motivul pentru care te-ai zăpăcit și ai slăbit în strângerea colectei constă, pe de o parte, în încurcăturile de dinainte și, pe de altă parte, și în bătrânețea ta. Ridică-te prin musttrarea de sine și, totodată, cere și ajutorul lui Dumnezeu cu smerenie, spovedindu-ți rătăcirea de dinainte, ca să poți, pe cât va fi cu putință, să-ți săvârșești ascultarea în duh călugăresc. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 67*)

Se spune că cei ce slujesc altarului se hrănesc de la altar. Așa și colectorii – nu trebuie să ia bani, dar, dacă au nevoie de ceva, pot lua din banii adunați. Colectorul principal face așa cum vrea el, iar de cel ce îl ajută trebuie să aibă grijă tot timpul: dacă i s-au uzat hainele și are nevoie de ceva, trebuie să-i dea din hainele, încălțărilor și chiar albiturile adunate. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 68*)

Voia proprie

Ceea ce auzi de la stareță atunci când îi descoperi gândurile că trebuie să faci, străduiește-te să faci cu smerenie și cu lepădarea voii tale, chiar de ți s-ar părea că este mai bine așa cum socotești tu. Despre aceasta este și la Avva Dorotei și la Sfântul Ioan Scărarul, la Treapta sau Cuvântul 26, în cartea scrisă de mână, capitolul 110: „Și toți cei ce voiesc a cunoaște voia lui Dumnezeu, trebuie mai întâi să omoare în ei voia lor proprie și, rugându-se lui Dumnezeu, cu credință și simplitate nefățarnică să-i

întrebe pe părinți și pe frați, întru smerenia inimii și fără nicio îndoială în cuget, și să primească sfaturile lor ca din gura lui Dumnezeu, chiar de ar fi potrivnice rațiunii lor proprii, și chiar dacă cei întrebați nu ar fi foarte duhovnicești, căci Dumnezeu este drept și nu îngăduie să fie înșelate acele suflete, care cu credință, cu smerenie și nerăutate ascultă de sfatul și judecata aproapelui; și chiar dacă cei întrebați nu ar fi foarte înțelepți, totuși Cel ce grăiește prin ei este Cel nematerialnic și nevăzut". Iată câte învățături ai de la Sfinții Părinți; trebuie să le ascuți dacă vrei să te mântuiești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 55*)

Să rostească cu atenție Rugăciunea Domnească și să zică: „Tatăl nostru, facă-se voia Ta!", nu: „Tatăl nostru, facă-se voia mea!" Și să mai citească la rugăciunile de seară rugăciunea către Maica Domnului: „Nu îngădui, Preacurată, să se săvârșească voia mea, căci nu este bună, ci să fie voia Fiului Tău și Dumnezeului meu, ea să mă călăuzească și să mă mântuiască". (*Cuviosul Antonie, 22, p. 302*)

Cu tăierea voii tale numai din cuvinte, fără vărsarea sângelui, adică fără osteneală, este cu neputință a te deprinde în scurt timp, deoarece viața ta de dinainte ai dus-o după voia ta. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 60*)

M-ai încredințat că primești totul de la mine ca din partea lui Dumnezeu, după cuvântul Lui: *Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă* (Luca 10, 16). Așadar, dacă îți dorești sincer să te eliberezi de patimi, și de toate bolile sufletești, și de gândurile hulitoare, și să înveți smerenia, trebuie să lepezi cu desăvârșire voia ta, iar o dată cu ea și toată mândria cea îndărătnică și să le calci în picioare și se vor înnoi ca ale vulturului tinerețile tale și dintr-un om samavolnic și păcătos vei deveni îngerul lui Dumnezeu sau, cel puțin, mai mic decât îngerii, adică fără aripi. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 65-66*)

Pentru un tânăr voia lui este vătămătoare de suflet și are cele mai rele urmări. (*Cuviosul Lev, p. 200*)

Pentru nepăsarea și lenea de care dați dovadă în săvârșirea pravilei, să vă ierte Domnul; și eu, nevrednicul, vă iert și vă sfătuiesc să puneți început să viețuiți nu după voia frăției voastre, ci după poruncile lui

Dumnezeu și după sfatul celui căruia vă destăinuți cu credință, căci, dacă facem după voia noastră, chiar de ni se pare că semănăm mult, totuși secerișul va fi zadarnic; feriți-vă de acest lucru. (*Cuviosul Lev, p. 203*)

Te sfătuiesc să nu refuzi niciun lucru care îți este încredințat și nici singur să nu te numești pentru nimic; dacă vei păzi acestea cu desăvârșire, atunci și în cele mai cumplite greutăți vei vedea bunăstare și mă vei pomeni cu vorbă bună. Dar, dacă vei căuta tu singur, cu sânguință, sau vei refuza ceva, atunci să fii încredințat că toată viața ta vei regreta amar-nic. (*Cuviosul Moise, 16, p. 39*)

Samavolnicia duce la slavă deșartă și se sfârșește cu vătămarea sufletului, dar, dacă lucrul este săvârșit cu binecuvântare, atunci pentru rugăciunile fraților și ale egumenului Domnul îl va păzi pe cel ascultător de tot răul și el va dobândi folos sufletesc. (*Cuviosul Moise, 16, p. 113*)

Pe acea soră trebuia s-o scoateți din obștea voastră. Deși este duros acest lucru, foarte dureros, totuși cu forța pe nimeni nu poți duce la mântuire. Voia omului nici Domnul Însuși nu o silește, deși prin multe mijloace o călăuzește. După puterea noastră să ne îngrijim de ceilalți, iar toate celelalte să le lăsăm în seama Domnului. Unii tâlcuitori ai Sfintei Scripturi spun că Domnul a plâns mult în grădina Ghetsimani în ultima noapte, mai ales pentru că știa că puțini vor fi aceia care se vor folosi de patimile Lui de pe cruce, iar cea mai mare parte din nesăbuință și din voia lor cea rea și îndărătnică va înclina în partea opusă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 132-133*)

Bine este numai ceea ce se face după voia lui Dumnezeu și pentru sfânta ascultare. Iar voia proprie doar ne chinuie și ne este de învățătură numai atunci când renunțăm la ea. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 169*)

Îmi scrii că gândul tău dintotdeauna a fost să-I fii plăcută Domnului. Dar tu nici nu vezi în ce ispită te afli și cum răstălmăcești totul. Oamenii care au greșit mult, nu la a fi plăcuți Domnului trebuie să se gândească, ci mai întâi la pocăință și la dobândirea iertării și a milei. Iar

dacă voiești să-I fii plăcută Domnului, să știi că nu-I poți fi plăcută prin nechibzuință, îndărătnicie și cârtire împotriva tuturor, chiar și împotriva Lui, ci trebuie să-I fii plăcută prin smerenie, prin pocăință smerită, prin ascultare și prin dreaptă socoteală. Sau, dacă singură nu poți gândi sănătos, atunci prin ascultarea față de cel căruia i te destăinuie. Dar tu în toate pui mai presus voia ta. Rostești în fiecare zi Rugăciunea Domnească și zici: „facă-se voia Ta”, dar, în același timp, zici: „facă-se voia mea”. Și împotriva Domnului cârtești, că nu împlinește voia ta, lucru despre care Sfântul Apostol scrie: *Cereți și nu primiți, pentru că cereți rău* (Iac. 4, 3). Nu îți dai seama că ai tendința să împlinești voia vrăjmașului tuturor, care, prin nevoințe nechibzuite, voiește să-ți zdruncine sănătatea, să te dărâme și totodată să te pună într-o asemenea situație încât nici de la rude, nici de la ceilalți să nu ai ajutor, să nu mai poți viețui în mănăstire și, astfel, făcându-te bună de nimic, să te arunce în cârtire și deznădejde? Iată ce voiește vrăjmașul neamului omenesc. Gândește-te și străduiește-te ca nu cumva, în loc să-I fii bineplăcută Domnului, să-i faci pe plac vrăjmașului, care caută pieirea ta. Repet, te afli într-o mare ispită. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 92*)

M-ai întrebat dacă poți merge la bucătărie să cureți cartofi sau să speli vase, în taină, fără știrea maicii egumene. Nicidecum nu te sfătuiesc să faci acest lucru. Cuviosul Varsanufie în răspunsurile sale la Avva Dorothei spune: „Nu trebuie să ne oferim singuri la săvârșirea ascultărilor de jos – căci aceasta duce la slavă deșartă, împiedică izbândirea și mai mult aduce pagubă decât folos. Dar, dacă ni se poruncește ceva, să nu ne împotrivim, ci să săvârșim cu ascultare – aceasta duce la izbândire”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 100*)

Pe sora K. o sfătuiesc ca, mai bine decât toate pretensele ei nevoințe și osteneli grele, să se lepede de voia și părerea sa; din ascultare se naște smerenia, iar din samavolnicie mândria și roadele ei sunt înșelarea și tulburarea; asemenea tineri curajoși am văzut și eu și, când și-au pierdut sănătatea și liniștea, abia atunci s-au dezmeticit; să nu asculte sfatul vrăjmașului, care o îndeamnă la osteneli și nevoințe înalte, ci mai bine să se smerească văzându-și neputința. Cât de rău îmi pare pentru faptul că mulți încep o viață după capul lor și culeg mai târziu roadele ei amare, dar Dumnezeu poate pe cei pedepsiți aici să-i tămăduiască pentru viața

viitoare prin pocăință. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 84-85*)

Ucenicilor de chilie ai sfinției voastre să le spuneți că ascultarea lor va fi binecuvântată de Dumnezeu și ostenele lor vor fi primite atunci când vor face totul cu blagoslovenie, nu după capul lor, iar în caz contrar vor avea parte de mare vătămare și ostenele lor se vor pierde. Sfinții Părinți dădeau pe foc sau aruncau la animale tot ceea ce era făcut din voia proprie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 35*)

Din inimă te compătimesc pentru că nu rareori au loc ciocniri dureroase între voi, care, pe lângă starea de boală, mai mult te zdruncină. Dacă ar sta în puterea mea să înlătur acestea dintre voi, cu siguranță aş face lucrul acesta, dar, de vreme ce fiecare are voință liberă, nici Domnul nu ne silește, ci ne lasă să alegem. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 516*)

Sfințenia

Sfântul este omul care împlinește porunca: *Fiți, dar, voi desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este* (Matei 5, 48). Cuvioșii și-au curățit sufletul și l-au sfințit așa încât el, prin însușirile sale, a devenit asemenea lui Dumnezeu. Teoria despre asemănarea lucrurilor o întâlnim în matematică. Un triunghi este mai mic, altul – mai mare, dar prin însușirile sale triunghiul cel mic este într-un tot asemănător cu cel mare, asemănător, dar nu egal. În natură deseori întâlnim cazuri de asemănare a lucrurilor. Oamenii care prin însușirile sufletului lor sunt asemenea lui Dumnezeu se numesc sfinți. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 227*)

Sfinții

Fiecare dintre noi trebuie să-și noteze pe pomelnicul său pe nevoitorii neproslăviți, cunoscuți prin viața lor sfântă. Este mare lucru. Nu atât ei au nevoie de rugăciunile noastre cât avem noi de rugăciunile lor. Dar, dacă noi ne rugăm pentru ei, și ei îndată ne răsplătesc în același chip!

Eu am pomenit mulți sfinți. Să nu credeți că făceam aceasta așa, pur și simplu, socotindu-i sfinți pe cei care îmi veneau în minte. Nu, fiecare dintre sfinții pomeniți de mine avea o legătură sau alta cu viața mea. De exemplu, într-o zi mi se întâmpla un anumit eveniment. Mă uitam la

sfinții a căror pomenire se săvârșea în ziua respectivă și începeam să-i pomenesc. Numele lor îmi rămâneau întipărite în memorie. Apoi observam că în ziua pomenirii fusesem izbăvit de ei de necazuri sau primejdii și așa mai departe. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 88 – 89, din 15.12.1908*)

Sfintele icoane

Oamenii spun că nu au nevoie de icoane. Dar icoanele sunt portretele lui Dumnezeu, ale Preacuratei Sale Maici și ale sfinților plăcuți Lui. Portretele lor, desigur, se străduiesc să le aibă, oricând e posibil, iar de portretul lui Dumnezeu nu au nevoie! Ce dragoste mare! (*Cuviosul Anatolie, 9, pp. 92-93*)

Sfinții părinți

Sfinții Părinți, pe lângă toată înălțimea lor duhovnicească, aveau smerenie și gândeau despre ei că sunt păcătoși, nicidecum îndreptându-și mintea lor spre virtuți sau spre daruri duhovnicești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 43*)

Ia aminte la viața ta și vezi dacă seamănă cu viața și învățătura Sfinților Părinți. Ei, mergând pe calea cea cu multe chinuri a vieții, cu smerenie și cu dragoste au săvârșit-o și au dobândit rodul cel duhovnicesc, iar eu, ca să nu mai zic de tine, căutam numai tihna în viața noastră, iar muștrările și ocările nu le răbdăm, ci le respingem de la noi și în această stare nenorocită ne hrănim cu părerea de sine și pe ceilalți îi muștrăm, îi osândim, îi disprețuim și așa mai departe. Ce roade duhovnicești să așteptăm, așadar? Ce vom semăna, aceea vom și culege. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 51*)

Ei [Sfinții Părinți] se temeau să se conducă după rațiunea și voința lor, ca să evite amândouă extremele: și lipsurile și surplusurile, care îi vatamă pe nevoitori; și au mers pe calea de mijloc, calea împărătească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 11*)

Am făgăduit să vă expun în scris învățătura despre acest lucru foarte important [pravila de rugăciune]. Eu nu mă pot lăuda cu nimic din mintea sau experiența mea, căci în lene și în nepăsare îmi sfârșesc zilele mele, ci din învățătura și socotința sfinților și de Dumnezeu înțelepțiților

Părinți, care au avut o viață lucrătoare, ce i-a dus la cunoștința adevărului și la darurile duhovnicești și astfel au dobândit mântuirea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 9*)

Sfânta Scriptură

Eu socotesc vătămătoare pentru voi aceste fapte: cercetarea înțelesurilor Scripturilor care sunt ascunse și de nepătruns pentru noi, căci cunoașterea lor înainte de vreme ne vatămă și a le cunoaște pe cele din urmă înaintea săvârșirii celor dintâi nu ne este de folos; prin osteneală și împlinirea poruncilor, pe care le înțelegem ușor, Dumnezeu ni le descoperă și pe celelalte, pe care nu le putem înțelege. Dar, dacă vrem să cunoaștem înainte de vreme tot înțelesul Scripturii, atunci, mândrin-du-se, mintea nu se va mai gândi la înfăptuire: și va pierde tot. Ceea ce se dobândește degrabă și fără osteneală degrabă se și pierde. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 17*)

Practica este preferată înaintea înțelegerii simple a Scripturilor, de aceea se și spune: *Cunoștința însă semețește, iar iubirea zidește* (1 Cor. 8, 1). Nu trebuie să vă adânciți prea mult în înțelegere; ceea ce nu înțelegeți uneori, lăsați așa, căci mintea încă nu este curată și nu poate înțelege totul; fiți mulțumit cu ceea ce înțelegeți și străduiți-vă să le împliniți pe acestea și atunci vi se va descoperi și restul. Sfântul Isaac scrie: „Mare nenorocire este să-l înveți pe începător lucruri înalte” și în alt loc spune: „Nu le folosește înțelegerea Scripturilor celor ce zac în patimi”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 24-25*)

Mintile și inimile noastre nu sunt curățite și nu pot vedea clar sensul tainic al Sfintei Scripturi, așa că deocamdată să ne smerim și Dumnezeu ne va putea trimite luminarea și cunoștința adevărului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 80*)

Preoția

O.A. își dorește un lucru bun – preoția. Însă nimeni nu poate primi această cinste decât numai cel chemat. Să aștepte chemarea. Și, dacă ea va veni, bine, iar, dacă nu va veni, cu atât mai bine. Smerenia este mai de

folos. Să urmeze principiul de bază al Sfântului Dorotei: „Voiesc ceea ce va fi”. (*Cuviosul Moise, p. 313*)

Ceea ce eu am făcut și fac, fac potrivit cu harul preoției care mi s-a dat. Acest har l-am primit sub toate formele, adică și din punct de vedere material, căci harul nu se cumpără, și din punct de vedere moral, căci cu adevărat nevrednic sunt de acest mare dar. Mă cutremur, așadar și mă rog Domnului ca El să mă ajute să întrebuițez acest dar potrivit cu înalta lui menire. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 372*)

Față de părintele I. este mult mai bine să ai evlavie decât să nu ai, căci și eu am evlavie față de el. Felul slujirii lui nu trebuie să-l judecăm, întrucât aceasta este sarcina celor mai mari în rang, iar datoria noastră este să mergem la biserică numai pentru rugăciune. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 153*)

Ca om – sunt un nimic, dar ca preot am asupra mea harul preoției și lucrez așa cum îmi dictează acest har. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 371*)

Cu privire la disputa voastră despre plata pâinii pentru slujitorii bisericești eu presupun, după mintea mea cea slabă, că nu aveți dreptate întru totul, ci mai mult ați greșit apărându-vă cu îndârjire nedreapta voastră părere. Slujitorii bisericești, ca rugători pentru noi, după dreptate merită înțâietate față de ceilalți, iar pe lângă aceasta ei, împlinindu-și îndatoririle, nu se pot despărți prea mult de biserică pentru târguieli, ca negustorii, și însuși cinul lor le interzice să aibă grijă prea mare de acestea, de aceea, chiar și dacă cerințele lor sunt neîntemeiate, ei trebuie să fie respectați și înconjurați de dragoste creștină. (*Cuviosul Lev, p. 227*)

Pentru ispita care vi s-a întâmplat în timpul discuției cu părintele Ștefan, protopopul dumneavoastră, să vă socotiți vinovată, deoarece ați intrat într-o discuție care nu vă privea, o discuție moralizatoare, ca și cum oaia începuse să-l învețe pe păstor; și, chiar dacă ați văzut că se ascunde sub haină de oaie, totuși judecata aceasta s-o lăsați în seama Domnului, Care cunoaște tainele inimilor noastre, iar el, întrucât a fost pus să fie slujitorul Tainelor lui Hristos și vrednicia sau nevrednicia lui nu pot fi o piedică în săvârșirea tainelor, să-i acordați cinstea cuvenită; și depărtați-vă de asemenea discuții. (*Cuviosul Lev, p. 202*)

Unui ierodiacon neputincios, care era împovărat de programul slujbelor, [cuviosul Ambrozie] i-a spus: „Frate, tu nu înțelegi esența lucrurilor, și anume că te împărtășești de Viață”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 39*)

Viața de familie

Soțiile, oricât de bune și frumoase ar fi, totuși nu trebuie să le iubim nemărginit, până la divinizare. Toți suntem datori să-L iubim din toată inima numai pe Domnul Dumnezeu, iar pe soții sau pe aproapele nostru să-i iubim, după porunca evanghelică, așa ca pe noi înșine. Și, dacă am face toți așa, nici pentru moartea celor iubiți nu ne-am tângui atât de amarnic. Există bărbați care se lipsesc atât de mult de soțiile lor, încât nu numai că-și părăsesc tatăl și mama, dar și pe Însuși Dumnezeu Îl uită. Dacă le spune cineva: „Haide, frate, la liturghie, e sărbătoare astăzi, să ne rugăm lui Dumnezeu”, unul răspunde: „Este încă devreme, doar ce s-au auzit clopotele. Voi ajunge eu”, iar altul pur și simplu, fără rușine spune: „Am soție și pentru aceasta nu pot merge”. O astfel de alcătuire a bărbatului sau a femeii, după moartea unuia dintre ei, este greu să o alini. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 40*)

Liniștea sufletească se dobândește din lăsarea desăvârșită în voia lui Dumnezeu, fără de care nimic nu ni se întâmplă din ceea ce ni se întâmplă. Și, dacă soțul dumneavoastră ar fi, într-adevăr, rău, să vă întrebați conștiința înaintea lui Dumnezeu: „Oare merit eu un soț bun?” Și conștiința negreșit vă va spune că nu meritați deloc un soț bun și atunci, întru smerenia inimii, cu supunere față de voia lui Dumnezeu, din tot sufletul îl veți iubi și îl veți găsi mult mai bun decât l-ați văzut până acum. Iar a desface legătura căsătoriei din ușurătate și nepricepere nu este greu în vremurile de acum, dar ce răspuns veți da la Înfricoșătoarea Judecată a lui Dumnezeu? Căci Însuși Dumnezeu îi unește pe oameni prin legătura căsătoriei; așadar, judecați singură care este mai bună – răbdarea sau nerăbdarea! (*Cuviosul Antonie, 22, p. 41*)

Sfântul Apostol Petru îi sfătuiește pe bărbați să trăiască cu femeile lor înțelepțește, făcându-le parte de cinste, ca fiind făpturi mai slabe, căci spune Sfântul Apostol Pavel: nu bărbatul, ci femeia *se va mântui prin*

naștere de fii (1 Tim. 2, 15), de aceea este păcat să fie disprețuitori față de ele. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 42)

Țelul căsătoriei este nașterea de fii. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 43)

Există unii tineri căsătoriți (și să vă păzească Domnul de aceasta) care, fie dintr-o evlavie închipuită, fie din totală necunoștință, disprețuiesc Taina cununiei cea binecuvântată de Dumnezeu, numind-o întinată, scârboasă, blestemată și potrivnică lui Dumnezeu, și prin toate mijloacele se străduiesc să evite unirea conjugală, prefăcându-se în fel și chip și aducând ca pretexte boli false, ca să nu fie împreună. Toți acești tineri căsătoriți greșesc de moarte înaintea lui Dumnezeu, căci, după cuvântul Sfântului Apostol Pavel, *cinstită să fie nunta întru toate și patul nespurcat* (Evr. 13, 4); iar nunta este binecuvântată pentru om de Însuși Dumnezeu pentru nașterea de fii. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 44)

Viața de familie este binecuvântată de Dumnezeu și viața călugărească este sfântă și îngerească; și atât una cât și cealaltă sunt plăcute lui Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 174)

Nu căsătoria, ci preacurvia trebuie socotită întinată, scârboasă, blestemată și potrivnică lui Dumnezeu și îngerilor Lui, de care, adică de preacurvie, oamenii binecredincioși trebuie să se dezguste ca de o mare infamie și mai bine să-și dorească să moară de o sută de ori decât să se întineze cu această patimă atât de scârboasă și să-L mânie pe Dumnezeu și să se lipsească de Împărăția Lui cerească. De aceea noi toți, și bărbații, și femeile trebuie la întruniri să evităm privirile amoroase, vorbele cu două înțelesuri, mișcările necuviincioase ale trupului și hainele indecente, și să păzim în toate modestia și buna cuviință creștină. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 45)

În ceea ce privește gândul dumneavoastră de a vă despărți de soț și a pleca la mama dumneavoastră, să știți că prin această despărțire vă veți face de răs și îi veți determina pe oamenii răi să gândească rău despre dumneavoastră și să spună că v-ați despărțit din pricina legăturilor rele cu unul și cu altul, ceea ce le va supăra și pe toate rudele dumneavoastră, de aceea să vă temeți să gândiți așa, mai ales să faceți așa. Iar cu privire

la rugăciunea dumneavoastră, ca Maica Domnului să vă elibereze de legăturile conjugale, să știți că este rugăciunea cea mai potrivnică lui Dumnezeu, de care ar trebui să vă înfricoșați, ca de o moarte năprasnică. Vă rog stăruitor, ca pe iubita mea fiică duhovnicească întru Domnul, să părăsiți toate aceste gânduri tulburătoare și cu supunere copilărească să vă lăsați cu smerenie în voia lui Dumnezeu, Care mai înainte de a-I cere dumneavoastră știe ce vă este de folos, de aceea nimeni și nimic nu va liniști inima dumneavoastră în afară de lăsarea desăvârșită în voia lui Dumnezeu. Strigați cu smerenie către El: „Tatăl nostru, facă-se voia Ta cea sfântă cu mine, păcătoasă! Iată roaba Domnului, fie mie după cuvântul Tău!” De asemenea, nici pentru viitor să nu vă îngrijorați, căci, dacă Domnul vă va binecuvânta să fiți mamă, atunci, după cuvântul Domnului, durerea va fi uitată pentru bucuria că s-a născut om în lume. (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 46-47)

Din scrisoarea domniei voastre am văzut neorânduiala pe care o aveți în familie și, cu toate că am sănătatea foarte slabă, mă doare sufletul pentru situația în care vă aflați. Dar vă rog stăruitor, cinstite F. N., ca pe cel ce ocupați primul loc în familie, tot domnia voastră să fiți primul care să pună început bun și să vorbească cu blândețe și bunăvoință, nu cu duhul mândriei, ci cu duhul smereniei și Dumnezeu are puterea să îndrepte starea voastră sufletească și trupească și să aducă în casă pacea, liniștea și armonia. (*Cuviosul Lev*, p. 218)

În ceea ce privește rânduiala din casă și viața duhovnicească, domnia voastră, ca stăpân, aveți datoria să interveniți și, unde este ceva rău, să vă străduiți să îndreptați prin sfaturi sau așa, după sfatul Sfântului Apostol: *Stăruiește cu timp și fără de timp, mustă, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelunga-răbdare și învățătura* (2 Tim. 4, 2). Iar dacă vă porniți spre mânie, aceasta înseamnă că și domnia voastră slujiți patimilor: de aceea să vă smeriți, să vă cunoașteți neputința și în cuget să fiți îngăduitor cu aproapele. Și, pe cât puteți, să vă străduiți să vă înfrânați de la mânie: ea întunecă mintea, împietrește inima și este semnul vădit al mândriei. Dacă vă veți înfrâna puțin câte puțin de la mânie, atunci cu ajutorul lui Dumnezeu ea va slăbi și domnia voastră veți fi mai liniștit. (*Cuviosul Lev*, p. 205)

Mă rugați să vă mângâi cu scrisoarea mea în necazul care constă în pierderea copiilor dumneavoastră. Vă provoacă multă suferință faptul că ei nu trăiesc și, probabil, aceasta este voia lui Dumnezeu, dar se întâmplă mai mult pentru neînfrânarea dumneavoastră și nepăzirea poruncilor lui Dumnezeu și nerespectarea sfintelor posturi. Cercetați și vedeți dacă au fost zămisliți împotriva conștiinței și atunci, desigur, și dumneavoastră și copiii dumneavoastră sunteți fericiți, căci ei acum se află în oastea Împăratului Ccesc, iar, dacă ar fi fost în viață, ați fi plâns până la adânci bătrâneți. Dar de acum încolo, dacă vă veți păzi conștiința curată înainte de sărbători și în zilele de miercuri și vineri și veți ține posturile, Domnul Dumnezeu, Care este bogat în îndurări și multmilostiv, vă va binecuvânta cu alți copii, care să vă mângâie cu viața lor cuviincioasă și să vă fie îndrumători către viața viitoare, pe care vă doresc s-o dobândiți. (*Cuviosul Lev, p. 125*)

Inima

Inima este un ogor întins, înțelenit cu mărăcinii și buruienile patimilor. Cum să semănăm pe el semințele cele bune? Ele vor pieri și nu vor aduce rod, de aceea și trebuie în fiecare zi, măcar puțin câte puțin, să smulgem mărăcinii patimilor și să nu le dăm voie să crească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 47-48*)

Urmărește-ți mișcările inimii tale și dezrădăcinează patimile care apar, mai ales mândria, mânia, iuțimea, judecata și osândirea aproape-lui. Ce rost are să plângem pentru morții altora când mortul nostru zace înaintea noastră – sufletul nostru omorât de păcate? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 529*)

Durerea inimii [plânsul duhovnicesc] ne este de foarte mare folos și starețul Paisie aduce mărturia multor sfinți în viața lui; despre aceasta sunt scrise multe lucruri bune în învățăturile Părinților, dacă citim cu credință și smerenie, muștrându-ne pe noi înșine, nu pe ceilalți, însă noi ne mulțumim numai cu o lectură scurtă, de aceea și sufletul rămâne flămând și gol. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 352-353*)

Surorile de caritate

În scrisoarea a treia vă referiți la surorile de caritate care provin dintre monahii. Dacă autoritățile vor cere în mod oficial lucrul acesta, atunci să le desemnați, în primul rând, pe cele care își vor exprima singure dorința de a fi surori de caritate, iar în al doilea rând, aceste doritoare să fie mai în vârstă – să nu aibă mai puțin de patruzeci de ani. (*Cuviosul Iosif, p. 83*)

Necazurile

Noi nu știm pentru ce scop ne trimite Domnul necazuri, dar, desigur, principalele sunt trei, dintre care unul și, poate, toate sunt deseori pricina faptului că El ne bate cu toiagul Său cel părintesc. Eu presupun că, fie ca pedeapsă pentru greșelile noastre de dinainte, căci, după cuvântul Sfântului Apostol, *suntem pedepsiți, ca să nu fim osândiți împreună cu lumea* (1 Cor. 11, 32), fie spre încercarea credinței noastre și a nădejzii în Domnul, fie, în sfârșit, ca nu cumva, neavând parte de necazuri, să cădem în alte păcate. Și, în afară de acestea, calea presărată de necazuri este calea către Împărăția Cerurilor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 270*)

Viața omului este plină de necazuri și în Împărăția Cerurilor prin multe necazuri se cuvine să intrăm. Citiți istoria antică și veți afla că nici marii oameni, nici eroii, nici cărmuitorii împărățiilor, nici suveranii popoarelor nu au fost străini de necazurile pe care atotînțeleapta pronie a lui Dumnezeu le trimite fiecăruia, fie din bunăvoință, fie din îngăduință, încercând credința sau pedepsind pentru păcate. Chiar primul om a văzut în fiii săi fratricidul lui Cain și moartea lui Abel, care i-au adăugat la primul necaz un alt necaz cumplit. Pe ceilalți îi voi trece sub tăcere și îl voi pomeni numai pe sfântul și binecredinciosul rege și prooroc David și felul în care a răbdat el necazurile prin fiii săi; citiți istoria lui și închipuiți-vă că nici voi nu sunteți mai buni ca ei și, după judecățile lui Dumnezeu neștiute de noi, ați căzut în aceleași ispite. Dacă veți îndura cu supunere, punându-vă înaintea păcatele voastre, atunci Dumnezeu vă va trimite degrabă mângâierea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 177-178*)

Este cu neputință să-ți petreci toată viața fără ispite și necazuri, să

ai numai bucurii și să fii fără griji. Să știi că Dumnezeu îți poartă de grijă atunci când îți trimite necazuri și suferințe și voiește ca prin ele să te învețe și să te înțelepțească, ajutându-te să dobândești rațiunea duhovnicească. Fără necazuri nu putem nici să ne smerim, nici la rațiunea duhovnicească nu putem ajunge; și fii ferm încredințată că, fără îngăduința lui Dumnezeu, niciun necaz nu ni se poate întâmpla, deși la vedere ni se pare că oamenii sunt pricina lor, însă ei sunt numai instrumentele prin care Dumnezeu lucrează la mântuirea noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 199-200*)

*Multe sunt necazurile dreptilor și multe sunt bătăile păcătosului (Psalm 33, 18; 31, 11), grăiește Sfântul Duh prin gura lui David. Și cine dintre noi nu are necazuri? De la cerșetor și până la cel ce poartă diademă nu vei găsi aici pace și liniște desăvârșită; și toate acestea le trimite Domnul fiecăruia la vremea potrivită și pe măsura trebuinței lui, ca prin această cale dureroasă să ne ducă în Împărăția cea cerească. Prin necazuri se curățesc păcatele, suntem preveniți față de păcate și se încearcă credința noastră. Cine, dar, se poate lăuda că nu are păcate? De aceea și suntem datori lui Dumnezeu. Iar oamenii care ne fac necazuri, nu le fac cu de la sine putere, ci cu îngăduința lui Dumnezeu, de aceea ei sunt instrumentul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 170-171*)*

Sfânta Scriptură îi întărește pe luptătorii duhovnicești cu următorul cuvânt: *Fiule! Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită. Încordează inima ta și fii tare și să nu te tulburi în timpul încercării (Sir. 2, 1-2); și pe acesta trebuie să-l ținem minte și să-l păzim ca pe lumina ochilor. Mai departe zice: Tot ce ți se va întâmpla, primește cu plăcere și în necazurile tale fii îndelung-răbdător (Sir. 2, 4). După aceasta trebuie să avem credință tare în Dumnezeu, căci fără voia Lui niciun fir de păr din capul nostru nu va pieri și nicio pasăre nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui nostru Ceresc (cf. Luca 21, 18; Matei 10, 29), cu atât mai mult nu ni se poate întâmpla vreun necaz fără voia Lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 191*)*

Dacă luăm aminte la Domnul nostru Iisus Hristos, Care a suferit fără să aibă vreo vină și a răbdat ocări, muștrări, scuipări, bătăi, umiliri, ponegriri, răstignire, cunună de spini, străpungerea coastei, pironirea

preacuratelor Lui mâini și picioare – vedem ce înseamnă necazurile noastre, pricinuite de ocări și disprețuiri. Căci El ne-a lăsat pildă, ca să pășim pe urmele Lui (cf. 1 Petru 2, 21) și, deși nu întru totul, totuși cât de puțin suntem și noi părtași la patimile Lui atunci când răbdăm cu blândețe și fără cârtire necazurile trimise de El. Vă aflați la Universitatea lui Dumnezeu – așadar, El vă învață, căci voiește să facă ceva bun din dumneavoastră. Nu-l stați împotriva! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 643*)

Dumnezeu, Cel Preamilosârd și Atotînțelept, Care te iubește, cunoaște necazurile tale, căci ele nu se întâmplă altfel decât cu voia și îngăduința Lui, și Ți este milă de tine și te întărește în ele, căci altfel cum ai putea îndura amarul și greutatea necazurilor? El te-ar putea slobozi de ele, dar, probabil, cere prin ele folosul sufletului tău. Sfântul Isaac Sirul scrie că „din aceasta se cunoaște că Dumnezeu Ți poartă omului de grijă, din faptul că Ți trimite pururea necazuri” (*Cuvântul 35*). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 104*)

Chiar dacă Dumnezeu Ți trimite cuiva necazuri, face aceasta pentru a-l curăți de păcate și a-l pregăti pentru veșnica Împărăție Cerească. Cele de aici sunt vremelnice, iar cele de dincolo veșnice. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 370*)

Întâmpini și necazuri, însă ele sunt inevitabile pe calea mântuirii, iar leacul împotriva lor este smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 189*)

Calea noastră este astfel încât, vrem sau nu vrem, necazul trebuie să existe, cu îngăduința lui Dumnezeu, spre încercarea noastră și spre deprinderea răbdării. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 129*)

De necazuri nicăieri nu putem fugi, căci ele sunt roadele propriilor noastre patimi și le scot pe acestea la iveală ca noi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să ne îngrijim de vindecarea lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 91*)

Cu privire la necazurile care se întâlnesc pe calea aceasta îți spun că ele provin mai mult din patimile noastre, patimile noastre sunt cele care ni le pricinuiesc, dar sunt îngăduite de pronia lui Dumnezeu pentru vindecarea patimilor noastre și nu sunt peste puterile noastre, ci sunt pe măsura alcătuirii noastre. Fără ispite nu ne cunoaștem pe noi înșine și nu

ajungem la smerenie. Ispitele sunt trimise fie ca pedeapsă pentru păcate, fie spre încercarea credinței și a dragostei noastre față de Dumnezeu, fie pentru a ne opri de la păcate. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 22*)

Dacă ați intrat în mănăstire, să nu credeți că vă veți găsi îndată pacea; nu, acest lucru este imposibil fără răbdarea multelor necazuri, lipsuri, umiliri și celorlalte ispite, căci patimile frăției voastre sunt aceleași și vă însoțesc și acolo, și vi se descoperă și mai mult, căci tocmai ele sunt pricina necazurilor noastre, nu oamenii, așa cum deseori gândind, greșim. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 776*)

Cum putem căuta noi aici bucuria, având patimile nevindecate? Și calea noastră este așa încât este cu neputință să trăim fără necazuri. Totuși, nu tuturor li se întâmplă în același timp, nici în același chip, ci pe măsura alcătuirii și puterii fiecăruia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 349*)

Harul lui Dumnezeu știe cât trebuie vasul omenesc să fie călit în cuptor prin focul necazurilor, ca să fie bun pentru întrebuințare. Facă-se voia Lui cu noi! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 302*)

Dacă vreți să găsiți mângâiere în necazuri, îndreptați-vă numai decât inima voastră către Domnul, Singurul Mângâietor, și cercetați-vă, după cuvântul lui Dumnezeu, adică pocăiți-vă, îndreptați-vă și credeți și cu inima și cu sufletul în Iisus Hristos și alergați la El ca la Singurul vostru Mântuitor. Cu cât mai mult vă veți ruga lui Dumnezeu în necazuri, cu atât mai grabnic veți simți dulcea mângâiere. *Și Mă cheamă pe Mine în ziua necazului, a spus Domnul, și te voi izbăvi și Mă vei preaslăvi* (Psalm 49, 16). *Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage* (Iac. 5, 13). (*Cuviosul Antonie, 22, p. 92*)

Noi nu ne lăudăm cu anumite nevoințe și osteneli călugărești, ci mai mult prin răbdarea ocărilor și a minciunilor ne străduim să înlăturăm lipsurile noastre și să ne rugăm pentru cei ce ne fac rău. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 415*)

Dumnezeu îngăduie necazurile, care suplinesc lipsa faptelor noastre bune, iar aceasta înseamnă că ne mântuiește prin necazuri fără să vrem. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 235*)

Dacă n-ar exista necazurile și bolile, atunci toate patimile mai tare ne-ar chinui și ne-ar duce în robia păcatului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 213*)

Temeți-vă de cârtire și deznădejde, căci din pricina lor necazurile vă sunt și mai grele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 137*)

Cercetarea aceasta a lui Dumnezeu primiți-o cu înțelegere și fiți încredințat că El vă va ajuta și mai mult să vă îndreptați. Poate că și cârtirea dumneavoastră a fost pricina acestei pedepse. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 144*)

Tu cârtești, dar în acest chip îți agravezi și mai mult necazul tău; dacă îți vei pleca cu smerenie grumazul tău sub mâna lui Dumnezeu și te vei învinui pe tine însăși, pe lângă celelalte vini, de nerăbdare și cârtire, atunci vei dobândi ușurare și mângâiere în necazurile tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 49*)

Ai vrut să scapi de necazuri făcând metanii fără număr, dar ce folos ți-au adus ele? Răbdarea și muștrarea de sine mai degrabă îți vor aduce liniștirea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 127*)

Tot spun și repet într-una: trebuie să răbdăm. Sfatul acesta se întemeiază pe Sfânta Scriptură, iar exemplele și viețile Sfinților Părinți și învățăturile lor ne învață același lucru și însăși înțelegerea și cercetarea lucrurilor ne arată clar în toate pronia lui Dumnezeu, săvârșită cu noi. Dacă ne supunem cu credință neîndoielnică acestui lucru, atunci și greutatea necazurilor ne va fi plăcută și iubită. Îmi scrii că nu ai bucurie din necazuri, dar chiar necazurile îți pot fi bucurie. Toți sfinții și-au găsit liniștea în cruce. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 8*)

Chiar de primiți cu durere necazul, dojana și ponegrirea, totuși, aduceți-vă aminte că Dumnezeu v-a trimis acestea și muștrați-vă pe sine pentru lipsa de curaj, socotiți-vă vrednică de acest necaz pentru acel zălog al iubirii de sine care se află în frăția voastră, mulțumiți-I lui Dumnezeu, Care v-a trimis acest prilej spre cunoașterea de sine, înțelegeți-vă neputința, smeriți-vă și cereți ajutor de la Dumnezeu. Făcând astfel

și arătând supunere față de voia lui Dumnezeu, pe lângă toate dojenile și ponegririle care vă tulbură, veți simți ușurare în duh și veți dobândi mângâiere. Sfinții Părinții ne învață că orice faptă bună ori este precedată, ori este urmată de o ispită, fără de care ea nu poate fi trainică, iar Sfânta Scriptură spune că crinul răsare printre mărăcini; și, de vreme ce trandafirul înflorește pe crenguțe țepoase, la fel și virtutea creștină este încercată prin necazuri și devine trainică. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 192*)

Iar în privința necazurilor vieții – ce putem face? Căci nu a existat pe pământ niciun om fericit, care să-și fi petrecut tot veacul său fără durere și lacrimi, de vreme ce trăim nu în Împărăția Cerurilor, ci în valea plângerii. Însă există nădejdea că cel ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie va secera. De aceea, să-ți descoperi și tu durerea ta înaintea Domnului și El te va ajuta. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 112*)

Credeți că Domnul v-a pedepsit pentru păcate. Poate că așa este, dar poate că a fost spre încercarea credinței frăției voastre sau, mai degrabă, pentru ambele motive. Totuși, oricum ar fi, datoria frăției voastre este ca, în pedeapsa care v-a lovit pentru o vreme, să vedeți bunătatea și dragostea lui Dumnezeu. Căci Domnul cel Preamilosârd prin necazuri vremelnice voiește să ne izbăvească de cumplitele chinuri veșnice, la care este înfricoșător și să te gândești. De aceea să strigați către Domnul împreună cu dreptul Iov: *Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac!* (cf. Iov 1, 21). (*Cuviosul Iosif, 11, p. 256*)

Domnul să-ți ajute. Ostenește-te după cum îți spune conștiința, roagă-te lui Dumnezeu și cere-I răbdare. Necazurile sunt semn bun, ele arată că ne aflăm pe calea cea strâmtă. Smerește-te mai mult și muștră-te pe tine însuși. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 256*)

Îmi scrii că ai numai necazuri și numai la lucrul acesta te gândești, că ai necazuri. Dar necazurile duc la cer: așa a rânduit Dumnezeu pentru curățirea păcatelor și pentru prevenirea marilor greșeli și pentru dobândirea vieții celei veșnic îmbucurătoare și fericite în cer. Iar tu te superi pe Dumnezeu, că te trage oarecum cu forța în Rai. Dar aceste necazuri mici și vremelnice să le compari cât poți de des cu nesfârșitele chinuri din focul iadului, de care te-ai făcut vrednică prin păcate.

Gândește-te bine și spune: „Doamne, Îți mulțumesc pentru necazuri. Puține sunt pentru mine, păcătoasa, aceste necazuri; și să-mi trimiți mai multe, numai izbăvește-mă de veșnicele chinuri ale iadului și de nesfârșitele torturi”. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 257*)

Împărăția Cerurilor nu se dă celor ce dorm pe-o ureche, ci numai celor ce se ostenesc și rabdă necazuri. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 258*)

Jignirile trebuie neapărat să le răbdăm, căci pentru păcate trebuie să îndurăm ceva, dacă nu aici, atunci în viața viitoare. Numai că în viața viitoare necazurile sunt cumplite. Să ne izbăvească Domnul de ele cu harul și cu iubirea Sa de oameni. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 258-259*)

Dacă nu vom răbda necazurile sau dacă le vom răbda, dar cu cârtire, cu mânie, cu supărare și cu arțag, atunci ce răbdare poate fi aceasta? Nu este decât înrădăcinarea răutății în noi, a mâniei și a mândriei, care vine din aceasta. Nimic nu este de mirare în faptul că monahul rabdă necazuri, pe care lumea nu le cunoaște. Calea către Împărăția Cerească este strâmtă și spinoasă și primul care a mers pe ea a fost Însuși Mântuitorul lumii

Altă cale către ea nu există decât cea strâmtă și dureroasă (pentru scurtă vreme). Așadar, bucuria mea, monahul nu la necazuri și la osteneli trebuie să ia seama, ci la ceea ce urmează după necazuri: dincolo va fi bucuria cea negrăită și veșnică, dincolo lumina Dumnezeirii Celei în trei sori niciodată nu va înceta să-i veselească pe cei ce au răbdat pe acest pământ. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 259*)

Împuterniciți-vă întru Domnul și întru tăria puterii Lui. Să vă ajute Domnul să viețuiți cu maica egumenă în bună înțelegere. Căci Sfântul David a spus: *Iată acum ce este bun și ce este frumos, decât numai a locui frații împreună!* (Psalm 132, 1). Împreună înseamnă în pace și în armonie. Căci, unde este pace, acolo este și Dumnezeu. Și, dacă Dumnezeu este cu noi, cine este împotriva noastră?

Dar trebuie să țineți minte că fără necazuri tot nu puteți trăi. Însă datorită bunei înțelegeri cu aproapele necazurile se micșorează. Căci, după cum spune proverbul, o mână spală pe alta, adică oamenii unul pe altul se sprijină. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 274*)

Îmi scrii că te afli în necaz: în corpul de clădiri a ars tot și nu știi ce să faci. Ceea ce a ars, nu mai poți recupera, dar, ca să-ți recapeți liniștea sufletească, trebuie să socotești că Domnul a îngăduit aceasta pentru păcatele tale. Și apoi mai este și faptul că trăiești în dușmănie cu sora ta. De asemenea, trebuie să te mustri și să te învinuiești pe tine însăși și atunci vei dobândi liniștea. Citește cartea Sfântului Avvă Dorotei și, ceea ce scrie acolo, străduiește-te să împlinești cu fapta.

Iată, și mâinile te dor din pricina aceluiași păcate. Dacă vrei să nu te mai doară mâinile, socotește-te în lăuntru tău mai rea decât toți și cea din urmă și spune această rugăciune de 500 de ori: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa și vindecă mâinile mele” și unge-le cu untdelemn sfințit de la Sfântul Mucenic Nichita. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 283*)

Nu vă tulburați și nu vă temeți de necazuri. Necazurile și bucuriile sunt strâns unite între ele, astfel că bucuria poartă în ea necazul și necazul – bucuria. Vi se pare îngrozitor acest lucru, dar aduceți-vă aminte de cuvintele Mântuitorului: *Femeia, când e să nască, se întristează, fiindcă a sosit ceasul ei; dar după ce a născut copilul, nu-și mai aduce aminte de durere, pentru bucuria că s-a născut om în lume* (Ioan 16, 21). Ziua vine în schimbul nopții, noaptea, în schimbul zilei, vremea urâtă, în schimbul vremii frumoase și tot așa și necazul și bucuria se schimbă reciproc. Apostolul Pavel a rostit un cuvânt înfricoșător împotriva celor care nu rabdă nicio pedeapsă de la Dumnezeu: *Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați* (Evr. 12, 8). Nu trebuie să vă pierdeți nădejdea. Să cadă în deznădejde cei care nu cred în Dumnezeu, pentru ei, desigur, necazul este greu, fiindcă în afară de plăcerile pământești nu au nimic, însă oamenii credincioși nu trebuie să-și piardă nădejdea, deoarece prin necazuri ei dobândesc dreptul la înfiere, fără de care nu se poate intra în Împărăția Cerească. Necazurile sunt „călire prin foc” sau cercare, dar nu trebuie să ne temem de ele, ci, ca tinerii cei cuvioși din cuptorul de foc, să-L strigăm pe Dumnezeu în vremea lor, având credința că ele sunt trimise de Dumnezeu pentru mântuirea noastră. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 283, din 01.01.1913*)

Cercetați mai des biserica lui Dumnezeu, mai ales când aveți necazuri: este bine să stați într-un colțișor mai întunecat, să vă rugați și să

plângeți din suflet. Și Domnul vă va mângâia, negreșit vă va mângâia. Și veți spune: „Doamne, eu credeam că nu mai există ieșire din situația mea cea grea, dar Tu, Doamne, mi-ai ajutat!”. (Cuviosul Varsanufie, 3, p. 286, din 06.01.1913)

Necazurile neîncetate, trimise de Dumnezeu omului, sunt semnul deosebitei purtări de grijă pe care Dumnezeu o are față de om. Sensul necazurilor este diferit: ele sunt trimise fie pentru curmarea răului, fie pentru învățare de minte, fie pentru mai multă slavă. De exemplu, omul s-a îmbolnăvit și suferă, dar, în același timp, prin această boală este izbăvit de un mare rău pe care avea de gând să-l facă. (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 159, din 07.06.1910)

Să ții minte că toți sfinții au mers pe calea aceasta, adică pe calea necazurilor, și au ajuns la porțile Împărăției. Altă cale nu există. Este adevărat, necazurile tale ți se par prea mari, dar aceasta este iarăși din nesăbuința ta, necazurile tocmai de aceea sunt triste, pentru că sunt dureroase. Se prind chiar de inimă. Dar, cu cât sunt mai dureroase, cu atât sunt mai tămăduitoare. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 66)

Îmi pare foarte rău că suferi cu nesăbuință și te chinuiești de una singură. Doar este cu neputință să trăiești fără necazuri și nici să te mântuiești nu poți fără ele, după cuvântul lui Dumnezeu: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). Dar tu, oare, nu-ți dorești să intri în Împărăția lui Dumnezeu? Rabdă, așadar, dacă trebuie neapărat să răbdăm, roagă-te, ostenește-te – și vei moșteni Împărăția Cerească împreună cu toți sfinții. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 190)

Domnul voiește nu numai să ne dăruiască viața veșnică, ci să ne facă și mai iscușiți, iar fără necazuri acest lucru este cu neputință. Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând. Înseamnă că și noi, dacă voim să omorâm moartea noastră, trebuie să ucidem voia noastră. Și Apostolul spune acest lucru: *Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, nu va învia* (cf. Ioan 12, 24). Aceasta înseamnă că Domnul te iubește, căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă. Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați (Evr. 12, 6;8). (Cuviosul Anatolie, 7, p. 224)

Sfântul Apostol Pavel scrie că, dacă grăunțele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, nu va învia (cf. 1 Cor. 15, 36). Așa și tot ce este pământesc, până nu-și va da datoria față de pământ (până nu va îndura tot ce este pământesc), nu va putea să nu se chinuie. De aceea și tu suferi din pricina obișnuitei neputințe a firii omenești, dar să rabzi. Desigur, cine se îndreaptă cu toată inima către Dumnezeu și se roagă des înaintea Lui, acela scapă de multe necazuri, dar, dacă noi nu vrem să ne ostenim cu voia noastră, atunci trebuie să răbdăm necazuri fără voia noastră, ca dincolo să nu fim despărțiți de sfinți. Căci se spune că nimic necurat nu va intra în Împărăția Cerurilor, ceea ce înseamnă că cel ce voiește să intre în această Împărăție trebuie neapărat să sufere. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 227*)

Scrisorile, e drept, uneori alină, dar nu izbăvesc cu totul de necazuri și nenorociri. Cel mai bun mijloc pentru ele nu este alinarea, ci răbdarea. Spun aceasta nu pentru ca tu să nu cauți sfaturi, ci te întăresc în ideea că, celui ce îi este trebuincios și de folos să îndure necazuri, aceluia toată înțelepciunea lui Solomon nu îi va ajuta. Pentru că înțelepciunea și sfatul învață, dar necazul scoate la iveală patima sau păcatul. Și îl învață pe om nu cu cuvântul, ci cu fapta. De aceea și sunt mari sfinții, care au învățat înțelepciunea duhovnicească din propria experiență și din durerea inimii lor. Dă sânge, se spune, și vei primi Duh. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 234*)

În ceea ce privește marile necazuri, se pare că atât tu, cât și eu, nu le primim cu dragă inimă. Ca și mine, păcătosul, văd că și tu ai venit la mănăstire să cauți slava cea cerească și desfătarea cea veșnică a raiului, dar mijloacele pentru dobândirea lor le respingi. Vrei să găsești aurul, dar nu vrei să sapi pământul. Nu, măicuță, în lume nicăieri nu este așa și nici nu poate fi. *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 248*)

Dumnezeu, Care ne mântuiește, a rânduit așa încât nimeni să nu trăiască fără necazuri, deoarece Domnul voiește pe toți să-i mântuiască, iar fără necazuri este cu neputință să ne mântuim. În necazuri este ascunsă mila lui Dumnezeu! Așa învață Sfinții Părinți. Rabdă și te vei mântui. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 258*)

Nu uita ce ți s-a poruncit. Mai ales – rugăciunea lui Iisus și tâlcuirile, care spun că în necazuri este ascunsă mila lui Dumnezeu. Și aceasta înseamnă că, cu cât sunt mai dureroase și cu cât mai adânc se împlântă în inimă, cu atât mai mare este folosul sufletului, cu atât mai mare este mila lui Dumnezeu. Cu adevărat să știi și să crezi că toți cei ce vor să moștenească viața raiului, negreșit trebuie să guste din pomul cel amar al ispitelor, iar pentru toate acestea vor fi răsplătiți de o sută de ori. *Doamne, când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). (Cuviosul Anatolie, 7, p. 258)

Dacă ești împresurat de necazuri, bucură-te, căci atunci mergi pe calea cea adevărată. Iar cine nu fuge de necazuri și le rabdă după putere, acela va dobândi Împărăția cea Veșnică. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 274)

Foarte mult te compătimesc în necazurile tale. Dar acestea nu sunt pieirea noastră. Domnul le-a făgăduit iubitorilor Săi ucenici: *În lume necazuri veți avea; veți plânge și vă veți tânguie, iar lumea se va bucura. Dar iarăși se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi* (Ioan 16, 33; 20, 22). Acum ia seama singură: dacă vrei să te bucuri cu bucurie nespusă, rabdă acele necazuri pe care ți le trimite Dumnezeu și nu-ți va părea rău. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 281)

Hristos a înviat! Și nu ar fi nepotrivit să cinstim acest praznic cu bucurie și cu fapte bune: cu rugăciune, cu răbdare, cu smerenie și cel mai mult cu mustrare de sine. Dacă vom avea, să zicem, necazuri puține – atunci și puține foloase, și puține învățăminte vom avea. Iar acela care se bucură că la târg este puțin norod și că îl tulbură așa de puțin cerșetorii și vânzătorii este un cumpărător slab! Și tu doar atât te-ai maturizat încât te miri și te întrebi: de ce aceleași necazuri ți se par acum altfel? Rabdă, străduiește-te să iei bine seama și vei vedea că multe în realitate nu sunt așa cum ni se par nouă la vedere. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 297)

Noi am vrea să fim tot timpul la străină, dar Domnul ar vrea să ne smerim tot timpul și să ne apropiem de El, Cel Smerit și Blând, și să îndurăm, asemenea Lui, necazurile, deși nu pe acelea pe care le-a îndurat El pentru păcatele noastre, ci unele de o mie de ori mai mici, dar noi nu voim nicidecum să facem voia lui Dumnezeu, ci neapărat pe a noastră – chiar dacă este rea, totuși pe a noastră o voim. Iar Domnul nicăieri nu a

spus că le iubește pe cele ce cântă frumos și pe fecioarele cele sănătoase, ci pe cine iubește El? Pe cei blânzi! *Spre unii ca aceștia*, zice El, *Îmi îndrept privirea Mea: spre cei smeriți, cu duhul umilit și care tremură la cuvântul Meu!* (Is. 66, 2). (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 46-47)

Nu căuta singură necazuri pe care nu ești obligată să le cauți, ci caută, chiar foarte mult caută-L pe Acela pe Care suntem obligați, neapărat suntem obligați, a-L căuta; caută-L pe Iisus, Mirele tău, Ocârmuitorul nostru, Nădejdea noastră, Viața și Lumina ochilor noștri! Și nu vom fi rușinați! (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 47)

Așteaptă-L pe Domnul, îmbărbătează-te și să se întărească inima ta. Doar pentru El rabzi necazurile, pentru Mirele tău, Preadulcele Iisus și nu pentru fericirea cea pământească! Fii, așadar, fecioară înțeleaptă! Fii bună și blândă! Și te încredințez că vei fi moștenitoarea veșnicei Împărății Cerești! (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 82)

Nu-ți pierde nădejdea. Aproape este Domnul! Văd deasupra ta norul necazurilor, însă viața noastră nu este veșnică. Și necazul, și bucuria – toate trec, dar dreptatea lui Dumnezeu rămâne în veci. *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). Cu cât sunt mai multe necazuri, cu atât sunt mai multe mângâieri: *Doamne, când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 93, 19). (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 88)

Necazurile trebuie să le răbdăm. Dacă nu ne biruim pe noi înșine, trebuie să ne muștrăm și să ne căim. Patimile nu le poți nimici singură, roagă-L pe Dumnezeu și El le va nimici, dacă îți va fi de folos. Mănâncă cu măsură și mulțumește-I lui Dumnezeu. Este bine să stai în chilie. Străduiește-te să rabzi necazurile de la toți. Și atunci să fii convinsă că nu vei pieri. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 116)

Cu cât mai multe necazuri rabdă omul aici, cu atât mai ușor îi va fi să intre în Împărăția cea veșnică. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 121)

Îmi spui că eu nu înțeleg suferințele tale – iubirea de sine te orbește, căci eu înțeleg foarte bine. Dar, în același timp, am încredere și în Domnul, Care le

spune celor iubiți ai Săi: *În lume necazuri veți avea; veți plânge și vă veți tângui, iar lumea se va bucura. Dar iarăși se va bucura inima voastră și bucuria voastră nimeni nu o va lua de la voi* (Ioan 16, 33; 20, 22). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 126*)

Diavolul vede ce faci și de unde capeți folos și de aceea se străduiește să te ia de lângă păstor, ca pe o oiță nepricepută. Păzește-te! Soarecii și pisicile încă nu au mâncat pe nimeni. Lasă-i să roadă podeaua, dar pâinea păzește-o și nu le da voie s-o mănânce. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 128*)

Necazurile sunt zestrea pentru scumpul nostru Mire. Dacă cineva Îl iubește pe Iisus, se străduiește din toate puterile să strângă zestre cât mai multă și, cu cât Îl iubește mai mult pe Preacuratul, Preaiubitul și Preadulcele Iisus, cu atât mai mult se bucură, chiar dacă îi sunt aduse buneii Lui logodnice căruțe de zestre, adică necazuri și boli. Și Domnul Iisus îi iubește pe unii ca aceștia. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 128-129*)

Să-ți ajute Domnul să rabzi cu blândețe necazurile care te-au lovit. Aceasta este calea prietenilor lui Dumnezeu – în strâmtorare și necazuri să-și petreacă zilele acestei vieți vremelnice ca să moștenească veșnicia cea fericită împreună cu toți sfinții. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 153*)

Rugăciunea lui Iisus nu poate fi puternică fără necazuri puternice. Dar tu nici nu vrei să știi acest lucru: tu nu ai nevoie nici de Iisus, nici de rai și de nimeni pe lumea asta, tu vrei numai să scapi de necazuri. Îți repet nu o dată, nici a doua oară cuvântul lui Dumnezeu: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). În necazuri se ascunde mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 156*)

Îți este greu nu pentru că necazurile tale sunt de neîndurat, ci pentru că tu ești necoaptă. Iată, doar, că ai îndurat – și furtuna ispitelor a trecut – și necazurile sunt aceleași, și viața este aceeași, dar, dacă nu poți răbda – nu vei dobândi nimic!

Să știi că, dacă vei asculta de acum înainte, vei avea atâta mângâiere încât tu singură îți vei dori necazuri – această comoară, care nu poate fi înlocuită cu nimic – dar va fi târziu! (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 156-157*)

Pace ție, A.! Te felicit că ai început să guști slava monahului, adică

necazurile. Aceasta este cununa noastră. Aceasta este lauda noastră. Aceasta este rădăcina veșnicilor desfătări și a măririi celei de Sus! Văd că nu îți place prea tare acest lucru, dar cu atât mai bine! Altfel necazurile și-ar pierde valoarea și slava lor. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 170*)

În necazuri să ceri ajutorul lui Dumnezeu, pentru că nu degeaba se spune în Sfânta Scriptură: *Și Mă cheamă pe Mine în ziua necazului și te voi izbăvi și Mă vei preaslăvi* (Psalm 49, 16). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 202*)

Cum să înduri necazurile? Să te lași în voia lui Dumnezeu. Iar despre cei pe care îi socotești vinovați, să gândești, așa cum scrie la cuviosul Marcu Ascetul, că ei sunt doar uneltele mântuirii tale. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 272*)

Toți sfinții au suferit, pentru că au mers pe calea Mântuitorului, Care a suferit, a fost prigonit, ponegrit, clevetit și răstignit. Și toți cei ce merg după El, negreșit vor suferi. *În lume necazuri veți avea. Și toți care voi-esc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți. Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită* (Ioan 16, 33; 2 Tim. 3, 12; Sir. 2, 1). Pentru a îndura mai ușor suferințele, trebuie să avem credință tare, dragoste fierbinte către Domnul, să nu ne lipim de nimic pământesc și să ne predăm cu totul voii lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 308-309*)

Puterea suferințelor nu stă în mărimea suferințelor, ci în felul în care omul îndură aceste suferințe. Uneori, niște împrejurări neînsemnate la vedere pricinuesc omului o amărăciune foarte mare. Trebuie să ne fie milă. Unul și același fapt le pricinuieste unor oameni diferiți suferințe în măsuri diferite. Aceasta depinde de felul în care le primește omul. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 318-319*)

În necazuri și ispite, Domnul ne ajută. El nu ne slobozește de ele, ci ne dă putere să le îndurăm ușor, chiar să nu le observăm. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 323*)

Omul ales de Dumnezeu se cunoaște după faptul că îi sunt trimise fără încetare necazuri și dureri. *De osteneli omenești n-au parte și cu oamenii nu sunt biciuiți. Pentru aceea îi stăpânește pe ei mândria și se îmbracă cu nedreptatea și silnicia* (Psalm 72, 5-6). Noi trebuie să trăim în osteneli și

necazuri, trebuie să primim lovituri. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 333-334*)

Necazul nu este altceva decât încercarea inimii noastre, când se întâmplă ceva împotriva dorinței noastre, a voii noastre. Pentru ca necazul să nu ne apese în mod chinuitor, trebuie să ne lepădăm de voia noastră și să ne smerim înaintea lui Dumnezeu în toate privințele. Dumnezeu dorește mântuirea noastră și o rânduieste în chip de nepătruns pentru noi. Lasă-te în voia lui Dumnezeu și vei afla pace sufletului și inimii tale necăjite. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 375*)

Când necazurile împresoară sufletele noastre, când se clatină inima noastră și gândurile ni se tulbură, o singură scăpare există: Domnul. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 376*)

Nu trebuie să vă pierdeți nădejdea. Și în încercările triste se ascunde mila lui Dumnezeu. Domnul rânduieste viața noastră în chip de nepătruns pentru noi. Și pierderea tatălui este cu voia Lui. Să crezi aceasta. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 376*)

Sensul și folosul încercărilor, în cea mai mare parte, se văd mai târziu. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 376*)

Orice faptă bună și credința noastră trebuie neapărat să fie încercate. Iar încercarea se face prin necazuri. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 377*)

Nu deznădăjdui din pricina necazurilor acestei vieți, aceasta este soarta noastră, aceasta este judecata lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 377*)

Este mai bine să fim în necinste și să suferim, dar făcă-se în toate voia lui Dumnezeu; nu te poți duce singur în necazuri. Aceasta este îndrăzneală și mândrie; și se poate întâmpla să nu poți răbda ceea ce de bunăvoie ți-ai luat asupra ta. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 8*)

Toți trebuie să fim pregătiți pentru necazuri. Fără să ne recunoaștem vrednici de necazuri pentru căderea noastră, nu-L putem cunoaște pe Mântuitorul. Avem exemplul celor doi tâlhari. Datorită lăsării în voia lui Dumnezeu, în inima omului apar puterea duhovnicească a credinței

și mângâierea duhovnicească. Viața fără necazuri este semnul lipsei de bunăvoință a lui Dumnezeu față de om. Nu trebuie să-i invidiem pe cei ce trăiesc fără necazuri, căci sfârșitul fericirii lor este jalnic. Ispitele și necazurile scot la iveală starea sufletului omului și, exprimându-ne în limbaj modern, ele sunt ca un examen. Necazurile ne apără de îngâmfare. A ne preda lui Dumnezeu înseamnă a ne lăsa în voia Lui, a Bisericii, cu învățăturile și tainele ei, a învățaturii evanghelice. A intra singuri în necazuri înseamnă îndrăzneală, mândrie, nebunie. Primește ceea ce îți trimite Dumnezeu. Rodul necazurilor se află în curățirea sufletului și în starea lui duhovnicească. Pe acesta trebuie să-l păzim. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 13*)

În necazurile noastre, oamenii sunt doar niște instrumente și nu au putere asupra noastră. Așadar, să răbdăm totul! (*Cuviosul Nikon, 20, p. 13*)

Lăsând la o parte visele irealizabile despre nevoițele peste puteri și înaltele feluri de viețuire, să începem să răbdăm cu smerenie necazurile. Când sufletele noastre vor fi pregătite, dacă va fi voia lui Dumnezeu, ni se va da și ceea ce este înalt. (*Cuviosul Nikon, 20, pp. 13-14*)

Cuviosul Marcu Ascetul spune: „Fiecăruia i se întâmplă ceea ce i se cuvine, potrivit alcătuirii lui; încercările trimise sunt diferite, numai Dumnezeu știe care este încercarea potrivită pentru fiecare”. „Încercare” se numește ceea ce Domnul îi trimite omului să rabde, altfel spus, necazurile. Dacă necazurile depind de alcătuirea noastră sufletească, atunci nu avem împotriva cui să cărtim. Să ne smerim și să răbdăm. Cuviosul Marcu ne sfătuiește să ne recunoaștem cu smerenie vrednici de orice necaz, ca fiind răsplata cuvenită pentru păcate, de aceea și trebuie să răbdăm (necazurile) cu bărbăție și să ajungem la starea de pocăință. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 16*)

Necazurile scot la iveală gândurile noastre rele, iar noi, descoperind aceste gânduri, ne smerim. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 18*)

În aparență, necazurile noastre nu au nimic în comun cu greșelile noastre, dar din punct de vedere duhovnicesc se potrivesc perfect cu ele.

Amânarea și nepotrivirea pedepsei cu greșelile noastre îi duc pe unii la necredință față de dreptatea lui Dumnezeu. Gândurile sunt pricina oricărei întâmplări triste. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 18*)

Necazurile sunt îngăduite pentru a se vedea cine Îl iubește pe Dumnezeu cu adevărat. Fără răbdarea necazurilor, nici măcar un suflet recunoscător nu este apt pentru Împărăția lui Dumnezeu. Răbdarea cu tărie a necazurilor este egală cu mucenicia. Necazurile nu înseamnă nimic în comparație cu bunurile duhovnicești. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 19*)

La început ai avut necazuri, nu au vrut să te lase să fii casier, dar Dumnezeu a rânduit altfel. Așa trebuie și pe viitor să privești lucrul acesta. Când ne vine necazul, trebuie să așteptăm mângâierea, iar după mângâiere, trebuie să așteptăm iarăși necazul. Este mângâietoare bunăvoința cu care Preasfințitul vicar ți-a hotărât poziția. Iar acum trebuie să aștepti necazul, după cuvântul Scripturii: *Când vrei să te apropii să slujești Domnului Dumnezeu, gătește-ți sufletul tău spre ispită* (Sir. 2, 1). (*Cuviosul Ilarion, p. 50*)

Spre îmbărbătarea fraților necăjiți, cuviosul Ilarion spunea deseori: *Dacă Dumnezeu e pentru noi, cine este împotriva noastră?* (Rom. 8, 31). Să răbdăm puțin și vom dobândi fericirea veșnică. Să dăm uitării toate mângâierile și bucuriile cele pământești: ele nu sunt pentru noi. Căci s-a spus: *Unde este comoara voastră, acolo este inima voastră* (Luca 12, 34), iar comoara noastră este în ceruri, de aceea să tindem cu toată inima către Patria Cerească. Acolo, tot necazul nostru se va preface în bucurie, pomegrirea și umilirea, în slavă, durerile, lacrimile și suspinele, în mângâiere, iar bolile și ostenelele, în odihna veșnică. (*Cuviosul Ilarion, p. 10, p. 180*)

Este cu neputință să trăim așa încât nimeni să nu ne întristeze sau să nu ne necăjească, iar Apostolul spune: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22) și *purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos* (Gal. 6, 2). De aceea, să cerem să răbdăm necazurile cu muștrare de sine și cu smerenie, să nu fim biruiți de rău, ci să biruim răul cu binele și să zicem împreună cu proorocul: *Cu cei ce urau pacea, făcător de pace eram* (Psalm 119, 7). (*Cuviosul Ilarion, p. 10, pp. 179-180*)

Te-ai întristat pentru faptul că, după ce te-ai întors din călătorie cu artosul, Maica te-a primit cu răceală și te-a muștrat pentru lipsa ta îndelungată și nu a dat nicio atenție ostenelelor tale și ale monahiei care te-a însoțit. Nu

are rost să te întristezi. Dacă nu ai primit de la egumenă răsplată pentru osteneli, vei primi de la Dumnezeu. (*Cuviosul Ilarion*, p. 10, p. 206)

Ce necazuri avem noi?! Noi nu avem necazuri, ci mici supărări și mofturi. Iată, în lume sunt necazuri: soție, copii, grija pentru toți, iar noi ce necazuri avem? Să nu-L mâniem pe Dumnezeu; noi trebuie doar să-I mulțumim, căci avem și casă, și masă. (*Cuviosul Isaachie*, 15, p. 88)

Dacă veți avea necazuri și nu veți fi în stare să le răbdați, atunci strigați din toată inima către Domnul, Maica Domnului, Sfântul Nicolae și sfântul al cărui nume îl purtați, și necazurile se vor ușura. (*Cuviosul Nectarie*, 13, pp. 91-92)

Îmi scrii că pentru mândria ta îți sunt trimise necazuri mari și grele. Tu singură îți dai seama de acest lucru și eu sunt de acord: așadar, trebuie să cauți leacul pentru această boală în ceea ce este potrivit mândriei, adică în smerenie. Despre care și Sfântul Isaac Sirul scrie, în Cuvântul 79, că celor mândri le sunt trimise necazuri greu de îndurat. Și cine sunt vinovații? Noi înșine. Iar leacul pentru acestea este smerenia. Și pe tine te sfătuiesc să cauți acest leac mântuitor și, recunoscând din toată inima că ești vrednică de necazuri, să le primești cu răbdare și cu lepădare de sine, ca și cum nu le-ai duce tu, și să-I mulțumești lui Dumnezeu că încă Se îndură de tine, netrimțându-ți necazuri mai mari, și în toate faptele tale să fii cu băgare de seamă să nu lucreze sămânța vrăjmașului – mândria –, ci față de aproapele să fii binevoitoare și să te vezi pe tine mai rea decât toți și, chiar de vei primi muștrări și ponegriri, să te socotești vrednică de ele, și așa vei îndura mai ușor. (*Cuviosul Lev*, p. 167)

Este vrednică de milă situația ta jalnică și pentru mine este foarte dureros, mai ales că tu primești cu foarte mare deznădejde cercetarea lui Dumnezeu și, dorind să scapi de necazurile de aici prin fapte nelegiuite, nu te gândești că astfel te îndrepti cu pași iuți către veșnica pieire; înfrânează-te de la aceste porniri și în necazuri aleargă la Domnul cel Preamilosârd; pedepsind trupul prin încercări dureroase, El tămăduiește sufletul. Dacă ai avea trăirea cuvenită și ai cunoaște greutatea păcatelor tale, L-ai preamări cu voce tare pe Domnul, Care te pedepsește aici ca să te izbăvească dincolo de chinurile veșnice. Dar, dacă îți primești încercarea zicând „eu nu sunt așa de păcătoasă încât să mă pedepsească atât”,

atunci să știi că mândria este cea mai rea dintre patimi. Smerește-te, socotindu-te vrednică de pedeapsă, nu învinui pe nimeni și nu cârți împotriva nimănui, mai ales, nu cârți împotriva lui Dumnezeu, și vei vedea singură cum ți se ușurează necazurile. (*Cuviosul Lev, p. 171*)

Dacă te socotești păcătoasă, să știi că *multe sunt bătăile păcătosului* (Psalm 31, 11), iar dacă te socotești dreaptă, și mai mult este scris: *Multe sunt necazurile dreptilor* (Psalm 33, 18). Oriunde te-ai îndrepta, fără necazuri nu se poate. Și cine le rânduieste? Însuși Dumnezeu, Care poartă de grijă tuturor și cârmuiește toată făptura, iar cine gândește altfel, acela se depărtează de la adevăr și se aseamănă dobitoacelor celor necuvântătoare. (*Cuviosul Lev, p. 172*)

Îmi scrii despre necazul tău cu frații, dar acesta nu mai este ceva nou pentru tine; în necazuri trebuie să vă împăcați, lăsându-vă în seama proniei lui Dumnezeu, Care rânduieste totul după judecata Sa cea dreaptă și iubitoare de oameni. El poate îndreptăți nevinovăția. Și, chiar de pedepsește, nu face aceasta fără motiv, și, chiar dacă nu pentru vina aceasta, cu siguranță, pentru alta. Și aceasta o face ca să mântuiască sufletele lor, iar tu, neînțelegând lucrul acesta, te tulburi în zadar și astfel păcătuiești. Îngrijește-te mai mult de mântuirea sufletului tău, pentru care te-ai sălășluit în această mănăstire: multă neghină ai pe ogorul tău, străduiește-te s-o smulgi și să faci ogorul bineroditor. (*Cuviosul Lev, p. 175*)

Nu îmi place deloc la tine faptul că găsești ca pricină pentru necazurile tale pe ceilalți oameni și nu pe tine. Această orbire puternică vine din mândrie și de aceea nu-ți găsești mângâierea și suferințele tale sunt lipsite de alinare. Sfinții Părinți au mers pe calea aceasta și ne-au lăsat învățătura aceasta. Că într-o oarecare măsură și vremurile noastre vor fi mult încercate, citește la Sfântul Isaac Sirul, la Cuvântul 51, și la Sfântul Avva Dorotei: pe tine trebuie să te mustri, nu pe aproapele. În aceasta îți vei găsi liniștea, căci Domnul caută la cei smeriți, iar celor mândri le stă împotriva. (*Cuviosul Lev, p. 176*)

Îmi descrii în scrisoarea ta necazurile tale, dar, oare, dintre muritori, tu ești singura care ai numai necazuri? Nimeni nu scapă de ele, numai că nu le avem în același timp și în aceeași măsură. Dar pe toate le trimite Dumnezeu pe măsura alcătuirii noastre. Cei mândri le simt mai mult, iar

cei smeriți le îndură mai ușor, pentru că în adâncul inimii lor se socotesc vrednici de ele și nu învinuiesc pe nimeni, decât pe ei înșiși. (*Cuviosul Lev, p. 177*)

Să-i spuneți că în ispita ei îi trebuie răbdare și înțelegerea propriilor neputințe, recunoașterea propriilor păcate și muștrare de sine, la care caută Dumnezeu și pentru care îi va împăca pe cei ce o vrăjmășesc. Dar, dacă se va împotrivi, dacă va cârți și va vorbi de rău, atunci mai mult se vor stârni împotriva ei prigoane și necazuri. (*Cuviosul Lev, p. 202*)

Din scrisoarea dumneavoastră văd tulburarea și deznădejdea pricinuite de un necaz ce încă nu a venit. Poate că Domnul cel Milostiv vă va izbăvi de el și pentru aceasta avem multe exemple în Sfânta Scriptură, cum că Domnul, fiind înduplecat de pocăința oamenilor, i-a iertat și i-a izbăvit de necazurile ce urmau să vină asupra lor. Necazurile sunt întocmai ca un toiag părintesc ridicat de dragostea tatălui asupra fiilor săi necuviincioși, ca prin aceasta să-i îndrepte și să-i păzească în buna cuviință, ceea ce le va aduce folos în toată viața lor. Iar pronia lui Dumnezeu se săvârșește spre folosul sufletelor noastre, ca să ne mântuiască în viața viitoare. Vă sfătuiesc să vă întăriți cu credința și nădejdea în milostivirea lui Dumnezeu, Care toate le rânduieste spre folos, și astfel să fiți netulburat și întru aceasta să vă întărească Domnul cel Preamilosârd. (*Cuviosul Lev, p. 204*)

Îmi pare foarte rău că ați devenit atât de nerăbdător, rău și laș, după cum singur îmi descrieți. Îmi pare foarte rău și vă rog și vă implor ca de acum încolo să nu mai îndrăzniți să fiți așa, ci să luați aminte la dumneavoastră înșivă, la neputințele dumneavoastră sufletești și trupești și prin toate mijloacele să vă străduiți să răbdați întâmplările triste și neplăcute ce vor avea loc! Și să socotiți că sunt trimise pentru poticnirile și greșelile noastre săvârșite cu gândul și cu inima înaintea lui Dumnezeu, căci prin aceste necazuri, dacă vom avea răbdare, blândețe și nădejde, păcatele noastre se vor curăți. Precum Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, cu preacuratele Sale buze, a grăit în Sfânta Sa Evanghelie: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). (*Cuviosul Lev, p. 131*)

Văzând necazul frăției voastre pricinuit de boala maicii egumene, pe care o stimez, nu îl nesocotesc, ci îl împărtășesc alături de frăția voastră!

Însă una este judecata lui Dumnezeu și alta este judecata oamenilor; în privința lucrurilor care sunt aproape de inima noastră, deseori judecăm împotriva patimilor noastre, care ne luptă, sau împotriva noastră, de aceea și judecata noastră nu rareori este greșită și, ceea ce acum ni se pare greu și trist, mai târziu poate fi ușor, îmbucurător și fericit. Sfârșitul le încununază pe toate. (*Cuviosul Lev, p. 126*)

Aceasta o gândiți din pricina necunoașterii propriilor neputințe, așa că, măicuță, nu uitați că în necazuri trebuie să-l cerem Domnului răbdare. Domnul cel Preamilosârd, văzând neputința noastră, ne-a dat odihnă, dar să nu crezi că nu va urma schimbarea, ci, după liniște, să aștepți furtuna și valurile. (*Cuviosul Lev, p. 148*)

Vrăjmașul tuturor, diavolul, deși ne întinde multe curse, totuși nimic nu izbutește dacă noi nădăjduim în Dumnezeu, având în minte această învățătură: *Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prizoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 11-12), și, chiar de se tulbură ceva în noi, Domnul cel Atotputernic va păzi nimicnicia noastră și pe viitor vom nădăjdui și ne vom încredința proniei Lui. (*Cuviosul Lev, p. 228*)

Eu nu pot înlătura de la tine mânia lui Dumnezeu, dar tu Îl poți îndupleca pe Dumnezeu dacă vei începe să mergi pe calea cea creștinească și, chiar dacă la început vei suferi, totuși va fi pentru că nu ai răbdat ocară, și nu pentru că ai fost ocărâtă, căci la o asemenea alcătuire caută Dumnezeu, și vei avea nădejde de îndreptare. (*Cuviosul Lev, p. 180*)

M-a durut sufletul pentru situația ta năpăstuită. Dar ce putem face? Către Domnul să ne îndreptăm privirea noastră și cu El să ne ducem crucea, supunându-ne voii Lui celei sfinte, fără de care nu ne-ar lovi niciun necaz. Dacă lui Dumnezeu Îi place ca oamenii să se afle în cuptorul smereniei, atunci, aflându-ne în el, se cuvine să-L binecuvântăm din tot sufletul și astfel să ușurăm toată greutatea ispitelor, de care nici să fugim, nici să scăpăm nu putem. (*Cuviosul Moise, p. 271*)

Am primit scrisoarea ta și ți-am văzut necazul și boala. Necazul și boala le-am aflat și numele Domnului am chemat, ca să-ți dăruiască blândețe și tărie. Nu trebuie să ne lăsăm în voia gândurilor triste cu privire la ceea ce s-a întâmplat, ci să lăsăm toată durerea în seama Domnului. Aceasta trebuie să facem. De la El vin toate, și mântuirea noastră. Domnul să pomenească dragostea părintelui arhimandrit Ghenadie, care te-a mângâiat cu milele sale. Cei necăjiți au parte de oameni care să-i mângâie. Iar necazul și strâmtorarea din sufletul omului, care face rău, sunt de neînălțurat. (*Cuviosul Moise, p. 312*)

Dacă soarele ar străluci tot timpul, pe câmp totul s-ar ofili, de aceea este nevoie de ploaie. Dacă ar ploua tot timpul, totul ar fi la pământ, de aceea este nevoie să bată vântul. Iar dacă vântul nu ar fi de ajuns, ar fi nevoie de furtună ca să treacă norii. Toate acestea îi sunt de folos omului la vremea lor, deoarece el este schimbător. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 47*)

Un necaz lăuntric ar fi, de exemplu, pomenirea răului sau tăierea voii proprii – pentru că nimeni altul nu poate ști ce este în lăuntrul tău. Iar necazul dinafară vine din partea celorlalți. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Domnul cel Atotbun le trimite celor drepti diferite necazuri, în primul rând, pentru ca ei să nu slăbească în nevoințele bune credințe și, lenevinduse, să se abată în partea opusă și să piară, precum se spune la proorocul Iezechiel: *Când voi zice dreptului că va fi viu, iar el se va încrede în dreptatea sa și va face nedreptate, atunci nu se va mai pomeni toată dreptatea lui, ci el va muri pentru tot răul pe care l-a făcut* (Iez. 33, 13). În al doilea rând, Domnul le trimite celor drepti diferite necazuri, pentru ca ei să se curățească astfel în chip desăvârșit de păcate și de patimi și să dobândească mare răsplată în veacul viitor, după cum s-a spus: *Ca pe aur în topitoare, așa i-a lămurit, și ca pe o jertfă de ardere întreagă i-a primit* (Înț. lui Sol. 3, 6). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 40-41*)

Greșeala și rătăcirea omenirii vin din faptul că noi nu înțelegem cum trebuie intenția lui Dumnezeu și voia Lui față de noi. Domnul, în bunătatea și milostivirea Sa, voiește să ne dăruiască fericirea cea veșnică

în cer, în Împărăția Cerească, dar noi, în orbirea noastră, dorim și căutăm mai mult fericirea și bunăstarea cea vremelnică de pe pământ. Așa că Domnul, în bunătatea și iubirea Sa față de neamul omenesc, ne povățuiește prin diferite necazuri, boli și alte nenorociri. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 56*)

Acum vă este bine și toate necazurile au trecut. Și sunteți foarte bucuroși de aceasta. Vă temeți numai să nu vi se întâmple ceva pe viitor. Dacă în prezent este bine, atunci și pe viitor va fi bine. Nu în zadar grăiește Domnul în Sfânta Evanghelie, îmbărbătându-ne: *Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția* (Luca 12, 32). De aceea, să ne întărim în credința și nădejdea că Domnul poate rândui pentru noi tot ce este bun și de folos. Și, chiar dacă uneori ne este dat să îndurăm vreun necaz sau boală, să luăm aminte la ceea ce scrie Sfântul Apostol: *Pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi și Necazul nostru de acum, ușor și trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veșnică covârșitoare* (Rom. 8, 18; 2 Cor. 4, 17). Pentru acest motiv, Sfântul Iacov, fratele Domnului, ne sfătuiește să ne bucurăm de necazurile și durerile pe care le avem, ca să se împlinească și cu noi cuvântul Psalmistului: *Bucurați-vă, dreptilor, întru Domnul* (Psalm 32, 1). Iar cei păcătoși ca mine trebuie să îndure acestea spre curățirea păcatelor lor. Aceasta este sarcina noastră și așa vom fi egali. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 143*)

Aud că necazurile într-atât te-au împovărat și în așa măsură ți-au pricinuit boală, încât ai hotărât iarăși să te ungi cu untdelemn sfințit. Și bine ai făcut. Untdelemnul sfințit înseamnă milă. *Iar mila Domnului va rămâne din veac în veac spre cei ce se tem de Dânsul* (Psalm 102, 17) și *Cei ce-L caută pe Domnul nu se vor lipsi de tot binele* (Psalm 33, 10); și mai mult: *Multe sunt necazurile dreptilor și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul* (Psalm 33, 18). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 157*)

Îmbărbătează-te și să se întărească inima ta. Dacă ne-am hotărât pentru mântuirea sufletelor noastre să mergem pe calea bunei credințe, atunci să nu uităm cuvintele Apostolului: *Toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prizonieri* (2 Tim. 3, 12), și, dacă nu asemenea celor din vechime, prin diferite chinuri, atunci în chip nou, prin diferite

ponegriri. Dar, pentru ca noi să nu ne descurajăm, Însuși Domnul ne întărește și ne mângâie, zicând în Evanghelie: *Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 11-12).

Și, dacă din pricina neputinței noastre încă nu putem lupta și birui gândurile triste care ne necăjesc, atunci să ne păzim prin toate mijloacele de cârtire. Și, dacă s-a ajuns până aici, atunci să ne cunoaștem neputința și să ne smerim înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor și să ne căim. Cunoașterea propriei neputințe și smerenia sunt mai puternice decât oricare altă virtute. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 159-160*)

Să știi că viața care este tot timpul plină de bucurii are urmări foarte neplăcute. Și în natură vedem că nu este întotdeauna primăvară plăcută sau vară plină de roade, ci este și toamnă ploioasă, și iarnă geroasă cu zăpadă, sunt și inundații, și vânt, și furtuni, și, mai presus de toate, recolte proaste, și foamete, și neorânduială, și boli, și multe alte nenorociri. Toate acestea sunt trebuincioase pentru ca omul să se deprindă cu cuminenția, cu răbdarea și cu smerenia. Deoarece, în bunăstare, în cea mai mare parte, el cade în nesimțire, iar în diferitele necazuri devine mai atent față de mântuirea sa. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 35-36*)

Îmi scrii că ai fi de acord să locuiești cu N. dacă ai avea mulțumire duhovnicească. Însă aceasta aparține întru totul numai veacului viitor, iar pe pământ ne este scris să avem parte de încercări triste, după cum spune Însuși Domnul: *În lume necazuri veți avea* (Ioan 16, 33). Cuvintele acestea arată clar că, deși vei colinda toate locurile din întreaga lume, nicăieri nu vei găsi o așezare fericită, peste tot vei avea nevoie și de smerenie, și de răbdare, și de neosândirea celorlalți. Numai prin aceste mijloace duhovnicești se dobândește starea liniștită a sufletului, în măsura în care ne deprindem cu smerenia, cu îndelunga răbdare și cu neosândirea celorlalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 36*)

Nu degeaba se spune în Scriptură: *Va răsplăti fiecăruia după faptele lui* (Rom. 2, 6), fie în viața aceasta, fie în cea viitoare. Judecata lui Dumnezeu este dreaptă. Deși în multe locuri ale Scripturii citim că *îndurat și milostiv este Domnul, îndelung-răbdător și mult-milostiv. Bun este Domnul cu toți și îndurările Lui peste toate lucrurile Lui* (Psalm 144, 8-9), totuși mila Sa este

îmbinată și cu adevărul, și cu dreapta judecată.

Domnul l-a miluit pe tâlharul de pe cruce care și-a recunoscut vina și a mărturisit bunătatea și dreptatea lui Dumnezeu, însă tâlharul acesta a trebuit să rabde, în afară de chinurile de pe cruce, și faptul că i-au fost zdrobite fluierile picioarelor și numai în mâini a stat atârnat trei ceasuri în chinuri cumplite. De aceea, nimeni să nu creadă că tâlharul cel înțelept a moștenit cu ușurință raiul. Este adevărat că l-a dobândit repede, dar nu fără mari suferințe și chinuri. Puțini sunt oamenii care rabdă necazuri și chinuri numai pentru viața lor cucernică, după cum spune Apostolul: *Toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prizonieri* (2 Tim. 3, 12). Toți ceilalți rabdă necazuri și boli pentru curățirea de păcatele anterioare ori pentru smerirea cugetului lor mândru și pentru dobândirea mântuirii. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 61)

Toți dorim să dobândim mântuirea și să moștenim Împărăția Cerurilor, însă deseori uităm că *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22) și de aceea nu rareori căutăm fericirea cea pământească și bucuria cea vremelnică în grijile lumești și în atașamentul față de lucrurile lumești. De aceea, Domnul cel Atotbun, prin atotînțeleapta Sa pronie, dezleagă legătura aceasta, trimițând pe neașteptate lipsuri și necazuri, pentru ca noi să ne dezmeticim și să ne îndreptăm privirea sufletului către dobândirea bunurilor, nu a celor vremelnice, ci a celor veșnice, care sunt trainice și statornice. Și aceasta o face Domnul cu noi din nemăsurata Sa iubire de oameni, precum spune Apostolul: *Căci pe cine îl iubește Domnul îl ceartă, și biciuiește pe tot fiul pe care îl primește. Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați* (Evr. 12, 6; 8). Mare este necazul ce vi s-a trimis, dar să vă mângâiați cu gândul că prin acest necaz sunteți numărat în rândul fiilor lui Dumnezeu, din nemăsurata dragoste ce o are Dumnezeu față de domnia voastră. De aceea, să păziți această mare vrednicie creștinească, supunându-vă voii lui Dumnezeu nu numai fără cârtire, dar și cu mulțumire. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 100-101)

Știu că aveți multe necazuri și neplăceri în familie, dar supuneți-vă și învățați-vă în sinea dumneavoastră că în iad este mult mai rău, mai chinuitor și mai trist, și de acolo nu mai există nicio nădejde să scăpați. Dacă omul rabdă necazurile cu supunere față de voia lui Dumnezeu,

mărturisindu-și păcatele sale, prin acestea se izbăvește de povara chinurilor veșnice. De aceea, este mai bine să răbdăm aici necazurile, oricât de grele ar fi ele, lăsând durerea noastră în seama Domnului și rugându-L cu smerenie să ne izbăvească de lașitate și deznădejde, care sunt mai rele decât toate păcatele. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 108-109*)

Îmi scrii că le-ai văzut în vis pe cele două persoane care ți-au făcut tulburare și care erau numite în vis antihriști., Cred că este mai bine să înțelegem aici două duhuri rele, trimise din iad, care sub niște pretexte plauzibile, i-au insuflat lui N. și celeilalte persoane să procedeze așa cum au procedat, făgăduindu-le că din aceasta vor avea mare folos, dar în realitate a ieșit mare tulburare, așa cum întotdeauna se întâmplă din pricina insuflărilor vrăjmașe, care sunt plăcute la vedere. Evei i s-a făgăduit că va fi zeiță, iar zeița aceasta chiar în aceeași zi a fost izgonită din rai, împreună cu Adam, care a ascultat sfatul ei rău. Întotdeauna este așa: sfătuitoarii neînțelepți sunt izgoniți împreună cu ascultătorii neînțelepți. Dacă cineva dintre ei dorește să se pocăiască, atunci, alături de pocăință, trebuie să rabde și necazuri, ca pedeapsă pentru greșeală. Dacă, după cuvântul Scripturii, *multe sunt necazurile dreptilor* (Psalm 33, 18), atunci cu atât mai *multe sunt bătăile păcătosului* (Psalm 31, 11). De aceea și citim în Cuvântul lui Dumnezeu: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). De ce? Ne explică Apostolul, spunând acestea: *Suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde, iar nădejdea nu rușinează* (Rom. 5, 3-5). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 41*)

Îmi scrii că în mănăstirea ta ai necazuri și ai vrea să pleci în altă mănăstire. Dar de tine și de diavoli unde poți fugi? Suferi, pentru că te-au înlăturat din funcție. Dar în acest lucru trebuie să vezi pronia lui Dumnezeu, Care îți dăruiește astfel libertatea și posibilitatea de a te deprinde din ce în ce mai mult cu rugăciunea. De aceea, nu trebuie să suferi pentru înlăturarea ta din funcție, ci să-I mulțumești pentru aceasta lui Dumnezeu, Binefăcătorului tău. Iar faptul că simți mâhnire din pricina strămtorărilor, tocmai acest lucru trebuie să-ți arate că încă nu s-a curățit în tine omul cel lăuntric. Și însuși acest lucru trebuie să te încline spre smerenie, care, pe lângă rugăciune, este foarte necesară. Iar necazuri peste tot trebuie să întâmpine omul; și vrăjmașii noștri sufletești cu atât mai mult le pricinuiesc oamenilor, cu cât văd că ei tind spre lucrarea cea

plăcută lui Dumnezeu și, mai ales, celor ce se deprind cu rugăciunea, care pentru ei este de neîndurat.

Domnul cel Preamilosârd să te înțelepțească și să te întărească în necazurile ce te-au lovit, iar dacă va fi voia Lui, să ți le ușureze atât cât îți va fi de folos și trebuincios. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 53*)

Dacă te căiești pentru păcate cu hotărârea ca pe viitor să nu le mai săvârșești, pocăința aceasta este adevărată și Dumnezeu te iartă pentru ele și te iert și eu și te dezleg. Dacă ai putea înțelege măcar puțin ce mare folos îți aduc sufletului nedreptățile și, în general, necazurile, cu adevărat te-ai bucura și nu te-ai întrista și nu ai cârti. Căiește-te sincer pentru lașitatea, nerăbdarea și cârtirea ta față de fapta nedreaptă a mamei egumene, cere-I Domnului răbdare, socotește-te vrednică de pedeapsă pentru păcate, mulțumește Domnului și roagă-te pentru egumenă ca Domnul s-o miluiască și s-o mântuiască. Dacă te vei strădui să împlinești toate acestea, atunci folosul sufletesc pierdut prin cârtire ți se va întoarce iarăși. Ia aminte la Fericiri și vei vedea la ce înălțime este ridicată blândețea în răbdarea necazurilor și a ponegririlor. Sfântul Pimen cel Mare pune pe aceeași treaptă răbdarea cu mulțumire cu adevărata nevoie și ascultarea, cu conștiința curată. Răbdarea tuturor necazurilor și mulțumirea pentru acestea adusă Domnului sunt mai presus de milostenie. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 252-253*)

Vai de vremurile noastre! Astăzi calea cea strâmtă și dureroasă, care duce la viața veșnică, o părăsim și căutăm o cale liniștită și plină de bucurii, însă Domnul cel Milosârd pe mulți, fără să vrem, ne scoate de pe această cale și ne duce pe cea dureroasă. Prin necazuri nedorite sau prin boli ne apropiem de Domnul, căci ele ne smeresc fără să vrem, iar smerenia, dacă o dobândim, și fără fapte ne poate mântui, după cuvântul Sfântului Isaac Sirul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 228*)

Totuși, nu fără voia Lui sunt trimise necazurile: ca să fim încercați, ca aurul în foc. Și tu, ca om, ai anumite neputințe, iar prin necazuri toate acestea se curățesc; numai să-I mulțumești Domnului celui Preamilosârd, Care are față de tine atâta grijă și dragoste părintească, fiindcă, trimițându-ți necazuri spre curățire, totuși nu îngăduie aceasta până la sfârșit, nu îngăduie să ajungi la istovire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 135*)

Să te miluiască Domnul cel Atotbun pe tine și pe toate cele ce viețuiesc împreună cu tine și să te ajute ca pe viitor să nu mai primești cu atâta durere de inimă necazurile și neplăcerile, care doar că nu te apropie de moarte, de vreme ce încă mai este nevoie de tine pentru folosul duhovnicesc al surorilor din obștea sau mănăstirea N. Nu te voi îndemna la blândețe și mărinimie cu cuvintele Scripturii, pe care de multe ori ți le-am repetat, ci îți voi spune acum numai un proverb sau o zicală a unui om vesel și mărinimos care avea obiceiul în asemenea situații să repete, zicând: „Sidor și Carp în Colomna au trăit, dar păcatul și nenorocirea pe ei nu i-au lovit”. Și omul acesta, pe cât îmi aduc aminte, în multe schimbări și întorsături ale vieții lui totdeauna a rămas vesel și mărinimos, și era mirean, iar noi suntem monahi și ne-am învoit a răbda tot necazul. Știi că nu necazurile te supără, ci acele situații despre care și Sfântul Apostol Pavel scrie așa: *Cine se smintește și eu să nu ard?* (2 Cor. 11, 29). Dar să punem toată durerea noastră înaintea Domnului și El ne va putea întări și liniști și va putea rândui tot ce este de folos și mântuitor pentru toți cei ce sunt împreună cu noi. Și, chiar de s-ar întâmpla asemenea împrejurări despre care scrie Apostolul: *Dacă însă cel necredincios se desparte, să se despartă* (1 Cor. 7, 15), să lăsăm totul și pe toți aceștia în voia lui Dumnezeu și în voia lor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 134*)

Plictiseala ce te cuprinde este îngăduită de pronia lui Dumnezeu spre încercarea credinței și a dragostei tale față de El și se numește cruce duhovnicească. Dacă ai avea necazuri exterioare: ponegriri, muștrări, reproșuri și tot felul de lipsuri, și le-ai răbda cu smerenie, ai scăpa de acea amărăciune lăuntrică, dar, de vreme ce ești slobodă de toate acele necazuri nedorite, ți se îngăduie această cruce duhovnicească, pentru a nu fi osândită de trândăvie și odihnă. Nu trebuie să te descurajezi, ci să primești și să rabzi cu blândețe și să-l mulțumești lui Dumnezeu, Care pe toate le orânduiește cu înțelepciunea Sa spre folosul nostru. Pricinile acestei plictiseli sunt și slava deșartă, și părerea de sine, și lauda de la oameni. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 461*)

Toate acestea sunt în puterea lui Dumnezeu: și necazurile, și mângâierile ne sunt trimise cu voia Lui, de pronia Lui cea neștiută de noi, dar, desigur, spre folosul nostru. Să dea Dumnezeu numai să nu ți se împruțineze răbdarea și, în alegerea căii celei bune, să ai înțelepciune. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 79*)

Ai vrea să ajungi în rai, dar așa, fără necazuri. Nu, măicuță! Fără necazuri, monahul este un tăciune. Iar eu îți doresc să te veselești veșnic. Nu-ți pierde nădejdea, totul va trece. Toți sfinții au mers pe calea aceasta, a necazurilor. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 281*)

Când te cuprinde tristețea, nu uita să te mustri pe tine însăși, adu-ți aminte cât ești de vinovată înaintea Domnului și înaintea ta și dă-ți seama că nu ești vrednică de nimic bun, și îndată vei simți ușurare. S-a spus: *Multe sunt necazurile dreptilor* (Psalm 33, 18) și *multe sunt bătăile păcătosului* (Psalm 31, 11). Aceasta este viața noastră aici – numai necazuri –, dar tocmai prin ele se dobândește Împărăția Cerurilor. Când vei fi neliniștită, să repeți mai des: *Caută pacea și o urmează pe ea* (Psalm 33, 13). (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Mi-ai scris că, plecând din Orel și apropiindu-te de Sevsk, inima ți s-a strâns în așteptarea multelor necazuri și osteneli la locul nevoinței. Însă aceste gânduri nu ar trebui să te sperie. În ascultarea noastră este nevoie numai de împlinirea cu râvnă și cu smerenie a îndatoririlor noastre, iar toate celelalte sunt în seama lui Dumnezeu. Ele depind de ajutorul Lui cel sfânt și de sânguința noastră, în măsura în care atragem acest ajutor la noi prin strădania noastră după Dumnezeu, iar dacă aceasta din urmă sărăcește, atunci, înțelegând neputința noastră, să ne pogorâm în adâncul smereniei și să nu ne mai străduim. Iar necazurile ascultării tale te vor mântui. Și, dacă te-a biruit drumul, aceasta nu este altceva decât pedeapsă pentru mândria ta. (*Cuviosul Ilarion, p. 27*)

Multîndurerată S.I., în lume numai necazuri ai avut și acum tot necazuri ai. Și în Sfânta Scriptură se spune: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). Dar, oare, nu vrei să ajungi acolo? Rabdă, măicuță, și mulțumește Domnului că te-a învrednicit să guști din cupa Sa cu necazuri. Și El te va mântui. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 256-257*)

Calea suferinței

Nu știi cum stați cu sănătatea acum și cum vă descurcați sub povara unei cruci așa de mari. Domnul cel Atotputernic să vă ajute să

duceți greutatea ei cea mare și să răbdați toate rănila cuielor! Pentru aceasta și noi, după datoria iubirii noastre, rugăm bunătatea Lui să încununeze viața domniei voastre cu bunăstare nemăsurată. Să credeți aceasta, că Tatăl Ceresc vă iubește în chip deosebit și de aceea vă luminează întru cunoașterea deșertăciunii puterilor omenești prin necazurile ce le aveți. Adevărat este cuvântul lui Dumnezeu *că prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). *Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt cei care o află. Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află* (Matei 7, 13-14). Nu vedem, oare, că în realitate puțini sunt cei care, după cuvântul lui Hristos, ar afla de bunăvoie calea cea strâmtă, care și-ar împărți averile la săraci și ar deveni ei înșiși săraci și și-ar petrece viața în umilință, răbdând sărăcia și lipsa propriului acoperiș, trăind în înfometare de bunăvoie datorită postului, în osteneala privegherilor de toată noaptea și a rugăciunilor smerite către Dumnezeu? Foarte puțini se văd făcând așa. Tot mai mulți tind către calea cea lată. Toți își doresc slavă pământească, bogăție și toate plăcerile ce desfată simțurile trupesti. Toată mintea și inima lor sunt ocupate cu grija și suferința pentru ele, neluând seama la urmarea cea cumplită arătată de Domnul. Ce s-ar întâmpla dacă Dumnezeul cel Milosârd și Iubitor de oameni Însuși nu ar strâmtora cu pronia Sa planurile omenești îndreptate spre satisfacerea poftelor trupului, a poftelor ochilor și a trufiei vieții? Abia dacă s-ar afla unul în milioanele de oameni care, de bunăvoie, din dragoste de Dumnezeu, s-ar dezgusta de slava și plăcerile lumești și și-ar răstigni trupul său cu patimile și poftele lui. În cea mai mare parte, Însuși Tatăl Ceresc îl duce pe om pe calea cea strâmtă a vieții prin judecățile Sale. Despre care și Mântuitorul a spus: *Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu-l va trage Tatăl* (Ioan 6, 44). Și îl trage cu frâul și cu frânghiile, după socotința Sa, pe cel pe care îl iubește. Mi se pare că și pe domnia voastră, dragostea lui Dumnezeu, ca pe un rob bun al Său, vă apropie de El prin necazurile ce vă lovesc și care la vedere vă împresoară, vă strâmtorează și vă presează și, fără să vreți, vă istovesc, ca prin poarta cea strâmtă să puteți trece, în urma Mântuitorului Hristos, la viața Lui și să nu rămâneți cu ceilalți în spațiul cel pierzător de suflet. (*Cuviosul Moise, p. 332*)

Plictiseala

Îmi scrii că te biruie plictiseala și nimic nu te poate ajuta atunci, și nici să citești nu poți. Ai ieșit la lupta duhovnicească și, nefiind încă în bătălie, cauți răsplata – pacea duhovnicească; ea se dăruiește celor care au îndurat multe răni în luptă, care au căzut și iarăși s-au ridicat, legându-și rănile, și au luptat cu bărbăție pe câmpul de luptă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 42*)

Plictiseala care vine peste frăția voastră, presupun că este crucea duhovnicească pe care se cuvine s-o primiți cu smerenie, mulțumire și răbdare; prin ea se curățesc greșelile, păcatele și neputințele noastre și ajungem chiar și la cunoașterea celor pe care nu le socoteam a fi greșeli, păcate și neputințe, și tocmai ele sunt pricina acestei greutăți. Răbdând cu mulțumire, veți dobândi ușurarea acestei plictiseli, dar, dacă veți suferi și vă veți descuraja, mai mult vă veți îngreua crucea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 352*)

Pricina [plictiselii tale] este cea mai importantă și este aceea că Domnul cheamă sufletul la El. Singuri nu mergem la El. Așadar, El îi trimite pe vestitorii Săi – necazurile, plictiseala, bolile: „Rugăciunea mea voi vărsa către Domnul și Lui voi spune scârbele mele; că s-a umplut sufletul meu de răutăți și viața mea s-a apropiat de iad și ca Iona mă rog: *Dumnezeule, din stricăciune scoate-mă*”.

Iar proorocul David explică pricina plictiselii: *Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am cutremurat; gândit-am (adică „uitat-am de Dumnezeu”) și a slăbit duhul meu* (Psalm 76, 4). Și duhul se întristează. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 332*)

În biserică te plictisești. De ce? Dumnezeu îi mângâie pe cei smeriți, iar tu nu te smerești, pe ceilalți îi osândești și, nevoind să-ți duci crucea ta cea grea, vrei să mori; dorința aceasta nu este după Dumnezeu; ești plină de patimi, așadar dezrădăcinează-le prin muștrare de sine și smerenie și socotește-te cea din urmă dintre toți și nevrednică de mângâiere; dacă vei face așa, te vei mântui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 103*)

Îmi scrieți că tristețea și plictiseala vă lipsesc de bucurie. Aceasta

este încercarea credinței și dragostei voastre față de Dumnezeu. Ele sunt încercate prin cele potrivnice lor și, printre altele, tocmai acest lucru vă aduce și smerenia, dar să nu vă pierdeți nădejdea în mila lui Dumnezeu: crucea și greutatea aceasta, poate, vor suplini lipsa faptelor voastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 31*)

Îmi spui că te copleșește o oarecare tristețe, P. și se pare pustiu și nu ai nicio bucurie. Întunecarea și tristețea au loc, poate, cu îngăduința lui Dumnezeu spre încercarea voinței și a dragostei tale față de Dumnezeu; dragostea de Dumnezeu nu există în noi numai atunci când suntem îmbătați cu desfătări duhovnicești, ci, mai ales, atunci când, în lipsa lor, nu ne descurajăm, văzând în noi atâta întuneric. Dragostea de Dumnezeu este încercată prin cele potrivnice ei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 683*)

Maica N. este chinuită de tristețe și plictiseală; aceasta se întâmplă din pricina inactivității ei – pentru că ea nu se îndeletnicește cu nimic care s-o zguduie și să-i arate patimile și neputințele ei, ca să se poată smeri și, pe lângă acestea, nu este ferm hotărâtă să rămână în mănăstirea sfinției voastre; toate acestea o chinuie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 182-183*)

Vă sfătuiesc să vă îmbărbătați cu rugăciunea, chiar dacă e scurtă, și cu nădejdea că, așa cum după iarnă și vreme aspră vine primăvara cea plăcută, așa nici după plictiseală nu va întârzia să apară bucuria cea plăcută, de aceea să vă mângâiați cu această nădejde. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 195*)

Monahii nu pot trăi nicidecum fără să-i năpădească tristețea și plictiseala, iar din când în când chiar și o ușoară deznădejde. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 54*)

Neplăcerile pe care le întâmpini și care sunt inevitabile în viață străduiește-te să le primești cu mai multă blândețe și încearcă să găsești mijloace nu numai pentru mântuire ci și pentru liniștire. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 189*)

Pentru faptul că te plictisești, nu te întrista. Viața monahală mai

mult decât orice este încercată prin tristețe. *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 89*)

Faptul că te plictisești nu este o nenorocire, aceasta li se întâmplă tuturor, dar cu timpul plictiseala trece. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 90*)

De aceea te plictisești, pentru că te înfumurezi mult și îi mustri pe cei slabi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 203*)

Slava omenească

O credincioasă care a venit în vizită i-a spus starețului: „Batiuška, noi am auzit foarte multe lucruri bune despre sfinția voastră!” Iar el i-a răspuns: „La pomul lăudat să nu vii cu sacul”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 120*)

Iubirea de slavă

Orice slavă și laudă omenească trebuie să ne sperie, căci, după învățătura Sfinților Părinți: „Nu numai cel ce primește slavă de la oameni, dar chiar și cel ce aude sunetul acestor cuvinte cu desfătare, se lipsește de slava veșnică”. Să nu îngădui, Doamne, să fim atrași de desfătarea cu slava cea deșartă de aici! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 235*)

Ce folos îți aduce faptul că numele tău este pe buzele tuturor? Cu atât mai mult adâncește-ți cugetul tău întru smerenie, luând seama la neîndreptarea ta și ține minte că cei ce se desfătează cu slava deșartă și fără să fi săvârșit fapte rele se lipsesc de răsplata cea viitoare. Și, chiar de ai fi vrednică de slavă, totuși înaintea lui Dumnezeu este mai plăcut un păcătos smerit care se pocăiește decât un drept care se mândrește. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 189*)

Slavoslovie

Hristos Se naște, slăviți-L! Probabil că și voi Îl veți slăvi. Slăviți-L nu cu mânie, nu cu cârtire, nu cu nemulțumire față de cei mai mari și cei mai

mici, ci cu smerenie, cu dragoste față de surori, cu chemarea neîncetată în rugăciune a lui Iisus și atunci veți afla slava lui Hristos și darurile Preadulcelui Iisus. Răbdați și vă veți mântui. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 112*)

A-L slăvi pe Hristos este datoria de obște a fiecărui creștin și este cea mai importantă. *Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (1 Cor. 6, 20), după învățătura Apostolului. Lucrarea aceasta a proslăvirii lui Dumnezeu trebuie să se săvârșească neîncetat mai mult în chipul monahal cel îngeresc. Deși monahilor nu le este interzis să-L slăvească pe Hristos cu crucea prin casele oamenilor, totuși nu le este nici poruncit. Aceasta se cuvine mai mult preotului paroh, să-L slăvească pe Hristos cu crucea prin casele enoriașilor, iar cinului monahal i se cuvine să aducă slavă în lăuntrul curții mănăstirești cu smerenie, întru nevoințele postului și ale vieții călugărești. (*Cuviosul Moise, p. 269*)

Lacrimile

Să nu dai crezare acelor lacrimi care curg înainte ca tu să te fi curățit pe deplin de păcate. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 21*)

Îmi spuneți că nu aveți lacrimi și inima parcă vă este împietrită și nu știți cum să-L înduplecați pe Domnul. Nu căutați lacrimi, acestea sunt darul deosebit al lui Dumnezeu, însă prin amintirea propriilor păcate să aveți smerenie, care va atrage mila lui Dumnezeu asupra frăției voastre, căci fără smerenie nici lacrimile nu vă pot ajuta, ci doar vă vor duce la îngâmfare, de aceea nici nu vi le dă Domnul, ca să nu vă mândriți, iar dacă veți avea zălogul smereniei, atunci și daruri de veți avea nu vă veți mândri. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 373*)

Suferi pentru că nu ai lacrimi, însă lacrimile fără smerenie mai mult pot vătăma decât să aducă folos. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 92*)

Este primejdios să ne lăsăm în voia lacrimilor, chiar dacă în aparență sunt duhovnicești, până când nu vom intra pe tărâmul smereniei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 394*)

Plânsul după Dumnezeu este foarte folositor și *cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera* (Psalm 125, 5). Se înțelege că este bine să-ți alegi un loc potrivit în biserică pentru a ascunde de ceilalți acest dar al lui Dumnezeu. Și când stai jos, și când stai în picioare, este bine să ai acest plâns după Dumnezeu. Sfântul împărat și prooroc David și când deținea tronul împărătesc avea răgazul și obiceiul de a-și uda cu lacrimi patul său. Iar noi, păcătoșii, cu atât mai mult se cuvine să facem aceasta. Domnul să ne ajute! (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 152-153*)

Este plăcut să avem simțăminte mângâietoare, dar este primejdios și trebuie să ne temem ca nu cumva să fim atrași în înșelare și părere de sine; vrăjmașul nu doarme și nu va ezita să ne insufle gânduri de mândrie; trebuie să ne păzim inima de îngâmfare. În același timp, desigur, trebuie să ne vedem răutatea și nevrednicia, iar după aceea să fim încurajați către acele simțăminte. Până când nu vom dobândi adevărata smerenie și înțelepciune, vom fi în primejdie; dacă încă nu ne-am curățit de patimi prin lacrimile fricii de Dumnezeu, cum să îndrăznim să visăm la lacrimile dragostei? Pentru Dumnezeu, păzește-te! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 489*)

Atunci când în cei care ni se par că plâng după Dumnezeu vedem mânia și mândrie, lacrimile unora ca aceștia trebuie socotite greșite – *căci ce împărtășire are lumina cu întunericul?* (2 Cor. 6, 14). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 21*)

Adevărata căință este atunci când sufletul nostru suspină fără să aibă vreo mândrie, fără să caute vreo mângâiere. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 21*)

Dacă ați plânge pentru faptul că prin faptele voastre nechibzuite pe mulți i-ați făcut să se supere pe voi, iar pe alții să se răcească și să vă dojenească, atunci lacrimile voastre ar avea o oarecare valoare înaintea lui Dumnezeu, dar acum nu au nicio valoare – sunt semnul nerăbdării și al lașității voastre. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 262*)

Este bine să plângi. *Fericiți cei ce plâng* (Matei 5, 4). Doar pentru Domnul plângi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 90*)

Ai început să plângi de necaz, că nu îți scriu: nu te pot împiedica să plângi. Să știi numai că lacrimile tale sunt greșite. Ca să fie corecte, Sfântul Ioan Scărarul te învață să le îndrepti către Dumnezeu pentru iertarea păcatelor tale, care, probabil, nu sunt puține. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 276*)

Despre lacrimi mi-ai scris și m-ai întrebat dacă te poți lăsa în voia lor, să plângi până nu mai poți. Acest lucru trebuie să-l faci cel mai mult în chilie; citește Treapta a șaptea din „Scara” și vei vedea din ce parte vin ele. La Cuviosul Varsanufie în răspunsurile 391 și 458 se vorbește, de asemenea, despre paza față de simțămintele înduioșătoare. Oamenii bogați își țin comorile sub lacăt; așa și noi trebuie să păzim ce e al nostru și să fim cu băgare de seamă. (*Cuviosul Ilarion, p. 44*)

Îmi scrii că uneori citirea și cântarea îți înduioșează sufletul și abia îți mai poți ține lacrimile, iar alteori sufletul îți este ca piatra și nu te mișcă nimic. Nu da crezare prea mult acelor lacrimi și acelei înduioșări. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Îmi scrii că la spovedanie ți se cer lacrimi. Dar lucrul acesta este puțin cam ciudat. Lacrimile nu vin atunci când vrem noi, ci atunci când le dă Domnul. La spovedanie trebuie neapărat să mergi cu conștiința păcatelor tale, cu căință pentru ele și cu zdrobire de inimă. Așa și trebuie să te spovedești. Și chiar nu trebuie să te forțezi să plângi. Dacă lacrimile vin singure, plângi. Dacă altă dată duhovnicul îți va spune să plângi, spune-i că nu ai lacrimi și că ai inima împietrită și cere-i să se roage pentru tine ca Domnul să-ți dăruiască lacrimi. Poate că pentru rugăciunile lui îți vor veni lacrimile. Trebuie să te smerești și să te mustri pe tine și să-l ceri lui Dumnezeu răbdare. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 253*)

Slujirea bolnavilor

Slujirea bolnavilor este una dintre cele mai puternice unelte pentru păzirea curăției. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 182*)

Față de bolnavi să slujești cu dragoste. Iisus a spus: *întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei, prea mici, Mie Mi-ați făcut* (Matei 25, 40). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 117*)

Cercetează-l pe cel bolnav și Domnul îți va răsplăti însutit. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 117*)

Dacă vei simți un miros urât, să zici în sinea ta: în iad mirosul este și mai urât și chinurile sunt fără de sfârșit, iar pentru răbdarea acestui miros Domnul mă poate izbăvi de cel al iadului cu chinurile lui nesfârșite. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 83*)

Slujirea în obște

Acum, aflându-vă în câmpul slujirii ca îndrumător, vă doriți să continuați acest lucru spre folosul celorlalți, dar, dându-le celorlalți învățături folositoare de morală creștină, cu atât mai mult să aveți grijă de sfinția voastră și de mântuirea sfinției voastre, căci în scrisoare vă exprimați cât se poate de clar această dorință, iar folosul pe care îl aduceți celorlalți este folosul sfinției voastre, numai ca toate acestea să fie pătrunse de smerita înțelepciune și Dumnezeu, Care vede intențiile sfinției voastre, vă va îndruma către țelul cel bun și vă va orândui mântuirea, așa cum va voi El, fie întru chemarea de îndrumător, fie în chilia retrasă a călugărului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 11*)

Moartea

Moartea să nu ți-o închipui ca pe ceva îngrozitor, ci să crezi că ea este doar strămutarea din timp în veșnicie, iar timpul îl are Domnul în stăpânirea Sa. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 436*)

Te temi de moarte: dar cine dintre noi este nemuritor? Însă moartea nu este sfârșitul existenței noastre, ci trecerea de la viața aceasta vremelnică și rea la una mai bună. Domnul spune: *Cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi* (Ioan 11, 25), căci El nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor, *căci toți trăiesc în El* (Luca 20, 38). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 308*)

Nu trebuie să ne îngrijim mult și de multe lucruri, ci trebuie să ne îngrijim de cel mai important lucru – de pregătirea pentru moarte. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 187*)

Îmi scrii că, atunci când te gândești la moarte, simți o frică; frica de moarte este firească, dar noi nu trebuie să ne temem și să ne panicăm, ci să ne îmbărbătăm cu credința și nădejdea în bunătatea lui Dumnezeu și în meritele Mântuitorului și Domnului nostru Iisus Hristos. Cu toții știm că fiecare dintre noi trebuie să moară, dar, când anume, numai Dumnezeu știe. Și aceasta este hotărârea de dinainte a lui Dumnezeu, cine și când să moară. Dacă cineva moare, la orice vârstă s-ar afla, la tinerețe sau la bătrânețe, sau la vârsta a doua, înseamnă că așa i-a fost merit de Dumnezeu, de aceea trebuie să fim liniștiți în această privință și să ne împăcăm conștiința prin pocăință și bună nădejde. Oricât am trăi, tot trebuie să murim; dacă cineva moare de tânăr, trebuie să presupunem că așa a voit Dumnezeu, *ca răutatea să nu-i schimbe mintea sa, înșelăciunea să nu-i amânezească sufletul. Căci vraja viciului întunecă cele bune și amețeala poștei schimbă gândul cel fără de răutate* (Înț. lui Sol. 4, 11-12), spune Scriptura. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 491-492)

Judecățile lui Dumnezeu sunt neștiute de noi; El a pus hotarul vieții fiecăruia dintre noi și nu îl vom trece, iar veșnicia nu are sfârșit! Pentru noi, creștinii credincioși, moartea nu este o despărțire veșnică, ci o depărtare vremelnică: *Dacă trăim, pentru Domnul trăim, și dacă murim, pentru Domnul murim. Deci, și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem* (Rom. 14, 8), ne învață Sfântul Apostol; și înaintea lui Dumnezeu toți suntem vii, căci sufletul este nemuritor și veșnic. Această cugetare să vă fie alinare în necazul pricinuit de pierderea mamei dumneavoastră. Și acum sunteți în legătură cu ea prin rugăciune, când vă împliniți datoria și faceți rugăciuni pentru odihna sufletului ei și când îi faceți pomenirea la slujbele bisericești și dați milostenii celor nevoiași; din acestea, sufletul ei are mare folos, iar dumneavoastră aveți mângâiere. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 289-290)

Mă doare inima când citesc despre multele tale suferințe Ai devenit atât de lașă și de fricoasă în fața morții; Domnul este milostiv și ești încă în viață alături de noi, nu te speria așa încât să te temi de moarte. Adevărata pomenire a morții nu are această frică plină de lașitate, pe care o văd în tine, ci ea îndeamnă la înțelepciune și la buna viețuire. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 95)

Voi, cei care ați rămas, suferiți pentru pierderea ei, iar aceasta nu este după rațiunea duhovnicească, ci trupul și sângele lucrează. Nu este totuna? Ea tot ar fi murit și dacă ar fi trăit mulți ani, dar câte necazuri și întorsături ale vieții ar fi îndurat? Cei ce o plâng nu o compătimesc din acest punct de vedere, ci în închipuirea lor se conturează perspectiva unei vieți fericite, iar acest lucru foarte rar se întâmplă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 160-161*)

Iubitului vostru fiu, fericitului prunc Pafnutie să-i dăruiască Domnul veșnica odihnă împreună cu sfinții! Voi plângeți pentru el, dar el acum întru strălucirile sfinților se bucură și se veselește și de acolo vă grăiește: „Nu plângeți pentru mine, părinții mei, ci mai degrabă pentru voi, care ați greșit, să plângeți totdeauna; căci pruncilor li s-a rânduit bucuria tuturor dreptilor, fiindcă noi în viața cea vremelnică nimic nu am făcut, pentru care să plângem acum”. Liniștiți-vă și în privința împărtășirii cu Sfintele Taine, căci copilașul vostru este pentru totdeauna unit cu Domnul. Și nu vă gândiți nici la vămi, la care nu ar avea de ce să fie chinuit. Însă, prin faptul că înainte de moarte a suferit mult, a arătat că este copilul unor părinți păcătoși, zămislit în fărâdelegi și născut în păcate. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 6*)

Chiar dacă împreună cu dumneavoastră, și cu toți laolaltă, cerem și Îl rugăm pe Domnul Dumnezeu pentru vindecarea bunei dumneavoastră soții, și fără îndoială nădăjduim în mila lui Dumnezeu, că El îi poate dărui sănătate și îi poate lungi viața până la adânci bătrâneți, totuși nu știm dacă aceasta este voia Lui cea sfântă și dacă îi este ei de folos. Însuși Hristos Mântuitorul nostru, în rugăciunea Sa cu lacrimi, L-a rugat pe Dumnezeu Tatăl pentru izbăvire, zicând: *Părintele Meu, de este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești; facă-se voia Ta* (Matei 26, 39; 42). De aceea, dacă și pentru K.B. este rânduită de Domnul Dumnezeu mutarea din valea aceasta a plângerii și a durerii la fericirea veșnică, nu trebuie să gândim și să spunem: cu cine va rămâne soțul? Cu cine vor rămâne copiii? Ce se va întâmpla cu ei? Vor fi ei fericiți? Mai bine să folosim prețiosul timp gândindu-ne la păcatele tinereții și ale neștiinței, la căința cu zdrobire de inimă pentru ele și la spovedanie, să ne îndeletnicim cu rugăciunea deasă, chiar de e scurtă, și cu împărtășirea cu Sfintele Taine, măcar o dată pe lună, și să cugetăm: „O, vai mie, căci sunt păcătos, vai mie, care nu am fapte bune! Cum mă

voi înfățișa înaintea judecății lui Dumnezeu? Cum mă voi sălășlui cu sfinții?”. (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 132-133)

Nimic nu este mai aproape de noi ca moartea! De asemenea, și această părere a frății voastre este foarte corectă, că, oriunde s-ar întâmpla să ne sfârșim viața cu nădejdea în mântuirea lui Dumnezeu și oriunde ne-ar fi mormântul, peste tot este pământul Domnului! (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 110)

Toți acum suntem vii și umblăm în umbra morții, căci moartea nu este peste mări și țări, ci este la ușa fiecăruia. Ne îngrozim pentru moartea unuia și a altuia, iar gândul la îndreptarea noastră îl amânăm până când limba noastră nu va mai putea vorbi. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 137)

În locul în care îi este omului rânduit de Domnul să moară, chiar de ar fi el peste hotare la mii de kilometri depărtare, negreșit va ajunge la locul menit morții sale și la vremea rânduită, căci porunca lui Dumnezeu se împlinește întocmai. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 121)

Noi nu putem înțelege de ce un tânăr moare înainte de vreme, iar un bătrân chiar se plictisește de viață și din pricina neputinței oftează, dar nu moare. Domnul Dumnezeu, în atotînțelepciunea și iubirea Sa de oameni, în chip neștiut de noi ne rânduieste și ne dăruiește tuturor și fiecăruia în parte ceea ce ne este de folos. De exemplu, dacă păzește zilele cuiva până la adânci bătrâneți, îi face un bine, iar dacă curmă viața cuiva la tinerețe sau în copilărie, mai mult bine îi face. De adevărul acestor cuvinte ne încredințează Sfânta Biserică în troparul celor adormiți, când zice către Domnul: „Cela ce prin adâncul înțelepciunii, cu iubirea de oameni, toate le chivernisești și ceea ce este de folos tuturor le dăruiești, Unule Ziditorule”. Având acest argument, trebuie să părăsim sau, cel puțin, să potolim durerea noastră, ca nu cumva să ne fie socotită plângere împotriva lui Dumnezeu, cum că nu procedează cu noi după iubirea Sa de oameni. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 72)

În ceea ce privește durerea pe care o aveți pentru faptul că tatăl domniei voastre și-a sfârșit viața fără să-și ia rămas bun, nu știam acest lucru; poate că sfârșitul lui a fost mucenicesc și este mai presus de toate ritualurile, căci se știe că și pe Cuviosul Atanasie Athonitul construcția bisericii l-a strivit, dar sufletul lui s-a sălășluit cu dreptii la Domnul.

Mulți mor și astăzi din pricina tunetului, a fulgerului, a focului, a apei, a gazului, a căderilor bruște și a altor pricini, și sfârșitul tuturor acestora este mucenicesc, căci își curățesc păcatele cu propriul lor sânge și Sfânta noastră Biserică mijlocește în chip deosebit pentru ei la Domnul. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 157*)

Domnul Dumnezeu, prin adâncul înțelepciunii Sale, cu iubirea de oameni, toate le chivernisește și ceea ce este de folos tuturor le dăruiește, adică, dacă prelungește viața cuiva, îi face acestuia un bine; și, dacă curmă zilele altcuiva, face acest lucru pentru ca răutatea să nu-i schimbe mintea sa sau înșelăciunea să nu-i amăgească sufletul său. Astfel, Domnul Dumnezeu, cu adevărată iubire de oameni, toate le orânduiește și ceea ce este de folos tuturor le dăruiește. Iar datoria noastră este aceea că - și într-un caz, și în altul -, cu supunere copilărească, trebuie să zicem către Tatăl Ceresc: „Tatăl nostru, facă-se voia ta!”. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 150*)

Cât de bine este să întâmpinăm moartea cu rugăciunea! Iar pentru aceasta trebuie să ne pregătim cât suntem sănătoși. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 272*)

Teama de moarte este de la diavoli. Ei sădesc în suflet o asemenea teamă încât să ne pierdem nădejdea în milostivirea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 306*)

Doctorul trebuie să-l prevină pe bolnav cu privire la apropierea morții. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 306*)

Există o tradiție bisericească potrivit căreia, dacă la mormântul răposatului simțim bucurie și pace, putem nădăjdui că cel ce a murit este plăcut lui Dumnezeu, că viața lui a fost dreaptă. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 334*)

Pentru soarta veșnică a răposatului, aspectul exterior al înmormântării are puțină importanță. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 371*)

Întrebare: „Cum să mă pregătesc pentru moarte?”

Răspuns: „Trebuie să te gândești că numai ziua de azi ți-a mai rămas. Și este cu neputință să nădăjduiești în cea de mâine. Fiecărui păcătos i s-a

făgăduit iertarea dacă se pocăiește, dar niciunuia nu i s-a făgăduit ziua de mâine". (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 271)

Văd în ce stare te afli înainte de moarte. Îmi scrii: *Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit* (2 Tim. 4, 7), și nu știi ce mă așteaptă în viitor, sunt veselă, vorbesc mult, glumesc, chiar râd uitându-mă la mine, nici nu am vreme să plâng, dar, oare, nu este aceasta înșelare?" Îți spun că aceasta este sigur „înșelare”. Precum vedem din viețile sfinților, toți, înainte de a muri, se temeau de ceasul morții și plângeau, neștiind ce îi așteaptă. Pe unul dintre ei l-au întrebat odată cei din jur: „Părinte, încă te mai temi de moarte?” La care el a răspuns că, deși s-a străduit să trăiască după poruncile lui Dumnezeu, totuși nu știe ce îl așteaptă, căci una este judecata lui Dumnezeu și alta este judecata oamenilor. Iar tu „râzi și glumești”. Și mai rostesti cuvintele Apostolului: *Credința am păzit* (2 Tim. 4, 7). Aceasta o poate spune numai Sfântul Apostol Pavel, dar noi, se pare, nu suntem ca Pavel. Nu numai toți sfinții plăcuți lui Dumnezeu s-au cutremurat de ceasul morții, dar chiar și Maica Domnului s-a temut că va trebui să treacă vămile, iar tu, după cum singură spui, mori fără frică, netemându-te de ceca ce te așteaptă după plecarea sufletului. Îmi pare foarte rău pentru tine și tuturor ne pare rău că te afli într-un asemenea duh primejdios de înșelare. Mai bine ar fi dacă nu ai muri și te-ai cuminți, văzând pe ce cale te afli. Îl rog pe Domnul să te înțeleptească. (*Cuviosul Ilarion*, p. 38)

Domnul să caute la voi cu pace și cu liniște și astfel să ușureze inimile voastre îndurerate, care suferă pentru sora voastră, maica Tavita, și pentru despărțirea de ea, care va urma. Nu vă întristați peste măsură, ci întăriți-vă duhul vostru cu credința și nădejdea în milostivirea Tatălui Ceresc, Care o cheamă de la necazuri și boli la odihna în sânul lui Avraam. Ea nu va muri, ci doar va adormi până la Judecata cea de obște a lui Hristos, iar sufletul ei nemuritor va trece de la moarte la viață, și acolo, pentru dragostea celor ce au ajutat-o, va mijloci cu dragoste. (*Cuviosul Ilarion*, p. 36)

Pruncul răposat lăsați-l în voia lui Dumnezeu și socotiți că pentru această pedeapsă sunt de vină păcatele voastre. (*Cuviosul Lev*, p. 202)

Pregătirea pentru moarte poate ajuta mult sufletul celui care cu credință și nădejde își așteaptă plecarea din această viață. Vi se pare că grija pregătirii pentru moarte vă face mai puțin apt pentru tot ce este bun și trebuincios. Dar acest lucru nu este adevărat. Vi se pare așa, pentru că nu sunteți pe deplin încredințat de soarta viitoare a domniei voastre. Dar cine poate fi pe deplin încredințat de aceasta când nici cei desăvârșiți și plăcuți lui Dumnezeu, ca, de exemplu, Arsenie cel Mare și Agathon cel Mare, nu fără frică au așteptat apropierea ceasului morții? Cuviosul mucenic Petru Damaschin spune că „mântuirea creștinului se dobândește cu frică și cu nădejde și de aceea în niciun caz nu trebuie nici să avem îndrăzneală, dar nici să cădem în deznădejde”. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea I*, pp. 11-12)

Pregătirea exterioară pentru moarte, așa cum cred eu, trebuie să o începeți cu două lucruri principale: să vă scrieți testamentul duhovnicesc și să primiți Taina Sfântului Maslu, după ce vă spovediți și vă împărtășiți. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea I*, p. 12)

Domnul rabdă îndelung. El curmă viața omului abia atunci când îl vede pregătit pentru trecerea în veșnicie sau când vede că nu mai este nicio nădejde pentru îndreptarea lui. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, *Partea I*, p. 101)

Un stareț spunea că nu se teme de moarte. Aducând odată din pădure un braț de lemn pentru foc, a obosit foarte mult. S-a așezat să se odihnească și a spus necăjit: „De ar veni moartea”. Iar când moartea a apărut, el s-a speriat și i-a propus să ducă brațul de lemn. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, *Partea a II-a*, p. 49)

Despre frica provocată de zvonul ciumei voi spune următorul lucru. Dacă noi am ține totdeauna minte cuvântul evanghelic al Domnului: *Fiți gata, că în ceasul în care nu gândiți Fiul Omului va veni. Drept aceea, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul când vine Fiul Omului* (Matei 24, 44; 25, 13), atunci frica aceasta și-ar pierde puterea. Să te pregătești pentru moarte întotdeauna este de folos. Numai că, mai mult decât orice, trebuie să te străduiești să ai duhul împăcat, lăsând totul și pe toți în judecata lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea a II-a*, p. 189)

Cuviosul Marcu Ascetul scrie că, dacă omul este înclinat spre o viață veselă, ieșirea lui din trup nu va fi ușoară, ci greoaie, din pricina înclinației către viața iubitoare de plăceri, precum se spune în capitolul 20 cu privire la legea duhovnicească: „Inima iubitoare de plăceri este temniță și lanț pentru suflet, în vremea ieșirii lui din trup; iar inima iubitoare de osteneală este ușă deschisă”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 34*)

Îmi scrii că în mănăstirea voastră a viețuit un timp văduva unui negustor, că a făcut destule datorii față de sărmanele surori și față de mirenii săraci, apoi a plecat la țară și acolo a murit de moarte năprasnică, cu limba scoasă, pe care nici după aceea nu i-au putut-o pune la loc. Mă întrebi care este pricina acestei morți năprasnice. Judecățile lui Dumnezeu sunt neștiute de noi; putem spune numai că, în primul rând, a lua bani cu rea intenție de la oamenii săraci, fără să-i înapoiezi, face parte dintre păcatele strigătoare la cer, ca și plata lucrătorului, după cum se spune în psalmi: *Împrumută păcătosul și nu dă înapoi* (Psalm 36, 21), iar în al doilea rând, poate că persoana aceasta a păcătuit mult cu limba, de care nici peste mări și țări nu te poți ascunde, și, probabil, nu s-a căit pentru aceasta, iar în al treilea rând, asemenea morți năprasnice au loc și pentru învățarea de minte a celor rămași în viață, să fie cu băgare de seamă și să se teamă să încalce poruncile lui Dumnezeu sau, cel puțin, să se îngrijească să facă pocăință sinceră pentru păcatele lor, ca moartea să nu-i găsească nepregătiți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 107-108*)

Nu se poate să nu sufăr, să nu plâng și să nu mă întristez pentru părinții care și-au pierdut într-un chip atât de neașteptat singurul copil. Dar noi nu suntem ca păgânii, care nu au nicio nădejde privind viața viitoare, ci suntem creștini și avem o mângâiere plină de bucurie și dincolo de mormânt, care se referă la dobândirea fericirii veșnice. Cu acest gând îmbucurător trebuie să vă alinați necazul și să vă potoliți durerea cea mare, cum că, deși pentru o vreme sunteți lipsiți de fiul vostru, totuși, în viața viitoare, iarăși îl veți putea vedea și veți putea fi împreună cu el, astfel încât niciodată să nu mai fiți despărțiți de el. Numai că pentru aceasta trebuie să luați măsurile potrivite: 1) să pomeniți sufletul lui la Jertfa cea fără de sânge, la citirea Psaltirii și în rugăciunile pe care le faceți acasă; 2) să faceți pentru sufletul lui milostenie după putere. Toate acestea vor

fi de folos nu numai pentru răposatul vostru fiu, dar și pentru voi înșivă. Chiar dacă moartea lui v-a provocat mare durere și supărare, totuși durerea aceasta vă poate întări și mai mult în viața creștinească, în binefacerile creștinești, în starea creștinească a duhului. Ceea ce face Domnul cu noi nu este numai bun, ci foarte bun. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 100*)

Trâmbițezi întruna: a venit moartea. Dar Domnul așa a și spus: *Dacă grăuntele de grâu, când cade în pământ, nu va muri, nu va învia* (cf. Ioan 12, 24). De aceea îți și trimite Domnul ispită, ca patima ta cea vie și puternică să moară. Și ție ți se pare că a venit moartea. Dar, după cuvântul lui Dumnezeu: *Dacă am murit împreună cu El, vom și învia împreună cu El* (2 Tim. 2, 11). (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 97-98*)

Îți dorești moartea pentru că, în primul rând, nu înțelegi ce este moartea și ce ne așteaptă dincolo. Iar în al doilea rând, tu, măicuță, ești iubitoare de plăceri, adică nu vrei să rabzi necazurile, neînțelegând nici țelul, nici valoarea necazurilor. În necazuri este ascunsă mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 237*)

Râsul

Râsul alungă frica de Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Este un păcat mare să râzi. Cel care provoacă râsul și îndrăzneala este diavolul desfrâului. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 102*)

Râsul, v-am explicat deja, este lucrarea desfrâului. Pe viitor, pentru fiecare situație necuviincioasă în care ați râs, să roștiți de 33 ori „Născătoare de Dumnezeu”. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 244*)

Ești îndrăzneță și obraznică din pricina râsului. Prin urmare, nu ai frică de Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

La masă nu trebuie să râdeți. Trebuie să știți când este momentul pentru orice. Dacă ceilalți încep să râdă, tu să-ți ții gura, să ieși în tindă și să faci acolo trei metanii. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Să râdeți mai puțin, căci din această pricină vă vin gânduri necuvinčioase. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Tu acolo faci numai mofturi? Și râzi în hohote? Oare așa se stă în spital? Oare așa se mântuiesc călugării? Oare așa dorm și râd cei ce au îmbrăcat haina smereniei și a pocăinței? (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 218*)

Smerenia

Smerenia este cea mai puternică armă împotriva vrăjmașului, însă dobândirea ei presupune multă osteneală și silire. *Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață* (Matei 7, 14). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 69*)

Smerenia este singura armă nebiruită împotriva tuturor curselor vrăjmașului, însă dobândirea ei nu este fără osteneală, iar pentru cei ce viețuiesc în lume este chiar de neatins. Chiar de vă muștrați pe sine cu cuvântul, totuși este cu neputință să îi dăm crezare de vreme ce nu ați dobândit adevărata smerenie a inimii. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 149*)

Mă întrebați cum și de unde să învățați smerenia? Însuși Domnul nostru Iisus Hristos a spus: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29); iată temelia științei noastre – smerenia. Sfinții Părinți, urmând această învățătură, s-au deprins până acolo încât, cu toată sfințenia lor, se socoteau mai răi decât toți și mai jos decât toată făptura și pe noi ne învață același lucru; și în chip lămurit ne-au arătat că, acolo unde are loc căderea, mai întâi a existat mândria. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 144*)

Cea mai înaltă Dragoste [Fiul lui Dumnezeu] S-a îmbrăcat întru smerenia trupului nostru. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 194*)

Străduiește-te să pui de acord înfățișarea ta smerită cu smerenia lăuntrică. Socotește-te cea mai rea și cea din urmă dintre toți, nu numai cu buzele adevărind, ci și în inimă cugetul înrădăcinând; el îți va aduce liniștea. Totuși, să nu crezi că lucrul acesta se poate săvârși degrabă: el are nevoie de mult timp, osteneală și tăierea voii și părerii tale, despre

care deja de mai multe ori ți-am vorbit, ai citit și ți-am scris, dar fără practică nu va exista izbândă: de multe ori cazi, te smerești și te ridici, dar lucrul tău va fi trainic abia atunci când îți vei cunoaște pe deplin neputința ta și nu te vei mai bizui pe faptele tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 337-338*)

Trebuie ca orice faptă a ta să fie îmbinată cu smerenia: fie că te rogi, fie că postești, fie că te ferești de lume sau îți împlinești ascultarea, toate să le faci pentru Dumnezeu și să nu crezi că faci un lucru bun. Îngâmfa-rea - această săgeată fină a diavolului - rănește tainic inima și sămânța ei este sădită în ascuns, astfel încât, încetul cu încetul, fariseul crește, iar apoi este cuprins de mândria desăvârșită, și aceasta este sfera diavolului. Tocmai de aceea și trebuie să faci practică în armata lui Hristos, nu să lupți de una singură cu vrăjmașul, care e plin de răutate. Împotriva lui are putere numai arma smereniei! Căci ea nimicește toate cursele și săgețile lui. Rugăciunea și postul, deși sunt arme puternice, sunt nelucrătoare fără smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 175*)

Temelia vieții monahale este smerenia. Dacă există smerenie, există de toate, iar dacă nu există smerenie, nu există nimic. Putem, chiar fără nicio faptă, doar cu smerenia să ne mântuim. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 36, din 05.03.1908*)

Citind despre smerenie, ai aflat că ea nu există în tine, iar în locul ei te stăpânește iubirea de sine; dorești să te deprinzi cu ea și mă întrebi cum s-o dobândești. Foarte adesea ți se dau lecții de smerenie. În timpul muștrărilor învață să te smerești. Însă această virtute cercască nu fără osteneală se dobândește, ci în timp îndelungat. Dacă nu ai ajuns la ea, mai mult trebuie să te smerești și să-ți vezi sărăcia, și cu timpul vei dobândi smerenia; citește mai des despre smerenie și ține minte că ea este rodul încercărilor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 425*)

Cât de departe suntem de smerenie! Iar ea ar putea nimici toate săgețile vicleanului. Trebuie să studiem această știință dumnezeiască și nu trebuie să mergem nici la universitate, nici la academie și nici să cheltuim bani pentru aceasta; și săracul, și bogatul, toți au dreptul și posibilitatea de a studia pe gratis: *Învățați-vă de la Mine* (Matei 11, 29). Să nu fim

neîncrezători față de cuvintele Domnului nostru Iisus Hristos, ci să ne folosim de ele și să începem să învățăm, căci timp este întotdeauna; nu numai pe cei ce vin în ceasul al treilea, dar nici pe cei ce vin în al unsprezecelea ceas El nu îi respinge, ci îi primește și le dă aceeași răsplată. Să mergem, așadar! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 423-424*)

Dacă vei urma învățătura Sfinților Părinți, îți vor dispărea toanele, numai că nu vei mai crede că nu le ai, ci cu ochii tăi cei sufletești luminați îți vei vedea păcatele tale ca pe nisipul mării. Să știi că smerenia nu constă în a vedea că ești smerită. Citește despre aceasta la Sfântul Ioan Scărarul, la Avva Dorotei și la Sfântul Petru Damaschin. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 236*)

Ca semne ale smereniei și mândriei să-ți fie următoarele: cea de-a doua îi mustră pe toți și vede în ei numai ce este rău, iar cea dintâi își vede numai răutatea ei și nu îndrăznește să judece pe cineva. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 133*)

Prin niciun fel de bunuri sau nevointe nu Îl poți răsplăti pe Dumnezeu, decât numai prin smerenie, împreună cu care toată ceata virtuților va rămâne alături de tine, iar fără ea, chiar de ți s-ar părea că ai avea ceva, vei cădea în înșelare. Totuși, această bogăție trebuie s-o câștigi nu cu cuvântul, ci în încercări să-ți petreci viața. Despre aceasta încă nu este vremea să vorbim acum, pentru că nu poți înțelege, neavând experiență. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 189*)

Dacă vă înțelegeți păcătoșenia, căutați smerenia, care are puterea să mijlocească înaintea Domnului atât pentru iertarea păcatelor voastre, cât și pentru întărirea pe viitor spre împlinirea poruncilor Lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 181*)

Oamenilor smeriți, Dumnezeu le dă fericire și har întru toate, iar celui mândru și ceea ce i se pare că are îi ia. Oamenii smeriți în duh nu mustră pe nimeni nici măcar în gând, iar pe ei se socotesc în toate vinovați și păcătoși și nu cârtesc împotriva nimănui, ci pentru toate mulțumesc lui Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 52-53*)

Omul smerit trăiește pe pământ ca în Împărăția Cerurilor, totdeauna vesel, liniștit și mulțumit de toate. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 61*)

Cu adevărat, vai de omul acela care nu are smerenie. Cine nu știe să se smerească singur, acela va fi mai târziu smerit de oameni, iar cine nu este smerit de oameni, pe acela îl smerește Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 98*)

Străduiește-te să găsești acele mijloace care îți aduc folos; îți spun: să nu te încrezi în rațiunea ta și să-ți tai voia, iar mustrea, fie ea dreaptă sau nedreaptă, să nu o respingi dacă nu vrei să-ți pierzi mântuirea. Toate aceste lucruri te vor duce la cunoașterea neputințelor tale și la smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 231*)

După o asemenea umilire și nenorocire, care ți s-au părut mai rele decât moartea, tu, surioară, mi-ai devenit mai apropiată sufletește. Dar cred că și lui Dumnezeu. Dumnezeu caută la cei smeriți și se uită în ochii lor, în însuși adâncul inimii lor.

Nu-ți pierde nădejdea. Îți este greu tocmai pentru că a fost deranjat cuibul diavolului mândriei; a fost tăiată rădăcina, care se dezvoltă în sus. Bucură-te pentru aceasta! (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 293-294*)

Prin cunoașterea neputințelor voastre să vă ajute Domnul să dobândiți smerenia cea mult dorită. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 153*)

Dacă te socotești un nimeni, ce-ți mai pasă de ceea ce vorbesc și gândesc ceilalți despre tine? Cel smerit este întotdeauna împăcat și liniștit, dar, până când vom ajunge așa, va trebui să trecem prin multe încercări. În orice împrejurare care te zguduie, tu să-ți cunoști neputința și să te mustri pe tine, nu pe ceilalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 374*)

În neputințele și încercările pe care le ai, smerește-te nu din vârful limbii, ci din trăirea inimii, și vei dobândi zălogul lucrării celei bune. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 493*)

Prin toate mijloacele, străduiește-te să dobândești ceea ce este potrivnic mândriei, smerenia, și, cum să o dobândești, învață din cărțile Sfinților Părinți: mustrea neîncetată de sine este cea mai bună cale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 507*)

Domnul cere de la noi smerenie; dacă avem smerenie, El primește și faptele noastre mici, iar, dacă nu avem smerenie, nici cele mari nu Îi sunt plăcute, precum vedem din exemplul fariseului. Cugetul nostru îl putem smeri și prin amintirea greșelilor noastre, care ne lovesc. Amintirea greșelilor noastre le îndurăm mai ușor; așadar, muștră-te pe tine însăși, nu pe ceilalți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 684*)

Vezi-ți păcătoșenia, mândria și nerăbdarea și smerește-te sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, neînvinuind pe nimeni, în afară de tine, și atunci vei vedea ajutorul lui Dumnezeu: cum te va liniști El și va întoarce cu bunăvoință către tine inimile celor ce-ți sunt împotrivă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 128*)

Se pare că nu ai izbândă în ceea ce privește smerenia și pentru că ai păreri înalte despre viața ta, că umbli corect și că faci ascultare de mine, păcătosul și de aceea nici nu ai roade, căci din ascultare se naște smerenia, iar ea unde este? O, dacă buna ei mireasmă ar ieși cât de cât din tine, vrăjmașii nu ar mai îndrăzni să te batjocorească cu atâta obraznicie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 286*)

Căutați și așteptați mila lui Dumnezeu: nu cu îndrăzneală și răceală, ci asemenea vameșului, fiului risipitor și desfrânatei. Ei, fiind smeriți și pătrunși de sentimentul propriei lor păcătoșenii, nu au îndrăznit nici măcar ochii să-i ridice la cer sau să se numească fii – desigur, cu rușine se purtau și printre oameni – și în această stare a lor Domnul a căutat la ei și le-a dăruit iertarea păcatelor lor. Iar gândul deznădejdiei vine din insuflarea diavolului mândriei și, dacă nu avem în noi buna mireasmă a smereniei, el lucrează spre vătămarea noastră, însă smerenia nimicește gândurile acestea. Așadar, prin amintirea păcatelor voastre să dobândiți smerenie, nu tulburare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 155-156*)

O, dacă noi, învățând despre smerenie, ne-am deprinde măcar puțin cu ea și, văzându-ne hidoșenia, am dobândi această comoară, ea ne-ar liniști în orice privință. Fără ea însă, chiar și având totul, omul nu poate fi împăcat și liniștit. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 422*)

Unde este smerenia, acolo este și liniștea, iar unde este mândria,

acolo sunt tulburarea și neorânduiala. Mântuirea se dobândește prin smerenie, nu prin mândrie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 87*)

Dacă veți avea zălogul smereniei în inimile voastre, văzându-vă propria răutate, veți dobândi ajutorul lui Dumnezeu în faptele voastre. Iar dacă veți uita și vă veți depărta de cugetul smerit, atunci vrăjmașul va găsi loc în inimile voastre și vă va stârni patimile – și ele vor aduce și tulburarea și neliniștea, căci pacea se găsește în smerenie. Voi înșivă ați simțit aceasta de multe ori: dacă vă muștrați pe sine în vremea tulburării, vă liniștiți degrabă, dar, dacă vă chinuiți din pricina aproapelui și îl învinuiți pe el, zicând că el v-a supărat, atunci vă sporește tulburarea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 278*)

Cel smerit, nici atunci când este biruit, nu se tulbură, ci face pocăință. Dacă ești tulburat, ce pocăință poți face? Tulburarea arată că există în noi mândrie și îngâmfare, și nu-și poate suporta josnicia; smerenia, însă, dimpotrivă, întotdeauna îl liniștește pe cel ce o are. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 735*)

Te sfătuiesc să renunți la părerea că ai dragoste de Dumnezeu și să nu te socotești vrednică de mângâieri, chiar de îți vin, ci să-ți vezi căderile tale în păcat, atât pe cele din trecut, cât și pe cele din prezent, smerindu-te la vederea lor, dar fără să cazi în deznădejde și fără să te tulburi, căci deznădejdea și tulburarea arată în chip vădit mândria. Chiar și de te-ai vedea nechinuită de patimi, nici atunci să nu crezi în ceea ce vezi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 44*)

Îmi scrii că ți se pare că ești smerită și răbdătoare. Ce smerenie avem noi? Smerenia lupului. Iar răbdarea? E putredă. Dacă am fi smeriți, am primi necazurile ca și cum am fi vrednici de ele; și după Apostolul: *În toate pătimind necaz, dar nefiind striviți* (2 Cor. 4, 8). Domnul să te înțeleptească și să te învețe cum să te smerești cu adevărat și să rabzi cu mulțumire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 7*)

Cum ar trebui să ne îngrijim de dobândirea smereniei în fapte, gânduri și cuvinte? Uneori suntem stăpâniți de părerea de sine, despre rațiunea, curăția și celelalte ale noastre. Însă prin amintirea greșelilor și a

nehibzuielii noastre o atragem la noi pe această împărăteasă a virtuților
(*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 516*)

Dumnezeu prețuiește virtuțile și ostencilile sfinților după măsura smereniei lor; ei, pe lângă toată sfințenia lor, se socoteau pământ și cenușă în mod sincer și nefățarnic, având zălogul acestei comori în inimile lor. Iar noi, cum îndrăznim să căutăm sau să ne apropiem de această înălțime a viețuirii lor, fiind amăgiți de slava deșartă chiar și în cadrul unei mici îndreptări și muștrându-i pe ceilalți? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 40*)

În privința neputințelor voastre, despre care îmi scrieți, vă pot spune că cel mai bun leac împotriva lor este smerenia inimii, care ne dă cel mai mare ajutor în lupta cu orice fel de patimi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 157*)

Ce vom răsplăti Domnului pentru toate câte ne-a dat nouă? Toată nădejdea noastră de mântuire depinde de meritele Mântuitorului nostru. Dar unde este dragostea noastră pentru El? Să ne smerim totuși, că nici pentru aceasta nu ne vom lipsi de mila Lui. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 294-295*)

Îmi scrii, măicuță M., că, citind viețile Părinților și văzând virtuțile lor, îți pierzi nădejdea de mântuire: dar, dacă nu putem săvârși asemenea nevoințe, măcar să ne smerim și să avem dragoste, căci *mulți dintre cei dintâi vor fi pe urmă, și din cei de pe urmă întâi* (Marcu 10, 31). Ține minte că smerenia și singură mântuiește, iar celelalte virtuți fără smerenie niciun folos nu ne aduc. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 348*)

Trebuie să ne îngrijim de alcătuirea noastră și de sufletul nostru; noi suntem plini de patimi, dar visăm la lucruri înalte, tot timpul citim și vorbim despre smerenie, dar, dacă se întâmplă ceva – niciun cuvânt și nicio privire nu îndurăm. De aceea și trebuie să ne nevoim întru împlinirea poruncilor și, văzând înălțimea lor, să ne coborâm în adâncul smereniei și să ne lepădăm de voia și de rațiunea noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 152*)

Ceea ce s-a întâmplat cu maica N. ți-a arătat neputința și îngâmfa-rea ta; unde este, așadar, smerenia, despre care citim, scriem și vorbim? Trebuie, după cum se vede, să înveți lucrul acesta în faptă, la școala necazurilor, așa cum ne învață Sfinții Părinți: „cunoștința adevărului este rodul smereniei, iar smerenia este rodul necazurilor”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 276*)

Știi destul de bine că în viața duhovnicească rodul cel mai trebuincios este smerenia – ceea ce noi învățăm numai cu limba, iar în realitate nici nu vrem să ne atingem de ea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 54*)

Dorința mea a fost și este ca tu să dobândești smerenia, care te păzește de toate cursele și uneltirile vrăjmașului și îți aduce liniștea și mântuirea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 480*)

Fiți liniștiți și sănătoși, în luptele duhovnicești bărbătoși, nu lași; armele cele mai puternice împotriva vrăjmașului sunt muștrarea de sine și smerenia, de aceea și sunt grele, pentru că nimicesc toată puterea lui, și el stă împotriva lor: în încercare se vede folosul lor! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 30*)

Tot răul vine din mândrie, iar din smerenie se dobândește tot binele. Mare este virtutea aceasta – smerenia! Și, ca o piatră prețioasă, rareori se dobândește, cu atât mai puțin în aceste vremuri de restriște. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 605*)

Din toate cele scrise mai sus puteți observa că pricina neîndreptării și căderii noastre este nu atât nepăsarea, cât mai ales îngâmfaarea. Și, așa cum vinovată de toate relele este mândria, dătătoarea tuturor bunătăților este smerenia. Vedeți, așadar, de ce cădem și nu săvârșim faptele virtuților – din pricina îngâmării. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 21*)

În toate faptele noastre cea mai trebuincioasă este smerenia, căci ea ne învață să ne socotim a fi nimic și să ne vedem mai prejos decât toți, numai că alfabetul acesta nu îl stăpânim prea bine, deși nu rareori au loc întâmplări care ne învață acest lucru și chiar păcatele noastre de dinainte ar trebui să ne smerească și să ne amintim că „monahul este adânc al smereniei și stâlp al răbdării”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 133-134*)

Vă rog să nu vă întristați și să nu vă pierdeți nădejdea de mântuire, căci Domnul Dumnezeu nu pentru cei drepti, ci pentru cei păcătoși a coborât din ceruri pe pământ, ca să-i mântuiască, de aceea și pe frăția voastră (și pe mine, păcătosul) ne va mântui. Iar pentru faptul că noi astăzi nu mai trăim așa cum au trăit părinții și maicile din vechime, ar trebui să ne osândim singuri în sinea noastră și să zicem: „Vai de nepăsarea noastră, vai de lenevirea noastră, vai de nerăbdarea noastră, vai de neascultarea noastră” și tot așa, căci *inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalm 50, 18). (*Cuviosul Antonie, 22, p. 9*)

Blândețea și smerenia inimii sunt virtuți fără de care este cu neputință nu numai Împărăția Cerească a o moșteni, dar nici fericit pe pământ nu puteți fi, nici pace sufletească nu puteți avea și de aceea cu râvnă să vă rugați lui Hristos Dumnezeu, ca El Însuși să vă învețe smerenia și blândețea. Dacă în inima cuiva renasc smerenia și blândețea, acela și pe celelalte virtuți le va găsi pentru sine nu numai ușoare, dar și pline de mângâiere și dulceață dumnezeiască și întru ele își va găsi adevărata liniște a sufletului său! (*Cuviosul Antonie, 22, p. 14*)

De ce nu este pace în oasele noastre, în sufletul nostru și în inima noastră? Din pricina păcatelor noastre! Fiindcă nu ne deprindem deloc cu smerenia, fiindcă ne place foarte mult să discutăm și să arătăm că știm mai mult decât ceilalți, fiindcă nu renunțăm să discutăm cu gândurile noastre, care ne chinuie neîncetat ca niște călăi. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 35-36*)

✠ Mai mult decât orice smeriți-vă în cuget înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, căci astfel veți vedea în lăuntrul vostru Împărăția lui Dumnezeu și, în același timp, fața voastră va străluci datorită unei liniști binecuvântate și a unui zâmbet frumos. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 239*)

✠ Pe drept îmi scrieți că fără smerenie este cu neputință să fiți liniștită, dar smerenia nu este un lucru ce poate fi cumpărat. Ea este un dar de la Mântuitorul nostru. Însă dumneavoastră v-ați obișnuit ca și mila lui Dumnezeu, și mângâierile să le aveți numai spre împlinirea voilor și dorințelor dumneavoastră, iar voia lui Dumnezeu se împlinește prin tăierea voilor proprii. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 245*)

Să vă dăruiască Domnul râvnă pentru dobândirea adevăratei smerenii, care se află nu în vorbe, ci în inimă și se dobândește prin pomenirea neîncetată a propriilor greșeli și nevrednicii și nu se amestecă în nimic. După cuvântul Sfântului Isaac Sirul: „cum este sarea pentru orice mâncare, așa este smerenia necesară pentru orice virtute, căci ea și fără fapte bune ne pune în fața lui Dumnezeu, iar fără ea toate faptele noastre sunt zadarnice. În omul smerit niciodată nu există grabă, pripă, ușurință în purtări și tulburare, ci tot timpul este liniștit și în pace”. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 247*)

Fără smerenie în duh este cu neputință a ne mântui, iar smerenia nu se poate învăța numai din cuvinte – este necesară practica, trebuie ca cineva să ne zgâlțâie, să ne calce în picioare și să ne scoată gârgăunii din cap, căci altfel este greu a intra în Împărăția lui Dumnezeu, care prin multe necazuri se dobândește. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 305*)

Din lipsă de smerenie te doare sufletul, dar și pe minc din pricina neînfrânării deseori mă doare pânțele, însă cred că este mai ușor să te doară pânțele, decât să te doară sufletul! Leacul pentru boala mea este regimul, adică înfrânarea, iar pentru boala ta – este smerenia lui Hristos, căci așa vei dobândi liniște pentru sufletul tău neliniștit. Dacă tu, dragul meu prieten, ți-ai umple inima cu smerenia lui Hristos, atunci nu ai mai avea nici dureri, nici întristări, nici suspine, ci tot timpul ai avea liniște și mângâiere, căci pe cei smeriți cu inima nu numai Dumnezeu Însuși și îngerii Lui îi iubesc, ci și oamenii îi cinstesc, iar diavolii nici nasul nu îndrăznesc să și-l arate înaintea celor smeriți. Pe lângă acestea, cei smeriți îi iubesc ei înșiși pe toți deopotrivă și nu îi muștră. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 324-325*)

Printre altele îți spun (și, poate, ți-am și scris deja, nu mai țin minte) că în viața aceasta vremelnică nimic nu este statornic. Dar așa cum, după cuvintele Cuviosului Macarie cel Mare, în natura văzută au loc schimbări neîncetate: fie ziua, fie noapte, fie senin, fie înnorat, fie cald, fie frig – exact așa se întâmplă și cu sufletele noastre. Și de aceea, când vin răceala și împrăștierea, nu trebuie să te tulburi din pricina lor, ci trebuie în acest timp mai mult să te muștri pe tine înaintea Domnului și să te smerești, socotindu-te mai păcătoasă decât toți oamenii.

Domnul le rânduiește pe toate spre folosul nostru sufletesc. Căci, cum ne-am putea smeri dacă am simți neîncetat mângâieri duhovnicești? De aceea Domnul le ia de la noi, ca noi să ne vedem sărăcia și goliciunea sufletească. (*Cuviosul Iosif, p. 106*)

Pentru cel ce te ocărăște roagă-te lui Dumnezeu și socotește-l binefăcătorul tău și nicicum nu te răzbuna. Desigur, vrăjmașul este cel care îl îndeamnă la aceasta – și pe vrăjmașul trebuie să-l urăști, iar pe el să-l iubești și să te rogi pentru el lui Dumnezeu. Tot atunci să înveți și smerenia, când te muștră cei mai mici. Și să te socotești vrednic de aceasta, pentru păcatele tale. (*Cuviosul Iosif, p. 109*)

Mai scrii că te-a cuprins somnolența – și aceasta este tot spre smerenie. Muștră-te pe tine însăși și silește-te să te lupți, cerându-l ajutor lui Dumnezeu. (*Cuviosul Iosif, p. 109*)

Am primit scrisoarea ta. Îmi scrii despre greșeli. Domnul să te ierte. Întâmplarea aceasta să te învețe să nu cugeți la cele înalte, ci să te lași condusă de cele smerite. Căci nu strădaniile noastre, nu osteneala noastră și nici timpul nu ne izbăvesc de patimi, ci harul lui Dumnezeu, care li se trimite de sus numai celor smeriți. Aceasta s-o ții minte totdeauna și niciodată să nu te încrezi în tine, chiar dacă patimile nu te-ar tulbura mulți ani, căci și făcătorii de minuni, și marii postitori au fost biruiți dintr-odată și doborâți de patimi. Tot timpul să-ți petreci viața între frică și nădejde, chemându-L pe Domnul în ajutor și smerindu-te prin toate mijloacele. Spovedește acest păcat la părintele duhovnic și, cu mila lui Dumnezeu, nu va rămâne urmă după el în sufletul tău. Pe cel ce vine, nu-l da afară, ci învață-l și roagă-te lui Dumnezeu. Nu este nevoie să faci metanii pentru fiecare, dar trebuie să-i pomenești pe toți. Iar în același timp să te muștri pe tine cât mai mult, amintindu-ți căderile tale. La cincisutime străduiește-te să nu renunți. O poți face și pe bucăți. (*Cuviosul Iosif, p. 110*)

Străduiește-te mai mult să te smerești. Smerenia acoperă toate lipsurile și iartă toate greșelile. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 252*)

Pentru a intra în Împărăție trebuie mai întâi de toate să fim smeriți. Dar cum să dobândim smerenia? Cum să învățăm această mare artă?

Trebuie să-L rugăm pe Domnul să ne trimită El acest dar. Într-una din rugăciunile de seară spunem: „Dăruiește-mi, Doamne, smerenie, curăție și ascultare”. Smerenia ne face asemenea cu Dumnezeu Însuși, Care S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și moarte pe cruce; Însuși Domnul este Învățătorul smereniei: *învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima* (Matei 11, 29). Smerenia se poate dobândi prin intermediul ascultării. Omul, care își supune voia sa îndrumătorului său duhovnicesc biruie mândria și dobândește smerenia. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 94, din 02.01.1910*)

Pentru a fi asemeni cu Dumnezeu trebuie să împlinim sfintele Lui porunci, dar, dacă vom cerceta, vom vedea că nici măcar una singură nu am împlinit-o cu adevărat. Dacă le luăm pe rând, vom vedea că de una dintre ele abia dacă ne-am atins, pe alta, poate, doar am început-o puțin, iar de porunca dragostei, de exemplu, nici nu ne-am apropiat. Ce ne rămâne, așadar, să facem noi, păcătoșii? Cum să ne mântuim? Numai prin smerenie. „Doamne, eu întru toate sunt păcătoasă, nimic bun nu este în mine, nădăjduiesc numai în milostivirea Ta nemărginită”. Înaintea Domnului suntem faliți, dar, dacă vom avea smerenie, El nu ne va lepăda. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 259, din 25.12.1912*)

Trebuie să ne smerim. Fără smerenie virtutea și, în general, nimic nu ne aduce folos. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 26, din 14.02.1908*)

Toți stareții noștri spuneau tot timpul: „Să ne smerim, să ne smerim!” La fel cum spunea Ioan Teologul tot timpul la sfârșitul vieții sale: „Fiilor, iubiți-vă unul pe altul!” – așa și stareții noștri repetau într-una: „Să ne smerim!” Aceste două virtuți – dragostea și smerenia – se condiționează una pe alta exact așa cum se condiționează căldura și lumina. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 20, din 05.02.1908*)

Nu vă mândriți și nu vă lăsați ademeniți de slava deșartă nici în sinea voastră, nici înaintea celorlalți. De obicei, se spune: „Nu trâmbița înaintea ta, nici înaintea celorlalți”, ci socotește-te mai rău decât toți și deprinde-te cu gândul că ești osândit la chinurile iadului, că ești vrednic de ele și că poți scăpa de ele numai cu mila lui Dumnezeu. Chiar dacă acest lucru nu este ușor, și numai sfinții ajung să se socotească pe sine vrednici

de chinurile iadului și mai răi decât toți ceilalți. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 40, din 06.03.1908)

Toate acestea sunt bune, adică pocăința, chiar și pentru păcatele mărunte, pe care mulți nu le socotesc a fi păcate, dar mai mult decât orice trebuie să ne îngrijim de cele mari. Negustorii, când se târguiesc, se îngrijesc să câștige cât mai mult aur. Toate metalele – și fierul, și argintul, și cuprul – sunt foarte prețioase, totuși negustorii se îngrijesc cel mai mult de aur. Așa și noi, mai mult decât orice, trebuie să dobândim smerenia: să ne smerim, să ne smerim și iarăși să ne smerim. Dacă avem smerenie, avem de toate; dacă nu avem smerenie, nu avem nimic, chiar de am putea săvârși minuni. Smeriți-vă! (*Cuviosul Varsanufie*, 5, pp. 55-56, din 12.06.1908)

Batiuška nu o dată a spus că la el vin «suflete binecuvântate» „Eu le numesc «binecuvântate», pentru că ele au o mare conștiință a propriei neputințe și păcătoșenii și, pe lângă această conștiință, au credință tare în Dumnezeu”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 90, din 20.12.1908)

E bine dacă ne muștrăm pe noi înșine și ne smerim. Mulți se avântă spre cer, își iau nevoințe asupra lor, dar nu vor să se smerească. Smeriți-vă și iar smeriți-vă! Da, vă spun că nu vor să se smerească, iar aceasta este o plagă, plaga monahismului contemporan. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 107, din 13.02.1909)

Smeriți-vă, smeriți-vă. Toată știința, toată înțelepciunea vieții constau în cuvintele acestea: *Umilit am fost și m-am izbăvit* (Psalm 114, 6). Smeriți-vă și răbdați totul. Deprindeți-vă cu smerenia și răbdarea, iar în suflet veți avea pace. Și credeți că, celui ce are pace în suflet, acelaia și chinul îi este rai. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 150, din 28.03.1910)

Cel mai bun mijloc este dobândirea smereniei. Iată ce înseamnă aceasta: fiecare durere care îți străpunge inima ta mândră, să o rabzi. Și să aștepti zi și noapte milă de la Preamilostivul Mântuitor. Cine va aștepta așa, negreșit va primi. De aceasta te pot încredința, dându-ți cuvântul meu, numai să crezi în sinceritatea mea. Începe și vei vedea. Ceea ce este important, tu nu înțelegi că tocmai această durere, tocmai acest

vârf ascuțit, care străpunge simțirea inimii, este adevăratul izvor al milei lui Dumnezeu și al smereniei. Tocmai în ele este ascunsă mila lui Dumnezeu. Ia de la tine durerile acestea, chinul tău, jignirile, muștrările, lipsurile și vei rămâne complet goală. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 125)

Principalul este să te smerești. Dacă pierzi smerenia și muștrarea de sine, să-ți iei adio de la toate. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 128)

Sfinții Părinți întotdeauna își aduceau aminte că erau oaspeți pentru scurt timp pe acest pământ, de aceea se îngrijeau puțin de deșertăciunile, care în scurt timp urmau să se transforme în putreziciune, hrană pentru viermi; își osteneau prin toate mijloacele trupul, îl smereau cu postul, privegherea și rugăciunea și prin acestea își smereau și sufletul. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 277)

Smerește-te înaintea lui Dumnezeu. Smerește-te după putere și înaintea oamenilor. Nu muștra pe nimeni. Iar, dacă te vei îngâmfa – îndată să te căiești, zicând: „Doamne, iartă-mă! Doamne, miluiește-mă! Doamne, ajută-mă! (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 179)

Fii plăcută lui Dumnezeu nu numai la înfățișare, ci și cu viața. Mai ales prin smerenie și ascultare. Iisus S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat (Filip. 2, 8-9). „Adunarea celor smeriți este adunare de serafimi”. Nu numai de simpli îngeri, ci de cele mai înalte ranguri cerești. Îți mai spun și îți repet: fii smerită, fii supusă, nu fi iubitoare de slavă și Cel ce îi iubește pe cei smeriți te va iubi la nesfârșit! (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 188-189)

Străduiește-te din toate puterile să te smerești. Și gândul tău, care-ți spune că ceilalți nu te iubesc, este pur diavolesc. Noi suntem datori să-i iubim pe toți, dar nu trebuie să le cerem tuturor să ne iubească. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 200-201)

Curăția și nepătimirea se dau nu în funcție de vârstă (căruntețea înseamnă înțelepciune pentru oameni), ci după smerenie. Sfântul Ioan Scărarul ne învață: darurile (adică și curăția) se dau nu după ostenele (cu atât mai puțin după vârstă), ci după smerenie. Să ne smerim și Domnul

ne va acoperi și vom fi sfinți. Dar, dacă nu ne vom smeri și nu Îl vom îndupleca pe Dumnezeu – ne putem zdrobi chiar fruntea de podea făcând metanii, că patimile tot nu se vor împușina. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 239*)

Măcar că ești păcătoasă, dar fii smerită. Și fii liniștită. Căci la cei smeriți caută Domnul. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 240*)

Domnul, Cel ce îi mângâie pe cei smeriți, să te mângâie și pe tine. Numai să ai zălogul adevărat al smereniei – muștrarea de sine, și să adaugi la aceasta răbdarea și să te înarmezi cu rugăciunea lui Iisus și cu pomenirea morții și atunci vei simți că este bun jugul poruncilor evanghelice și al pravilelor vieții monahicești și sarcina ascultării îți va fi ușoară de acum încolo. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 279*)

Pentru că trăiești rău, nu te întrista, ci smerește-te și Domnul va căuta la smerenia ta mai mult decât la nevoințele care sunt mari, dar nu sunt smerite. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 46*)

Îmi ceri învățătură și cuvânt de zidire ca nu cumva să te abați de la calea cea adevărată. Începe cu smerenie, lucrează cu smerenie și sfârșește cu smerenie și te vei număra cu sfinții. Calea aceasta, calea smerenici este cea mai sigură și, precum spun Părinții, este „cu neputință să cadă”. Căci, unde va putea cădea cel smerit, când el se socotește pe sine mai rău decât toți? Și cum să nu te smerești când Iisus, Dumnezeul dumnezeilor și Domnul domnilor, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce (Filip. 2, 8)? Spre mirarea îngerilor, Cel ce era mai frumos decât toți fiii oamenilor a murit cu moarte de rușine pentru noi; iar noi, păcătoșii, neputincioșii, nu voim să ne vedem păcatele noastre? Neputințele noastre? (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 61*)

Smerește-te mai bine pe tine, soră, și muștră-te, dar numai pe tine, nu pe altcineva. Eu îți tot repet că boala și necazurile sunt pentru tine marea milă a lui Dumnezeu; altfel ți-ai face de cap. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 69*)

Smerenia este ceva înalt și dumnezeiesc, iar calea către ea este să te socotești mai prejos decât toți. Ce înseamnă să te socotești mai prejos decât toți? Să nu iei în seamă păcatele altora. Să-ți vezi numai păcatele tale. Și să te rogi neîncetat. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 317*)

Fără smerenie este cu neputință a vă mântui. Orice clădire a virtuții ați ridica, fără smerenie se va prăbuși. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 335*)

Iertarea se dăruiește numai celor care se socotesc vinovați. Smerește-te înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor și Domnul niciodată nu te va lăsa. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 375*)

Fără smerenie este cu neputință a fi ucenicul lui Hristos. Fără smerenie inima omului nu va primi, nu-și va însuși învățătura lui Hristos. Smerenia inimii îl îndeamnă pe om să fie supus voii lui Dumnezeu, să primească cu supunere tot ceea ce va binevoi Domnul să-i trimită pe calea vieții lui, să-și pună mintea sa, rațiunea sa, voile sale în ascultare față de Hristos. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 289-290*)

Cu smerenie socotindu-ne tot timpul, până la moarte chiar, capabili de orice păcat, și mic și mare (după înțelegerea noastră), trebuie să ne rugăm cu osârdie Domnului să ne ajute „să nu cădem în ispită”. Îngâmfarea nu se îngrijește de păzirea noastră și este pricina marilor căderi; ispitele îl ridică și apoi îl doboară pe om. (*Cuviosul Nikon, 20, pp. 5-6*)

Dacă slava deșartă și iubirea de sine sunt atât de pierzătoare, atunci trebuie să primim cu smerenie și cu blândețe, chiar cu bucurie toate necazurile, ponegririle și necinstirile, ca pe unele care ne duc la smerita înțelepciune și la mântuire. Dar, între timp, vedem că cel mai mic cuvânt sau necaz ne fac să ne mâniem și să ne împotrivim oamenilor; nici chiar ceea ce face părintele duhovnic spre smerirea noastră nu ne place: nu vedem, nu vrem să vedem că acestea sunt îndreptate spre folosul nostru duhovnicesc, ne înfuriem, pentru că ceea ce ni se spune sau ni se face nu este pe inima noastră, după dorința noastră și ne socotim asupriți. O, ce nebuni suntem! O, cât de mult ne-am atașat de lume, de laudele și de slava ei! Înțeleptul călugăr și rob al lui Dumnezeu tânjește după pocăință și smerenie, văzând că are folos sufletesc din ele, plânge și suferă atunci când ceilalți nu îl smeresc și se bucură când este lipsit de slava omenească. Să ne silim și noi spre toată smerenia. Căci s-a spus: *Umilit am fost și m-am izbăvit* (Psalm 114, 6). (*Cuviosul Nikon, 20, p. 19*)

Mă întrebați care este calea cea mai grabnică ce duce la smerenie. Desigur, înainte de toate trebuie să conștientizați că sunteți cel mai

neputincios vierme, care nu poate face nimic bun fără darul Duhului Sfânt, pe care îl dă Domnul nostru Iisus Hristos după rugăciunea noastră și a apropiaților noștri și după milostivirea Sa. (*Cuviosul Anatolie*, 9, p. 90)

Mă întrebați: „Pe ce cale să merg la Dumnezeu?” Mergeți pe calea smereniei! Prin purtarea cu smerenie a greutăților vieții, prin răbdarea cu smerenie a bolilor trimise de Domnul, prin smerita nădejde că nu veți fi părăsit de Domnul, de grabnicul Ajutător și iubitorul Tată Ceresc, prin smerita rugăciune pentru ajutor de sus, pentru alungarea tristeții și a deznădejdiei, prin care vrăjmașul mântuirii încearcă să vă ducă la deznădejdea cea pierzătoare, prin care vă poate lipsi de harul cel dumnezeiesc și vă poate depărta de mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nectarie*, 13, p. 179)

Nerăbdarea ta față de cei mai mari arată neputința și lipsa ta de smerenie, la care nici eu, nici tu încă nu am ajuns și de care ne aflăm încă departe; când ai tulburare în inimă, măcar păstrează tăcerea, dar nu amestecată cu răutatea, iar dacă vezi că gândurile rele lucrează tainic în tine, atunci, depărtându-te, roagă-te lui Dumnezeu pentru cei ce te necăjesc și cere-I să te miluiască pentru rugăciunile lor: străduiește-te tot timpul să găsești în tine vina, chiar dacă uneori nu ești vinovată, căci și pentru păcatele de dinainte este trimisă mustrarea și pentru scoaterea în vileag a firii noastre slabe. (*Cuviosul Lev*, p. 161)

De vreme ce ne simțim datori înaintea lui Dumnezeu, nu trebuie să fugim de mustrări, ocări și jigniri, căci prin ele nu numai că se plătesc datoriile, dar se vindecă și boala cea mare a sufletului – mândria – prin aplicarea acestui plasture cu ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev*, p. 161)

Necazul tău se mărește, pentru că socotești că ai fost egală cu maica Arcadia, iar acum te simți sub ea. Departate de smerenie este gândul acesta; închipuie-ți că dintre băieții care învață la seminar și care au aceeași vârstă și chemare, mai târziu unul va deveni arhiereu, iar altul va rămâne paraclicer și poate că acesta din urmă era mai presus decât cel dintâi și prin originea și prin pregătirea sa; la fel se întâmplă și cu serviciul: dintre cei egali în rang inferior unul ajunge general, iar altul este ridicat în același timp la un rang mic. Cei din urmă au dreptul, oare, să se supere

pe cei dintâi? la măsuri, surioară, în privința firii tale și recunoaște că judecata ta este nedreaptă. (*Cuviosul Lev, p. 177*)

Îmi sună foarte ciudat în auz felul tău de a gândi, cu atât mai mult părerea că greutatea propriei umiliri te duce la nesimțire. Aceasta nu se potrivește cu nimic, nici cu Scriptura, nici cu natura lucrurilor. Domnul ne-a poruncit să căutăm liniștea în smerenie: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). Sfinții Părinți, care au simțit aceasta pe pielea lor, ne încredințează că așa este. Sfântul Dorotei spune: „Cum să nu ai liniște când te mustri și te umilești pe tine și, chiar de ți s-ar întâmpla vreun necaz, socotindu-te de dinainte vrednică de el, nu te vei tulbura”. La fel învață și Sfântul Ioan Scărarul și ceilalți Părinți despre folosul negrăit care vine din mustrarea de sine, iar tu, dimpotrivă, te simți împovărată, de aceea pot spune că mustrarea ta de sine este falsă și greșită. Sufletul tău arde de dorința de a avea necazuri și boli și de a scăpa de toate grijile deșarte pentru a fi nedespărțită de Dumnezeu, dar tu ești foarte departe de acestea. Este întocmai ca și cum cineva ar intra în camera de nuntă îmbrăcat în haine murdare, așa și tu, fiind zguduită de furtuna patimilor, vrei să intri dintr-odată în țara nepătimirii. Mergi treptat. Mai întâi rabdă necazurile, socotind că ești vrednică de ele pentru păcatele tale, apoi apropie-te cu nădejde, iar cea de-a treia treaptă, care nu te va despărți de Dumnezeu, este dragostea! Dar mai întâi rabdă necazurile cu adevărat, cu smerenie. (*Cuviosul Lev, p. 182*)

După primirea scrisorii de la părintele Macarie te-ai întristat și de aceea s-a produs neorânduială în sufletul tău. Probabil că încă mai există în tine duhul mândriei, care se împotrivesc smereniei; căci cel smerit în nici una din întâmplările triste nu se tulbură și nu încetează să-și caute mântuirea sufletului. Judecă tu singură, cum ți-ar putea scrie el și ce învățătură ți-ar putea da când tu însăși spui că judecata ta e rea?! (*Cuviosul Lev, p. 185*)

Ești nesimțitoare și la rugăciune ai răceală și ești biruită de lene. Dar, slavă lui Dumnezeu și pentru aceasta, că, cel puțin, măcar îți vezi neputințele și nimicnicia ța. De aceea și trebuie să cugești smerește despre tine și să meditezi în liniște. Căci, unde este smerenia, nici mântuirea nu este departe! (*Cuviosul Lev, p. 243*)

Pentru noi, cei ce căutăm mântuirea, smerenia este cea mai necesară în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, care atrage la noi harul lui Dumnezeu și luminează toate faptele noastre, iar fără ea nicio nevoință și osteneală nu ne pot aduce pacea multdorită, pe care ne-a dăruit-o Preamilostivul Creator, zicând apostolilor: *Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă* (Ioan 14, 27). Și să aduceți pentru toate mulțumire lui Dumnezeu, pomenind, mai ales, marile Lui mile și binefaceri, pe care vi le-a arătat. (*Cuviosul Lev, p. 160*)

Trăiți în mijlocul lumii și al deșertăciunilor și nu vă puteți smeri, dar smerenia este adăpostul lui Dumnezeu. Străduiți-vă, în orice caz, spre împlinirea poruncilor lui Hristos și cunoașteți-vă neputința, iar cunoscând-o, smeriți-vă, dar nu căutați răsplată pentru împlinirea poruncilor, ci socotiți-vă datorare să le împliniți și nevrednică de răsplată. Dacă veți face așa, nu vă veți lipsi de mila lui Dumnezeu. Căci, dacă vom nădăjdui numai în rugăciune, fără lucrarea poruncilor, nimic nu vom izbuti. (*Cuviosul Lev, p. 124*)

Iar smerenia se dobândește mai mult atunci când nu urmărim rațiunea și voia noastră, ci ascultăm întru Dumnezeu de cel către care avem înclinație: despre aceasta, Părinții noștri și îndrumătorii vieții noastre au scris pe larg; pătrunde în scrierile lor: ale Sfântului Dorotei, ale Sfântului Ioan Scărarul și ale celorlalți sfinți și citește despre această virtute, cum s-o cauți și s-o dobândești și străduiește-te să urmezi învățăturile lor, iar Domnul nu te va lăsa și va alina suferința ta și chiar te va mângâia. (*Cuviosul Lev, p. 167*)

Căiește-te și smerește-te; și gândește-te la pricina păcatelor, care nu poate fi alta decât aceea că nu ai avut smerenie, ci patima opusă ei. Iarăși îți zic: smerește-te și te va milui Domnul. (*Cuviosul Lev, p. 173*)

Unde nu sălășluiește smerenia, acolo se află aroganța și îngâmfarea. (*Cuviosul Lev, p. 178*)

Trebuie să cugetăm smerit despre noi înșine și să medităm în liniște. Unde este smerenia, nu este departe nici mântuirea! (*Cuviosul Lev, p. 243*)

Întrebare: „Batiuşka, cum ați dobândit aceste daruri duhovnicești,

pe care le vedem în sfinția voastră?”

Starețul a răspuns: „Trăiți mai simplu – și Dumnezeu nu vă va lăsa nici pe voi”. Apoi a adăugat: „Leonid tot timpul era ultimul în mănăstire și niciodată nu refuza când egumenul îi dădea vreo sarcină. La privegherile marilor praznice ceilalți se duceau la biserică, iar pe Leonid îl trimiteau la fermă să aducă fân pentru caii oaspeților veniți, apoi, așa cum era, obosit și nemâncat, îl trimiteau să cânte la strună și el se supunea fără cârtire. Străduiți-vă și voi să trăiți așa și Domnul vă va arăta mila Sa”. (*Cuviosul Lev, p. 12, p. 71*)

Adu-ți aminte de Simon magul, cum, după ce ajunsese pe culmi înalte, a căzut; așa și tu, dacă nu te vei smeri, vei pieri. (*Cuviosul Lev, p. 12, p. 136*)

Când nu aveți liniște, să știți că nu aveți smerenie în voi. Acest lucru l-a arătat Domnul prin următoarele cuvinte, care pe lângă aceasta ne arată și unde să căutăm liniștea. El a spus: *învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). (*Cuviosul Lev, p. 12, p. 375*)

Ca să fii monahie, trebuie să fii când de fier, când de aur. De fier înseamnă să ai multă răbdare, iar de aur înseamnă să ai multă smerenie. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

Dacă cineva te necăjește, nu spune nimănui în afară de starețul tău și vei fi liniștită. Închină-te tuturor, fără să iei în seamă dacă ți se răspunde la închinăciune sau nu. Trebuie să te smerești înaintea tuturor și să te socotești mai rea decât toți. Dacă noi nu am săvârșit fărădelegile pe care le-au săvârșit alții, aceasta poate pentru că nu am avut prilejul – mediul și împrejurările au fost altele. În fiecare om există ceva bun și frumos; însă noi, de obicei, vedem la oameni numai defectele, iar ceea ce este bun nu vrem să vedem. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

Dumnezeu îi cercetează cu mila Sa numai pe cei smeriți. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

O doamnă L-a văzut în vis pe Domnul Iisus Hristos și înaintea Lui

mulțime de popor. La chemarea Lui, prima care s-a apropiat de El a fost o tânără țărănuță, apoi un țăran în opinci și aproape toți țărarii. Doamna a gândit că, pentru bunătatea ei și, în general, pentru toate virtuțile ei, El o va chema și pe ea. Mare i-a fost mirarea când a văzut că Domnul a încetat să mai cheme! Și s-a hotărât să-l amintească ea însăși Domnului despre sine, însă El s-a întors cu totul de la ea. Atunci a căzut la pământ și a început să simtă cu smerenie că, într-adevăr, era mai rea decât toți și nevrednică să intre în Împărăția Cerurilor. Apoi batiuşka a adăugat: „Iată, aceștia sunt buni, aceștia sunt doriți dincolo”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

Când cineva, care stătea lângă stareț, a spus: „Mândria pune piedici în toate”, el a răspuns: „Dar tu învăluie-te în smerenie și atunci, chiar și cerul de ar cădea peste tine, nu-ți va fi frică”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

Îndată ce se smerțește omul, smerenia îl așează în pridvorul Împărăției Cerești. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 99*)

Batiuşka ne-a lămurit cu privire la cuvintele Mântuitorului: *Cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt* (Matei 5, 39). „De obicei se întâmplă ca, atunci când cineva te lovește în față, să te lovească cu mâna dreaptă peste obrazul stâng, nu peste cel drept. Însă Domnul a vrut să închipuie prin obrazul drept jignirea, umilirea adusă pentru fapta cea dreaptă, pentru care nu ești vinovat. A întoarce și obrazul stâng – înseamnă: în momentul, în care ești jignit fără să ai vreo vină, să-ți pomenești înaintea Domnului păcatele tale, prin care L-ai jignit pe El și, având această conștiință, să te smerești și să primești ponegrirea cea nedreaptă ca pe una cuvenită”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 12*)

Smerește-te mai mult în duh, căci smerenia înlocuiește și faptele bune. Răbdă toate necazurile și lasă-te în voia Domnului. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 16*)

Casa sufletului este răbdarea, iar hrana sufletului este smerenia. Dacă nu este mâncare în casă, locuitorul trebuie să iasă (iese din răbdare). (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Trebuie să privești în jos. Adu-ți aminte că pământ ești și în pământ vei merge. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Smerenia constă în a ceda în fața celorlalți și a te socoti mai rău decât toți. Acest lucru aduce mult mai multă liniște. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Se cuvine să știți că trei sunt treptele smereniei desăvârșite. Prima treaptă – este să te supui celor mai mari, dar să nu te înalți deasupra celor egali. A doua treaptă – este să te supui celor egali, dar să nu te înalți deasupra celor mai mici. A treia treaptă – este să te supui și celor mai mici și să te socotești a fi un nimic, ca unul dintre dobitoace, care nu este vrednic de șederea împreună cu oamenii. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Mai întâi trebuie să vă închinați în văzul tuturor la picioarele stareților. Așa au rânduit Sfinții Părinți. Apoi vă veți simți pe dinăuntru exact ca un om sărman, căruia i se dă o grămadă de aur și devine bogat. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Cine renunță la sine, acela câștigă mai mult. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 74*)

Smerește-te și toate lucrurile îți vor merge bine. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 74*)

Mergi pe calea vameșului și te vei mântui. Spune: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătoasei!* (Luca 18, 13). (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 74*)

Dacă nu ai dragoste (pentru aproapele), smerește-te. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 74*)

Puternic este Domnul să facă [cu noi] după voia Lui cea sfântă. Dacă noi singuri nu ne smerim, ne smerește Domnul fără să vrem. Domnul Dumnezeu are multe mijloace. Este vreme și prea repede să judecăm începutul, de vreme ce mai întâi trebuie supunere și ascultare. Pentru nesupunere și neascultare Adam și Eva au fost izgoniți din rai. Toți trebuie să ținem bine minte și să nu uităm acest lucru. În psalmi se spune:

Să spună cei izbăviți de Domnul (Psalm 106, 2). Iar noi încă nici nu am început lucrul duhovnicesc așa cum trebuie și îndrăznim să comentăm totul, îndreptățindu-ne printr-o oarecare sinceritate; și despre păsări se spune că numai ciorile își iau zborul direct, fără să se uite în jur, însă celelalte păsări sunt precaute și cu băgare de seamă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 27-28*)

Te neliniștește faptul că nu te poți nevoi ca ceilalți. Sfântul Ioan Damaschin în cuvântul despre patimi scrie că ascetismul este bun pentru cei care au trupul puternic și sănătos. Iar pentru cei cu trupul neputincios sunt mai de folos smerenia și mulțumirea. Trebuie să-l mulțumim lui Dumnezeu, că prin neputințe ne smerește, ca pe cei smeriți să-i miluiască și să-i mântuiască, după cum se spune în psalmi: *Umilit am fost și m-am izbăvit* (Psalm 114, 6). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 55*)

„Cine sapă groapa altuia, cade singur în ea”. Zicala este adevărată. Groapa aceasta ne învață adevărata judecată și ne smerește fără să vrem, iar, când ne smerim, atunci ne înalță. Domnul Dumnezeu are multe mile, căci El voiește ca toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 70*)

Îmi scrii despre gândurile tale de îngâmfare, că pentru orice îndreptare gândurile te laudă: lucrul acesta este foarte primejdios și este începutul înșelării. Dacă fiecare îndreptare ar fi urmată de smerenie, ar fi bine. Pomenește mai mult păcatele tale și socotește-te mai mică decât toți și atunci harul lui Dumnezeu te va îndreptăți. Și unde sunt, dar, îndreptările tale, când tu nu rabzi nicio ocară? Și cum poți renunța la lapte? Înseamnă să pui paie pe foc și aceasta va fi hrană pentru slava ta deșartă. Bea lapte cu înfrânare, spre slava lui Dumnezeu, și nu te vei vătăma deloc. Bolnavă ești nu din pricina laptelui, ci din pricina nerăbdării și a lipsei de smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 105*)

Tot timpul ceri să-ți dăruiască Domnul smerenie. Însă Domnul nu o dă gratuit. Domnul este gata să-l ajute pe om să dobândească smerenia, ca și tot ce este bun, însă trebuie ca și omul să se îngrijească de sine însuși. Spun Sfinții Părinți: „Dai sânge și primești duh”. Aceasta înseamnă: să te ostenești până la vărsarea sângelui și vei dobândi daruri duhovnicești.

Iar tu cauți și ceri daruri duhovnicești, dar sânge nu vrei să verși, adică vrei tot timpul ca nimeni să nu te atingă, să nu te tulbure. Păi, cu o viață atât de liniștită cum se poate dobândi smerenia? Smerenia vine atunci când omul se vede pe sine mai rău decât toți, nu numai decât oamenii, dar și decât animalele cele necuvântătoare și chiar și decât duhurile cele rele. Așadar, când oamenii te tulbură, vezi că nu poți răbda lucrul acesta și te mâinii pe ei; atunci și fără să vrei te vei socoti rea. Sau, de exemplu, îi vei osândi, îi vei bănuși pe ceilalți și iarăși, fără să vrei, te vei socoti rea. Dacă în tot acest timp îți va părea rău pentru greșelile și răutatea ta, și te vei mostra pentru greșeli și te vei căi sincer înaintea lui Dumnezeu și a părintelui duhovnic, iată, vei fi deja pe calea smereniei. Acum ni se pare că lucrul acesta nu este bun, că este dureros, tulburător și neplăcut. Este adevărat, dar mai târziu va fi folositor pentru suflet. Îți mai spun o dată că doar ni se pare că nu este folositor sufletului. Toate acestea le vezi așa pentru că nu înțelegi viața duhovnicească. Și Domnul a numit calea către Împărăția Cerurilor strâmtă. Și, dacă nu te-ar tulbura nimeni și ai trăi în pace, cum ai putea să-ți vezi propria răutate? Cum ai putea să-ți vezi propriile patimi? Nicidecum nu te-ai putea socoti rea, ci mai degrabă te-ai socoti dreaptă și poate că ai ajunge până acolo încât să-ți pierzi și mințile, precum am văzut multe asemenea cazuri cu ochii noștri. Suferi, pentru că, după părerea ta, toți se străduiesc să te umilească. Dacă se străduiesc să te umilească, înseamnă că vor să te smerească și tu însăși ceri de la Dumnezeu smerenie. Pentru ce, așadar, să te superi pe oameni? Te plângi de faptul că oamenii din jurul tău sunt nedrești cu tine. Dar, dacă tinzi din răspuțeri să împărățești cu Domnul Hristos, atunci ia seama la El, cum a procedat El cu vrăjmașii din jurul Lui: cu Iuda, cu Ana și Caiafa, cu cărturarii și fariseii care I-au cerut moartea. Se pare că nu S-a plâns nimănui de faptul că vrăjmașii Lui au fost nedrești cu El, ci în toate necazurile cumplite, pricinuite de vrăjmașii Lui, a văzut numai voia Tatălui Său Ceresc, pe care Se și hotărâse s-o urmeze, și a urmat-o până la ultima Sa suflare, în pofida faptului că uneltele prin care s-a împlinit voia Tatălui Său au fost oamenii cei mai nelegiuți. El a văzut că ei au lucrat orbește, în neștiință și de aceea nu i-a urât, ci S-a rugat: *Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac* (Luca 23, 34). (*Cuviosul Ambrozio, 23, Partea I, pp. 88-89*)

Țelul ortodocșilor, pe lângă împlinirea poruncilor lui Dumnezeu,

este să-și vadă propriile lipsuri, să-și conștientizeze propriile neputințe și astfel să dobândească smerenia, fără de care nici una din toate celelalte virtuți nu îl poate ajuta pe creștin. Căci smerenia, chiar și când omul este neîndreptat, îl ajută foarte mult pe acesta, precum arată Însuși Domnul în Evanghelie prin pilda vameșului și a fariseului. Și în alt loc, îndemnându-ne la smerenie, Domnul a spus: *Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem* (Luca 17, 10). Dacă cei ce împlinesc poruncile lui Dumnezeu trebuie să se smerească așa, cu atât mai mult trebuie cei ce încalcă poruncile lui Dumnezeu. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 90)

Apostolul spune: *Dumnezeu Și-a ales pe cele de neam jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă, pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt* (1 Cor. 1, 28). Adică, ceea ce nu este bun pentru lume, Domnul alege pentru Sine și nu cere capacități mari, ci le spune celor neputincioși: răbdați numai netrebnicia voastră și nu vă descurajați, ci nădăjduiți în mila și bunătatea lui Dumnezeu. *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19), spune El în Sfânta Evanghelie; și a rânduit un șir întreg de lăcașuri binecuvântate pentru cei ce nu sunt buni pentru lume. Primul lăcaș este al celor săraci cu duhul, adică al celor ce se smeresc înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor datorită neputinței lor. Al doilea lăcaș binecuvântat este al celor ce plâng pentru păcatele lor. Al treilea lăcaș este al celor blânzi, care și-au înăbușit în ei înșiși pretențiile cele iubitoare de sine și s-au înfrânat de la mânie, lăsând la o parte toate motivele și pretextele. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 107)

Nicio virtute nu este atât de plăcută lui Dumnezeu ca smerenia. Și unui nevoitor neglijent îi este mai ușor să se smerească decât unuia aspru și conștiincios, iar în acest sens ne dau exemplu vameșul și fariseul. Este adevărat că nu toți nevoitorii cei aspri urmează exemplul fariseului. Cei dintre ei, care sunt înțelepți și smeriți, ocupă locul cel dintâi la Dumnezeu, iar în urma lor stau cei slabi, care se căiesc și se smeresc. Un cuvânt înțelept spune: măcar la urmă, dar în aceeași turmă, despre care Mai Marele Păstorilor și Mântuitorul sufletelor noastre spune: *Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția* (Luca 12, 32).

Atât nevoitorii cei slabi, cât și cei aspri, trebuie să se cerceteze pe

sine tot timpul cu atenție și să vadă dacă au cu adevărat în ei zălogul smereniei. Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Una este să te înalți, alta este să nu te înalți și alta este să te smerești. Cel dintâi judecă toată ziua; al doilea, chiar de nu judecă, dar nici pe sine nu se osândește, iar al treilea, chiar de nu este osândit, tot timpul se osândește pe sine” (Treapta 25, fragm. 19). Cuvintele Scărarului ne arată limpede că, dacă ne îngăduim să-i judecăm pe ceilalți, nu avem smerenie adevărată întru noi. Zălogul adevăratei smerenii se arată prin umilirea și musturarea de sine, fără de care, după cuvântul Sfântului Avvă Dorotei, greu este să reziste omul pe calea bunei credințe. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 19-20*)

Din inimă îți doresc să urci duhovnicește pe treptele cele bune pe care le prevede legea duhovnicească și dintre care cea dintâi și cea mai importantă este cunoașterea profundă a neputințelor tale sufletești și trupești. A doua treaptă prevăzută de lege este musturarea de sine, adică în orice împrejurare neplăcută și tristă să te învinuiești pe tine, nu pe ceilalți. A treia treaptă este răbdarea cu mulțumire a încercărilor triste, care te lovesc. Din aceste trei trepte se naște cea de-a patra – începutul smereniei, dacă primele trei au fost îmbinate cu credința și cu rugăciunea către Domnul, după pravilele Bisericii Ortodoxe și învățăturile Sfinților Părinți, care au avut experiență în viața duhovnicească și ne-au arătat căile mântuirii. Totuși, mai simplu îți spun – oricum ai merge, întotdeauna trebuie să te străduiești să mergi cu smerenie, după poruncile Domnului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 62*)

Să fim liniștiți și cuminți și, mai ales, smeriți. Atunci toate vor fi spre folosul nostru, după cuvântul Scripturii: *Toate sunt curate pentru cei curați* (Tit 1, 15). Să fie și pentru noi toate curate. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 90*)

Îmi scrii că acum parcă toți și-au schimbat atitudinea și nu se mai uită la tine ca înainte. Aici să nu fie cumva un lucru tainic, ascuns, adică o pretenție ascunsă a iubirii tale de sine. Noi, chiar și atunci când pornim pe calea cea smerită a bunei credințe, nu renunțăm pe deplin ca și pe această cale să avem o oarecare importanță și iubirea noastră de sine știe să ascundă bine acest lucru prin dorința cuviincioasă de a aduce un oarecare folos și în mănăstire. Dar, de vreme ce au importanță și sunt capabili

să aducă un folos vizibil în mănăstire în cea mai mare parte cei sănătoși, care se bucură de sănătate măcar într-o oarecare măsură, și nu cei slabi și bolnavi, pentru aceștia din urmă deseori este plictisitor că ceilalți se uită la ei ca la niște bolnavi și ei înșiși simt și înțeleg că nu sunt capabili la multe treburile și îndeletniciri mănăstirești și că din pricina nesănătății nu le pot împlini. În acest caz, după cuvântul Sfântului Ioan Scărarul, cea mai bună este smerenia, care are puterea să-l liniștească pe om în orice loc și în orice situație. Sfântul Isaac Sirul scrie că smerenia și singură, fără celelalte virtuți, poate atrage la noi mila lui Dumnezeu; iar unde este mila lui Dumnezeu, acolo este tot folosul duhovnicesc, toată bucuria sufletească. Când avem smerenie, toate lucrurile sunt la locul lor și nu avem invidie față de nimeni: nici față de cei sănătoși, nici față de cei ce au înțâietate, nici față de cei ce sunt răsfățați – toți le au pe ale lor, iar noi pe ale noastre și, dacă vom avea smerenie, ne va fi și de folos, și va fi și plăcut lui Dumnezeu, dacă ne vom păzi pe deplin propria conștiință înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 114*)

Alungă gândul cel înșelător, care-ți insuflă că într-un loc mai depărtat te vei smeri și vei răbda orice batjocură și înjosire; mai bine smerește-te acum și aici, unde locuiești, și socotește-te în sinea ta mai prejos decât toți, adică socotește-te vrednică de orice batjocură și înjosire și muștrare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 6*)

Îmi spui: „Doresc cu ardoare să-L slăvesc pe Domnul neîncetat cu minte și cu inimă curată”. Cu alte cuvinte, cel necurat și-ar dori să fie curat. Lucrul acesta este foarte înalt, iar ceea ce-ți dorești se dobândește prin pocăință, prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și prin smerenie. Dacă, după cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, chiar și cel ce a urcat toată scara virtuților trebuie să se roage să fie miluit, cu atât mai mult noi, păcătoșii și neputincioșii, înțelegând că patimile și păcatele ne trag înspre pământ, trebuie să ne căim și să ne smerim, și să nu tindem la cele înalte peste măsură, pentru că de la înălțime putem cădea și cel ce se înalță fără să vrea se smerește. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 10*)

Îmi scrii că până acum nu ai văzut vreo îmbunătățire la tine. Păi, cum trăiai în lume, așa trăiești și acum. Iar eu mă mir că până acum nu ai

văzut că ai devenit mai rea și nu vezi, pentru că propria ta îndreptare o lași mai mult în grija celorlalți, nu în grija ta. Marii asceți din vechime și toți sfinții, care au parcurs cu atenție viața duhovnicească, se socoteau mai prejos decât toată făptura, pentru că cereau îndreptare duhovnicească de la ei înșiși, nu prin ceilalți și, văzând mulțimea poruncilor lui Dumnezeu și puțină lor îndreptare, și încălcarea multor porunci fie cu cuvântul, fie cu fapta, fie cu gândul, se smereau și se socoteau mai prejos decât toată făptura și prin această smerenie înlăturau lipsurile și neîndreptarea lor. Cineva dintre sfinți spune: smerenia singură ne poate pune înaintea lui Dumnezeu, iar toate celelalte lucruri fără smerenie sunt nefolositoare. Doamne, precum Tu știi, ajută-ne nouă să ne smerim! (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 51-52*)

Oricum am dobândi mila lui Dumnezeu, greu sau ușor, numai s-o dobândim, dar ușor o dobândesc numai cei smeriți, după cum mărturisește Însuși Domnul în Sfânta Evanghelie, zicând: *Luați jugul Meu asupra voastră și învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre. Căci jugul Meu e bun și povara Mea este ușoară* (Matei 11, 29-30). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 34*)

Smerenia tocmai în aceasta constă, în a nu osândi și a nu muștra pe nimeni și a avea în chilie haine și condiții simple. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 35*)

Îmi scrii: „Nu pot face față la grijile pentru viața aceasta vremelnică, ele mi-au ferecat duhul ca un lanț”. Nu este cumplită această îngâmfare? Căci se spune: grijă deșartă dat-a Dumnezeu fiilor oamenilor ca să nu tindă la cele de sus. Adu-ți aminte din viața Cuviosului Macarie ce i-a spus lui diavolul: că nu bea, nici nu mănâncă și deloc nu doarme – doar smerenie nu are. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 9*)

Îmi scrii despre neputințele tale sufletești. Sfântul Isaac Sirul în Cuvântul 58 scrie că Domnul lasă patimile în om spre folosul lui sufletesc, ca să nu se înalțe, ci să se smerească. Și Sfântul Apostol Ioan Teologul scrie în Epistola întâi: *Dacă zicem că păcat nu avem, ne amăgim pe noi înșine și adevărul nu este întru noi. Dacă mărturisim păcatele noastre, El este credincios și drept, ca să ne ierte păcatele și să ne curățească pe noi de toată nedreptatea*

(cap. 1, v. 8-9). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 57-58*)

Nu căuta niciun fel de daruri, ci mai bine străduiește-te să o dobândești pe stăpâna darurilor, smerenia, ea este mai trainică. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 105*)

Îmi scrii că uneori maica egumenă a spus despre tine ceea ce nu era adevărat, iar tu a trebuit să te forțezi să spui că era adevărat. Nu înțeleg de ce trebuia să faci acest lucru. Nu este nicio nevoie să spui ceea ce nu trebuie. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 136*)

Ce putem gândi despre noi, neavând smerenie? Mai degrabă ar trebui să-I mulțumim Domnului, că ne smerește, chiar fără să vrem. Iar tu visezi la o libertate închipuită! Dar nu este ea, oare, mai rea decât robia, de vreme ce patimile noastre domnesc în noi? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 140*)

Cei smeriți nu pătrund în adâncul celor neștiute, ci își smeresc cugetul lor și la vremea cuvenită Dumnezeu îi învață. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 271*)

Avva Dorotei ne învață să ne cercetăm viața ca să vedem în ce stare ne aflăm, dacă am izbândit mult. Această cercetare, această atenție față de noi înșine sunt neapărat necesare. Și cine nu face acest lucru sub pretextul că nu știe, acela să știe că izbânda, în principal, se află în smerenie. Am izbândit în smerenie, înseamnă că mergem înainte. Și nimeni să nu îndrăznească să se scuze. Un frate l-a supărat pe altul și fratele necăjit s-a mâhnit, s-a supărat, se duce la stareț să se plângă împotriva fratelui său și, chiar dacă nu se duce, se tulbură înlăuntru și poate că-i răspunde celuiilalt. Ce smerenie este aici? Să tacă, să îndure jignirea, să ierte – iată ce trebuie să facă. Așa ar face cel smerit. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 66-67, din 18.09.1908*)

Adevărații robi ai lui Dumnezeu se ascund. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 14*)

Să-ți vezi adâncul păcatelor tale, să te căiești și să plângi neîncetat pentru ele și să te socotești mai prejos decât toți – această dorință a ta

este bună, această cale este cea adevărată și cea mai sigură și duce la virtutea smereniei, dar, citind despre ea în „Scara”, ai căzut în deznădejde, crezând că Domnul niciodată nu-ți va dăruia această virtute. Nu trebuie să deznădăjduiești, ci să te silești și Dumnezeu îți va dăruia și această virtute. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

În cazul în care te împotmolești în fapte, vorbe sau gânduri, îndată să te căiești și, văzându-ți neputința, să te smerești și să te silești să-ți vezi păcatele, nu virtuțile; de la cercetarea păcatelor omul ajunge la smerenie și dobândește inima înfrântă și smerită, pe care Dumnezeu nu o va urgisi. (*Cuviosul Ilarion, p. 44*)

Nimicirea faptelor noastre în cugetul nostru și conștiința neputințelor noastre înaintea lui Dumnezeu, de asemenea ostencala și silirea la rugăciune El le primește mai bine decât primește faptele noastre bune, întinate de îngâmfare și părerea de sine și decât acea rugăciune, despre care credem că o săvârșim din suflet. Când ajungem la smerenie, atunci toate faptele noastre sunt sfințite de ea. Sfinții Părinți, cu cât erau mai sfinți, cu atât mai mult își vedeau răutatea lor și se smereau, iar darurile lui Dumnezeu se coborau și mai mult asupra lor, dar, dacă vreunul dintre ei se înălța cu mintea în sinea lui, își pierdea darurile, până când ajungea iarăși la smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 46*)

Dacă m-a întristat ceva, a fost tocmai această coborâre în iad pe care o simțiți, și simțământul acesta nu depinde de locul, în care locuiți și nici de felul de viață pe care îl duceți acum, ci de lipsa smereniei lui Hristos din sufletul frăției voastre și mai depinde de faptul că nu sunteți gata să vă frângeți voia cea de fier și s-o supuneți voii lui Dumnezeu. De aceea nici zahărul nu ne este dulce, precum celor din vechime, care cârteau împotriva manei. Să aducem, dragă măicuță, cu cuvintele Sfântului lui Hristos Dimitrie, mulțumire lui Dumnezeu că sufletul nostru se află nu în iad, ci în sfânta mănăstire, ceea ce după toată dreptatea, pentru multe și grelele noastre păcate, nu merităm. Dacă am gândi altfel, ar trebui să fim muștrați, ca să nu murim în nebunie. Iar pentru vina aceasta, în nădejdea îndreptării frăției voastre, Dumnezeu vă va ierta; la fel și eu, nevrednicul, din tot sufletul vă iert și vă dezleg, prin urmare fiți liniștită și față de mine milostivă. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 317-318*)

Sfinții Părinți, pe lângă toate marile lor virtuți, socoteau că nu făceau nimic bun și se socoteau praf și cenușă, de aceea smerenia îi păzea de înșelăciunea îngâmfwării, iar cei care erau înșelați de părerea de sine cădeau fără nădejde și se împotmoleau fie în patimi, fie în tulburări și neorânduiele, pierzându-și pacea sufletească. În viețile Sfinților Părinți se pomenește despre un călugăr care se învrednicise de atâta har încât primea hrană de la inger, dar, când a început să creadă că el este deja mântuit și acest gând a prins rădăcini, atunci a pierdut tot ce avea, a căzut în gânduri întinate și a trebuit să meargă apoi pe calea celei mai mari smerenii. La fel și Cuviosul Isaachie, zăvorâtul de la Pecerska, după ce a petrecut șapte ani în zăvorăre, în post și rugăciune, a fost înșelat de diavolul, care i-a apărut în chipul unui inger și al lui Hristos și se știe cât a suferit și pe ce cale și-a dobândit apoi mântuirea. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 3, pp. 56-57)

Mă întrebi: „Cum să fac să socotesc că sunt nimic?” Gândurile de îngâmfare vin și nu se poate să nu vină. Dar trebuie să lupți împotriva lor prin gânduri de smerenie. Precum și faci, pomenindu-ți păcatele tale și felurile lipsuri. Așa să faci și de acum încolo și să ții totdeauna minte că toată viața noastră pământească trebuie petrecută în lupta cu răul. În afară de cercetarea lipsurilor tale mai poți gândi cu smerenie și astfel: „Nimic bun nu există în mine și niciun privilegiu nu am. Trupul nu este al meu, este făcut de Dumnezeu în pântecul mamei. Sufletul îmi este dat de Domnul. Prin urmare și toate aptitudinile mele sufletești și trupesti sunt darurile lui Dumnezeu. Ceea ce este al meu sunt numai nenumăratele mele păcate, prin care L-am mâniat și Îl mâni în fiecare zi pe Domnul cel Preamilostiv. Cu ce, așadar, să mă fălesc și să mă mândresc? Cu nimic”. Și, cu asemenea cugetări, să-l ceri Domnului în rugăciune să te miluiască. Pentru toate căderile în păcat există un singur leac – pocăința sinceră și smerenia. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 279)

Suferiți pentru faptul că nu aveți blândețe. Această neputință ne este îngăduită pentru a alerza la straja cea tare și la adăpostul cel liniștit – la smerenie; și astfel să ne cunoaștem neputințele și nimicnicia, și să ne muștrăm pe noi înșine și să ne osândim, și să nu gândim lucruri mari despre noi, cum că deja am ajuns la adăpost și putem trăi în liniște. Ci până la sfârșit trebuie să continuăm să învățăm cum să ajungem la desăvârșire,

însă, în lumea aceasta, desăvârșirea nu se poate dobândi; numai Domnul cel Preamilostiv singur este desăvârșit și, pe cei ce se ostenesc și își supun voia lor în fiecare ceas cu simplitate, cu nerăutate și cu smerenie proniei și voiți Lui celei desăvârșite, chiar și înainte de a muri, îi învrednicește cu îndurările Sale să ajungă la desăvârșire! (*Cuviosul Lev, p. 144*)

Tulburarea

În tulburare nu este niciun folos, ci este cea mai mare vătămare; ea este carul vrăjmașului și nu ne dă voie să ne revărsăm inimile cu pocăință înaintea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 498*)

Inima ei s-a tulburat și aceasta înseamnă că a primit propunerea vrăjmașului spre pierderea folosului ei. Căci, unde este tulburare, acolo este și vrăjmașul, iar unde este pace, acolo este Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 496*)

Tulburarea, probabil, se naște în tine din faptul că nu i-ai destăinuit duhovnicului la spovedanie tot ce ar fi trebuit. (*Cuviosul Lev, p. 12, p. 66*)

Când facem greșeli, să ne căim și să ne smerim, dar să nu ne tulburăm. Tulburarea nicăieri nu este trecută în rândul virtuților și nu aduce folos nimănui, ci tot timpul numai vătămare; deși uneori pare binevenită, totuși, în esență aduce numai vătămare sufletească, de aceea și trebuie ca tulburarea să fie numărată în rândul bolilor sufletești și să fie tămăduită prin smerenie și supunerea față de pronia și voia lui Dumnezeu. Căci Domnul voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (1 Tim. 2, 4). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 33*)

Tulburarea, oricum ar fi ea, este semnul mândriei tainice și arată lipsa de experiență și nepriceperea omului în săvârșirea lucrului său. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 83*)

Vedeți în frăția voastră nepăsare față de faptele bune și aceasta vă tulbură. În locul acesteia ar trebui să vă smeriți și astfel ați putea atrage la sine ajutorul lui Dumnezeu, dar frăția voastră vă tulburați - iar tulburarea este roata vrăjmașului și este semnul mândriei duhovnicești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 42*)

Văzându-vă lașitatea, luați aminte și de unde vine ea: evident că din iubirea de sine, care nu poate suporta jignirile, și se tulbură. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 191*)

Datoria noastră este să ne întristăm pentru greșelile noastre, nu să ne tulburăm; tristețea aceasta duce la pocăință și la smerenie, iar tulburarea arată alcătuirea noastră plină de îngâmfare. Smerenia ne determină să ne vedem neputința noastră, să nu judecăm pe nimeni, ci pe noi înșine, de vreme ce îngâmfarea îi judecă pe toți și, chiar de se referă și la propria noastră persoană, totuși numai cu vârful limbii și nu aduce pace și liniște. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 471*)

Simțiți că veți fi într-un totul fără de răspuns la Înfricoșătoarea Judecată. Dacă aceasta din urmă vă afectează puternic și vă tulbură, iarăși vă spun că aceasta este cursa vrăjmașului și rodul mândriei. Dacă vă socotiți păcătos, nu trebuie să deznădăjduiți, ci mai mult să vă smeriți și să vă minunați de iubirea de oameni a lui Dumnezeu, care vă rabdă și așteaptă întoarcerea și pocăința frăției voastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 9-10*)

Gândiți-vă, ce folos poate veni din tulburare după o încercare? Nu ar fi mai bine să vă smeriți și să vă pocăiți? În smerenie și pocăință vă găsiți liniștea, iar în tulburare o pierdeți. (*Cuviosul Macarie, 24, Partea I, p. 19*)

Smerenia liniștește și dă buna nădejde de îndreptare, iar tulburarea mai mult îngreuiază și îl ridică pe vrăjmașul împotriva voastră la lupte mai mari. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 63*)

Prin tulburarea pentru cel mai mic gând vrăjmașul se înarmează și mai puternic împotriva ta, așadar fii bărbătoasă și înfruntă-l. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 367*)

Este imposibil să nu te arăți tulburat că te-ai supărat, dar trebuie să ții seama de cuvintele: *Tulburatu-m-am și n-am grăit* (Psalm 76, 4), iar înlăuntru să te mustri pentru pornirea patimii și vei ajunge să spui: *Gata am fost și nu m-am tulburat* (Psalm 118, 60). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 384*)

Principală pricină a tulburării este că-l muștrăm pe aproapele și nu ne muștrăm pe noi înșine, iar vrăjmașul capătă putere să stârneasă și mai mult furtuna tulburării într-o asemenea fire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 426*)

Deseori te tulbură teama pentru sănătatea mea și frica de a pierde sfaturile mele. Tulburarea și teama aceasta sunt de la vrăjmașul. Străduiește-te să te aperi împotriva lor și să le alungi de la tine prin rugăciune. (*Cuviosul Ilarion, p. 53*)

Tulburarea în orice caz este de la diavol, de care să vă acopere și să vă păzească Domnul. (*Cuviosul Lev, p. 205*)

Nemulțumirea noastră sufletească și duhovnicească vine din noi înșine, din nepriceperea noastră și din părerea greșită formată, de care nu vrem nicidecum să ne despărțim. Și tocmai ea aduce asupra noastră tulburarea, îndoiala și tot felul de nedumeriri, iar toate acestea ne chinuie și ne îngreuiază și ne duc într-o stare tristă. Bine ar fi dacă am putea înțelege simplul cuvânt al Părinților: dacă ne vom smeri, în orice loc vom avea liniște, fără să colindăm cu mintea alte locuri, în care ni se poate întâmpla același lucru, dacă nu mai rău. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 45-46*)

Visele

Dacă vei crede în vise, nu va fi greu să cazi în înșelare. Sfinții Părinți ne opresc cu desăvârșire și ne poruncesc să nu credem în vise, deoarece suntem împătimiți și îngâmfați. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 467*)

Sfinții Părinți ne interzic să credem în vise, mai ales când ele ne duc la deznădejde, căci atunci este clar că sunt de la diavoli. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 65*)

Cu privire la vise, nu cereți să vedeți una sau alta, căci de aici puteți avea vătămare sufletească; credința face mai mult decât vedenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 692*)

În vise să nu crezi nicidecum și să nu le dai atenție. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 139*)

Credincioșii nu trebuie să aibă previziuni și să creadă în vise; visele pot fi de la vrăjmașul, ca să-l tulbure pe om, arătându-i ce se va întâmpla în viitor. Fără pronia sau îngăduința lui Dumnezeu nimic nu ni se poate întâmpla, de aceea și trebuie să ne întărim în credință și să primim cu supunere orice ni se întâmplă, iar în vise să nu credem. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 438*)

Cu privire la visul pe care l-ai avut, deși este atrăgător, totuși nu trebuie să te lași atrasă de închipuire, cum că ai fi vrednică de el, ci păzește-te mai ales prin smerenie, socotindu-te nevrednică de asemenea vedenii și astfel nu te vei vătăma. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 194*)

În visele voastre să nu credeți nicidecum; vrăjmașul vă va tulbura prin ele dacă veți începe să le dați crezare; foarte ziditoare sunt învățăturile Părinților de la Sfântul Munte; citiți și veți vedea cât de viclene sunt cursele vrăjmașului, cum, cu îngăduința lui Dumnezeu, în vise poate apărea chiar și crucea, dar să vă păzească Domnul de toate cursele lui, și de dreapta și de stânga. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 74*)

Visul pe care l-ați avut nu-l puteți respinge, pentru că poate fi adevărat, dar și să-l primiți este primejdios, pentru că puteți fi înșelat. Lăsați-l undeva la mijloc. Și, chiar de vi s-ar părea că se potrivește cumva cu realitatea, trebuie să vă temeți să atribuiți aceasta vredniciei frăției voastre și pe viitor să nu fiți atras de asemenea vedenii; pot fi, oare, mințile și inimile noastre împătimate vrednice de primirea unor descoperiri binecuvântate? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 517*)

Nu trebuie să ne rugăm să ne apară cineva în vis. Nu trebuie să fim curioși. Și, în general, despre vise trebuie să gândim așa: dacă sfinții ne apar în vis, acesta este semn că ei ne ajută cu rugăciunile lor. De obicei, aceasta se întâmplă înainte de anumite evenimente importante din viața noastră. Iar dacă ne apar în vis oameni apropiați nouă, acesta este semn că trebuie să ne rugăm pentru ei. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 315-316*)

Au fost cazuri în care unii oameni, dând crezare tuturor viselor, au căzut în înșelarea vrăjmașului și s-au vătămat. De aceea mulți dintre sfinți ne interzic să credem în vise. Sfântul Ioan Scărarul, în Treapta a

treia, spune: „Cel ce crede în vise este total nepriceput, iar cel ce nu crede deloc în vise poate fi socotit înțelept”. Totuși, același sfânt face diferența între vise și spune în care vise putem crede și în care nu trebuie să credem. „Diavolii – scrie el – nu rareori se prefac în îngeri de lumină și în chipurile mucenicilor și ne arată în vis cum că ne apropiem de ei, iar când ne trezim, ne umplu de bucurie și de înălțare; și acestea să știi că sunt semnele înșelării. Căci îngerii ne arată în vis chinurile, și judecata, și osânda, iar când ne trezim, ne umplu de frică și de vaiete. Dacă vom începe să dăm crezare diavolilor în vis, atunci își vor bate joc de noi și când vom fi treji. Să crezi numai în acele vise care îți prevestesc chinul și judecata, iar, dacă te duc la deznădejde, să știi că și acelea sunt de la diavoli” (fragm. 28)

Iar ucenicul cel mai apropiat al Sfântului Simeon Noul Teolog, smeritul Nichita Stithatul scrie și mai clar despre vise: „Unele dintre ele sunt simple vise, altele – sunt vedenii, iar altele – descoperiri. Semnul viselor simple este că nu rămân în închipuirea minții neschimbate, ci au fantezii tulburi, care deseori se schimbă de la un obiect la altul; din aceste fantezii nu vine niciun folos și însăși fantezia cu pricina după trezirea din somn dispare, de aceea și trebuie ca cei silitori să nu le ia în seamă.

Semnul vedeniilor este că ele, în primul rând, sunt neschimbate și nu se schimbă de la un obiect la altul, ci rămân întipărite în minte pentru mulți ani și nu se uită. În al doilea rând, ele arată evenimente sau sfârșitul lucrurilor viitoare și, datorită înduioșării și fricii pe care le provoacă, aduc folos sufleteș, iar pe cel care vede în mod constant asemenea lucruri înfricoșătoare îl fac să se cutremure și să se tânguiască; și de aceea vederea unor asemenea vedenii cei silitori trebuie s-o socotească a fi mare lucru.

Vise simple au oamenii obișnuiți, supuși lăcomiei pântecelui și celorlalte patimi; din pricina întunecimii minții lor diavolii le arată felurite vise. Vedenii au oamenii râvnitori, care și-au curățit simțurile lor sufletești și care prin cele văzute în vedenii sunt binecuvântați spre înțelegerea lucrurilor dumnezeiești și spre un mai mare urcuș duhovnicesc. Descoperiri au oamenii desăvârșiți și insuflați de dumnezeiescul Duh, care prin înfrânare aspră și îndelungată, prin nevoințe și osteneli săvârșite după Dumnezeu au urcat pe treapta proorocilor din Biserica lui Dumnezeu, precum spune Domnul prin Moise: *De este între voi vreun prooroc al Domnului, Mă arăt lui în vedenie și în somn vorbesc cu el* (Num. 12, 6). Și prin

proorocul Ioil spune: *Dar după aceea, vărsa-voi Duhul Meu peste tot trupul, și fiii și fiicele voastre vor profeti, bătrânii voștri visuri vor visa, iar tinerii voștri vedenii vor vedea* (Ioil 3, 1). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 15-16)

Mai mult decât orice ferește-te să crezi în visele și vedeniile tale, străduiește-te să le uiți și nu le da nicio importanță. În trecut chiar și marele stareț (al cărui paraclis îl citim) prin încrederea în vise a căzut în înșelarea vrăjmașului; și acum am în fața ochilor un exemplu care arată cum se poate vătăma un om, crezând în vise. Așadar, și ție îți trebuie în această privință deosebită băgare de seamă, de vreme ce și așa ești înclinată spre părerea de sine și spre înșelarea vrăjmașului și te poți rătăci ușor. Cuviosul Marcu Ascetul scrie: „Una este lucrarea harului, neștiută de pruncul (duhovnicesc) și alta este lucrarea răutății, care seamănă cu adevărul. Și este bine să nu ne uităm la aceasta, fiindcă putem fi înșelați, dar nici s-o condamnăm, fiindcă poate fi adevărată, ci să avem nădejde în Dumnezeu: căci El știe ceea ce ne este de folos”. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 98)

Îmi scrii despre sceptrul pe care l-ai văzut în vis și despre glasul pe care l-ai auzit. Însă aceste vise, poate, nu sunt adevărate, ci sunt din partea stângă, pentru că adevăratele vedenii aduc pace și folos sufletesc, iar visele acestea au fost urmate de tulburare. De aceea te sfătuiesc să nu crezi în aceste vise, ci să le lași fără dezlegare și să te rogi ca Domnul și Împărăteasa Cerească să-ți rânduiască ceea ce îți este de folos, după cum vor binevoi Ei. Și, dacă se va întâmpla ceva după voia lui Dumnezeu, atunci să se întâmple. Și aceste lucruri se întâmplă, de obicei, și fără voia noastră, dar aceste vise sunt uneori numai batjocură diavolească și nu trebuie să le dai atenție. Mai bine să fie cu noi după voia lui Dumnezeu. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 134)

Să nu crezi în vise, altfel te vei rătăci. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 231)

Îmi descrii ce ți s-a întâmplat în noaptea de 13 august. Acest lucru te-a afectat atât de puternic, deoarece, cred eu, te-ai obișnuit să crezi în visele tale și în ceea ce vezi sau auzi în vremea rugăciunii, însă rugăciunea curată în aceasta și constă, ca în vremea ei să nu primești niciun gând străin și să nu crezi în ceea ce vezi sau auzi, adică în schimbarea icoanei

sau în vreun glas. Iar dacă vei crede în vise sau în ceva de felul acesta, îți poți pierde și mințile. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 136*)

Visul rău pe care l-ai avut îți arată că nu-ți păzești simțurile și diavolul te poate prinde în cursa sa. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 108*)

Eu ți-am scris deja să nu crezi în vise. Visele înfricoșătoare pe care le ai acum sunt de la cel viclean. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 172*)

Păzește-te, că te prinde vrăjmașul. Lasă visele, că sunt de la diavol, iar tu crezi în ele. Și te mai și mângâi. Dacă nu le vei lăsa, negreșit va urma înșelarea. Lasă-le. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 179*)

Sminteala

Tu ar trebui să fii o candelă, dar și pentru cei mari și pentru cei mici ești pricină de sminteală! Nu-i așa? Totuși, cândva și mai marele apostolilor Petru a fost pricină de sminteală și încă pentru Cine?! Dar aceasta nu l-a împiedicat să fie cel mai mare dintre ucenicii aleși de Hristos. Așa și tu – să nu-ți pierzi nădejdea. Și eu însumi am greșit mult. Ce putem face? Nu cumva să-l urmărim pe Iuda?! Să mergem mai bine după Petru! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 290*)

Duhul necurat prin nimic nu îl ispitește atât de mult pe om ca prin dorința de a vedea că din cel întocmai cu îngerii îl poate transforma în dobitoc nesimțitor. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 180*)

Sfântul Maslu

În veacul de acum, din păcate, mulți se tem de taina aceasta, socotind-o prevestitoarea morții. Dar ea a fost rânduită de sfinții apostoli spre vindecarea de toate bolile și spre păzirea de moarte, ceea ce am simțit și eu însumi, căci prin maslul, făcut de mine, nevrednicul, aproape douăzeci de oameni s-au izbăvit cu toții de boli grele și incurabile. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 141-142*)

Ungerea cu untdelemn sfințit are puterea harică de a vindeca nu

numai bolile trupești, ci și pe cele sufletești și, de asemenea, dăruiește iertarea păcatelor, uitate cu totul de noi. Și, de vreme ce bolile sufletești nu rareori se cuibăresc într-un om foarte sănătos și rumen la față, nu trebuie să fim nepăsători nici față de sufletul nostru, căci este nemuritor și nu numai că este mai prețios decât trupul, dar este mai prețios decât toată lumea cea văzută. (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 144-145)

Dacă nu există boli sau, în general, vreo neputință, atunci maslul nu este obligatoriu, pentru că în timpul lui oamenii se roagă pentru vindecare, se roagă pentru sănătate trupească și sufletească. Sănătatea trupească nu se dă tuturor și nu întotdeauna, căci Domnul știe ce este mai de folos pentru noi. Dar cea sufletească – se dă întotdeauna. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 307)

Ca mângâiere pot să-ți dau sfatul Sfântului Apostol Iacov, care spune așa: *Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui* (Iac. 5, 14-15). Nu se știe de ce în Rusia s-a înrădăcinat părerea cum că la Taina Sfântului Maslu trebuie să alergăm numai atunci când omul nu mai are nădejde că va mai trăi. Dimpotrivă, în Grecia și oamenii sănătoși participă la Taina Maslului în Postul Mare, după obiceiul de acolo, și fac aceasta fără să se gândească la moarte. Și cuvintele Apostolului, spuse mai sus, se opun într-un tot al părerii greșite, înrădăcinate în Rusia, deoarece ele spun clar: *Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui* (Iac. 5, 15). Puterea Tainei Sfântului Maslu constă în faptul că prin ea se iartă, mai ales, păcatele uitate de noi din neputință omenească, iar după iertarea păcatelor se dăruiește și sănătatea trupească, dacă este voia lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Partea I, p. 80)

Aud că sunteți grav bolnavă, iar după sfatul medicilor ați amânat Taina Maslului, deși taina aceasta este necesară în boli grave. Sfântul Apostol Iacov scrie în Epistola sa: *Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav și Domnul îl va ridica, și de va fi făcut păcate se vor ierta lui* (Iac. 5, 14-15). Prin Taina Maslului se iartă

păcatele uitate și neștiute. Aud că medicii v-au spus că le puteți tulbura pe surorile mănăstirii dacă vi se face Sfântul Maslu, dar, dimpotrivă, toate surorile vă doresc să participați la Maslu și eu, păcătosul, vă sfătuiesc să vă ungeți cu untdelemn sfințit fără întârziere. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 66*)

Când folosiți mijloacele fizice, să vă întăriți în credința în Domnul, Care poartă de grijă tuturor și să vă lăsați în voia Lui cea sfântă, prin care liniștindu-vă, veți avea folos și de la mijloacele fizice. Dar, după cum văd, cel mai mult vă liniștește împărtășirea deasă cu Preacuratele și de Viața Făcătoarele lui Hristos Taine, ceea ce și pe viitor vă sfătuiesc să faceți. Și aș vrea să propun să vi se facă Taina Sfântului Maslu, dar nu știu dacă părinții frăției voastre vor primi aceasta sau o vor judeca după părerea, pe care o are lumea, cum că prevestește moartea și acest lucru îi poate supăra foarte tare. Însă ei nu știu ce temei are această taină. Ea se întemeiază pe cuvintele Sfântului Apostol Iacov, cap. 5, v. 14: *Este cineva bolnav între voi? Să cheme preoții Bisericii și să se roage pentru el, ungându-l cu untdelemn, în numele Domnului. Vedeți că Taina aceasta nu apropie de moarte, ci dă sănătate, în ciuda părerii, pe care o are lumea; eu nu vă silesc la aceasta, dar, dacă părinții frăției voastre ar primi-o cu bunăvoință, ar fi foarte bine și de folos pentru sănătatea frăției voastre, sufletească și trupească.* (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 237-238*)

Oamenii veacului acestuia sunt cu totul împotriva acestei Taine, ca și cum, dacă împărtășești pe cineva, deja îl pregătești de moarte: „Cum poți face aceasta? Îl sperii” – spun ei. De aceea și rămân mulți fără această pregătire și ungere cu untdelemn sfințit și la sfârșit nu se mai poate [adică a trecut timpul], deși taina aceasta este rânduită nu pentru cei ce se pregătesc de moarte, ci pentru vindecare. La noi deseori se întâmplă să vină oameni grav bolnavi, iar după ungerea cu untdelemn sfințit să se însănătoșească și să mai trăiască încă mult. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 364-365*)

Evenimentele

Războiul satanei împotriva crucii continuă și, cum se va sfârși, numai Domnul știe; desigur, aceasta este pedeapsa pentru păcatele noastre.

Drept și adevărat este cuvântul Domnului. Dacă noi am împlini voia Lui, atunci *ar putea unul să pună pe fugă o mie, și doi, zece mii* (Deut. 32, 30). Cât au pățimit dușmanii care au năvălit asupra poporului ales al lui Dumnezeu?! Într-o singură noapte au fost loviți 185000. Iar altă dată, chiar de nimeni fiind goși, au fugit de frică și de groază din Samaria. Dar, când L-au mâniat pe Domnul, cât au pățimit iudeii, știm cu toții. Trebuie să ne rugăm Domnului și să-L înduplecăm prin pocăință și printr-o viețuire bună. Să păzească Domnul Biserica noastră Ortodoxă și pe fiii ei, pe frații noștri, care au căzut sub jugul musulman și sub tirania falșilor creștini. Ei, sărmanii, acum sunt fără apărare. Toată Europa s-a năpustit asupra noastră și a lor. Numai Dumnezeu este Ajutătorul și Acoperitorul nostru și El ne va fi spre mântuire. Să strigăm către El în necazurile acestea și ne va auzi. El are putere și acum să înece caii și călăreții lor nu în Marea Roșie, ci în Marea Neagră, și să izbăvească poporul Său de amarnica robie a faraonului celui tainic și toate carele lui de luptă să le nimicească. Dar ce rost are să cugetăm astfel? Noi trebuie să stăm înaintea măreției slavei Lui în adâncul smereniei și să așteptăm să se facă voia Lui cu noi! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 237-238*)

Cu privire la evenimentele din Europa și războiul din prezent, nu pot judeca și nici nu îndrăznesc să trag concluzii prea mari, în afară de faptul că războiul acesta este biciul lui Dumnezeu, care ne pedepsește, căci ne-am abătut de la calea cea dreaptă și mergem pe calea cea largă și îndărătnică, ce duce la pieire. Mulți care și-au dat viața în luptă vor dobândi, probabil, iertarea păcatelor și mulți vor fi încununați cu cununile neveștejite ale slavei cerești, iar cei apropiați ai lor care vor rămâne în viață și, în general, toți, suferind în inima lor și răbdând tot felul de nevoi, vrând-nevrând vor lăsa luxul și bogăția și se vor întări în credință. Judecățile lui Dumnezeu sunt nepătrunse pentru noi și numai El Singur știe tot ce va fi în viitor, ca și ceea ce a fost în trecut și cele ce sunt în prezent, însă noi trebuie să ne rugăm să fie milostiv cu noi, păcătoșii, și să miluiască toată lumea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 243*)

Cutremurul care a lovit Rusikonul și pe care mi l-ați descris a lăsat o impresie puternică în inimile noastre. Ce s-a întâmplat acolo? Ce efect a avut asupra călugărilor, care viețuiesc acolo și care slujesc Domnului cu râvnă și cu lepădare de sine?! Trebuie să presupunem că nu numai

mănăstirea Rusikon a fost lovită de cutremur, ci și alte locuri din Sfântul Munte Athos. Cel credincios strigă către Domnul: *Cel ce cauți spre pământ și-l faci pe el de se cutremură* (Psalm 103, 33), miluiește-ne pe noi, iar cel necredincios se gândește la acțiunea din interiorul pământului a diferitelor roci, a focului și a metalelor, însă eu nu am niciun fel de legătură cu geologii și sunt neînvățat. Spun, totuși, că este imposibil și primejdios să ne bazăm pe presupuneri și nu pe Sfânta Scriptură. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 261-262*)

Desăvârșirea

Tu ai vrut să ajungi degrabă la vârsta duhovnicească, dar nu ai fost pregătit pentru ea prin lepădarea de sine a voii și a rațiunii tale și prin răbdarea necazurilor, din care se naște cunoștința adevărului, iar din ea se nasc smerenia și dreapta socoteală. Când citești învățătura Sfinților Părinți, nu te avânta prea sus, ci, văzându-ți sărăcia, coboară în adâncul smeritei cugetări; aceasta și singură te poate mântui, iar fără ea nici una dintre faptele și virtuțile noastre nu aduce folos. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 139*)

Cu privire la vârsta duhovnicească, cine poate spune despre sine că a ieșit din vârsta tinereții? Faptele tânărului sunt pătrunse de smerenie și de nimicirea desăvârșită a propriului eu; atunci Domnul îi îmbogățește cu daruri duhovnicești pe cei săraci cu duhul, spre folosul multora. Însă darul smeritei cugetări se dobândește de-a lungul multor ani, prin multă experiență și diferite ispite și necazuri. Sfântul Petru Damaschin scrie: „Smerita cugetare este rodul cunoștinței; iar cunoștința este rodul ispitelor”. De asemenea, și cunoașterea propriei neputințe este pricina smereniei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 7*)

În scrisoarea ta mi-ai pus următoarea întrebare din partea fiului tău: „Potrivit Evangheliei, societatea omenească înainte de sfârșitul lumii se va înfățișa în chipul cel mai îngrozitor. Astfel se respinge posibilitatea desăvârșirii continue a omului. Mai este cu putință, oare, să ne ostenim pentru binele omenirii, fiind încredințați că niciun mijloc nu este în stare ca până la sfârșitul lumii să atingă posibila desăvârșire morală a omenirii?”

„Datoria creștinului este să săvârșească binele și să aibă grijă ca acest bine să triumfe asupra răului. La sfârșitul lumii, se spune în Evanghelie, răul va triumfa asupra binelui. În ce mod, așadar, ne putem strădui pentru biruința binelui asupra răului, știind că aceste străduințe nu vor fi încununate de izbândă și că răul va triumfa la sfârșit?”

Spune-i fiului tău: răul a fost deja biruit. Biruit nu prin străduința și puterile omului, ci prin Însuși Domnul și Mântuitorul nostru, Fiul lui Dumnezeu Iisus Hristos, Care pentru aceasta S-a și pogorât din ceruri pe pământ, S-a întrupat, a suferit ca om și prin chinurile Sale de pe cruce și prin Înviere a nimicit puterea răului și a începătorului răutății, a diavolului, care stăpâna peste neamul omenesc și ne-a slobozit de robia diavolului și a păcatului, după cum Însuși a spus: *Iată, v-am dat putere să călcați peste șerpi și peste scorpii, și peste toată puterea vrăjmașului* (Luca 10, 19). Acum tuturor credincioșilor creștini li se dă, prin Taina Botezului, puterea de a călca răul în picioare și de a săvârși binele, prin intermediul împlinirii poruncilor evanghelice, și nimeni nu mai este stăpânit de rău cu forța, în afară numai de cei ce sunt nepăsători față de păzirea poruncilor lui Dumnezeu și, mai ales, de cei care se dedau de bunăvoie păcatului. Dorința de a birui prin propriile puteri răul, care deja a fost biruit prin venirea Mântuitorului, arată neînțelegerea tainelor creștine ale Bisericii Ortodoxe și este semnul mândriei omenești și al încrederii prea mari în sine, care voiește să facă totul prin puterile sale, fără să ceară ajutorul lui Dumnezeu, deși Domnul Însuși spune clar: *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 96-97)

Nu este adevărat nici faptul că omenirea pe pământ se desăvârșește încontinuu. Progresul sau perfecționarea sunt numai în faptele exterioare ale omului, în mijloacele care fac viața mai confortabilă. De exemplu, ne folosim de căile ferate și de telegraf, care înainte nu erau, se extrage cărbunele, care se ascundea în adâncurile pământului, și tot așa. Însă din punct de vedere moral-creștin nu există niciun progres. În toate timpurile au existat oameni care au ajuns la o înaltă desăvârșire moral-creștină, fiind călăuziți de adevărata credință în Hristos și urmând adevărata învățătură creștină, potrivită revelației divine, pe care Dumnezeu a dat-o Bisericii Sale prin oameni insuflați de Duhul Sfânt, prin prooroci și prin apostoli. Asemenea oameni vor fi și în vremea lui Antihrist, care pentru ei se va scurta, după cum s-a spus: *Pentru cei aleși se vor scurta*

acele zile (Matei 24, 22). Și iarăși: în toate timpurile au existat oameni care s-au datat feluritelor patimi și fărâdelegi sau au căzut în diferite erezii și rătăcirii, fiind atrași de știința cea mincinoasă (1 Tim. 6, 20) și cugetând după principii pământești, în ciuda avertizărilor Sfântului Apostol Pavel, care zice: *Luați aminte să nu vă fure mințile cineva cu filosofia și cu deșarta înșelăciune din predania omenească, după înțelesurile cele slabe ale lumii și nu după Hristos* (Col. 2, 8). Te sfătuiesc să cumperi o carte apărută nu demult, „Viața Sfântului Grigorie Teologul”, alcătuită de arhimandritul Agapit. Citește-o tu și dă-i-o și fiului tău s-o citească. Atunci veți vedea cum erau învățații în secolul al IV-lea după Nașterea lui Hristos. Învățații de atunci, ca Vasile cel Mare și Grigorie Teologul, în pofida faptului că erau oameni de înaltă știință și moralitate, din smerenie creștină disprețuiau slava pământească și plăcerile pământești și năzuiau numai către bunurile cele duhovnicești și veșnice. Dar învățații de acum le urmează, oare, exemplul? Oare nu se înclină cea mai mare parte dintre ei către slava pământească, către desfătările pământești și către dobândirea bunurilor vremelnice, imbinând toate acestea cu conștiința plină de mândrie a vredniciei lor nevrednice? După toate acestea mai există, oare, măcar un semn cât de mic al desăvârșirii morale pe pământ? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 97-98*)

Desăvârșirea morală pe pământul (nedesăvârșit) nu o poate dobândi toată omenirea laolaltă, ci fiecare credincios în parte, pe măsura împlinirii poruncilor lui Dumnezeu și după măsura smereniei sale. Însă desăvârșirea se dobândește în cer, în viața viitoare și nesfârșită, față de care scurta viață pământească a omului este doar o pregătire, așa cum anii petrecuți de un adolescent în școală sunt o pregătire pentru viitoarea lui activitate practică. Dacă menirea omenirii s-ar limita la existența ei pământească, dacă pentru om totul s-ar sfârși pe pământ, atunci de ce *pământul și lucrurile de pe el se vor mistui* (2 Petru 3, 10), după cum spune Sfântul Apostol Petru? Și tot el adaugă: *Dar noi așteptăm, potrivit făgăduințelor Lui, ceruri noi și pământ nou, în care locuiește dreptatea* (2 Petru 3, 13). Dacă nu ar exista viața viitoare, fericită și nesfârșită, viața noastră pământească ar fi fără folos și fără sens. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 98-99*)

Conștiința

Desigur, nu trebuie să fugiți de cruce și de muștrări pentru că ați luat-o la sine pe V., doar nu oricine poate cunoaște firea altuia; numai Dumnezeu vede dreptatea faptelor noastre și chiar intenția, așa că nu are rost să luăm seama la vorbele și judecățile oamenilor. Numai să nu vă mustre conștiința pentru propriile greșeli. Dar aceasta nu se întâmplă atunci când fapta este săvârșită din dorința de a-i face bine aproapelui și de a-l ajuta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 158-159*)

Totuși, vă sfătuiesc să nu luați seama la vorbele altora: fiecare judecă după mintea și firea sa, iar, cum este drept, știu numai Domnul și conștiința fiecăruia. Conștiința cea dreaptă trebuie să fie mângâiere pentru noi, chiar dacă și o lume întreagă ne-ar ponegri. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 379*)

Dacă vei face împotrivă, vei duce la bun sfârșit treburile [judecătorești] și poate, după lege și dreptate, vei dobândi ceea ce ți se cuvine, dar, aducându-le celorlalți nefericire, oare, va fi liniștită conștiința ta? Nu cred. Ea nu-ți va mai da pace până la mormânt și mai degrabă ai prefera să trăiești în cea mai cruntă sărăcie și să mănânci pâine uscată decât să înduri biciul și tortura conștiinței. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 150*)

Supuneți-vă mai mult îndemnului lăuntric al conștiinței și după sfatul ei alegeți-vă ceea ce este cel mai bun și mai de folos. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 206*)

Ochiul trupesc nu suportă să intre în el niciun fir de praf; așa și conștiința, dacă s-a murdărit cu ceva, nu se poate atinge de rugăciune. (*Cuviosul Moise, p. 17, p. 200*)

Sfatul

Despre faptul că trebuie să cauți sfat duhovnicesc există multe învățături la Sfinții Părinți; dar, deși ele se referă îndeosebi la monahi, totuși luptători duhovnicești nu sunt numai monahii, ci toți creștinii

ortodocși. „Astăzi nu mai este ca în vechime, să-i ascuți pe păstori, noi suntem mai deștepți ca ei” – auzi de la mulți în vremurile noastre, progresul a izbândit și aici! Despre faptul că trebuie să avem sfat, spune și Scriptura: *Izbăvirea stă în mulțimea sfinților; iar cel fără de lege va cădea prin fărădelegea lui* (Pilde 11, 14; 5). Sfinții Părinți și învățătorii noștri au mers pe calea vieții duhovnicești și ne-au lăsat nouă calea cea nerătăcită a destăinuirii și a sfătuirii. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 471-472*)

Mă întrebi în ce constă sfatul și ce diferență este între el și ascultare. Sfatul respectă mai mult egalitatea și, dacă vrei să-l primești sau nu, ține de voia ta, însă ascultarea cere supunere necondiționată; de aceea maica N. nu își ia asupra ei această sarcină, dar nici nu refuză să-ți dea sfaturi atunci când ai nevoie. Tu trebuie să te mulțumești cu aceasta, iar blagoslovenie nu te împiedică să ceri în cazuri importante, când trebuie să mergi undeva sau să faci ceva. Experiența te va învăța totul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 210-211*)

Mi-ai descris situația ta și înclinația de a merge la mănăstire, însă tatăl tău nu este de acord cu acest lucru și, după ce i-ai mărturisit părintelui arhimandrit N. dorința ta arzătoare, ai primit de la el poruncă să fugi la mănăstire fără să te mai uiți înapoi; apoi și ieroschimonahul F. ți-a dat voie să mergi la mănăstire, iar tu mai cauți sfatul meu. A avea mulți sfătuitori într-o problemă atât de importantă este primejdios, căci, primind de la ei sfaturi diferite, nu se poate să nu șovăi în hotărârea ta. Ar trebui să ascuți primul sfat, pe care l-ai primit atunci când l-ai întrebă pe părintele arhimandrit N. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 273-274*)

Dacă doriți să aveți conștiința împăcată și lucrurile să meargă după Dumnezeu, atunci în orice problemă greoaie și în orice nedumerire cereți ajutor de la Domnul sau de la oamenii care trăiesc după Dumnezeu, căci scris este: *Izbăvirea stă în mulțimea sfinților* (Pilde 11, 14); și iarăși: orice lucru capătă putere din mult sfat. Procedând și viețuind astfel, veți afla milă înaintea lui Dumnezeu și veți fi plăcută Lui și binecuvântarea Lui va fi în casa dumneavoastră. (*Cuviosul Lev, p. 215*)

În legătură cu Ana frăției voastre eu sunt convins că, dacă ea va asculta numai sfatul stareței ei, Domnul îi va dăruia și îi va descoperi nu

numai pe ea însăși să se cunoască, ci și multe alte lucruri să le cunoască și să le înțeleagă. (*Cuviosul Lev*, p. 199)

Îmi explicați neputința frăției voastre, că nu rareori sunteți biruit de îngâmfare atunci când dați sfaturi celor ce vin la frăția voastră să se sfătuiască; mă mir și mă întreb de ce v-ați putea îngâmfa când spuneți câte ceva celor ce vă cer sfatul, căci, dacă le spuneți ceva, nu le spuneți de la frăția voastră, ci sunteți îndrumat de harul Mântuitorului Hristos, după credința celui ce întreabă. Îmi scrieți că vă sperie cuvântul Sfântului Varsanufie, dar el, după cât se pare, se referă prea puțin la noi, căci noi suntem străini de acele lucruri la care se referă cuvântul lui. Sfântul Varsanufie scrie acestea pentru stareții care vor fi întrebați despre lucrarea minții, contemplare și vedenii. (*Cuviosul Lev*, p. 210)

Întrebările

Mulți suferă de așa numita patimă a „punerii întrebărilor”. Tot timpul își pun și lor și altora întrebări: „Aceasta pentru ce? Dar aceasta, de ce? Iar aceasta, pentru ce motiv?” Cândva și eu am avut acest defect. Dar, când am citit articolul episcopului Ignatie „Judecățile lui Dumnezeu”, în mine s-a produs brusc o schimbare. Am înțeles că nu are rost să cercetez judecățile lui Dumnezeu. Când Antonie cel Marc a început să se gândească la asemenea probleme, a auzit un glas: „Omule, nu este treaba ta să cercetezi judecățile lui Dumnezeu, smerește-te”. (*Cuviosul Nikon*, 8, pp. 321-322)

Unirea cu Dumnezeu

Dacă omul va trăi neîntinat din toate punctele de vedere, dacă unica lui dorință va fi unirea cu Domnul în rugăciune și, în general, în viața duhovnicească, el va striga: „Doamne, când vei veni la mine?” Omul se cercetează pe sine, se urmărește și vede că nu este părtaș la faptele rele și îl roagă pe Domnul să vină la el. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 197)

Intrarea Domnului în sufletul omului se pregătește prin alungarea din el a oricărui păcat. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 198)

Pentru ca inima noastră să fie gata și aptă pentru primirea chemării lui Dumnezeu trebuie s-o curățim de tot răul, să nu existe în ea nicio răutate, nicio atracție față de ceva, mai ales de ceva păcătos. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 199)

La fel cum i-a chemat Domnul în trecut pe ucenicii Săi, și astăzi cheamă fără încetare la El pe fiecare dintre noi. Însă sufletele noastre s-au înăspriț foarte mult și s-au lipit de pământ și nu auzim glasul Domnului, ci rămânem și petrecem în starea noastră de nepocăință. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 199)

Dacă vom fi cu Hristos și în Hristos, niciun necaz nu ne va tulbura, ci bucuria va umple inima noastră astfel încât și în necazuri, și în vremea ispitelor ne vom bucura. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 216)

Dacă vom fi tot timpul cu Domnul, vom avea și noi puterea de a pune mărturie despre El, vom avea și noi bărbăția și tăria de a-L mărturisi și a-L mărturisi nu numai cu limba, ci cu însăși viața noastră. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 220)

Fiecare om este casa lui Dumnezeu, menită ca în ea să locuiască Sfântul Duh, ca să se înalțe fără încetare slavoslovie lui Dumnezeu. Dar Dumnezeu poate locui numai în inima curată, trebuie să pregătim locul pentru El.

Cum să facem aceasta? Să ne curățim de patimi și să ne rugăm. Atunci inima noastră va fi templul – casa lui Dumnezeu, atunci vom vedea grija lui Dumnezeu față de noi și Îl vom slăvi neîncetat. (*Cuviosul Nikon*, 6, p. 270)

Ieri am deschis cartea Sfântului Dimitrie de Rostov și s-a deschis la locul unde spune: „Unde este dragoste, acolo este și Dumnezeu; unde este dreptate, acolo este Dumnezeu; unde este viață curată, cuminte și neîntinată, acolo este și Dumnezeu. Unde nu sunt acestea, nici Dumnezeu nu este”. Să ținem minte acestea și să simțim prezența lui Dumnezeu în noi, depărtându-ne prin toate mijloacele de ceea ce este potrivnic și neplăcut lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Partea I, p. 35)

Adam a avut doi fii: Cain și Abel. Abel și urmașii lui erau apropiați de Dumnezeu și numai în El își găseau mângâierea și mulțumirea, fără să tindă către altceva. Urmașii lui Cain, însă, erau departe de Dumnezeu. Minte și sufletul lor nu tindeau către El. De aceea nici nu erau mulțumiți, se plictiseau și-și căutau mângâierea în altceva, nădăjduind s-o găsească în muzică, meșteșuguri și altele asemenea. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 324)

Zdrobirea inimii

V-ați dori să aveți inima înfrântă, dar nu o aveți; dacă ați dobândi acest dar al lui Dumnezeu, probabil, ați fi atras de gândul că v-ați pregătit îndeajuns [pentru Taina Împărtășaniei], de aceea nici nu îngăduie Domnul aceasta, dar vă primește dorința și bunăvoința, iar pentru lipsa zdrobirii inimii trebuie să vă smeriți, văzându-vă sărăcia și astfel vă veți liniști, însă în tulburare se vede mândria cea duhovnicească, tainică, ce nu vă poate liniști. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 1, p. 377)

Somnul

Să nu dormi mult ca să nu-L pierzi pe Mirele tău, fiindcă nu știm când va veni la noi: seara, dimineața sau la cântatul cocoșilor. Totuși, nu demult am cântat și cântăm și acum: „Mironosițele de dimineață venind și la mormântul Tău cu grăbire ajungând, Te căutau pe Tine, Hristoase, ca să ungă cu miresme preacurat Trupul Tău; și auzind cuvintele îngerului, semne dătătoare de bucurie Apostolilor au vestit”. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 62-63)

Mi-au venit acum în minte lecțiile de caligrafie din copilărie, pe care le repetam mereu și scriam așa: „Dacă vrea cineva să știe mult, acela trebuie să doarmă puțin, să se scoale devreme și să-L cheme pe Dumnezeu în ajutor”. Iar tu, prietene al meu, te răsfeți foarte mult și îți place mai mult să dormi decât să faci ce trebuie și din această pricină vei uita și ceea ce știai înainte, precum și Sfântul David afirmă, zicând: *Tulburatus-au toți cei nepricepuți la inimă, dormit-au somnul lor și toți cei războinici nu și-au mai găsit mâinile* (Psalm 75, 5). (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 254)

Dacă îți vei petrece vremea încontinuu astfel, adică vei dormi până la amiază, apoi te vei ruga două ceasuri după amiază, după care vei bea ceaiul și la ora 6 seara vei lua masa de prânz, iar la orele 1 și 2 după miezul nopții vei lua cina, o asemenea viață este dezordonată și condamnată, și nu numai condamnată, dar și potrivnică lui Dumnezeu. Și, cine trăiește tot timpul așa, nimic bun nu poate avea în casă, de aceea să te păzească Domnul. Intenția ta, de a te deprinde să dormi mai puțin, este bună, într-adevăr! Dar acest lucru, cu ajutorul lui Dumnezeu, trebuie început exact așa cum se trezesc cei ce sunt stăpâniți de patima beției, adică nu dintr-odată, ci puțin câte puțin. Celor ce beau câte 10 pahare pe zi, li se dau câte opt pahare și apoi, treptat, li se împuținează paharele. Astfel, dacă tu dormeai câte 10 ore în fiecare zi, în fiecare lună să împuținezi somnul cu câte un sfert de oră și într-un an vei ajunge să dormi câte șapte ore, măsură care este de ajuns pentru un boier fără griji, iar pentru un om cu griji sunt de ajuns și șase ceasuri. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 79*)

Pentru greșelile și lipsurile pe care mi le-ai descris, să te ierte Domnul și să-ți dăruiască pocăință sinceră pentru păcate, râvnă pentru îndreptare și pace sufletească. Nu trebuie să-ți pierzi nădejdea, ci să te smerești și să te mustri pe tine mai mult. Dar trebuie și să te silești. Și nu se cade să dormi câte 10 ore, fără să ai vreo boală deosebită. Sfinții Părinți dormeau patru ceasuri, nouă ne-au poruncit să dormim șase, iar zece nu se pomenește nicăieri. De asemenea, nici la cincisutime nu ne poruncesc să renunțăm, oricât de ocupat ar fi monahul – aceasta este datorie înaintea lui Dumnezeu. Iar a te culca fără să te rogi lui Dumnezeu este un obicei lămes. Pe cei ce vin cu pocăință, Domnul nu îi respinge, ci cu milă îi primește, păcatele le iartă și la rangul cel dintâi îi rânduiește. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 252*)

Nu mai știu ce să cred: eu tot o laud pe M., iar ea se smerește – și se culcă pe cuptor. Va fi vreme și să dormim. Dar acum să ne trudim. Să fie smerită și atentă și toate vor veni la vremea lor. Dar acum, deocamdată, să se mângâie cu paza ochilor, cu smerenia (în cuvânt, în privire, în mers și celelalte) și cu rugăciunea: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasă! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 206*)

În privința somnului poți încerca să faci așa cum te-ai gândit:

noaptea să dormi patru ceasuri și ziua două. (*Cuviosul Ilarion, p. 49*)

Când te culci, nu trebuie să-ți fie teamă că vrăjmașul îți va arăta ceva rău în somn. Dacă te temi astfel, totdeauna ți se poate întâmpla ceva. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

Când te culci, să-ți închini patul și chilia, rostind rugăciunea: „Să învie Dumnezeu”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Noaptea, când te culci, și dimineața, când te scoli, îți poți închina toate mădulele: inima, zicând „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. Amin”, iar celelalte mădule – urechile și mâinile și chiar pe toate, zicând rugăciunea „Doamne, iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păătoasa”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Să dormi șase ceasuri, iar, dacă dormi mai mult, să faci pocăință. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Poți dormi în sutană și să nu te învelești cu nimic. Iar visele să nu le povestești. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Să nu-ți dorești să vezi nimic în vis, altfel îl vei vedea pe cel cu coarne. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Când te trezești, mai întâi să te închini. În ce stare vei fi dimineața, în aceea vei petrece toată ziua. Despre aceasta scrie Sfântul Ioan Scărarul. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Dimineața, când te trezești, să zici: „Slavă Ție, Doamne!” Batiuşka Macarie întotdeauna zicea așa. Și nu trebuie să-ți aduci aminte visele și cele întâmplare în trecut. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 68*)

Mi-ai descris visul tău. În vise, în general, nu trebuie să crezi. Dar te poți ruga Cuviosului Serafim și, dacă acest plăcut al lui Dumnezeu va vedea că ai nevoie de ajutor, te va ajuta. (*Cuviosul Iosif, p. 107*)

Mântuirea

Începutul mântuirii noastre stă în conștiința sinceră a păcătoșeniei noastre și în cele ce ies de aici – mustarea de sine și smerenia înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. *Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalm 50, 18). Și pe lângă acestea trebuie să avem lepădare de sine, adică să ne lepădăm de voia și de rațiunea noastră și să ne supunem conducătorilor și învățătorilor noștri, după cum ne învață Sfinții Părinți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 158*)

Tuturor celor ce caută mântuirea, Domnul le-a arătat calea – împlinirea poruncilor Lui, lăsate nouă în Sfânta Evanghelie, iar ele sunt dragostea de Dumnezeu și dragostea de aproapele: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește*, a spus Domnul (Ioan 14, 21). Sfinții Părinți, care au mers pe calea aceasta cu adevărat, ne-au lăsat învățătură spre a vedea cum să mergem și noi pe ea și ne-au arătat felurite mijloace care ne pot ajuta la mântuire. Și, așa cum mândria este pricina tuturor căderilor noastre în păcat, a răutăților și tulburărilor noastre, așa este smerenia pricină de pierzare pentru toate patimile și păcatele noastre și aducătoare de liniște, după cuvântul Domnului: *învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 9*)

În ce constă, așadar, dobândirea mântuirii noastre? Ce părere aveți? În a săvârși nevoințe mari și a crede că am izbândit și că ne aflăm deja pe calea mântuirii, și a ne mângâia prin aceasta? Nu, dobândirea mântuirii noastre constă în smerenie. Când săvârșim binele și nu ne punem în el nădejdea mântuirii, ci ne socotim pământ și cenușă. Iar dacă, făcând ceva bun, ne închipuim că suntem ceva, atunci se ia de la noi puterea de săvârșire a binelui și se îngăduie să fim biruiți de patimi, ca să ne smerim cugetul nostru, socotindu-ne mai prejos decât toată făptura. Sau nu știți că Domnului Dumnezeu Îi este mai plăcut un păcătos care se pocăiește, decât un drept care se mândrește? Înțelegeți acum că voturile monahale și chiar haina monahală ne ajută la dobândirea mântuirii? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 177*)

Calea care duce la mântuire trebuie s-o parcurgem fără să ne abatem

la dreapta sau la stânga, fără să tindem către extaz și fără să împruținăm lucrarea; pe lângă voința noastră bună, pe care o avem ca temelie a credinței, trebuie să ne lepădăm în toate de voia și rațiunea noastră și să ascultăm de părintele și îndrumătorul nostru duhovnicesc, pentru că așa se dobândește smerenia, care îl păzește pe călugăr de toate cursele și urzelile vrăjmașului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 190*)

Mântuirea noastră constă în credința și nădejdea în milostivirea lui Dumnezeu, în a ne lăsa pe noi înșine și pe toți în voia Lui cea sfântă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 428*)

Să faci pocăință pentru greșelile mărturisite și să pui început îndreptării tale. Începutul a tot binele sunt smerenia și muștrarea de sine, care nu se pot învăța numai din cuvinte, ci trebuie, în primul rând, să citești cărțile Părinților care te învață viața monahală și lupta cu patimile și cu atacurile vrăjmașului și, citindu-le, să te nevoiești după putere întru lucrarea poruncilor lui Dumnezeu cu muștrare de sine, cerând ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 152*)

Dumnezeu voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (1 Tim. 2, 4), dar, așa cum vedem din sfintele istorisiri, că există oameni care se mântuiesc și oameni care pier, oare, este vinovat Dumnezeu că nu le-a dat acestora din urmă gând bun, care să-i poată aduce la El? Aceasta ar fi o hulă împotriva lui Dumnezeu. El i-a dat omului voință liberă și voiește ca acesta să aleagă singur calea cea dreaptă și să vină la El; și tot El este gata să-l ajute și să-l întărească pe această cale, dar nu îl silește pe cel ce nu voiește să aleagă calea cea dreaptă, ci îl lasă să facă după voia lui cea rea, de aceea vinovat este însuși omul care nu alege calea cea bună, după cum scrie în psalm: *Și n-a voit binecuvântarea și se va îndepărta de la el* (Psalm 108, 16). De aceea se cuvine, după rațiunea și libera voință, date nouă de Dumnezeu, să alegem singuri binele și să cerem ca El să-l înrădăcineze în noi prin bunăvoința Sa și să ne ajute să-l împlinim, *căci fără El nu putem face nimic* (cf. Ioan 15, 5). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 195-196*)

Fără muștrare de sine, smerenie, răbdare și dragoste este cu neputință să ne mântuim; cu aceste mijloace și luptele se duc mai ușor și

vicleșugurile vrăjmașului pot fi zădărnicate. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 408*)

Eu, pe cât am putut, le-am vorbit despre înțelegere și despre îngăduința, pe care trebuie s-o aibă unul față de celălalt, însă ei împlinesc rău acest lucru și ei înșiși spun că nu pot trăi în pace unul cu altul și ce rost ar avea? Ce nădejde de mântuire pot avea ei? Neavând roadele păcii, dragostea și smerenia, chiar și mari nevoințe de ar săvârși, de folos nu le-ar fi. Fără pace, dragoste și smerenie mântuirea lor este îndoielnică. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 425*)

Mântuirea noastră stă în aproapele nostru și poruncit ne este: *Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale aproapelui spre zidire* (1 Cor. 10, 24). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 75*)

Din cugetările și părerile tale reiese clar că îți dorești să-ți vezi mântuirea ca-n palmă. Însă această vedere clară îl poate duce pe om la mândrie sau la trândăvie, iar oamenilor nu li se dă ceea ce nu le este de folos și nici ceea ce este înainte de vreme, cum ar fi vederea de dinainte a momentului morții. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 62*)

Aveți dorința de a vă apropia de Dumnezeu și de a dobândi mântuirea. În aceasta constă toată datoria fiecărui creștin; însă ea se săvârșește prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, care se cuprind toate în dragostea de Dumnezeu și de aproapele și se extind până la iubirea vrăjmașilor. Citiți Evanghelia și acolo veți afla calea, adevărul și viața. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 256*)

Îmi scrii că vrei să te mântuiești, dar firea ta mândră te împiedică mult, iar Sfinții Părinți scriu că mândria pierde cu totul mântuirea; pentru aceasta ni s-au scris și cărțile, ca să lepădăm mândria și să dobândim smerenia; și ele ne învață cum putem face acestea. Citind în cărți, să iei mai mult aminte la cum să alungi mândria și să dobândești smerenia. Iar Dumnezeu îți va da prilejul, de exemplu: vei fi muștrată, jignită sau îți se vor pricinui necazuri. Și cum ar putea ceilalți să facă acestea dacă Dumnezeu nu le-ar îngădui? Așadar, ei sunt uneltele prin care lucrează Dumnezeu la mântuirea ta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 132-133*)

Câtă sudoare trebuie să curgă, câte osteneli trebuie să săvârșim și câte lipsuri, boli, dureri și suspine trebuie să îndurăm pentru a dobândi veșnica odihnă în ceruri! Iar noi credem că, dormind pe-o ureche, adică din pat moale și după o viață luxoasă, vom și intra în Împărăția Cerească! (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 7)

Trebuie să te străduiești să fii blândă și smerită și atunci jugul lui Hristos va fi bun și sarcina ușoară. Ai grijă de bolnavi, ca de Însuși Hristos, și vei dobândi pentru aceasta mântuirea, iar pe pământ vei fi izbăvită de patimile cele grele. Nu o părăsi pe cea bolnavă, căci altfel Domnul va trimite altă persoană, mai bună, iar tu vei pierde răsplata ce-ți este pregătită. Vrajmașul de aceea și năvălește mai tare, pentru că ascultarea ta nu îi este deloc pe plac și poate că el, vicleanul, a băgat de seamă că se apropie sfârșitul celei bolnave și vrea să pierzi răsplata. Dacă cineva face pentru răsplată ceea ce face, atunci la ce bun îi va mai fi răsplata? Dar, cine face cu toată inima pentru Hristos și nu pentru răsplată, acela va primi de la El de o sută de ori mai mult și va moșteni viața veșnică. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 281)

Fii cu luare aminte față de mântuirea ta, cât este ziuă, adică trebuie să te silești din toate puterile spre toată fapta cea bună, îți repet: trebuie să te silești, căci silitorii pun mâna pe Împărăția Cerurilor. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 282)

Îmi scrii: „Am auzit de la cineva că se mântuiesc numai cei care sunt aleși de Dumnezeu”. Este adevărat. Dar de ce sunt unii aleși de Dumnezeu la mântuire? Pentru că Dumnezeu, Atotștiutorul din veac, a știut și știe cum va trăi fiecare om, de aceea a și rânduit din veac ca cei ce își petrec viața în smerenie și pocăință să ajungă în slavă, iar ceilalți, care trândăvesc și căroră nu le pasă de mântuirea lor sufletească, să ajungă în chinul veșnic. Pe lângă aceasta, vedem din istorie că și judecățile Sale Domnul le schimbă în funcție de împrejurări. De exemplu, Domnul a hotărât oarecând să-i piardă pe niniviteni. Dar, pentru că ninivitenii datorită propovăduirii lui Iona s-au pocăit, El și-a schimbat hotărârea în pofida faptului că proorocul Lui deja le vestise ninivitenilor voia lui Dumnezeu: *Patruzeci de zile mai sunt, și Ninive va fi distrusă!* (Iona 3, 4). (*Cuviosul Iosif*, p. 104)

Maică Evgrafa! Îmi scrii că te îngrijești de cele trupești, iar de sufletul tău nu – și doar sufletul este mai scump decât lumea întreagă. Ce va zice Dreptul Judecător, uitându-Se la tine? „Luați-o pe monahia cea leneșă și vicleană, legați-o de mâini și de picioare și aruncați-o în întunericul cel mai dinafară”; acolo vor fi plânsul și scrâșnirea dinților și te vei chinui veșnic în același loc cu diavoli. Smerește-te mai mult – când nu izbândești în lucrarea mântuirii, socotește-te mai rea decât toți oamenii din lume, iartă-i întotdeauna pe toți pentru toate și aleargă întotdeauna cu pocăință la Domnul după ajutor. (*Cuviosul Iosif*, p. 57)

La durerea voastră cu privire la greutatea mântuirii în lume, la gândul că este greu să vă mântuiți cu toate îndeletnicirile lumești și în viața de familie voi răspunde cu cuvintele Mântuitorului nostru: *La oameni aceasta e cu neputință, la Dumnezeu însă toate sunt cu putință* (Matei 19, 26), numai să nu slăbească voința de îndreptare și pocăința nefățarnică să îmbânzească judecata lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev*, p. 223)

Întrebare: „Cum de nu se mândresc dreptii cu dreptatea lor, știind că viețuiesc bine, după poruncile lui Dumnezeu?”

Răspuns: „Ei nu știu ce sfârșit îi așteaptă”. „De aceea – a adăugat starețul – mântuirea noastră trebuie să se lucreze cu frică și nădejde. Nimeni în niciun caz nu trebuie să cadă în deznădejde, dar nu trebuie nici să nădăjduiască peste măsură”. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, Partea I, pp. 98-99)

Eu nu cred că vă puneți mântuirea în împlinirea pravilei, dar vă previn față de acest lucru. Și nu numai să nu nădăjduiți în pravilă și în fapte, dar nici chiar în darurile cele duhovnicești – mulți s-au înșelat și în acest chip, ci în mila lui Dumnezeu trebuie să vă puneți nădejdea mântuirii. Trebuie și să lucrați, dar cu mare înțelepciune și smerită cugetare. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 1, p. 227)

Îmi scrii că nu ai deloc mulțumire în locul, în care trăiești. Lucrul acesta are multe pricini, nu numai una. Sfântul Apostol Pavel scrie: *Căci umblăm prin credință, nu prin vedere* (2 Cor. 5, 7). Iar tu vrei să-ți vezi mântuirea ta atât de clar, ca în palmă, deși, după mărturia părinților duhovnicești, mântuirea creștinului toată viața lui se află între frică și nădejde. Însă tu vrei să știi și să vezi clar dintr-odată totul, deși nici

măcar cunoștințele tale omenești cu privire la gramatică și celelalte nu ai putut și nu poți să le predai dintr-odată fetei tale; pentru aceasta este nevoie de mult timp, mai ales dacă omul își dorește să dobândească din ce în ce mai multe cunoștințe. Trebuie să treacă mulți ani și este nevoie de multă strădanie și osteneală și, pe lângă acestea, și de multă cheltuială. Și, la fel ca Apostolul Toma, vrei să ai dovezi palpabile. Domnul i-a arătat îngăduință Sfântului Apostol Toma, dar l-a muștrat, zicându-i: *Fericți cei ce n-au văzut și au crezut!* (Ioan 20, 29). (*Cuviosul Ambrozio, 23, Partea I, p. 42*)

Domnul pe toți îi cheamă, pe toți îi iubește, pentru toți Și-a vărsat Preasfântul Lui Sânge, ca să-l mântuiască pe om, nu să-l piardă. Și iată ce vedem: Sfânta Biserică îi preamărește pe desfrânații, tâlharii, vameșii și prădătorii care s-au mântuit, și noi împreună cu Sfânta Biserică ne rugăm: „Doamne, numără-mă pe mine cu vameșul, cu tâlharul și cu desfrânata”. Iată cine se mântuiește! Iar tu îndrugi verzi și uscate și mă tot bați la cap cum că nu te mântuiești. Dar, chiar de ai fi mai rea decât mine, nici atunci nu trebuie să-ți pierzi nădejdea că Domnul te va mântui. (*Cuviosul Anatoлие, 7, pp. 278-279*)

Nicăieri nu se spune că mântuirea noastră depinde de loc, dimpotrivă, în Sfânta Evanghelie citim destul de clar: *De vrei să intri în viață, păzește poruncile* (Matei 19, 17), oriunde ne-ar fi dat să trăim, după cum se spune în psalmi: *În tot locul stăpânirii Lui, binecuvântează, suflete al meu, pe Domnul* (Psalm 102, 22). Mântuirea o poate dobândi creștinul în orice loc, și trăind în lume. Dar în Evanghelie, în alt loc citim și următoarele: *Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor și vei avea comoară în cer; după aceea, vino și urmează-Mi* (Matei 19, 21). Sfântul Isaac Sirul, pe temeiul acestor cuvinte, scrie: „Putem dobândi puțină milă a lui Dumnezeu, dar și marea milă a lui Dumnezeu, fiind desăvârșiți, iar aceasta o dobândesc cei care își închină cu desăvârșire viața lui Dumnezeu, părăsind lumea”. Totodată să pătrunzi în cuvintele Domnului: *De vrei să intri în viață; dacă voiești să fii desăvârșit* (Matei 19, 17; 21), și vei vedea că nicăieri Domnul nu voiește să-l silească pe om, ci peste tot respectă libera și buna noastră voință și din propria lor voință oamenii sunt fie buni, fie răi. De aceea, vom învinui degeaba, crezând că cei ce trăiesc împreună cu noi și cei din jur ne împiedică să ne mântuim

sau să ne desăvârșim duhovnicește. Samuel a trăit și a crescut la preotul Eli, pe lângă fiii desfrânați ai acestuia și s-a păzit pe sine și a devenit mare prooroc.

Iar pe Iuda nici cei trei ani petrecuți în fața Mântuitorului nu l-au făcut mai bun, deși a văzut atâtea minuni și a auzit tot timpul propovăduirea evangheliei, ci a devenit mai rău și L-a vândut pe Învățătorul său și pe izbăvitorul lumii pe treizeci de arginți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 45*)

Intrarea în rai, în fericirea veșnică, se deschide nu prin ostenele și faptele noastre bune, ci prin meritele și Jertfa răscumpărătoare a Mântuitorului Hristos, Dumnezeuul nostru. Mai întâi de toate, lucrul acesta se săvârșește prin Taina Botezului, prin care se spală cel dintâi păcat, al lui Adam, și omul devine apt pentru primirea dumnezeiescului har al Domnului Iisus Hristos, prin care vom și intra în viața veșnică, iar faptele noastre bune, adică săvârșirea poruncilor evanghelice, sunt necesare doar ca dovadă a iubirii noastre pentru Domnul, căci se spune în Evanghelie: *Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește* (Ioan 14, 21). Fără iubirea pentru Domnul fericirea este cu neputință de atins și nu putem intra în rai, căci negreșit vom fi întrebați: „L-ai iubit pe Domnul?” „L-am iubit!” „Și prin ce dovedești aceasta?” „După puterea mea, atât cât am putut, am împlinit poruncile lui Dumnezeu, care sunt dovada iubirii”. „Mergi, atunci, în rai”. Dar, dacă intrarea în rai nu s-ar deschide prin meritele Mântuitorului, atunci ar putea intra în el și păgânii, și mahomedanii, și evreii, și ceilalți. De aceea trebuie să ne punem nădejdea nu în faptele noastre, ci în mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 146, din 28.02.1910*)

Întrebare: „Mi-a venit în gând: pentru ce să mă mântuiesc? Și așa nu ne vom mântui toți, oricum am trăi. Și acum nu mai există oameni care să se mântuiască, precum se arată în vedenia călugărului athonit”.

Răspuns: „Aceasta a fost spre a arăta că acum nu mai există deloc oameni desăvârșiți, dar oameni care se mântuiesc există. Nu oricare poate fi general, ci unul este general, altul colonel, altul maior, altul ofițer, altul soldat, iar omul simplu este la fel ca noi”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 77*)

Îmi spuneți: pretutindeni este mântuire, și în lume cu femeile te poți mântui. Este foarte adevărat, însă acolo este nevoie de mai multă osteneală pentru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu: soția, copiii, grija pentru dobândirea bogăției – toate acestea sunt o mare piedică în lucrarea cea bineplăcută lui Dumnezeu. Tuturor le este poruncit să păzească poruncile lui Dumnezeu, nu numai monahilor, doar că monahilor li se cere mai mult: păzirea în feciorie și sărăcia, care ajută la păzirea celorlalte porunci. Noi nu ne îngrijim de mâncare și de haine, și prin pronia lui Dumnezeu nu ducem lipsă de ele. În viața lumească, însă, este mai ușor să fii atras spre încălcarea poruncilor; având în inimă zălogul patimilor, nu numai că nu te îngrijești de dezrădăcinarea lor, dar nici nu socotești că este necesar acest lucru și, în orice caz, de vină este lucrarea patimilor.

Și, cât îl atrage slava lumească pe om de la Dumnezeu și de la sfintele Lui porunci, se știe din cuvintele Domnului: *Căci au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu* (Ioan 12, 43). Vedeți că și credința însăși sărăcește din pricina slavei omenești; cum, așadar, poate fi împlinită dragostea de Dumnezeu și de aproapele? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, pp. 100-102*)

Despre tine însăși scrii că îți dorești neîncetat să ajungi la creștinismul lăuntric. Să-ți menții această dorință, pomenind totdeauna cuvântul evanghelic: *Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21) și iarăși: *Curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a blidului, ca să fie curată și cea din afară* (Matei 23, 26). Iar cele dinăuntru ale noastre se curățesc prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, prin răbdare, smerenie și pocăință sinceră, ceea ce trebuie să facem zi de zi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 70*)

Noi, toți creștinii, cât suntem în viață, trebuie să fim cu băgare de seamă și să ne îngrijim de mântuirea noastră. *De aceea, cel căruia i se pare că stă neclintit, după cuvântul Apostolului, să ia seama să nu cadă* (1 Cor. 10, 12), având totdeauna în față exemplul cutremurător al lui Iuda, care a pierit. Iar cei neputincioși dintre noi, care cad, să se ridice cu nădejdea îndreptării, văzând exemplul mângâietor al tâlharului celui înțelept, care a moștenit raiul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 5*)

Fiecare dintre noi trebuie să se îngrijească mai mult de sine însuși, de sufletul său și de propriul său folos sufletească, pentru că, după

cuvântul Apostolului, fiecare dintre noi pentru sine va da răspuns înaintea lui Dumnezeu. Încurcăturile noastre tocmai de aceea se și produc, pentru că suntem înclinați mai mult spre a-i învăța pe alții și ne străduim nu numai să-i convingem, dar să-i și facem să-și schimbe părerile și să le dovedim prin diferite argumente. Lucrarea mântuirii, însă, se săvârșește foarte simplu, precum spune Apostolul: *Căutați pacea cu toți și sfințenia, fără de care nimeni nu va vedea pe Domnul* (Evr. 12, 14). Și iarăși: *Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos* (Gal. 6, 2). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 85*)

Să lăsăm totul în judecata lui Dumnezeu și să dăm uitării, îngrijindu-ne numai de mântuirea noastră; procedând astfel, putem dobândi și pacea sufletească, renunțând la pretențiile pe care le avem de la ceilalți. Dacă ei nu fac așa, vor da răspuns pentru faptele lor. Iar noi să ne îngrijim de noi înșine – și este de ajuns. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 74*)

Noi suntem neputincioși. Și nimic nu putem face cu puterile noastre. Oricât de măreață ar fi fapta noastră, este exterioară, pământească. Toate din voia lui Dumnezeu și după judecățile Lui neștiute se transformă în nimic. Toate sunt vremelnice și trebuie să le prețuim într-atât cât slujesc la mântuirea sufletului nostru. Numai acest lucru trebuie să-l ținem bine minte și numai de el, de mântuirea sufletului nostru, să ne îngrijim, iar toate celelalte să le lăsăm în voia lui Dumnezeu. Trebuie să ne smerim. (*Cuviosul Nicon, 8, p. 333*)

Dacă sfinții, care ajunseseră la despățimire, erau nevoiți să vegheze asupra lor ca să nu cadă din starea lor plină de har, cu atât mai mult noi, păcătoșii, trebuie să avem zi de zi atenție și grijă față de veșnica noastră mântuire. Faptul că suntem încă vii, înseamnă că Domnul rabdă păcatele noastre și așteaptă îndreptarea noastră, iar dacă cineva se ostenește după lege pentru mântuire, pe acela îl ia Domnul în momentul în care devine vrednic de mila Lui. Iar pe cei leneși și nepăsători îi ia moartea după ce aceștia încetează să mai dea vreo nădejde pentru mântuirea lor. Nouă ni s-a dat libertatea să alegem bucuria sau suferința veșnică; să încercăm, așadar, să o alegem pe cea dintâi. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 268-269*)

Te rog să iei aminte la mântuirea ta și să nu dai crezare ochilor tăi care văd de departe patimile altora și nu pe ale tale. (*Cuviosul Lev, p. 185*)

Clevetirile

Pentru ce ești curioasă și cercetezi nenorocirea și neorânduiala ta, întrebând ce, cine, unde a vorbit despre tine și, după ce auzi, te superi și te tulburi peste măsură? Cu privire la neputințele tale nu ești curioasă. Vezi până unde ne-a dus curiozitatea cea pierzătoare de suflet. Dacă te-ai purta așa cum te-am sfătuit eu să te porți în toate necazurile și nedumeririle tale față de maica Anfia, pentru aceste zvonuri pline de deșertăciune nu ai suferi atât și pe diavolul care te amăgește nu l-ai mângâia atât de mult și nu ți-ai bate capul cu atâtea păreri, pentru că avva Dorotei scrie în cartea sa: „cine a căzut – cel care a mers după mintea sa”. (*Cuviosul Lev*, p. 165)

Pentru faptul că au răspândit în Moscova zvonuri despre dumneavoastră să nu vă tulburați, ci mai mult să vă bucurați, căci prin aceasta Îl urmați pe Însuși Fiul lui Dumnezeu, pe Care, de asemenea, L-au clevetit și L-au învinuit – Dumnezeu știe de ce. Și să mai țineți minte cuvintele Domnului: *Vai vouă când toți oamenii vă vor vorbi de bine* (Luca 6, 26). Așadar, vedeți că Domnul le făgăduiește durere celor pe care toți oamenii îi vor vorbi de bine. Și, dacă cineva spune despre noi ceva rău, aceasta este mila lui Dumnezeu. *Fericiți veți fi voi când vă vor ocări și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, minșind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 11-12). (*Cuviosul Iosif*, p. 73)

Pe toți îi afectează la fel necazurile pe care le întâmpină în mănăstire?

Nu la fel, ci foarte diferit. Dacă cineva dintre cei ce intră în mănăstire merge direct pe calea smereniei, în frica lui Dumnezeu, păzindu-și după conștiință ochii, auzul și limba, iar în greșeli muștrându-se pe sine, acela va vedea puțin din întâmplările neplăcute, iar cuvântul „clevetire” nici nu va exista pentru el. Dacă Domnul, pentru mântuirea noastră, a răbdat scuipări, ocări și tot felul de umiliri, atunci cine dintre cei ce voiesc să se mântuiască nu trebuie să știe (și aceasta numai dacă are tendința corectă către mântuire) că și el trebuie să rabde la fel, măcar puțin, pentru păcatele și pentru mântuirea sa. Principala idee la tunderea în monahism este exprimată astfel: muștrat vei fi și umilit și prigunit și tot felul de necazuri vei îndura. Pentru cine știe și înțelege acestea, cuvântul „clevetire” nu poate avea putere.

Dacă cineva întreabă: dar pentru cine există și au putere cleветirile? Se înțelege că pentru cei neputincioși, chiar dacă au bună intenție, dar la care iubirea de sine este încă în putere, deși este ascunsă sub anumite pretexte binecuvântate; și pentru cei care văd lucrurile cu ochi omenesc, nefiind încă slobozi de dorința de a primi atenție, mângâiere și o oarecare cinstire, iar uneori și întâietate, mai ales când li se oferă prilejul prin anumite binefaceri făcute de ei. Sfântul Apostol Pavel ambele situații expuse le-a exprimat clar printr-o mustrare: *După ce ați început în Duh, sfârșiți acum în trup?* (Gal. 3, 3).

Ce să facă în acest caz cei neputincioși? Foarte simplu: să-și înțeleagă neputința lor, să se mustre pe sine și să se smerască, iar în situațiile neplăcute să se învinuiască mai mult pe ei înșiși, nu pe ceilalți și, mai întâi de toate, să privească lucrurile cât mai simplu, că toți suntem oameni și fiecare vede lucrurile în felul lui, le înțelege în felul lui și le judecă și le explică în felul lui. În această privință ne va judeca numai Fiul lui Dumnezeu, căci numai Lui I-a dat această putere Dumnezeu Tatăl. Dacă, însă, vom renunța la simplitate și ne vom gândi și ne vom întreba: ce și cum, de ce și pentru ce, cine și cum sunt ei, atunci nimic nu va mai fi simplu, ci va fi complicat și, mai ales, fără sens. Vor apărea neînțelegeri și nedumeriri și nu va merge bine deloc. Iar necazuri tot vor fi! Vor fi necazuri de neîndurat! Nu țin minte unde anume scrie că slava deșartă, dacă o atingi cu degetul, țipă. Deși nu este întotdeauna așa, totuși în mare parte este, numai că sub aspecte diferite. Iubirea noastră de sine este rădăcina tuturor relelor. Ea este începutul tuturor patimilor, pricina tuturor nenorocirilor și chinurilor noastre, care au loc uneori în prezent, iar alteori sunt urmarea greșelilor de dinainte. Totuși, nu numai iubirea de sine este pricina necazurilor, ci adesea și buna intenție de a trăi cucernic, precum spune Apostolul: *Toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prizonieri* (2 Tim. 3, 12). Și în alt loc se spune: *Multe sunt necazurile dreptilor, doar că se adaugă cuvântul de îmbărbătare: Și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul* (Psalm 33, 18). Fericit este cel ce face parte dintre unii ca aceștia și rabdă necazuri pentru dreptate și pentru viața lui cucernică. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 142-143*)

Cu adevărat nu trebuie să credem în orice zvon, cu atât mai puțin în cele care ne tulbură. În acest caz trebuie să ne îmbărbătăm duhul cu nădejdea tare în Domnul Dumnezeu, fără voia Căruia niciun fir de păr

din capul nostru nu se pierde; și, în fiecare zi, de suntem tulburați de vreo fantezie, să rostim înaintea lui Dumnezeu psalmul 26 al lui David până la sfârșit: *Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme?* (Psalm 26, 1). (Cuviosul Antonie, 22, p. 118)

Nu este cuviincios și nu este de folos să ne informăm despre fiecare om și să aflăm cum a trăit și cum a murit. Pentru ce să măturați gunoiul altuia și să vă murdăriți ochii sufletului și ai inimii? Domnul în Evanghelie spune: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Matei 5, 8). Iar cine își murdărește ochii inimii cu gunoiul altuia, chiar dacă sub pretextul milei, din această pricină nu-L poate vedea pe Dumnezeu: și pe unul ca acesta cine îl va îmbărbăta? Nu este el mai degrabă de plâns? (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 24)

Discuțiile

Noi (îndeosebi monahii) trebuie să ne îngrijim mai mult de punerea în practică a învățăturilor, iar de discuții să ne depărtăm, pomenind cuvântul Apostolului, care spune că ele duc la destrămarea sufletelor. Sfântul Isaac Sirul ne învață că noi, monahii, nu trebuie să discutăm probleme dogmatice. (Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 677)

Nu trebuie să stăm la discuții, deoarece prin ele se ajunge uneori la mari neplăceri. Se spune că mare înaintea lui Dumnezeu este cel care cedează cu smerenie în fața aproapelui și pe cei smeriți Domnul îi înalță, iar pe cei mândri și iubitori de discuții îi smerește. Pentru lipsurile noastre trebuie să ne muștrăm numai pe noi înșine, nu pe aproapele. (Cuviosul Iosif, 11, p. 279)

Dacă Sfinții Apostoli Pavel și Varnava au stat la discuții și s-au contrazis între ei astfel încât s-au despărțit unul de altul, după cum scrie în Faptele Apostolilor, nu este nimic de mirare dacă vezi sau auzi ceva asemănător în locul în care te afli. Vremurile noastre sunt vremuri de lupte și fapte mari, *căci trebuie să fie între voi și eresuri*, precum spune Apostolul, *ca să se învedereze între voi cei încercați* (1 Cor. 11, 19). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 31)

Iubirea de arginți

Nu-mi plac deloc socotelile mărunte pe care le faceți la bani; cu atâta grijă faceți socotelile, încât nici măcar o grivă să nu treacă mai mult de la una la alta; cum, așadar, vă veți ocupa de mântuirea sufletească și vă veți îngriji de dezrădăcinarea patimilor, când principala patimă și rădăcina tuturor relelor – iubirea de arginți – domnește în voi? Socotind așa încât nimic din ce este al tău să nu ajungă la sora ta, pierzi vremea pe care ai fi putut-o folosi la cele mai necesare lucruri: la musturarea de sine, la smerenie și la zdrobirea inimii pentru păcatele tale. Tot ceea ce nu este propriu sufletului nostru va rămâne aici, iar cu noi vor merge dincolo fie virtuțile, fie patimile, de nimicirea cărora nu ne-am îngrijit aici și nu le-am curățit prin cuvenita pocăință. Așadar, eu nu pot hotărî câți bani să puneți la construcție; dacă sunteți ucenice adevărate ale Mântuitorului Hristos, Domnul nostru, atunci câștigați și vă îmbogățiți în dragoste; iar cel dintâi vrăjmaș al ei este iubirea de arginți. Dacă vreți să mă ascultați, să știți că mie mi-ar plăcea mai mult ca fiecare dintre voi să se străduiască să cheltuiască o mare parte din bani înaintea celeilalte și în toate trebuie să procedați așa ca să nimiciți reaua iubire de arginți, care este pricina multor rele, cum ar fi: grija peste măsură pentru socoteli, cugetul adâncit în ele, mânia, pomenirea răului, împușinarea dragostei și a nădejzii în Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 50-51*)

Maică Magdalena! Am uitat să-ți mai scriu despre bani. Nu banii sunt vinovați, ci atracția față de ei. Puțini au fost, oare, împărații și regii care au trăit în bogăție? Dar, pentru că nu au avut atracție față de ea, au ajuns în rândul sfinților și despre aceasta dau mărturie moaștele lor neputrezite. Poți trăi și în cruntă sărăcie și, în același timp, să ai atracție față de bogăție și să-ți fie inima lipită de ea și numai din această pricină sufletul poate pieri dacă omul nu se căiește în viața lui pentru acest păcat. Și se poate și invers, să ai bani și să nu ai atracție față de ei, adică fie că îi ai, fie că nu-i ai, să-ți fie indiferent și atunci banii nu-ți vor fi o piedică pentru mântuire. Și trebuie să dai milostenie celor nevoiași, după putere și posibilitate. Cuviosul Varsanufie cel Mare spune: „Dacă cineva nu dă celui nevoiaș un lucru, care îi este lui trebuincios, nu greșește”. (*Cuviosul Iosif, p. 107*)

Când ne stăpânește iubirea de arginți, socotim fiecare copeică, să nu fie cheltuită în plus, iar când suntem stăpâniți de iubirea de sine și de mândrie, nu vrem nicidecum să fim datori unul altuia, apărându-ne propriul interes; oare, mai poate exista aici prietenie? Patima, tot patima, nu e una, e cealaltă și amândouă sunt slabe mijlocitoare în prietenie. Starețul Vasile numește cuvintele „al tău” și „al meu” în viața de obște tutela vicelanului, căci ele nu aduc roadele cele bune ale păcii și dragostei. Dacă ceea ce era al tău sau al ei s-a dus, pentru ce să mai faci socoteli? Nu numai cinci sau zece, dar chiar și o sută de ruble dacă s-ar duce, nu te sfătuiesc să ții socoteala; și să nu te gândești că vei da cu împrumut sau că nu vrei să iei cu împrumut, căci toate acestea năruiesc dragostea. Dragostea este mai scumpă decât toate comorile din lume. Vă sfătuiesc și vă rog pe amândouă să nu mai faceți socoteli și să nu vă mai tulburați când se cheltuiește câte ceva; oare este al vostru? Și ce ați făcut ca să-l meritați? Toate sunt din darul lui Dumnezeu și noi suntem ai lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 371-372*)

Îmi scrii: „Eu nu iubesc banii, pentru că niciodată nu îi țin prea mult; de aceea și rămân întotdeauna fără bani, iar după aceea împrumut”. Dar aceasta este o nerozie și nu trebuie să te îndreptățești față de ea, ci mai bine muștră-te pe tine însăși și străduiește-te să te îndrepți. Dacă omul s-ar putea hrăni și îmbrăca cu aer, ar fi drept să nesocotească banii, care, după cât se pare, uneori îl supără. Dar, pentru că în vreme de frig și foame nu poate nesocoti haina și mâncarea necesară, se înțelege că nu poate nesocoti acele mijloace prin care se procură haina și mâncarea. Sfinții Părinți spun că „extremele sunt de la diavol”. Este nechibzuit să fii atașat de bani și tot așa este și să-i nesocotești; și un lucru și celălalt este rău și duc nu numai la tulburare, ci chiar și la vătămarea sufletului, prin felurile încurcături provocate de aprecierea lor greșită. Banii în sinea lor sau, mai bine zis, după rolul lor, hotărât de Dumnezeu, sunt un lucru foarte folositor. Ei înlocuiesc lipsa de simplitate și dragoste dintre oameni. Vătămarea nu este provocată de bani, ci de zgârcenia sau lăcomia nesăbuită de bani sau de reaua lor întrebuințare – și, să zicem, și de aprecierea lor greșită. Întrebuințează banii corect și vei fi liniștită. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 100*)

Maica N. întreabă dacă poate ține la ea banii surorilor, spre

păstrare. Dacă s-ar fi păstrat vechea rânduială strictă a vieții de obște, când viețuitorilor li se dădeau toate cele de trebuință, acest lucru ar fi fost nepotrivit și ar fi putut fi socotit netrebuincios, dar acum, ținând cont de neputința generală, atât a ocârmuitorilor, cât și a supușilor, este cu desăvârșire imposibil să interzicem acest lucru. Pentru cei din urmă este nevoie neapărat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 110*)

Avariția vine din necredință și din iubirea de sine. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 200*)

Certurile

În împreună-viețuirea și nevoința voastră pe calea mântuirii, trebuie să aveți zălogul păcii și al dragostei; și eu nădăjduiesc că îl aveți, însă vrăjmașul, pizmuindu-l, încearcă să stârnească vrajbă între voi prin lucruri neînsemnate: „Nu mi-a vorbit frumos! Nu s-a uitat frumos la mine! Nu mi-a dat atenție!” Și, prin astfel de lucruri, vă tulbură starea sufletească, dar voi, coborându-vă cu mustrea de sine în adâncul smereniei, nimiciti această vrajbă, fiecare socotindu-se pe sine vinovată atunci când se supără, și alergați una înaintea alteia la împăcare, nimicind astfel cursele vrăjmașului. Aveți multe cărți duhovnicești; citiți-le și aflați ce trebuie să faceți. Feriți-vă să gândiți că trăiți mai bine decât ceilalți și socotiți-vă mai prejos decât toți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 227-228*)

După furtuna care a avut loc în chilia voastră, a venit liniștea. Slavă lui Dumnezeu, Care nu i-a îngăduit până în sfârșit vrăjmașului să-și bată joc de voi. Pricina a tot ce s-a întâmplat a fost iubirea voastră de sine, care tulbură marea patimilor din lăuntrul vostru. Of! Este nevoie, este foarte mare nevoie de smerenie și dragoste! Cât de rău îmi pare pentru voi, că aproape în fiecare zi aveți parte de zdruncinături, când dinafară, când dinăuntru. Am băgat de seamă deja că pricina acestora este iubirea voastră de sine, datorită căreia vrăjmașul se înarmează și năvălește cu atâta putere asupra voastră. Păziți, vă repet, păziți pacea chilie, căci ea vă trebuie pentru a îndura cu ușurință atacurile venite dinafară. Nu trebuie să ne mirăm și să ne întrebăm de unde vin ele, aceasta o știe numai Dumnezeu și El singur le îngăduie. Însă întâmplările acestea, desigur, nu sunt fără folos pentru voi: cum v-ați deprinde cu răbdarea dacă

nu v-ar tulbura nimeni, ci toată lumea v-ar alinta? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 78-79*)

Îmi scrieți despre două monahii care au tulburat pacea mănăstirii voastre (și despre care îmi amintesc bine) și îmi spuneți că acum s-au cer-tat între ele și chiar s-au despărțit, iar prin aceasta mănăstirea a devenit mai liniștită. Pe de o parte este bine. Și faptul că locuiesc în chilii diferite este un lucru bun. Le este mai de folos să trăiască așa. Cel puțin, acum nu mai vorbesc în deșert și nu-i mai vorbesc de rău pe oameni și nu-i mai tulbură. Dar, pe de altă parte, trebuie și să ne fie milă de ele, căci acum trăiesc în mare dușmănie și aceasta este pierzarea sufletelor. După cât se pare, v-am scris deja să vă rugați pentru ele. Vă repet și acum, rugați-vă în continuare pentru ele: „Rânduiește, Doamne, pentru fiicele mele duhovnicești (numele) ceea ce le este de folos și spre mântuire după voia Ta cea sfântă!” (*Cuviosul Iosif, p. 67*)

Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui (Matei 5, 7). Cum poți nădăjdui să fii miluit când tu însuși nu faci acest lucru și, în schimb, servești cu ghionturi? Câte nenorociri nu s-au întâmplat de la un singur ghiont: 1) ai supărat un om și scris este: *Oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă* (Matei 5, 22); 2) te-au târât la poliție; 3) îți cumperi cinstea cu bani și e rușinos, frate, și păcat să procedezi așa. Mult mai bine este să te împaci și să-i spui „sunt vinovat” celui pe care l-ai supărat, decât să mergeți la proces, căci s-a spus: *Soarele să nu apună peste mânia voastră* (Ef. 4, 26). Așadar, împacă-te mai degrabă cu cel pe care l-ai supărat. Mult mai bine va fi și el însuși își va retrage plângerea și va fi mai puțină cheltuială și mai multă cinste și ușurare pentru suflet. (*Cuviosul Lev, p. 158*)

Și pentru ce să te cerți, mai ales cu mine? Eu, din partea mea, sunt gata să cedez întru totul înaintea ta și să nu te împiedic prin nimic să faci binele pe care ți-l dorești. Sunt gata să nu-ți spun niciun cuvânt de mustrare, să nu te tulbur prin nicio pretenție de-a mea, să îndur din partea ta orice dispreț, reproș și ocară, pe care ai vrea să mi le aduci, după cum merit; sunt gata și să-ți spun un cuvânt bun atunci când ai nevoie de el pentru sufletul tău, să-ți pomenesc numele înaintea lui Dumnezeu și să te compătimesc din inimă în toate împrejurările vieții tale, sunt gata să fiu în pace cu tine tot timpul și am în sufletul meu tocmai această

dispoziție. Dar, deși îmi doresc din tot sufletul, nu pot nicidecum să te fac să te împaci cu mine, să-ți schimbi firea și să o aduci în bună stare. Pentru aceasta este nevoie de Dumnezeu și de tine însăși. De voința ta depinde cum vei fi față de Dumnezeu și de aproapele, bună sau rea, simplă sau vicleană, smerită sau mândră, curată sau neînfrănată și nerușinată. Ai vrut să ții față de mine mânie neîmpăcată și să nesocotești postul de dinaintea împărtășaniei. Iar eu, din partea mea, m-am străduit niciun cuvânt de muștrare să nu-ți spun și, după cât se pare, nu ți-am spus nici unul cu intenția de a te supăra și, precum am fost, așa sunt și acum, binevoitor față de tine. Fii și tu în pace, dacă nu pentru mine, măcar pentru Hristos și pentru sufletul tău. (*Cuviosul Moise, p. 328*)

Între voi se află o pornire a uneia împotriva alteia, așa încât tot timpul vă străduiți să vă feriți una de alta. Care dintre voi are mai multă dreptate sau este mai vinovată, eu nu știu și nu este datoria mea să judec, ci Însuși Domnul Atotștiutorul, Care vede inimile și dă fiecăruia după faptele lui, să judece. Pe mine, însă, mă înspăimântă înfricoșătorul cuvânt al Evangheliei: *De nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre* (Matei 6, 15). Îmi pare rău pentru voi, îmi pare foarte rău. Vă deplâng și mă tem ca nu cumva să pierdeți mila lui Dumnezeu pentru încăpățânarea voastră datorată orgoliului rănit din pricina unor pretenții deșarte. Îmi pare rău și pentru mine, căci sunt neputincios și slăbit și mi-e teamă că mă ostenesc degeaba dacă nu vreți să vă smeriți cu adevărat și să vă împăcați sincer. Pentru aceasta vă rog pe fiecare dintre voi și vă implor întru Domnul cu cea mai mare sinceritate și osârdie. Aveți milă și de voi și de mine, să nu ne căim mai târziu în zadar și fără putință de întoarcere. Căci cine nu se îndură de sine din cauza unor pretenții nesăbuite și egoiste, acela vinovat se face nu numai înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor, ci și înaintea lui însuși, când căința nu-și mai are rostul. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 119*)

Cei care se mânie pe noi, ne învață să ne cercetăm pe noi înșine și să ne întrebăm: „Oare suntem noi creștini? Îi iubim noi pe vrăjmașii noștri?”, și să ne cunoaștem astfel neputința. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 184*)

Îmi scrieți că v-ați certat cu preotul mai tânăr din pricina icoanelor vechi, pe care i le-a dat o soră fără binecuvântarea sfinției voastre. Nu

trebuia să vă certați, ci să-i explicați cu duh pașnic că sora aceea a procedat împotriva rânduicelii mănăstirești – după capul ei și că în mănăstire surorile nu trebuie să facă nimic fără binecuvântarea egumenei. Și după aceea ați putea cu același duh pașnic să-i cereți să vă dea icoanele. Dar, dacă el s-ar îndărătnici, să lăsați totul în seama conștiinței lui și să nu vă luați la ceartă.

Pentru că v-ați certat, va trebui să-i cereți scuze. Căci el, deși nu are dreptate deloc, va socoti că are și vă va învinui pe sfinția voastră. (*Cuviosul Iosif*, p. 76)

Starețul

Degeaba te frământă că nu ai un stareț căruia să-i poți descoperi, după învățătura Sfinților Părinți, gândurile și faptele tale. Caută! Oare minte Dumnezeu atunci când spune: *Căutați și veți afla* (Matei 7, 7)? (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 235)

Este foarte posibil ca și vrăjmașul să împiedice destăinuirea ta, pe care o urăște, la oricine ai face-o, iar dacă ocârmuitorul se destăinuie unui stareț, cu atât mai mult urăște acest lucru, voind ca prin exemplul samavolniciei să-i țină și pe subalterni în robia izolării, în labirintul gândurilor și al dorințelor lor. Și, atât timp cât rana este ascunsă de privirea medicului, nu este ușor de vindecat. Iar vrăjmașul mântuirii noastre numai de aceasta și are nevoie, de lepra sufletului nostru, ca să îndrepte mai sigur corabia vieții noastre nu în portul cel liniștit, ci în vârtoare, ca să se scufunde. Prin această vârtoare putem numi înșelarea de sine și tot ce se întemeiază pe ea – uitarea, neștiința, nepăsarea și disprețuirea aproape-lui. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 305-306)

Chiar de te îndeamnă cugetul să viețuiești mai aproape de starețul tău, tu să repeți într-una: „Eu am venit la mănăstire nu pentru a fi iubita starețului, ci pentru a fi iubita Marelui meu Iisus Hristos. Dacă starețul va contribui la aceasta, îl voi iubi și pe el, dar, dacă mă va împiedica – voi renunța la el”. Fii, așadar, liniștită și înțeleaptă. Cred că, atât timp cât te vei păzi după putere, Domnul va fi cu tine mereu. Și pe mine, păcătosul, care te iubesc, prin aceasta mă vei bucura. De aceea, silește-te după putere întru viața monahală. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 80)

Dacă tu și cele ca tine ați avea măcar un dram de minte, nici prin gând nu v-ar trece să intrați în această cursă. Cum este cu puțință să vă încredințați sufletul și toată viața voastră unui om pe care îl cunoașteți atât de puțin? Și cum se va purta cu voi acest stareț nou apărut? Ce vă va învăța când nici măcar el însuși nu are idei despre calea stărețismului? Cum de nu chibzuiți un lucru atât de important? Păi, încearcă să-i dai birjarului să facă dantelă. Îți va face așa încât nici zece stareți adevărați nu ar mai putea desface! Și toate lucrătoarele de dantelă și-ar pierde capul! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 87*)

Este primejdios să schimbi îndrumătorul la jumătatea drumului. Desigur, dacă vrei să treci la batiușka, este totuna, dar aceasta deoarece învățătura noastră este una singură și Învățătorul nostru a fost unul singur. Dar nu toți sunt așa. Există un proverb: „Câte bordeie, atâtea obiceiuri”. Batiușkăi Ambrozie îi poți scrie mereu fără nicio îndoială. Dar unui necunoscut să te ferești a-i scrie. Mai ales când formarea ta este la jumătate de drum. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 149*)

Dacă îi întrebi pe stareți și din pricina propriilor păreri nu împlinești sfaturile lor, este păcat, dar dacă din neputință nu le împlinești, este scuzabil. Iar, dacă te mustri pe tine însuși pentru neîmplinirea lor, este spre mântuire. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 155*)

Știi că stareții, cât trăiesc, niciodată nu-și părăsesc mănăstirea; oare după moarte credeți că vor renunța la ea? Nu toți vor fi cu ea ca și înainte. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 143*)

Principalul nu constă în a-l avea tot timpul înaintea ochilor pe învățătorul tău! Iuda cel rău credincios a fost aproape nedespărțit de Însuși Adevărul Veșnic, de Iisus Hristos și nu s-a folosit de acest lucru. Prin urmare, nu este de ajuns să te uiți tot timpul în ochii și la gura învățătorului tău. Căci Apostolul Pavel nu l-a văzut înaintea ochilor pe Cel pe Care l-a văzut Iuda, însă aceasta nu l-a împiedicat să devină mai mare între apostoli. Așa și tu, amintindu-ți de Pavel, să nu suferi, ci să te mângâi cu gândul că Iisus, Mirele nostru cel plin de iubire nu s-a dezgustat de noi, ci a căutat spre noi și ne-a chemat la Sine, pe noi care, deși suntem necurați, totuși suntem iubiți de El. Căci El pentru păcătoși a

murit. De aceea nici noi, păcătoșii, să nu deznădăjduim. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 235)

Sufletul nostru este duh. Prin urmare, cine comunică duhovnicește cu altcineva, acela trăiește și lucrează ca un adevărat creștin. Căci viața noastră – îndeosebi cea monahală – nu este viață trupească, ci duhovnicească. Nici Avgar, regele Edessei, nu L-a văzut pe Domnul, dar L-a iubit și a fost iubit de El. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 236)

Cine vine la mine și nu vrea deloc să aștepte și intră înaintea tuturor, nu poate ține minte mult timp ceea ce îi spun eu. Și mai vine și altădată și mă întreabă și iarăși uită. Iar cine vine pentru lămurirea nevoilor sale și îi așteaptă cu răbdare și cu smerenie pe ceilalți și le dă întâietate, fiecare cuvânt auzit de la mine și-l întipărește în inimă și toată viața lui își va aminti ceea ce i-am spus o dată. (*Cuviosul Lev*, p. 12, p. 142)

Staroverii

Pentru cei de rit vechi (staroveri) ne putem ruga numai acasă și numai pentru cei vii, deoarece avem încă nădejde că se vor întoarce. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 312)

Stărețismul

Dacă socotim despre noi înșine că mergem pe calea stărețismului și nu voim să trăim după voia și rațiunea noastră, atunci nu trebuie să ne abatem de la calea și învățătura Sfinților Părinți, care ne poruncesc să ne smerim, să ne supunem, să ne tăiem voia, să nu ne îndreptăm prin scuze omenești și să nu fugim de necazuri, necinste și umilire, ci să ne silim spre toate acestea, chiar dacă inima noastră cea vicleană și nesupusă ar sta împotriva. Trebuie să ținem bine minte că pe pământ nu există desăvârșire și toți oamenii, pe măsura lor, au unele lipsuri îngăduite de pronia lui Dumnezeu spre smerirea lor. Așadar, cel ce se îngrijește de mântuirea sa trebuie să ia aminte numai la folosul său sufletesc, mergând pe calea ascultării și a tăierii voii sale și trebuie să fie recunoscător și plin de dragoste către cel care se îngrijește de el și îl ajută la mântuire prin sfaturile sale, chiar dacă întrebuițează uneori metode

aspre. Dar nicidecum nu trebuie să-și judece propriile fapte sau pe cele ale îndrumătorului său duhovnicesc sau să facă ceva fără știrea lui. În caz contrar, viața noastră ar fi mai dezordonată decât a celor ce trăiesc după voia și rațiunea lor. Necazurile și ostenelele le îndurăm, dar răsplata o pierdem. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 102*)

Te plângi de singurătatea ta și ți-ai dori acum să te bucuri de legătura cu o stareță, ceea ce înainte nu vroiai să înțelegi și să prețuiești deși aveai lângă tine o stareță, cu binecuvântarea răposatului părinte Macarie. Poate că vei spune, spre îndreptățirea ta, că era aspră. Însă eu îți voi pune în față cuvintele Sfântului Ioan Scărarul, care spune: „Cine este inclinat spre mândrie și samavolnicie (sau, cum spun alți Părinți, are grumazul neplecat și voia nesupusă) trebuie să-și aleagă un îndrumător aspru și neîndurător”. De multe ori ți-am spus: „Supune-te, și vei avea folos sufletească”. Însă tu ai rămas neînduplecată și, în cele din urmă, chiar te-ai împotrivit îndrumătoarei tale cu mânie și necaz. Și acum, iată, fără să vrei, îți este dat să guști din roadele amare ale încrederii în sine și ale rațiunii nesupuse. Se împlinește întru noi cuvântul Apostolului: *Dacă i se pare cuiva că cunoaște ceva, încă n-a cunoscut cum trebuie să cunoască* (1 Cor. 8, 2) și cuvântul celor pricepuți: „Voia proprie ne și învață, ne și chinuie; mai întâi ne chinuie, iar apoi ne învață”. Tu înainte nu vroiai să te supui și să te porți cum trebuie față de îndrumătoarea ta binecuvântată și iscusită, iar acum nevoia te-a învățat și a trezit în tine dorința de a merge măcar la o stareță oarecare sau de a avea ca sfătuitoare o soră iscusită. Acum lucrul acesta este foarte complicat. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 66-67*)

Sfântul Ioan Scărarul scrie: „Cine s-a împiedicat de piatra neîncrederii în părinții săi duhovnicești, acela, fără îndoială, a căzut”. Cu atât mai amarnică este această cădere, deoarece nu numai că tu singură ai căzut în neîncrederea cea pierzătoare de suflet, dar ai dus în această orbire și sufletele celor tineri și lipsiți de experiență prin vorbe nepotrivite și povestiri vătămătoare.

Dar în stărețism se spune: „De ai căzut, ridică-te; iarăși ai căzut, iarăși să te ridici”. Pornește și tu spre îndreptarea cea bună și nu te rușina să-ți lămurești greșeala înaintea surorilor, cărora le-ai insuflat reaua neîncredere față de maici. Citește cu atenție „Treapta a patra” din *Scara* și vezi

singură care sunt însușirile adevăraților ascultători și care sunt trăsăturile ascultătorilor infideli, adică a celor, care nu caută folosul sufletesc, ci caută altceva. Silește-te să te smerești și recunoaște-ți vina înaintea lui Dumnezeu și a maicilor și nu te rușina să faci aceasta, știind că sabia nu taie capul ce se pleacă și că, smerindu-se și pocăindu-se, vameșul a întrecut dreptatea fariseului. În pocăință și smerenie nu există greșeli, iar fără ele mântuirea noastră stă sub semnul îndoielii. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 117*)

Luați aminte la puterea pe care o avea atunci stărețismul. Nimeni nu putea, nici chiar patriarhul, să ia de la Ioan Damaschin aceste ascultări. Starețul a luat de la Ioan ambele ascultări numai atunci când i-a poruncit acest lucru Maica Domnului, căci ea, cu siguranță, este mai mare decât orice stareț. Vedeți ce respect aveau cu toții față de voia starețului, că nici măcar cele mai înalte autorități duhovnicești și bisericești nu îndrăzneau să schimbe poruncile și interdicțiile starețului. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 113-114, din 10.05.1909*)

Credeți-mă că spre folosul vostru vă spun ceea ce trebuie să faceți ca ascultare. După credința voastră vă și spun ceea ce vă este trebuincios. Iată, când veniți la mine cu credință, mă mir și eu însumi de ceea ce spun, căci îmi amintesc cele citite și auzite și le spun spre folosul și după credința celor ce întreabă. Dar se întâmplă ca unii să vină pur și simplu din curiozitate sau, în general, fără să aibă ca scop folosul sufletesc, și atunci nu pot spune absolut nimic, ci le spun: „Rugați-vă!”, nimic mai mult. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 44, din 24.03.1908*)

Pentru noi, adică cei ce ne aflăm pe acest post, care ducem această ascultare, este cu neputință să ne odihnim. Astăzi m-am simțit foarte rău și mă gândeam: „Trebuie să mă odihnesc, să mă întind puțin”. „Frate Nichita – zic eu – astăzi nu vom mai deschide pentru partea femeiască, prima dată în trei ani. Eu mă voi întinde în pat, vreo trei ceasuri să nu mă treziți!” M-am întins, dar cugetul îmi spunea: „Poate că a venit vreo roabă a lui Hristos, cu vreun necaz mare sau altă nevoie de-a ei – și eu cum stau așa? Trebuie să deschid”. L-am chemat pe fratele Nichita și i-am spus să deschidă, iar eu m-am sculat și îndată mi-a trecut toată slăbiciunea. Și, într-adevăr, veniseră niște femei pe care trebuia să le primesc; Domnul

mă întărește în asemenea cazuri. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, pp. 108-109, din 01.03.1909)

Până când vei găsi această relație [duhovnicească], călăuzește-te după poruncile evanghelice, sprijinindu-te pe ele și vezi ce se întâmplă în lăuntrul tău. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea a II-a*, p. 67)

Aceasta este prima lucrare [a diavolului] – să sădească în ascultător neîncrederea față de stareț și să-i despartă. Iată ce gânduri are! Aceasta este lucrarea lui! Și față de cine să sădească neîncredere dacă nu față de stareț? Și îl poate înfățișa pe stareț chiar săvârșind desfrâu. De aceea și spune Avva Dorotei: „Să nu crezi nici chiar dacă îl vezi pe starețul tău făcând desfrâu”.

Iar faptul că eu nu îi plac diavolului, aceasta o știu, și nu numai de la voi, ci, mai ales de acolo, din cerdacul femeilor. Căci vine acolo câte o femeie, se apropie chiar de cerdac și pleacă înapoi sub influența unor asemenea gânduri, cum ar fi: că părintele Varsanufie este bolnav, nu are timp, probabil, este norod mult și tot așa, iar apoi se dovedește că femeia respectivă era un suflet curat – dacă se poate numi cineva curat. Și pleacă, ajunge la mănăstire, iar acolo îi vine în gând: „Pentru ce am plecat?” Se gândește și iarăși se gândește și hotărăște să vină în ziua următoare. În ziua următoare se pregătește să vină la mine, dar gândul îi spune: „Unde te duci? Pentru ce? El nu va veni” – și tot așa. Cu toate acestea, hotărăște să vină. Se apropie de cerdac, dar parcă o putere o îndepărtează de el. În cele din urmă, se biruie pe sine și intră în cerdac: intră și vede mulțimea. „Nu ar fi mai bine să plec? Este norod mult și numai babe, să stau eu împreună cu ele?!” Totuși are curajul să rămână. Stă toată pe jar și se gândește: „Nu ar fi mai bine să plec?” În cele din urmă, ies eu și îi spun, nici eu nu știu de ce: „Haideți acum la mine”. Iar ea este uimită: „Batiuşka, sunteți clarvăzător?” Nicidecum. Eu, cu siguranță, nu știam de lupta ei, ci mi-a venit așa, pur și simplu, că trebuie s-o chem – și am chemat-o. Apoi începe spovedania și se descoperă păcatele ei, care sunt întocmai ca șerpilor, care stau în apă pe sub piatră și nu se târăsc afară de acolo, ci pândesc și mușcă pe cine se apropie. Așa și ea, păcatele care îi zăceau în adâncul inimii nu le spovedise niciodată fie de rușine, fie de frică. Mie îmi vine așa încât, fără să vreau, îi spun păcatele pe nume și ea se căiește pentru ele. Și îmi spune: „Am fost la părintele Sava, duhovnicul

mănăstirii și nu i-am spus, pentru că nu am avut curaj și nici sfinției voastre nu v-aș fi spus dacă sfinția voastră înșivă nu mi le-ați fi numit”. Iar eu nicidecum nu le știam, pur și simplu mi s-a descoperit să le spun și le-am spus. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, pp. 22-23, din 06.02.1908)

Acum s-a stins stărețismul. Nicăieri nu mai există stărețism. La noi, la Optina, mai ard doar niște mucuri de lumânări. Vrajmașul nimic nu atacă așa cum atacă stărețismul, fiindcă prin el se nimicesc toate cursele lui. Peste tot s-a străduit să-l stingă și l-a stins! Există monahi care trăiesc duhovnicește, dar despre descoperirea gândurilor și despre stărețism nu știu nimic. De aceea, fără stărețism în multe mănăstiri a rămas numai forma viețuirii monahale, numai aspectul ei exterior. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 31, din 23. 02. 1908)

„Vrajmașul urăște stărețismul, urăște locul descoperirii gândurilor și însuși glasul cu care se rostește aceasta”. „Da, batiuşka – spune [ucenicul] – numai dacă vreau să notez ceea ce să vă spun, îmi devine sufletul mai ușor, am observat acest lucru”. „Da, să mai scrieți și el va fugi”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 31, din 23.02.1908)

Pentru sfat trebuie să mergi numai la cineva anume. Ceea ce spun eu acum este extrem de important și fericiți sunt cei care știu acest lucru. Se întâmplă să vină cineva la Optina și să se sfătuiască cu un duhovnic, apoi cu altul, iar alteori să ajungă la trei-patru duhovnici. Fiecare sfătuiește în felul lui și în cel ce întreabă se produce tulburare, căci nu știe cum să procedeze, al cui sfat să-l urmeze. Trebuie să-l întrebe pe cel la care a venit prima dată și, ceea ce îl sfătuiește acela, să asculte cu atenție, socotind că aceea este voia lui Dumnezeu. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 110, din 14.03.1909)

La gândul care vă îndeamnă să osândiți și să cârțiți față de stareț, să răspundeți așa: „Aceasta nu este treaba mea, pentru aceasta va răspunde starețul, nu eu”. În scrierile Sfinților Părinți se spune că starețul uneori nici el nu știe ce și pentru ce face anumite lucruri. Deseori abia după un an sau doi devine clar motivul pentru care starețul a făcut un anumit lucru. Domnul îi insuflă starețului să facă un anumit lucru și îi expune un anumit motiv, dar nu pe cel principal, care va ieși la iveală de la sine atunci

când lucrul va fi deja făcut. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 116, din 12.06.1909)

Aceasta este invidia vrăjmașului, care dorește să semene vrajba între noi [când ucenicul spune că simte în el o pornire față de batiușka și față de faptele lui], însă Domnul nu-i îngăduie să facă aceasta. Trebuie să luptăm împotriva lui prin rugăciune. Când simți această pornire, trebuie să alergi îndată la Dumnezeu: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătosul, și ajută-mă, pentru rugăciunile starețului meu, batiușka Varsanufie”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 161, din 22.06.1910)

Vrăjmașul simte ură atunci când un frate are față de altul sentimente sincere și dragoste întru Hristos. El se străduiește tot timpul să semene vrajbă și dezbinare, pentru că urăște binele. De aceea vă spun și eu că vrăjmașul nu va răbda aceste legături ale noastre, care sunt sincere, ca între tată și fiu. Căci el nu rareori i-a despărțit chiar și pe sfinți. Însă eu vă spun că, dacă între noi se vor păstra sinceritatea, simplitatea și nerăutatea, el nu va putea face nimic, fiindcă prin sinceritatea noastră, a unuia față de celălalt, se va nimici toată răutatea lui. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 139, din 29.12.1909)

Un ucenic i-a spus părintelui că uneori parcă îi osândește vorbele și povestirile, care, pare-se, nu se potrivesc deloc cu monahismul. Batiușka i-a răspuns, făcând referire la batiușka Lev: „Și lui i-a înfățișat ucenicul aceeași problemă”. „Fiule, deseori nu înțelegem nici ceea ce spun oamenii simpli, adică cu ce scop și intenție; cu atât mai mult nu putem înțelege ceea ce spun stareții”. Așa a răspuns părintele Lev. Așa îți spun și eu ție. În afară de aceasta, în viețile sfinților vedem că și Sfinții Părinți își îngăduiau să spună glume, de exemplu, Cuviosul Pahomie cel Mare, Cuviosul Antonie cel Mare și alții. Desigur, conținutul acestor glume nu îl luau din Biblie sau din operele Sfinților Părinți, ci pur și simplu povesteau câte ceva. Așa povestesc și eu câte ceva, poate că în momentul acesta diavolul a vrut să aducă tristețea asupra ta, iar povestirea mea a alungat tristețea”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 144, din 05.02.1910)

Suferințele

Uneori i se trimit omului suferințe fără ca el să aibă vreo vină, ci ca, după exemplul lui Hristos, să sufere pentru ceilalți. Mântuitorul Însuși a suferit în trecut pentru oameni. Și Apostolii Lui au fost chinuiți pentru Biserică și pentru oameni. Să suferi pentru aproapele înseamnă să ai dragoste desăvârșită. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 105*)

Accasta este soarta tuturor celor ce voiesc să se mântuiască – să sufere. De aceea, dacă suferim, să ne bucurăm, căci așa se clădește mântuirea noastră. (*Cuviosul Nicon, 8, p. 371*)

Călătoriile

Îmi scrii că, fiind ispitit de vrăjmașul, te-ai hotărât să călătorești. Însă hotărârea aceasta nu este temeinică. Nu ești în stare să călătorești din pricina sănătății tale slabe și nici cu profesia ta nu se potrivește acest lucru. În afară de aceasta, călătoria duhovnicească nu constă în a peregri-
nina prin lume, ci în a sta într-un singur loc și a duce o viață pribeagă, neavând un colțisor al tău, precum Însuși Domnul mărturisește despre pribegia Lui, zicând: *Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi; dar Fiul Omului n-are unde să-și plece capul* (Luca 9, 58). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 33*)

[Din povestirea doamnei N.] „Pribego! Îl iubești pe Domnul?” „Dar El ce a făcut?” „A pribegit”. „Păi, pribegeste și tu după El. Printr-o asemenea viață se prelucrează smerenia, și te vei purta la fel de respectuos cu toți oamenii – și cu cei superiori, și cu cei inferiori”. Când i s-a spus că în timpul peregrinării este foarte greu să ții post, căci nu peste tot ți se dă mâncare de post și acest lucru le îngreuiază pe gazde, starețul a răspuns: „Cere-le să-ți fiarbă terci și este de ajuns, iar dacă nu vor, să nu mai rămâi acolo, ca să nu încalci poruncile lui Dumnezeu”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 8*)

Acum să se ostenească pentru Dumnezeu; să lase peregrinările și să devină pribeag față de patimi. (*Cuviosul Lev, p. 201*)

Primirea de străini

Eu, din partea mea, vă sfătuiesc prietenește: în casa pe care o construiți, în antreu să lăsați separat un colțisor cu o singură fereastră pentru călugării sau călugărițele venite de pe drum și în acel colțisor, poate, se va întâmpla o dată să vin și eu, sărman venetic, să înnoptez. Și pentru primirea străinilor și odihnirea lor veți primi de la Domnul Dumnezeu răsplată și binecuvântare. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 160*)

Patimile

Te miri de unde îți vin invidia, răutatea, nerăbdarea și tot ceea ce îți poți închipui ca fiind rău! Toate acestea sunt patimile tale, care zac în lăuntrul tău, dar care se ascund până la un moment dat; și, îndată ce apare vreun motiv, patima își scoate capul și sâsâie, dar tot atunci și trebuie să te înarmezi împotriva ei, fără să fugi de cauză, ci să te împotrivești și să te mustri pe tine însăși – chemând, de asemenea, ajutorul lui Dumnezeu, iar Domnul va putea să ți-l dea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 42*)

Patimile nu ne pot stăpâni dacă noi ne împotrivim lor și chemăm ajutorul lui Dumnezeu împotriva lor. Cele care întăresc patimile împotriva noastră și le dau biruință asupra noastră sunt iubirea de sine și mândria noastră. Tocmai împotriva acestora trebuie cel mai mult să te înarmezi și atunci și celelalte pot fi biruite ușor. Când cădem din pricina vreunei patimi, este clar că înaintea acelei căderi a existat mândria, după cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur. De aceea trebuie mai mult decât orice să învățăm smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 519*)

Oriunde ai locui, lupta cu patimile tot trebuie s-o duci, căci în noi se păstrează zălogul lor și trebuie să ne îngrijim de nimicirea lor. Dar cum le găsim? Ni le arată ceilalți atunci când ne mustră și ne fac observații sau în alt mod. Dar tu, când citești cărțile Sfinților Părinți, îți dai seama că ai patimi și vezi cum trebuie să li te împotrivești și să le dezrădăcinezi; pentru toate acestea este nevoie de ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 509*)

Pentru nimicirea patimilor nu trebuie să-ți dorești să nu te tulbure

nimeni, căci muștrările sunt de folos, iar dacă te vei muștra pe tine și te vei smeri, te vei tămădui. Desigur, pricina acelei ispite a fost mândria, căci din ea se nasc invidia și gelozia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 292*)

Este de mirare cum poate cădea un stâlp atât de mare, ca tine, împiedicându-se de patima iubirii de arginți! Păi, dacă gândul acesta viclean nu ar fi trecut pe lângă tine și nu te-ar fi atins, poate că ai fi gândit despre tine că ești străină de această patimă, dar acum și fără să vrei spui: *Om nenorocit ce sunt! Căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc* (Rom. 7, 24; 19). Toate felurile de patimi sunt încă ascunse în noi și nu le știm până când nu apar cauzele lor înaintea noastră, iar noi – fiind nepricepuți în lupta cu ele – ne tulburăm și din pricina unor piedici mici. Când vom înțelege că fiecare cădere este precedată de mândrie, ne vom îngriji de găsirea celei opuse ei – de smerenia care omoară patimile. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 409-410*)

Principalele noastre patimi sunt: mândria și iubirea de sine, iar din ele se nasc mânia, iușimea, invidia, pomenirea răului, defăimarea aproapelui și disprețuirea inimii noastre; aceste patimi zac în noi ascunse până la un moment dat, când ceilalți ni le arată. Dar noi, în loc să le mulțumim acelor oameni și să ne străduim să dezrădăcinăm aceste patimi, ne pornim împotriva lor (a celor ce ne necăjesc) cu mânie, cu reproșuri și cu pomenirea răului și ne năpustim asupra lor ca niște diavoli. Ar trebui ca lupta cu patimile să ne smerească și, văzându-ne neputința, să alergăm la Dumnezeu, cerându-l ajutorul și l-am primi fără îndoială. Dar noi, dimpotrivă, cerem de la ceilalți împlinirea poruncilor, îndreptățindu-ne pe noi înșine și pierzând astfel pacea. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 156-157*)

Nu prin îngăduința aproapelui față de noi se desăvârșește alcătuirea noastră, ci prin atenția noastră, prin curățirea de patimi și prin strădania de a le nimici. Cum te vei cunoaște pe tine dacă nu-ți va arăta nimeni din afară neputințele tale? Nu din împotrivirea celorlalți au luat ele naștere, ci au avut deja zălogul în tine, iar aproapele doar ți l-a arătat, cu îngăduința lui Dumnezeu, ca să te ostenești să-l scoți din rădăcină. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 524*)

Fiți stăpâna, nu sclava dorințelor dumneavoastră. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 180)

Îți amintești de viața ta de dinainte și suferi, dar nu știi că în tine se ascundeau o mulțime de patimi, care ies la iveală numai când li se dă prilejul și de aceea trebuia ca focul ispitelor și al necazurilor să ți le arate și să le tămăduiască. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 5, p. 289)

Patimile noastre sunt niște călăi neîndurători pentru noi; și pe omul care s-a dat lor sau a fost în stăpânirea lor, dar care a văzut întunericul lor și a renunțat la ele, îl chinuie și îl pedepsesc până când i se șterge cu totul din inimă amintirea lor prin pocăință și împotrivirea față de ele. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 1, p. 119)

Ea, dacă se va smeri și va înțelege că nu oamenii o chinuiesc, ci patimile ei, prin care ea lucrează de bunăvoie, atunci, învinuindu-se pe sine, va dobândi ușurarea și împăcarea conștiinței. Iar ostenelele nu se vor pierde dacă se va smeri, căci Dumnezeu le prețuiește, dar numai pe ale celor smeriți, iar pe ale celor mândri le respinge. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 5, p. 58)

Cercetează-te mai bine și vezi ce anume îți pricinuieste necazuri. Patimile tale; iar tu nu vrei să te împotrivești lor și spui că ai necazuri și cauți îndrumarea mea; de câte ori nu ți-am scris și ți-am spus și ți-am dat cărți ale Părinților, care să te conducă pe adevărata cale a mântuirii! Ai pornit să cauți mântuirea, dar te abați din drum. Știi că trebuie să te supui și să-ți tai voia, dar vrei ca eu să mă supun ție și să-mi tai voia mea. Dacă nu-ți vei vedea neputința și nu te vei muștra pe tine, ce folos vei avea? Vei suferi, dar cunună nu vei avea. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 6, pp. 300-301)

Noi, sărmanii, ne iubim patimile și le cinstim; dar ce răsplată primim de la ele? Muștrarea conștiinței și tortura duhului. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 4, p. 271)

Nu cârți împotriva surorilor, zicând că ele te tulbură sau că firea ta nu poate răbda neputințele lor: toate acestea le rânduiește Dumnezeu ca

să-ți cunoști neputințele tale și să te smerești. Fii încredințată că, și dacă nu te-ar tulbura nimeni și niciun cuvânt nu ți-ar spune, totuși patimile ți-ar arăta și singure lucrarea lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 371-372*)

Există trei alcătuiri sufletești: „una, în care lucrează patima, alta, care se împotrivesc patimii și alta, care dezrădăcinează patima”. Vezi, așadar, că te afli în rândul celor în care lucrează patimile. O, cât este de cumplit! „Sub iad sunt atât timp cât lucrează patima”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 146*)

Înclinațiile spre patima slavei deșarte, a îngâmării și a invidiei îți arată alcătuirea ta schiloadă și te duc la smerenie, iar tulburarea să o depărtezi de la tine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 280*)

Crucile pe care ni le trimite pronia lui Dumnezeu ne duc la adevărata înțelepciune, ne curățesc de păcate, ne slobozesc de patimi și ne duc la smerenie, iar cu privire la crucile, despre care îmi scrieți: pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții, eu înțeleg lucrarea patimilor; dacă veți cerceta cu atenție, veți vedea că ele ne smeresc, dar, dacă nu mai suntem atenți la ele, rămânem în robia lor și doar prin pedeapsa lui Dumnezeu ne izbăvim de ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 199*)

Principalii trei vrăjmași: iubirea de slavă, iubirea de plăceri și iubirea de arginți, întăriți prin iubirea de sine, se străduiesc să urmărească și să ia în stăpânirea lor mintea și inima noastră sărmană, iar după ele nu mai este greu ca toată mulțimea relelor patimi și păcate să ia în robie fără oprire cetatea sufletului nostru; și, lipsindu-ne de multdorita liniște, provoacă tulburări, neorânduiri și răzvrătiri în sărmanul nostru suflet, ceea ce vedeți și în alcătuirea frăției voastre, căci nu aveți pace și liniște sufletească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 508*)

Nu putem fi lipsiți de patimi, dar trebuie să luptăm tot timpul împotriva lor și să nu fim trândavi și, pentru că fiecare patimă îl orbește pe om, să-L rugăm pe Domnul să nu îngăduie să se întunece vederea sufletului nostru din pricina patimilor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 38*)

Să nu te tulburi pentru că se agită în tine marea patimilor: se va potoli ea, dar nu dintr-odată; trebuie să lupți cu patimile tale, să-ți cunoști

neputința și sărăcia și să te smerești. Să te smerești nu numai cu cuvântul, ci să agonisești în suflet zălogul smereniei, să vezi că ești rea și să-ți vezi păcatele ca pe nisipul mării; când se vor întâmpla toate acestea, să știi că ai început să-ți tămăduiești sufletul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 214*)

Să nu crezi că te poți izbăvi imediat [de patimi]; patimile se nimicesc prin multe nevoințe și osteneli, în timp și cu ajutorul lui Dumnezeu, și deocamdată trebuie să ne smerim, căci, dacă ni se dă repede izbăvirea de ele, cădem în mândrie și mai mult Îl mâniem pe Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 42*)

Tu ai crezut că deja ești slobodă [de patimi], dar apoi, când s-a ivit prilejul, ai văzut că nu este așa, ceea ce nu este de mirare. Trebuie să fii gata să te împotrivești patimilor și, cunoscându-ți neputința, să te smerești. Când vor domni dragostea și smerenia, patimile vor pieri. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 279*)

Nevoiește-te să dezrădăcinezi patimile prin lucrarea sfintelor lui Dumnezeu porunci, în care se arată dragostea de Dumnezeu și de aproapele și pe lângă toate acestea să agonisești smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 480*)

Împotriva fiecărei patimi trebuie să luptăm și să punem o virtute: împotriva mândriei – smerenia, împotriva lăcomiei pântecelui – înfrânarea, împotriva invidiei și a pomenirii răului – dragostea; dar, dacă acestea nu există, degeaba ne vom muștra, ne vom smeri și vom cere ajutor de la Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 231*)

Citiți singur cărțile Sfinților Părinți și învățați cum să vă împotriviți patimilor; acești călăi ai noștri până la sfârșitul vieții ne vor lupta, când unul, când altul, dar vai nouă dacă ne vom pune nădejdea în noi înșine și vom gândi că vom putea sta singuri împotriva lor și vom nesocoti mijloacele prin care se dobândește smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, pp. 349-350*)

Vă plângeți de deșertăciuni și de vorbăria deșartă și socotiți fericită viața cea fără de griji; și cum să n-o socotiți astfel? Doar că patimile noastre ne împiedică să ne desfătăm cu ea, căci, dacă nu luptăm cu patimile

și nu le biruim, nu putem avea liniște adevărată, iar patimile care ne tulbură, sunt: slava deșartă, iubirea de slavă, iubirea de plăceri și iubirea de arginți – și din ele toată mulțimea patimilor ia naștere și se înarmează împotriva noastră. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 445*)

Iarăși îți repet: nu-ți pierde nădejdea din pricina atacurilor patimilor; nu numai tu, dar și noi toți, și părinții și maicile de dinaintea noastră au mers pe această cale spinoasă a luptei cu patimile și de multe ori au căzut, dar, după ce se ridicau, își smereau cugetul lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 242*)

Frica

În boala ta cred că mai întâi trebuie să te îngrijești să scapi de frica și tristețea care te apasă. Iar acolo poți ajunge, în primul rând, dacă vei găsi în zona ta un duhovnic înaintea căruia să poți spovedi cu deplină credință, cu sinceritate desăvârșită și cu smerenie tot ceea ce îți împovărează conștiința, începând de la șase ani și până în ziua de azi, iar în al doilea rând, dacă te vei hotărî să nu te mai întorci la acele fapte care îți provoacă frică și tristețe, precum Însuși Domnul i-a spus păătoasei din Evanghelie: *Mergi; de acum să nu mai păcătuiești* (Ioan 8, 11). Dacă vei proceda așa și vei lua hotărârea fermă ca de acum înainte să te păzești pe tine și conștiința ta, atunci vei putea avea nădejde nu numai că vei scăpa de frica și tristețea care te apasă, dar chiar și în boala trupească, cu mila și ajutorul lui Dumnezeu, vei putea dobândi ușurarea care-ți va fi de folos. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 108*)

Cu o asemenea nădejde creștinească și cu o așa credință tare nu trebuie să ai frică. Frica provoacă mare vătămare: îți slăbește trupul din pricina deprimării duhului și a lipsei de liniște și, fără să-ți dai seama, te îmbolnăvești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 305*)

Unii se tem de tot felul de lucruri – de broaște, de șoareci, de gândaci, de orice se tem, numai de Dumnezeu nu. Iar diavolul, vrăjmașul nostru neîmpăcat umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită (1 Petru 5, 8), însă fără îngăduința lui Dumnezeu niciun rău nu îi poate face omului și nici măcar asupra porcilor nu are putere, adică asupra celor ce

trăiesc porcește, dar împrejurul celor ce trăiesc cu frică de Dumnezeu va străjui îngerul Domnului. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 90*)

Sufletele pline de bărbăție nu se tem de nimeni și de nimic, în afară numai de Dumnezeu, iar voi, în lășitatea voastră, vă temeți de orice, precum a spus Sfântul David: *Acolo s-au temut de frică, unde nu era frică* (Psalm 13, 5). (*Cuviosul Antonie, 22, p. 91*)

Sfântul David spune: *Străjui-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de El* (Psalm 33, 7). De aceea să nu vă temeți de oamenii care dau de bănuț, căci cine se teme de Dumnezeu nu se teme nici de hoți, nici de pungași. Iar pentru liniștirea frăției voastre citiți psalmul nouăzeci, în care Duhul Sfânt spune: *Nu vor veni către tine rele și bătaie nu se va apropia de locașul tău* (Psalm 90, 10) și așa mai departe. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 96*)

Nu trebuie să vă temeți de holeră, ci de păcatele grele, căci coasa morții îl cosește pe om așa cum cosește iarba și fără să fie holeră. De aceea toată nădejdea voastră să o puneți în Domnul Dumnezeu, fără voia Căruia nici păsările nu mor, cu atât mai mult omul. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 120*)

Frica este manifestarea neîncrederii în propriile puteri. Bărbăția este manifestarea încrederii în atotputernicia și ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nicon, 20, p. 12*)

Judecând după frica și tristețea care vă apasă, cred că începutul și cea dintâi cauză a bolii sfinției voastre au fost păcatele săvârșite în copilărie, pe care, probabil, nu ați știut sau v-ați rușinat să le spovediți la timp, iar acest lucru trebuia să-l faceți, mai ales înainte de a fi hirot-onit diacon. A doua cauză poate fi faptul că nu v-ați păzit întotdeauna conștiința, având în același timp și slujirea ca diacon și viața conjugală, deoarece unei persoane care este sfințită întru această slujire i se cere o deosebită păzire a conștiinței, pe care nu rareori o împiedică fie consumul exagerat de băuturi tari, fie neînfrânarea de la mânie și arțag. Fiecare dintre aceste neputințe poate provoca și singură mare vătămare sufletească, cu atât mai mult pot vătăma dacă se suprapun amândouă în același timp. Același lucru se întâmplă când omul, în pofida neputințelor și greșelilor

sale, nu se smerește, ci se înalță pe sine și îi umilește pe ceilalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 107-108*)

Temerile tale nu sunt altceva decât urmările înșelării. Când îți vei cunoaște neputința și te vei smeri, ele vor pieri. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 136*)

Frica de Dumnezeu

Să avem în toată vremea frică de Dumnezeu și frica de Dumnezeu ne va păzi pe noi de tot răul, și ascuns și văzut, dacă vom alerga degrabă la Dumnezeu cu pocăință și apoi, la vremea cuvenită, ne vom spovedi și părintelui duhovnic. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 62*)

Frica de Dumnezeu se mai dobândește prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și făcând totul după cum dictează conștiința. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p.76*)

În ce constă principalul mijloc prin care putem duce o viață sfântă?

Domnul Însuși prin același apostol Petru ne arată acest mijloc, zicând: *Și dacă chemați Tată pe Cel ce judecă cu nepărtinire, după lucrul fiecăruia, petreceți în frică zilele vremelniceii voastre* (1 Petru 1, 17). Cuvintele acestea arată că principalul mijloc prin care putem trăi sfânt și cucernic, constă în frica de Dumnezeu și în frica de Judecata viitoare și de chinurile veșnice. Numai prin lucrarea acestei frici cu ajutorul lui Dumnezeu are loc și păzirea poruncilor, cum se spune în psalmi: *Fericit bărbatul care se teme de Domnul; întru poruncile Lui va voi foarte* (Psalm 111, 1).

Iar fără frică, chiar și de ar locui cineva în ceruri, după cuvântul Cuviosului Petru Damaschin, nu se va folosi, de vreme ce va avea mândria, prin care și satana și Adam și mulți alții au căzut. Dacă tuturor sfinților în Cuvântul lui Dumnezeu li se poruncește să aibă frică de Dumnezeu, după cum s-a spus: *Temеți-vă de Domnul toți sfinții Lui, că n-au lipsă cei ce se tem de El* (Psalm 33, 10), cu atât mai mult noi, păcătoșii și netrebnicii trebuie să avem frică de Dumnezeu, frică de moarte, de Înfricoșata Judecată a lui Dumnezeu și de chinurile veșnice ale iadului, îmbinând această frică cu nădejdea de a moșteni Împărăția Cerească, ceea ce vom dobândi dacă ne vom sili pe cât vom putea spre pocăință și îndreptare. Frica de Dumnezeu și pomenirea celor patru lucruri din urmă ne vor

păzi de căderea în păcat, după cum s-a spus: *Adu-ți aminte de sfârșitul tău și nu vei păcătui niciodată* (Sir. 7, 38). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 49-50)

Se mai spune în Vechiul Testament că *frica de Dumnezeu este începutul înțelepciunii; cei fără minte disprețuiesc înțelepciunea și stăpânirea de sine* (Pilde 1, 7), adică celor ce nu trăiesc cu frică de Dumnezeu nu li se dă înțelepciunea duhovnicească.

Când cineva începe să uite frica de Dumnezeu, neurmându-l pe Sfântul David, care spune: *Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururea, că de-a dreapta mea este ca să nu mă clatin* (Psalm 15, 8), omul acela se întuneacă și începe să vorbească în deșert, să judece și să osândească, să vorbească de rău și să-i umilească pe ceilalți și inima lui se deprinde cu gânduri trupești, necurate. Și, dacă nu se dezmeticește degrabă, ajunge și la faptele cele rele, numite diavolești, deoarece, după cuvântul Apostolului, *cine săvârșește păcatul este de la diavolul, pentru că de la început diavolul păcătuiește* (1 Ioan 3, 8), însuflându-i creștinului tot ce este păcătos. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 54)

Sfântul Isaac Sirul scrie: dacă omul va păzi frica de Dumnezeu așa cum trebuie, în câteva zile va ajunge la porțile Împărăției. A-ți păzi frica de Dumnezeu așa cum trebuie înseamnă a-ți săvârși lucrul cu sârguință și cu smerenie, păzindu-ți conștiința, umblând cu frică înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 94-95)

Ce înseamnă *Slujiți Domnului cu frică* (Psalm 2, 11), a explicat Cuviosul Agathon cel Mare înaintea morții sale, când a fost întrebat: „Oare și tu te temi, părinte?” La aceasta a răspuns: „Eu m-am străduit să împlinesc după puterea mea fiecare poruncă a lui Dumnezeu, dar sunt om și nu pot ști dacă lucrul meu a fost plăcut lui Dumnezeu sau nu. Una este judecata omenească și alta este judecata lui Dumnezeu”. Prin aceste cuvinte, Sfântul Agathon a arătat clar că cel ce slujește Domnului trebuie să aibă și smerenie și atenție, ca nu cumva să facă vreo greșală care nu ar mai putea fi îndreptată în veacul viitor. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 61-62)

De Dumnezeu și de conștiința ta trebuie să te temi, nu de maica

egumenă. Frica de Dumnezeu este începutul curățirii conștiinței. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 11*)

De ce este omul rău? Pentru că uită că deasupra lui este Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 45*)

Întrebare: „Cum să dobândesc frica de Dumnezeu?”

Răspuns: „Trebuie să-L ai pe Dumnezeu tot timpul înaintea ta. Văzut-am pe Domnul înaintea mea pururea”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 76*)

Frica de moarte

Că te temi de moarte, este foarte corect și folositor. Oricine are măcar câteva păcate nu poate să nu se teamă de moarte. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 50*)

În localitatea noastră holera a făcut multe jertfe, iar tu spui că nu ai frică de moarte. Nici nu trebuie să te temi de moarte, ci trebuie să te lași în voia lui Dumnezeu și să faci El cu noi după grija pe care o are pentru noi. *Că de voi și umbla în mijlocul morții, nu mă voi teme de rele; că Tu cu mine ești* (Psalm 22, 4). (*Cuviosul Ilarion, p. 53*)

Te temi de moarte – cât ești de nesăbuită! Te temi de ceea ce în lume nu există. Oare nu înțelegi și nu știi ceea ce știe o lume întreagă? Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le! Moartea a fost omorâtă de Iisus Hristos și nu are rost să te temi de ea! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 114*)

O fetiță de cincisprezece ani se teme de moarte! Păi, noi, bătrânii, ce să mai facem? Nu ne rămâne decât să urlăm, să urlăm în gura mare! Prostuțo, noi în aceste zile ale Sfințelor Paști cântăm: „Păznuim omorârea morții, sfărâmarea iadului și începătura altei vieți veșnice; și săltând, lăudăm pe Pricuitorul, Cel unul binecuvântat, Dumnezeuul părinților noștri, și preaslăvit!” Iar ție tocmai în aceste zile ți s-a năzărit să plângi de frica morții! Păi, cu ce se potrivește ceea ce faci tu? Ce fel de creștină ești? (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 119*)

Înfricoșările

Dacă a început să vă cuprindă frica, trebuie neapărat să vă siliți și la această luptă cu toată smerenia și să aveți nădejde în Domnul, căci pentru slava deșartă și mândria noastră a fost ea îngăduită – nu numai prin înfricoșări, ci și prin vise vrăjmașul diavol atacă și înspăimântă, dar noi să ne amintim bine stihurile proorocești ale psalmului: *De s-ar rânduî împotriva mea oștire, nu se va înfricoșa inima mea; de s-ar ridica împotriva mea război, eu în El nădăjduiesc* (Psalm 26, 5-6). (Cuviosul Lev, p. 178)

Te plângi de frica vrăjmașului, pe care ai avut-o câteva zile, începând chiar de seara, iar în cursul nopții se termina cu visc foarte urâte și neplăcute. Când vei mai simți această frică și năvălire a vrăjmașului, îți va fi de folos, după exemplul Părinților din vechime, să rostești (așa încât numai urechile tale să audă) cuvintele psalmului, care se potrivesc în această situație, de exemplu: *Domnul este lumina mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa? și tot psalmul 26. De asemenea: Înconjurând m-au înconjurat și în numele Domnului i-am înfrânt pe ei. Înconjuratu-m-au ca albinele fagurele, dar s-au stins ca focul de spini și în numele Domnului i-am înfrânt pe ei* (Psalm 117, 11-12). Și încă: *Judecă, Doamne, pe cei ce-mi fac mie strâmbătate; luptă împotriva celor ce se luptă cu mine* (Psalm 34, 1) și așa mai departe. Și încă: *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte! Doamne, să-mi ajuți mie grăbește-Te!* (Psalm 69, 2) și altele asemenea.

Vei vedea pe pielea ta cât de mare este puterea cuvintelor din psalm, insuflate de Dumnezeu, care îi ard și îi alungă pe vrăjmașii cei tainici, ca o văpaie. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 20)

Îmi scrii despre grijile tale și despre temeri și despre planurile de viitor. Lasă-te în voia lui Dumnezeu și spune-ți mereu să fie ceea ce va voi Dumnezeu și ceea ce Domnul cel Atotbun prin dumnezeiasca Sa pronie va rânduî ceea ce ne este de folos, bun și mântuitor. Iar de frica vrăjmașului străduiește-te să nu te lași cuprinsă, ci, când gândurile cele tulburătoare se vor întezi, să le răspunzi așa: „Cu noi este Dumnezeu. Că iarăși veți putea, și iarăși veți fi biruiți, căci cu noi este Dumnezeu. Și orice sfat veți sfătui, risipi-l va Domnul, căci cu noi este Dumnezeu. Și cuvântul pe care îl veți grăi, nu va rămâne întru voi, căci cu noi este

Dumnezeu. De frica voastră nu ne vom teme, nici ne vom tulbura, căci cu noi este Dumnezeu. Pe Domnul Dumnezeuul nostru, pe Acela vom sfinți și El va fi nouă frică, căci cu noi este Dumnezeu. Și de voi fi nădăjduindu-mă spre Dânsul, va fi mie spre sfințire, căci cu noi este Dumnezeu. Și voi fi nădăjduindu-mă spre Dânsul și mă voi mântui printr-Însul, căci cu noi este Dumnezeu". (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 31*)

De cei răposați să nu te temi, căci nici unul nu s-a sculat din morți. Frica aceasta este de la vrăjmașul cel sufletesc; zi neîncetat rugăciunea lui Iisus: „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine, păcătoasa” și nu te teme, ci biruiește-ți frica și Dumnezeu te va ajuta. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 45*)

Rușinea

Faptele pe care ți le dictează firea și pe care mi le descrii au nevoie de ajutorul lui Dumnezeu, care este trimis pe măsura smereniei tale atunci când te silești să le descoperi. Vezi și singură care este folosul acestui lucru, de aceea și trebuie neapărat să-l împlinești. Vrăjmașul îți aduce rușine și greutate – de aceea prin acestea te și tulbură, căci el este mândru, dar tu să te smerești și îl vei birui. Când îți aduce rușine, tu să te socotești praf și cenușă și mai prejos decât toți și rușinea va pleca; și să-ți aduci aminte de acea rușine de la Judecata cea de obște, de care să te străduiești să scapi aici prin muștrarea de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 589*)

Dobândirea Sfântului Duh

Să vă umpleți de Duhul. Ce înseamnă aceasta? Doar prin botez ne-am învrednicit a primi darurile Sfântului Duh. Dar, oare, câți își amintesc acest lucru? Și nu este de ajuns să le primim, trebuie să le păzim și să le înmulțim. Iar pentru aceasta trebuie să aprindem râvna. Cum?

1. Să citim Sfânta Scriptură, care este scrisă de Sfântul Duh. Din Sfânta Scriptură adie El. Și nicio plăcere lumească nu poate da acea pace și acea bucurie pe care le dă Sfântul Duh.

2. Să luăm aminte la noi înșine.

3. Să participăm des la Sfintele Taine. Prin ele i se comunică omului Sfântul Duh.

4. Să mergem des la sfânta biserică, pentru că aceasta este locul prezenței deosebite a Sfântului Duh.

5. Rugăciunea. Îndeosebi rugăciunea „Împărate Ceresc”. Aceasta trebuie s-o ascultăm cu deosebită evlavie nu numai în biserică, ci și în timpul lucrului trebuie s-o rostim, cerând ajutorul Sfântului Duh. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 306-307*)

Judecata lui Dumnezeu

Trebuie să rostim mai des: „Judecătorul șezând și îngerii stând înaintea, trâmbița răsunând și văpaia arzând, ce vei face, suflete al meu, ducându-te la judecată? Că atunci relele tale vor sta de față, păcatele tale cele ascunse se vor vădi. Pentru aceasta mai înainte de sfârșit strigă către Hristos-Dumnezeu: Cunoscătorule de inimi, greșit-am, miluiește-mă” (Sedelnele Octoihului, glasul al cincilea). (*Cuviosul Moise, p. 157*)

Cine este înclinat mai mult spre viața lăuntrică, acela trebuie să se îngrijească mai mult decât orice să-i lase pe toți și pe toate în judecata lui Dumnezeu și, mai ales, să se păzească de fățarnicie, ca să nu se împlinească cu el cuvântul Sfântului Apostol Iacov, fratele Domnului, care zice că *bărbatul (sau omul) îndoielnic este nestatornic în toate căile sale* (Iac. 1, 8). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 47*)

Superstițiile

Nu trebuie să credem în semne. Nu există niciun fel de semne. Domnul ne cârmuiește cu pronia Sa și eu nu depind de vreo pasăre, sau zi, sau altceva. Cine are prejudecăți, acela are sufletul greu. Iar cine socotește că depinde numai de pronia lui Dumnezeu, acela, dimpotrivă, are în suflet bucurie. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 312*)

De căutătura ochilor, de gelozie, de invidie și de duhurile nevăzute se roagă preotul să se izbăvească femeia care naște și noul ei născut. Aceasta înseamnă că nu trebuie să ne îndoim de ochiul rău. Dar este superstiție să folosim apa în care se lasă cărbunii aprinși atunci când se fac rugăciuni și este păcat să stropim cu ea. Pentru aceasta avem apa de la botez. De asemenea, este păcat și superstițios să ne rânduim treburile

ținând cont de luna de pe cer. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 127*)

Judecarea oamenilor

Mă întrebi cum să răspunzi atunci când ți se cere părerea despre caracterul cuiva: să spui adevărul sau să născopești altceva? Și ți se pare că, dacă spui adevărul, aceasta va fi osândire. Trebuie să te străduiești să ai părere bună despre toți oamenii. Numai Dumnezeu este Cunoscătorul inimilor, însă noi nu îi putem judeca pe oameni fără să greșim. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Căsnicia

Despre căsătoria frăției voastre am vorbit destul: dacă nu aveți puterea de a duce crucea și se află în primejdie curăția frăției voastre, dar, în același timp, aveți nevoie de o gospodină pentru întreținerea ordinii în casă și pentru supravegherea copiilor și a gospodăriei, atunci puteți încerca, rugându-vă Domnului și Preacuratei Fecioare Născătoare de Dumnezeu, să vă trimită după inima frăției voastre o soție cuminte și o mamă pentru copiii frăției voastre, care să aibă grijă de creșterea lor și alături de care să aveți pace în inima frăției voastre. Și puteți face propunerea către una dintre domnișoarele care v-au fost numite, în afară de prima, cu care vă aflați în legătură apropiată de rudenie, păzind regulile Sfinților Părinți; astăzi poate că vi s-ar da voic, însă fericire nu puteți avea într-o asemenea căsnicie; căutați să aveți binecuvântarea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 157*)

Celor ce se apropie de această sfântă taină cu binecuvântarea părinților, Domnul cel Preamilostiv le rânduiește soarta după voia Sa: și căsătoria lor va fi bineplăcută nu numai pentru ei, dar și pentru familiile lor și pentru toți ceilalți. (*Cuviosul Lev, p. 233*)

Mama frăției voastre vă pregătește să intrați pe tărâmul unei noi vieți și își dorește să vă căsătorească, dar, după cum știu, că părinții frăției voastre nu prea pot face greșeli în a vă alege soțul, vă sfătuiesc să vă lăsați în voia lor după porunca aceasta: *Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta, ca să-ți fie bine și să trăiești ani mulți pe pământ* (Ieș. 20, 12). Această poruncă arată

clar că slava cerească și fericirea pământească o pot dobândi cei care își cinstesc părinții întru lucrul cel bun, ceea ce ei se străduiesc să vă ofere. Și, datorită ascultării pe care o aveți față de părinți, eu nutresc nădejdea că îi veți mângâia printr-un mod cuviincios de viață. (*Cuviosul Lev, p. 146*)

Având sufletul îndoit și fiind tulburată de gânduri, mă întrebați dacă să-i scrieți soțului dumneavoastră sau nu. La aceasta vă răspund: „Mai întâi de toate, pătrundeți bine în adâncul inimii frăției voastre, cercetați-vă și vedeți ce atitudine aveți față de el: dacă este pașnică sau nu, dacă nu cumva i-ați dat motive pentru ruperea legăturilor conjugale și așa mai departe. Și, dacă veți găsi ceva din acestea, ascunzându-se în lăuntrul frăției voastre, atunci folosiți toate mijloacele să vă împăcați, căci aceasta îi place lui Dumnezeu. Chiar și dacă ați avea dreptate, totuși, prin smerenia frăției voastre vă puteți împăca cu el și îl puteți redobândi, dacă nu pentru frăția voastră, atunci pentru Dumnezeu. Așadar, fără să mai amânați, purcedeți la aceasta și Domnul nu vă va lăsa”. (*Cuviosul Lev, p. 147*)

Fericirea

La întrebarea ta: „În ce constă fericirea: în strălucire, slavă și bogăție sau într-o viață liniștită de familie?”, voi răspunde că sunt de acord cu cea din urmă și mai adaug: o viață petrecută cu conștiința curată și cu smerenie aduce pace, liniște și adevărata fericire. Iar bogăția, cinstea, slava și înalta demnitate nu rareori sunt pricina multelor păcate și fericirea aceasta nu este trainică. Pe lângă acestea vedem în învățătura evanghelică a Domnului că bogatul care se desfăta în viața aceasta cu toate bunurile, după plecarea în veacul viitor își dorea să se răcorească în chinurile lui măcar cu un strop de apă, dar a auzit răspunsul: *Fiule, adu-ți aminte că ai primit cele bune ale tale în viața ta* (Luca 16, 25). Și despre viața petrecută aici în strălucire, lux și fericire închipuită Domnul spune: *Largă este poarta și lată este calea care duce la pieire și mulți sunt cei care o află. Și strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află* (Matei 7, 14). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 321*)

Talanții

Prin talanți trebuie să înțelegem nu numai bogăția, erudiția sau noblețea. Talanții sunt premize favorabile pentru mântuirea sufletului. Fiecăruia dintre noi îi sunt dați niște talanți. Sărăcia, bolile, necazurile de tot felul - sunt tot talanți. Dacă omul întrebuințează duhovnicește talantul dăruit lui, adică pentru mântuirea sufletului lui - el va aduce rod. *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). Iar cel care a îngropat în pământ talantul ce i-a fost dăruit este omul care, din nepăsare pentru mântuirea sufletului său, a întrebuințat viața pământească numai pentru dobândirea bunăstării pământești. A îngropat talantul în pământ. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 319*)

Cum să privim talanții, care din punct de vedere lumesc sunt socotiți talente și ce să facem când se exprimă părerea de rău pentru că sunt îngropate, de exemplu: inteligența, bogăția de cunoștințe, aptitudinile muzicale, arta medicinei și așa mai departe?

Este bine când se poate suprapune o asemenea aptitudine cu slujirea pentru Dumnezeu, ca aceasta să nu împiedice mântuirea sufletului. Dar, dacă vreuna dintre aceste aptitudini ne împiedică să trăim pentru Dumnezeu și să ne mântuim, atunci trebuie să renunțăm la tot; mai bine să fim mai prostuiți, dar să ne mântuim. Ce folos vei avea dacă vei câștiga lumea întreagă, iar sufletul tău îl vei pierde? (*Cuviosul Nikon, 6, p. 277*)

Teatrul

Fiul dumneavoastră socotește că teatrul este singura școală adevărată de moralitate. Pentru ce, așadar, merge la biserica lui Dumnezeu să se împărtășească cu Sfintele lui Hristos Taine? Se pare că teatrul nu este singura școală de moralitate. Aici se vede iarăși că se contrazice cu el însuși: una spune și alta face. Și nici nu se poate atribui teatrului o anumită superioritate în ceea ce privește educația morală a oamenilor. Luați ca exemplu două tablouri, unul cu conținut duhovnicesc - de exemplu, răstignirea Domnului nostru Iisus Hristos, Care a îndurat cele mai cumplite chinuri și cea mai rușinoasă moarte pentru mântuirea neamului omenesc, aflat pe calea pierzării - și un alt tablou lumesc, din viața socială, de exemplu, cearta și despărțirea unor soți. Să spună fiul

dumneavoastră, ținând cont de conștiință, care tablou va avea o influență mai binefăcătoare pentru moralitatea omului. Dacă gustul lui cu privire la obiectele moralității nu s-a pierdut de tot, atunci, fără îndoială, va trebui să acorde întâietate tabloului care zugrăvește răstignirea Domnului nostru pentru păcatele noastre. Iar la teatru ce li se prezintă spectatorilor dacă nu scene din viața socială? Și trebuie să adaug că scenele acestea din când în când sunt foarte murdare. În afară de aceasta, ce atmosferă este la teatru? Muzică lumească, ce nu dă voce să se nască în sufletul omului niciun gând duhovnicesc, niciun sentiment duhovnicesc. Iar aceste persoane distrase ale spectatorilor, care se uită și râd, iar uneori se maimuțăresc imitându-se unul pe altul, în timpul anumitor prezentări scenice ajung până la indignare, care se manifestă prin țipete năvalnice sau sunt atrași de sentimente pătimăse, însoțite de un râs nestăpânit și de aplauze înflăcărare și așa mai departe. Aceasta este școală de moralitate? Dimpotrivă, este școală de imoralitate, capabilă să stârpească din sufletul omului și ultimele rămășițe ale bunei moralități, dacă ele mai există acolo. De aceea și apar acum oameni ca fiul dumneavoastră – certăreți, îndărătnici, arțăgoși – pentru că studiază moralitatea la teatru. Mi-a fost dat să aud că unii numesc teatrul pragul Bisericii. Putem fi de acord cu aceasta, că teatrul este pragul Bisericii, dar numai la intrarea de serviciu. Și vă mai întreb: ce influență poate avea tot ce se face în teatru asupra naturii inocente a tânărului? Fără îndoială că poate naște și întări în el simțăminte animalice cu cerințe josnice, dobitocești. Iar despre superioritatea bisericii lui Dumnezeu față de teatru socotesc că este de prisos să mai vorbim. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 202-203*)

Trupul

A trăi în desăvârșită liniște, fără nicio grijă, neîngrijindu-ne deloc nici de treburile chiliei, nici de alte treburi, este un lucru peste măsura noastră, când vedem că părinții de dinainte – și cei desăvârșiți – se îngrijeau de hrana lor fiecare pe măsura lui și, deși se îngrijeau puțin și fără patimă, totuși se îngrijeau. Cu atât mai mult noi, neputincioșii și pătimișii, trebuie în acest caz să ne smerim și să ne îngrijim de trupul nostru, după cuvântul Apostolului, hrânindu-l și încălzindu-l după trebuință, nu după poftă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 78*)

De cele trupești și putem și trebuie să ne îngrijim, dar nu cu sufletul nostru, precum se spune în Evanghelie. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 371*)

Răbdarea

Cel ce va răbda până la sfârșit, se va mântui! Se spune că cei ce rabdă, se înaripează și se înalță ca vulturii. Sfânta și dreapta Ana, spune Evanghelia, a răbdat, stând în templul lui Dumnezeu până la adânci bătrâneți. Străduiește-te și tu să o urmezi pe ea. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 174-175*)

Ce răsplată mare vom avea dacă vom răbda! Dar tu nu știi să rabzi, învață să rabzi. Și, dacă te descurajezi, apucă iarăși această armă mântuitoare. Iar cu timpul te vei deprinde, căci orice virtute, la fel ca oricare artă, nu se învață dintr-odată, ci trebuie să treacă mult timp și să depui multe osteneli și atunci ți se va da și știința. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 117*)

Vă sfătuiesc să nu vă lăsați istovit de greutatea acestei cruci, ci să stați cu bărbăție și să răbdați atacurile. Căci orice lucru bun cu răbdare și cu durere se săvârșește: mai târziu, cei care acum, din nesăbuință, cârtesc vă vor mulțumi. Apostolii în vremea propovăduirii lor, deși erau sminteală pentru iudei, iar pentru elini nebunie, totuși nu încetau să-L propovăduiască pe Hristos cel răstignit și prin răbdarea lor au colindat toată lumea și au semănat credința în Hristos; dacă ei ar fi băgat în seamă ispitele și cârtelile și ar fi renunțat să propovăduiască, ce folos ar fi avut? Puteți cât de cât să luați acest lucru ca exemplu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 314*)

Din praf, în afară de praf, nimic nu poate ieși. Dar din răbdare pot veni: pacea, lumina, harul. Căci toate celelalte trec, ca ceața de dimineață, îndată ce răsare soarele. Iar soarele nostru va străluci curând, foarte curând. *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 209*)

Trebuie să ne deprindem cu răbdarea nu atunci când suntem muștrați pentru vreo vină, ci când suntem muștrați și ponegriți fără să fim vinovați. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 86*)

Tu, măicuță, mă rogi să te înveți răbdarea Ești admirabilă! Răbdarea te învață Dumnezeu! Te învață oamenii – surorile! Te învață împrejurările vieții! Și toți te învață răbdarea – mie îmi ceri o lecție teoretică de răbdare, însă ei te învață cu fapta, te învață însăși esența lucrului. Rabdă tot ce ți se întâmplă, și te vei mântui! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 285*)

Toți trebuie să răbdăm cu supunere copilărească și ceea ce este plăcut, și ceea ce este neplăcut, și pentru toate să-L preamărim pe bunul Dumnezeu; dacă a venit peste noi vreun necaz sau vreo boală, să spunem: „Slavă Ție, Doamne!” Dacă necazurile și bolile s-au înmulțit, iarăși să zicem: „Slavă Ție, Doamne!” Iar dacă necazurile și bolile s-au întetit și ne duc la mormânt, iarăși să spunem: „Slavă Ție, Doamne!” Căci după moarte vom trăi și ne vom bucura veșnic întru strălucirile sfinților. De aceea, orice ni s-ar întâmpla, să-I mulțumim lui Dumnezeu pentru toate și să zicem: „Slavă Ție, Doamne!” (*Cuviosul Antonie, 22, p. 1*)

Răstignirea pe care ați văzut-o în vis este un semn mântuitor pentru frăția voastră, căci crucea este supărarea ce v-a fost trimisă și care, dacă o veți răbda cu blândețe, va fi cinstită ca aurul cel mai scump înaintea lui Dumnezeu și veți fi încununat în ziua dreptei răsplătiri cu cunună neveștejită sau cu o coroană mai strălucitoare decât aurul. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 7*)

Dumnezeu a rânduit așa ca fiecare om să aibă în viața aceasta o cruce, adică o durere sufletească, pe care trebuie să o rabde cu blândețe, căci lașitatea și nerăbdarea nu aduc niciun folos. Și, de vreme ce și oamenilor drepti li se întâmplă multe necazuri în viața aceasta, noi, care nu suntem fără de păcat, cu atât mai mult trebuie să răbdăm. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 50*)

Orice s-ar întâmpla cu noi, fără îngăduința lui Dumnezeu nu se întâmplă, precum spune Dreptul Iov: *Domnul a dat, Domnul a luat* (Iov 1, 21). De aceea, asemenea lui, trebuie să răbdăm cu blândețe tot ce este neplăcut în viața noastră și să ne înfrânăm de la cârtire și să nu spunem: „De ce este așa și nu așa?” Căci, așa cum spune Sfântul Isaac Sirul, nu ești tu mai înțelept ca Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 113*)

Căci așa a rânduit Domnul Dumnezeu, Care Se îngrijește de mântuirea noastră sufletească: fiecare om să-și aibă în viața aceasta crucea sa, pe care s-o ducă cu supunere copilărească față de Tatăl său Ceresc. Câți oameni vrednici nu rabdă, fără să aibă vreo vină, diferite ispite și nenorociri?! Iar noi, care suntem împovărați de păcate, fără să ne gândim la acest lucru, stăm în camere încălzite și ne odihnim pe saltele moi de puf; ar trebui măcar să plângem cu durere în suflet pentru păcatele noastre și din adâncul sufletului să strigăm către Domnul: „Tatăl nostru, facă-se cu mine în toate voia Ta cea sfântă; numai nu mă lipsi de Împărăția Ta Cerească”. Și, gândind astfel, vom dobândi mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 125)

Și eu și tu am făgăduit înaintea Sfintei Evanghelii să îndurăm toate neplăcerile, dar în realitate nici să nu ne vorbească cineva despre răbdare, iar de aici vin neorânduile de tot felul, adică cârtirea neîncetată și feluritele dorințe, fie să ne mutăm în alte locuri, fie să ne întoarcem în lume la viața de dinainte, fie chiar să murim, însă toate aceste dorințe nu numai că sunt fără de folos, dar sunt și potrivnice lui Dumnezeu. Cel mai bine ar fi să ne schimbăm pe noi înșine în toate privințele și atunci și pacea lui Dumnezeu s-ar sălășlui în sufletele noastre, ceea ce ne și dorim. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 244)

Orice necaz te-ar lovi, orice neplăcere ți s-ar întâmpla, tu să spui: „Voi răbda acestea pentru Iisus Hristos!” Numai să spui aceasta și îți va fi mai ușor. Căci numele lui Iisus Hristos este puternic – datorită lui toate necazurile se potolesc și diavolii pier; și va înceta și supărarea ta și lașitatea îți va pieri atunci când vei rosti preadulcele Lui nume. Doamne, dă-mi răbdare, blândețe și bunătate! Doamne, dă-mi să-mi văd greșelile mele și să nu osândesc pe nimeni! (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 264-265)

Desigur, cu pântecul sătul și de pe salteaua moale de puf ar fi mai ușor să intrăm direct în raiul cel luminos, însă alea într-acolo pornește de la cruce, căci Împărăția lui Dumnezeu nu printr-un necaz sau două, ci prin multe necazuri se dobândește! Ție, ca și mie, ne-ar plăcea mai mult să ne aflăm tot timpul într-o stare de liniște, dar cei ce sunt ai lui Hristos își răstignesc trupul lor cu patimile și cu poftetele. Noi suntem foarte slabi și neputincioși și ne este frică să ne gândim la răstignire, la piroane

de fier și la suliță! Dar, cel puțin, să răbdăm pentru Dumnezeu măcar o privire chiorășă, o primire rece și un refuz la cerința noastră și măcar de pe aceste trepte mici să începem răstignirea noastră și, cu mila lui Dumnezeu, să mergem și noi după marii pătimitori în Împărăția Cerurilor! (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 276-277*)

Suferiți din pricina Anei S. Ce puteți face? Trebuie să răbdați așa cum răbda și Apostolul Pavel, zicând: *Datu-mi-s-a mie un ghimpe în trup, un înțel al satanei, să mă bată peste obraz, ca să nu mă trufesc. Pentru aceasta de trei ori am rugat pe Domnul ca să-l îndepărteze de la mine; și mi-a zis: Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârșește în slăbiciune* (2 Cor. 12, 7-9). (*Cuviosul Iosif, p. 87*)

Împărăția Cerurilor se ia prin străduință și fără străduințe nimeni nu a dobândit-o. Trebuie să porți sarcinile altora, iar pentru aceasta cere-I Domnului răbdare. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 265*)

Îți este greu să trăiești? Dar cui nu îi este greu? În lume, oare, nu au necazuri? Răbdă și va veni la vremea Sa Mângâietorul. Căci Domnul a spus: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). Când nu ai puteri și nu îți îngăduie sănătatea să faci un lucru, smerește-te și cere cu blândețe și, mai ales răbdă. Iar, dacă nu poți răbda, muștră-te pe tine însăși și cere-I lui Dumnezeu ajutor. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 190*)

Doar aceasta îi putem aduce Preaiubitului Iisus, faptul că răbdăm. Cel ce este mai frumos decât toți fiii oamenilor, zi și noapte caută spre noi. *Iată, spune El, stau la ușă și bat* (Apoc. 3, 20). Precum un comandant de oști stă la înălțime și vede cine, cum și unde luptă și pe cei viteji îi încununează, așa și Voievodul nostru, al monahilor, frumusețea îngerilor, totdeauna este lângă noi. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 247*)

Nerăbdarea nu îi este nimănui de folos. Doar nu stai în zăpadă, ci stai în căminul părintesc și în mijlocul celor apropiați. Și Dumnezeu este tot timpul cu tine și Se uită în inima ta să vadă ce gândești tu acolo: dacă îl iubești și dacă ești de acord să rabzi totul pentru El. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 256*)

Hristos Se naște, slăviți-L! Și ni se poruncește să-L slăvim fiecare prin ce putem: unul prin muncă, altul prin cântare, iar noi prin răbdare, căci Hristos o primește și pe aceasta la fel ca pe lauda pe care îngerii l-au adus-o fiind micuț și abia născut, atunci când El, Împăratul împăraților și Domnul domnilor, a stat culcat în iesle, în frig. Și ce L-a mai așteptat pe urmă? Suferințe, foame, sete, ponegriri, răni, bătaii, biciuiri și, în cele din urmă, pironire pe cruce și moarte de rușine. Toate acestea le-a văzut Domnul, ca prunc, când era culcat în iesle și acoperit cu pânze. Să răbdăm și noi puțin timp pentru Domnul, Care a murit pentru noi, ca să ne și proslăvim împreună cu El. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 56*)

Pentru că nu ai dobândit răbdarea, nu-ți pierde nădejdea, ci străduiește-te să o agonisești puțin câte puțin. Iar dacă trupul se chinuie, este bine: *Chiar dacă omul nostru cel din afară se trece, cel dinăuntru însă se înnoiește din zi în zi* (2 Cor. 4, 16). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 65*)

Se vede că te străduiești și îți dorești să te mântuiești – doar că nu cunoști, nu înțelegi viața duhovnicească. Tot secretul aici constă în a răbda ceea ce îți trimite Dumnezeu. Și nici nu vei vedea cum vei intra în rai. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 90*)

Cea mai sigură mântuire pentru tine este una singură: să rabzi tot ce îți trimite Dumnezeu – și bun, și rău. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 100*)

Răbdarea ta nu trebuie să fie nechibzuită, adică lipsită de bucurie, ci să rabzi cu înțelepciune – că Domnul vede toate faptele tale și însuși sufletul tău așa cum vedem noi chipul persoanei iubite, clar și cu atenție. Vede și cercetează cum te porți tu în necazuri. Dacă vei răbda, vei fi iubită de El. Și, dacă nu vei răbda și vei cârți, dar te vei pocăi, tot vei fi iubită de El. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 100*)

Îmi spui cât de greu ți-a fost să te desparți de mine! Dar aceasta este doar pentru un timp. Căci iarăși ne vom vedea. Dar cum va fi să ne despărțim dincolo? Când Domnul ne va despărți pe veci unul de altul. Dar, dacă vei răbda acum, vom fi pentru totdeauna împreună cu Domnul și cu îngerii și cu toți sfinții. Și bucuria noastră nimeni nu o va lua de la noi. Așa a spus Însuși Domnul. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 105*)

Trebuie să răbdăm nu numai necazurile care ne lovesc, ci și pe noi înșine trebuie să ne răbdăm. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 305*)

Ca să existe rod duhovnicesc, sunt necesare anumite condiții: sămânța bună (cuvântul) și pământul bun. Rodul se coace dacă există răbdare. Câte cazuri nu au fost când omul, nevăzând rodul așteptat, a căzut în deznădejde și toate ostenele lui s-au pierdut?! Trebuie să avem hotărârea fermă de a răbda totul. Numai atunci putem nădăjdui în dobândirea celor dorite. *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). (*Cuviosul Nikon, 8, p. 323*)

Răbdarea este blândețe neîntreruptă. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 334*)

Prin răbdare trebuie să ne dobândim mântuirea. Răbdarea este neapărat necesară. Cu alte cuvinte, crucea este necesară. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 370*)

Sinceritatea și tăria voinței sunt încercate tocmai prin răbdare și timp. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 376*)

Să crezi că, dacă îți este dat să înduri greutate, le înduri cu voia lui Dumnezeu și după dreapta Lui judecată, pentru mântuire. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 376*)

Nici matușka, nici batiușka nu te vor mântui. Ci te va mântui numai doctorul pe care de o sută de ori ți l-am recomandat – răbdarea. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 290-291*)

Trebuie să te silești să-ți faci ordine în viață, trebuie să te ostenești într-una nevoită pentru Domnul, să rabzi orice greutate și neplăcere în lupta cu tine, cu patimile tale, căci s-a spus: *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine. A auzit rugăciunea mea. M-a scos din groapa ticăloșiei și din tina noroiului și a pus pe piatră picioarele mele și a îndreptat pașii mei. Și a pus în gura mea cântare nouă, cântare Dumnezeului nostru* (Psalm 39, 1-4). Trebuie să rabzi și să aștepți mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 204*)

Adevărații înțelepți întru Domnul se mustră singuri pe ei înșiși pentru lipsa de răbdare. Există și o răbdare greșită, plină de mândrie. Ea nu îți dă voie să afli adevărul. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 13*)

Trebuie să răbdăm [necazurile care vin]. Cum răbdau sfinții? Ce fel de monahi suntem noi dacă nici micile supărări nu le putem răbda? (*Cuviosul Isaachie, 15, p. 81*)

Când îmi mărturisești că nici cel mai mic cuvânt nu îl poți răbda și că orice fleac te mișcă până la inimă, acestea, fiica mea, mă întristează foarte mult, deoarece Însuși Mântuitorul, în Sfânta Evanghelie, cu preacurata Sa gură ne-a grăit astfel: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19) și *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22), și Sfântul Ilie Ecdicul, în capitolul 62, spune: „Casa sufletului este răbdarea, iar averea ei este smerenia”. De aici se vede clar că în noi se găsește puțină smerenie, de aceea și trebuie neapărat să găsim singuri pe cineva de care să ascultăm și căruia să-i mărturisim gândurile și faptele noastre. Iar după aceea tu însăși vei ști mai multe și, pe cât vei putea, vei da sfaturi bune celor ce vor veni la tine; și vrăjmașul nu va avea loc să sădească gânduri de slavă deșartă, cum că prin darurile tale îi mângâi pe cei ce vin, ci trebuie să-ți închipui că aceasta se întâmplă pentru rugăciunile părintelui sau ale îndrumătoarei tale și să fii neclintită în fața îngâmfării, iar, după exemplul Apostolului Pavel, cu gânduri smerite să te întărești. (*Cuviosul Lev, p. 118*)

Rabdă în continuare fără cârtire și cu mulțumire necazurile ce îți vin și dacă, cu ajutorul lui Dumnezeu, te vei strădui să rabzi cu blândețe ispita care-ți vine și vei atribui toate acestea păcatelor tale, iar în vremea necazurilor te vei ruga după porunca Domnului pentru cei ce îți fac rău, atunci vei simți în inima ta bucurie și mângâiere nespusă, pace în gânduri și dragoste către Dumnezeu și către toți oamenii, nu numai către cei ce viețuiesc împreună cu tine, dar și către ceilalți. (*Cuviosul Lev, p. 161*)

Să primești necazurile cu mulțumire și cu mustrare de sine și Domnul te va ajuta și îți va ierta toate greșelile tale. (*Cuviosul Lev, p. 186*)

Noi, deși suntem dintre cei mai neputincioși, totuși, cu ajutorul

lui Dumnezeu, trebuie să ne deprindem încetul cu încetul în toate întâmplările cu răbdarea. Deoarece Însuși Domnul în Sfânta Evanghelie spune: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19) și *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). (*Cuviosul Lev, p. 236*)

Nu mă miră greutățile, nici felurile întâmplări, căci ele sunt nedespărțite de noi toată viața noastră; ne învățăm cu ele și prin răbdare dobândim sufletul. Și cine este răbdarea mea, dacă nu Domnul? Către El ridicăm ochii noștri în toate greutățile. (*Cuviosul Moise, p. 273*)

Întâmplările triste întotdeauna sunt greu de îndurat, dar trebuie să ne silim să le îndurăm, după învățătura Apostolului: *Să alergăm cu stăruință în lupta care ne stă înaintea* (Evr. 12, 1), chemându-L pe Domnul în ajutor și rugându-L pentru cei ce ne necăjesc și să trimită pace sufletelor noastre. (*Cuviosul Moise, p. 280*)

În necazuri trebuie să avem răbdare și rugăciune. *Mântuiește-mă, Doamne, că a lipsit cel curvios, că s-a împrăștiat adevărul de la fiii oamenilor* (Psalm 11, 1), din rândul cărora face parte și robul lui Dumnezeu N. Domnul îndelung răbdă; și noi trebuie să primim totul cu blândețe. (*Cuviosul Moise, p. 303*)

Toți stăm pe o piatră de încercare, care ne arată credința noastră și toate comorile inimii. Toate întâmplările legate de ea le dau celorlalți prilejul de a ne cunoaște și ne ajută și pe noi înșine să ne cunoaștem. Dacă nu ar fi aceste întâmplări, nici nu ne-am cunoaște pe noi înșine și fără aceste împrejurări triste nu am putea dobândi mântuirea sufletului, care se înfăptuiește prin răbdare. Răbdă, dragule, totul cu blândețe, iubindu-L pe Dumnezeu și pe aproapele și toate vor fi spre folosul tău. (*Cuviosul Moise, p. 291*)

Vă compătimesc din inimă pentru mahnirile sufletești și pentru neplăcerile legate de funcția frăției voastre și Îl rog pe Domnul Dumnezeu să vă dea ajutorul Său și să vă întărească să duceți această cruce grea, la care, poate, vă gândiți să renunțați și să vă așezați la liniște în chilia frăției voastre. Dar vă spun, mult-îndurerată măicuță, că, deși vă veți

elibera de funcție, de ispite și de necazuri nu vă veți elibera, ci doar le veți înmulți, căci vă vor răni inima și mai mult, până când o vor birui și vor zice tot cuvântul tău împotriva frăției voastre, mințind! De aceea, răbdați până la o vreme pentru Dumnezeu, căci răbdarea pe cei sărmani nu îi pierde, adică nu rămâne fără răsplată. Pentru aceasta vă aduc cuvintele Sfântului David: *Cine este omul cel ce voiește viața, care iubește să vadă zile bune? Oprește-ți limba de la rău și buzele tale să nu grăiască vicleșug* (Psalm 33, 12), adică să nu-i spunei nimic cu îndrăzneală maicii egumenc și să nu-i faciți nicio observație maicii N. și vă va fi bine. În asemenea cazuri răposatul meu stareț, batiuşka Moise, îmi spunea: „Tu, frate, să-L cunoști pe Dumnezeu și pe tine, doar aceasta ți se cere”. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 348-349*)

Rabdă! Rabdă până ce va trece mânia Domnului! Doar nu vom suferi la nesfârșit! Domnul Însuși prin gura lui David a spus: *Când s-au înmulțit durerile mele în inima mea, mângâierile Tale au veselit sufletul meu* (Psalm 33, 19). (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 157*)

Ca să viețuiești în mănăstire, îți trebuie răbdare cu carul. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 98*)

Când ceilalți te necăjesc, niciodată să nu întrebi de ce și pentru ce. În Scriptură nu există nicăieri acest lucru. Acolo, dimpotrivă, se spune: *Cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt* (Matei 5, 39). În realitate, nu este ușor să lovești peste obrazul drept, iar acest lucru trebuie înțeles astfel: dacă cineva te va cleveti sau, fără să ai vreo vină, te va supăra cu ceva, aceasta va însemna o lovitură peste obrazul drept. Să nu cârtești, ci să rabzi lovitura aceasta, întorcând în același timp și obrazul stâng, adică amintindu-ți de faptele tale nedrepte. Și, poate, acum ești nevinovat, dar înainte ai greșit mult. Așadar, fii încredințat că ești vrednic de pedeapsă. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 100*)

„Batiuşka, învățați-mă răbdarea” – a spus odată o soră. „Învăță – a răspuns starețul – și începe cu răbdarea neplăcerilor pe care le întâmpini”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 100*)

Nu degeaba se spune în psalmi: *Trecut-am prin foc și prin apă și*

ne-ai scos la odihnă (Psalm 65, 11). Necazul și boala ard uneori ca focul, iar sudoarea, după fierbințeala bolii și lacrimile de durere, îl spală pe om ca apa. Celor ce rabdă toate acestea cu blândețe și cu mulțumire le este făgăduită dincolo odihna. Ce fel de odihnă? Este cu neputință a spune, numai că pentru aceasta trebuie să trăim cu băgare de seamă și mai întâi de toate să trăim cu smerenie, nu cu tulburare și să procedăm așa cum se cuvine. Iar în greșeli să ne căim și să ne smerim, dar să nu ne tulburăm. Tulburarea nicăieri nu este trecută în rândul virtuților și nu aduce folos nimănui, ci întotdeauna numai vătămare. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 33*)

Principalul mijloc pentru mântuire este răbdarea multelor necazuri, după cum se spune în Faptele Apostolilor: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). Nu te împiedică nimeni să te tratezi, dar trebuie să rabzi și feluritele necazuri și greutăți.

Ele nu se exclud una pe alta. Tratamentul medical ajută trupul, iar răbdarea feluritelor necazuri și greutăți aduce folos sufletesc. Cel ce voiește să se mântuiască trebuie să țină minte și să nu uite porunca apostolică: *Purtați-vă sarcinile unii altora și așa veți împlini legea lui Hristos* (Gal. 6, 2). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 50*)

Mă întrebi de ce după călugărie trebuie să rabzi necazuri. Domnul în Evanghelie spune, în general, către toți: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19).

Cu atât mai mult se potrivesc cuvintele Domnului despre răbdare celor ce au făcut făgăduințe deosebite pentru dobândirea ușoară a sufletului. Iar răbdarea este cu neputință a o învăța fără necazuri, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: *Suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde, iar nădejdea nu rușinează* (Rom. 5, 3-5). Și Sfântul Isaac Sirul spune: „Domnul ne-ar fi putut izbăvi de rău și în alt chip; dar, ca să ne învețe dragostea, El L-a dat pentru noi pe Unul Născut Fiul Său la chinuri și răstignire”. De aici putem vedea că dragostea și răbdarea (care fără smerenie nu pot exista) ne sunt mai necesare decât orice. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 81-82*)

Există o zicală cu care se mângâie, de obicei, cei ce suferă și rabdă greutatea: „A răbdat Moisc, a răbdat Ilie, a răbdat Elisei, voi răbda și eu”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 181*)

Îmi scrii că, probabil, nici în viața aceasta, nici în cea viitoare nu vom afla milă și bucurie. Nu este bine să gândești și să vorbești așa, mai ales tu, care ai avut parte de multă milă de la Domnul. Cine nu are bucurie aici și rabdă această lipsă, acela poate nădăjdui pe deplin că dincolo, adică în viața viitoare, va dobândi bucurie mare și nespusă. Îmbărbătează-te și te întărește și ai nădejde în mila și ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 32*)

Îmi pare foarte rău că nu te simți bine în lăuntrul tău. Roagă-te lui Dumnezeu și cere-I răbdare și nu deznădăjdui. Tot ceea ce faci, să faci pentru Dumnezeu, nu pentru ceva vremelnic, și Domnul niciodată nu te va lăsa, nici ostenele tale nu le va uita. Însă toți trebuie să răbdăm, toți avem necazuri; fără ele nici nu ajungi la odihnă. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 264*)

O persoană l-a necăjit mult pe stareț, dar el a răbdat totul. Când a fost întrebat cum de o rabdă, starețul a răspuns: „Dacă aici, unde eu mă străduiesc să o liniștesc, îi este atât de greu, cum îi va fi dincolo, unde toți îi vor sta împotriva? Așadar, cum să nu o rabd?”.

Situația neclară în care te afli acum, las-o în seama proniei lui Dumnezeu și străduiește-te să te îngrijești în tot locul de folosul sufletesc. Căci s-a spus: *în tot locul stăpânirii Lui* (Psalm 102, 22), adică a lui Dumnezeu. Chiar dacă uneori și locul îi aduce folos omului, totuși nu desăvârșit. Principalul depinde de buna noastră voință. Uneori și un loc incomod este de folos, deoarece acolo omul se ferește și se păzește pe sine, iar într-un loc confortabil slăbește și devine neglijent. Astfel în Sodoma Lot s-a păzit de rele, dar s-a dedat lor în Țoar, în locul, pe care îl socotea neatins de rele. Nu degeaba se repetă cuvântul celor pricepuți: „Dumnezeu îl păzește pe cel ce se păzește”. Păzește-te și tu mai întâi de toate de tulburarea sufletească. Oricât de plăcută ar fi ea în exterior, totuși să o socotești ispita celui rău, fiindcă în stare de tulburare omul nu este capabil de nimic bun și folositor. Probabil, eșecurile sunt crucea ta. Ți se fâgăduiesc și una și alta, dar nici una nici alta nu se împlinesc. Rabdă și amintește-ți de porunca Domnului: *Prin răbdarea voastră veți dobândi*

sufletele voastre (Luca 21, 19). Nu aduce pretexte pentru îndreptățirea de sine când e vorba de lașitate și nerăbdare – cum că intenția ta este de folos sufletului, dar nu îți izbutește. Din cuvintele Domnului spuse mai sus se vede că nimic nu ne este mai de folos ca răbdarea necazurilor, oricare ar fi ele. Oriunde ne-ar fi dat să trăim, să răbdăm greutățile pe care le întâmpinăm, așteptând voia și rânduiala lui Dumnezeu în împlinirea principalei noastre dorințe. Și, când va fi, atunci va fi. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 180-181*)

Totuși, trebuie să rabzi. *Cei ce nădăjduiesc întru Domnul vor înnoi puterea lor, le vor crește aripi ca ale vulturului* (Isaia 40, 31). Oare nu ți-ar plăcea să-ți desfaci aripile puternice asemenea vulturului și să zbori prin văzduh, prin grădinile raiului? Aceasta nu este o poveste, ci adevărul veșnic. Iar de crezi și îți dorești aceste mile de la Dumnezeu, rabdă. Tocmai acestea sunt aripile cele puternice, cu care te vei înălța și te vei preamări întru slava lui Dumnezeu, a Tatălui și a Domnului nostru Iisus Hristos. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 138*)

Pace sufletească să ai, iar de răbdat – să rabzi: și pentru tine și pentru ceilalți. Răbdarea, după cuvântul Sfântului Grigorie Sinaitul, și în furtună aduce liniște. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 136*)

Degeaba pui totul la inimă. Să fii mai tare – este și mai odihnitor și mai de folos. Acum nu te mai poți întoarce, mai bine să rabzi tot ce ți se întâmplă și să dobândești mila lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 81*)

Răbdarea ocărilor

Pentru împăcarea sufletelor voastre găsesc că este potrivit să vă amintesc cuvintele evanghelice ale Domnului: *Cui te lovește peste obrazul drept, întoarce-i și pe celălalt* (Matei 5, 39). Adică, atunci când suntem muștrați și învinuiți de ceva, de care nicidecum nu suntem vinovați, trebuie să ne întoarcem cu gândul la acele împrejurări, prin care ne-am făcut vinovați înaintea lui Dumnezeu sau a oamenilor, și pentru dobândirea iertării greșelilor noastre trebuie să iertăm nedreptatea și ocările, aduse de aproapele nostru, ascultându-L iarăși pe Domnul, Care zice: *Că*

de veți ierta oamenilor greșelile lor, ierta-va și vouă Tatăl vostru Cel ceresc; iar de nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre (Matei 6, 14-15). Amenințător și înfricoșător este cuvântul acesta! Să ne străduim să împlinim ceea ce cere de la noi Cuvântul lui Dumnezeu, să renunțăm la pretențiile noastre iubitoare de sine și să nu mai căutăm cu insistență dreptatea omenească. Într-un cuvânt, să avem grijă să nu ne atingă și pe noi musturarea apostolică: *Căutând să statornicească dreptatea lor, dreptății lui Dumnezeu ei nu s-au supus* (Rom. 10, 3). Iar dreptatea lui Dumnezeu constă în a-ți aminti faptele tale rele atunci când ești lovit peste obrazul drept. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 93-94*)

Îmi scrii că o soră ți-a adus o jignire nedreaptă și pe deplin nemeritată și tu în amărăciunea inimii ai plâns, dar un glas lăuntric ți-a spus: „Du-te cu mintea sus și fă o rugăciune puternică, și totul va trece”. Așa să faci în asemenea cazuri. Și atunci chiar va trece tot ce este trist și supărător. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 58*)

Pentru ca ocările să nu ne tulbure prea mult, trebuie să ținem minte și să nu uităm, precum ți-am scris deja, că străvechiul ispititor ne stârnește pe unii împotriva altora și, mai ales, împotriva celor care păzesc rugăciunea. Dacă vei ține bine minte lucrul acesta, purtarea celorlalți, chiar de va fi cu dispreț, va fi mai puțin jignitoare pentru tine. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 60*)

Ca să scapi de necazul care te apasă, trebuie să te rogi pentru acea persoană care te-a necăjit. Și să te rogi așa: „Mântuiește-o, Doamne și o miluiește pe iubita mea măicuță (numele) și pentru rugăciunile ei ajută-mă și pe mine, păcătoasa și blestemata”. Ca să te rogi așa, ai poruncă în Evanghelie de la Însuși Domnul, Care zice: *Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc* (Matei 5, 44). Fără această rugăciune este cu neputință să scapi de necaz și să te liniștești. Dar, dacă te vei ruga așa cu credință și cu osârdie, persoana aceasta se va putea schimba în bine față de tine. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 86*)

Răbdarea necazurilor

Te plângi de necazuri. Dar cine nu are necazuri? Fiecare om are necazurile lui, numai că sunt neobservate de ochii celorlalți. Pe lângă aceasta îți spun ca mângâiere că numai prin răbdarea necazurilor îți poți mântui sufletul tău. Spun Sfinții Părinți: dacă nu ar exista necazuri, nu ar exista nici sfinți. Și Domnul ne-a dat următoarea poruncă: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19). (*Cuviosul Iosif, 11, p. 256*)

Îmi scrii că printre surori există și persoane nedrepte. Și maicii egumene i-am scris și îți scriu și ție că fără așa ceva nu se poate, că și printre cei doisprezece Apostoli, care au fost în jurul Domnului Iisus Hristos, a existat un trădător – Iuda. În acest sens există și un proverb vechi: „Nu e pădure fără uscături”. Peste tot este nevoie de răbdare, căci, după cuvântul Domnului, *cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). Și, dacă nu ar fi necazuri și nu am avea pentru ce să răbdăm, atunci pentru ce ne-am mântui? (*Cuviosul Iosif, 11, p. 258*)

Vă compățimesc foarte mult pentru necazul prin care trece toată mănăstirea sfinției voastre. Dar ce puteți face? Chiar dacă v-a fost dat să aveți pagube în mănăstire, veți începe iarăși, cu ajutorul lui Dumnezeu, să construiți, cu nădejde în mila și ajutorul lui Dumnezeu, crezând în cuvintele cinstului păstor al turmei lui Hristos, Ioan de Kronștadt, care spune că Dumnezeu vă va ajuta să construiți chiar mai bine decât înainte. Domnul să vă binecuvânteze și să vă ajute să munciți. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 255-256*)

Am primit scrisoarea ta. Să nu te tulburi din pricina bolilor și a strămătorărilor. Aceasta este calea vieții călugărești pentru toți cei ce doresc și caută mântuirea sufletească. Sfântul Ioan Scărarul spune că, dacă monahul este lovit de necazuri și boli, este semn sigur că în acestea constă marele lui folos sufletească. De aceea se și străduiesc vrăjmașii noștri nevăzuți prin gânduri să-l împingă pe un asemenea om de la locul lui. Dar nu trebuie nicidecum să-i lăsăm, ci trebuie să răbdăm tot ce ni se întâmplă, chemându-L neîntârziat pe Dumnezeu în ajutor și smerindu-ne înaintea Domnului și a oamenilor, adică socotindu-ne mai prejos și mai păcătoși decât toată lumea. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 256-257*)

Lasă-i pe oameni să te mustre și să te numească în fel și chip. Nici ei înșiși nu văd ce fac. Roagă-te pentru ei cu următoarea rugăciune: „Mântuiește, Doamne, și le miluiește pe roabele Tale (numele) și, pentru sfintele lor rugăciuni, miluiește-mă și pe mine, păcătoasa”. Foarte liniștitoare este rugăciunea aceasta. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 257*)

Încă suferiți, pentru că v-a făcut o neplăcere maica Viaceslava. În primul rând, trebuie să vă spun că în viața aceasta este cu neputință să evităm întâmplările neplăcute. Iar în al doilea rând, cei pricepuți în viața duhovnicească spun că aceste întâmplări chiar pot aduce folos sufletului. De exemplu: datorită întâmplărilor neplăcute aflăm că suntem nerăbdători, iar, dacă suntem nerăbdători, înseamnă că suntem iubitori de sine. Și cunoașterea aceasta trebuie să ne îndemne la muștrarea de sine și la pocăință și să-I cerem Domnului în rugăciune să ne miluiască. Dacă nu ar fi întâmplările neplăcute, omul ar fi înclinat spre îngâmfare. De aceea să nu vă tulburați, măicuță, din pricina unor astfel de întâmplări. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 258*)

Îmi scrii despre necazurile tale. Dar cine nu are necazuri? Numai tâlharul cel înțelept nu are necazuri, dar el este în cer, iar noi în valea plângerii, de aceea, cât suntem îmbrăcați în trup muritor, de bună seamă că trebuie să suferim și să plângem chiar pentru cumplitele greșeli pe care le-am făcut. Și numai prin lacrimi, numai prin rugăciune și numai prin pocăință sinceră vom ajunge în acea patrie fericită, în care se află acum tâlharul cel înțelept și sfânt. Printre altele, cine nu a făcut aici decât să sufere, să bolească și să se chinuiască, acela se va învrednici dincolo numai de veșnica odihnă și bucurie. (*Cuviosul Iosif, 11, pp. 259-260*)

Descriindu-mi împrejurările triste ale sfinției voastre, mă întrebați pe mine, păcătosul, dacă nu cumva ar trebui să renunțați la conducere. Fără îndoială că vă doriți să renunțați la conducere ca să scăpați de necazuri. Dar unde vă puteți ascunde de ele? Și cine dintre oameni nu are necazuri? Nu degeaba este viața noastră pământească numită valea plângerii. Dacă vă mutați în alt loc, necazurile doar se pot schimba, dar mai ușor de atât nu vă poate fi, dimpotrivă, necazurile se pot agrava, după cum spuneau oamenii din vechime: „Fugi de lup și dai peste urs”. Nici Domnul nostru Iisus Hristos în Sfânta Evanghelie nicăieri nu le-a poruncit

urmașilor Săi să fugă de necazuri, ci tot timpul îi învâța răbdarea, zicând: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19) și *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). Și i-a numit fericiți pe cei ce rabdă ocări, prigoniri și tot felul de necazuri. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 260)

Văd că Domnul cel Preamilosârd încă vă cercetează și vă cheamă cu dragoste la El și voiește să vă înzestreze cu daruri prețioase, dar rog și implor dragostea frăției voastre să fie liniștită și cu ajutorul lui Dumnezeu să se hotărăscă, pe cât va fi cu putință, să rabde și să se roage Domnului celui Preamilosârd cu mulțumire și cu bună laudă. Să-L rugați pe Domnul cel Atotputernic ca prin dreapta Sa cea atotputernică să vă dăruiască răbdare, să îndurați cu bărbăție toate neplăcerile. Fără aceste mijloace nu este cu putință a ne izbăvi nici de vrăjmașul cel tainic, nici de ispitele îngăduite pentru încercarea sărmanelor noastre suflete. (*Cuviosul Lev*, p. 256)

Dacă vei vrea spre mângâierea ta să citești capitolul 12 către evrei, vei aduce mare bucurie sufletului tău strâmtorat de necazuri, iar eu te rog și te implor, ca pe o soră ascultătoare, să citești și din Epistola Sobornicească a Sfântului Apostol Iacov, capitolul 1 și, după ce îl vei citi, Domnul îți va dăruia în chip nevăzut sentimentul bucuriei, rodul ascultării și va bucura sufletul tău cu mângâiere lăuntrică. Și atunci vei glăsuia cu bucurie, și cu gura și cu inima, din Psalmul 33: *Săracul acesta a strigat și Domnul l-a auzit pe el și din toate necazurile lui l-a izbăvit. Străjuia-va îngerul Domnului împrejurul celor ce se tem de El și-i va izbăvi pe ei. Gustați și vedeți că bun este Domnul; fericit bărbatul care nădăjduiește în El. Multe sunt necazurile dreptilor și din toate acelea îi va izbăvi pe ei Domnul. Domnul păzește toate oasele lor, nici unul din ele nu se va zdrobi.* (*Cuviosul Lev*, p. 256)

Nu văd să existe asemenea necazuri pe care să nu le putem îndura. Și, chiar de se vor întâmpla astfel de necazuri, vom primi și ajutorul lui Dumnezeu pentru a le îndura. Însă este cu neputință să scăpăm cu desăvârșire de ele, de vreme ce Domnul nostru Iisus Hristos ni le-a lăsat ca moștenire. El Însuși a suferit pentru noi. Și sfinții apostoli, printre multele învățături despre răbdarea și necesitatea necazurilor, au scris și că *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14,

22). De aceea, fără a căuta de bunăvoie necazuri, trebuie să ne supunem voii lui Dumnezeu. Și necazurile pe care va voi El să ni le trimită, să le primim pe toate cu mulțumire. (*Cuviosul Lev, p. 12, p. 304*)

Batiușka l-a mângâiat odată pe un țăran, căruia i se furaseră roțile de la căruță: „Lasă, Simionușka, nu te duce după roțile tale. Dumnezeu este Cel care te-a pedepsit, așadar, rabdă pedeapsa lui Dumnezeu și printr-un necaz mic te vei izbăvi de altele mai mari. Iar dacă nu vrei să rabzi această mică încercare, mai mult vei fi pedepsit”. (*Cuviosul Lev, p. 12, pp. 246-247*)

[Tâlcuire la cuvintele Apostolului: *Foarte bucuros, mă voi lăuda mai ales întru slăbiciunile mele, ca să locuiască în mine puterea lui Hristos* (2 Cor. 12, 9).]

Prin slăbiciuni trebuie să înțelegem gândurile viclene ale vrăjmașului și pornirile trupești sau bolile și suferințele prin care sunt încercați nevoitorii bunei credințe. În pilde se spune: *Domnul cearță pe cel pe care-l iubește și ca un părinte pedepsește pe feciorul care îi este drag* (Pilde 3, 12). Se cuvine, așadar, cu mulțumire să răbdăm sfatul Domnului, căci, altfel, bolile și lupta cu gândurile vrăjmașului vor fi pentru noi un al doilea chin. Precum ataca atunci, așa atacă și acum vrăjmașul pe mărturisitorii bunei credințe prin felurite chinuri, pricinuindu-le multe supărări și umiliri; și se împlinește prin ei cuvântul psalmistului: *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine* (Psalm 39, 1). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 164*)

În bolile trupești și în necazurile sufletești și în împrejurările exterioare de tot felul să ne ajute Domnul să răbdăm cu blândețe și cu supunere față de voia Lui. Și despre sfinții de dinainte este scris că nu au intrat așa de simplu la veșnica odihnă, ci, după cum se spune în psalmi, *trecut-am prin foc și prin apă și ne-ai scos la odihnă* (Psalm 65, 11). Evident că altfel nu putem ajunge la odihna aceea decât dacă răbdăm și așteptăm și dacă ne ostenim atât pentru noi cât și pentru ceilalți, deoarece fără dragostea de aproapele este cu neputință a ne mântui. Într-o zi am deschis cartea Sfântului Ambrozie și s-a deschis la locul în care se spune că haina de nuntă este dragostea. Iar dragostea, după cuvântul Apostolului, *îndelung-rabdă, este binevoitoare, nu caută ale sale* (1 Cor. 13, 4-5). Este

adevărat că nu este ușor să te descurci cu cei care îți stau împotrivă. Dar și pentru astfel de situații avem în psalmi o mărturie care ne îndeamnă la răbdare și blândețe: *Cu cei ce urau pacea, făcător de pace eram; când grăiam lor, se luptau cu mine în zadar* (Psalm 119, 7). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 165)

Îmi scrii despre necazurile care nu mai încetează și despre felurile neplăceri care vin din partea celor ce te necăjesc. Dar te sfătuiesc să nu-ți pierzi curajul, ci să ai nădejde în mila și ajutorul lui Dumnezeu, care au puterea să te apere de toate cursele vrăjmașului și de atacurile care lucrează după duhul lumii. Răul întotdeauna o ia înainte, dar nu biruie. Și în rândul ucenicilor Mântuitorului Hristos s-a aflat un trădător. Iar cel ce s-a împotrivit adevărului și-a primit răsplata cuvenită, dar pe ceilalți nicidecum nu i-a putut vătăma. Dacă și tu vei avea bărbăție și vei răbda, cu nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, necazurile și neplăcerile care ți se vor întâmpla te vor îndreptăți, nu te vor vătăma, numai că trebuie să lucrezi fără să te grăbești. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 194)

În situația ta tristă trebuie să ții bine minte și să nu uiți că răsplata nu pentru veselie se dă, ci numai pentru necazuri și pentru nevoințe. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 194)

Degeaba crezi că oamenii mor din pricina necazurilor. Dimpotrivă, în Sfânta Scriptură vedem că necazurile îi apropie pe oameni de mântuire, dacă ei nu se descurajează și nu-și pierd nădejdea, ci se înarmează cu răbdare și cu smerenie, supunându-se voii lui Dumnezeu. Așteaptă și tu să vezi cum se va termina totul. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 195)

Ca să primești mila și ajutorul lui Dumnezeu în situația ta, citește în fiecare zi psalmul 36: *Nu râvni la cei ce viclenesc, nici nu urma pe cei ce fac fărădelegea* (Psalm 36, 1). Și ar fi bine să citești psalmul acesta după cum spune Sfântul David – seara, dimineața și la amiază. Și încă doi psalmi: *Domnul este lumina mea și mântuirea mea* (26) și *Cel ce locuiește în ajutorul Celui Preaînalt* (90). Dacă vei rosti în numele Sfintei Treimi acești psalmi în fiecare zi de trei ori cu smerenie și cu osârdie, lăsându-te în seama proniei lui Dumnezeu, atunci Domnul va scoate ca lumina dreptatea ta

și judecata ta ca lumina de amiază, numai să te supui Domnului și să te rogi Lui. De asemenea, îți va fi de folos să citești și psalmul *Așteptând am așteptat pe Domnul și S-a plecat spre mine* (Psalm 39, 1). Nu degeaba se spune în Sfânta Scriptură, că *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22), pentru dobândirea căreia am și intrat în mănăstire. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 196)

Nu degeaba auzim repetându-se cuvintele: „Una este judecata oamenilor și alta este judecata lui Dumnezeu”. Domnul cel Atotștiutor știe mai bine decât noi ceea ce ne este mai de folos și acestea le și orânduiește. În Rugăciunea Domnască ni se poruncește să ne rugăm așa: „Tatăl nostru, făcă-se voia Ta”. Este drept că situația ta în mănăstire este strâmtorată, neplăcută și grea. Dar există un proverb popular: „Fugi de lup și dai peste urs”. Îți rămâne doar să rabzi și să aștepti, luând aminte la tine însuși și neosândindu-i pe ceilalți, rugându-te Domnului și Împărătesei Cerești să-ți rânduiască cele ce-ți sunt de folos, după cum va fi voia Lor. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 49)

Îmi scrii că nu te înțelegi cu ucenica ta de chilie. Să știi și să ții minte că prin ea vrăjmașul se străduiește să te ispitească. Fericitul Ilie Ecdicul scrie: „Dacă te rogi așa cum trebuie, să aștepti să se întâmple ceea ce nu trebuie”. Pe cel ce se roagă cum trebuie, vrăjmașul se străduiește să-l stârnească apoi la mânie sub un pretext plauzibil. Ține minte acest lucru și fii cu băgare de seamă. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 57)

Ieri o monahie mi-a povestit următorul lucru: i-a apărut în vis răposatul stareț și egumen Antonie și i-a spus: „Citește psalmul catismei a doua” (probabil, primul psalm). Ea l-a întrebat: „Pentru ce să-l citesc?” Iar starețul i-a răspuns: „Acesta trebuie să-l citești când ai necazuri”.

Într-adevăr, această monahie este bănuită de egumenă cum că ar fi împotriva ei și ar căuta să-i ia locul și această părere s-a alcătuit pe baza unor simple zvonuri. Cred că și ție ți-ar fi de folos să citești psalmul acesta. Are un conținut foarte semnificativ. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 65)

Te plângi de viața grea. Pentru aceasta există în Scriptură o mângâiere: *Fiecare își va lua plata după osteneala sa* (1 Cor. 3, 8). Însă noi

avem multe greutăți și din pricina iubirii noastre de sine, care în lașitatea ei iubește mângâierea, calea cea largă și odihna și ar dori să moștenească ușor Împărăția lui Hristos, Care și pe cruce S-a rugat pentru cei ce L-au răstignit. Noi uităm toate acestea, de aceea ne și descurajăm deseori. Străduiește-te să rabzi, surioară, și Dumnezeu nu te va lăsa. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 75*)

Împărăția Cerurilor li se dăruiește tuturor dreptilor din mila lui Dumnezeu și nu fără necazuri, așadar, noi, păcătoșii, cum de nu voim să răbdăm niciun necaz dacă dorim să o dobândim? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 81-82*)

Îmi scrii despre situația ta tristă și grea. Ce poți face? Nu degeaba ni se spune în Evanghelie și în învățătura apostolică: *Strâmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață* (Matei 7, 14) și *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22) și *Toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prizonieri* (2 Tim. 3, 12). Cugetând la toate acestea, să ții bine minte cuvintele Domnului: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19) și să repeți mai des în minte fericirile din Evanghelie și să-i acorzi o atenție deosebită celei din urmă: *Feriți-vă să fiți voi când vă vor ocări și vă vor prizonieri și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind din pricina Mea. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Matei 5, 11-12).

Iar, ca să nu greșim învinuindu-i pe ceilalți, trebuie să ținem minte și următoarele porunci ale Domnului: *Oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă, nu judecați, nu osândiți, iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă vatămă și vă prigonesc* (Matei 5, 22; 44; Luca 6, 37).

Mai întâi de toate și mai mult decât orice trebuie să ne rugăm pentru cei ce ne fac rău, așa cum învață și Sfântul Dorotei: „Ajută-le, Doamne, precum știi, pe acelea și pentru rugăciunile lor și pe mine, blestemata”. Această scurtă rugăciune, precum vedem din experiență, este foarte puternică și ne ajută și schimbă atitudinea potrivnică a celorlalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 102*)

Repet cuvintele evanghelice ale Domnului: *Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ce este al său; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales*

pe voi din lume, de aceea lumea vă urăște (Ioan 15, 19). Iar eu, păcătosul, din partea mea adaug: nici guvernatorul, nici miniștrii nu sunt veșnici și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu are limite; să-și facă de cap atât cât va îngădui Domnul, căci după aceea vor păți câte nici nu au gândit și nu au așteptat. Nu minte cuvântul psalmistului când spune: *Văzut-am pe cel necredincios fălindu-se și înălțându-se ca cedrii Libanului. Și am trecut și iată nu era și l-am căutat pe el și nu s-a aflat locul lui* (Psalm 36, 35-36). Chiar dacă este greu și foarte dureros să răbdați învinuirile nedrepte din partea persoanelor care ar trebui să apere dreptatea și care nu sunt niște persoane neînsemnate, ci mari și importante, totuși, mai târziu vă veți bucura de judecata nefățărnică a Unicului Judecător al celor vii și al celor morți. Sorții au căzut pe frația voastră; de aceea, până la celelalte alegeri să lucrați cum puteți și cum știți dacă aveți puteri fizice, în ciuda tuturor urzelilor omenești și diavolești, iar atunci se va vedea ce se va hotări: să slujiți sau să nu slujiți. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 191-192)

În tot locul trebuie să fim pregătiți pentru smerenie și răbdare și să ne înarmăm cu bărbăție și cu nădejdea în mila și ajutorul lui Dumnezeu. În Evanghelie se spune: *În lume necazuri veți avea* (Ioan 16, 33). Iar în Faptele Apostolilor: *Prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). Cine dorește să se mântuiască răbdă necazuri și nici cel ce se abate de la calea mântuirii nu scapă de necazuri. De aceea, mai bine să răbdăm necazurile pentru Dumnezeu, pentru mântuirea și curățirea păcatelor noastre decât să suferim fără rost, neștiind pentru ce. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 182)

Răbdarea muștrărilor

În legătură cu muștrările din partea surorilor ți-am spus și îți repet de o sută de ori: fără ele vei pieri. Dacă ești atât de îngâmfată încât să nu poți auzi adevărul, ce ar fi dacă nu ar observa nimeni la tine această neputință? Și, de fapt, nu ești fiică de boier, ești o neputincioasă! Nu așa, nu îndrăzni să vorbești așa! (Cuviosul Anatolie, 7, p. 269)

Cine este cel care să mă înveselească, dacă nu cel întristat de mine? (2 Cor. 2, 2), le-a scris Sfântul Apostol Pavel ucenicilor săi. Iată, am vrut și eu să o încerc pe noua monahie; să văd cum primește necazul de la mine.

Și se pare că nu cu necazuri mă răsplătește maica Serafima, ci numai cu mângâieri mă iubește.

Cum aş putea eu acum să-ți fac observații și să-ți dau îndrumări când tu din pricina lor te îmbolnăvești? Oare cu te-am muștrat ca să te răpun? Nu, ci am așteptat ca tu să primești cu smerenie și să te muștri degrabă pe tine însăși, nu pe ceilalți, dar a ieșit altfel. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 264-265)

Ascultarea ta este cea mai de preț și cea mai ușoară: să primești muștrările ca fiind vrednică de ele, iar pentru cei ce te muștră să te rogi lui Dumnezeu. Tocmai despre această slăvită ascultare a vorbit Apostolul Pavel în Epistolele sale: *S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce. Pentru aceea, și Dumnezeu L-a preînălțat* (Filip. 2, 8-9). Ascultarea aceasta cu atât este mai de preț cu cât nu este văzută de ceilalți și stă mult mai aproape de smerenie decât celelalte ascultări. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 43)

Tâlcuirea Sfintei Scripturi

Îmi scrii că pe N. îl neliniștesc probleme religioase, cum ar fi: dacă Iuda este vinovat, de vreme ce a fost un instrument. Păi, pe Iuda l-a ales ca instrument al trădării satana, căci a observat în el patima puternică a iubirii de arginți. Iar Mântuitorul Hristos l-a inclus în ceata celor 12 Apostoli aleși de El și la fel ca ei a fost înzestrat cu toate darurile harice, timp de trei ani a fost povățuit de Mântuitorul într-un tot adevărul, iar la Cina cea de Taină a fost dat în vileag prin cuvintele *unul dintre voi Mă va vinde* (Matei 26, 21). Însă Iuda nici atunci nu și-a părăsit reaua lui intenție. Cum, așadar, după toate acestea nu este vinovat? În afară de aceasta, mulți sfinți afirmă că și Iuda ar fi primit iertare dacă ar fi făcut pocăință ca marele apostol Petru, care de trei ori s-a lepădat de Hristos, dar care prin pocăință a dobândit nu numai iertarea păcatului său, ci și vrednicia apostolească de dinainte. Totuși, după cuvântul Sfântului Ioan Scărarul, este primejdios să cercetăm judecățile nepătrunse ale lui Dumnezeu, și cine îndrăznește să facă aceasta înseamnă că are lipsă de smerenie și are mândrie. Evanghelia începe și se sfârșește cu aceeași învățătură: „Pocăiți-vă!” Iar noi ne lenevim când este vorba să facem pocăință și în loc de aceasta ne apucăm să cercetăm ceea ce este mai presus de noi și nici măcar nu ni se cere. (*Cuviosul Ambrozio*, 23, Partea I, pp. 67-68)

Masa de obște

Îmi place că mergeți în fiecare zi la masa de obște cu surorile; și vă rog să nu părăsiți acest obicei până la sfârșitul zilelor sfinției voastre, căci este pentru liniștea și sănătatea sfinției voastre. Iar la cină, cu blagoslovenia maicii, vă puteți aduce pâine și cvas în chilie, dar, dacă în vreo seară veți vrea ciorbă de varză și cașă, mai bine mergeți la trapeză. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 228-229*)

Trezvia

Mare nenorocire sufletească este viața împrăștiată. Și provoacă o impresie îngrozitoare, mai ales asupra celor ce au început deja să ducă o viață atentă. Creștinul evlavios trebuie să-și petreacă viața cu toată atenția față de sine și cu trezvie. *Privegheați și vă rugați, ca să nu intrați în ispită* (Marcu 14, 38), a spus Domnul. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 37*)

Trezvia este calea către orice virtute. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 323*)

Sfântul Apostol îi avertizează pe toți să se păzească de ispite și să ia aminte la ei înșiși: *Cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă* (1 Cor. 10, 12). Nimeni nu este ferit nici chiar înainte de moartea lui de multele și feluritele căderi sufletești și trupești. Trebuie să ne păzim întru toată smerenia. (*Cuviosul Nikon, 20, p. 4*)

Trebuie să pătrundem mai adânc în noi înșine și să cercetăm cu atenție cugetele și simțămintele noastre și să plângem pentru dorințele, simțămintele și gândurile pătimase și păcătoase, care sunt în noi; pe ele trebuie neapărat să le alungăm, ca fiind neplăcute lui Dumnezeu și, alungându-le, să nu le mai dăm voie în inima noastră, căci în starea de împătimire nu putem cânta cântarea Domnului. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 194*)

Niciodată să nu-ți pui nădejdea în oameni și să nu te tulburi dacă nu găsești compătimire la ei și să nu-i judeci. Ia aminte la tine însuși. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 377*)

Dacă fiecare faptă, vorbă și gând își lasă amprenta asupra noastră,

atunci trebuie să luăm toate măsurile să ne păzim de tot ce este rău. Și episcopul Ignatie (Brianceaninov) și Sfinții Părinți scriu că foarte rar, aproape niciodată nu simțim că o faptă rea ne vatămă: această vătămare se vede după un timp, capătă rod din răul pe care l-am primit în noi și care se face simțit prin feluritele lui manifestări. Acest lucru îl poate vedea fiecare în sine însuși atunci când culege rodul cel amar al greșelilor și patimilor sale; nu vede și nu simte acestea numai cel care, în general, nu ia aminte la sine însuși și nu se cercetează pe sine, nu-și cercetează starea inimii și a sufletului său în lumina Sfintei Evanghelii și a scrierilor Părinților, altfel spus, duce o viață împrăștiată. Deseori fapta rea nu pare rea. Aceasta este înșelarea vrăjmașului. Nu trebuie să ne încredem în noi înșine, în inima și judecata noastră. În rezolvarea problemei referitoare la ce este rău și ce nu este rău, trebuie să ne călăuzim după învățăturile Sfintei Evanghelii, după Regulamentul Bisericii Ortodoxe și după scrierile Sfinților Părinți, de asemenea, după sfaturile părintelui duhovnic și ale stareților, care pot da învățătură din experiența lor în viața duhovnicească. (*Cuviosul Nicon, 20, pp. 4-5*)

Te rog și te implor: priveghează cu smerenie, stai treaz și îmbărbătează-te și te depărtează de lucrurile care te apleacă spre trup și sânge și spre orice mișcare pătimasă și ferește-te de norii și de furtuna zgomotoasă a frământărilor care îți sfâșie mintea și inima și vor să scufunde în tina iubirii de plăceri buna ta voință! Însă noi, chiar de vom gândi ceva rău și ne vom împiedica și vom fi răniți de ispititorul cel rău, și atunci să ne ridicăm și iarăși să alergăm cu pocăință și umilință la Cel ce îi înviază pe cei morți și îi ridică pe cei căzuți și îi încununează pe cei ce suferă de la acești călăi și dăruiește libertate și darul înțelepciunii în fața luptelor. (*Cuviosul Lev, p. 187*)

[Acum] a apărut o noutate în cultivarea grânelor, după cum îmi scrieți, dar acum este și momentul lucrării poruncilor lui Hristos! Creștinul tot timpul stă de strajă, păzindu-se de lupii cei tainici, dar, mai ales, când vin atacurile lor, trebuie să cheme în ajutor numele Domnului nostru Iisus Hristos și să-i bată cu putere pe vrăjmași, să reziste împotriva lor și să nu se lase biruiți de ei. (*Cuviosul Lev, p. 232*)

Omul care nu se stăpânește în privința lucrurilor mărunte, gândind că mărunțișurile nu înseamnă nimic, se dezvăță să lupte cu sine

și slăbește din punct de vedere duhovnicesc. Dezvățându-se să lupte cu lucrurile care după părerea lui sunt mici și neînsemnate, se dezvăță să lupte, în general, cu sine și nu mai rezistă la ispite, atunci când trebuie să dea dovadă de bărbăție întru Domnul și cu privire la lucrurile importante.

La această stare de nepăsare și lipsă de dorință de a lupta cu noi înșine putem ajunge fără să ne dăm seama, treptat. Dar să nu ne înșele vrăjmașul! Să veghem cu atenție asupra noastră! (*Cuviosul Nikon, 20, p. 3*)

Trebuie să ne străduim să supraveghem cu strictețe alcătuirea noastră, căci cu toată dorința din ambele părți de a ne răbda unii pe alții și de a trăi în pace unii cu alții vrăjmașul nu va renunța să tulbure prin lucruri mărunte și să supere iubirea noastră de sine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 310*)

Am citit mărturisirea ta și, în general, spun că, dacă veghem asupra noastră, acest lucru ne aduce folos în sensul că, văzându-ne neputința, ne smerim și ne căim înaintea lui Dumnezeu și, înțelegându-ne sărăcia, avem inima înfrântă și smerită, iar Dumnezeu ne va da ajutor spre îndreptarea vieții noastre dacă va exista în inima noastră zălogul smereniei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 775-776*)

Faptul că vă străduiți să vă cercetați lipsurile morale vă dă ajutor pentru dobândirea smereniei și pentru păzirea de ele pe viitor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 434*)

Când vei observa neputințele celorlalți și te vei mândri în sinea ta înaintea lor, va trebui să răspunzi gândului diavolesc: „Eu sunt mai rău decât toți”. Și, chiar de nu vei fi pătruns de acest sentiment, totuși să spui. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 32, din 25.02.1908*)

Cercetați-vă pe sine și căiți-vă pentru greșelile frăției voastre. Desigur, dimineața puteți pomeni numai greșelile mari, de exemplu: „Am dormit prea mult și am întârziat la utrenie; am osândit la utrenie pe cineva; m-am purtat cu nebăgare de seamă”, și tot așa, căci noi petrecem noaptea dormind, dar Sfinții Părinți o petreceau priveghind.

Cercetarea vieții noastre duce la cunoașterea păcatelor noastre,

cunoașterea păcatelor noastre duce la cunoașterea neputințelor noastre și la pocăință, iar acestea duc, în cele din urmă, la pomenirea lui Dumnezeu și a morții, însă aici nimic nu poate fi într-un totul clar. De aceea, de ajuns va fi dacă noi vom pomeni greșelile noastre, dacă ne vom cerceta viața și ne vom căi pentru greșelile săvârșite fie ziua, fie noaptea. „Iartă-mă, Doamne, că l-am supărat pe fratele meu și am făcut un lucru sau altul!” (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 49, din 30.04.1908)

Întrebare: „În ce poziție a trupului trebuie să ne aflăm când ne cercetăm viața?”

Răspuns: „În ce poziție vrei, dar cel mai bine șezând. Vă rezervați jumătate de ceas, vă așezați undeva și vă cercetați pe sine. Monahul nu poate sta într-o singură poziție, el merge moral și duhovnicește când înainte, când înapoi, nicio clipă nu stă într-un singur loc, tot timpul se află în mișcare”. (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 67, din 18.09.1908)

Este bine dacă cineva se îngrijește de viața contemplativă lăuntrică, pentru că ea îi dăruiește totul. (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 108, din 21.02.1909)

Cea mai mare atenție monahul trebuie s-o acorde celor mai necesare și mai folositoare lucruri, și ce poate fi mai necesar și mai folositor decât Împărăția Cerurilor? Și unde este ea? Ascultă-L pe Însuși Dumnezeu, Care vestește: *Iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Ia aminte, așadar, la tine însuși! Dacă îți sărăcește răbdarea, nu-ți pierde nădejdea. Pe calea aceasta au mers toți sfinții, împreună cu care îți doresc să viețuiești pe veci. (Cuviosul Anatolie, 7, pp. 67-68)

Păzește-ți ochii. *Iar dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine, scoate-l și aruncă-l de la tine* (Matei 5, 29). Domnul a poruncit. Și, dacă nu-ți vei păzi ochii și limba, vei atrage lupta asupra ta. (Cuviosul Anatolie, 7, p. 164)

Când cineva vorbește în deșert, nu poate viețui cu atenție, neîncetat se împrăștie. Din tăcere se naște liniștea deplină, iar din liniște, rugăciunea, căci cum se poate ruga cel care este împrăștiat? Ia aminte la tine însuși, căci viața atentă este țelul monahismului. Ți-am spus: „Ia aminte la tine însuși!” (Cuviosul Varsanufie, 5, p. 51, din 04.05.1908)

Prețuiește timpul, căci este ireversibil și ia aminte mai mult la tine însăși; aceasta să fie nevoința ta. (*Cuviosul Lev, p. 169*)

Să ții minte, iubite frate, adevărul acesta totdeauna, că ceea ce va semăna omul în veacul acesta, aceea va și secera în veacul viitor și în lumina acestui adevăr să te cercetezi pe tine zi de zi și să vezi ce ai semănat pentru veacul viitor – grâu sau neghină? Cercetându-te astfel, să-ți propui o mai bună îndreptare pentru ziua următoare și așa să-ți petreci toată viața ta. Dacă ziua aceasta ai petrecut-o rău, astfel încât nici rugăciunea nu ai adus-o corect înaintea lui Dumnezeu și nici măcar o dată nu ți-ai zdrobit inima, nici în cuget nu te-ai smerit, nici milă sau milostenie nu ai dat nimănui și nici pe cel vinovat nu l-ai iertat, nici jignirile nu le-ai răbdut și de la mânie nu te-ai înfrânat, nici de la vorbe, mâncare și băutură, iar mintea ți-ai cufundat-o în gânduri necurate: toate acestea să le judeci potrivit conștiinței și să te osândești pe tine însuși, propunându-ți ca în ziua următoare să fii mai atent față de cele bune și mai prudent față de cele rele.

Așa să cercetezi, iubite frate, tot timpul ceea ce ai semănat și să cureți de neghină și să ai grijă, ca un adevărat creștin, să faci nu numai o recoltă care se trece, ci una care va rămâne în viața veșnică. (*Cuviosul Moise, p. 326*)

Ce folos vom avea dacă noi ne vom desfăta cu toate câte sunt în lumea aceasta: cu cinstea, cu slava, cu bogăția și cu toate plăcerile, iar sufletul nostru îl lipsim de roadele Duhului Sfânt și ne vom înfățișa goi înaintea lui Dumnezeu, ca pomul cel neroditor, care de obicei se taie și se aruncă în foc? Să dea cezarului cele ce sunt ale cezarului omul tău cel dinafară; iar înăuntru să cauți totdeauna către Dumnezeu și legea Lui s-o cercetezi și Dumnezeu va fi cu tine. (*Cuviosul Moise, p. 326*)

Ești atât de fățarnică și fățarnicia ta este foarte fină, la fel ca și iubirea de sine. Cu atâta viclenie afli totul și îi determini pe ceilalți să se destăinuie înaintea ta și să se dea în vileag, în timp ce tu nu scoți o vorbă despre tine și nu-ți destăinui deloc cele ascunse ale tale. Ai foarte puțină simplitate. Lasă-i pe ceilalți și cercetează-te pe tine. Căci nu pentru celălalt vei răspunde, ci pentru tine. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 15*)

Cele pe care ochiul tău nu le va vedea și urechea ta nu va auzi, acelea nici la inima ta nu se vor sui. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 217*)

Întrebare: „Cum să mă cercetez, cu ce să încep?”

Răspuns: „Mai întâi trebuie să-ți notezi: cum mergi la biserică, cum stai, cum privești, cum te mândrești, cum ești atras de slava deșartă, cum te mâinii și tot așa”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 76*)

Dacă voiești să pornești pe calea cea sigură a mântuirii, mai întâi de toate străduiește-te să iei aminte numai la tine însăși, iar pe toți ceilalți să-i lași în seama proniei lui Dumnezeu și a vocii lor proprii și nu te îngriji să dai învățături nimănui. Nu degeaba s-a spus: „Fiecare din faptele sale sau se va proslăvi, sau se va rușina”. Așa va fi mai folositor și mai mântuitor și, mai presus de toate, mai liniștitor. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 56*)

Dacă ești ferm hotărâtă să îmbraci această haină, trebuie să te hotărăști și să te străduiești să împlinești cu fapta sfatul Sfântului Ioan Scărarul, care spune: ascultătorul nu cercetează nici lucrurile bune, nici pe cele care par rele. Adică nu comentează, zicând: „Așa nu este bine, iar așa ar fi mai bine”. Iar mai mult decât toate, ia aminte la propria sa mântuire, pentru care s-a hotărât să viețuiască în mănăstire, crezând fără îndoială în cuvintele Sfintei Biserici: „Fiecare, din faptele sale, sau se va proslăvi, sau se va rușina” – conducătorii din faptele lor, iar supușii din ale lor. Fiecare va răspunde pentru ceea ce i s-a încredințat. De asemenea, va trebui să dea răspuns și cel care se amestecă în treburile altora, renunțând în același timp la împlinirea propriilor îndatoriri. Însuși Domnul spune în Evanghelie: *Neguțătoriți cu ele până ce voi veni!* (Luca 19, 13). Iar neguțătorii, precum ai văzut și tu, neguțătoresc la târg fiecare în prăvălia lui. Iar, dacă în vremea târgului neguțătorul va umbla pe la prăvăliile altora, își va păgubi neguțătoria sa și va avea mare pierdere, așa că te sfătuiesc să nu mai iei aminte la gândurile vrăjmașului, care sunt plăcute la înfățișare, dar vătămătoare sufletului și care te îndeamnă să iei seama la neguțătoriile altora, umblând pe la prăvăliile lor. Mult mai trainic și mai temeinic este să-ți păzești propria ta neguțătorie duhovnicească și numai la ea să fii atentă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 58-59*)

Domnul să-ți ierte toate greșelile din trecut și să te întărească pe viitor să-ți vezi mai mult neputințele și neîndreptarea ta și să nu te îngrijești de purtarea exterioară a celorlalți. Fiecare va da răspuns pentru sine înaintea lui Dumnezeu. Atât pentru cel bolnav trupest, cât și pentru cel bolnav sufletește este lucru nesăbuit să aibă gelozie față de ceilalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 68*)

În rugăciunea lui Iisus, în paza inimii, în trezvie și atenție, în milă și judecată duhovnicească își petrece viața sa omul care nu-și îngăduie să aibă inimă rea față de cineva, care nu îndreaptă ochii inimii sale spre ceva potrivit legii lui Dumnezeu și se îndepărtează de orice fărâdelege din ură față de păcat și de gândurile și simțămintele cele păcătoase. Într-atât îi este de potrivit omului păcatul, încât acesta nu dă nicio atenție manifestărilor lui: vrăjmașul vine și vrea să-l ispitească pe robul lui Dumnezeu, îndemnându-l la păcat, dar, neizbândind în intenția lui, pleacă de la el. Robul lui Dumnezeu nu se desfată cu păcatul propus de diavol și nu îi dă nicio atenție, nici măcar nu știe cu ce fel de păcat a venit vrăjmașul. *Pe cel rău, care se depărta de mine, nu l-am cunoscut* (Psalm 100, 4). Orice gând care îl clevește pe aproapele, robul lui Dumnezeu îl izgonește din inima sa și nu se lasă atras de osândire, mândrie, invidie, nici de inima nesățioasă. (*Cuviosul Nicon, 6, p. 197*)

Osteneala

Nu nesocoti oboseala, care vine din ostenelele exterioare. Oboseala aceasta este încuviințată de toți Sfinții Părinți, nu numai în viața mănăstirească de obște, dar și în cea singuratică, petrecută în tăcere. Sfântul Isaac Sirul spune clar că nu Duhul lui Dumnezeu locuiește în cei ce iubesc odihna și veselia, ci duhul lumii. Dacă nu ne putem duce viața întru ostenele, trebuie, cel puțin, să ne smerim și să ne muștrăm pentru aceasta, nu să osândim ceea ce au încuviințat într-un glas toți Sfinții Părinți, deoarece omenirii celei neascultătoare i s-a poruncit să-și câștige pâinea în sudoarea frunții. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 47*)

Slava deșartă

Slava deșartă și mândria sunt unul și același lucru. Slava deșartă își arată faptele sale ca să vadă oamenii cum umblă și cât de iscusit lucrează. Iar mândria după aceea începe să-i disprețuiască pe toți. Viermele mai întâi se târăște, iar apoi se încovoiază. Așa face și slava deșartă. Iar, când îi cresc aripi, zboară cât mai sus și așa face mândria. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 73*)

Gândul acesta mi-a venit pentru că însușirile și mișcările rațelor și găștelor oglindesc bine însușirile și mișcările acestor patimi, ale slavei deșarte și ale mândriei.

Slava deșartă și mândria, deși sunt din același aluat și au aceleași însușiri, totuși au acțiuni și semne diferite. Slava deșartă se străduiește să câștige lauda oamenilor și pentru aceasta deseori se umilește și le face oamenilor pe plac, iar mândria are dispreț și lipsă de respect față de ceilalți, deși iubește și ea laudele.

Iubitorul de slavă deșartă, dacă este plăcut și frumos la înfățișare, se gătește ca un rățoi și se fălește cu frumusețea lui, deși deseori este stângaci și neîndemânatic, ca un rățoi. Iar dacă cel biruit de slava deșartă nu are o înfățișare plăcută, nici alte calități bune, atunci pentru câștigarea laudelor le face oamenilor pe plac și țipă ca rața: „Așa, așa!”, deși în realitate și la drept vorbind nu este întotdeauna așa și el însuși în lăuntrul lui deseori este predispus altfel, dar din lașitate aprobă totul.

Gâsca, atunci când ceva nu este după voia ei, ridică aripile și țipă: „Ga, ga!” Așa și cel mândru, dacă are în cercul lui o oarecare importanță, deseori ridică glasul, țipă, se ceartă, se contrazice și stăruie în părerea lui. Iar dacă cel ce suferă de mândrie nu are în mediul său nicio greutate și nicio importanță, atunci, din pricina furiei lăuntrice, sâsâie împotriva celorlalți ca gâsca ce stă pe ouă și, pe cine poate mușca, mușcă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 137-138*)

Cu râvna voastră s-a amestecat și slava deșartă și, cum să scăpați de ea, știți destul de bine; trebuie să izgoniți șarpele acesta din inimile voastre prin muștrarea de sine și să fugiți de ceea ce îl poate hrăni și, oricât bine ați face, el nu este al vostru, ci este ajutorul lui Dumnezeu și avuția Lui, iar voi sunteți numai uneltele și sunteți cele mai slabe. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 123*)

Este cu neputință să nu vină gânduri de slavă deșartă sau alte gânduri rele – trebuie numai să luptăm cu ele și cu ajutorul lui Dumnezeu să le alungăm. Doar tu așa faci și să faci așa și pe viitor. (*Cuviosul Iosif, p. 105*)

Când ești atras de slava deșartă, îndreaptă-ți gândul spre greșelile tale. Și prin ce să te fălești aici, când tu predai nu învățătura ta, ci pe a altora și ceea ce îți pune Dumnezeu în minte spre folosul și după credința celor ce întreabă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 92*)

Eu doar socotesc că este necesar să vă amintesc că tot binele, pe care îl faceți trebuie să fie pătruns de smerenie: rugăciunea, postul, milostenia, iertarea aproapelui și toate celelalte să le faceți spre slava lui Dumnezeu și cu smerenie. Și vă propun acestea, pentru că știu că diavolul, care urăște binele, atunci când nu izbutește să ne abată de la vreo faptă bună, se străduiește să o întunece prin îngâmfare și slavă deșartă. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 325-326*)

Pentru că în fiecare faptă bună se amestecă slava deșartă și părerea de sine, trebuie să ne împotrivim acestora și să le respingem, căci, așa cum o plantă agățătoare sufocă mulți copaci, așa și slava deșartă pierde faptele bune. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 774*)

Te plângi de slava deșartă, că acest călău te luptă mai mult decât ceilalți și, orice ai face, peste tot te urmărește. Sau aceasta este însușirea ta naturală? Noi nu trebuie să trăim după înclinațiile firii noastre, ci după poruncile lui Dumnezeu [precum spun Sfinții Părinți]. Mai întâi de toate, trebuie să lupți cu acea patimă care domnește în tine mai mult decât celelalte. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

Fugi de slava deșartă, căci ea strică toate roadele. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 202*)

Pe cât pot observa, ești condusă de slava deșartă și îți dorești ca ceilalți să nu observe neputința ta și vrei să pari dreaptă, dar musttrarea de sine și smerenia nu se văd în tine, nici nu te străduiești să le ai. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 666*)

Îmi scrii că te-a luptat slava deșartă pentru cumințenia ta închipuită, dar, când ți-ai adus aminte de necurăția celui îngâmfat, ți-a trecut; așa și trebuie totdeauna să smulgi această rădăcină a răului din inima ta; ea strică toate plantele faptelor bune și le face nefolositoare. În acest sens există multe învățături și povățuiri la Sfinții Părinți. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 3, pp. 273-274)

Îmi scrii că ai fost la Schitul Sfântului Zosima, că te-ai spovedit sincer și te-ai împărtășit cu Sfintele Taine, te-ai simțit bine și ai gândit că pe viitor nu te vei mai lenevi. Dar în scurt timp după aceea ai simțit răceală, indiferență și altele asemenea. Mă întrebi dacă nu cumva acest lucru s-a produs pentru că ai gândit așa cum ai gândit. Da, răceala și indiferența au venit pentru că ai primit gânduri de îngâmfare: „De acum nu mă voi mai lenevi” și tot așa. (*Cuviosul Iosif*, p. 106)

Nu demult am aflat o noutate tristă. O persoană duhovnicească, un om renumit prin erudiția sa și cu formare teologică, un apărător al ortodoxiei, brusc s-a lepădat de ea. Pur și simplu nu-mi vine să cred! Vorbea minunat, cu elocvență și nu trăia rău, nu era nici ucigaș, nici desfrânat, niciun alt viciu nu avea și dintr-odată s-a clătinat și s-a lepădat de Domnul. De ce s-a întâmplat aceasta? Este adevărat, a fost pus în niște situații foarte grele, vrăjmașul l-a atacat din toate părțile și nu a rezistat. Slava deșartă l-a pierdut. Acele cunoștințe vaste pe care le avea nu i-au adus folos, ci, dimpotrivă, l-au vătămat, căci i-au înălțat mîntea. Iar slava deșartă vine din lipsa smereniei. Pe omul smerit niciun necaz nu-l poate birui, el nu cade, deoarece, smerindu-se, află că pentru păcatele sale este vrednic de o pedeapsă și mai mare. Cel smerit se aseamănă omului care și-a construit casa sa pe piatră. *A căzut ploaia, au venit râurile mari, au suflat vânturile și au bătut în casa aceea, dar ea n-a căzut, fiindcă era întemeiată pe stîncă* (Matei 7, 25). Iar stîncă aceasta este smerenia. Iubitorul de slavă deșartă, însă, este asemenea omului care și-a construit casa sa pe nisip, fără temelie. *Și a căzut ploaia și au venit râurile mari și au suflat vânturile și au izbit casa aceea, și a căzut. Și căderea ei a fost mare.* (*Cuviosul Varsanufie*, 3, pp. 262-263, din 25.12.1912)

Adevăr grăiești, că pentru iubitorul de slavă deșartă osteneala nu înseamnă nimic. Dar aceasta se întâmplă atunci când nu se pocăiește.

Dacă te vei muștra pe tine însăși, Dumnezeu te va ierta. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 104)

Pe demonul slavei deșarte să nu-l asculți și să nu te intereseze ce pot gândi despre tine ceilalți; fiecare să-și vadă de ale sale, căci potrivit mântuirii omenești niciodată nu cruță pe nimeni, ci rănește pe cine poate și cum poate. Este de ajuns să se sârguiască fiecare pentru mântuirea sa și să-și vindece rănilor sale, nu să-i critice pe politicieni. Vezi pe pielea ta ce luptă și ce armată se ridică împotriva neputințelor noastre. *De n-ar păzi Domnul cetatea, în zadar ar priveghea cel ce o păzește* (Psalm 126, 1). (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 153)

Slava deșartă te înghite, iar tu nici nu bagi de seamă lucrul acesta. Ca să scapi de această ispită, smerește-te și muștră-te pe tine însăși. Smerește-te și prin faptul că te învață alții. Alții sunt și mai buni decât tine, dar se smeresc, iar Domnul îi va răsplăti cu bunătățile veșnice. Așa să gândești. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 110)

Nu trebuie să te fălești nici cu sănătatea, nici cu frumusețea, nici cu celelalte daruri ale lui Dumnezeu. Toate cele pământești sunt șubrede: și frumusețea, și sănătatea. Trebuie să-l mulțumești Domnului, să-l mulțumești cu smerenie, văzându-ți nevrednicia și să nu te fălești cu nimic. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 326)

Patima slavei deșarte nimicește credința din inima omului. (*Cuviosul Nikon*, 8, p. 370)

Trebuie să-ți dorești ca ceilalți să trăiască bine, dar nu trebuie să te povățuiești singură fără să-i întrebi și pe ei, căci acest lucru poate fi un prilej pentru slava deșartă. Și să retezi gândurile de slavă deșartă și de laudă prin ceea ce îți place lui Dumnezeu cel mai mult – prin smerenie, dar tu nu ai așa ceva, prin urmare, nimic bun nu ai. Așa este corect să gândești și așa trebuie să faci. (*Cuviosul Ilarion*, p. 47)

Îmi scrii că la utrenie te-au luptat gândurile de slavă deșartă, care îți spuneau că activitatea ta de casieră a adus fericire mănăstirii, că, de când ești tu casieră, și vlădica a devenit milostiv față de maica egumenă și s-au încheiat și demersurile pentru autorizația de a construi în Moscova

un paraclis, iar E. M. a făcut donații mănăstirii. Și spui că te rușinezi de aceste gânduri. Păi, trebuie să te rușinezi. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Unei tinere pe care părinții o împiedică să intre în mănăstire, i-ai adus spre întărirea ei, ca exemplu, ceea ce ți s-a întâmplat ție, că și ție ți s-au pus piedici în această privință, dar apoi Domnul i-a convins pe părinții tăi să nu te mai rețină și te întrebi dacă nu cumva a fost păcat să-i vorbești despre tine. Nu e nimic că te-ai dat pe tine ca exemplu, numai că nu trebuie să te mândrești cu acest lucru și să hrănești slava deșartă. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Îmi scrii că, pe lângă celelalte păcate ale tale, îți aduci aminte și de mândria ta nemărginită și de slava deșartă, care sunt pricina tuturor necazurilor și nenorocirilor tale sufletești și trupești, căci Domnul celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har (Pilde 3, 34). Când îți amintești de mândria ta nemărginită, să nu te etalezi cu ea, ci să o lepezi de la tine ca pe o cârpă nefolositoare și să te străduiești să te îmbraci în haina smereniei, care îți acoperă goliciunea sufletească și îi aduce sufletului tău bucurie și veselie. (*Cuviosul Lev, p. 184*)

Toți, fără excepție, suferim mai mult sau mai puțin de slavă deșartă și de mândrie. Și nimic nu împiedică atât de mult izbândirea în viața duhovnicească precum aceste patimi. Unde există tulburare sau neînțelegere sau dezbinare, dacă cercetezi cu atenție, se adevărește că în cea mai mare parte vina acestora o poartă iubirea de slavă și mândria. De aceea și poruncește Apostolul Pavel, zicând: *Să nu fim iubitori de mărire deșartă, supărându-ne unii pe alții și pizmuindu-ne unii pe alții* (Gal. 5, 26). Invidia și ura, mânia și pomenirea răului sunt fiicele slavei deșarte și ale mândriei. Cuviosul Macarie Egipteanul descrie chiar și lanțul alcătuit de aceste patimi și arată cum sunt înălțuite una cu alta și cum o naște una pe alta. În cartea „Cele șapte cuvinte” scrie: „Ura se naște din mânie, mânia din mândrie, iar mândria din iubirea de sine” (Cuvântul 1, cap. 8). Iar Domnul, în Evanghelie, spune clar că și cei ce fac bine pentru mărire și laude își vor lua aici plata lor. De asemenea, și cei ce își lucrează virtutea cu mândrie, osândindu-i pe ceilalți, sunt respinși de Dumnezeu, precum arată pilda evanghelică a vameșului și a fariseului. Iar smerenia cea binecuvântată, precum se spune în aceeași pildă, și pe cei neîndreptați

și păcătoși îi îndreptează înaintea lui Dumnezeu. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 138-139*)

Pagubele

Cu privire la ce s-a întâmplat în timpul transportului și la lucrurile care s-au distrus și s-au pierdut, nu trebuie să ne descurajăm, ci să răbdăm cu blândețe și cu mulțumire. (*Cuviosul Lev, p. 242*)

Faptul că pisica, cu îngăduința lui Dumnezeu, dar prin lucrarea vrăjmașului a spart geamul în bucăți și a furat șervetul de la fereastră, nu trebuie să vă mire prea mult, pentru că toată această întâmplare a fost îngăduită ca să vă deprindeți cu răbdarea cea mântuitoare și cu nădejdea cea bine-ziditoare și să vă amintiți cuvintele fericitului și dreptului Iov mult-pătimitorul, pe care acesta le-a rostit în vremea distrugerii casei, a fiilor și a întregii lui averi: *Domnul a dat, Domnul a luat* (Iov 1, 21). Și către soția lui: *Dacă am primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare și pe cele rele?* (Iov 2, 10); și noi, după datoria noastră creștină și după porunca apostolică, trebuie să răbdăm totul și să fim liniștiți. (*Cuviosul Lev, p. 242*)

Singurătatea

Presupuneți că în singurătate veți fi mai liniștit. Însă această liniște falsă v-a înșelat. Eu v-am arătat că pentru frăția voastră singurătatea permanentă este vătămătoare: ea aduce numai păreri de sine, iar apoi și tulburare. Încă nu aveți acea alcătuire pe care o aveau sfinții, care își biruiseră patimile și s-au retras pentru contemplarea înaltelor taine duhovnicești. Aveți încă nevoie să viețuiți cu oamenii, prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, căci astfel, văzându-vă neputința, va trebui să vă smeriți fără să vreți și să faceți pocăință și așa vă veți învrednici de mila lui Dumnezeu. În singurătate nu vă puteți vedea decât virtuțile frăției voastre, și ce răsplată veți avea pentru aceasta? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 672*)

Viața de mănăstire vi s-a părut la fel de deșartă ca și cea din lume și de aceea ați găsit că numai singurătatea este mijlocul sigur prin care

puteți birui patimile și puteți fi plăcut lui Dumnezeu? Acum, deși trăiți liniștit cu averea frăției voastre, totuși aveți îndoieli, neînțelegând dacă vă aflați pe drumul cel adevărat și vă cuprinde frica la gândul că v-ați putea pierde sufletul și din această pricină vi se tulbură duhul? La acestea vă răspund: viața în singurătate nu vă poate aduce folos, ci este chiar primejdioasă din pricina nelucrării poruncilor lui Dumnezeu și a patimilor, care zac ascunse în lăuntrul frăției voastre și pe care le puteți cunoaște numai din conviețuirea cu oamenii cu care vă aflați în bună înțelegere și, cunoscându-le, să vă străduiți, cu ajutorul lui Dumnezeu, prin luptă să le dezrădăcinați. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, pp. 11-12*)

Oare atunci se vindecă patimile noastre, când suntem singuri și nu ne tulbură nimeni? Dimpotrivă, din această pricină se înmulțesc și ne pierd cu desăvârșire liniștea, iar prin relația cu ceilalți și când suntem biruiți de patimi, ne cunoaștem neputința noastră, ne smerim, ne căim și în timp dobândim vindecarea. Citește mai multe cărți; nicăieri nu vei găsi că vindecarea patimilor se dobândește altfel. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 291*)

Ați încercat viața în singurătate – ce folos v-a adus ea? V-a adus liniște? Nicidecum. Eu nu vă scriu deloc acestea cu intenția să vă rețin în acest loc, ci să vă arăt că și în alt loc puteți avea ispite și, chiar de nu vor fi întocmai ca acestea, ci de alt fel, tot ispite vor fi: căci toată viața noastră este încercare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 40*)

Faptul că îți dorești să te zăvorăști nu îl încuviințez și nu sunt de acord cu acest lucru; zăvorăște ușile minții și ale inimii tale față de îngâmfare, buzele și limba ta față de multa vorbărie, de certuri și de osândire, iar mâinilor nu le da voie să se întindă la bătaie și primește sfatul celor ce îți doresc folos sufletesc – și așa se săvârșește zăvorărea ta, fără vreo înșelare sau lucrare a vrăjmașului. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 449*)

Mă întrebi: „Decât să trăiesc în aceste deșertăciuni, nu ar fi de folos pentru sufletul meu să-mi doresc o cu totul altă îndeletnicire?” La Nil Sorski și în cartea Sfântului Ioan Scărarul se spune că viața singuratică nu îi este de folos oricui, cu atât mai puțin celui ce nu a biruit patimile: îngâmfarea, mânia, viclenia și cele asemenea lor și ne sfătuiesc „să

privim mai jos de tăcere”, căci trebuie mai întâi în relația cu oamenii să ne străduim să biruim aceste patimi. Și mulți Părinți sunt de acord cu această învățătură. Iar tu ai citit despre aceasta din Cuvântul Sfântului Isaac Sirul și din Sfântul Calist, însă aceste capitole încă nu te privesc pe tine, nu sunt pentru tine; când le vei pune în practică, vei afla și vei înțelege sensul lor. (*Cuviosul Ilarion, p. 49*)

Cât a stat în Sodoma, Lot a fost sfânt, iar când a ieșit în singurătate, a căzut. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 9*)

Nu te sârgui fără chibzuință numai spre singurătatea cea din afară, care poate hrăni în cel împătimit îngâmfarea, mânia și osândirea aproape-lui. Îndreaptă-ți atenția spre aceste simptome și silește-te să te deprinzi cu muștrarea de sine, în orice situație dând vina pe tine, nu pe ceilalți.

Ține minte totdeauna cuvântul Părinților: „Chilia te înalță, iar oamenii te încearcă”. Tocmai de aceea îi este de folos celui neputincios și împătimit ca mai întâi să se șlefuiască printre oameni, să învețe să se smerească și să nu-i dojenească pe ceilalți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 67*)

Îmi explici că te chinuie gândul singurătății, că din pricina lui nu mai ai somn și nici poftă de mâncare și că nu-ți dă pace deloc!

Tăcerea și singurătatea le alegi numai dacă rânduiește pronia lui Dumnezeu, așa cum, de exemplu, i s-a spus lui Arsenie cel Mare: „Să taci, să fugi de lume, și te vei mântui”. Dar tu nu ai primit de sus o asemenea chemare și te gândești să faci aceasta numai din dorința ta și din amestecul ispitei vrăjmașului și, în sfârșit, din neascultare, iar neascultarea este un păcat, care nici prin mucenicie nu se șterge. Probabil, ai citit și tu cum un monah nu a ascultat de părintele său, a plecat de la el, a căzut în mâinile tiranilor și a primit moarte mucenicească, iar moaștele lui, ca ale unui mucenic, au fost puse de creștini în biserică. Iar când diaconul a glăsuț: „Cei chemați ieșiți”, moaștele singure au ieșit din biserică și au stat așa până când a venit starețul lui și i-a dat iertarea. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 183*)

Un înainte-văzător a văzut în vedenie un pustnic-primitor de străini, un bolnav și un frate ascultător. Fratele avea la gât un lanț de

aur. Înainte-văzătorul a întrebat de ce are fratele această cinste mai mare decât toți? Și i s-a dat următorul răspuns: „Pustnicul, deși s-a ostenit mult, totuși a făcut aceasta după voia și dorința lui, iar fratele a trăit în tăierea voii și a dorințelor sale, chiar și a celor bune”. Tu crezi că-ți vei găsi liniștea în singurătate, dar greșești foarte mult. Sfântul Grigorie Teologul din pricina prigonirilor și a tulburărilor a renunțat la funcția de episcop și singurătatea i-a fost un mare chin.

Pe Antonie cel Mare în singurătate diavolii l-au bătut atât de mult încât timp de două zile a fost ca mort. De aceea Sfântul Ioan Scărarul ne sfătuiește ca mai bine să avem luptă cu oamenii decât cu diavolii, pentru că oamenii, chiar dacă uneori se îndârjesc și nu se supun, totuși mai târziu iarăși se înduplecă și se supun. Însă diavolii niciodată nu încetează să turbeze, să tune și să fulgere împotriva noastră. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 183*)

Îți dorești ca în singurătate să te apropii de Dumnezeu, dar în „Scara” se spune că ascultătorul cel adevărat va sta de-a dreapta Celui Răstignit. Și, iarăși, despre cei apropiați de Dumnezeu se spune că trebuie să-I aducă lui Dumnezeu daruri, precum se spune în psalmi: *Toți cei dimprejurul Lui vor aduce daruri* (Psalm 75, 11), adică mântuirea altor suflete.

Gândește-te bine și cântărește toate cele scrise și nu te grăbi să alegi tăcerea și singurătatea, ci cu răbdare și cu supunere așteaptă să vezi dacă este voia lui Dumnezeu și să vină momentul potrivit. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 184*)

Ai tendința spre singurătate. Dacă pe N. o vatămă, atunci cum îți va fi ție de folos? Vezi bine că, viețuind printre oameni, nici nu mai știi încotro s-o apuci din pricina luptei lăuntrice. Îți dai seama ce ți s-ar întâmpla în singurătate? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 9-10*)

Îmi explici necazul tău, că nu ai chilia ta și că îți este greu să locuiești în alte chilii cu mai multe surori. Pe de o parte este adevărat: așa, în îngheșuiala în care locuiești, într-adevăr, este greu să trăiești, dar, pe de altă parte, durerea ta – care duce la istovire sufletească – nu o pot încuviința, nici nu o pot îndreptăți. Dacă ne dorim să moștenim Împărăția Celui care în timpul vieții pământești nu a avut unde să-și plece capul, oare procedăm corect, descurajându-ne până la istovire din pricina greutăților exterioare? Căci tocmai prin ele se curățește păcătosul nostru suflet ca

într-un cuptor. Deși ți-am spus personal cât de mult te-ai vătămat prin dorința ta nesăbuită, totuși observ că și acum ești condusă de această dorință, care în aparență este bună, dar în realitate este nesăbuită și potrivnică scrierilor Părinților, în care se spune că cel ce dorește viață singuratică trebuie mai întâi să se învețe printre oameni cu răbdarea, smerenia, nerăutatea și îndelunga răbdare a ponegririlor, a umilirilor și a greutăților și se adaugă faptul că altfel nu poate fi. Sfântul Ioan Scărarul spune că liniștea trupului este buna cuviință a simțurilor exterioare, iar liniștea sufletului este buna cuviință a gândurilor. Cu această liniște să te străduiești să te deprinzi. Surorilor cu care locuiești le poți spune așa: „Dacă doriți să locuiesc cu voi, să tăceți mai mult și fără vreo trebuință strictă să nu povestiți nimic și să nu puneți întrebări nepotrivite. Este mai bine să fim mai tăcute, luând fiecare aminte la conștiința sa cu frică de Dumnezeu. Iar, dacă va fi altfel, nu voi putea sta mult timp la voi”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 38*)

Să rămâi cu tine și cu Dumnezeu – este bine dacă, într-adevăr, este așa. În psalmul de la vecernie citim: *Ferit sunt eu până ce voi trece* (Psalm 140, 10), adică, trăind printre oameni, este mai de folos să mă retrag și să rămân singur cu mine. Acest lucru mă va ajuta să scap de multe curse vrăjmașe dacă, în același timp, nu voi gândi rău despre aproapele. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 55*)

Singurătatea nu numai că nu îți va fi de folos, dar va putea chiar să sporească vătămarea ta sufletească din pricina înșelării vrăjmașului. Sfântul Isaac Sirul, în Cuvântul 30, scrie: „Nu orice dorință bună este de la Dumnezeu, ci o asemenea dorință vine și de la diavol și aceasta nu este de folos, căci vrăjmașul este cel ce întinde cursa”. Toată viața ta ai fost atrasă de dorințe nesăbuite și bune în aparență și de aceea te-ai vătămat și sufletește și trupește. Sfântul Simeon Noul Teolog, scriind despre primul fel de rugăciune, spune că cei ce sunt vătămați de înșelarea vrăjmașului, datorită conviețuirii cu ceilalți nu ajung la nebunia minții la care ajung cei singuratici. Sfântul Ioan Scărarul scrie că liniștea este buna alcătuire a firii și buna cuviință a simțurilor și a gândurilor. De această liniște să ne îngrijim și în conviețuirea cu ceilalți, după cuvântul Apostolului: *Nu cugetați la cele înalte, ci lăsați-vă duși de cele smerite* (Rom. 12, 16). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 70-71*)

Înainte oamenii pricepuți trăiau și în peșteri: ei știau și înțelegeau bine pentru ce trăiau acolo, ca să-și înfrâneze nu numai limba de la rău, dar și mintea de la cugetele rele și viclene. Peste tot se aude cuvântul celor pricepuți: „La ceea ce nu vezi, nu poți să visezi”. Înțelepții locuitori ai peșterilor din trecut trăiau în crăpăturile stâncilor pentru a dobândi adevărata dragoste de Dumnezeu și iubirea sinceră pentru aproapele, pomenind totdeauna cuvântul apostolic: *Dacă zice cineva: iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este!* (1 Ioan 4, 20). Mai vedem în scrierile Părinților că oamenii de atunci, care se retrăgeau în singurătate – cei desăvârșiți – trăiau câte unul, iar cei care nu ajunseseră încă la desăvârșire trăiau câte doi și câte trei, pentru cunoașterea neputinței lor și pentru dobândirea blândeții, a răbdării și a smereniei. Chiar dacă uneori conviețuirea cu ceilalți pare grea din pricina iubirii de sine, încă neîmblânzite, totuși este foarte folositoare pentru descoperirea neputințelor noastre: pe când celui singuratic deseori i se pare că el trăiește bine și drept și astfel cade în îngâmfare și înșelare. Mai bine să ne vedem neputințele și lipsurile și astfel să ne deprindem cu smerenia și cu musturarea de sine decât să fim înșelați de dreptatea închipuită și astfel să cădem în mândria care și pe îngeri i-a alungat din cer. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 71*)

Avva Dorotei scrie că „mântuirea stă în mult sfat”, dar nu de la mulți. Pentru că în Sfânta Scriptură se spune: *Mulți să fie cei ce trăiesc în pace cu tine, iar sfinții tăi să fie dintr-o mie unul* (Sir. 6, 6). De aceea găsesc că nu îți este de folos călătoria la Kiev, în afară de pricina amintită și pentru că te afli în stare de tulburare. Apa, când este tulbure, pentru curățirea ei trebuie să o lași să stea liniștită și să se limpezească și atunci se toarnă apa curată, iar nămolul se aruncă. În Vechiul Testament se mai spune: *Dacă mânia stăpânitorului se ridică împotriva ta, nu te clinti din locul tău. Căci firea domoală înlătură mari neajunsuri* (Eccl. 10, 4). Și stareții spun: „Stai în chilia ta și ea te va învăța totul”. Să presupunem că A. te cheamă sub un pretext plauzibil să-ți aducă folos sufletec, dar vrăjmașul nostru sufletec și ispititorul încearcă prin aceasta să-ți facă vătămare sufletească. Sfântul Apostol ne pune în gardă, zicând: *Să nu ne lăsăm covârșiți de satana, căci gândurile lui nu ne sunt necunoscute* (2 Cor. 2, 11), adică cele vrăjmașe, care se ascund sub pretexte plauzibile, ca lupii în piei de oi. De aceea, mai bine să stai acasă și să cauți folosul sufletec în lăuntrul tău prin

mijloacele duhovnicești cuvenite, fiindcă se spune că *împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21). Iar din afară de la oameni primim folos numai atunci când nu îi osândim. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 68*)

Mustările

Nu poți răbda cu blândețe mustările, jignirile și umilirile. Să-ți cunoști, așadar, neputința ta, să te mustri pe tine și să te smerești și nicidecum să nu-i dojenești pe cei care îți dau prilej de vindecare, ci mai degrabă să-i socotești binefăcătorii tăi, care, cu voia lui Dumnezeu, îți arată neputința ta. Domnul nostru Iisus Hristos Însuși a răbdat mustări, jigniri, ponegriri și cruce și ne-a lăsat exemplul, ca să pășim pe urmele Lui. Și toți cei ce au mers pe calea adevărului au răbdat felurite necazuri și au dobândit mântuirea. Noi, însă, cei împătimiți, chiar de răbdăm vreun necaz din ciocnirile cu aproapele, suferim acestea din pricina alcătuirii noastre jalnice, care altfel nici nu se poate vindeca decât prin răbdarea jignirilor, a mustărilor și a umilirilor, iar dacă nu le răbdăm, trebuie să ne vedem sărăcia noastră sufletească și cât de departe stăm de dragostea poruncită nouă de Domnul, nu numai de cea pentru vrăjmași, dar și de cea pentru aproapele nostru; și acestea trebuie să ne ducă în adâncul smeritei cugetări, la care caută Domnul și pentru care ne dă ajutor spre împlinirea faptelor bune, iar fără ea nici faptele bune nu pot fi plăcute lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 87-88*)

Îmi scrii: „Toate maicile și surorile sunt bune și, orice aș cere, ele fac totul pentru mine”. Și chiar dacă nu ar face nimic pentru tine ci, dimpotrivă, ți-ar aduce jigniri, și atunci ar trebui să le socotești „bune”, iar jignirile să le primești ca fiind vrednică de ele și să socotești că Dumnezeu le îngăduie; și atunci vei fi liniștită. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 411*)

De reproșurile oamenilor lumești nu poți scăpa. Nici Mântuitorul Însuși nu a scăpat de ele. Dar acest lucru nu este important. (*Cuviosul Iosif, p. 60*)

Când el vă muștră și vă smerește și vă ponegrește mult, dacă atunci,

cu ajutorul Celui Atotputernic și cu blândețe veți îndura și veți atribui totul păcatelor frăției voastre, din aceste vorbe veți avea mai pe urmă mare folos! Dar, dacă vor veni înverșunarea și deznădejdea cea pierzătoare, veți pierde mult. (*Cuviosul Lev, p. 257*)

Dacă cineva se pleacă cu desăvârșire sub acoperământul Atotputernicului nostru Ocrotitor și Răscumpărător, al Domnului Iisus Hristos, și rabdă cu blândețe toate neplăcerile și vorbele ironice venite din partea persoanelor potrivnice și rămâne în buna alcătuire a cugetului său, cu adevărat îndrăznesc să spun că nevoință i se vor socoti lui acestea și pentru aceasta mare răsplată își va agonisi sufletului său! (*Cuviosul Lev, p. 258*)

Când te muștră cineva, gândește-te că ești ultima dintre toți și că ești vrednică de muștrare și să-ți dea Domnul după bunăvoința ta și săvârșirea faptelor bune în această încercare a ta. (*Cuviosul Lev, p. 167*)

Mintea

Mintea, când se deprinde cu citirea Sfintei Scripturi, cu rugăciunea și cu celelalte asemenea, se curățește de patimi și se luminează, iar când se adâncește numai în cele pământești, se învârtosează și devine cumva incapabilă pentru înțelegerea celor duhovnicești. De aceea trebuie să se deprindă cu cele duhovnicești și să biruiască toate patimile atât timp cât ele încă nu s-au înrădăcinat adânc în noi. Patimile sunt ușor de biruit în gânduri, dar, când ele trec în cuvinte și fapte și se înrădăcinează, atunci sunt foarte greu, aproape cu neputință de biruit. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 131, din 14.11.1909*)

Mintea poate fi orbită foarte ușor prin desfătarea simțurilor și întotdeauna dorește să meargă pe calea cea lată, care duce la pieire și mulți sunt cei care o află (Matei 7, 13), precum a spus Domnul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 480*)

Mintea este o forță care se mișcă singură, dar de noi depinde ceea ce i se dă. La fel ca atunci când se învârtte piatra de moară și depinde de om ceea ce se pune sub ea: grâu, secară, ierburi sau semințe. Și făina iese ori bună ori rea, potrivit cu ceea ce s-a pus. Așa și mintea, prelucrează

totul, dar trebuie să-i dăm numai ce este bun. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, pp. 116-117, din 12.06.1909)

Înduioșarea

Domnul cel Preamilostiv, în bunătatea și milostivirea Sa, va binevoi la un moment dat să vă dăruiască sentimentul cel plăcut al înduioșării, și îmi scrieți că v-ați dori pentru totdeauna să rămâneți în această liniște, dar încă nu este pe măsura frăției voastre să vă doriți acest lucru, ci vă este de ajuns și faptul că, cel puțin, ați simțit cât de cât zorile liniștii celei bune și ale păcii sufletești, despre care Sfântul Macarie Egipteanul scrie că nici celor desăvârșiți nu le îngăduie Dumnezeu în viața aceasta să rămână întru vederea sau lucrarea harului păcii, mai ales, ca nu cumva, aflându-se întru vedenie, să nu voiască deloc să-i compătimească pe cei ce suferă de patimi și să-i întărească pe cei căzuți. Și Sfântul Isaac Sirul, la sfârșitul Cuvântului 79, scrie același lucru. (*Cuviosul Lev*, p. 193)

Tristețea

Plictiseala și tristețea pe care le simțiți nu sunt altceva decât lupta monahicească, trimisă spre încercarea frăției voastre. Sfinții și marii nevoitori au fost încercați prin aceste lupte și nu doar atât, ci mult mai puternic și astfel era pedepsită dragostea lor pentru Dumnezeu, așadar, nici frăția voastră să nu vă istoviți atunci când sunteți cercetat de ele, ci cu bărbăție să rezistați, răbdând – și norul tristeții se va împrăstia și vor veni lumina, pacea și liniștea. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 5, pp. 183-184)

Tristețea înseamnă tot lene, doar că este mai rea. Din pricina tristeții slăbești și cu trupul și cu duhul. Nu ai vrea nici să muncești, nici să te rogi, la biserică mergi cu nepăsare și tot omul tău slăbește. (*Cuviosul Ambrozie*, 1, Partea a II-a, p. 77)

Întunecimea duhului, chiar dacă uneori este trimisă spre încercare, totuși trebuie să cercetăm și să vedem dacă nu cumva este trimisă pentru mândrie. Și trebuie să ne smerim. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 3, p. 262)

În vremea răcelii și a tristeții, de asemenea, nu trebuie să cădem în

groapa deznădejdiei și nu trebuie să căutăm în noi lucruri de care nu suntem vrednici – înalte daruri dumnezeiești, ci să ne liniștim prin smerenie, socotindu-ne nevrednici de ele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 77*)

Cauzele descurajării și ale fricii sunt păcatele noastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 255*)

Ai fost atât de orbită de curăția și sfințenia ta închipuită încât nu ai putut să-ți vezi neputințele: de aceea suferi acum de plictiseală și de alte neorânduiri. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 132*)

Mai îmi scrii că ai fost foarte necăjită din pricina tristeții duhului, adică a crucii duhovnicești, și tot aici văd că primești fără cârtire această greutate, socotindu-te vrednică de ea și te rogi lui Dumnezeu să-ți dăruiască răbdare în asemenea situații. Mă bucur că ai început să vii la cunoștința adevărului. Slavă Domnului! (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 483*)

Îți dau un sfat împotriva tristeții: răbdare, psalmodiere și rugăciune. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 38*)

Unele zile sunt frumoase și pline de bucurie, iar altele sunt negre și întunecate din pricina feluritelor neplăceri ale vieții. Iar aceasta ne arată că în bucurii nu trebuie să ne fericim peste măsură, iar în neplăceri nu trebuie să ne descurajăm prea mult, căci, așa cum după vreme ploioasă vin zile frumoase, așa și după tristețe vine veselie în suflet. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 13*)

Când suntem atât de neputincioși și slabi încât nici să primim ceva, nici să lepădăm de la noi ceva împovăraător nu putem, să ne rugăm împreună Maicii Domnului și să cerem: „Umple, Preacurată, de veselie inima mea, dăruindu-mi bucuria Ta cea nestricată, ceea ce ai născut pricina veseliei, care risipește negura păcatului și dăruiește pacea, care covârșește toată mintea”. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 34*)

Pentru că vă rugați puțin lui Dumnezeu și rareori citiți ceva, îmi pare rău, căci pentru toate celelalte aveți timp, dar pentru rugăciune și

citit nu aveți. De aceea și simțiți în sufletul frăției voastre plictiseală și tristețe și neliniște cu privire la lipsa de cunoștințe a frăției voastre și neîncredere. Dacă veți sta mai des la rugăciune și veți lăsa tristețea în seama Domnului Dumnezeu și veți nădăjdui în ajutorul Lui cel atotputernic, El va liniști sufletul frăției voastre. (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 199-200)

Așadar, iubitul meu fiu, pentru nimic să nu te întristezi, ci să-ți pui nădejdea în Dumnezeu și să te străduiești în necazurile pe care le întâmpini, să repeți mereu: „În numele Domnului Iisus Hristos, toate le voi răbda!” (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 277)

Dragă măicuță, din toate puterile să te împotrivești acestui diavol cumplit (care este tristețea) prin rugăciune smerită, prin depărtarea de vorbăria deșartă, prin citirea dumnezeieștilor cărți și prin răbdarea în ispite și el va fugi de la tine. Și să zici mai des către posomorâtul tău suflet: *Pentru ce ești mâlmit, suflete al meu, și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește în Dumnezeu, că-L voi lăuda pe El; mântuirea feței mele este Dumnezeul meu* (Psalm 41, 6-7). (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 294)

Vă rog să nu vă întristați pentru nimic, ci să vă puneți nădejdea în Dumnezeu, căci în toate neplăcerile vieții numai în El găsim iubire de oameni, bunătate și mântuire. De aceea are omul datoria să-l mulțumească pururea lui Dumnezeu pentru pronia Lui cea mântuitoare și nu să se descurajeze și să-și piardă nădejdea. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 115)

Nu te lăsa cuprinsă de tristețe, ci străduiește-te totdeauna să fii veselă și mulțumită, căci așa îți ușurezi necazul pe jumătate. (*Cuviosul Iosif*, 11, p. 273)

[Un frate se căia la batiușka, pentru că dormise un ceas în plus.] „Vă luptă demonul tristeții. El îi luptă pe toți. Și pe Cuviosul Serafim de Sarov l-a luptat, și pe Cuviosul Efrem Sirul, care a alcătuit rugăciunea cunoscută tuturor: «Doamne și Stăpânul vieții mele». Vedeți că el a pus pe primul loc «duhul trândăviei» și spune «nu mi-l da mie». Acesta este un diavol cumplit. Asupra frăției voastre vine prin somn, iar asupra altora vine aieva prin tristețe și plictiseală. Asupra fiecăruia, cum poate, așa vine. Și doar nu puteți spune că vă aflați în trândăvie”. „Așa e, batiușka, aproape

niciun minut nu sunt liberă”. „Păi, de aceea vă și atacă prin somn; nu-i nimic, nu vă întristați”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 69, din 27.09.1908)

Nu te întrista, tânără nevoitoare! Vrajmașul cel rău vrea să te sperie de la primii pași – dar tu nu-l asculta. Și spune: „Eu am venit să-l slujesc lui Dumnezeu; pentru Cel ce a murit pentru mine, să rabd necazuri și os-teneli; am venit la mănăstire să rabd și să mă chinuiesc, ca să împărățesc veșnic cu Preadulcele Iisus și să mă desfățez și să mă veselesc cu toți sfinții cei din veac și cu îngerii”. (*Cuviosul Anatolie*, 7, pp. 214-215)

Tristețea – iarăși îți repet – este inevitabilă pentru tine, deoarece nu vrei să rabzi niciun necaz, ci te uiți la diacon și iubești copiii. Iar în Împărăția Cerească nimic necurat nu intră, de aceea te și curățește Domnul cel Milostiv prin tristețe și ponegrire. (*Cuviosul Anatolie*, 7, p. 124-125)

De tristețe să fugi ca de patima desfrâului. Ea este din rândul celor șapte păcate de moarte. (*Cuviosul Moise*, p. 281)

Sub povara îndatoririlor îmbărbătează-te întru Domnul și crucea lăuntrică a tristeții du-o cu răbdare și mulțumește-I Milostivului Dumnezeu, Care te cercetează prin necazuri. Lui Îi place ca oamenii să fie nu în tihnă și veselie, ci în cuptorul smereniei, care îndreptățește judecățile Celui de Sus cu mulțumire. Și, când se înmulțesc durerile în inima ta, mângâierile Lui veselesc sufletul tău. Nădăjduiește în Dumnezeu și nu te întrista! Căci de la El vine mântuirea. (*Cuviosul Moise*, p. 283)

Te simți îngreuiată de duhul tristeții. Nu este de mirare. Nevoința noastră este să luptăm neîntrerupt nu numai cu el, ci cu toate cele șapte păcate capitale, dar nu trebuie să ne temem, uitându-ne la neputința noastră, ci să ținem cont de puterea lui Dumnezeu. *Domnul este luminarea mea și mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este apărătorul vieții mele; de cine mă voi înfricoșa?* (Psalm 26, 1-2). Am observat la minc că tristețea produce gânduri bolnave și întunecate și, dacă mă las atras cu totul de ele, sporesc prin aceasta duhul tristeții, dar când mă îmbărbătez prin cuvintele Psalmistului, zicând: *Pentru ce ești mâhnit, suflete al meu, și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește în Dumnezeu* (Psalm 41, 6), prin aceasta duc luptă și capăt ușurare și liniștire. Și tu, frate, să nădăjduiești în Domnul și

vei vedea mântuirea Lui, numai să nu cauți deloc voia ta. *Nu caut la voia Mea, ci voia Celui care M-a trimis* (Ioan 5, 30), a spus Domnul. (*Cuviosul Moise, p. 285*)

Plictiseala este nepoata tristeții, iar lenea este fiica ei. Ca să le alungi, la lucru ostenește-te, la rugăciune nu te lenevi, atunci și plictiseala va trece și sânguina va veni. Iar, dacă la acestea vei adăuga răbdarea și smerenia, de multe rele te vei izbăvi. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea I, p. 103*)

Dacă te cuprinde tristețea, citește Evanghelia. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 24*)

Ține minte cuvintele: *Cel ce se alipește de Domnul este un duh cu El* (1 Cor. 6, 17). Ele te îndeamnă să fii prudentă față de moșială și căscat, care vin din întristare, după cum s-a spus: *Istovitu-s-a sufletul meu de supărare* (Psalm 118, 28); întristarea vine din faptul că nu disprețuim slava deșartă și punem preț pe părerea oamenilor sau, chiar dacă nu punem preț pe ea, totuși nu o respingem. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 61*)

Dacă vă doriți, puteți să năzuiți și să vă îndreptați iarăși spre ceea ce ușurează și liniștește sufletul, dar, pe de altă parte, trebuie să vă străduiți să renunțați la tot ceea ce împovărează sufletul și conștiința și îngreuiază chiar și trupul, deoarece tristețea, născându-se în suflet din împrăștiere, trece și asupra trupului și pe amândouă le îngreuiază și le slăbește. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 95*)

Bagi de seamă că te cuprinde tristețea din pricina multelor deșertăciuni și a omiterii pravilei și, de asemenea, din pricina marilor eforturi și osteneli. La acestea adaug: tristețea vine și din slava deșartă, atunci când nu se face ceva după voia noastră sau când ceilalți nu vorbesc despre noi așa cum ne-am dori. Și tristețea mai vine din râvna care este peste puteri. Măsura este bună în toate. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 37*)

În starea de boală, pentru liniștirea noastră trebuie să alegem mijloacele care sunt, într-adevăr, eficiente, nu pe cele care par numai eficiente și care pot mai mult să dăuneze, decât să folosească la ceva, iar

cea mai necesară și mai de folos dintre toate este rugăciunea, adică chemarea milei și a ajutorului lui Dumnezeu în toată vremea, cu atât mai mult în boală, când cel ce suferă este strâmtorat fie de boala trupească, fie de chinul sufletesc și, în general, de tristețea și mâhnirea duhului, ceea ce adevărește și Sfântul Apostol Iacov, zicând: *Este vreunul dintre voi în suferință? Să se roage* (chemând mila și ajutorul lui Dumnezeu); *Este cineva cu inimă bună? Să cânte psalmi* [adică să se deprindă cu psalmodierea] (Iac. 5, 13). Te sfătuiesc în prezent să citești aceste scrisori [ale Sfântului Ioan Gură de Aur către diaconița Olimpiada] cu atenție și să le recitești: în ele vei vedea cât de folositor este să rabzi bolile și toate necazurile cu mulțumire și cu supunere față de voia lui Dumnezeu, chiar dacă lucrul acesta este foarte greu. Dar ce poți face? Trebuie să te îndrepți către ieșirea cea ziditoare de suflet din situația aceasta grea, nu să lucrezi pur și simplu așa cum ți se prezintă lucrurile. În afară de sănătatea trupească trebuie să mai cauți și pricinile sufletești pentru a-ți lămuri starea tristă și întunecată a duhului. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 113-114*)

Nu te întrista, căci vrăjmașul se va năpusti asupra ta, ceea ce simți deja. Un începător, îi este mai la îndemână, ca unul ce nu stă ferm în fața unui luptător priceput. Și, ca să nu fii așa, adică șovăitoare și nepricepută, citește în fiecare zi din Avva Dorotei sau din Sfântul Ioan Scărarul. În cărțile lor este un mare tezaur, care conține lecții pentru viața duhovnicească. Și, dacă vei merge pe calea arătată de ele după puterea ta, crede-mă, nu vei pieri, ci vei moșteni Împărăția cea Veșnică. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 320*)

Dacă te-a cuprins tristețea, cercetează-ți conștiința și vezi: nu cumva ai vreun păcat neispășit? (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 98*)

Îmi pare rău că ai slăbit în rugăciune și în fața lui Dumnezeu. Totuși, același lucru mi s-a întâmplat și mie. Dar totul va trece și vor veni cele bune. Ai nădejde! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 212*)

Cu privire la greutatea din suflet, ți-am spus și îți mai spun: singurul mijloc prin care poți fi veselă și liniștită este rugăciunea lui Iisus. Fără aceasta să nu cauți, nici să aștepti prețiosul dar al mângâierii monahicești. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 246*)

Iată în ce situație te afli. Se duce în tine lupta cu demonul pe viață și pe moarte. Și nu pentru viața aceasta pământească, ci pentru veșnicie.

Sau vei împărăți cu Hristos, sau te vei chinui în gheenă cu diavolii pe veci.

Tu nu vezi și nu înțelegi aceasta, dar diavolul înțelege. De aceea te chinuie și te sugrumă – poate te înghite. Și se va bucura mai mult dacă nu va fi dincolo singur. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 304*)

Vă sfătuiesc să nu vă pierdeți nădejdea și să nu vă întristați, ci în toate să vă puneți nădejdea în Dumnezeu, Care are puterea să vă păzească și pe frăția voastră, și pe copilașul frăției voastre. Rugați-vă întotdeauna Sfintei Treimi și spuneți: „Preasfântă Treime, miluiește-ne pe noi” și așa mai departe. Și, când vine, ca un nor întunecat, îndoiala în privința vieții, spuneți: „Nădejdea mea este Tatăl, scăparea mea este Fiul, acoperământul meu este Duhul Sfânt, Treime Sfântă, slavă Ție!” Și Domnul va învia în inima frăției voastre nădejdea în mântuirea Lui. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 120*)

Tristețea și sustragerea de la îndatoriri dictată de duhul acesta pierzător al tristeții arată că nici acum nu umbli întru cunoștința adevărului și în credință, iar cu voia ta nu sunt de acord nicidecum, ci voii lui Dumnezeu mă încredințez cu desăvârșire și mă tem să gândesc împotriva ei. (*Cuviosul Moise, p. 162*)

Nădejdea în Domnul

Viitorul nostru este în mâinile lui Dumnezeu. Și fără ispite nu se poate să trăim. Nu e una, e alta și tot așa. De aceea Domnul ne pune în gardă, zicând: „Fiți gata”. Totuși, dacă veți alerga întotdeauna în rugăciune către Domnul, cu nădejde în mila Lui, întotdeauna veți primi ajutorul Lui la vremea potrivită. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 263*)

Din inimă îți doresc să nădăjduiești din tot sufletul în Domnul, în puterea stăpânirii Lui și să nu aștepti vreun lucru bun de la rațiunea și puterile tale. Căci puterea lui Dumnezeu se desăvârșește în neputința noastră, așadar, să nădăjduim în Domnul. Blândețea și înfrânarea împreună cu răbdarea necazurilor atrag asupra ta bunăvoința lui

Dumnezeu și, după cuvântul cel adevărat al lui Hristos, *cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). (*Cuviosul Moise, p. 79*)

Multe furtuni și uragane zguduie atmosfera și produc catastrofe, dar Sfântul împărat David din toate scoate laude pentru Dumnezeu. Și faptele duhurilor răutății de sub cer, precum furtunile, zguduie sufletele și inimile oamenilor de pe pământ. Ce putem face noi, neputincioșii, acum? Un singur mijloc este mai la îndemână și mai sigur: să ridicăm mâinile către Domnul Dumnezeu, ca Moise în pustia în care îl atacase puterea vrăjmașă a lui Amalec. Și împreună cu Dumnezeul cel Preaînalt vom dărâma zidul ispitelor. Căci cu noi este Dumnezeu. Și nu trebuie să ne temem deloc. Domnul poate potoli furtuna și poate dărui liniște și pace sufletelor noastre. (*Cuviosul Moise, p. 159*)

Fiți bărbătos și întăriți-vă cu duhul în credința și nădejdea în îndurările Domnului celui Milostiv, pentru că El, și prin întâmplările care ni se par potrivnice, clădește mântuirea noastră. Cunoașteți-vă neputința și neajunsul în supunerea față de voia lui Dumnezeu și în împlinirea sfințelor Lui porunci, căci prin această cunoaștere veți dobândi smerenia și veți vedea ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Lev, p. 248*)

Cu privire la slăbiciunea maicii egumene și în cazul schimbării rânduielii și a împrejurărilor nu trebuie să ne tulburăm. Toate acestea sunt în mâna Domnului, Care ne-a creat și ne-a răscumpărat prin scumpul Său sânge și prin toate mijloacele Se îngrijește de noi și ne cârmuiește, însă noi suntem lași și copii la minte, dar suntem așa din uitare și nesimțire, neavând credința și nădejdea cuvenită în buna Lui purtare de grijă și vrăjmașul, văzând acestea, ne aduce gânduri de deznădejde, care pierd sufletele noastre.

Așadar, măicuță, să punem toată durerea noastră înaintea Domnului și El Se va îngriji de bunăstarea noastră. Și Sfântul Isaac Sirul scrie în Cuvântul 56: „Dacă ai încredere că Dumnezeu îți poartă de grijă, de ce te întristezi și te îngrijești de cele vremelnice și de trebuințele trupului tău? Iar dacă nu crezi că Dumnezeu îți poartă de grijă și de aceea te îngrijești în afara Lui de trebuințele tale, ești mai blestemat decât toți oamenii. Și, pentru că trăiești și vei mai trăi, pune înaintea Domnului durerea ta și El te va hrăni: și nu te teme de frica ce vine peste tine”. Așadar, să luăm aminte

la scrierile bărbaților celor sfinți și purtători de duh, care ne-au poruncit să ne lăsăm cu desăvârșire în voia și pronia Atotputernicului Dumnezeu, Care, ca un Tată mult iubitor de fii, Se îngrijește de trebuințele noastre, și de cele sufletești, și de cele trupești. (*Cuviosul Lev, p. 144*)

Te felicit pentru noul rang, pentru locul nou al funcției de egumenă și cu prilejul înaltului praznic al marelui plăcut al lui Hristos, făcătorului de minuni Nicolae. Din inimă îți doresc să nădăjduiești din tot sufletul în Domnul, în puterea stăpânirii Lui și să nu aștepti vreun lucru bun de la rațiunea și puterile tale. Căci puterea lui Dumnezeu se desăvârșește în neputința noastră, așadar, să nădăjduim în Domnul. Blândețea și înfrânarea împreună cu răbdarea necazurilor atrag asupra ta bunăvoința lui Dumnezeu și, după cuvântul cel adevărat al lui Hristos, *cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). (*Cuviosul Moise, p. 268*)

Celor osteniți și împovărați le este pregătită odihna la Domnul. Și toate ostenelile noastre nu valorează cât răsplata cea veșnică, care îi așteaptă pe cei ce se ostenesc în această scurtă viață. Nevoiește-te, frate, întru nevoința cea bună, având nădejde în Domnul Dumnezeu. (*Cuviosul Moise, p. 296*)

Domnul cel Atotbun să vă dea și vouă viețuitori buni pentru buna alcătuire a obștii, iar cei vătămați să meargă după intențiile inimilor lor. Să ridicăm totdeauna ochii noștri către Domnul și Lui să-I spunem toate trebuințele noastre și durerile inimii. De la El este tot binele, tot darul și toată zidirea. El dă bunătăți celor ce Îi cer și îți va trimite și ție întru bunătatea Lui toate câte Îi vei cere. (*Cuviosul Moise, p. 302*)

Numai o privire către Domnul cel Atotputernic și o chemare a Lui pot ajuta sărmanul suflet. (*Cuviosul Moise, p. 317*)

Având nădejde în Domnul, Cel ce ne povățuiește spre bine și dăruiește pace sufletelor noastre, mergi cu blândețe la arhipăstor, fără să ai vreo îndoială. Cu siguranță că, de unde pornește mânia, de acolo vine și mila. Și, când se înmulțesc durerile în inimă, mângâierile lui Dumnezeu veselesc sufletul. Și să umblăm cu răbdare. (*Cuviosul Moise, p. 308*)

Faptul că unii dintre frați și dintre fiii duhovnicești devin brutali și sunt înșelați de vrăjmașul nu este de mirare, căci oameni suntem, dar faptul că cei ce mergeau după Domnul Hristos, acum nu mai merg după El este de mirare. Să facem rugăciuni pentru ei către Domnul, să se zidească și casa lor sufletească după voia Lui cea sfântă și să aibă nădejde în El. (*Cuviosul Moise, p. 277*)

Nu știu ce va face Domnul cu mine pe mai departe; dar, facă-se voia Lui cea sfântă în viața și moartea mea. Nu sunt fără de frică în ceea ce privește trecutul vieții mele. Iubirea Lui de oameni, care nu voiește moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu, să mă învrednicească și pe mine, blestematul, de sfârșit creștinesc și de fericirea celor cărora li s-au iertat păcatele. (*Cuviosul Moise, p. 318*)

Pentru că părintele A. are sufletul grav bolnav, trebuie să-l compătimim și să-L rugăm pe Domnul Dumnezeu să-l vindece. Căci boala lui este atât de gravă încât nici oamenii, nici îngerii nu o pot vindeca, decât numai Domnul cel Atotputernic. (*Cuviosul Moise, p. 311*)

Mă străduiesc să mă întorc degrabă, dar săptămâna aceasta, precum am spus, nu pot pleca. Probabil că așa vrea Dumnezeu. Eu nădăjduiesc ca Domnul să vă răsplătească răbdarea cu plăcuta Lui mângâiere. Toate sunt spre încercarea și folosul nostru. Cunoașterea propriei neputințe, atât pentru voi, cât și pentru mine și, în general, pentru oricine, este neapărat necesară, ca să nu fim mândri și să nu ne încredem în puterile noastre, ci, în Domnul nădăjduind și în rugăciunile sfinților, să fim totdeauna smeriți în duh. (*Cuviosul Moise, p. 265*)

La Domnul Dumnezeu toate sunt cu putință - nu numai să vindece un bolnav fără vindecare, dar și un mort poate învia. De aceea, toată nădejdea voastră să o puneți în Domnul Dumnezeu, la Care și pentru voi, ca și pentru toți, se găsește multă milă. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 116*)

Să nu vă puneți nădejdea în faptele, virtuțile și nevoințele voastre, ci în mila nespusă a lui Dumnezeu și în meritele Mântuitorului nostru Iisus Hristos, fără de care nicio faptă a noastră nu ne-ar putea mântui. Iar dacă vrăjmașul vă aduce gânduri tulburătoare legate de păcate și vă

insuflă deznădejde, să apelezi, de asemenea, la meritele Fiului lui Dumnezeu, căci El a venit pe cei păcătoși să-i mântuiască și pentru ei Și-a vărsat Preacurat sângele Său și a luat asupra Sa păcatele întregii lumi, răbdând moarte pe cruce. Acestea să fie nădejdea și mângâierea noastră pentru dobândirea bunătăților celor veșnice. Despre toți cei ce pleacă de aici în credință și nădejdea vieții viitoare după primirea tainelor bisericești, credem că se va face cu ei mila lui Dumnezeu. Și, chiar de au greșit cu ceva în viața aceasta, Biserica, Maica noastră, va face pentru ei rugăciuni la Jertfa cea fără de sânge, la dumnezeiasca slujbă, în cântarea bisericească și, de asemenea, milostenia dată săracilor pentru sufletele lor le va aduce un mare folos. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 232-233*)

Pe cel ce are nădejde tare în Dumnezeu, pe acela Dumnezeu în toate îl ajută. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 24*)

Domnul Dumnezeu prin adâncul înțelepciunii Sale cu iubirea de oameni toate le chivernisește și, ceea ce este de folos, tuturor le dăruiește. Și datoria noastră este să nu iscodim nimic, să nu întrebăm de ce este așa și nu altfel, ci cu supunere copilărească să ne lăsăm în voia cea sfântă a Tatălui nostru Ceresc și să spunem din adâncul sufletului: „Tatăl nostru, facă-se voia Ta!”. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 146-147*)

Pentru cei de acasă să nu suferi, nici să te superi pe ei. Aleargă la Dumnezeu și așteaptă totul de la El. Căci El este mai de nădejde decât toți împărații și fiii oamenilor. Și de viața de aici să nu te lași atrasă. Dacă ești liniștită, mulțumește-I lui Dumnezeu, iar, dacă ești tristă, iarăși să-I mulțumești lui Dumnezeu. Și să aștepți întotdeauna mila Lui. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 269*)

Acum nicăieri nu mai poți găsi un loc liniștit. Și trebuie să ținem minte un singur lucru: *Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu. Ajutorul meu de la Domnul, Cel ce a făcut cerul și pământul* (Psalm 120, 1-2). Numai acolo trebuie să căutăm ajutor, la Domnul, și să nu nădăjduim nici în locuri, nici în oameni. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 324*)

Chiar dacă trebuie să apelăm la oameni pentru ajutor sufletesc și trupesc, totuși, izbândirea în acestea trebuie s-o așteptăm din mâinile Domnului. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 372*)

Niciodată nu trebuie să ne punem nădejdea în oameni. Aceasta este o mare greșeală, o greșeală fatală. Fără orânduirea lui Dumnezeu oamenii nu ne pot apăra, nici mângâia. Omul este neputincios fără ajutorul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 372*)

Da, trebuie să luăm toate măsurile posibile, dictate de o rațiune sănătoasă și care nu sunt potrivnice duhului creștinesc și vieții călugărești, dar, luând aceste măsuri, trebuie să așteptăm izbânda întru totul din mâinile Domnului. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 180*)

Ce va fi? Cum va fi? Când va fi? Și, dacă se va întâmpla așa sau altfel, unde vom afla adăpost? Unde vom găsi întărire și mângâiere duhovnicească? O, Doamne, Doamne! Și o cumplită nedumerire îți cuprinde sufletul când vrei să prevezi totul cu mintea ta, să pătrunzi taina celor ce vor veni și pe care nu le cunoști, dar care, nu știi de ce, te sperie. Și mintea se istovește, planurile ei, mijloacele născocite de ea – sunt vis de copil, fantezie plăcută. Omul se trezește – și totul dispare, ciocnindu-se de cruda realitate și toate planurile i se destramă. Unde este, așadar, nădejdea? Nădejdea este în Dumnezeu.

Domnul este întărirea mea și scăparea mea și izbăvitorul meu (Psalm 17, 3). Lăsându-mă pe mine și pe toate în voia lui Dumnezeu, îmi găsesc pacea sufletului meu. Dacă mă voi lăsa în voia lui Dumnezeu, atunci voia lui Dumnezeu se va face cu mine, iar ea întotdeauna este bună și desăvârșită. Dacă eu sunt al lui Dumnezeu, atunci Domnul mă va apăra și mă va mângâia. Dacă pentru folosul meu mi se trimite vreo ispită – binecuvântat este Domnul, Care îmi clădește mântuirea. Chiar și în vâltoarea necazurilor Domnul îmi poate da mare și preaslăvită mângâiere Așa gândesc eu și așa simt, aceasta cred și aceasta urmăresc. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 181*)

Dacă vom alerga la Domnul, El ne va cerceta, va intra în inima noastră, ne va ocroti și ne va apăra de toate ispitele, va fi pentru noi stâlp tare în fața vrăjmașului și ne va duce direct la hotarul dorințelor și năzuințelor noastre, la fericirea veșnică, în Împărăția Cerurilor. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 217*)

Multe fapte omenești sunt așa. Gândim și presupunem ceva și iese altceva. Numai într-un singur lucru nu este greșeală: dacă omul tinde

spre împlinirea voii lui Dumnezeu în tot ceea ce și-a propus, chiar de nu ar avea izbândă vizibilă în această lucrare, totuși Domnul cel Preabun va socoti ca faptă în sine buna lui intenție. Și dacă, după cuvântul Cuviosului Isaac Sirul, nici desăvârșirea celor desăvârșiți nu este desăvârșită, cu atât mai mult sunt lipsite de desăvârșire faptele oamenilor obișnuiți și sunt săvârșite cu multe greșeli și scăpări. Totuși, în niciun caz nu trebuie să ne întristăm peste măsură, să suferim și să deznădăjduim, ci să avem nădejde că harul lui Dumnezeu, care împlinește toate lipsurile, și ajutorul Lui cel atotputernic le pot duce pe toate la bun sfârșit. Nu în zadar spune Domnul în Sfânta Evanghelie: *Fără Mine nu puteți face nimic* (Ioan 15, 5) și iarăși: *Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu* (Luca 18, 27). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 133-134)

Dacă viața noastră de aici nu este altceva decât nevoie, iar nevoia nu se săvârșește fără luptă și în luptă fără ajutorul lui Dumnezeu omul este neputincios, trebuie, în loc să deznădăjduim, să strigăm la Biruitorul puterilor întunericului: *Luptă împotriva celor ce se luptă cu mine* (Psalm 34, 1). Și iarăși: *Dumnezeule, spre ajutorul meu ia aminte! Doamne, să-mi ajuți mie grăbește-Te! Să se rușineze și să se înfrunte cei ce caută sufletul meu; să se întoarcă înapoi și să se rușineze cei ce-mi voiesc mie rele* (Psalm 69, 1-3). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 168)

Este mai de folos pentru noi să lăsăm totul în seama judecății lui Dumnezeu și în toate să ne punem nădejdea în atotbuna Lui pronie. În Biserica Ortodoxă circulă un cuvânt înțelept: „Omul plănuiește, dar Dumnezeu rânduiește”. Noi plănuim așa, dar Domnul să rânduiască ceea ce ne este de folos, precum va voi voia Lui cea bună și sfântă. Numai că în situația de față, pentru liniștirea noastră, trebuie să repetăm mângâietoarele cuvinte ale psalmistului: *Descoperă Domnului calea ta și nădăjduiește în El și El va împlini. Și va scoate ca lumina dreptatea ta și judecata ca lumina de amiază. Supune-te Domnului și roagă-L pe El; nu râvni după cel ce sporește în calea sa, după omul care face nelegiuirea* (Psalm 36, 5-7) și tot psalmul până la sfârșit. (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 102-103)

Ce va fi, aceea va fi. Și va fi ceea ce va da Dumnezeu. Iar Dumnezeu rânduiește numai ceea ce este de folos și ziditor de suflet și mântuitor. Din partea noastră se cere numai să nu ne descurajăm, ci cu supunere față

de voia lui Dumnezeu să răbdăm necazurile și bolile trimise, smerindu-ne înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor și neîndrăznind să învinuim sau să osândim pe cineva, ca să se împlinească și întru noi cuvântul evanghelic al Domnului: *Nu judecați și nu veți fi judecați* (Luca 6, 37). Și iarăși: *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22). Și încă: *Nu vă îngrijiți de ziua de mâine, căci ziua de mâine se va îngriji de ale sale. Ajunge zilei răutatea ei* (Matei 6, 34). Dacă Domnul în milostivirea Sa ne-a purtat de grijă până acum, bunătatea Sa nici de acum încolo nu ne va lăsa datorită proniei Sale celei atotbune. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 198*)

Trebuie să-l mulțumim pentru toate Domnului, Care cu dreptate ne-a dat osteneala spre răbdarea care ne este mai de folos decât mângâierea care înalță sufletul. Se pare că așa voiește Domnul. Fără îngăduința lui Dumnezeu necazurile nu ne-ar putea lovi – pentru păcatele noastre. Și necazurile acestea, de fapt, ne păzesc de alte ispite. (*Cuviosul Moise, p. 162*)

Ce folos va avea ostașul fără luptă? Va fi nepriceput și laș. Nici monahul fără luptă nu-și va putea dobândi sufletul întru răbdare și nu va putea fi încununat de Începătorul luptei. În situațiile potrivnice nu te descuraja și nu-ți pierde nădejdea, ci aleargă la Domnul cu smerenie în rugăciune și ai credință că îți va veni în ajutor. (*Cuviosul Moise, p. 234*)

Mă doare inima și pentru că, în același timp, aveți și nuntă și înmormântare, adică și bucurie și tristețe, astfel încât vă propuneți să faceți în același timp și una și alta și dintr-odată destrămați totul, iar după aceea simțiți necaz și tulburare, hulă și deznădejde și vă supărați pe toate și pe toți, de la Nadia până la Dumnezeu. De aceea este cu neputință să fiți liniștită. Dar, când vă vine buna dorință de a vă ruga lui Dumnezeu și de a citi câte ceva, să vă rugați și să citiți cu duh liniștit. Și, dacă nu v-ați îndeplinit dorințele din pricina neputinței, să spuneți cu duh liniștit: „Miluiește-mă, Doamne, că sunt neputincioasă”. Iar dacă nu v-ați îndeplinit bunele dorințe din lene sau nepăsare, iarăși să spuneți cu duh liniștit: „Doamne, nu intra la judecată cu roaba Ta”. Dacă vă vin gânduri rele, tot cu duh liniștit să spuneți: „Doamne, izbăvește-mă de aceste gânduri”. Dacă v-ați supărat sau ați osândit pe cineva, cu același duh liniștit să vă adresați Domnului și să spuneți: „Am greșit, Doamne, iartă-mă pe

mine, cea mândră și nerăbdătoare!” Dacă vă vin dintr-odată, ca un nor, tristețea și deznădejdea, să vă adresați iarăși Domnului și să spuneți către posomorâtul suflet al frăției voastre: *Pentru ce ești mâhnit, suflete al meu, și pentru ce mă tulburi? Nădăjduiește în Domnul. Și astfel în toate situațiile să vă străduiți să vă păziți inima de tulburare, ca de un duh vrăjmaș. (Cuviosul Antonie, 22, pp. 10-11)*

Tipicul

Îmi place că ați început să învățați cu blagoslovenia maicii Regulamentului Bisericii. Să vă ajute Domnul Dumnezeu să învățați și acest regulament ca să nu faceți nimic după voia frăției voastre și să nu vă încredeți în propria judecată; iar, când veți termina de învățat, veți fi o îndrumătoare desăvârșită. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 258*)

Maica v-a poruncit, potrivit cu adevăratele predanii ale Sfinților Părinți, să nu vă închinați în timpul celor șase psalmi, ceea ce vă sfătuiesc și eu să faceți și cu atât mai mult trebuie să păziți această poruncă cu cât este de acord cu sfatul dumnezeieștilor noștri Părinți; să gândească fiecare așa cum voiește și, dacă vă necăjește cineva în această privință, o asemenea supărare, datorită neștiinței lui, nu are importanță, dar porunca este mântuitoare de suflet. Iar, dacă vreo maică vă întreabă de ce nu faceți ca ea, îi puteți răspunde cu bunăvoință că acest lucru se cere: să se uite în Triod și în Regulament și, mai mult decât aceasta, stareța le-a poruncit așa tuturor. (*Cuviosul Lev, p. 189*)

Orânduirea schitului

Întemeierea schitului nu se limitează numai la zidirea pereților sau la administrarea exterioară a schitului, ci totodată presupune și ocârmuirea sufletelor fraților și îndrumarea lor duhovnicească după pravilele Sfinților Părinți către veșnica mântuire; așa cum vă aflați, este, oare, de ajuns pentru o asemenea administrare și ocârmuire a fraților? Aduceți-vă aminte cuvântul al optulea din cele 12 Cuvinte ale Sfântului Simeon Noul Teolog și luați aminte la înțelepciunea lui. (*Cuviosul Moise, p. 333*)

Orânduirea noii mănăstiri

Îmi scrii despre greutățile pe care le-ai întâmpinat cu surorile în mănăstirea cea nouă. Oare nu ai citit în viețile Sfinților Părinți, mai ales ale celor ruși, că toate mănăstirile noi se construiau cu mari greutăți, astfel încât nu rareori toți frații petreceau câte două zile fără hrană și mai apoi se construia totul și mănăstirile acestea înfloreau? Ispite au și monahii și mănăstirile lor. Să nădăjduim că și în mănăstirea sfinției voastre se va orândui totul spre mai bine. Ceea ce este bun și folositor nu se orânduiește dintr-odată, ci cu felurite greutăți. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, pp. 132-133*)

Mângâierea

Îmi scrieți că v-ați învrednicit să vă împărtășiți cu Preacuratele Taine ale lui Hristos în Joia Mare și că ați avut mângâiere duhovnicească, atât din partea acestui mare dar, cât și din partea slujbei din acea săptămână. Din inimă mă bucur pentru aceasta și ți mulțumesc lui Dumnezeu, Care vă cercetează prin aceste mângâieri duhovnicești; dar apoi, cu îngăduința Lui, v-a fost trimisă și mustrarea, ca să nu vă mândriți. Frăția voastră, poate, v-ați socotit smerită, dar cuvântul, dacă v-a rănit, a arătat că aveți mândrie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 296*)

O, dacă am avea întotdeauna căința vameșului, văzându-ne păcătoșenia și nimicnicia noastră, Domnul întotdeauna i-ar mângâia pe cei smeriți; dar cât de departe suntem de aceasta! Și mai degrabă ne-am putea îngâmfa pentru dobândirea unui asemenea bun și l-am putea pierde; totuși, nu trebuie să-ți pierzi nădejdea, ci să te smerești și să te socotești nevrednică de el; Dumnezeu știe când și cum să mângâie pe fiecare; vremea de acum este vremea luptei și a nevoinței, iar mângâierea nu trebuie să o cauți, ea va veni singură atunci când va voi harul s-o dăruiască; tu, însă, să-ți vezi mai mult păcatele tale, să te căiești și să te smerești. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 274-275*)

Mângâierile pe care le simți trebuie să le deosebești: să vezi care sunt adevărate și care sunt false. Și nu te pot vătăma dacă nu te lași atrasă de ele și te socotești nevrednică de mângâiere. Smerenia te păzește de înșelare

și, chiar de ar fi ele binecuvântate, totuși, dacă te lași atrasă în îngâmfare și socotești că ai dobândit această bogăție și ai mântuirea deja asigurată, iarăși le vei pierde, chiar dacă le-ai avut. Dumnezeu îi cercetează pe robii Săi, uneori și pentru răbdarea necazurilor, prin mângâiere, și mai mult atunci când ei nu cârtesc, ci se socotesc vrednici de necazuri, având zălogul smereniei în inima lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 230*)

Mângâierile sunt fie precedate, fie urmate de tulburare, iar pricina acestui lucru este alcătuirea noastră pătimasă; patimile noastre sunt ușa care închide înaintea noastră această bucurie duhovnicească. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 311*)

Văd că ați recunoscut că sunteți nevrednică de desfătări duhovnicești și de liniște, dar vă aflați în primejdia de a fi atrasă de ele. Citind cărți duhovnicești, ați văzut cât de mulți au suferit pentru că au fost atrași de desfătărilor duhovnicești și s-au bazat pe ele în ceea ce privește mântuirea lor. Însă, până când nu vom nimici patimile noastre prin lucrarea poruncilor lui Dumnezeu și nu vom dobândi smerenia desăvârșită, a dori sau a căuta asemenea desfătări va însemna să ne socotim vrednici de această răsplată, iar aceasta este deja mândrie. Mulți dintre sfinți, chiar dacă dobândiseră daruri duhovnicești, se temeau ca nu cumva ele să îi vatăme și de aceea Îl rugau pe Dumnezeu să le ia de la ei. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 214*)

Suferiți pentru pierderea mângâierilor duhovnicești; desigur, este greu, dar, dacă vom alerga la smerenie, ne vom găsi nevrednici de ele și poate că pronia lui Dumnezeu este cea care pentru folosul nostru ia mângâierile de la noi, ca nu cumva, desfătându-ne cu ele și închipuindu-ne că suntem ceva, să pierim de tot. Când căutăm mângâieri lăuntrice, nu pe Dumnezeu Îl căutăm, ci pe noi înșine. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 80*)

În vremea cercetărilor lui Dumnezeu, adică a mângâierilor, să vă temeți ca nu cumva să fiți atras în părerea de sine, căci tocmai pentru aceasta sunt trimise gândurile necuviincioase, iar suferința pentru pierderea înduioșării arată că v-ați mângâiat cu ea și că ați fost cumva vrednic de ea. Trebuie să suferiți, dar pentru pricina care v-a lipsit de ea și să vă

socotiți nevrednic de ea; noi suntem încă departe de smerenie, dar ne smerește Domnul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 410*)

Mângâierea duhovnicească pe care ați primit-o nu poate rămâne mult timp neschimbată: ea este trimisă din când în când spre întărirea frăției voastre în ispite; cei ce au dobândit smerenia se desfată mai mult cu ea, totuși, harul lui Dumnezeu și pe ei îi cercetează cu ispite, pe măsura alcătuirii lor, ca nu cumva să se înalțe prin dobândirea mângâierilor duhovnicești. Cu atât mai mult noi, neputincioșii, avem nevoie de focul ispitelor, care să ardă mărăcinii patimilor noastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 426*)

În vremea întunericii care te-a cuprins, ai crezut că-ți vei găsi mângâierea mergând la liturghie, dar nu ai găsit-o - același întuneric ți-a rămas în suflet, iar aceasta s-a întâmplat pentru că nu te-ai smerit și ai mers cu nădejdea mângâierii. Dar *împărăția lui Dumnezeu nu va veni în chip văzut* (Luca 17, 20). Dacă în acea stare întunecată te-ai fi smerit cu adevărat și ai fi simțit în inima ta că ești nevrednică de mângâiere, poate că ai fi primit-o, dar, pentru că ai mers direct, nădăjduind s-o primești, ca și cum ai fi fost vrednică de ea, nu ai primit-o. Dumnezeu îi mângâie pe cei smeriți, așadar, când nu avem parte de mângâiere, să alergăm la smerenie și nicidecum să nu ne tulburăm, nici să deznădăduim. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 381-382*)

Te mângâie slujba din Postul Mare. Domnul este Cel care te mângâie după mulțimea bolilor și necazurilor tale; să-l mulțumești și, dacă ai putea avea întotdeauna simțământul sărăciei tale și al smereniei, niciodată nu ar pleca de la tine această mângâiere; dar, pentru că firea noastră se pleacă ușor spre îngâmfare, se ia această mângâiere, ceea ce li se întâmplă și celor desăvârșiți spre smerirea lor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 441*)

Când duhul vă este trist și pustiu, sunteți sfătuit să căutați mângâierea în distracții, dar nu o veți găsi acolo și este cu neputință să o găsiți - duhul are nevoie de hrană duhovnicească. Trebuie să căutați mângâierea în credința în Domnul nostru Iisus Hristos și în sfintele Lui porunci, dintre care una ne arată unde ne putem găsi liniștea: *învățați-vă de la Mine,*

a spus Domnul, *că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Matei 11, 29). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 308*)

Să mângâi nu stă în puterea mea. Căci Mângâietorul nostru este Duhul Sfânt. Cheamă-L mai des în inima ta. Și El negreșit va veni la tine. Numai că nu atunci când vrei tu și când hotărăști tu momentul. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 101*)

Pentru mângâierea cea adevărată nu trebuie să holbezi ochii și să sușotești cu prietena ta, nici să faci mofturi, ci să te cercetezi pe tine și să te mângâi cu cuvântul lui Dumnezeu. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 250*)

Domnul ne poate mângâia întotdeauna. Însă mângâierea neîncetată ne poate vătăma, așa cum soarele arde totul dacă dogorește neîncetat, iar ploaia culcă totul la pământ când cade fără întrerupere. Dar, dacă fac cu schimbul, este bine. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 201*)

Dacă îți va fi de folos, nu îți interzic să-i scrii părintelui N., numai că mai întâi trebuie să-ți cercetezi în frica lui Dumnezeu conștiința și inima cu privire la motivele și îndemnurile de a-i scrie. Dacă este neapărat nevoie, îi poți scrie, dar, fără vreo trebuință anume, numai pentru o mângâiere închipuită, deocamdată nu este momentul. Întotdeauna trebuie să ai înainte folosul sufletesc, iar mângâierea lăuntrică să o aștepți de la Domnul, Care îi mângâie pe cei smeriți și pe cei ce nădăduiesc în mila Lui. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 97*)

În necazuri și tristețe să nu cauți bucurie și mângâiere în afară, ci, după cuvântul Apostolului, străduiește-te să rămâi în acea chemare în care te-a adus pronia lui Dumnezeu pentru mântuirea sufletului tău. Iar despre dobândirea mântuirii citim în Evanghelie că ea se dobândește pe calea cea îngustă și dureroasă și că vom intra în Împărăție prin poarta cea strâmtă. Să cugeți mai des la acestea, lucrând rugăciunea și citind scrisorile Sfântului Ioan Gură de Aur, prin toate mijloacele străduindu-te să-ți păzești credința și nădejdea în pronia și ajutorul Domnului, Care voiește ca toți să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 114*)

Cuvintele: „Cel ce este neatins cu ființa, de mine Se atinge” – au

produs în inima ta bucurie duhovnicească. Aceasta nu ține de puterea și încordarea noastră, ci este lucrarea milei lui Dumnezeu. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 442*)

În biserică ai simțit un duh de bucurie – dar să nu crezi că ai fi putut avea cu de la tine putere acel sentiment, ci harul lui Dumnezeu a lucrat așa, spre îmbărbătarea și întărirea ta. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 274*)

Plecarea la mănăstire

Pe Olga, fiica voastră, să n-o opriți să răspundă chemării lui Dumnezeu și nu cumva să greșiți față de ea reținând-o mult timp, căci îi puteți răci dorința; și, dacă va rămâne în lume, niciodată în viață nu-și va găsi pacea și fericirea. Ea nu mai poate sluji lumii, ci este a lui Dumnezeu și voi nu trebuie să așteptați de la ea ajutor în treburile casnice și gospodărești și, chiar de ar rămâne, tot nu ar locui acasă, ci, căsătorindu-se, ar trebui să plece de la voi. Să nu vă întristați cu privire la chemarea ei, ci mai mult să-I mulțumiți lui Dumnezeu că v-a învrednicit de această fericire și a primit în slujba Lui rodul pântecelui vostru. (*Cuviosul Lev, p. 157*)

Ana să i se supună mamei ei dacă aceasta vrea să o ia, probabil că încă nu i-a venit vremea să intre în mănăstire sau Dumnezeu voiește să-i încerce dorința; hrana o poate întrebuința după cum vrea ea, aceasta o lăsăm în conștiința ei, dar nu trebuie să-i fie urât, ci mai bine să-L roage pe Dumnezeu să rânduiască El cum va ști că îi este ei de folos. Iar mama ei va vedea din urmări dacă a făcut bine, luând-o și depărtând-o din slujba lui Dumnezeu. Însuși faptul că o va vedea pe fiica ei plictisită și în neorânduială, va trebui, frângându-i inima, să-i fie pedeapsă și dacă, ferească Dumnezeu, va cădea în vreo patimă, atunci cine va da răspuns pentru ea. (*Cuviosul Lev, p. 209*)

Intenția frăției voastre de a vă închina viața slujirii lui Dumnezeu, părăsind deșertăciunile lumii, este bună, dar este nevoie de conlucrarea și ajutorul lui Dumnezeu și de atenția frăției voastre; chiar de credeți că aveți intenție fermă pentru împlinirea acestei făgăduințe, totuși să nu vă puneți nădejdea în ea, ci mai mult să vă lăsați în voia lui Dumnezeu și să cereți ajutorul Lui. Frăția voastră încă nu cunoașteți cursele și uneltirile

vrăjmaşului: el se străduieşte şi prin ispite de dreapta şi prin ispite de stânga să-i tulbure şi să-i încerce pe oameni, cu îngăduinţa lui Dumnezeu, spre smerenia noastră şi ca să nu ne punem nădejdea în puterile şi în raţiunea noastră, ci să ascultăm de oamenii pricepuţi şi iscusiţi, care au mers cu adevărat pe calea aceasta, însă acum pentru frăţia voastră cuvintele mele sunt încă neclare; când vă va învrednici Domnul să luaţi asupra frăţiei voastre sarcina Lui uşoară şi jugul Lui cel bun, atunci veţi înţelege şi veţi cunoaşte cu adevărat puterea cuvintelor mele şi folosul care vine din tăierea voii proprii şi din supunerea ei faţă de altcineva, pentru Dumnezeu şi mântuirea sufletului. (*Cuviosul Lev, p. 115*)

Dacă Domnul vă va trimite chemarea Sa plină de har, atunci nicio părere şi niciun fel de laşitate nu vă vor putea birui, ci se va aprinde acea dorinţă arzătoare pe care o pot înţelege şi simţi numai cei cărora le-a fost dată! (*Cuviosul Lev, p. 245*)

Tu te contrazici singură. Când nu te lăsau să pleci la mănăstire, ardeai de dorinţă şi te chinuiai, iar acum te lasă, dar tu născoceşti tot felul de scuze ca să rămâi. Dacă acum rămâi şi mai amâni, mai târziu să nu-ţi pară rău. Totuşi, judecă singură şi străduieşte-te să faci aşa cum crezi că este mai bine. Roagă-te lui Dumnezeu să-ţi arate El calea. (*Cuviosul Ambrozio, 23, Partea a III-a, p. 78*)

Atât timp cât este nevoie să trăiţi în lume, anume pentru orânduirea fiilor dumneavoastră, trăiţi şi îngrijiţi-vă cel mai mult de împlinirea poruncilor lui Hristos, iar pentru cunoaşterea lor citiţi Sfânta Evanghelie, Faptele Apostolilor şi epistolele lor şi, de asemenea, învăţăturile Sfinţilor Părinţi, care ne învaţă despre patimi şi virtuţi; mergând pe calea vieţii, cunoaşteţi-vă neputinţa, smeriţi-vă şi căiţi-vă înaintea Domnului pentru greşeli, dar nicidecum nu vă puneţi nădejdea în faptele dumneavoastră, ci în mila lui Dumnezeu. Pravila de rugăciune împliniţi-o după putere şi posibilitate, având mai mult trăirea vameşului, nu a fariseului Şi nu vă apucaţi de vreo lucrare înaltă sau de vreo pravilă mare. Ci păziţi-vă conştiinţa. Nu căutaţi aici răsplată în mângâiere, ci lăsaţi aceasta în voia lui Dumnezeu: ştie El când să vă dea. Deocamdată vă sunt de ajuns acestea, dar, dacă vă va chema Domnul să mergeţi după El şi să vă sălăşluiţi în sfânta mănăstire, atunci calea vieţii vi se va descoperi în practică, nu în teorie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, pp. 150-151*)

Îmi scrii că ai avut un imbold de a merge la mănăstire, dar tot atunci s-au pornit și milele: o rudă de-a ta se pregătește să-ți facă pensie. Acesta ar fi un lucru bun. Iar apoi îmi scrii că îți oferă toate înlesnirile pentru trai numai să renunți la gândul de a merge la mănăstire. Nu știu de ce, dar mi se pare că din aceste „înlesniri pentru trai” nu poate ieși nimic bun și ar fi mult mai bine să rămâi în această situație neclară și să mai rabzi, așteptând să se facă voia lui Dumnezeu. G. ți-a scris că nu ar merge la mănăstire dacă tu ai rămâne cu ea. Dar îți spun că eu cred că este invers. Apoi îmi spui: „Dacă nu ați fi fost sfinția voastră, eu nu m-aș fi hotărât să merg la mănăstire”. Nimeni nu te silește să mergi la mănăstire. Numai să viețuiești după poruncile Domnului, așa cum învață Evanghelia; și, dacă vreuna dintre voi va trăi creștinește, aceea, cred eu, mai devreme sau mai târziu, la vremea sa se va hotărî singură să meargă la mănăstire. Când se va întâmpla aceasta, numai Dumnezeu știe, dar te sfătuiesc să te ferești de toți cei ce îți propun înlesniri și foloase lumești cu scopul de a renunța la mănăstire și a rămâne cu ei. Oamenii aceștia îi tulbură fără încetare prin îndemnuri și momeli pe toți cei ce doresc să-I slujească sincer Domnului. Dar de necazuri nimeni nu te scapă. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 181*)

Plecarea din mănăstire

Aud că unele surori au plecat din mănăstire. Probabil că nu au avut destulă răbdare pe calea cea strâmtă și anevoioasă a mântuirii. Toți avem o neputință: toți dorim să dobândim mântuirea, dar cu pace și bucurie, iar despre calea mântuirii se propovăduiește că *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). De aceea se și poruncește în Sfânta Evanghelie: *Prin răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre* (Luca 21, 19) și *Cel ce va răbda până în sfârșit, acela se va mântui* (Matei 10, 22).

Dacă surorile acestea vor veni la Optina, mă voi strădui să le conving să se întoarcă la mănăstire, poate vor fi de acord, iar pe tine te sfătuiesc să nu le respingi dacă se vor întoarce la mănăstire. Varsanufie cel Mare scrie: „Dacă vezi un tânăr plecând, să știi că l-a înșelat moșneagul, adică ispititorul cel bătrân”, de opt mii de ani. Acest vrăjmaș sufletesc al nostru ne ispitește pe toți, pe fiecare cum poate – pe unul, cu păcatul; pe altul, cu nerăbdarea; pe altul, cu osândirea, iar pe altul, cu cârtirea. Într-un

cuvânt, pe fiecare cu ce poate. Sfântul Apostol Pavel, pe cei ce greșesc, îi îndeamnă să se căiască, iar pe cei cărora li se pare că stau, îi avertizează să nu cadă, zicând: *Cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă* (1 Cor. 10, 12) și iarăși: *Datori suntem noi cei tari să purtăm slăbiciunile celor neputincioși și să nu căutăm plăcerea noastră* (Rom. 15, 1), dar de va cădea un om în vreo greșală, voi cei duhovnicești îndreptați-l pe unul ca acesta cu duhul blândeții, luând seama la tine însuși, ca să nu cazi și tu în ispită (Gal. 6, 1). Avem două porunci principale: să-L iubim pe Domnul din tot sufletul, iar pe aproapele ca pe noi înșine; și prima poruncă nu se împlinește fără a doua. De aceea se și spune în stărețism: de aproapele depind și viața și moartea; cine îl iubește pe aproapele și are grijă de el, acela va dobândi viața veșnică, iar cine îl disprețuiește pe aproapele, despre acela nici nu știu ce să spun. (*Cuviosul Ambrozio, 23, Partea a II-a, pp. 179-180*)

Dacă ai înțelege ce rană îți faci, te-ai îngrozi de nebunia ta! Doici și bucătărese sunt acum în Petersburg cu miile și nimeni nu le fericește și nu le cinstește, dar pe monahii le numeri pe degete. Și ele sunt cinstite și binecuvântate. Dar tu nu poți înțelege aceasta. Știi câte gunoaie ți se vor presăra în suflet, câte otrăvuri rău-mirositoare ți se vor da, iar tu, și nimeni alta, va trebui să ți le smulgi din inimă și să bei cupa desfătărilor lumesti? *Dar drojdia lui nu s-a vărsat; din ea vor bea toți păcătoșii pământului* (Psalm 74, 8). Tu, însă, ești oița cea aleasă a turmei lui Hristos, nu ție ți s-a pregătit această „drojdie”. Ție și celor ca tine Domnul v-a spus: *Nu te teme, turmă mică, pentru că Tatăl vostru a binevoit să vă dea vouă împărăția* (Luca 12, 32). Dar tu, nesăbuito, ești gata chiar acum să arunci cununa împărătească!

Părăsiți nebunia și veți fi vii! Căutați înțelepciunea și veți trăi! Cine a fost împăratul David? Un om frumos, slăvit și bogat. Și ce cântă el? *Am văzut fărâdele și dezbinare în cetate. Și am zis: Cine-mi va da mie aripi ca de porumbel, ca să zbor și să mă odihnesc? Iată m-aș îndepărta fugind și m-aș sălăslui în pustie* (Psalm 54, 9; 6-7). Iar tu te grăbești să-ți curățești aripile tale ca de porumbel pentru a duce o viață de șoareci și șobolani! Nesăbuito! (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 209-210*)

Cu toate că dorința de a te muta în orașul A. nu te părăsește, totuși, uneori cugetul ți se împotrivește și o insuflare tainică în inimă îți spune că această intenție și dorință sunt deșarte. Tu însăși îmi scrii că insuflarea

este foarte ușoară și liniștită, dar, când se aprinde în tine dorința de a pleca din mănăstire, simți îndârjire, întuneric, pomenire de rău și ură față de aproapele și lene la rugăciune. De aici să înțelegi că dorința aceasta este din partea stângă și este insuflarea vrăjmașilor, care urăsc neamul omenesc și caută veșnica noastră pieire. Sfântul Grigorie Sinaitul scrie: „Este nevoie de multă chibzuială ca să deosebești binele de rău. Lucrările harului sunt vădite și diavolul, chiar de se transformă, nu le poate da: nici blândețea, nici liniștea, nici smerenia, nici ura față de lume, nici patimile și nici plăcerile nu le potolește – acestea sunt lucrările harului. Iar lucrările diavolului sunt îngâmfarea, înfumurarea, înfricoșarea și orice rău”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 10*)

Școala

V-aș sfătui, în primul rând, să aveți în vedere să alegeți clădirea pentru școală astfel încât intrarea să fie din afară, nu prin hotel. În al doilea rând, să nu alegeți pentru învățarea copiilor surori tinere, iar în cazul în care nu sunt învățătoare de ajuns, mai bine să angajați pe cineva dintre persoanele din oraș, de parte femeiască, să vină la școală să predea și apoi să plece. În al treilea rând, sub niciun pretext să nu alegeți învățători de parte bărbătească, așa cum se face în unele școli de fete. În școala voastră nu trebuie să se predea științe înalte, iar noțiunile elementare le pot preda și persoanele de parte femeiască. Doar pentru Legea lui Dumnezeu puteți invita în anumite zile un preot bătrân. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, pp. 119-120*)

Învățătorul

Batiușka ne-a poruncit tuturor să citim capitolul al treilea din Epistola Apostolului Iacov. El însuși ni l-a spus pe de rost, punând accentul mai ales pe începutul acestui capitol: *Nu vă faceți voi mulți învățători* (Iac. 3, 1) și pe sfârșit. Și a spus: „A învăța pe alții înseamnă a arunca pietre mici din clopotniță, iar a împlini înseamnă a duce pietre mari în clopotniță”. Apoi a adăugat: „Ar fi bine să învățați și voi toată această Epistolă pe de rost și să o spuneți în fiecare zi”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 60*)

Cu privire la faptul că este incomparabil mai ușor să studiezi lucrul decât să-l împlinești, [*Cuviosul Ambrozie*] a spus: „Teoria este dama de

la curte, iar practica este ursul din pădure”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 45*)

[Sfântul] Vasile cel Mare spune: „Să citești ca să înveți tu însuși și să-i povățuiești pe ceilalți atunci când trebuie”. Dacă știi ceva, poți spune spre folos, dar nu pe tonul unui învățător. (*Cuviosul Nikon, 8, pp. 331-332*)

Maica N. este destul de ocupată cu ea însăși și suferă de slava deșartă, de care este biruită, crezând că, dacă primește de la cineva cuvinte de folos, le împărtășește altora, propovăduind, iar ea, sărmana, rămâne întotdeauna cu mâinile goale și se descurajează. Și, deși propovăduiește destul de mult cuvântul lui Dumnezeu, ca este pustie. (*Cuviosul Lev, p. 121*)

Dacă cineva îți cere sfaturi, trebuie să refuzi, zicând: „Nu știu ce să-ți spun”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Cu cuvântul este ușor să chibzuiești, dar cu fapta nu este întotdeauna ușor să îplinești și nu pot face toți acest lucru. Un locuitor din Kozelsk avea obiceiul în acest caz să spună: „Pe cât de departe sunt răsăriturile de apusuri, pe atât de departe este fapta de cuvânt”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 181*)

Fariseismul

„Oamenii, a căror dreptate este fariseică nu vor moșteni Împărăția lui Dumnezeu. Dreptatea lor în acest caz este nedreptate”. Când cineva din mulțime l-a întrebat: „Ce înseamnă aceasta, batiușka?” – starețul a spus: „Este vorba de cei care se roagă și fac milostenie spre a fi văzuți de toți”. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 45*)

Caracterul

Îmi scrii că ai un caracter insuportabil, dar al meu este și mai rău. Însă nu mă întristez prea tare, amintindu-mi că am venit la mănăstire să învăț și să mă formez. Și nu este de mirare dacă vreodată ne încovoieim. Să ne străduim după putere. Și cred că Dumnezeu ne va ajuta. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 284*)

Gospodăria

Mi s-a povestit că la un om leneș, care se culcase, a venit acasă un șarlatan și a început să tragă șuba de pe el, iar el a auzit ceva, dar, lenevindu-se, nu a vrut să deschidă ochii și să vadă cine îl jefuiește și, când s-a trezit, rămăsese fără șubă. Așa și tu, iubitul meu fiu, dacă nu vei ieși din casă și nu-ți vei cerceta gospodăria, îți vor șterpeli totul nu numai cei străini, dar chiar și cei din curte. Pe lângă aceasta, pentru neglijență va trebui să dai și răspuns înaintea lui Dumnezeu, căci s-a spus: „Stăpânul învață sluga hoată”. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 97*)

Biserica

În biserică să intri ca în casa lui Dumnezeu. Și să stai acolo ca în casa lui Dumnezeu, cu conștiința prezenței Lui, renunțând la toate purtările libere. (*Cuviosul Nicon, 8, p. 372*)

Unii spun că biserica este plictisitoare. Este plictisitoare pentru că nu înțeleg slujbele! Trebuie să învețe! Și mai este plictisitoare pentru că nu râvnesc după ea. De aceea nici nu li se pare că este a lor, ci le este străină. Dacă ar aduce flori sau alte plante pentru împodobirea ei și ar lua parte la acest proces de împodobire, nu ar mai fi plictisitoare! Dar izba lor nu este plictisitoare? (*Cuviosul Anatolie, 9, p. 92*)

Când stai în biserică, nu trebuie să-ți numeri defectele și astfel să-ți distragi atenția de la ceea ce se cântă și se citește, ci pur și simplu să te socotești păcătoasă pentru toate păcătoșeniile tale și pentru împrăștierea gândurilor și este de ajuns. Sfântul Isaac scrie: „Dacă omul nu gândește despre sine că este păcătos, rugăciunea lui nu este bineplăcută înaintea lui Dumnezeu”. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, pp. 262-263*)

Dacă în urma construcției rămân butuci și surcele de lemn, le puteți folosi la încălzirea sobei din biserică și nu în altă parte, ca nimic din ceea ce aparține bisericii să nu ajungă prin case particulare. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 85*)

În biserică, dacă diavolul îți astupă urechile și îți închide ochii, străduiește-te să zici rugăciunea lui Iisus. Ia aminte după putere la

catisme, căci apoi te vei desfăta cu ele. În ele există multă frumusețe și dulceață, care alungă somnul și tristețea. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 76*)

În biserică să nu te porți necuviincios, adică să nu vorbești și să nu-ți rotești ochii, căci, altfel, Dumnezeu îi va îngădui diavolului să întineze și căsuța sufletului tău. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 76*)

Când mergi la biserică și când vii de la biserică, trebuie să zici: „Cuvine-se cu adevărat”. Iar când intri în biserică, să faci trei închinăciuni cu rugăciunea: „Dumnezeule, milostiv fii mie...” și așa mai departe. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 69*)

În biserică nu trebuie să vorbim. Acesta este un obicei rău. Și din această pricină sunt trimise necazuri. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 69*)

Hula împotriva Sfântului Duh

Orice păcat, în afară de hula împotriva Sfântului Duh, este iertat de Domnul dacă omul se căiește pentru el. Hula împotriva Sfântului Duh are loc atunci când omul crede în Dumnezeu și știe că nu trebuie să facă rău, dar îl face în mod conștient, căci în sufletul unui asemenea om este atâta răutate, încât nu este în stare să se întoarcă la Domnul cu pocăință. (*Cuviosul Nikon, 8, p. 320*)

Împărăția lui Dumnezeu

Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru, ne-a spus Domnul (Luca 17, 21), adică în inimă, de aceea și trebuie s-o căutăm în inimă, iar inima s-o curățim de patimi și de insuflările vrăjmașului, neosândind și nemustrând pe nimeni. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 156*)

Te rog să-ți amâni călătoria pentru un timp, căci Împărăția lui Dumnezeu nu trebuie s-o cauți peste gard, ci înăuntru, adică în inima ta. Întrebare: „Ce este Împărăția lui Dumnezeu?” Răspuns: „Împărăția lui Dumnezeu este viața virtuoasă întru Dumnezeu, adică să ne câștigăm sufletul prin smerenie, tăcere și răbdare. Și astfel petrecând, vom vedea

în noi pacea lui Dumnezeu, adică Împărăția lui Dumnezeu și pe noi înșine ne vom vedea în Împărăția lui Dumnezeu după sfârșitul nostru". (Cuviosul Antonie, 22, p. 290)

În Cuvântul lui Dumnezeu se vorbește și despre Împărăția lui Dumnezeu și despre Împărăția Cerurilor: ce diferență este între ele?

Împărăția Cerurilor o dobândesc cei ce după moarte se învrednicesc să intre în viața viitoare, iar Împărăția lui Dumnezeu o dobândesc cei ce cred cu tărie și se străduiesc s-o dobândească și în viața aceasta în lăuntrul lor, în inima și în sufletul lor, după cum se spune în Evanghelie: *Împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru* (Luca 17, 21).

Cum se dobândește Împărăția lui Dumnezeu în lăuntrul nostru? După cuvântul Apostolului, ea se dobândește, în primul rând, prin dreptatea, care constă în împlinirea poruncilor lui Dumnezeu și în purtarea milostivă față de aproapele, iar în al doilea rând, prin împăcarea cu aproapele, prin liniștea față de patimi, prin împăcarea conștiinței noastre și prin împăcarea cu Dumnezeu prin pocăință și smerenie. Când creștinul se silește să se orânduiască astfel, dobândește ajutorul plin de har și prin împreună-lucrarea Sfântului Duh chiar și în mijlocul necazurilor se va bucura, crezând cu tărie în cuvântul Apostolului, care spune că *suferința aduce răbdare, și răbdarea încercare, și încercarea nădejde, iar nădejdea nu rușinează* (Rom. 5, 3-5); și că *pătimirile vremii de acum nu sunt vrednice de mărirea care ni se va descoperi în viața viitoare* (Rom. 8, 18) și că *prin multe suferințe trebuie să intrăm în împărăția lui Dumnezeu* (Fapte 14, 22). (Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 48)

Curăția

Dumnezeu cere de la noi sfințenia vieții. Această sfințenie, mai întâi de toate, constă în curăție, apoi în împlinirea și a celorlalte porunci ale lui Dumnezeu, iar în cazul încălcării lor – în pocăință sinceră și smerită. Curăția este de două feluri – feciorelnică și conjugală. Suzana de demult și în căsătorie a fost numită fecioară, pentru că hotărâse mai bine să moară decât să împlinească reaua dorință a judecătorilor celor nelegiuți. Iar din pilda evanghelică a celor zece fecioare se vede că nu toate fecioarele au fost înțelepte, cinci dintre ele au fost nebune. Ultimele au fost numite nebune sau neînțelepte, pentru că, păzindu-și fecioria trupească, nu s-au

îngrijit să-și păzească fecioria sufletească și și-au întinat mintea și inima cu gânduri și dorințe necurate sau au fost tulburate de gânduri de mânie și de pomenire a răului sau de invidie și ură sau au fost orbite de iubirea de arginți și din pricina zgârceniei nu au avut milă de aproapele. Chiar dacă unele dintre ele în aparență s-au înfrânat de la aceste patimi, totuși, fiind biruite de mândrie și îngâmfare, de osândirea și înjosirea aproape-lui, au pierdut prin acestea curăția sufletească, după cum s-a spus: *Toată inima semeață este urâciune înaintea Domnului* (Pilde 16, 5). (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 49*)

În ce privește împrăștierea sau amabilitățile față de oaspeți, deși dezmierdările și bunăvoința sunt plăcute tuturor, totuși, când ele sunt pentru ceilalți un îndemn la porniri necuviincioase, este mai de folos să te înfrânezi de la împrăștiere, căci purtarea modestă a fecioarei este mai bună decât orice. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 196*)

Când stai de vorbă cu cavaleri, să-ți păzești ochii și urechile ca nu cumva prin aceste uși deschise să se târască vreo canalie în inima ta, adică vreo fantezie necurată și pătimașă. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 199*)

Îmi scrii că te temi de faptul că în noua ta ascultare uneori îți este dat să intri în legătură cu partea bărbătească, deși până acum nu ai simțit vreo vătămare din aceasta. Trebuie, totuși, să te temi și să te păzești. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Și Mântuitorul a spus: *Că oricine se uită la femeie, poftind-o, a și săvârșit adulter cu ea în inima lui* (Matei 5, 28). De aceea trebuie să te păzești și de aceste subtilități și să iei bine aminte la tine. Bucuria, la fel ca și lacrimile, poate lua naștere uneori și din patima desfrâului. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

Ceea ce ți-a fost îngăduit pentru îngâmfarea ta a fost și din lucrare diavolească ți s-a părut la un moment dat că nimeni nu se uită la tine. Te întreb eu, nevrednicul, ce este această dorință pe care o ai și pentru ce îți dorești să se uite mulți bărbați la tine? Și ce mulțumire ai avea dacă toți și-ar îndrepta privirile și s-ar uita la tine? Plăcere trupească, după cât se pare, nu ai avea, iar starea sufletească, adică slava deșartă și înalta părere de sine vatămă foarte mult, întinându-ți mintea și dându-i trupului

senzații pătimase și cu totul întinându-te prin gânduri și simțiri necurate, iar pe ceilalți, care se uită cu poftă la tine și la chipul tău și, după cuvântul lui Hristos, săvârșesc deja adulter în inima lor, pe unii ca aceștia îi bagă în ispite și cădeți cu toții în păcat și pentru aceasta veți fi de două ori mai mult chinuiți la Înfricoșătoarea Judecată.

Dându-ți seama de această primejdie, să te păzești și pe tine și pe ceilalți, care sunt tineri și neputincioși, ca să nu se vatăme când se uită la tine; și să ții minte că ești fecioară și ești obligată să-ți păzești fecioria neîntinată, nu numai trupul de fapta desfrâului, dar și mintea și inima de gânduri întinate și de acele fantezii pătimase. Să iei bine aminte, iubita mea fiică duhovnicească, și să nu înțelegi greșit aceste dovezi clare ale mele, căci eu ți le-am scris și ți le-am explicat nu să cazi în întristare peste măsură și în deznădejdea cea pierzătoare! Domnul cel Preamilostiv să te păzească de acestea, căci eu îți scriu așa pentru smerenia ta, ca nu cumva să te mândrești și să-ți închipui în sinea ta că ești o fecioară curată și adevărată, ci să te socotești o desfrânată și astfel nu numai că te vei înfrâna mai mult de la osândirea celorlalți, dar vei fi și mai împăcată cu conștiința ta și vei îndura cu mai multă blândețe neplăcerile care se ivesc!

Și nici cele mai vătămătoare păreri de sine nu-și vor mai găsi atunci loc în sufletul și inima ta. (*Cuviosul Lev, p. 258*)

Ca fecioară, mai ales, trebuie să-ți păzești toate simțurile tale, dar cel mai mult privirea și auzul; dacă ai lua aminte la tine însăși și ai păzi rugăciunea gurii, ea nu ți-ar da voie să te dedai râsului necuviincios, care smintește atât de mult. (*Cuviosul Lev, p. 258*)

Dacă cineva, glumind, se atinge de altcineva, să facă zece metanii. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 75*)

Atracția față de poftele trupului este inevitabilă pentru nevoitorii cei neputincioși, altfel, curăția ar fi ceva ieftin. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 238*)

Cu privire la libertinajul unui om, pe care îl cunosc, dacă frăția voastră cu ajutorul Atotputernicului Dumnezeu încă nu simțiți în sine patima aceasta fină, eu vă sfătuiesc să mai răbdați puțin, iar de la purtările libere să vă înfrânați, ca fiind străine de dragostea duhovnicească!

Să ținem minte că, deși este un om simplu și bine intenționat, totuși

ați văzut în lucrarea Sfântului Simeon Noul Teolog, la capitolul 12, că și cei mai evlavioși oameni de această patimă suferă cel mai mult.

Eu vă sfătuiesc să vă străduiți prin toate mijloacele să vă purtați cu el mai simplu și să discutați mai hotărât și mai pe scurt și să gândiți monahicește. (*Cuviosul Lev, p. 254*)

Niciodată să nu iei bărbații de mână, altfel nu vei scăpa de lupta trupului, cea cumplită și diavolească. La noi nu se admite nici măcar între monahi să ne luăm de mână unul pe altul, iar la voi, care sunteți vase mult mai neputincioase, cu atât mai mult nu trebuie să vă atingeți una de alta. Dacă Împărăteasa Cerurilor ți-a îndreptat calea, nu o supăra prin nepăsarea și neglijența ta în privința mântuirii tale. *Împărăția cerurilor se ia prin străduință și numai cei ce se silesc pun mâna pe ea* (Matei 11, 12), iar cei leneși vor auzi glasul cel înspăimântător: *Slugă vicleană și leneșă aruncați-o întru întunericul cel mai din afară* (Matei 25, 26; 30). (*Cuviosul Iosif, 11, p. 278*)

Mă rogi să-ți lămuresc cuvintele din „Scara”, capitolul 15, în care se spune că numai de la o atingere a mâinii și de la o simplă privire, fără a avea vreun gând, sufletul poate cădea în patima desfrâului. Prin simțul atingerii se poate întâmpla acest lucru așa cum și de la o privire se poate stârni patima. (*Cuviosul Ilarion, p. 47*)

Biserica Ortodoxă

Domnul ne-a poruncit să ascultăm de învățătorii și păstorii Bisericii, care au fost puși și hirotoniți de Apostoli, a căror succesiune se continuă până în vremurile noastre și va continua până la sfârșitul veacurilor. Iar cine nu ascultă de ei *să-ți fie ție ca un păgân și vameș* (Matei 18, 17). Și către Apostoli, Domnul a spus: *Cel ce vă ascultă pe voi pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi se leapădă de Mine* (Luca 10, 16); iată cât de importantă este ascultarea de Sfânta Biserică, de dogmele și învățătura ei, care sunt întărite de Sinoadele Ecumenice și de autoritatea Sfinților Părinți. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 336*)

Ca să te mântuiești, trebuie să fii membru al Bisericii Ortodoxe. În prezent s-au dezvoltat o mulțime de secte: și toate sectele se află în

vrăjmășie unele cu altele, dar numai într-o singură privință se înțeleg – în dușmănia neîmpăcată față de Biserica Ortodoxă, în dorința de a o înjosi.

Uneori vin la mine sectanți și îmi spun: „Iată, noi credem în Hristos și Îl căutăm, unde este?” „În primul rând, El Își manifestă prezența Lui slăvită în ceruri, iar în al doilea rând, pe pământ în Biserică; voi vă aflați în ea?” „Nu, noi ne-am despărțit de Biserică, dar cu toate acestea nădăjduim să ne mântuim”. „Păi, nădejdea voastră este deșartă, căci în afara Bisericii mântuirea este cu neputință”.

Oamenii care se află în Biserica Ortodoxă se îndreaptă spre Ierusalimul cel de Sus, adică spre Împărăția Cerurilor, pe calea cea adevărată: ei plutesc pe marea vieții în corabia în care Cărmaciul este Însuși Hristos; iar cei care se află în afara Bisericii, încearcă să traverseze această mare numai pe o scândură, ceea ce, desigur, este cu neputință și vor pieri pentru totdeauna. (*Cuviosul Varsanufie*, 3, pp. 237-238, din 01.06.1912)

Starețul îi învață pe fiii săi duhovnicești să păzească cu strictețe Regulamentul Sfintei Biserici Ortodoxe: „Dacă îi vei vedea, fiule, pe cei de altă credință discutând cu un ortodox și voind să-l despartă prin vicleșug de Biserica Ortodoxă, să-l ajuți pe cel ortodox. Astfel vei salva oaia din gura leului. Dar, dacă vei tăcea și îl vei lăsa pe acela fără ajutor, va fi ca și cum ai lua un suflet răscumpărat de la Hristos și l-ai vinde satanei”. (*Cuviosul Anatolie*, 2, p. 44)

Îți voi spune pe scurt: înainte de a începe să expui dovezile tale în privința Bisericii, trebuie să-ți verifici părerile și convingerile în lumina Cuvântului lui Dumnezeu și a învățăturii Părinților ortodocși și duhovnicești ai Bisericii, iar dacă nu vei găsi în ele dovadă pentru ceva anume, este mai de folos să taci cu privire la acel lucru. Una este ceea ce ni se pare nouă după deducțiile noastre și altul este adevărul cel nestrămutat, întărit de Sfânta Scriptură. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, Partea I, p. 11)

Să-mi trimiteți, așa cum mi-ați făgăduit, cartea împotriva catolicismului; dacă nu găsiți alt exemplar și mi-l trimiteți pe al frăției voastre, eu, după ce îl voi citi, vi-l voi trimite înapoi. Ar fi bine pentru credincioși să știe tot ceea ce apără Biserica de vrăjmașii care o atacă. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 2, p. 269)

Biserica este pentru noi cerul pământesc, în care Dumnezeu Însuși este prezent în chip nevăzut și caută la cei ce-l stau înaintea, de aceea în biserică trebuie să stăm cuviincios, cu mare evlavie. Să iubim biserica și să avem râvnă către ea, căci ea ne este bucurie și mângâiere în necazuri. (*Cuviosul Ilarion, p. 10, p. 178*)

Părinților, ați uitat biserica! Trebuie să știm pentru ce am venit la mănăstire. Căci va trebui pentru aceasta să răspundem înaintea lui Dumnezeu. Vă rog pe toți să nu uitați biserica lui Dumnezeu! (*Cuviosul Isaachie, 15, p. 76*)

Ceaiul

Referitor la întrebarea frăției voastre despre întrebuițarea ceaiului: față de această neputință trebuie îngăduință; cei care rămân acasă nu să doarmă, ci să se ostenească și chiar mai mult decât la liturghie, aceștia, fără îndoială, să bea. (*Cuviosul Lev, p. 230*)

Despre întrebuițarea ceaiului în sărbători vă spun că, după ce mergeți la liturghia de dimineață, puteți, cu mustrare de sine, să beți și să nu vă tulburați și în această privință să fiți împăcat și liniștit; tulburarea în orice caz este de la diavol, de care să vă apere și să vă păzească Domnul. (*Cuviosul Lev, p. 205*)

Întrebare: „Batiuşka, dimineața aş vrea să beau ceai, ce să fac?”

Batiuşka răspunde: „Aceasta o cere natura noastră stricăcioasă. Poți să bei ceai, dar fără pâine și nu mai mult de trei cești, iar a patra o poți bea numai dacă ești bolnav”.

[Un monah își amintește]: „Odată am băut vreo cinci cești de ceai și i-am spus starețului acest lucru. Starețul s-a mâniat și mi-a făcut observație: «Vino-ți în fire», mi-a spus el”. (*Cuviosul Ambrozic, 1, Partea a II-a, p. 3*)

Ceaiul să-l beți fără pâine. Iar, dacă vă este poftă, după ceai puteți mânca o bucățică de pâine. (*Cuviosul Ambrozic, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Dimineața, când bei ceai cu pâine, să spui în sinea ta: „Oare la han

am venit eu aici?" Așa te-ai obișnuit. Cine începe cu puțin se obișnuiește cu mai mult. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, pp. 71-72*)

Să bei câte trei cești de ceai fără pâine și să nu-i spui nimănui lucrul acesta. Iar, dacă vei merge la cineva în vizită, doar să fărâmițezi pâinea, cum făcea mitropolitul Filaret al Moscovei. Când i se dădea ciorbă de cegă, el bea ciorba, iar peștele doar îl fărâmița. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 72*)

În Postul Mare, când pui samovarul, să zici: „Cine nu vrea să osândească, să bea ceai”. Măcar să nu osândești; de altfel, poți și să bei și să osândești. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 72*)

Dacă vei bea ceai mult, te vor dura dinții. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 72*)

Nu trebuie să bei ceaiul mult timp, nu mai mult de 20 minute. Și, mai ales, să nu râzi și să nu stai de vorbă, iar, dacă vorbești, să vorbești ceva ziditor de suflet. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 26, din 11.02.1908*)

Să-ți bei ceaiul la tine și să nu mergi la alții în chilie; chiar de te vor chema, tu să refuzi. Iar la tine în chilie să bei câte trei cești. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 3, din 10.01.1908*)

Dorința de a plăcea oamenilor

În prima scrisoare mi-ai scris că vrei să fii pe placul maicii egumene. Nicidecum nu trebuie să fii pe placul cuiva. Dacă maica egumenă, din neputință, ar începe s-o mustre pe vreo soră, mai bine să taci sau să zici: „Nu știu ce să vă spun despre aceasta”, dacă nu ai observat nimic rău la sora respectivă. Trebuie să vorbești ceea ce trebuie și nu din dorința de a plăcea oamenilor, de asemenea, trebuie să știi când e momentul să taci. Și, în general, în orice privință trebuie să fii cu băgare de seamă. (*Cuviosul Iosif, p. 103*)

Eu însumi sunt așa și încerc să le fac oamenilor pe plac. Nu trebuie să fim pe placul oamenilor. Mai bine este să tăcem. Dacă pui în balanță

strădania de a plăcea oamenilor într-o parte și tăcerea în cealaltă parte, tăcerea va cântări mai mult. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 76*)

Curăția inimii

Curăția inimii se dobândește prin păzirea poruncilor lui Dumnezeu, fără de care viața duhovnicească, în general, este de neconceput. Sunt necesare lupta cu patimile și curățirea inimii de patimi. Iar ca temelie tare trebuie să avem smerenia. (*Cuviosul Nicon, 8, p. 370*)

Străduiți-vă să vă curățiți cu atenție inimile voastre de tot ceea ce este neplăcut lui Dumnezeu, prin spovedanie sinceră, prin rugăciunea lui Iisus și prin împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. (*Cuviosul Nicon, 6, p. 196*)

Trebuie să urmăm sfatul Sfântului Isaac Sirul: „Să ne străduim să nu vedem răutatea oamenilor”. În aceasta constă curăția sufletească. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a III-a, p. 52*)

Lăcomia pânteceleui

De la lăcomia pânteceleui să te străduiești după putere să te înfrânezi. Mai ales, dacă vrei să te vindeci, să te străduiești din toate puterile să-ți tai voia înaintea Maicii și, chiar de ți s-ar părea ceva a fi de folos, și în acea privință să-ți tai voia și în scurt timp te vei vindeca de această neputință pierzătoare de suflet. (*Cuviosul Lev, p. 191*)

Somnul și pântecele sunt strâns legate între ele. Când are stomacul plin, monahul doarme mai mult decât se cuvine. Eu v-am spus și vă mai spun: mâncați până la săturare, nu până la îmbuibare. Dacă v-ați săturat, puneți lingura pe masă. Unii, chiar dacă sunt sătui, tot mai mănâncă. Iar dacă ochii nu sunt sătui, aceasta este păcat. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 67, din 18.09.1908*)

Lectura

Citirea cărților duhovnicești luminează mintea noastră și ne arată calea spre mântuire și ne hrănește sufletul așa cum hrana materială hrănește trupul. Din ele învățăm ce trebuie să facem pentru a împlini voia lui Dumnezeu și, cunoscându-ne neputința, cerem ajutorul lui Dumnezeu, ne căim și ne smerim: *Domnul spre cele smerite privește* (Psalm 112, 6) și *celor smeriți le dă har* (Pilde 3, 34). (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 352*)

Din cărți să citești dimineața cu un sfert de ceas înainte de lucru, iar apoi toată ziua să rumegi ceea ce ai citit, așa cum rumegă oaia hrana. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Poți copia din cărți, numai că trebuie să-ți însușești ceea ce copiezi; și să citești ceea ce înțelegi. Să citești mai puțin, dar să înțelegi. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Citește măcar o carte. Chiar de nu reții nimic în acel moment (adică în momentul citirii), mai târziu vei dobândi folos. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

De aceea nu iubești cărțile Sfinților Părinți, pentru că te mustră. (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 71*)

Să citești și să înțelegi ceea ce citești! (*Cuviosul Ambrozie, 1, Partea a II-a, p. 81*)

Citiți cărțile cu smerenie și Domnul va lumina inimile voastre. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 179*)

Ce folos ne aduc cărțile dacă noi doar le citim, iar în faptă nu ne nevoim? (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 314*)

Tu însăți vezi că prin lectură ți s-au schimbat și ideile și altfel înțelegi acum ceea ce atunci ți se părea într-un fel. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 482*)

Pentru ce aveți cărți și de ce le citiți? Ca prin ele să căpătați iscusință în lupte și, cunoscând cursele vrăjmașului, să nu îngăduiți să se extindă focul patimilor și să ardă buna voastră alcătuire. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 4, pp. 135-136)

Siliți-vă la citit, căci alungă întunericul sufletului. (*Cuviosul Antonie*, 22, p. 100)

Nu-l ascultați pe vrăjmașul care vă insuflă că pe viitor va veni momentul când vă veți îndeletnici cu adevărat cu lectura. Nu-l ascultați pe vicleanul, căci vă înșeală. Acum este momentul să citiți. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 154, din 06.05.1910)

Întrebare: „Uncori, când citești ceva, se întâmplă să nu poți înțelege deloc ceea ce citești – și nu mă refer la sensul figurat, ci la cel propriu. Parcă se așterne o ceață: citești și recitești și nimic nu poți să înțelegi”.

Răspuns: „Atunci trebuie să închizi cartea, să te așezi și să zici de o sută de ori rugăciunea lui Iisus; poți și să stai în picioare și să faci și metanii, dar poți și să mergi prin schit cu rugăciunea lui Iisus”. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 145, din 14.02.1910)

Văd că ai citit mult – și aceasta nu te-a ajutat. Încearcă și începe, după putere, să transpui în faptă ceea ce ai citit. Și la aceasta să adaugi (iarăși după putere) rugăciunea neîncetată a lui Iisus (rostită verbal) și vei vedea mila lui Dumnezeu. Ca să nu te sârguiești în zadar și să nu te tulburi din pricină că citești, citești și nu rămâi cu nimic, îți spun un secret, aflat din experiență îndelungată: când iei o carte, mai întâi de toate să ai în vedere acel lucru, pe care, așa cum spui, nu îl ai, dar care este neapărat necesar oricărei virtuți, adică să aștepti cu răbdare mila lui Dumnezeu în ceea ce privește înțelegerea, căci Dumnezeu este Domnul înțelepciunii, Care dă înțelepciunea și cunoștința.

În al doilea rând, cartea nu este esența cunoașterii: ea este unul din mijloacele prin care se ajunge la cunoaștere. Prin urmare, omul poate cunoaște tainele Împărăției și fără cărți și, chiar de ar citi o căruță de cărți, poate să nu cunoască acele taine. Cine s-a pregătit cu fapta, acela nu are nevoie prea mult de cărți. Spun aceasta nu ca să te îndepărtiez de cărți, ci ca să te previn să nu le urăști dacă, tocindu-le, nu vei dobândi ceea ce-ți

dorești. Iar în al treilea rând și în principal, îți spun spre îmbărbătarea ta: celui ce cere înțelepciune, înțelepciune i se dă. (*Cuviosul Anatolie, 7, pp. 285-286*)

Monahul trebuie să citească cărți dacă își dorește să fie monah nu numai cu haina, ci cu fapta și cu adevărul. Fără cărți nu numai că nu vei fi monah, dar nici idee despre adevăratul monahism nu vei avea. Nu trebuie să cazi în deznădejde pentru că nu ai fapte bune; cel puțin, să te mustri pe tine însăși. Dacă nu ai citi cărți și nu ai afla că nu ai nimic bun în tine, atunci, din nesăbuință, ai crede că trăiești drept. Și ar ieși din tine un fariseu ca cel din Evanghelie. Dar noi cântăm: „Doamne, cu vameșul să mă numeri pe mine”. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 68*)

Dacă ai blagoslovenie, citește, chiar și fără atenție. Dumnezeu va răsplăti totul. Când citești Psaltirea, poți să nu citești acasă. (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 84*)

Cărțile rele pot provoca în mintea omului fantezii păcătoase și pot influența îmbrăcămintea omului pătimăș. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 236*)

Întrebare: „Citesc fără atenție și trec cu vederea multe lucruri, care sunt foarte importante”.

Răspuns: „Trebuie să citești fără să te grăbești, chiar de citești numai câteva rânduri pe zi”. (*Cuviosul Nikon, 6, p. 265*)

Roagă-te după obicei Domnului Dumnezeu ca, atunci când îți va fi de folos acea lectură, să înștiințeze inima lui I. G. să-ți dea voie să citești acea carte insuflată de Dumnezeu, iar dacă nu îți va fi de folos, chiar de te-ar refuza, să ai inima împăcată. (*Cuviosul Lev, p. 235*)

Citirea Sfintei Scripturi

Înțelegerea Sfintei Scripturi se dă pe măsura curăției inimii și smereniei noastre; adâncul acesta nu este ușor de văzut și este fără de sfârșit. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 275*)

Citind litera, nu înțelegi sensul Scripturii. Totuși, ceea ce nu înțelegi,

să nu cercetezi, ci să-ți smerești cugetul și să-ți vezi sărăcia. Smcrenietii i se descoperă tainele. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 263-264*)

Dacă citirea marilor scriitori înobilează atât de mult sufletul, nu cu atât mai mult îl va înobilea și îl va sfinți citirea Cuvântului lui Dumnezeu și a Sfinților Părinți? Pătrunderea în sensul Sfintei Scripturi îl duce pe om în adâncul cunoașterii lui Dumnezeu și îi dăruiește o asemenea fericire cu care nu se poate compara nicio bucurie pământească. (*Cuviosul Varșanufie, 3, p. 92, din 27. 12.1909*)

Duhul Sfânt lucrează și acum prin Sfânta Scriptură și prin oamenii devotați lui Dumnezeu. De aceea, sfintele cărți, îndeosebi Viețile Sfinților, au o influență atât de binefăcătoare asupra sufletului omului, deoarece în ele este cuvântul vieții, iar în scrierile necredincioșilor Renan și Nietzsche și ale celorlalți este cuvântul morții, pentru că de la o asemenea lectură sufletul se acoperă de întuneric, tristețe și deznădejde, se lasă negură din toate părțile și învăluie inima omului, iar cuvântul Duhului Sfânt dă viață. (*Cuviosul Varșanufie, 3, p. 269, din 27.12.1912*)

Grigorie Zăvorâtul, deși se afla în cea mai adâncă zăvorăre, totuși purta corespondență și iată ce a scris odată: „Eu înainte citeam cărți lumești, dar acum am hotărât să nu mai citesc; în ele sunt cuvinte și idei frumoase și nimic mai mult. Iar Sfânta Scriptură este plină toată de taine”. În ea este un adânc nesecat de sensuri. Și nu poți înțelege totul. Dacă omul a înțeles un sens, după acest sens vine altul, mai adânc, după al doilea vine al treilea și tot așa. Și așa luminează Domnul mintea nevoitorilor Săi. (*Cuviosul Varșanufie, 5, pp. 92-93, din 23.12.1908*)

În Apocalipsă se spune: *Fericit este cel ce citește și cei ce ascultă cuvintele proorociei și păstrează cele scrise în aceasta!* (Apoc. 1, 3). De vreme ce scrie așa, înseamnă că, într-adevăr, așa este, căci cuvântul Scripturii este cuvântul Duhului Sfânt. Dar în ce constă această fericire? Mai ales, pentru că nu înțelegem nimic din ea – ne pot contrazice ceilalți aici. Poate exista mângâiere lăuntrică din citirea cuvintelor dumnezeiești; putem gândi și așa: ceea ce nu putem înțelege acum, vom înțelege atunci când va veni momentul descris acolo. Așadar, judecați și voi: unde se mai citește acum Apocalipsa? Aproape numai în mănăstiri, iar în seminarii și Academiiile duhovnicești numai când este nevoie, căci studenții trebuie să scrie

lucrări și să dea examene. Iar în lume rarori când citește cineva. De aici reiese clar că cel ce va citi Apocalipsa înainte de sfârșitul lumii, va fi cu adevărat fericit, căci va înțelege ceea ce se va săvârși și, înțelegând, se va și pregăti. Citind, el va vedea în evenimentele descrise în Apocalipsă, unele sau altele dintre evenimentele contemporane lui. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 140, din 15.01.1910)

Datorită citirii cuvântului lui Dumnezeu și a scrierilor Părinților, mintea uită de plăcerile lumești și se îndreaptă către cele duhovnicești, mai bune. (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 3, p. 329)

Citirea Sfinților Părinți

Stareții ne sfătuiesc să citim și să recitim operele Sfinților Părinți. Ele sunt profunde și se înțeleg treptat. Obiectul lor este viața duhovnicească, iar ea este foarte vastă: „Mare este porunca Ta foarte”. Vârsta duhovnicească nu are limite, de aceea recitirea cărților are o însemnătate uriașă. Mai bine să recitim cu evlavie și cu atenție mai puține cărți decât să citim multe cărți în grabă.

Lectura este una dintre lucrurile cele mai necesare. Fără lectură sau ascultarea lecturii nu putem afla adevărul. Când vorbesc despre lectură, mă refer numai la citirea Sfintei Scripturi și a scrierilor patristice și bisericești. Însă lectura va aduce folosul dorit numai atunci când cele citite, pe măsura puterilor și după posibilitate, vor intra în viață și vor deveni reguli de viață, nu numai simple cunoștințe, goale, reci și fără de viață. Ce folos poate fi dacă omul știe că trebuie să se roage și nu se roagă, că trebuie să ierte ocările și nu le iartă, că trebuie să postească și nu ține posturile, că trebuie să rabde și nu rabdă și tot așa. Această știință, după cuvântul Evangheliei, îi va fi omului chiar spre osândă. De aceea trebuie să citim cu atenție și să ne străduim să trăim în duhul a ceea ce citim. Bineînțeles că nu putem deveni dintr-odată implinatorii a tot ceea ce citim – aceasta se face treptat. La început trebuie silire de sine și smerenie, apoi vederea propriei neputințe și atunci știința, dobândită prin lectură, va aduce folosul dorit.

În general, toate cărțile și scrierile Sfinților Părinți și ale învățătorilor Bisericii despre viața duhovnicească și, în special, scrierile despre rugăciune trebuie să le citim cu cea mai mare atenție, nu în grabă,

pătrunzând după puterea noastră cu mintea în fiecare cugetare, în fiecare cuvânt ca nu cumva să scăpăm din vedere vreun lucru necesar sau să dăm prilejul unei înțelegeri și tâlcuiri greșite, arbitrare a celor citite. Viața duhovnicească și nevoița rugăciunii își au legile lor, continuitatea lor; pe acestea trebuie să le studiem și să le înțelegem, să ni le însușim cu mintea și cu inima. Samavolnicia și gândirea arbitrară nu trebuie să aibă loc aici, căci ele îl duc pe om în rătăcire. O abatere sau o greșală, în aparență mică, duc uneori la mari greșeli și rătăcirii, care au urmări și roade amare. Dacă ceva pare de neînțeles, neclar, trebuie să întrebi un cunoscător, dacă ai un asemenea om, iar, dacă nu ai, lucrul acela mai bine să rămână pentru o vreme neînțeles; nu încerca să-l înțelegi cu mintea ta. La vremea sa Domnul îți va trimite învățătura; foarte bine vorbește despre aceasta Sfântul Tihon de Zadonsk.

Stareții ne sfătuiesc să citim și să recitim cărțile Sfinților Părinți. Scrierile Sfinților Părinți cuprind în ele adevărul vieții duhovnicești și al înțelepciunii și întotdeauna îi aduc cititorului lor mângâiere, învățătură și întărire duhovnicească! Ele niciodată nu-și pot pierde vitalitatea, căci viața duhovnicească expusă în ele își are pentru totdeauna legile ei neschimbate. Scrierile Părinților sunt înțelese și însușite treptat, pe măsura vârstei duhovnicești a celui ce citește și se nevoiește, pe măsura dobândirii înțelegerii din trăirea și experiențele lor personale. În același timp, cea din urmă este una dintre cauzele necesității recitirii scrierilor patristice. Și suntem sfătuiți să le recitim astfel: dacă omul vede că îl cuprinde, de exemplu, patima mâniei, este sfătuit să citească despre această patimă și despre virtutea opusă ei, dacă îl cuprinde răutatea, să citească despre răutate și despre dragoste, dacă îl cuprinde desfrânarea, să citească despre patima desfrânării și despre curăție și așa mai departe. Celui descurajat de necazuri îi este de folos să citească despre folosul și necesitatea necazurilor și tot așa. Este de remarcat faptul că o impresie deosebit de puternică o produce în suflet ceea ce îi trebuie sufletului la un moment dat, ca interzicerea de a citi cărțile la rând. Cei ce doresc și au această posibilitate, să citească fiecare carte la rând. Lucrul acesta chiar este necesar pentru dobândirea unei impresii și înțelegeri depline cu privire la scrierile și învățătura unuia sau altuia dintre Sfinții Părinți. Iar de sfatul acesta ne putem folosi în măsura în care avem nevoie sufletească de o lectură sau alta. Cel mai bine ar fi dacă am avea această posibilitate, iar pentru fiecare lectură să primim binecuvântarea părintelui duhovnic.

Dacă nu avem această posibilitate, trebuie să luăm măcar o binecuvântare generală pentru rânduiala și alegerea cărților de citit. (*Cuviosul Nikon, 21, pp. 13-15*)

Cu privire la citirea cărților patristice nu pot hotărî precis; ele nu sunt scrise după un sistem științific, ci vorbesc pur și simplu despre feliuritele patimi și virtuți, despre cum să ne împotrivim primelor și să le câștigăm pe cele din urmă. Și există în ele și subiecte înalte pentru cei desăvârșiți. Tu, când citești cărți, să-ți însușești ceea ce este pe înțelesul minții tale și se potrivește cu alcătuirea ta, iar ceea ce este mai presus de înțelegerea ta, după ce ai citit, să lași așa și să nu pătrunzi în adâncul înțelesului, căci în timp ți se poate descoperi, hrana tare este greoaie pentru prunci. Cărțile să le citești începând cu începutul, apoi pe rând, nu pe toate o dată, ci dimineața dintr-una, seara din alta; să nu citești din curiozitate, ci pentru învățarea bunei credințe și cunoașterea neputinței tale și de aici vei ajunge la smerenie. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 1, p. 449*)

Citiți cărțile Părinților și îndeletniciți-vă cu studiul lor, căci el este bun pentru cunoașterea neputințelor voastre și pentru dobândirea smereniei, a răbdării și a dragostei și vă învață cum să vă împotriviti patimilor, cum să vă curățiți inima de acești mărăcini și să sădiți în ea virtuțile. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 194*)

Ei [Sfinții Părinți] nu au scris pur și simplu din mintea lor, ci mai întâi au trecut prin multe necazuri și boli și ne-au lăsat nouă, ca moștenire bogată și adăpost de nădejde – cuvintele lor cele insuflate de Dumnezeu, iar noi, aducând mulțumire Domnului, Care ne-a dăruit acest dar, să le studiem și, în caz de nevoie, să le punem pe rănilor noastre, ca un balsam tămăduitor. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 2, p. 133*)

Surorile să citească cărți în funcție de alcătuirea fiecăreia, dar trebuie să le dați să citească mai mult cărți practice, nu teoretice, cum ar fi: ale Sfinților Efrem, Avva Dorotei, Ioan Scărarul, Proloagele și Viețile Sfinților Părinți; și să urmăriți roadele lor – cunoașterea propriei neputințe și smerenia, nu să spună – „știu tot” și în cazul unei discuții să-i contrazică pe ceilalți. Iar mai departe Însuși Domnul le va da cunoștința adevărului, care se dobândește din smerenie; și, pe cât de folositoare este ea, pe atât

de vătămătoare este, dimpotrivă, îngâmfarea, ceea ce am văzut cu ochii noștri din experiențele multora. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, pp. 21-22*)

Poți citi cărți morale, adică practice, care se referă la viața creștină, atât cât îți îngăduie timpul printre îndeletnicirile vieții de obște; cărțile teoretice, adică cele contemplative, încă nu ne sunt accesibile; viața contemplativă vine după ce te-ai curățit prin poruncile lui Hristos și însuși harul te învață această viață. În învățăturile Părinților se spune: „făptuire și vedere”. Făptuirea sunt poruncile, iar vederea, contemplația cu mintea a tainelor care nu se supun simțurilor; aceasta nu trebuie nicidecum s-o căutăm, ca nu cumva, în locul adevărului, să nimerim în înșelare. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 5, p. 771*)

Încredințați-vă propriei conștiințe și călăuziți-vă după învățăturile Sfinților Părinți, care au parcurs calea vieții călugărești și prin viața și învățătura lor ne-au lăsat nouă model. În învățătura lor vedem cum trebuie să procedăm, să parcurgem calea vieții și să ducem lupta cu patimile. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 143*)

Îmi scrii că nu înțelegi unele locuri din cartea Sfântului Ioan Scărarul; mulțumește-te cu ceea ce înțelegi și străduiește-te să împlinești, iar mai târziu ți se va descoperi și restul. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 185*)

Cele pe care le-ai citit în cărțile Părinților și pe care le-ai dezbătut verbal, străduiește-te să le împlinești cu fapta și, mai ales, cu lepădarea de sine, care constă în tăierea voii și a rațiunii tale și în renunțarea la poftele tale. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 337*)

Citiți cărțile Părinților. În învățăturile lor, veți găsi îndrumare și întărire. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 3, p. 57*)

Vă rog, pentru Dumnezeu, să citiți Cuvântul lui Dumnezeu și învățăturile Părinților mai des, căci așa veți dobândi folos; în ele veți găsi că singura cale către liniște o reprezintă răbdarea și smerenia. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 6, p. 10*)

Găsește cartea „Învățăturile Avvei Dorotei”. Și citește această carte fără întrerupere, luând lecții de morală și străduindu-te să-ți îndrepti

și să-ți călăuzești viața după ele. Răposații noștri stareți numeau cartea aceasta alfabetul vieții monahale. (*Cuviosul Iosif, 11, p. 277*)

Este bine că citești cartea Avvei Dorotei. Să dea Dumnezeu ca citirea să aducă rod bun. Străduiește-te să pătrunzi în ceea ce scrie acolo, căci acolo totul este limpede și, dacă vrei, este și ușor de aplicat în viață. Iar dacă înțelegi greu, aceasta pentru că este prima dată când citești. Dacă vei citi mai sânguincios, vei înțelege mai bine. De asemenea, este de folos să citești și *Scara* Cuviosului Ioan, iar pentru lipsurile tale să nu te tulburi, ci să te străduiești să te mustri pe tine, să faci pocăință pentru ele și să te smerești mai mult. (*Cuviosul Iosif, p. 93*)

Batiușka a spus că părintele Macarie, marele stareț, la fiecare trei ani recitea cartea Avvei Dorotei și „*Scara*” și de fiecare dată găsea în ele ceva nou, căci era sporit duhovnicește. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 168, din 26.09.1910*)

Avva Dorotei este alfabetul vieții monahale, deși, citind această carte, poți descoperi mereu câte ceva nou și ea se potrivește cu situația fiecăruia. Ea are un mal, iar de la mal poți intra în apă mai întâi până la genunchi, iar apoi din ce în ce mai adânc. Altă dată poți intra direct în adânc. (*Cuviosul Varsanufie, 5, pp. 41-42, din 10.03.1908*)

Întrebare: „Batiușka, am observat că citirea cărților ateiste și, în general, nepotrivite cu concepția mea despre lume, chiar dacă nu îmi schimbă punctele de vedere, totuși îmi lasă în suflet o oarecare amărăciune”.

Răspuns: „Da. Sfinții Părinți și stareții noștri ne-au sfătuit să citim cărți care au orientarea noastră și prin citirea lor și mai mult să ne întărim și să ne dezvoltăm convingerile”. (*Cuviosul Varsanufie, 5, p. 117, din 14.06.1909*)

Bine ați făcut că ați început să citiți această carte [„*Patericul*” episcopului Ignatie]. Ea a fost alcătuită astfel: episcopul Ignatie a copiat diferite răspunsuri date la problemele cu care se frământă, în general, călugării. Din acest punct de vedere lucrarea aceasta a lui este de neînlocuit. Multe nedumeriri, care frământă mult timp pe cineva, se rezolvă

dintr-odată printr-un astfel de citat. (*Cuviosul Varsanufie*, 5, p. 138, din 27.12.1909)

Eu mă mângâi foarte mult cu lucrările episcopului Ignatie. Nu știu cum să-I mulțumesc Domnului și părintelui meu, că am o asemenea comoară. Mă uimește mintea îngerească a episcopului Ignatie, înțelegerea lui minunată și profundă cu privire la Sfânta Scriptură. Simt o atracție deosebită față de lucrările lui. Ele îmi luminează mintea și inima cu lumina lor pur evanghelică. (*Cuviosul Nikon*, 8, pp. 97-98)

Operele Cuviosului Isaac Sirul este mai bine să le citim în traducere rusească. Lucrările lui, care au un conținut foarte adânc, trebuie citite cu băgare de seamă. Ceea ce se spune acolo pentru începători, în vremea noastră este accesibil numai pentru cei care au izbândit în viața duhovnicească, iar multe lucruri nu pot fi aplicate deloc. Asemenea cărți, precum operele Cuviosului Isaac, trebuie să le citim nu ca să le aplicăm în viața noastră, ci pentru starea sufletească. Altfel poate fi foarte rău. Putem cădea în îngâmfare, în înșelare și ne putem vătăma. Și trebuie să luăm în întregime toată lucrarea sau capitolul și trebuie să privim în ansamblu. Așa se spune cu privire la Isaac Sirul, că învățătura lui trebuie luată în întregime Mai bine să citim ceva mai simplu, mai ușor de înțeles, de exemplu: Avva Dorotei, *Scara*, Teodor Studitul, Casian Romanul și așa mai departe. (*Cuviosul Nikon*, 8, pp. 304-305)

Când citiți cărți duhovnicești fără îndrumare, vă temeți ca nu cumva să ajungeți la vreo idee sau părere greșită. Temerea frăției voastre este foarte întemeiată. De aceea, dacă nu voiți să suferiți de pe urma unei asemenea nenorociri sufletești, să nu citiți fără analiză nici una dintre operele noi, chiar de ar avea conținut duhovnicesc, de vreme ce autorii lor nu și-au întărit învățătura lor prin sfințenia vieții; să citiți operele patristice, care sunt recunoscute de Biserica Ortodoxă și care, fără îndoială, sunt ziditoare și mântuitoare de suflet. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea I*, pp. 101-102)

Ca să nu vă abateți de la Ortodoxie, luați-vă călăuză pentru frăția voastră și pentru copiii frăției voastre cartea „Mărturisirea ortodoxă” a lui Petru Movilă. Cercetați-o cu atenție și țineți bine minte ceea ce scrie

acolo ca să știți bine și singur în ce constă mântuirea voastră și să știți ceea ce trebuie să le spuneți și să le arătați copiilor la vremea cuvenită. A doua carte de acest fel să fie „Lctopisețul” sau a patra parte a operelor Sfântului Dimitrie de Rostov. După ca să citiți și celelalte părți ale operelor lui, nu numai pentru îndrumarea privind părerile și ideile cele drepte, dar și pentru îndrumare în viață, ca să știți cum și când trebuie să procedați pur creștinește, potrivit cu pravilele ortodoxe. Tot cu acest scop să citiți cartea Avvei Dorotei, care cu dreptate este numită oglinda sufletului. Oglinda aceasta îi arată fiecăruia nu numai faptele sale, ci și mișcările inimii. În posturi și, mai ales, în zilele de dinaintea împărtășaniei, se cuvine și este de folos să citiți operele Sfântului Efrem Sirul în traducere rusească, alegând capitolele despre pocăință. (*Cuviosul Ambrozic, 23, Partea I, p. 102*)

Ca să vă întăriți mai mult în conceptele ortodoxe, v-aș sfătui să citiți cu atenție toate operele noului plăcut al lui Dumnezeu, Sfântului Tihon de Zadonsk. Stilul lor, chiar dacă este greu, totuși, când citiți, să vă străduiți să vă îndreptați atenția mai mult spre conținut și spre regulile creștine propuse. Citirea celor doi luminători ruși, a Sfântului Dimitrie de Rostov și a Sfântului Tihon de Zadonsk, vă lămurește multe lucruri și vă întărește foarte mult. La acestea să adăugați și cuvintele Apostolului Pavel: *Nu vă lăsați furați de învățăturile străine cele de multe feluri; căci bine este să vă întăriți prin har inima voastră, nu cu mâncăruri, de la care n-au avut niciun folos cei ce au umblat cu ele* (Evr. 13, 9). Și în alt loc spune: *Chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema!* (Gal. 1, 8). Să păziți cu putere această mărturie și să nu vă învoiți să primiți nicio învățătură nouă, oricât de bună ar fi ea în aparență, și să fiți ca cel ce cunoaște bine toate semnele și particularitățile argintului curat și care observă îndată amestecul oricărui aliaj și respinge argintul care nu este curat. La fel să respingeți și voi orice învățătură când observați aliajul oricât de mic al diferitelor concepții omenești, care se amestecă în cunoașterea lui Dumnezeu (2 Cor. 10, 5). Întărindu-vă în învățătura ortodoxă, mai întâi să citiți toate revistele duhovnicești și să le alegeți apoi pe cele care se potrivesc mai mult duhului vostru. (*Cuviosul Ambrozic, 23, Partea I, p. 103*)

Îmi mai scrii și mă întrebi de ce Preasfințitul Teofan nu încuviința lucrările Preasfințitului Ignatie Brianceaninov. Eu nu am citit toate

lucrările lui, dar îmi amintesc citarea lui inexactă a unor locuri din scrierile Sfinților Părinți. De exemplu, în *Filocalie*, la Sfântul Simeon Noul Teolog, la al treilea fel al atenției rugăciunii, se vorbește despre ascultarea față de stareț și părintele duhovnic, fără de care este greu să ne mântuim cu rugăciunea lui Iisus, iar Preasfințitul Ignatie a atribuit-o ascultării mănăstirești, în general, dar tu știi și singură cât de mare este diferența dintre cele două ascultări. Probabil, Cuviosul Teofan a găsit și mai multe citări inexacte la Cuviosul Ignatie. Totuși, „Cuvântul despre moarte” l-a scris bine și explică destul de clar înșelarea minții și înșelarea inimii. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea a III-a*, p. 117)

De citirea cărților patristice să nu te îngrijești dacă simțirea lăuntrică nu se pleacă spre ea. Cineva spunea: „Câștigă-L pe Dumnezeu în tine și nu vei avea nevoie de cărți”. (*Cuviosul Ambrozie*, 23, *Partea a III-a*, p. 27)

Citirea cărților duhovnicești

Citiți în continuare cărțile duhovnicești, care vă pot învăța și îndruma pe calea cea adevărată; și trebuie să le citiți nu o dată, ci de mai multe ori, pentru că în ele găsiți întotdeauna hrană pentru suflet. (*Cuviosul Macarie*, 24, *Vol. 6*, p. 190)

Când citiți cărți duhovnicești, să aplicați mai mult în viața voastră, nu a celorlalți ceea ce scrie în ele, căci, altfel, în loc să puneți plasturi pe rănilor voastre, veți pune otravă și rănilor se vor deschide și mai mult. (*Cuviosul Macarie*, 24, *Vol. 5*, p. 39)

Dacă vei citi cărți duhovnicești și vei înțelege ceea ce vei putea, să împlinești după putere și Dumnezeu îți va descoperi și mai departe: „celor smeriți li se descoperă tainele”. (*Cuviosul Macarie*, 24, *Vol. 2*, p. 90)

Dorința ta puternică pentru citirea cărților duhovnicești este lăudabilă, numai că nu trebuie să te limitezi doar la citit, ci să continui și cu fapta; și trebuie să faci totul cu smerenie. Din lectură ai folosi și în sensul că, văzând culmea viețuirii și cunoscându-ți neputința ta, fără să vrei, te smerești și astfel atragi asupra ta harul lui Dumnezeu și ajutorul Lui în faptele tale. Totuși, nu trebuie să te mândrești cu faptul că citești. (*Cuviosul Macarie*, 24, *Vol. 6*, p. 273)

Vă sfătuiesc să nu renunțați la citirea cărților duhovnicești,

căci uneori se întâmplă ca și un singur rând, citit într-un ceas bun, să prețuiască mai mult decât toate publicațiile anului și să rămână pentru totdeauna în memorie. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 18*)

Din inimă vă rog, ca pe un adevărat prieten, să nu vă bateți capul cu fleacuri și prostii, ci să vă folosiți mintea la citirea cărților, mai ales a celor duhovnicești și ziditoare de suflet. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 20-21*)

Nimic nu mi-a mângâiat și nu mi-a liniștit atât de mult sufletul ca citirea permanentă a cărților duhovnicești, pe care le-am citit rând pe rând, iar unele locuri, luându-le în atenție, le-am repetat ca să se poată păstra în memoria mea mai mult timp. Căci și oițele, după ce se satură, de obicei, continuă să rumege hrana de dinainte, dând astfel exemplu ca și noi, mâncând hrana cea nestrăcioasă, adică citind sau ascultând cuvântul lui Dumnezeu, să-l rumegăm mai mult, să închidem cu atenție și cu chibzuială în mintea noastră cele auzite și să ne îndreptăm firea. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 25*)

Cea mai bună călăuză va fi pentru voi citirea *Vieților sfinților*. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 110, din 02.06.1910*)

Viețile sfinților sunt o lectură de neînlocuit, cu o influență atât de binefăcătoare asupra sufletului, mai ales lectura în limba slavă. În prezent limba slavă nu prea mai este înțeleasă, dar ea este mult mai frumoasă și mai bogată decât limba rusă.

Un specialist a comparat limba slavă cu limba rusă și a spus că între ele este aceeași diferență ca între un palat și un han.

În lume s-a renunțat de tot la citirea *Vieților sfinților*, mai ales în limba slavă, dar voi să nu urmați obiceiurile acestui veac, ci să vă îndeletniciți cu această lectură mântuitoare. (*Cuviosul Varsanufie, 3, p. 118, din 02.01.1911*)

Vă trimit trei broșurele: 1) sfaturi pentru suflet; 2) despre lucrurile care împiedică mântuirea și cuvintele ziditoare de suflet ale fericitului stareț Zosima și 3) tâlcuirea la „Doamne, miluiește”. Volumul acestor cărți, după cât se vede, este foarte mic, dar conținutul lor este bogat, foarte bogat. În ele, chiar dacă pe scurt, totuși destul de clar și practic este expus modul în care fiecare creștin trebuie să adapteze învățătura evanghelică la felul său de viață, spre a dobândi mila lui Dumnezeu și a moșteni fericirea veșnică.

Să citiți în fiecare săptămână măcar câte una dintre aceste cărțicle și așa să faceți în fiecare lună, pentru că ceea ce se spune în aceste cărțicle duhovnicești nu se ține minte prea mult. Iar motivul pentru care nu se ține minte, ni l-a spus răposatul nostru stareț, arhimandritul Moise, când i-a răspuns unuia care-l întrebase în această privință, zicându-i: „Cărțile acestea au nevoie de fapte”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 8*)

Mi-ați scris că N. al frăției voastre în afară de Evanghelie nu recunoaște alte cărți cu conținut teologic și atât pe ele cât și predicile preoților din biserică le socotește o repetare inutilă și o denaturare a învățăturii evanghelice. De ce gândește astfel? Oare nu pentru că nu citește deloc literatură duhovnicească și nu ascultă predici? Poate, oare, în acest caz să judece corect valoarea lucrărilor moral-duhovnicești? Este rușinos pentru N., care gândește atât de mult, să vorbească atât de dojenitor despre literatura duhovnicească fără să aibă vreo dovadă reală. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 205*)

Minunile

Vedeți că N. al frăției voastre se contrazice singur. Este adevărat. În realitate, în minunile din Evanghelie ale lui Hristos nu crede, dar se împărtășește cu Sfintele lui Hristos Taine. Păi, Sfânta Euharistică este cea dintâi, cea mai importantă și cea mai mare minune a lui Hristos, iar celelalte minuni din Evanghelie sunt în urma ei ca importanță. Căci, cum să nu numim cea mai mare minune faptul că pâinea și vinul, care au fost o dată prefăcute în chip nemijlocit de Domnul în Trupul și Sângele Lui, iată, deja de aproape două mii de ani, prin rugăciunile preoților, prin urmare, ale unor oameni obișnuiți, se prefac întocmai în același chip, producând o schimbare minunată în oamenii care se împărtășesc cu aceste Taine Dumnezeiești cu credință și smerenie? (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, p. 201*)

N. al frăției voastre atribuie minunile din Evanghelie ale lui Hristos unor fenomene de hipnoză și telepatie și le numește scamatorii. Dar între minunile din Evanghelie și scamatorii există o diferență imensă. În primul rând, se deosebesc între ele prin însemnătatea lor. Minunile lui Hristos, fiind niște fapte neobișnuite, au fost în același timp cele mai mari

binefaceri pentru omenirea care suferea. Să vindeci un orb din naștere sau un om cu mâna uscată și să înviezi un mort nu sunt, oare, toate acestea cele mai mari binefaceri? Nu degeaba a vorbit Apostolul despre Domnul Iisus Hristos astfel: *A umblat făcând bine și vindecând pe toți cei asupriți de diavolul* (Fapte 10, 38). Și aceste minunate binefaceri ale lui Hristos aveau cea mai benefică influență asupra oamenilor miluiți de Domnul. De exemplu, după ce l-a vindecat pe orbul din naștere, Domnul, *găsindu-l, i-a zis: Crezi tu în Fiul lui Dumnezeu? El a răspuns și a zis: Dar cine este, Doamne, ca să cred în El?* (Ioan 9, 35-36). Iar Domnul i-a spus: *L-ai și văzut! Și Cel ce vorbește cu tine Acela este* (Ioan 9, 37). Iar cel vindecat a spus: *Cred, Doamne. Și s-a închinat Lui* (Ioan 9, 38).

Iar în scamatorii ce vedem? Scamatorul are un scop egoist și se îngrijește numai de câștigul lui, cum să adune mai mulți bani de la spectatori, iar spectatorii se uită, mai cască din când în când și spun: „Da, e minunat” – și apoi pleacă cu buzunarele goale. Și câte vorbe și priviri ispititoare nu au loc în acest timp?! Iar despre gânduri murdare nici nu mai vorbim.

În al doilea rând, minunile lui Hristos au fost minuni adevărate. De exemplu, a învia un om mort de patru zile (pe Lazăr), al cărui trup începuse deja să se descompună, este scamatorie? Și ce hipnotizator sau telepat poate face așa ceva? Iar scamatoriile sunt șiretlicuri, aceasta o știm cu toții mai de mult. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea I, pp. 201-202*)

Șahul

Jocul de șah slujește la pierderea timpului, pe care și fără acest joc îl pierdem destul de mult. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 18*)

Glumele

Glumele nu se potrivesc cu chemarea noastră. Trebuie să nu mai faceți acest lucru de acum încolo, ci să vă rugați lui Dumnezeu cu pocăință: *Fărădelegea mea eu o cunosc și păcatul meu înaintea mea este pururea* (Psalm 50, 4). Dacă vom pomeni păcatele noastre, nu vom cădea în altele noi. (*Cuviosul Macarie, 24, Vol. 4, p. 277*)

Nebunia pentru Hristos

Pur și simplu te sufoci! Și te plictisești! Și ți-e greu să trăiești pe pământ! Și vrei să fii nebună pentru Hristos! Și să pleci în altă mănăstire! Smerește-te! Batiuşka mi-a poruncit să-ți spun că „numai sfinții pot fi nebuni pentru Hristos”, adică oamenii aceștia au prea puține necazuri printre frați și le caută în lume! (*Cuviosul Anatolie, 7, p. 197*)

Ești de părere că nu trebuie să avem încredere în toți cei care se arată a fi nebuni pentru Hristos, pentru că mulți dintre ei se află în înșelare și îi amăgesc pe ceilalți prin nebunia lor părută, dar nu trebuie, de asemenea, nici să-i osândim – și aceasta este după adevăr. (*Cuviosul Ilarion, p. 52*)

Calomnia

De ceea ce te plângi tu acum, întocmai de aceea se plângeau înainte surorile cu privire la tine, zicând că ți relatai maicii multe lucruri, fără să fie nevoie, din ceea ce vedeai sau auzai și uneori nu spuneai adevărul, ci ceea ce ți se părea ție; pentru aceasta se supărau pe tine și acum se împlinește cuvântul: „Ceea ce semănăm, aceea și culegem”. (*Cuviosul Ambrozie, 23, Partea a II-a, p. 101*)

Limba

La unii oameni limba este trâmbița Sfântului Duh, adică este zidiitoare de suflet și mângâietoare, iar la alții limba rostește cuvinte diavolești, supărătoare, care-i tulbură până la suferință pe cei ce le ascultă. Și nu spre mustrare spun, dar nu rareori am observat aceasta și în cuvintele lui T.V., pentru care întotdeauna mi-a părut rău, dar nu am găsit nicio posibilitate de a-l îndrepta, căci fiecare cuvânt străin îl lua ca pe o ofensă. Așadar, alt mijloc pentru îngrădirea de sine nu avem decât numai rugăciunea către Domnul. (*Cuviosul Antonie, 22, pp. 22-23*)

Folosul nostru nu vine din cantitatea vorbelor, ci din calitatea lor. Uneori se vorbește mult, dar nu ai ce asculta, iar alteori auzi un singur cuvânt și îți rămâne în memorie pentru toată viața. (*Cuviosul Antonie, 22, p. 23*)

Dacă am lua în considerație numai limba noastră – păi, câte vorbe rele a rostit ea – hule împotriva lui Dumnezeu, osândiri față de aproapele, cârtiri, batjocuri, profanări, flecăreli, ocări, înjurături și toate celelalte?! Și, dacă trece în an măcar o zi în care să nu greșim cu limba noastră, uitând că pentru fiecare cuvânt deșert vom da răspuns înaintea lui Dumnezeu. De aceea Domnul Dumnezeu, Care poartă grijă de îndreptarea și mântuirea noastră, trimite necazuri, din pricina cărora omul nu numai că nu mai poate vorbi în deșert, dar și să vorbească serios îi este greu. (*Cuviosul Antonie*, 22, pp. 106-107)

Furia

Înțelegeți că, dacă vă înfuriați din pricina acestor întâmplări, aceasta vine din iubirea de sine și, nefiind în stare să luptați sau să vă căiți, cădeți în lașitate și deznădejde, iar aceasta este tot din iubirea de sine sau din mândrie duhovnicească: nevăzând în sine nicio îndreptare, vă descurajați și vă pierdeți nădejdea, dar ar trebui ca, văzându-vă sărăcia în lucrarea duhovnicească și neîmplinirea poruncilor, să vă smeriți și să faceți pocăință. Atunci mila lui Dumnezeu vă va cerceta și vă va dărui liniștea: *Dumnezeu spre cele smerite privește* (Psalm 112, 6). (*Cuviosul Macarie*, 24, Vol. 1, pp. 67-68)

Cuprins

Căderile.....	5
Pelerinajul.....	7
Pomenirea răului.....	7
Pomenirea lui Dumnezeu.....	7
Pomenirea morții.....	8
Păstorul.....	10
Cântarea.....	12
Plecarea în altă mănăstire.....	14
Tristețea.....	17
Hrana.....	19
Plânsul.....	21
Trupul.....	22
Purtarea în biserică.....	22
Spovedania zilnică.....	23
Nevoința.....	24
Bănuiala.....	27
Pocăința.....	27
Metaniile.....	40
Liniștea.....	41
Pomenirea celor adormiți.....	44
Pomenirea celor vii.....	44
Ajutorul lui Dumnezeu.....	45
Ajutorul dat celor bolnavi.....	47
Ajutorul dat părinților.....	47
Ajutorul sfinților.....	48
Ajutorul dat surorilor.....	49
Gândurile.....	49
Gândurile la rugăciune.....	56
Lupta cu gândurile.....	57
Gândurile desfrânate.....	61
Gândurile de sinucidere.....	63
Gândurile de hulă.....	63
Ponegririle.....	68

Îngăduința lui Dumnezeu.....	69
Ascultarea.....	69
Roadele ascultării.....	80
Ascultătorul.....	82
Postul.....	83
Țelul postului.....	86
Folosul postului.....	88
Încălcarea postului.....	89
Slăbiciunea în post.....	91
Măsura postului.....	94
Călugăria.....	95
Intrarea în mănăstire.....	97
Pierderea vederii.....	102
Cum să-i învățăm pe alții.....	102
Lauda.....	103
Dreptatea.....	105
Ortodoxia.....	106
Sărbătoarea.....	110
Vorbirea deșartă.....	114
Trândăvia.....	115
Îngâmfarea.....	116
Presimțirea necazurilor.....	116
Înșelarea.....	117
Împăcarea.....	124
Natura.....	124
Împărtășania.....	125
Cât de des să ne împărtășim.....	130
Libera voință.....	131
Blestemul.....	132
Pronia lui Dumnezeu.....	132
Simplitatea.....	139
Iertarea.....	140
Iertarea păcatelor.....	142
Iertarea ocărilor.....	142
Psaltirea.....	143
Calea către mântuire.....	143
Beția.....	150

Bucuria.....	152
Mânia.....	153
Împrăștierea.....	155
Dreapta socoteală.....	156
Rățiunea duhovnicească.....	158
Raiul.....	159
Gelozia.....	159
Râvna nechibzuită.....	160
Părinții.....	161
Rudele.....	162
Cărtirea.....	166
Îndrumarea.....	169
Rucodelia.....	173
Iubirea de sine.....	173
Părerea de sine.....	176
Încrederea prea mare în sine.....	181
Îndreptățirea de sine.....	181
Osândirea de sine.....	184
Cunoașterea de sine.....	184
Egoismul.....	185
Sinuciderea.....	185
Mustrarea de sine.....	186
Samavolnicia.....	192
Colecta.....	193
Voia proprie.....	193
Sfințenia.....	197
Sfinții.....	197
Sfintele icoane.....	198
Sfinții părinți.....	198
Sfânta Scriptură.....	199
Preoția.....	199
Viața de familie.....	201
Inima.....	204
Surorile de caritate.....	205
Necazurile.....	205
Calea suferinței.....	233
Plictiseala.....	235

Slava omenească.....	237
Iubirea de slavă.....	237
Slavoslovia.....	237
Lacrimile.....	238
Slujirea bolnavilor.....	240
Slujirea în obște.....	241
Moartea.....	241
Râsul.....	249
Smerenia.....	250
Tulburarea.....	281
Visele.....	283
Sminteala.....	287
Sfântul Maslu.....	287
Evenimentele.....	289
Desăvârșirea.....	291
Conștiința.....	294
Sfatul.....	294
Întrebările.....	296
Unirea cu Dumnezeu.....	296
Zdrobirea inimii.....	298
Somnul.....	298
Mântuirea.....	301
Clevetirile.....	310
Discuțiile.....	312
Iubirea de arginți.....	313
Certurile.....	315
Starețul.....	318
Staroverii.....	320
Stărețismul.....	320
Suferințele.....	326
Călătoriile.....	326
Primirea de străini.....	327
Patimile.....	327
Frica.....	332
Frica de Dumnezeu.....	334
Frica de moarte.....	336
Înfricoșările.....	337

Rușinea.....	338
Dobândirea Sfântului Duh.....	338
Judecatalui Dumnezeu.....	339
Superstițiile.....	339
Judecarea oamenilor.....	340
Căsnicia.....	340
Fericirea.....	341
Talanții.....	342
Teatrul.....	342
Trupul.....	343
Răbdarea.....	344
Răbdarea ocărilor.....	355
Răbdarea necazurilor.....	357
Răbdarea muștrărilor.....	364
Tâlcuirea Sfintei Scripturi.....	365
Masa de obște.....	366
Trezvia.....	366
Osteneala.....	372
Slava deșartă.....	373
Pagubele.....	378
Singurătatea.....	378
Mustrările.....	384
Mintea.....	385
Înduioșarea.....	386
Tristețea.....	386
Nădejdea în Domnul.....	392
Tipicul.....	400
Orânduirea schitului.....	400
Orânduirea noii mănăstiri.....	401
Mângâierea.....	401
Plecarea la mănăstire.....	405
Plecarea din mănăstire.....	407
Școala.....	409
Învățătorul.....	409
Fariseismul.....	410
Caracterul.....	410
Gospodăria.....	411

Biserica.....	411
Hula împotriva Sfântului Duh.....	412
Împărăția lui Dumnezeu.....	412
Curăția.....	413
Biserica Ortodoxă.....	416
Ceaiul.....	418
Dorința de a plăcea oamenilor.....	419
Curăția inimii.....	420
Lăcomia pântecelui.....	420
Lectura.....	421
Citirea Sfintei Scripturi.....	423
Citirea Sfinților Părinți.....	425
Citirea cărților duhovnicești.....	432
Minunile.....	434
Șahul.....	435
Glumele.....	435
Nebunia pentru Hristos.....	436
Calomnia.....	436
Limba.....	436
Furia.....	437

Distribuție:
S.C. Egumenița S.R.L.
O.P. 3
C.P. 301
800730 Galați
tel./fax: 0236-326.730
e-mail : editura@egumenita.ro
www.egumenita.ro